

ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE A MOLDOVEI

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL NAȚIONAL DE CERCETĂRI ECONOMICE „COSTIN C.KIRIȚESCU”

CONFERINȚA ȘTIINȚIFICĂ INTERNAȚIONALĂ
„Competitivitatea și inovarea în economia cunoașterii”
25-26 septembrie 2015

VOLUMUL III

CULEGERE DE ARTICOLE SELECTIVE

CHIȘINĂU, 2015

COMITETUL DE REDACȚIE

Belostecinic Grigore,	Academician, Prof. univ., dr. hab., Rector ASEM – <i>coordonatorul seriei</i>
Cojocaru Vadim,	Prof. univ., dr., Prorector ASEM – <i>vicecoordonator</i>
Gârlă Eugeniu,	Dr., Cercetător științific superior, Șef-serviciu „Știință” – <i>secretar</i>
Serduni Sergiu,	Conf. univ., dr., Director al Centrului de economie aplicată și management – <i>membru</i>
Melnic Igor,	Conf.univ., dr., Director al Centrului de marketing și sociologie aplicată – <i>membru</i>
Chistruga Boris,	Prof. univ., dr. hab., Director al Centrului de integrare economică și studii europene – <i>membru</i>
Benea-Popușoi Elina,	Conf. univ., dr., Director al Centrului de economie socială, studii demografice și administrative – <i>membru</i>
Pârțachi Ion,	Prof. univ., dr., Director al Centrului de studii matematice, statistice și econometrice – <i>membru</i>
Grigoroii Lilia,	Conf. univ., dr., Director al Centrului de studii în domeniul raportării financiar-managieriale și auditului – <i>membru</i>
Secrieru Angela,	Prof.univ., dr. hab., Director al Centrului de studii financiare și monetare – <i>membru</i>
Tomșa Aurelia,	Conf. univ., Director al Centrului de analize și politici economice – <i>membru</i>
Ciugureanu-Mihailuță Carolina,	Conf. univ., dr., Director al Centrului de studii juridice și politice – <i>membru</i>

„Competitivitatea și inovarea în economia cunoașterii”, conferință științifică internațională (2015 ; Chișinău). Conferința științifică internațională „Competitivitatea și inovarea în economia cunoașterii” : Culegere de articole selectiv, 25-26 sept., 2015 / comitetul red.: Belostecinic Grigore [et al.]. – [Chișinău] : ASEM, 2015. – ISBN 978-9975-75-714-0.

Vol. 3. – 2015. – 304 p. – Antetit.: Acad. de Studii Econ. a Moldovei, Acad. Română, Inst. Naț. de Cercet. Econ. „Costin C. Kirițescu”. – Texte : lb. rom., engl., rusă. – Bibliogr. la sfârșitul art. – 25 ex. – ISBN 978-9975-75-769-0.

33:001.895(082)=135.1=111=161.1

C 63

„Competitivitatea și inovarea în economia cunoașterii”, conferință științifică internațională (2015 ; Chișinău). Conferința științifică internațională „Competitivitatea și inovarea în economia cunoașterii”: Culegere de articole selectiv 25-26 sept., 2015 : [în 3 vol.] / comitetul red.: Belostecinic Grigore [et al.]. – [Chișinău] : ASEM, 2015. – ISBN 978-9975-75-767-6.

Vol. 3. – 2015. – 294 p. : fig., tab. – Antetit.: Acad. de Studii Econ. a Moldovei, Acad. Română, Inst. Naț. de Cercet. Econ. „Costin C. Kirițescu”. – Texte : lb. rom., engl., rusă. – Bibliogr. la sfârșitul art. – ISBN 978-9975-75-770-6.

1 disc optic electronic (CD-ROM) : sd., col.; în container, 13 x 13 cm.

Cerințe de sistem: Windows 98/2000/XP, 64 Mb hard, Acrobat Reader

33:001.895(082)=135.1=111=161.1

C 63

ISBN 978-9975-75-714-0.

©Departamentul Editorial-Poligrafic al ASEM

CUPRINS

ORIENTAREA AUDITULUI PUBLIC EXTERN CĂTRE TEME VIZÂND ACTIVITATEA DE CDI (CERCETARE-DEZVOLTARE ȘI INOVARE)	8
<i>Prof. univ. dr. Ionel BOSTAN, Dr. Ion-Stelian CHIHAI, Universitatea “Ștefan cel Mare”, Suceava, România</i>	
REGLEMENTĂRI ȘI PRACTICI ACTUALE PRIVIND INSPECȚIA FISCALĂ LA FIRMELE DE TIP IMM	12
<i>Dionisie MARCAN, Ec. Jur. Expert contabil, Presedinte C.E.C.C.A.R. Filiala Suceava, România Conf. univ. dr., Costică ROMAN, Universitatea „Ștefan cel Mare”, Suceava, România</i>	
ELUCIDAREA LIMITELOR ÎNTÂMPINATE ÎN PROCESUL DE CONVERGENȚĂ A REFERENȚIALELOR INTERNAȚIONALE DE RAPORTARE FINANCIARĂ	15
<i>Lect. univ. dr. Marian SOCOLIUC, Universitatea „Ștefan cel Mare”, Suceava, Departamentul de Contabilitate și Finanțe, România</i>	
ARMONIZAREA LEGISLAȚIEI FISCALE A UE PRIVIND TVA	19
<i>Prof. univ. dr. Dorel MATEȘ, Universitatea de Vest Timișoara, Departamentul de Contabilitate și Audit, Conf. Univ. dr. Aura DOMIL, Universitatea de Vest Timișoara, Departamentul de Contabilitate și Audit, Conf. Univ. dr. Maria MORARU, Universitatea de Vest Timișoara, Departamentul de Contabilitate și Audit</i>	
PARTICULARITĂȚI PRIVIND IMPLICAȚIILE FISCALE ALE TVA ÎN CAZUL TRANZACȚIILOR INTRACOMUNITARE	28
<i>Prof. univ. dr. Dorel MATEȘ, Universitatea de Vest Timișoara, Departamentul de Contabilitate și Audit, Conf. univ. dr. Maria MORARU, Universitatea de Vest Timișoara, Departamentul de Contabilitate și Audit, Conf. univ. dr. Aura DOMIL, Universitatea de Vest Timișoara, Departamentul de Contabilitate și Audit</i>	
UTILIZAREA BUGETELOR CA INSTRUMENT DE PLANIFICARE ȘI CONTROL	35
<i>Camelia Cătălina MIHALCIUC, Anișoara Niculina APETRI, Universitatea „Ștefan cel Mare”, Suceava, România</i>	
CONTABILITATEA FINANCIARĂ VERSUS CONTABILITATEA DE GESTIUNE PRIN PRISMA SISTEMULUI INFORMAȚIONAL AL ENTITĂȚII ECONOMICE	41
<i>Camelia Cătălina MIHALCIUC, Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava, România</i>	
IMPLICAȚIILE ADOPTĂRII IFRS ASUPRA SISTEMULUI CONTABIL ROMÂNESC	47
<i>Lect. univ. dr. Marian SOCOLIUC, Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava, Departamentul de Contabilitate Audit și Finanțe, România</i>	
SOLUȚII GENERALE PRIVIND ATENUAREA EFECTELOR APLICĂRII NOILOR IFRS ASUPRA DIRECTIVELOR CONTABILE COMUNITARE	54
<i>Prof. univ. dr. Veronica GROSU, Universitatea „Ștefan cel Mare”, Suceava, Departamentul de Contabilitate și Finanțe, România</i>	
SINERGETICA METODELOR DE EVALUARE BAZATE PE COSTURI ȘI ACTIVELE INTANGIBILE	61
<i>Prof. univ. dr. Veronica GROSU, Universitatea „Ștefan cel Mare”, Suceava, Departamentul de Contabilitate și Finanțe, România</i>	
PROBLEME AFERENTE CONTABILITĂȚII UZURII OBIECTELOR DE MICĂ VALOARE ȘI SCURTĂ DURATĂ	68
<i>Conf. univ., dr. Angela POPOVICI, ASEM</i>	

CONTABILITATEA DATORIILOR: TEOTIE ȘI PRACTICĂ	73
<i>Prof. univ., dr. hab., Viorel ȚURCANU, ASEM, conf. univ. dr., Irina GOLOCIALOVA, ASEM</i>	
EFICIENȚA ȘI EFICACITATEA ÎN APRECIEREA NIVELULUI DE PERFORMANȚĂ ÎN TELECOMUNICAȚII: ASPECTE TEORETICE ȘI PRACTICE	81
<i>Prof. univ., dr. hab., Vasile BUCUR, ASEM, Dr., Galina BĂDICU, ASEM</i>	
PANORAMA ACTUALĂ PRIVIND ANGAJAMENTELE COMUNE: SNC versus FRS	89
<i>Conf.univ., dr., Lilia GRIGOROI, ASEM</i>	
PREZENTAREA ADEVĂRULUI CONTABIL PRIN IMAGINEA FIDELĂ ȘI REALĂ A POZIȚIEI ȘI PERFORMANȚEI FINANCIARE A ENTITĂȚII	93
<i>Conf. univ., dr., Liliana LAZARI, ASEM</i>	
REGLEMENTĂRI ȘI PRACTICI SPECIFICE CONTROLULUI CALITĂȚII SERVICIILOR DE AUDIT	97
<i>Conf. univ. dr., Mihail MANOLI, ASEM</i>	
UNELE ASPECTE ALE CONTABILITĂȚII FONDURILOR ÎN ORGANIZAȚIILE NECOMERCIALE	103
<i>Conf. univ., dr. Lidia CAUȘ, ASEM, Lect. sup., Ion CAUȘ, ASEM</i>	
ASPECTE PROBLEMATICE AFERENTE CONTABILIZĂRII COSTURILOR ÎNDATORĂRII	107
<i>Conf. univ., dr., Rodica CUȘMĂUNSA, ASEM</i>	
ASPECTE CONTABILE PRIVIND FINANȚAREA INSTITUȚIILOR PUBLICE	109
<i>Conf. univ., dr., Mihail NANI, ASEM</i>	
TRATAMENTE FISCALE SPECIFICE TRANZACȚIILOR COMERCIALE INTERNAȚIONALE	114
<i>Conf. univ., dr. Ecaterina CECHINA, ASEM</i>	
ASPECTE TEORETICO-APLICATIVE PRIVIND CONTROLUL DE GESTIUNE PRIN PRISMA NOILOR REGLEMENTĂRI CONTABILE	117
<i>Conf. univ., dr., Ludmila GRABAROVSKI, ASEM</i>	
ASPECTE DEFINITORII PRIVIND DEPRECIEREA ACTIVELOR	121
<i>Conf.univ. dr., Natalia ZLATINA, ASEM</i>	
UNELE ASPECTE PRIVIND RAPORTAREA FINANCIARĂ ÎN CADRUL PROIECTELOR EUROPENE	123
<i>Conf. univ., dr. Iuliana ȚUGULSKI, ASEM</i>	
APLICAREA RAȚIONAMENTULUI PROFESIONAL ÎN RECUNOAȘTEREA, EVALUAREA ȘI UTILIZAREA PROVIZIOANELOR	128
<i>Lect. sup., dr., Inga COTOROS, ASEM</i>	
CONTABILITATEA OBIECTELOR DE MICĂ VALOARE ȘI SCURTĂ DURATĂ PRIN APLICAREA SISTEMELOR AUTOMATIZATE	131
<i>Conf. univ. dr. Tatiana MIȘOVA, ASEM, Lect. univ., Boris POSTOLACHI, ASEM</i>	
ASPECTE PROBLEMATICE PRIVIND CONTABILITATEA ȘI IMPOZITAREA REDUCERILOR DE PREȚ	135
<i>Conf. univ. dr. Anatol GRAUR, ASEM, Lect. sup. Corneliu BUGAN, ASEM</i>	
НЕКОТОРЫЕ МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА ИНВЕСТИЦИОННОЙ НЕДВИЖИМОСТИ	139
<i>Конф. унив., д-р Ирина ГОЛОЧАЛОВА, МЭА</i>	
ASPECTE NOI PRIVIND ELABORAREA ȘI APLICAREA PLANULUI DE CONTURI DE LUCRU CONTABILE PENTRU ONC	146
<i>Lect. sup., Lilia ANDREEV, ASEM</i>	
CONTROLUL DE GESTIUNE - BAZA PENTRU LUAREA DECIZIILOR MANAGERIALE	149
<i>Lect. sup. Corneliu BUGAN, ASEM</i>	
<i>Conf. univ. dr. Anatol GRAUR, ASEM</i>	
UNELE PROBLEME ALE CONTABILITĂȚII ÎN SILVICULTURĂ	152
<i>Lect. sup. Nadejda ȚURCAN, ASEM</i>	

ОСОБЕННОСТИ УЧЕТА ПОЛУЧЕНИЯ И ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ГУМАНИТАРНОЙ ПОМОЩИ В МЕДИЦИНСКИХ УЧРЕЖДЕНИЯХ <i>Ст. преподаватель Антонина ШТЕЛЬМАХ</i>	157
PARTICULARITĂȚILE ÎNTOCMIRII BILANȚULUI CONTABIL ÎN ORGANIZAȚIILE NECOMERCIALE <i>Conf. univ., dr., Elena TABAN, US Tiraspol</i>	159
REGLEMENTAREA CONTABILITĂȚII DE GESTIUNE ÎNTRE: OBLIGATIVITATE ȘI NECESITATE <i>Lect. univ. dr., Valentina PANUS, USM</i>	163
ЭКОНОМИКО-МАТЕМАТИЧЕСКИЕ МЕТОДЫ В СОВЕРШЕНСТВОВАНИИ СИСТЕМЫ ВНУТРЕННЕГО КОНТРОЛЯ <i>Ruslan DUMBRAVĂ, contabil-sef „SAPIENS” SRL,</i>	166
AVANTAJELE APLICĂRII METODELOR ACCELERATE DE CALCULARE A AMORTIZĂRII MIJLOACELOR FIXE <i>Drd. Andrei APOSTU, ASEM</i>	169
НОВАЦИИ КАДРОВОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКИХ СТРУКТУР В ПРОЦЕССЕ РЕФОРМИРОВАНИЯ УЧЕТА В РОССИИ <i>Д.э.н., проф., Тамара ВОРОНЧЕНКО Российская Академия предпринимательства</i>	175
TARIFF POLICY OF THE LOGISTICS SYSTEM OF THE CITY PUBLIC TRANSPORT <i>Assoc. Prof. Levan SABAURI Ivane Javakhishvili Tbilisi State University</i>	181
ПУБЛИЧНОСТЬ КАК ТРЕБОВАНИЕ К ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ОТНОШЕНИЙ В УКРАИНЕ <i>К.э.н., Максим ЯЦКО, Ужгородский национальный университет</i>	183
ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В ХХІ СТОЛЕТИИ <i>Д.э.н., проф., Сергей ЛЕГЕНЧУК, Житомирский государственный технологический университет, г. Житомир, Украина</i>	184
ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНАЯ РЕНТА КАК ОБЪЕКТ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА <i>К.э.н., доц., докторант, Татьяна ОСАДЧАЯ, Житомирский государственный технологический университет, г. Житомир, Украина</i>	189
ПРОБЛЕМЫ ПРИЗНАНИЯ И БУХГАЛТЕРСКОГО ОТРАЖЕНИЯ ВНУТРЕННЕСОЗДАННЫХ ВЕБ-САЙТОВ <i>Аспирант, Инна ПЕРВИЙ, Житомирский государственный технологический университет, г. Житомир, Украина</i>	193
ACCOUNTING FOR GOVERNMENT SUPPORT AND GRANT AID IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT <i>PhD Ludmila MASKO, Head of Department of Accounting and Auditing Polotsk State University, Republic of Belarus</i>	197
СТАНДАРТЫ КОРПОРАТИВНОЙ СОЦИАЛЬНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ: СУЩНОСТЬ, СОСТАВ, КЛАССИФИКАЦИЯ <i>д.э.н., доцент, Светлана ВЕГЕРА, первый проректор Полоцкого государственного университета</i>	199
ОБЕСЦЕНЕНИЕ АКТИВОВ ПО РАЗВЕДКЕ И ОЦЕНКЕ МИНЕРАЛЬНЫХ РЕСУРСОВ: ЭТАПЫ ПРОВЕДЕНИЯ И УЧЕТ <i>М.э.н., аспирант, Ольга МЕТЛА, УО Полоцкий государственный университет, Республика Беларусь</i>	205
DEVELOPMENT OF ACCOUNTING AND ANALYSIS SYSTEM INFORMATION SUPPORT OF JOINT ACTIVITY OF THE ORGANIZATIONS <i>PhD Anna LAVRINENKO Polotsk State University, Republic of Belarus</i>	210

К ВОПРОСУ О МЕТОДЕ УЧЕТА ЗАТРАТ	214
<i>Д.э.н., профессор, Пелагея ПАПКОВСКАЯ, Заведующая кафедрой бухгалтерского учёта, анализа и аудита в АПК и транспорте УО «Белорусский государственный экономический университет», Республика Беларусь</i>	
КАЧЕСТВО УЧЕТНОЙ ИНФОРМАЦИИ КАК СОСТАВЛЯЮЩАЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СУБЪЕКТОВ ХОЗЯЙСТВОВАНИЯ ГОСУДАРСТВЕННОГО СЕКТОРА	216
<i>Др. философии Наталья РОГОВАЯ, Черкасский учебно-научный институт банковского университета, Украина</i>	
<i>Др. философии Галина ВОЛЯНИК, Национальный лесотехнический университет Украины, Украина</i>	
ОТЧЕТНОСТЬ КРЕДИТНЫХ СОЮЗОВ В УКРАИНЕ	219
<i>К.э.н., доцент, Анна ЛЮТОВА, Черкасский института банковского дела, Украина</i>	
THE QUALITY OF THE FINANCIAL STATEMENTS OF INSURERS IN UKRAINE	226
<i>PhD Elena GONCHARENKO, PhD Elena LUKIANETS Department of Accounting and Auditing Cherkasy Educational-Scientific Institute of the Banking University, Ukraine</i>	
ОСОБЕННОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ УЧЕТА СУБЪЕКТОВ МАЛОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В УКРАИНЕ	231
<i>К.э.н., доцент, Ольга ШИНКАРЕНКО, Черкасский учебно-научный институт ГВУЗ «Университет банковского дела», Украина</i>	
STUDIU EMPIRIC PRIVIND ONORARIILE ŞI PRAGUL DE SEMNIFICAŢIE ÎN AUDITUL FINANCIAR	232
<i>Conf. univ. dr. Irime Emil POPA, Universitatea Babeş-Bolyai Cluj-Napoca Asist. univ. dr. Alina Beatrice VLADU CUZDRIOREAN, Universitatea Babeş-Bolyai Cluj</i>	
PARTICULARITĂŢILE AUDITULUI OPERAŢIUNILOR VALUTARE ÎN INSTITUŢIILE FINANCIARE	241
<i>Conf. univ. dr. ADA ŞTAHOVSCHI, ASEM,</i>	
EVALUAREA RISCURILOR TEHNOLOGIILOR INFORMAŢIONALE ÎN CADRUL AUDITULUI SITUAŢIILOR FINANCIARE	245
<i>Dr. conf. univ. Anatolie IACHIMOVSKI, ASEM</i>	
AUDITUL CICLULUI „VÂNZĂRI” ÎN CADRUL ENTITĂŢILOR DIN DOMENIUL COMERŢULUI	250
<i>Lect. dr., Dumitru GRUMEZA, ASEM</i>	
AUDIT INTERN: METODE ŞI PROCEDEE ALE AUDITULUI STOCURILOR	253
<i>Conf. univ. dr. Eudochia BAJEREAN, ASEM Lect. sup., auditor Maria RATCOV</i>	
ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПРИМЕНЕНИЯ МЕЖДУНАРОДНОГО СТАНДАРТА АУДИТА (МСА) 580 «ПИСЬМЕННЫЕ ПРЕДСТАВЛЕНИЯ»	261
<i>Conf. univ., dr. Liudmila LAPIŢKAIA, ASEM</i>	
CONTABILITATEA MIJLOACELOR DE FINANŢARE A ACTIVITĂŢII ORGANIZAŢIILOR NECOMERCIALE ÎN REPUBLICA MOLDOVA	264
<i>Conf. univ. dr., Ruslan HAREA, ASEM</i>	
ОСОБЕННОСТИ УЧЕТА КОМАНДИРОВОЧНЫХ ЗАТРАТ НА АВТОТРАНСПОРТНЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ	269
<i>Конф. унив., д.э.н. Михаил ГЕРАСИМОВ, МЭА</i>	
PERFEŢIONAREA CONTABILITĂŢII DE GESTIUNE ÎN CONTEXTUL APLICĂRII METODEI STANDARD-COST	271
<i>Lect. sup. univ. dr., Maia BAJAN, ASEM,</i>	
VALOAREA ŞI PROPRIETĂŢILE INFORMAŢIEI ÎN FUNDAMENTAREA DECIZIILOR	274
<i>Lect. sup. dr., Galina BĂDICU, Conf. univ., dr., Svetlana MIHAILA, ASEM</i>	

БУХГАЛТЕРСКИЙ УЧЕТ ПРОДАЖИ АВИАБИЛЕТОВ ТУРИСТИЧЕСКИМИ АГЕНТСТВАМИ	279
<i>Ст. препода. Людмила ЦУРКАН, МЭА</i>	
APRECIEREA ȘI DIAGNOSTICUL RAȚIONALITĂȚII ATRAGERII SURSELOR ÎMPRUMUTATE ÎN UNITĂȚILE COMERCIALE	283
<i>Lect. sup. univ., Ala COJOCARI, ASEM</i>	
NECESITATEA ȘI LIMITELE INDICATORILOR DE MĂSURARE A PERFORMANȚELOR BAZAȚI PE INFORMAȚII CONTABILE	286
<i>Lect. sup., drd. Adriana BRAȘOVEANU, ASEM</i>	
PERFORMANȚELE NON-FINANCIARE ÎN CONTEXTUL CONTROLULUI STRATEGIC	288
<i>Prof. univ., Neculai TABĂRĂ, UAIC, România</i>	
<i>Conf. univ., Aliona BÎRCĂ, ASEM</i>	
METODE DE EVALUARE A SITUAȚIEI FINANCIARE A ÎNTREPRINDERII PE BAZĂ DE RATING	292
<i>Lect. sup., Diana CĂLUGĂREANU, ASEM</i>	
SEMNIFICAȚIA ÎN ANALIZA ACTIVITĂȚII ECONOMICO-FINANCIARE	295
<i>Conf. univ., dr. Natalia ȚIRIULNICOVA, ASEM</i>	
К ВОПРОСУ О ФАКТОРЕ СОПОСТАВИМОСТИ ПРИ АНАЛИЗЕ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ, СОСТАВЛЕННОЙ ПО НОВЫМ НСБУ, С ЦЕЛЬЮ ПРИНЯТИЯ УПРАВЛЕНЧЕСКИХ РЕШЕНИЙ	298
<i>Конф. унив., д.т.н. Людмила ГАВРИЛЮК, МЭА,</i>	
<i>Светлана МОРОЗ, СІРА, главный бухгалтер "Acorex-Trading" SRL</i>	

ORIENTAREA AUDITULUI PUBLIC EXTERN CĂTRE TEME VIZÂND ACTIVITATEA DE CDI (CERCETARE-DEZVOLTARE ȘI INOVARE)

*Prof. univ. dr. Ionel BOSTAN,
Dr. Ion-Stelian CHIHAI,
Universitatea „Ștefan cel Mare”, Suceava, România
ionel_bostan@yahoo.com*

Certainly, there can be no competitiveness without innovation system in which research and development to support the advance of global value-added chains. As shown in RDI National Strategy 2014-2020, creativity, intensified at all stages and forms of education, innovation-based entrepreneurship activated. Following the development of society where innovation become the main factor of increasing competitiveness in this area of public financial resources are allocated for which there must be accountability / responsibility. Legislation on budgetary and financial control regime / audit is very clear in this regard. Therefore, in our work we debate the most significant aspects of regular external auditing by the Court of Auditors – RDI system.

Key words: External audit, System RDI, public financing, performance, legality.

JEL: M42

Cu certitudine, nu poate exista competitivitate fără un sistem de inovare în care cercetarea-dezvoltarea să susțină avansul pe lanțurile globale de valoare adăugată. Așa cum se arată în Strategia Națională CDI 2014-2020, creativitatea, potențată în toate fazele și formele educației, activează antreprenoriatul bazat pe inovare. Urmărind ca dezvoltarea societății pentru care inovarea să devină principalul factor de creștere a competitivității, în această direcție se alocă resurse financiare publice pentru care trebuie să existe răspundere/ responsabilitate. Legislația privitoare la regimul bugetar și control financiar/ audit este foarte clară în acest sens. De aceea, în lucrarea noastră aducem în dezbatere cele mai semnificative aspecte legate de auditarea externă periodică realizată de Curtea de Conturi – asupra sistemului CDI.

Cuvinte-cheie: Audit public extern, Sistemul de Cercetare-Dezvoltare-Inovare, finanțare publică, performanță, legalitate.

1. Introducere

Astăzi se cunoaște că știința este vitală pentru bunăstare materială și spirituală, investiția în acest domeniu fiind indispensabilă pentru ceea ce îndeobște denumim prosperitate. Pe de altă parte, activitatea de cercetare, dezvoltare și inovare (CDI) vizează acele obiective orientate preponderent către creșterea producției științifice și a capitalului uman autohton din cercetare. În acest sens, se efectuează alocări publice pentru cercetare și dezvoltare tehnologică, precum și investiții însemnate pentru modernizarea infrastructurilor specifice. Mai concret, din punct de vedere legal, potrivit prevederilor HG nr. 217/2007, sistemul CDI din România are rolul de a asigura dezvoltarea științei și tehnologiei, în scopul creșterii competitivității economiei românești, de a îmbunătăți calitatea socială și de a spori cunoașterea cu potențial de valorificare și largire a orizontului de acțiune. Îndeplinirea acestui rol de către sistemul CDI a presupus fixarea următoarelor obiective strategice: (i) crearea de cunoaștere, (ii) creșterea competitivității economice prin inovare, cu impact la nivelul firmelor și prin transferul cunoștințelor în practica economică și (iii) creșterea calității sociale prin dezvoltarea de soluții, inclusiv tehnologice, care să genereze beneficii directe la nivelul societății. Date fiind modalitatea și natura finanțării sistemului CDI, acesta constituie obiect al auditării externe periodice realizate de Curtea de Conturi (Bostan, 2010). Misiunile de audit de acest tip au ca obiective specifice analiza modului de stabilire și utilizare a fondurilor alocate învățământului superior pentru activitatea de CDI, stabilirea gradului de îndeplinire a unor indicatori etc. De exemplu, o recentă acțiune de audit extern a inclus investigații minuțioase asupra obținerii de către instituțiile de învățământ superior (IIS) a unor rezultate științifice de excelență, evoluției numărului de brevete obținute de entitățile academice ori a creșterii numărului de cercetători din cadrul instituțiilor de profil, concomitent cu descreșterea mediei de vârstă a cercetătorilor sub 40 de ani.

2. Abordarea sistemului CDI din perspectiva finanțării publice

Finanțarea publică a cercetării-dezvoltării în România a înregistrat o creștere evidentă începând cu anul 2005, când a avut loc majorarea considerabilă a ponderii procentului din PIB alocat acestui domeniu. Cu toate acestea, pe ansamblu, putem afirma că din acest punct de vedere (al finanțării) nu s-a acordat atenția necesară sectorului în discuție – fondurile publice alocate situându-se constant sub 1% din PIB – și, implicit,

carierii în cercetare, determinând pierderi de resurse umane și neatragera tinerilor performanți. Pentru perioada 2004-2012, cheltuielile publice pentru cercetare-dezvoltare au înregistrat o evoluție (Curtea de Conturi, 2013), pe care o redăm cu ajutorul Figurii 1:

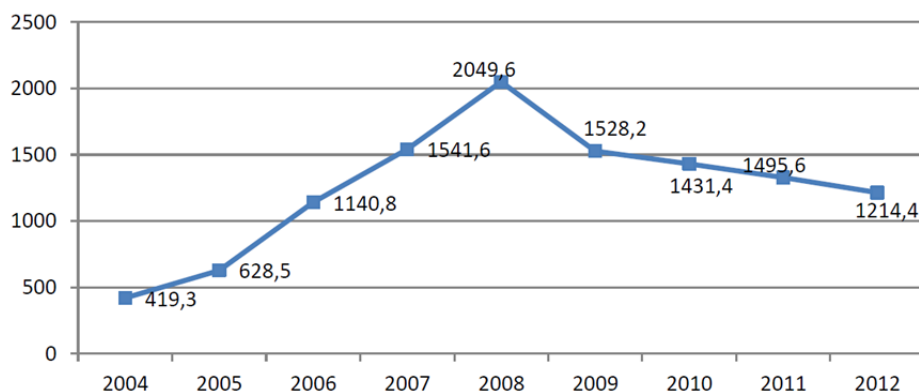

Figura 1. Evoluția cheltuielilor bugetare pentru CDI în perioada 2004-2012 (mii lei)

Sursă: OECD Stat Extracts

Subfinanțarea sistemului de CDI (Curtea de Conturi, 2013) a avut un impact nefavorabil și asupra menținerii și dezvoltării infrastructurii necesare pentru cercetări avansate, ori asupra colaborării internaționale, a participării în proiecte și rețele de cercetare europene, determinând tendința de izolare, desprinderea de marile obiective de cercetare europene și limitarea accesului la produse și tehnologii performante, necesare economiei românești. Referindu-ne și la perioada când efectele crizei financiare au început să se atenueze, arătăm că potrivit unor date mai recente (INS, 2014), în anul 2013, România a cheltuit 2464,8 milioane lei pentru activitatea de cercetare-dezvoltare; cheltuielile de cercetare-dezvoltare au reprezentat 0,39% din PIB, din care pentru sectorul public 0,27% și pentru sectorul privat 0,12%. Din punct de vedere al numărului de personal, în același an își desfășurau activitatea în domeniul CDI, 43375 salariați, număr în ușoară creștere față de cel înregistrat la sfârșitul anului 2012 (tabelul 1).

Tabelul 1

Salariații din activitatea de cercetare-dezvoltare pe sectoare de performanță în anul 2013, comparativ cu anul 2012

- număr la sfârșitul anului -

Sectorul de performanță	2012		2013	
	Salariați total	din care: femei	Salariați total	din care: femei
TOTAL	42674	19774	43375	20173
Sectorul mediului de afaceri	11883	4752	11512	4579
Sectorul guvernamental	11867	5792	12966	6307
Sectorul învățământ superior	18700	9103	18716	9211
Sectorul privat non-profit	224	127	181	76

Sursă: INS, 2014

După nivelul de pregătire profesională, din numărul salariaților care au lucrat în activitatea de cercetare-dezvoltare la sfârșitul anului 2013, 34317 aveau studii superioare (79,1% din total); salariații cu titlul de doctor și cei cu studii superioare de lungă durată au avut o pondere de 36,8% și 28,3%.

Din punct de vedere al finanțării CDI, mai amintim că din fondurile publice cele mai mari sume au primit unitățile din sectorul guvernamental (70,2%), urmate de unitățile din sectorul învățământ superior (21,1%). Sursele de finanțare din străinătate au fost orientate în cea mai mare parte către unitățile din sectorul învățământ superior (45,1%), sectorul guvernamental (27,7%) și sectorul mediului de afaceri (26,5%).

3. Auditarea externă a sistemului CDI, realizată de către Curtea de Conturi

Începând cu luna noiembrie 2008, odată cu noua lege de organizare și funcționare (Legea nr. 217/2008; Legea nr. 94/1992), activitatea Curții de Conturi a României a fost divizată pe trei paliere: control, audit financiar și audit al performanței. Ca și până atunci, Curtea (Coșmănanu *et al.*, 2009) exercită controlul asupra modului de formare, de administrare și de întrebuințare a resurselor financiare ale sectorului public, însă funcția

de control se realizează prin proceduri de audit public extern prevăzute în standardele proprii de audit, elaborate în conformitate cu standardele de audit internaționale general acceptate. Entitatea auditată poate fi orice autoritate publică, companie/ societate națională, regie autonomă, societate comercială la care statul sau o unitate administrativ-teritorială deține, singur sau împreună, integral sau mai mult de jumătate din capitalul social. Drept urmare, și entitățile de acest tip, din sectorul CDI, constituie obiect al auditării realizate de către Curtea de Conturi. Referindu-ne la ultima misiune de audit al performanței, auditorii publici externi au utilizat date și informații furnizate – prin completare de chestionare – de Ministerul Educației Naționale (MEN)/ Universității, Autoritatea Națională pentru Cercetare Științifică (ANCS) și Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării și Inovării (UEFISCDI). Datele și informațiile privesc modul de respectare a prevederilor OG nr. 57/2002 privind cercetarea științifică și dezvoltarea tehnologică, modul de îndeplinire a obiectivelor strategice (Hotărârea de Guvern nr. 217/2007) pentru perioada 2007-2013. Din verificările efectuate au rezultat unele stări și aspecte la care ne referim pe scurt (Curtea de Conturi, 2013). Referitor la obligația elaborării de strategii proprii de către entitățile de cercetare și asigurarea monitorizării modului de îndeplinire a obiectivelor prevăzute în planurile proprii, s-au constatat neconcordanța între perioadele de aplicare a strategiilor proprii de CDI, cu perioada de aplicare a Strategiei naționale în domeniul cercetării-dezvoltării și inovării, cât și necuprinderea în cadrul strategiilor proprii a obiectivelor principale ale Strategiei naționale. În unele cazuri s-au elaborat mai multe strategii de CDI în cadrul aceleiași IIS: strategii de cercetare pe facultăți, pe termen scurt, mediu și lung etc. IIS, deși obligate prin lege, nu au organizat compartimente de marketing și nu au înregistrat toate rezultatele cercetării într-un registru special de evidență, iar Autoritatea de stat pentru cercetare-dezvoltare nu a actualizat periodic bazele de date publice cu cercetătorii din România, pe domenii de activitate și pe specializări, cu indicarea rezultatelor lor publice, incluzând publicații și brevete acordate. La toate acestea se adaugă deficiențe pe linie financiar-contabilă: neorganizarea contabilității de gestiune conform reglementărilor normative în vigoare, neînregistrarea în evidența contabilă a valorii contractelor de finanțare pentru execuția de proiecte, neîntocmirea deconturilor pentru justificarea cheltuielilor indirecte sau neînregistrarea în evidența contabilă a IIS a tuturor rezultatelor cercetării. Cu privire la obținerea de către IIS a unor rezultate științifice de excelență, reflectate în creșterea cantitativă și calitativă a articolelor în publicațiile indexate ISI, raportul sus-menționat cuprinde o constatare aparte. Și anume, deși în perioada 2010-2012 fondurile pentru activitatea de cercetare alocate Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca au fost de câteva ori mai mari decât cele alocate oricărei alte IIS, în privința numărului de articole publicate în reviste indexate ISI, această instituție se clasează abia pe locul trei (Figura 2), aproximativ la același nivel cu Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, care a beneficiat de fonduri de aproape patru ori mai mici (41.426 mii lei, față de 160.043 mii lei).

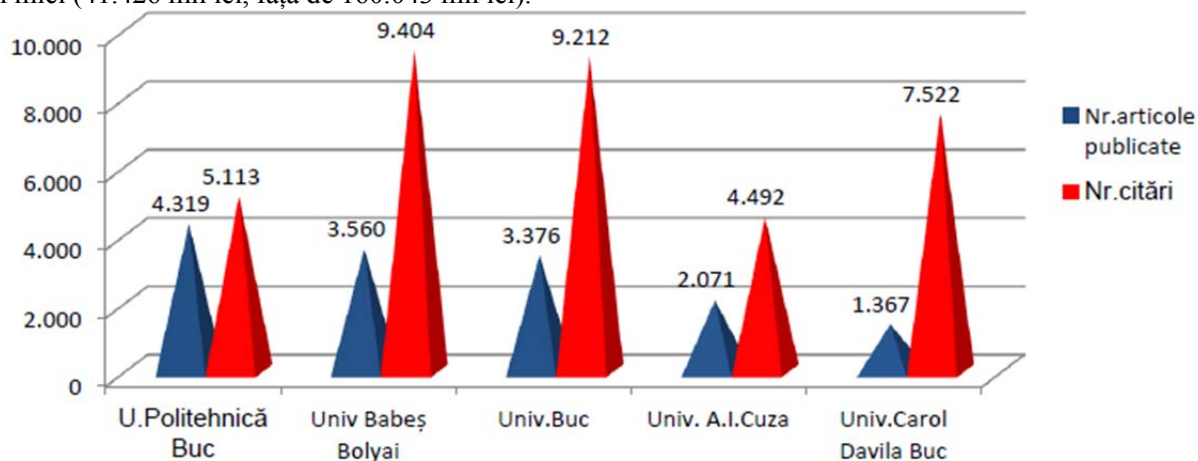

Figura 2. Clasamentul IIS în funcție de numărul de citări a articolelor publicate în perioada 2007-2011

Sursă: Curtea de Conturi a României, www.curteadeconturi.ro

În privința creșterii numărului de cercetători din cadrul IIS concomitent cu evoluția mediei de vârstă a cercetătorilor, s-a constatat creșterea numărului personalului de cercetare, dar numai ca urmare a creșterii numărului personalului auxiliar de cercetare. Cu ocazia misiunii amintite s-au constatat și unele abateri de la legalitate pe linia finanțării activității de CDI. Astfel, pentru contractele de finanțare în execuție proiecte (programele *Idei*, *Resurse Umane*, *Parteneriate în domeniile prioritare*, *Capacități*) aflate în derulare, au fost efectuate plăți reprezentând avansuri acordate pentru activitatea de cercetare – dezvoltare, din care au fost decontate în termen doar o parte. Diferența (965.565 lei), reprezentând avansuri mai mari decât valoarea

decontată, nu a fost recuperată în termenul legal de la beneficiarii de fonduri publice și nu a fost restituită bugetului din care a fost avansată. Apoi, recuperarea ulterioară a sumelor, reprezentând avansuri nejustificate în termenul legal, s-a efectuat fără perceperea majorărilor de întârziere stabilite pentru veniturile bugetare, calculate pentru perioada de când s-au acordat și până când aceste sume au fost recuperate. Pe de altă parte, ANCS, fără a avea o bază legală și fără o analiză temeinică, a declarat mai multe proiecte sistate ca fiind în „situație de risc sau eșec al cercetării”. Recomandările făcute MEN de către Curtea de Conturi, includ elaborarea strategiilor proprii și urmărirea îndeplinirii obiectivelor prevăzute în planurile proprii, organizarea periodică de verificări asupra activității economico-financiare, precum și a performanțelor de management al cercetării, elaborarea de rapoarte privind impactul CDI în economie și în societate, care trebuie să fie date în mod periodic publicității ș.a. În fine, vis-à-vis de abaterile de la legalitate menționate anterior, s-a propus: organizarea de compartimente de marketing, în vederea creșterii gradului de aplicabilitate a cercetărilor finanțate din fonduri publice, înregistrarea rezultatelor cercetării în registrul special de evidență, elaborarea, aprobarea și aplicarea unor politici contabile care să asigure funcționarea unui sistem contabil capabil să preîntâmpine eventualele riscuri ce pot apărea în derularea activităților de CDI și să furnizeze, în timp util, informații corecte factorilor de decizie ai universităților, emiterea unui „ghid de finanțare”, în care să fie prezentate tipurile de documente justificative pentru acordarea avansurilor, decontarea cheltuielilor, condițiile pe care trebuie să le îndeplinească documentele pentru a fi considerate eligibile, precum și modul de stabilire a valorii de intrare a rezultatelor cercetării și de înregistrare a acestora în evidența contabilă.

4. Concluzii

Obiectivele strategice – în materie de CDI – asumate pentru perioada 2007-2013 au fost orientate în principal spre creșterea vizibilității internaționale a cercetării românești, precum și spre atragerea și dezvoltarea capitalului uman din domeniul vizat. Auditarea publică externă a sistemului național CDI relevă faptul că MEN, în calitate de autoritate de stat pentru CDI, nu a luat toate măsurile legale și necesare în vederea respectării atribuțiilor prevăzute de *actele normative* privitoare la monitorizarea aplicării normelor ce reglementează activitatea desfășurată de instituțiile de învățământ superior. Recomandările auditorilor, adresate MEN, includ elaborarea strategiilor proprii și urmărirea îndeplinirii tuturor obiectivelor stabilite, precum și a performanțelor de management al cercetării, elaborarea de rapoarte privind impactul CDI în economie și în societate, care trebuie să fie date în mod periodic publicității ș.a. De asemenea, și vis-à-vis de abaterile de la legalitate menționate anterior, s-au propus mai multe măsuri, toate fiind menite să aducă creșteri sporite pe linia gradului de aplicabilitate a cercetărilor finanțate din fonduri publice.

Referințe bibliografice:

1. BOSTAN I., *Auditul public extern*, Univers Juridic Publishing House / Colecția Business, București, 2010, <http://www.ujmag.ro/economie/audit-financiar/auditul-public-extern/rasfoire/>
2. CURTEA DE CONTURI A ROMÂNIEI, Raport de audit al performanței – privind Evaluarea managementului academic și administrativ în gestionarea fondurilor publice alocate învățământului superior pentru activitatea de cercetare, perioada 2010-2012, www.curteadeconturi.ro
3. INSTITUTUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ, Comunicat de presă, Nr. 279 din 14 noiembrie 2014, Activitatea de cercetare-dezvoltare în anul 2013.
4. Legea nr. 217/2008 de modificare Legii 94/1992 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi, republicată în 2009, ca urmare a necesității adaptării legislației românești la recomandările internaționale în domeniu, precum și la cerințele Uniunii Europene în sfera auditului extern.
5. COȘMĂNARU I. (et al.), *Raportul Național asupra Corupției*, București, 2009, http://www.transparency.org.ro/politici_si_studii/studii/national_coruptie/2009/NCR2009ro.pdf
6. Hotărârea de Guvern nr. 217/2007 privind aprobarea Strategiei naționale în domeniul cercetării-dezvoltării și inovării pentru perioada 2007-2013.

REGLEMENTĂRI ȘI PRACTICI ACTUALE PRIVIND INSPECȚIA FISCALĂ LA FIRMELE DE TIP IMM

*Dionisie MARCAN, Ec. Jur. Expert contabil,
Presedinte C.E.C.C.A.R. Filiala Suceava, România*

E-mail: dionisie.marcan@yahoo.com

*Conf. univ. dr., Costică ROMAN,
Universitatea „Ștefan cel Mare”, Suceava, România
romanc@seap.usv.ro*

Tax collection must be the same for all businesses and it must be well done- this is an issue that must be improved. On the other hand, the number of taxes and contributions casts extra pressure on the business environment and the authorities spend more money to administer them than they actually collect by putting them into practice. Sometimes, however, the level of fees is not particularly a concern for SMEs, but the ease and manner in which taxes are paid and this is not an easy thing to do in Romania. Among all these contradictions, pressures, the fiscal inspection makes its way and it needs to optimize the ration between the state's need for money and the business owner's need to obtain profit.

Key words: *impozite, reglementări, contribuabili, inspecție fiscală, echilibru.*

JEL: G38, H25, H3.

1. Introducere. Funcționarea normală a societății presupune implementarea unor politici guvernamentale cu impact în toate domeniile de activitate: economic, social, politic, sănătate, cultură etc. Punerea în aplicare a acestor măsuri implică nemijlocit alocarea de resurse: umane, materiale și bănești. Există o legătură intrinsecă între cele trei categorii de resurse, în societatea modernă actuală nici una dintre cele trei categorii nu este viabilă în lipsa celorlalte două.

Dacă în cazul resurselor umane și materiale, mărimea și calitatea acestora diferă de condițiile geografice, resurse naturale, nivelul de dezvoltare și de pregătire a societății etc., cea de a treia resursă, cea bănească, este influențată în mod direct de primele două.

Nevoia de bani mereu în creștere a statului trebuie acoperită permanent, sursa cea mai importantă pentru bugetul României fiind impozitele și taxele colectate de la IMM-uri (peste 50% din PIB). Pe de altă parte, scopul principal al fiecărui antreprenor este de a realiza profit, unul cât mai mare, care sa recompenseze investiția făcută. Poziția oarecum antagonică a celor două părți, stat și investitor, conduce uneori la derapaje în ceea ce privește achitarea de obligațiile pe care fiecare le are: pe de o parte statul, prin organele sale de control, care abuzează din poziția de forță pe care o are, prin interpretarea forțată a unor prevederi legale – pentru a-și acoperi nevoia mereu crescândă de bani la buget (chiar dacă acest lucru nu reprezintă neapărat o politică a organelor statului ci mai ales conduita unor persoane care lucrează în slujba statului); apoi, unii antreprenori care doresc să obțină un profit cât mai mare și mai rapid, uneori fără a-și achita în totalitate obligațiile fiscale pe care le au.

2. O abordare critică a regimului instituțional vizând Inspecția Fiscală în România. Lacune care afectează interesul IMM

În încercarea de a crea un cadru legal cât mai simplu și clar, care sa evite pe cât posibil derapajele din ambele părți (stat și IMM-uri), s-a încercat de-a lungul timpului crearea unui cadru legislativ cât mai „acoperitor” care să cuprindă rezolvarea diferitelor situații practice apărute. Numai ca prin acest proces s-a ajuns la un cadru legislativ foarte stufos, greu de aplicat și care de multe ori, în loc să prevină unele abuzuri, dimpotrivă, le stimulează. Acest lucru contravine în același timp cu nevoia unui cadru legislativ suplu, clar pentru toate părțile implicate și ușor de aplicat.

Asta pentru ca un astfel de cadru legislativ ar descuraja birocrăția din partea statului, iar pentru IMM-uri ar implica cheltuieli mai mici pentru conformarea voluntară a ași acoperi complet și la timp toate obligațiile fiscale, știut fiind faptul că acestea din urmă au în general un număr redus de angajați, nepermițându-și să angajeze foarte mulți specialiști care să pună în aplicare legislația fiscală (contabili, juriști, experți fiscali, auditori etc.).

Având în vedere mențiunile anterioare, vom încerca să prezentăm în continuare cum a evoluat și care sunt tendințele în ceea ce privește reglementările privind inspecția fiscală la firmele de tip IMM, respectiv lacunele prezente încă în acest domeniu [1-5].

În România, modalitatea de reglementare a inspecției fiscale a cunoscut mai multe etape, ultima dintre ele, începând cu anul 2004, fiind cea a aplicării Codului de procedură fiscală. De la intrarea sa în vigoare și până la sfârșitul anului 2014, Codul de procedură fiscală a fost supus mai multor intervenții legislative, circa 60, scopul principal urmărit fiind, printre altele, simplificarea procedurilor administrative de recuperare a

creanțelor fiscale, îmbunătățirea echilibrului drepturilor și obligațiilor celor două părți ale raportului juridic fiscal (contribuabil și organ fiscal) dar și clarificarea unora dintre instituțiile juridice susceptibile de interpretare, pentru o mai corectă aplicare a diferitelor instituții procedural fiscale.

Multitudinea de schimbări a complicat foarte mult punerea în practică a procedurilor fiscale, chiar dacă acestea, de cele mai multe ori au adus îmbunătățiri al modului de control și administrare a impozitelor și taxelor datorate de către IMM-uri bugetului de stat.

În cursul anului 2015 a fost rescris Codul de procedură fiscală, rescriere care a adus unele îmbunătățiri în relația ANAF – agenți economici, însă, în opinia noastră, păstrează în continuare destule inechități, chiar dacă la nivel declarativ acestea ar fi fost eliminate. Adesea, micii agenți economici trebuie să probeze prin zeci de formulare în fața inspectorilor fiscali că n-au fraudat niciun leu. Chiar și așa, în foarte multe cazuri, cei mai “curajoși” care se consideră nedreptățiți ajung să se judece ani buni pentru a-și dovedi nevinovăția.

Toate acestea sunt posibile datorită unor acțiuni sau inacțiuni la nivel guvernamental și instituțional, între care:

- cultură politică și organizațională a Ministerului de Finanțe și ANAF care privesc statul mai degrabă ca o sursă facilă de venituri pentru anumite persoane fizice și/sau juridice decât ca promotor al dezvoltării economice, capabil să contribuie la bunăstarea cetățenilor săi care încetează să mai fie priviți ca simpli contribuabili;
- absența unei viziuni strategice și coerente cu privire la viitorul României pe termen lung;
- rezistență la schimbare, concentrarea luării deciziilor la nivel cât mai ridicat, influențe politice (corelată și cu lipsa inițiativei la nivel administrativ, un nivel redus de transparență cu privire la administrația publică și un nivel de corupție perceput ca ridicat);
- implicare insuficientă a partenerilor din mediul academic, de afaceri sau din societatea civilă și chiar a structurilor asociative ale profesioniștilor din domeniu în ceea ce privește consultarea reală în cadrul procesului decizional.

Vom încerca să prezentăm o parte a celor pe care noi le considerăm importante a fi avute în vedere în viitor pentru corectarea lor:

- **Metodologia selectării contribuabililor ce urmează a fi controlați** – un principiu de bază al administrării fiscale prevede că trebuie să se realizeze o verificare echitabilă a tuturor contribuabililor și un tratament egal, nediscriminatoriu al acestora. Acest lucru presupune că această selecție să se facă doar în urma unei analize de risc, fără niciun fel de influențe – recomandat ar fi ca selecția să fie făcută de către un program informatic care să țină cont de gradul de risc al fiecărui contribuabil.

- **Metodologia efectuării controlului fiscal** – conform legislației în vigoare, sunt supuși controlului fiscal contribuabilii persoane fizice și juridice, precum și asociațiile fără personalitate juridică, cărora le revin obligații fiscale. Deși în România există un Cod etic al inspectorului de control fiscal, există încă multe abuzuri ale acestora, în foarte multe cazuri deși există sesizări, acesta nu este aplicat, plângerile nefiind analizate sau rămân fără urmări. Există plângeri din partea IMM-urilor că uneori selectarea firmelor controlate și modalitatea în care se face controlul are în vedere eliminarea concurenței pentru alte firme din piață.

- **Valorificarea constatărilor controlului** – măsurile aplicate în urma controlului nu sunt aplicate în mod unitar, existând contribuabili “iertăți” de aplicarea măsurilor de recuperare a debitelor, inclusiv a măsurilor de sechestrare a bunurilor. În același timp, întocmirea de plângeri penale în cazul infracțiunilor este tratată de multe ori subiectiv, de la caz la caz.

- **Căi de atac administrative și judiciare** – Codul de procedură fiscală din România dă dreptul contribuabililor nemulțumiți de modul de efectuare a controlului și constatările organelor de control să conteste documentul întocmit, în primă fază la Agenția Națională de Administrare Fiscală și ulterior la instanțele judecătorești.

Faptul că majoritatea covârșitoare a contestațiilor soluționate de ANAF mențin în totalitate constatările organelor de control, chiar și atunci când erorile sunt evidente, fac din această cale de atac una formală, care amână de fapt judecarea cauzei de către instanțele judecătorești. Asta deoarece în multe dintre aceste cazuri agenții economici au câștig de cauză atunci când se adresează judecătorilor. Inechitatea cea mai gravă este atunci când în perioada în care cauza se judecă, inspectorii fiscali derulează activități de executare silită (blocarea conturilor bancare, punerea gajului pe diverse bunuri etc.), astfel încât, în multe dintre cazuri, la momentul soluționării favorabile a dosarelor de către instanțele judecătorești, firmele se află deja în faliment sau într-o situație economico-financiară deosebit de grea.

O alta prevedere controversată a procedurii fiscale din România este cea potrivit căreia în baza actelor de control întocmite de către inspectorii antifraudă se stabilesc măsuri asiguratorii (blocări de conturi, gajuri puse pe bunuri), măsuri care influențează activitatea IMM-urilor [1-5], însă aceste acte de control nu pot fi atacate în instanță.

Un cod de procedură fiscală modern, european, ar trebui să statueze o serie de reguli de bază, între care:

- a) proceduri de administrare a creanțelor fiscale simplificate;
- b) claritate și accesibilitate (eliminarea interpretărilor);
- c) prevederi ale Codului de procedură fiscală corelate cu prevederile din Codul fiscal și din alte legi speciale.
- d) un echilibru al drepturilor și obligațiilor contribuabililor, pe de o parte, și ale organelor fiscale, pe de altă parte;
- e) eficiență a activității de administrare a impozitelor și taxelor crescută.

Pentru realizarea acestor deziderate se impun măsuri concrete care ar putea îmbunătăți relația stat – IMM, în vederea realizării și consolidării unui parteneriat constructiv pe termen lung, măsuri care, în cea mai mare parte nu implică un efort bugetar important din partea statului:

- a) organizarea și sistematizarea procedurilor fiscale pe categorii de contribuabili, astfel încât să fie avută în vedere o simplificare a acestora în cazul IMM-urilor;
- b) reducerea/gruparea anumitor categorii de impozite și taxe/declarații în vederea simplificării sistemului de declarare și plată – numărul celor din România este cel mai mare din UE (spre exemplu, în cazul obligațiilor sociale calculate la plata salariilor, în prezent există nouă obligații diferite care pot fi însă grupate în una sau două, Ministerul de Finanțe urmând să facă singur defalcarea pe destinații);
- c) reducerea numărului de plăți anuale către buget;
- d) realizarea inventarului complet al taxelor fiscale și nefiscale, al avizelor, autorizațiilor și licențelor necesare desfășurării activităților comerciale, inclusiv a procedurilor aplicabile pentru obținerea acestora, care să fie accesibil on-line și care să conțină informații actualizate și practice pentru IMM-uri;
- e) simplificarea legislației fiscale aplicabilă IMM-urilor;
- f) introducerea unui termen maxim în care inspecția fiscală poate fi suspendată indiferent de cauzele suspendării;
- g) reglementarea posibilității contribuabilului de a ataca în contencios administrativ “tăcerea” organului fiscal sau refuzul nejustificat al acestuia de a rezolva o cerere sau de a efectua o operațiune administrativă;
- h) reglementarea posibilității contribuabilului de a se adresa direct instanței de contencios administrativ în cazul în care organul fiscal nu răspunde la contestație în termenul legal;
- i) introducerea de reguli și limite procedurale cu privire la obiectul, durata și desfășurarea controalelor inopinate și antifraudă (la acest moment nu există o reglementare a controlului anti-frauda);
- j) eliminarea efectelor asupra terților rezultate din declararea ca inactiv al unui contribuabil;
- k) reglementarea mai strictă a cazurilor când organul fiscal poate estima baza de impunere;
- l) reorientarea activității de control fiscal spre prevenire și îndrumare și mai puțin pe sancționare (sancționarea să nu fie făcută la prima abatere, în cazul celor ce nu sunt foarte grave).

Rămânând în același context, considerăm că la fel de importantă este și individualizarea cuantumului amenzilor raportată la gravitatea faptei și diferențiat pe categorii de contribuabili, cu neaplicarea maximului amenzi contravenționale pentru toți întreprinzătorii, pentru orice faptă.

3. Concluzii

Orice stat cu o economie de piață trebuie să acorde un interes deosebit sectorului IMM deoarece acesta reprezintă motorul creșterii economice, dar și contribuitorul cel mai important la PIB-ul țării. Problematika modului în care este reglementată și pusă în aplicare politica fiscală în relația cu IMM-urile va genera în permanență discuții contradictorii și măsuri, unele favorabile, altele mai puțin favorabile, în funcție de interesele de moment ale guvernanților. Însă ceea ce este cât se poate de important este să se realizeze o *simplificare a procedurilor administrative și îmbunătățirea relației contribuabililor cu Fiscul. Acestea sunt realmente măsurile necesare pentru sprijinirea mediului de afaceri, conducând inclusiv la diminuarea costurilor de conformare la plată.*

Bibliografie:

1. DUCA Emilian, *Codul de procedura fiscală*, Editura Universul Juridic, București, 2015.
2. Codul de procedură fiscală, publicat în Monitorul Oficial cu numărul 547 din data de 23 iulie 2015.
3. NICULEASA Irinel-Madalin, *Soluționarea contestațiilor formulate în materie fiscală*, Editura C.H.Beck, București, 2009.
4. TATU Lucian, SERBANESCU Cosmin, CATARAMA Delia, ȘTEFAN Dan, NICA Adrian, MIRICESCU Emilian, *Fiscalitate de la lege la practică*, Ediția a VI-a, Editura C.H.Beck, București 2009.
5. <http://www.cdep.ro/proiecte/2015/300/80/5/em385.pdf>
6. <http://www.wall-street.ro/articol/Finante-Banci/182176/noul-cod-de-procedura-fiscala-un-pas-inainte-doi-pasi-inapoi.html>

ELUCIDAREA LIMITELOR ÎNTÂMPINATE ÎN PROCESUL DE CONVERGENȚĂ A REFERENȚIALELOR INTERNAȚIONALE DE RAPORTARE FINANCIARĂ

*Lect. univ. dr. Marian SOCOLIUC,
Universitatea „Ștefan cel Mare”, Suceava,
Departamentul de Contabilitate și Finanțe, România,
marians@seap.usv.ro*

Currently, the international nature of major companies and economic globalization required a harmonization of international accounting standards. The interest for this belongs to several international firms that are listed on stock exchanges across the border.

The two types of practice standards used by international companies International Financial Reporting Standards (IFRS) and Generally Accepted Accounting Principles (US GAAP) for which businesses may choose.

Although in recent years it has focused on convergence between the two types of standards to arrive at a set of accounting standards common high quality to ensure transparency and comparability of financial information required all users there are many differences yet. IASB- FASB convergence continues today but it will be impossible to achieve a perfect convergence.

Key words: *Accounting convergence, accounting standard IAS/IFRS, US GAAP, stakeholders*

Convergența referențialelor internaționale IFRS – US GAAP

La nivel conceptual întâlnim două tipuri de abordării în cea ce privește contabilitatea, regăsite astfel: normele IAS/IFRS se bazează pe principii cea ce presupune că aplicarea standardelor contabile în situații concrete realizându-se pe baza raționamentului profesional și normele americane/ US GAAP se bazează pe reguli care trebuie să fie foarte detaliate și să prezinte tratamentul aplicabil pentru orice situație întâlnită în practică. Distincția între principii și reguli se referă la gradul de precizie a standardelor contabile și la măsura în care este necesară utilizarea raționamentului profesional în aplicarea acestora.¹

„Termenul” principiile contabile general acceptate” a cunoscut în decursul timpului sensuri diferite. Inițial, GAAP-urile se refereau la politica și procedurile contabile utilizabile des în practică. Ulterior, ca urmare a apariției diverselor organisme de normalizare și profesionale, noțiunea a căpătat un sens mai profund, fiind o emanație a gândirii logice a soluțiilor practice, a tratamentelor preferențiale, a recomandărilor necesare în situații speciale. GAAP pot fi definite ca reguli generale adoptate de profesia contabilă ca ghiduri în măsurarea, înregistrarea și raportarea financiară a unei afaceri sau activități”.²

În prezent, se remarcă pe piața internațională un proces important ce are ca scop promovarea convergenței dintre standardele contabile specifice referențialului internațional și a celor specifice normelor americane³. Acest proces a fost inițiat la data de 18 septembrie 2002, în urma unei întâlniri ce a avut loc între membrii FASB și IASB materializată prin încheierea acordului de la Norwalk, care a formalizat angajamentul acestora de a stabili un set unic de standarde de contabilitate⁴. Au urmat o serie de intervenții reciproce de modificare a standardelor contabile și s-a convenit asupra unui calendar privind procesul de convergență.

În acest sens, nu se poate afirma că ar exista în lume o țară care ar deține un dispozitiv de reguli contabile adecvate adoptării lor la nivel internațional, nici să se considere că ar dispune de un referențial contabil perfect. Cu toate acestea, se poate constata că Statele Unite ale Americii reprezintă țara cu cea mai lungă tradiție în materie de normalizare contabilă, dispunând de cel mai important și profesionist organism de acest tip. De aceea, FASB este angajat în colaborare nu numai cu IASB, ci și cu alte organisme naționale normalizatoare aflate în proces de convergență în privința practicilor și normelor contabile internaționale.

Dacă firmele internaționale doresc să fie cotate la una din bursele de valori americane, atunci acestea trebuie să-și întocmească situațiile financiare conform US GAAP. Mai mult decât atât, în timp ce USGAAP-urile au fost acceptate fără reconciliere în Europa, companiile europene trebuie să prezinte o situație comparativă a diferitelor mărimi (de exemplu: capitaluri proprii, rezultat net) determinate atât pe baza

¹ Manea Diana, „Flexibilitate versus manipulare contabilă”, din revista Contabilitate, expertiză și auditul afacerilor, februarie, 2013, p. 35.

² Munteanu Victor, Zuca Marilena, Zuca Ștefan, „Coordonatele ale sistemului contabil din Statele Unite ale Americii (I)”, din revista Gestiune și contabilitatea firmei, nr. 3 martie 2011, p. 37.

³ Stan Daniela, Stănescu Adrian Alexandru, Tabacu Ana-Maria, articol „Consecințele globalizării asupra informării financiare la nivelul grupurilor de societăți”, ASE București, 2013, p.4 [http://cig.ase.ro/cignew/pics/ss2013/]

⁴ Grosu Veronica (2010), op.cit., pp. 172-173

normelor țării de origine cât și în conformitate cu normele americane sau pot prezenta o reconciliere a acestor mărimi cu US GAAP.

Atunci când Uniunea Europeană a considerat oportună adoptarea standardelor IAS/IFRS, în cadrul piețelor financiare mondiale, acest deziderat s-a dorit a fi un răspuns european la dominația reglementărilor americane⁵. Această atitudine a organismelor internaționale de reglementare contabilă a fost binevenită, deoarece a favorizat elaborarea de către companiile mari de la nivel internațional – ce activează la nivelul acestor piețe de capital – a unor situații financiare consolidate caracterizate prin transparență și corectitudine conform unui referențial contabil recunoscut. Conform afirmației unuia din membrii FASB, în cadrul unei conferințe găzduite de FEI, IFRS ar trebui să fie singurele standarde globale, și nu US GAAP.

Precum se poate remarca și în cadrul anumitor lucrări de specialitate studiate, tranziția la standardele IFRS – concepute în marea lor majoritate după modelul american al US GAAP – a determinat schimbări profunde mai ales în sistemul de raportare economico-financiară a entităților printr-o revizuire a criteriilor de evaluare și de reprezentare a elementelor patrimoniale din bilanț sau prin modificarea politicilor contabile. Organismul internațional de normalizare contabilă (IASB) a constatat necesitatea acestor modificări și în acest sens a elaborat norma IFRS 1 „Adoptarea pentru prima dată a Standardelor Internaționale de Raportare Financiară”, care reprezintă rezultatul procesului de convergență dintre IFRS și US GAAP și vizează asigurarea comparabilității informațiilor contabile înainte și după adoptarea IFRS⁶.

În luna februarie 2014, SEC a lansat un plan strategic aplicabil în perioada 2014-2018 prin intermediul căruia se urmărește consolidarea independenței FASB, fără a se menționa nimic în legătură cu standardele internaționale de raportare financiară. Acest amănunt ne face să fim suspecti în legătură cu procesul de convergență, care pare a fi mult mai îndelungat decât s-ar fi preconizat⁷. De altfel, abia în momentul în care referențialul contabil internațional va fi recunoscut la nivel mondial – inclusiv în Statele Unite – organismele americane în materie de contabilitate vor fi nevoite să susțină normele internaționale⁸. În acest sens, presupunând că s-ar obține o convergență aproape totală sau chiar totală la nivelul celor două referențiale, nu s-a precizat încă maniera în care cele două categorii de referențiale s-ar influența.

În condițiile economice actuale este necesară adoptarea unui set unic de standarde contabile care să conducă la obținerea de performanțe financiare și să pună la dispoziția diverșilor utilizatori cele mai fidele informații. Fie că se vor adopta standardele IFRS, US GAAP sau o convergență a acestora, principalul obiectiv al țărilor vizate este de a omogeniza informația contabilă, pentru a se crea acel limbaj comun de contabilitate utilizat oriunde în lume.

Obiectivul situațiilor financiare

Cadrul general conceptual IASB prevede că „obiectivul raportării financiare cu scop general este acela de a oferi informații financiare cu privire la entitatea raportoare care să fie utile pentru investitorii existenți și potențiali, împrumutătorii și alți creditori în deciziile pe care aceștia le iau cu privire la oferirea de resurse entității. Respectivă decizie implică achiziționarea, vânzarea sau deținerea instrumentelor de capitaluri proprii și de datorii, și furnizarea sau decontarea împrumuturilor sau altor forme de credit. Astfel obiectivul raportării financiare cu scop general constituie baza Cadrului general conceptual. Celelalte aspecte ale Cadrului general conceptual – conceptul de entitate raportoare, caracteristicile ale informațiilor financiare, recunoașterea, evaluarea, prezentarea și descrierea – decurg în mod logic din obiectiv”⁹.

Cadrul general conceptual FASB definește obiectivele situațiilor financiare astfel¹⁰:

- Furnizarea de informații utile investitorilor, creditorilor și altor utilizatori pentru luarea deciziilor raționale în ceea ce privește investițiile, creditele și alte decizii similare;
- Furnizarea de informații care să ajute utilizatorii prezenți și potențiali să evalueze suma, scadența și incertitudinea viitoarelor fluxuri nete de trezorerie ale entității respective;
- Furnizarea de informații cu privire la sursele economice ale entității economice și la angajamentele luate în contrapartida acestor resurse.

⁵ Feleagă Niculae, Feleagă Liliana (2007), op.cit., pp.11-12

⁶ Berheci Maria (2010), op.cit., pp.251-253

⁷ Hlaciuc Elena, Grosu Veronica et al., *Comparative study regarding the main differences between US GAAP and IFRS*, The USV Annals of Economics and Public Administration, Volume 14, Issue 2 (20)/ 2014, p. 144

⁸ Bogdan Victoria (2004), op.cit., p. 235

⁹ „Standardele Internaționale de Raportare Financiară” - Partea A, Norme oficiale emise la 1 ianuarie 2011, CECCAR, p. A27.

¹⁰ Ristea Mihai, Olimid Lavinia, Calu A. Daniela, Idem⁵, pp. 69-70.

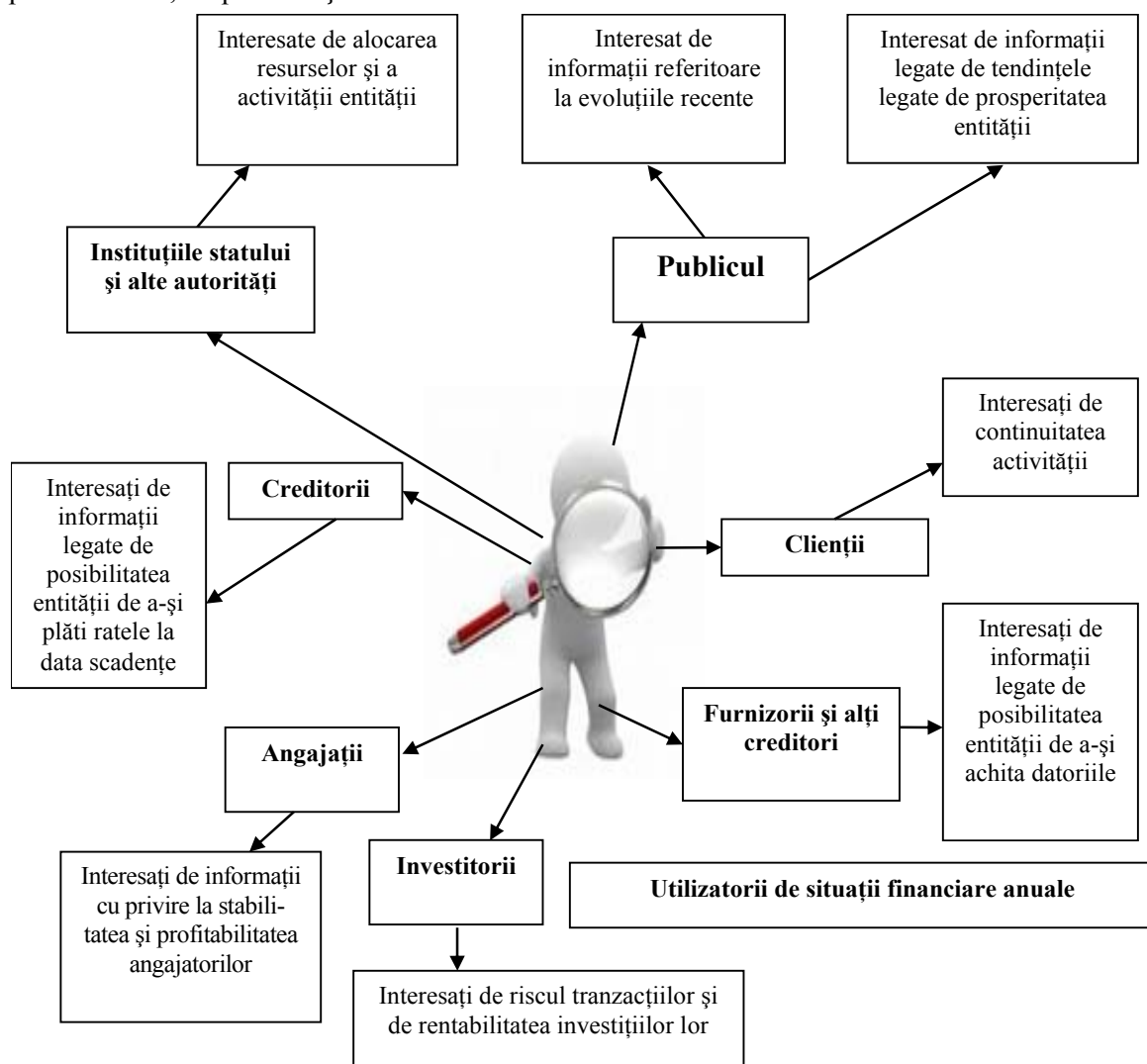
Așadar, obiectivul elaborării situațiilor financiare prevăzut de cele două cadre generale este strâns legat de informațiile financiare și utilizatorii acestora. Informațiile trebuie să ajute atât la evaluarea capacității întreprinderii de a genera fluxuri de lichidități viitoare, cât și la determinarea cuantumului, perioadei și siguranței generării lor¹¹.

Utilizatorii informațiilor contabile sunt manageri, investitori, salariați, clienți, furnizori, creditori, instituțiile statului și alte autorități și publicul. Este bine cunoscut faptul că pe piața americană, investitorii sunt considerați cei mai principali utilizatori astfel situațiile financiare elaborate conform US GAAP vin în sprijinul informării, luării deciziilor economice și protecției acestora. În această abordare contabilitatea financiară are ca obiectiv principal obținerea de informații care să permită funcționarea eficientă a piețelor de capital și alocarea optimă a resurselor¹². Pe când cadrul normativ IASB nu face o diferențiere între utilizatori informațiilor financiare. Nici o categorie de utilizatori nu este considerată mai importantă ca altă categorie. Situațiile financiare elaborate conform standardelor IAS/IFRS oferă informații pentru nevoile tuturor utilizatorilor de informații financiare.

În concluzie, obiectivul principal al Cadrului general conceptual este cel de a oferi informații utilizatorilor interni și externi fără de care o întreprindere nu și-ar putea desfășura activitatea.

Destinatarii/beneficiarii informării economico-financiare și dificultățile întâmpinate

Întotdeauna, în întocmirea situațiilor financiare, trebuie să se aibă în vedere finalitatea lor. De ce întocmim situații financiare anuale sau după caz interimare? Pentru că ele sunt necesare unor anumite categorii de utilizatori. Drept urmare, scopul principal al situațiilor financiare este acela de a comunica utilizatorilor date cât mai concrete și care să reflecte cât mai bine realitatea, care nu trebuie să fie afectată de erori prin omisiune, fie prin menționarea unor detalii nerelevante.

¹¹ Tabără N., Horomnea E., Mircea M., „Contabilitate internațională”, Editura TipoMoldova, 2009, p. 152.

¹² Tabără N., Horomnea E., Mircea M., Idem¹¹, p. 198.

Utilizatorii situațiilor financiare întocmite potrivit prezentelor reglementări includ investitorii actuali și potențiali, personalul angajat, creditorii, furnizorii, clienții, instituțiile statului și alte autorități, precum și publicul. Aceștia utilizează situațiile financiare pentru a-și satisface o parte din necesitățile lor de informații. În funcție de părțile interesate, necesitățile de informații pot include următoarele:

a. Investitorii. Ofertanții de capital purtător de risc și consultanții lor sunt preocupați de riscul inherent tranzacțiilor și de rentabilitatea investițiilor lor. Ei au nevoie de informații pentru a decide dacă ar trebui să cumpere, să păstreze sau să vândă instrumente de capital. Acționarii sunt interesați și de informații care le permit să evalueze capacitatea entității de a plăti dividende.

b. Angajații. Personalul angajat și grupurile sale reprezentative sunt interesați de informații privind stabilitatea și profitabilitatea angajatorilor lor. Aceștia sunt interesați și de informații care le permit să evalueze capacitatea entității de a oferi remunerații, pensii și alte beneficii de pensionare, precum și oportunități profesionale.

c. Creditorii. Creditorii sunt interesați de informații care le permit să determine dacă împrumuturile acordate și dobânzile aferente vor fi rambursate la scadență.

d. Furnizorii și alți creditori. Furnizorii și alți creditori sunt interesați de informații care le permit să determine dacă sumele care le sunt datorate vor fi plătite la scadență. Furnizorii și alți creditori sunt, în general, interesați de entitate pe o perioadă mai scurtă decât creditorii, cu excepția cazului în care ei sunt dependenți de continuitatea activității entității, atunci când acesta este un client major.

e. Clienții. Clienții sunt interesați de informații despre continuitatea activității unei entități, în special atunci când au o colaborare pe termen lung cu entitatea respectivă sau sunt dependenți de ea.

f. Instituțiile statului și alte autorități. Instituțiile statului și alte autorități sunt interesate de alocarea resurselor și implicit de activitatea entităților. Acestea solicită informații pentru a reglementa activitatea entităților, pentru a determina politica fiscală și ca bază pentru calculul venitului național și al altor indicatori statistici similari.

g. Publicul. Entitățile pot afecta publicul în diferite moduri. De exemplu, entitățile pot avea o contribuție substanțială la economia locală în multe moduri, mai ales prin numărul de angajați și colaborarea cu furnizorii locali. Situațiile financiare pot ajuta publicul furnizând informații referitoare la evoluțiile recente și tendințele legate de prosperitatea entității și a sferei de activitate a acesteia.

În condițiile economiei de piață, suportul relațiilor dintre partenerii de afaceri îl constituie informația financiară, care se regăsește în conturile anuale ale fiecărui agent economic. Condiția impusă prin lege, ca bilanțul contabil să ofere o imagine fidelă, clară și completă a patrimoniului, a situației financiare și a rezultatelor (a poziției financiare, a performanțelor și a modificării poziției financiare) este însoțită de obligația impusă cenzorilor să supravegheze gestiunea societății, să verifice dacă bilanțul și contul de profit și pierdere sunt legal întocmite și în concordanță cu registrele, dacă acestea din urmă sunt regulat ținute și dacă evaluarea patrimoniului s-a făcut, conform regulilor stabilite pentru întocmirea bilanțului contabil.

Informațiile conținute în situațiile financiare anuale n-ar avea credibilitate dacă n-ar primi o validare socială furnizată, în principal, în două moduri: prin instituirea unor norme, reguli și principii contabile general acceptate și prin ratificarea informațiilor destinate a fi transmise terților de către profesioniști contabili acreditați și recunoscuți public.

Validarea informațiilor furnizate de întreprindere este necesară deoarece producerea lor este apanajul conducerii, iar terții nu le pot controla decât după publicarea situațiilor financiare. Terții au nevoie de o informație de încredere, în timp ce managerii, contabilii sau alți angajați ai firmei pot obține avantaje furnizând informații false sau prea optimiste.

Concluzii

În concluzie, între standardele IAS/IFRS și US GAAP încă există destul de multe diferențe. În ceea ce privește cadrul conceptual general pot spune că nu există diferențe majore dar modulul de prezentare a situațiilor financiare și tratamentul contabil al elementelor acestora diferă din anumite puncte de vedere.

Situațiile financiare cuprind cinci componente principale, iar situația rezultatului global poate fi prezentată distinct, ca parte componentă a situației modificărilor capitalurilor proprii sau a situației veniturilor și cheltuielilor. Situațiile financiare reprezintă produsul final al contabilității, ce reflectă poziția financiară, performanța financiară și modificările acestora la un moment dat și pe baza cărora se fundamentează deciziile economice ale utilizatorilor.

Din punctul meu de vedere, cel mai important lucru este eliminarea diferențelor majore dintre cele două tipuri de standarde pentru a se asigura o comparabilitate a informațiilor financiare deoarece este dificil pentru utilizatori să compare spre exemplu situațiile financiare a două companii cu același obiect de activitate dar

care le prezintă diferit. Și nu în ultimul rând, pentru a veni în sprijinul utilizatorilor informațiilor financiare, întrucât aceste diferențe pot influența deciziile lor economice. Iar ca o soluție ideală și poare dificil de realizat ar putea fi formarea unui nou organism profesional la nivel mondial care să elaboreze un nou set de standarde pe baza IAS/ IFRS- urilor și a US GAAP- urilor care să se poată aplica pe orice continent sau măcar la nivelul piețelor de capital din întreaga lume. Acest lucru ar asigura o comparabilitate a companiilor listate, o caracteristică foarte importantă în special pentru investitori.

Evoluția contabilității este caracterizată prin trei mari fenomene, și anume: normalizarea, armonizarea și convergența. Toate aceste trei vin și în sprijinul procesului de eliminare a diferențelor dintre standardele IAS/IFRS și US GAAP însă consider că este imposibil realizarea unei convergențe perfecte între standarde.

Bibliografie:

1. BERHECI Maria, *„Valorificarea Raportărilor financiare – sinteze contabile: teorie, analize, studii de caz”*, Editura CECCAR, București, 2010;
2. BOGDAN V., *Armonizarea contabilă internațională*, Editura Economică, 2004, București.
3. FELEAGĂ Liliane, FELEAGĂ Nicolae, *„Contabilitate financiară – o abordare europeană și internațională”*, vol. 1, Editura Economică, București, 2007;
4. FELEAGĂ N., FELEAGĂ L., *„Contabilitate consolidată – o abordare europeană și internațională”*, Editura Economică, București, 2007;
5. GROSU Veronica, *„Perspective și limite în procesul de armonizare financiar-contabilă”*, Editura TIPO MOLDOVA, 2010;
6. HLACIUC Elena, GROSU Veronica et al., *Comparative study regarding the main differences between US GAAP and IFRS*, The USV Annals of Economics and Public Administration, Volume 14, Issue 2 (20)/ 2014, p. 144
7. MANEA Diana, *„Flexibilitate versus manipulare contabilă”*, din revista Contabilitate, expertiză și auditul afacerilor, februarie, 2013, p. 35.
8. MUNTEANU Victor, ZUCA Marilena, ZUCA Ștefan, *„Coordonatele ale sistemului contabil din Statele Unite ale Americii (I)”*, din revista Gestiune și contabilitatea firmei, nr. 3 martie 2011, p. 37.
9. RISTEA Mihai, OLIMID Lavinia, CALU A. Daniela, *„Sisteme contabile comparate”*, Editura CECCAR, 2006;
10. STAN Daniela, STĂNESCU Adrian Alexandru, TABACU Ana-Maria, articol *„Consecințele globalizării asupra informării financiare la nivelul grupurilor de societăți”*, ASE București, 2013, p.4 [<http://cig.ase.ro/cignew/pics/ss2013/>]
11. *Standardele Internaționale de Raportare Financiară – Partea A*, Norme oficiale emise la 1 ianuarie 2011, CECCAR;
12. TABĂRĂ N., HOROMNEA E., MIRCEA M., *„Contabilitate internațională”*, Editura TipoMoldova, 2009.

ARMONIZAREA LEGISLAȚIEI FISCALE A UE PRIVIND TVA

Prof. univ. dr. Dorel MATEȘ,

Universitatea de Vest Timișoara, Departamentul de Contabilitate și Audit,

dorel.mates@e-uvvt.ro

Conf. Univ. dr. Aura DOMIL,

Universitatea de Vest Timișoara, Departamentul de Contabilitate și Audit,

aura.domil@e-uvvt.ro

Conf. Univ. dr. Maria MORARU,

Universitatea de Vest Timișoara, Departamentul de Contabilitate și Audit,

maria.moraru@e-uvvt.ro

The purpose of this paper is motivated by the growing importance of the subject tax compliance, especially when governments facing massive budget cuts must manage the limited public funds collected through the tax system. Based on these realities, governments are forced to find ways of providing public goods and welfare of citizens through increased tax compliance levels. To achieve this goal, the authorities consider the various factors that influence tax compliance and how taxpayers respond to tax policy changes.

This paper does not analyze the whole tax policy, but focuses on the examination of indirect taxation - namely the value added tax regime – in Romania in the EU context.

Interest in addressing this issue is determined first actuality, as well as the impact of the duty on the added value of the activity of an enterprise in a market economy, both nationally and at the international level, especially within the European Community.

Key words: VAT tax harmonization, the EU, the market economy, capital market.

Introducere

În condițiile trecerii de la economia centralizată la economia de piață, impozitul pe circulația mărfurilor nu își mai justifica menținerea, iar introducerea taxei pe valoarea adăugată a reprezentat un moment de cotitură în perfecționarea sistemului fiscal și a fost un pas important în reforma fiscală din România.

Tratarea acestui subiect este util pentru teoria și practica contabilă, având ca obiectiv aducerea la cunoștință a ultimelor informații disponibile referitoare la taxa pe valoarea adăugată și a impactului acesteia asupra întreprinderii, dar și asupra societății.

Așadar, *scopul acestei lucrări* este acela de a studia implicațiile modificărilor taxei pe valoarea adăugată în România raportat la sistemul comunitar.

Cu toții am auzit măcar o dată de termenul de TVA (Taxa pe Valoarea Adăugată). Ea apare scrisă pe aproape toate documentele legate de vânzări și cumpărări, de la bonul de casă și până la facturile fiscale. Datorită efectelor sale atât asupra consumatorului cât și asupra întreprinderilor și bugetului de stat, taxa pe valoarea adăugată a fost în repetate rânduri dezbătută, analizată și criticată în literatură de specialitate.

Interesul în abordarea acestei teme mi-a fost trezit de actualitatea acestei teme precum și impactului taxei pe valoarea adăugată asupra unei întreprinderi, într-o economie de piață, atât la nivel național cât și la nivelul internațional, în special în cadrul Comunității Europene.

Taxa pe valoarea adăugată este un impozit indirect asupra consumului care are un caracter general, calculată și aplicată în fiecare stadiu al circuitului bunurilor și serviciilor începând cu procesul producție până la stadiul consumului final.

Deși legislația fiscală din România este, în general, văzută în ansamblul său ca fiind foarte „stufoasă și complexă”, probabil că aceasta este, mai degrabă „complicată” și nu neapărat „complexă și sofisticată”, dacă este să ne raportăm la alte legislații fiscale ale unor țări membre ale Uniunii Europene, precum Germania sau Marea Britanie. Acest grad ridicat de „complicare” al legislației fiscale din România vine, practic, din multitudinea de modificări și completări aduse de-a lungul timpului atât Codului Fiscal, cât și normelor de aplicare a acestuia, precum și legislației conexe, ceea ce a condus, de multe ori, la o lipsă de corelare a tuturor actelor normative, cu consecințe evidente asupra gradului de accesibilitate al legislației fiscale din România.

Evoluția TVA în cei peste 50 de ani de la apariție

„Prin 1952-1953 am avut ocazia să concep o reformă privind taxarea cifrei de afaceri pe care am botezat-o TVA. Propusă în Parlament de către ministrul Finanțelor, ea a fost respinsă. Cu toate că eu nu eram adeptul taxării producției pentru că sufoca în cele din urmă investițiile, mi-am apărut până la capăt ideea și așa se face că atunci când Edgar Faure a ajuns ministru de Finanțe, a propus taxa mea pentru a fi introdusă în noua lege a Finanțelor pentru 1954. După mai multe negocieri politice (dl. Laniel, președintele Consiliului avea nevoie de voturile RPF), TVA a trecut prin Parlament și a fost votată, dar nu fără peripecii”.¹³ Aceasta era declarația inventatorului TVA, Maurice Laure, cu un an înainte de a muri. Deși acum este o persoană care a și-a pus amprenta în istorie, Maurice Laure a dat foarte puține interviuri, dar consultând arhivele oficiale s-a constatat că TVA a reușit să treacă prin Parlament în urma unui troc politic ordinar, după ce fusese respinsă în repetate rânduri.

Afaceristul german Wilhelm Von Siemens este cel care a venit cu ideea de TVA în anii 1920¹⁴. Ceea ce a fost atunci doar o idee a fost transformat de atunci într-un adevărat sistem de așa zisul părinte al TVA, Maurice Lauré.

Premergătoare apariției taxei pe valoare adăugată, au fost impozitele aplicate de guvernul francez asupra cifrei de afaceri. Primul de acest gen a fost introdus, în 1920 numit impozitul asupra cifrei de afaceri, iar în 1937 a fost introdus impozitul unic asupra producției; ulterior în anul 1954 guvernul francez, introduce Taxa asupra Valorii Adăugate, cea mai apropiată formă de cea pe care astăzi acest impozit indirect o afișează.¹⁵

¹³ Povestea TVA, spusă de chiar inventatorul ei, Dan Popa, hotnews.ro, 2010, http://economie.hotnews.ro/stiri-finante_banci-7539154-povestea-tva-spusa-chiar-inventatorul.htm accesat în data de 05.05.2015

¹⁴ Ebril, L., Keen, M., Bodin, J. P., Summers, V. (2001) - *The Modern VAT*, FMI, Washington DC, pag. 4.

¹⁵ Vintilă, G. (2006) – *Fiscalitatea Metode și Tehnici fiscale*, Editura Economică, București, pag. 300

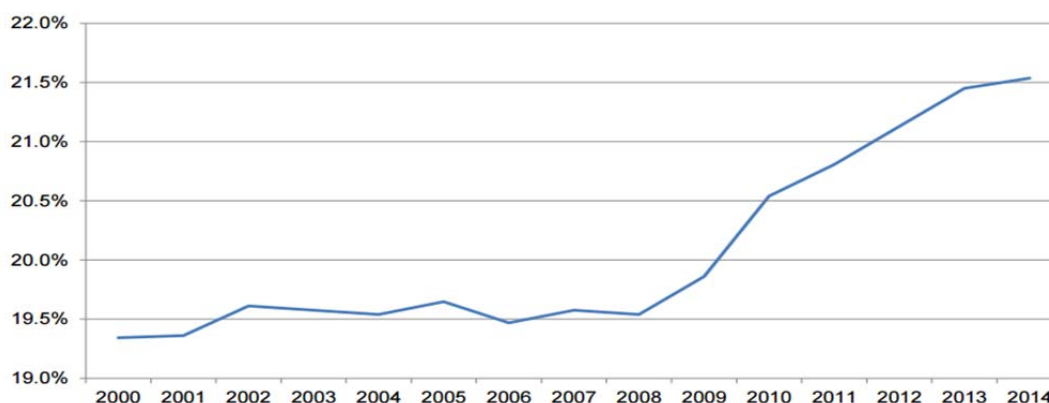
Astfel impozitul pe cifra de afaceri netă a rămas singura formă de manifestare a acestui tip de impozit asupra transferului de mărfuri. Printre atu-urile acestui impozit se numără posibilitatea de identificare, mai ușoară a sumelor de plată a bugetului de stat, în special datorită obligației agenților economici de a ține o evidență detaliată a tranzacțiilor efectuate, cât și prin faptul ca acest impozit se aplică doar la valoarea adăugată de fiecare verigă a lanțului de producție și circulație a mărfurilor și nu asupra întregii valori a bunului sau a serviciului. Aceasta valoare adăugată însumează atât aportul propriu din activitatea de exploatare cât și marja comercială din revânzarea mărfurilor.¹⁶

În ceea ce privește armonizarea legislațiilor privind taxele pe cifra de afaceri, statele din Uniunea Europeană (U.E.) au adoptat un sistem al taxei pe valoarea adăugată în conformitate cu Directivele I și II ale Comisiei Europene, emise la în data de 11 aprilie 1967.¹⁷

Răspândirea TVA în Europa a fost determinată de faptul că acesta este o condiție prealabilă pentru aderarea la Uniunea Europeană. Răspândirea ei sa accelerat de atunci, cu sprijin puternic din partea FMI, având în vedere faptul că a fost implementat în peste 140 de țări, unde de multe ori reprezintă o cincime din impozitul total.

La data de 1 ianuarie 2007, Directiva a VI-a a fost înlocuită de Directiva TVA (Directiva nr 2006/112/EC) care unește multiplele modificări anterioare într-o singură Directivă, ilustrând o viziune mai clară asupra taxei pe valoarea adăugată la nivelul Uniunii Europene.¹⁸

După mai bine de 60 de ani de la apariție, TVA-ul are nevoie de o schimbare care necesită multiple studii și are nevoie de lideri la nivel guvernamental, care să facă ceva, nu doar să urmeze o cale deja bătătorită, care poate nu mai este atât de actuală în secolul 21.

Graficul nr. 1. Evoluția mediei cotei standard de TVA în UE în perioada 2000-2014

Sursa: EUROSTAT, 2014,

http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/gen_info/economic_analysis/tax_structures/2014/report.pdf accesat în data de 15.05.2015

De-a lungul timpului, numărul cotelor de impozitare a diferit de la un stat la altul, în general practicându-se o cotă standard și maxim două cote reduse. Începând cu anul 2009, cotele standard de TVA au avut un trend crescător în majoritatea statelor membre. Media cotelor standard de TVA a crescut cu două procente – de la 19,5% în 2008 la 21,5% în 2014¹⁹ (vezi graficul nr. 1). În această perioadă 20 de state membre au crescut cota standard de TVA, iar în 2014 Franța, Italia și Cipru au crescut cota standard de TVA. Rata standard de TVA cea mai mare o întâlnim în Ungaria (27%), urmată de Croația, Danemarca și Suedia (toate cu 25%). La polul opus se află Luxemburg (15%) și Malta (18%), care au cele mai mici cote standard de TVA.

Cotele de TVA aplicabile la nivelul țărilor UE

Din momentul apariției în 1954 și până în anul 1970, numeroase țări europene și-au manifestat interesul față de această formă de impozitare, astfel că, începând cu anul 1970, țările membre ale Comisiei Economice

¹⁶ Vintilă G., (2006) - *Fiscalitate Metode și tehnici fiscale*, ediția a doua, Editura Economică, pag. 302

¹⁷ Dăianu, D., Doltu, C., Pîslaru, D., Roberts, P. (2002) – *Transpunerea în România a normelor Uniunii Europene în domeniul impozitării indirecte (TVA și accize)*, Institutul European din România, București, pag. 19

¹⁸ VAT Rates Applied in the Member States of the European Union, Comisia Europeană, europa.eu, 2015, http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/vat/how_vat_works/vat_history_en.htm accesat în data de 02.05.2015

¹⁹ Taxation trends in the European Union, Eurostat, 2014, http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/gen_info/economic_analysis/tax_structures/2014/report.pdf accesat în data de 15.05.2015

Europene (CEE), au adoptat acest tip de impozit în vederea eliminării impozitării în cascadă și pentru o mai bună supraveghere fiscală a agenților economici. Principalul motiv al popularității acestui impozit printre statele europene, s-a datorat dezvoltării continue a relațiilor dintre țările Pieței Comune și a posibilității de scutire de la acest impozit sau aplicarea cotei zero în cazul importurilor. Datorită preluării și implementării tot mai largi a acestui impozit, Uniunea Europeană a hotărât necesitatea revizuirii legislației fiscale a statelor membre în vederea armonizării legislației respective, precum și a așezării uniforme a acestui impozit, fiind adoptate în acest scop, norme comunitare. Aceste norme prevăd aproximarea cotelor de impunere la minim 15%, reprezentând cota standard, precum și posibilitatea de a aplica maxim două cote reduse de minim 5%, pentru anumite mărfuri și prestări de servicii de natură socială sau culturală,²⁰ dar și oferă posibilitatea stabilirii pe o perioadă limitată cote 0% sau mai mici de 5% pentru anumite produse²¹. În continuare pentru a reda o imagine cât mai fidelă a nivelului de impozitare aferent celorlalte țări membre ale Uniunii Europene, vom prezenta o situație detaliată a cotelor de TVA, așa cum se prezintă ele începând cu data de 1 ianuarie 2015, aplicate în fiecare stat, după cum urmează:

Tabelul 1

Cotele TVA în Uniunea Europeană la 01.01.2015

Țara	Cota super-redușă (%)	Cota redusă (%)	Cota standard (%)	Cota „parking” (%)
Austria	-	10	20	12
Belgia	-	6/12	21	12
Bulgaria		9	20	
Cehia	-	10/15	21	-
Cipru	-	5/9	19	-
Croația	-	5/13	25	-
Danemarca	-	-	25	-
Estonia	-	9	20	-
Finlanda	-	10/14	24	-
Franța	2,1	5,5/10	20	-
Germania	-	7	19	-
Grecia	-	6,5/13	23	-
Irlanda	4,8	9/13,5	23	13,5
Italia	4	10	22	-
Letonia	-	12	21	-
Lituania	-	5/9	21	-
Luxemburg	3	8	17	14
Malta	-	5/7	18	-
Marea Britanie	-	5	20	-
Olanda	-	6	21	-
Polonia	-	5/8	23	-
Portugalia	-	6/13	23	13
România		5/9	24	
Slovenia	-	9,5	22	-
Slovacia	-	10	20	-
Spania	4	10	21	-
Suedia	-	6/12	25	-
Ungaria	-	5/18	27	-

Sursa: europa.eu, 2015

http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/vat/how_vat_works/rates/vat_rates_en.pdf accesat în data de 01.05.2015

²⁰ Directiva 92/77/CEE, articolul 12, paragraful 3

²¹ Directiva 112/2006, articolul 98 și 99

Acest impozit impulsionează activitatea economică, deoarece agenții economici se văd nevoiți să pună în circulație mărfurile achiziționate sau produse, pentru a-și acoperi TVA-ul plătit la aprovizionare, cu cel încasat la livrări/vânzări.

Modificări impuse de armonizarea legislației în materie de TVA

Armonizarea fiscală este un efect direct al procesului de globalizare. Acest proces implică libera circulație a ideilor, persoanelor, bunurilor, serviciilor și capitalurilor conducând la integrarea economiilor contemporane²².

În contextul politicii generale a UE, politica fiscală este considerată a fi esențială, pentru toate statele Uniunii Europene. Cu toate acestea, independența lor fiscală este constrânsă atât de obligația nedistorsionării concurenței în interiorul Pieței Unice, cât și de necesitatea încadrării în criteriile de convergență stabilite la Maastricht (1993), încorporate și în “Pactul de Stabilitate și Creștere (2008)” și mai recent în „Pactul Fiscal” (2013), urmărind coordonarea politicilor fiscale naționale pentru asigurarea unui climat de stabilitate și de prudență bugetară.

Pentru a realiza obiectivele preconizate, prin proiectele de stabilitate și convergență, statele membre și-au exprimat intenția de a accepta modificarea sistemelor lor fiscale, ca urmare a unui proces de coordonare reglementativă, care să aibă ca finalitate armonizarea fiscală în condițiile respectării celor două principii ale integrării europene: principiul acceptării politicilor fiscale ale tuturor țărilor, cu anumite condiții, și principiul subsidiarității, ca relații verticale între instituțiile europene și guvernele naționale, iar ca obiectiv, garantarea libertăților comunitare, și protejarea pieței unice. Întinderea și limitele procesului de armonizare fiscală, au făcut obiectul unor opinii și dezbateri de cele mai multe ori divergente, astfel încât rezultatele acestui proces, în mare parte, întârzie să apară în special în zona fiscalității indirecte.

În prezent, la nivelul Uniunii Europene, nu există un sistem fiscal european integrat, ci o joncțiune de sisteme fiscale naționale diferite. O atare diversitate a făcut ca sistemele fiscale naționale să devină, uneori, generatoare de concurență fiscală. În contextul diferențelor între regimurile de impozitare și nivelul cotelor de impunere, obiectivul principal al politicii fiscale în cadrul UE, a fost acela de a evita distorsionarea concurenței pe piața unică europeană. Pe fondul proceselor de regionalizare, și armonizare a sistemelor economice și politice, și a manifestării crizei financiare din ultimii ani la nivelul Statelor Membre, s-au resimțit o serie de dezechilibre financiare care au afectat în mod direct bazele de impunere în special în zona impozitelor directe, cu efecte negative în realizarea veniturilor fiscale publice. Aceste împrejurări, au readus în discuție lipsa unei politici fiscale comune și a unei coordonări fiscale eficiente la nivelul Uniunii Europene.

Primele eforturi de armonizare la nivelul Uniunii Europene, s-au îndreptat în special spre domeniul impozitelor indirecte, în scopul eliminării obstacolelor în calea exercitării libertăților de stabilire și de circulație a bunurilor, serviciilor și capitalurilor, dar și pentru a elimina controlul la frontiere și a limita concurența fiscală neloială între state. În acest sens, strategia fiscală a Comunității, a fost axată în principal pe taxele vamale, taxa pe valoarea adăugată și accize, astfel încât asistăm în prezent la:²³

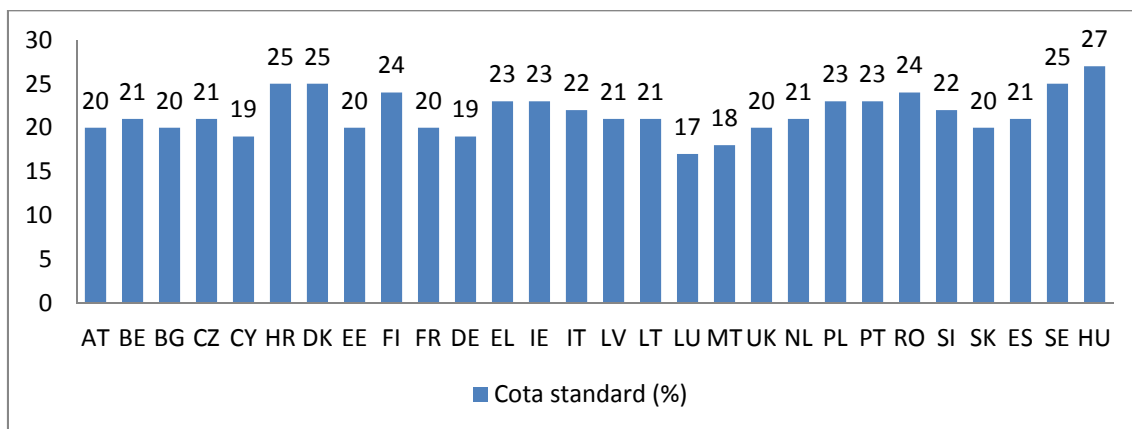
- o competență exclusivă în materie de taxe vamale, acolo unde statele membre nu au dreptul de a taxa atât comerțul intra-comunitar, cât și comerțul internațional, Comunitatea având competența să adopte legislație sau să încheie tratate internaționale;

- o competență partajată între Comunitate și statele membre, așa cum este în domeniul TVA, unde legislația comunitară nu permite statelor membre menținerea sau instituirea unei alte taxe asupra cifrei de afaceri, însă lasă la alegerea fiecărui stat membru să stabilească un nivel al cotelor de impunere care trebuie să se încadreze într-un interval situat între 15% și 25% și cel mult două cote reduse până la cel puțin 5%).

Chiar dacă prin reglementări comunitare succesive s-a conturat un regim comunitar aplicabil impozitelor indirecte, cu toate acestea, în cazul TVA, ca principal impozit indirect, la nivelul Statelor Membre, există diferențieri semnificative ale cotelor de impunere (vezi figura nr. 2), ceea ce ne face să afirmăm că situația este departe de realizarea dezideratului unei armonizări fiscale până la nivelul apropiării, sau unificării cotelor de impunere.

²² I. Bostan, D. Mates, V. Grosu, M. Socoliuc, *Modification and fiscal policy perspective in the EU* Revista „Caiete de Drept Internațional” (B⁺), fascicola „Analele UEMR – ZEC 2008, Editie specială, An VI, 2008, ISSN 1584-0115, pp. 720-727, S.3, <http://www.uni-resita.eu/FH-Sites/uem/?id=28>

²³ Armonizare și competiție fiscal la nivelul Uniunii Europene, Dănuț, Chilarez, George-Sebastian, Ene, <http://www.strategiimanageriale.ro>, 2013, http://www.strategiimanageriale.ro/images/images_site/articole/article_3a5744edeef192e0d12f8e9a8446293c.pdf accesat în data de 21.04.2015

Graficul nr. 2. Cote TVA aplicate în Statele Membre din Uniunea Europeană la 1 ianuarie 2015

Sursa: Reprezentare proprie după datele furnizate de

http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/vat/how_vat_works/rates/vat_rates_en.pdf accesat în data de 01.05.2015

Realizarea obiectivelor propuse în sfera armonizării impozitelor directe, a fost stânjenită de două obstacole care s-au amplificat reciproc: pe de o parte regula unanimității, care presupune ca toate statele membre ale UE trebuie să fie de acord cu o decizie comunitară în materie de impozitare (baze sau cote de impozitare), și pe de altă parte datorită absenței unei convergențe de vederi asupra limitelor acestui demers (structura bazei de impozitare sau limite maxime sau minime ale cotelor de impozitare). Primele propuneri referitoare la armonizarea ratelor de impunere au fost formulate în rapoartele comitetelor “Neumark” (1963) și “Van den Tempel” (1971), însă nu s-au finalizat.

Implicațiile fiscale în materie de TVA în România

România a devenit stat membru al Uniunii Europene pe 1 ianuarie 2007, după ce Tratatul de Aderare, semnat pe 25 aprilie 2005, a fost ratificat de către toate Statele Membre. România a depus cererea de aderare la Uniunea Europeană în 1995, iar în 1999, Consiliul European de la Helsinki a hotărât deschiderea negocierilor cu o parte dintre statele care depuseseră cererea de aderare, între care și România. Negocierile au fost deschise în prima jumătate a anului 2000 și s-au derulat până la sfârșitul anului 2004, când Consiliul European a marcat încheierea negocierilor.²⁴

Un moment foarte important în istoria României, ca stat democratic, l-a constituit procesul de aderarea la Uniunea Europeană și integrarea în structurile acesteia. Ca stat membru al Uniunii Europene, în îndeplinirea obiectivelor sale, România urmează să aplice principiile și valorile fundamentale ale Uniunii: solidaritatea, consensualitatea și spiritul de compromis și va avea o abordare constructivă și de cooperare în îndeplinirea rolului său de partener egal în dezvoltarea Uniunii Europene.

Gradul de actualitate al acestei problematice, coroborat cu importanța pe care fiscalitatea o are în raport cu dezvoltarea economică a țării, în contextul procesului de aderare la spațiul comunitar, sunt aspecte ce explică interesul de cercetare crescut pentru analiza evoluției sistemului fiscal românesc.

Mecanismul de determinare a TVA în România, ca în majoritatea țărilor Uniunii Europene, este indirect. Astfel, mai întâi se determină TVA colectată aferentă vânzărilor și TVA deductibilă aferentă cumpărăturilor, pe baza documentelor justificative. Apoi, se determină TVA de plată, dacă taxa colectată este mai mare decât cea deductibilă, sau TVA de recuperat în situația contrară.²⁵ Mecanismul tehnico-economico-juridic pe baza căruia funcționează și se realizează impunerea în acest caz este, în principiu, următorul: pe parcursul întregului proces de fabricație și distribuție, fiecare agent economic achită taxa pe valoarea adăugată furnizorilor săi (odată cu prețul pe care îl plătește pentru materiile prime, materiale, energie etc. cu care se aprovizionează în scopul realizării producției de bunuri), încasează apoi TVA (de la cumpărătorul bunurilor sale care plătește taxa odată cu prețul), scade întregul TVA aferent materialelor aprovizionate și serviciilor ce i-au fost prestate, iar soldul îl varsă la bugetul de stat. Suma reprezentând TVA adăugat la prețul de vânzare este evidențiată în contabilitate separat, în fiecare stadiu al circuitului economic, exceptând vânzarea către consumatorul final.

²⁴ Aderarea României la Uniunea Europeană: Capitolele de negociere, infoeuropa.ro, europa.eu, 2007, http://ec.europa.eu/romania/documents/eu_romania/tema_20.pdf accesat în data de 08.05.2015

²⁵ Tulvinschi, M. (2003) – *Fiscalitatea și contabilitatea întreprinderii*, Editura Universității Suceava, Suceava, pag. 49

În sfera de aplicare a taxei pe valoarea adăugată se cuprind operațiunile care îndeplinesc cumulativ următoarele condiții:²⁶

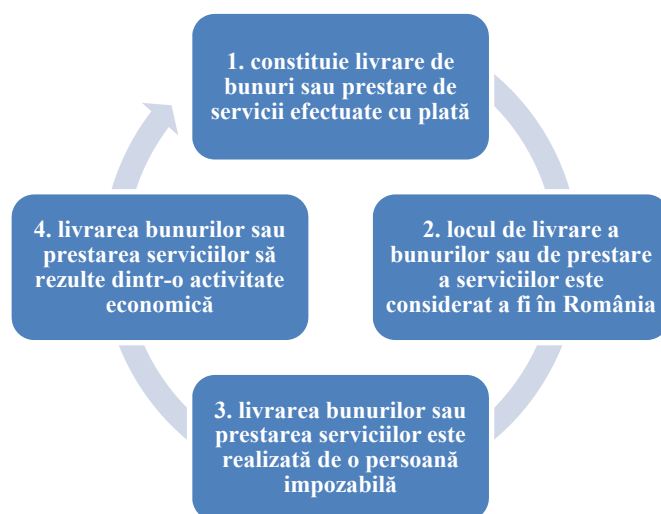

Figura 1. Operațiuni cuprinse în sfera de aplicare TVA

Sursa: Prelucrare proprie autor după datele furnizate de Mătiș, D., Pop, A. (coord.) (2010) - *Contabilitate financiară*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, pag. 439

În sfera de aplicare a taxei pe valoarea adăugată se cuprinde și importul de bunuri. Toate operațiunile care se cuprind în sfera de aplicare a TVA se numesc operațiuni impozabile.

Evoluția și situația actuală a sistemului TVA din România

Taxa pe Valoare Adăugată a fost introdusă în România prin Ordonanța de Guvern nr. 3/1992 și aplicată începând cu anul 1993, urmărind prin această măsură înlocuirea impozitului pe circulația mărfurilor, impozit ce promova atât acțiunea de dublă impunere economică, adică impunerea aceleași baze impozabile în aceeași perioadă și de către același organ fiscal, cât și eliminarea numeroaselor cote de impunere diferențiate, de impunere, percepute. TVA-ul este un impozit indirect nefiind „îngrădit” de nivelul veniturilor realizate de consumatorii finali, acționând regresiv, fiind astfel mai ușor de suportat de cei care obțin venituri mari, în comparație cu cei care obțin venituri reduse.²⁷

Sintetizând cele de mai sus, reținem faptul că taxa pe valoare adăugată a fost introdusă în România la 1 iulie 1993, înlocuind impozitul pe circulația mărfurilor care s-a comportat decenii de-a rândul ca un impozit universal asupra consumului. Introducerea ei avea să reprezinte una dintre măsurile fundamentale întreprinse pe linia reformării sistemului fiscal românesc.²⁸

La bază construcției modelului românesc de taxare a consumului au stat modelul francez și încercările de armonizare fiscală prin Directiva a VI-a a consiliului CEE.

Actualul Cod fiscal reglementează în detaliu regimul TVA precizând: sfera de aplicare, persoanele și operațiunile impozabile, locul acestora, faptul generator și exigibilitatea, baza de impozitare, cotele legale, operațiunile scutite, regimul deducerilor, stabilirea taxei datorate, vărsarea și regularizarea vărsămintelor, regimul special de scutire și obligațiile plătitorilor.²⁹

De la apariția sa și până acum taxa pe valoarea adăugată din România a suferit multiple modificări pe care le-am prezentat în tabelul de mai jos:³⁰

²⁶ Mătiș, D., Pop, A. (coord.) (2010) - *Contabilitate financiară*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, pag. 439

²⁷ Tatu, L., Juravle, V. (2005) - *Fiscalitate: de la lege la practică*, Ediția a doua, Editura All Beck, București, pag. 145

²⁸ Tulai C., (2007) - *Finanțe publice*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, pag. 241

²⁹ Tulai C., (2007) - *Finanțe publice*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, pag. 241

³⁰ Evoluția cotelor de TVA în România, Marius Vetrici, mariusvetrici.com, 2010,

<http://www.mariusvetrici.com/2010/08/evolutia-cotelor-de-tva-n-romnia/> accesat în data de 20.04.2015

Evoluția TVA în România

Perioadă de aplicare	Cota standard	Cote reduse
1 iulie 1993 – 31 decembrie 1994	18%	0%
1 ianuarie 1995 – 31 ianuarie 1998	18%	9% și 0%
1 februarie 1998 – 31 decembrie 1999	22%	11% și 0%
1 ianuarie 2000 – 31 mai 2002	19%	0%
1 iunie 2002 – 31 decembrie – 2003	19%	-
1 ianuarie 2004 – 1 iulie 2010	19%	0%
1 iulie 2010 – prezent	24%	9% și 0%

Sursa: <http://www.mariusvetrici.com/2010/08/evolutia-cotelor-de-tva-n-romnia/> accesat în data de 20.04.2015

Instituirea TVA ca impozit indirect la 1 iulie 1993, în locul impozitului pe circulația mărfurilor a reprezentat un pas în direcția adoptării legislației fiscale din România la cea practică în țările membre ale UE. După cum se poate observa și în tabelul de mai sus la începuturile implementării TVA în România s-a aplicat cota unică de 18% pentru operațiunile impozabile obligatorii și o cota de 0 pentru operațiunile de export de bunuri și servicii efectuate de agenții economici. La 1 februarie 1995 a mai fost adoptată o cotă redusă de 9%. Însă, la data de 1 februarie 1998 cota standard a fost majorată de la 18% la 22%, iar cea redusă de la 9% la 11%. Aceste cote s-au aplicat până la data de 1 ianuarie 2000, când cota standard a fost stabilită la 19%, iar cea redusă a fost eliminată. La 1 iunie 2002 a intrat în vigoare legea 345/2002 privind taxa pe valoare adăugată prin care s-a introdus noțiunea de persoană impozabilă. La 1 ianuarie 2004 a fost eliminată scutirea de TVA fără drept de deducere și s-a reintrodus cota de 9% pentru castele, muzee, târguri și expoziții, învățământ. La 1 ianuarie 2007 au intrat în vigoare reglementările cu privire la includerea în legislația națională a regimului tranzitoriu în TVA, care se aplicau numai în relație cu statele membre ale UE.³¹

La șase ani (1999) după introducerea TVA în România acesta reprezenta peste 32% din volumul total al veniturilor bugetare, față de numai 22,5% cât dețineau împreună impozitele asupra salariilor și asupra profitului și 4,1% cât reprezentau veniturile din capital. S-a stins, la un moment dat în urma majorării cotelor, aberanta performanță ca noua cotă de 22% asupra bunurilor de consum curent să se apropie de nivelul suprataxei pe care consumatorii comunitari, cu venituri incomparabil mai mari, o datorau pentru consumul lor de lux.³²

Un pas în direcția bună a fost făcut în 2000, în perioada în care România își pregătea teritoriul în vederea aderării la Uniunea Europeană, când politica fiscală a fost consolidată și a devenit mai puțin netransparentă (Ordonanțele de Guvern din ianuarie și martie privind regimul TVA). Dar o serie bogată de excepții și exceptări au continuat să funcționeze, fapt ce arată că au rămas multe de făcut pentru ca sistemul fiscal să fie eficient. În 2002, o altă serie de măsuri în domeniul TVA a fost adoptată; aceste măsuri au continuat simplificarea sistemului fiscal și armonizarea lui cu practicile U.E.³³

Până la introducerea la 1 mai 2004 a Codului Fiscal, care reprezintă baza legală pentru TVA (până la introducerea noului Cod Fiscal la care se lucrează în prezent și care se preconizează a intra în vigoare la 1 ianuarie 2016), prin măsurile întreprinse de-a lungul anilor s-au făcut pași importanți pe linia armonizării modelului nostru de taxare cu cel comunitar, prevederi noi fiind înscrise în Codul fiscal și în strategia privind politica fiscală pentru perioada de preaderare.

Chiar și după apariția Legii nr. 571/2003³⁴ (actualul Cod Fiscal) ce a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2004 s-a continuat modificarea legislației privind taxa pe valoarea adăugată în vederea armonizării cu prevederile Directivei a VI-a a Consiliului Comunității Economice Europene conform calendarului anexat la Documentul de poziție al României privind Capitolul 10 Impozitarea.

În momentul de față, potrivit noului proiect de Cod Fiscal, se vorbește de reducerea cotei standard de TVA de la 24% la 20% și introducerea unei cote reduse pentru alimente.

³¹ Vilaia, D. (2005) - *Unele considerații privind evoluția TVA*, Revista Impozite și taxe nr. 3, 4, 5, pag. 46 - 54

³² Taxa pe valoarea adăugată în România, scritub.com, 2009, <http://www.scritub.com/economie/finante/TAXA-PE-VALOARE-ADAUGATA-IN-RO74578.php> accesat în data de 21.04.2015

³³ Dăianu, D., Doltu, C., Pîslaru, D., Roberts, P. (2002) – *Transpunerea în România a normelor Uniunii Europene în domeniul impozitării indirecte (TVA și accize)*, Institutul European din România, București, pag. 8

³⁴ https://static.anaf.ro/static/10/Anaf/Legislatie_R/Cod_fiscal_norme_2015.htm accesat în data 21.05.2015

Concluzii

O analiză bine fundamentată privind „Analiza TVA-ului în România în contextul armonizării fiscale în Uniunea Europeană” a constatat în analiza celei mai importante taxe care formează veniturile bugetare și pe care o suportăm zilnic din buzunarele noastre, afectând totodată și mediul de afaceri.

Uniunea Europeană a făcut de-a lungul timpului eforturi considerabile pentru armonizarea impozitului, ceea ce privește sfera de aplicare, operațiunile supuse impozitării, conținutul bazei de impunere, regimul cotelor de impunere, persoanele impozabile, locul impozitării, regimul deducerilor și operațiunile scutite de taxă. Dat fiind mediul în continuă schimbare, consider că avem nevoie de o politică fiscală sustenabilă, care să diminueze deficitul bugetar.

O mare parte din aceste obiective au fost realizate, însă se mențin diferențe esențiale cu privire la numărul și nivelul cotelor de impozitare, deoarece Uniunea Europeană nu are dreptul să impună o standardizare la nivelul acestora. În consecință, nivelul și numărul cotelor de impozitare diferă foarte mult de la un stat la altul, în funcție de politica fiscală proprie și de necesitățile fiecărui stat în parte.

Bibliografie:

1. BOSTAN I., MATES D., GROSU V., SOCOLIUC M., *Modification and fiscal policy perspective in the EU*, Revista „Caiete de Drept Internațional” (B⁺), fascicula „Analele UEMR – ZEC 2008, Ediție specială, An VI, 2008, , pp. 720-727, S.3, <http://www.uni-resita.eu/FH-Sites/uem/?id=28>
2. DĂIANU, D., DOLTU, C., PÎSLARU, D., ROBERTS, P., *Transpunerea în România a normelor Uniunii Europene în domeniul impozitării indirecte (TVA și accize)*, Institutul European din România, București, (2002)
3. EBRIL, L., KEEN, M., BODIN, J. P., SUMMERS, V., *The Modern VAT*, Fondul Monetar Internațional, (2001)
4. HARROP, J., *The Political economy of Integration in the EU*, Edward Elgar, (2000)
5. MATIȘ, D., POP, A. (coord.), *Contabilitate financiară*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, (2010)
6. TATU, L., JURAVLE, V., *Fiscalitate: de la lege la practică*, Ediția a doua, Editura All Beck, București, (2005)
7. TULAI C., *Finanțe publice*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, (2007)
8. TULVINSCHI, M., *Fiscalitatea și contabilitatea întreprinderii*, Editura Universității Suceava, Suceava, (2003)
9. VILAIA, D., *Unele considerații privind evoluția TVA*, Revista Impozite și taxe, nr. 3, 4, 5, (2005)
10. VINTILĂ G., *Fiscalitate Metode și tehnici fiscale*, Ediția a doua, Editura Economică, (2006)
11. VINTILĂ, G., *Fiscalitate*, Editura Economică, București, (2002)

Surse Internet

1. *Directiva 92/77/CEE*
2. *Directiva 112/2006/CEE*
3. Aderarea României la Uniunea Europeană: Capitolele de negociere, infoeuropa.ro, europa.eu, 2007, http://ec.europa.eu/romania/documents/eu_romania/tema_20.pdf accesat în data de 08.05.2015
4. Povestea TVA, spusă de chiar inventatorul ei, Dan Popa, hotnews.ro, 2010, http://economie.hotnews.ro/stiri-finante_banci-7539154-povestea-tva-spusa-chiar-inventatorul.htm accesat în data de 05.05.2015
5. VAT Rates Applied in the Member States of the European Union, Comisia Europeană, europa.eu, 2015, http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/vat/how_vat_works/vat_history_en.htm accesat în data de 02.05.2015
6. Taxation trends in the European Union, Eurostat, 2014, http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/gen_info/economic_analysis/tax_structures/2014/report.pdf accesat în data de 15.05.2015
7. VAT Rates Applied in the Member States of the European Union, Comisia Europeană, europa.eu, 2015, http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/vat/how_vat_works/rates/vat_rates_en.pdf accesat în data de 01.05.2015
8. Evoluția cotelor de TVA în România, Marius Vetrici, mariusvetrici.com, 2010, <http://www.mariusvetrici.com/2010/08/evolutia-cotelor-de-tva-n-romnia/> accesat în data de 20.04.2015
9. Taxa pe valoarea adăugată în România, scritub.com, 2009, <http://www.scritub.com/economie/finante/TAXA-PE-VALOARE-ADAUGATA-IN-RO74578.php> accesat în data de 21.04.2015
10. Studiu Comparativ Privind Așezarea și Perceperea TVA în Diferite State ale Lumi, îndrumător Georgeta Vintilă, regielive.ro, 2010, <http://biblioteca.regielive.ro/proiecte/finante/studiu-comparativ-privind-asezarea-si-perceperea-tva-in-diferite-state-ale-lumi-184485.html> accesat în data de 15.05.

PARTICULARITĂȚI PRIVIND IMPLICAȚIILE FISCALE ALE TVA ÎN CAZUL TRANZACȚIILOR INTRACOMUNITARE

Prof. univ. dr. Dorel MATEȘ,
Universitatea de Vest Timișoara,
Departamentul de Contabilitate și Audit,
dorel.mates@e-uvv.ro
Conf. univ. dr. Maria MORARU,
Universitatea de Vest Timișoara,
Departamentul de Contabilitate și Audit,
maria.moraru@e-uvv.ro
Conf. univ. dr. Aura DOMIL,
Universitatea de Vest Timișoara,
Departamentul de Contabilitate și Audit,
aura.domil@e-uvv.ro

Trăsăturile economico-financiare ale activității de comerț exterior, specifice tranzacțiilor comerciale intracomunitare, precum: eliminarea controlului vamal al mișcării bunurilor și asigurarea liberei circulații a mărfurilor în interiorul spațiului comunitar, libera circulație a capitalurilor, serviciilor și a forței de muncă sau scutirea de taxă pe valoarea adăugată a livrărilor intracomunitare efectuate de entități înregistrate în scopuri de taxă pe valoarea adăugată, au o influență semnificativă în organizarea și conducerea contabilității entităților implicate în astfel de tranzacții, influențând, într-o măsură mai mică sau mai mare, modul de valorificare a informațiilor financiar-contabile în procesele de analiză, decizie și control, specificitatea acestora fiind determinată de mediul în care entitățile implicate în tranzacțiile intracomunitare acționează pe piețele Uniunii Europene.

Cuvinte-cheie: tranzacții intracomunitare, implicații fiscale, TVA

The features of economic and financial activity of foreign trade specific business transactions effected, such as the elimination of customs control of the movement of goods and free movement of goods within the Community, the free movement of capital, services and labor, or exemption from tax the added value of intra-Community supplies made by entities registered for value added tax, have a significant influence on the organization and management of the entities involved in such transactions, influencing, in a lesser or greater, how the data information financial and accounting processes of analysis, decision and control, their specificity is determined by the environment in which the entities involved in intra-Community transactions acting EU markets.

Key words: intra-Community transactions, tax implications, VAT

Introducere

Pentru România, țară aflată încă în tranziție, sunt deosebit de importante intensificarea participării la schimburile economice internaționale de bunuri și servicii, dar și atragerea investițiilor străine în economie ca principale posibilități de re tehnologizare a sectorului industrial și de restructurare a economiei naționale, în vederea creării și menținerii unor avantaje competitive durabile.

Sporirea volumului și diversificarea tranzacțiilor transfrontaliere cu mărfuri și servicii, dinamica fluxurilor internaționale de capital, dar și răspândirea rapidă a tehnologiei conferă valențe multiple comerțului exterior ducând la creșterea intercondiționării economiei între țările lumii. Aderarea României la Uniunea Europeană a impus armonizarea legislației naționale cu legislația comunitară, modificări semnificative înregistrându-se în domeniul fiscal, în special referitoare la taxa pe valoarea adăugată. Pentru a stabili care este persoana obligată la plata taxei pe valoarea adăugată, aferentă tranzacțiilor comerciale intracomunitare, trebuie să clarificăm mai întâi aspectele de ordin fiscal privind respectivele operații. Având în vedere complexitatea tranzacțiilor comerciale intracomunitare și implicit a fiscalității acestora, în cele ce urmează vom aborda comerțul intracomunitar cu bunuri, făcând referire la tratamentele fiscale specifice livrărilor și achizițiilor intracomunitare de bunuri. Pentru că România este o sursă importantă de materie primă de lemn pentru Europa, cunoașterea aspectelor financiare și aplicarea corectă a normelor legislative salvează firmele din acest domeniu de amenzi și aduce venituri curate statului printr-o activitate transparentă și corectă.

Ornamentul în vremurile de prosperitate și refugiul în vremuri de retristete este însăși educația, rezultatele căreia pot fi cuantificate sub forma unui set de cunoștințe sau competențe pe care o persoană le-a dobândit și pe care poate să le justifice după finalizarea unui proces de învățare. Și nu este vorba doar despre

educația însăși. Contextul surprinde corectitudinea în afaceri, transparența, perseverența, capacitatea de a evolua și a răspunde rapid schimbărilor. Trăim într-o lume a birocrăției, a legilor și a schimburilor. Fiecare vrea să vândă mai mult, să cumpere mai bun la un preț mai mic. Anume din acest motiv ne-am obișnuit să oferim ce producem nu numai celui de lângă noi, dar și celui de pe strada vecină, în cazul nostru, Uniunea Europeană. Fără îndoială, schimburile nu se opresc aici, însă, datele arată că cele mai multe vânzări și achiziții se fac cu țările din comunitate.

O mare responsabilitate în această situație o are atât contabilul și auditorul, anume ei trebuie să mențină o comunicare corectă, dar mai ales eficientă cu agentul economic și poartă responsabilitatea informării permanente.

Determinarea corectă a tratamentelor fiscale specifice tranzacțiilor comerciale intracomunitare are o importanță deosebită în stabilirea obligațiilor de plată și raportare privind taxa pe valoarea adăugată la nivelul entităților din diferite state membre ale Uniunii Europene. Aplicarea corectă a legislației este decisivă pentru că se lucrează cu cantități și valori mari.

În urma integrării țării noastre în Uniunea Europeană, au dispărut barierele vamale între statele membre, operațiunile intracomunitare ar putea fi asimilate cu livrările și achizițiile efectuate între diferitele regiuni ale unei țări, regiuni în care regulile fiscale s-au uniformizat. Demersul contabil în întreprinderile multinaționale și întreprinderile mari, ce se vor cotate pe piețele financiare străine, este sinonim cu apelul la un limbaj contabil unic la nivel mondial. În ciuda eforturilor uriașe și a realizărilor spectaculoase din ultimii 15 ani, contabilitatea mai are încă multe obstacole de trecut pentru a atinge obiectivul de limbaj unic la nivel mondial. Multă vreme contabilii au locuit într-un fel de turn Babel, unde nu numai că ei vorbeau în diferite limbi, dar de asemenea au dat interpretări diferite aceluiași eveniment și tranzacții. Coborârea din turn este, poate, o operație la fel de delicată ca și urcarea. Diferența este că, la coborâre, criza de timp presează.

Necesitatea și rolul comerțului exterior în dezvoltarea economiei mondiale

Mondializarea (globalizarea) activităților economice ar putea fi definită ca un proces care, ajuns în faza sa finală, ar însemna administrarea lumii de către forțe transnaționale, ca pe o unitate economică integrată. În actualul stadiu, globalizarea reprezintă integrarea progresivă a economiilor naționale în economia mondială prin liberalizarea crescândă a circulației factorilor de producție, prin sporirea ponderii producției internaționale integrate în produsul mondial, prin sistemul global, interdependent, de funcționare a piețelor, prin amplificarea rolului armonizării internaționale în elaborarea politicilor economice și a implicațiilor în practica economică. Accentuarea disparităților în creșterea economică mondială, paralel cu accentuarea progresului tehnic și creșterea productivității muncii, cu intensificarea eforturilor de a depăși o serie de constrângeri ale creșterii economice mondiale (împuținarea resurselor de apă, gradul ridicat de poluare a mediului, explozia prețului petrolului ș.a.), precum și orientarea către dezvoltarea sa durabilă sunt alte procese care generează preocupări asidue în rândul comunității mondiale, al științelor economice contemporane.

În condițiile economiei mondiale actuale, dezvoltarea oricărui stat nu se poate baza exclusiv pe resursele interne și pe rezultatele economiei naționale. Sporirea volumului și diversificarea tranzacțiilor transfrontaliere cu mărfuri și servicii, dinamica fluxurilor internaționale de capital, dar și răspândirea rapidă a tehnologiei conferă valențe multiple comerțului exterior ducând la creșterea intercondiționării economiei între țările lumii. Prin activitatea de comerț exterior se realizează schimbul de bunuri și servicii pe piața internațională și se asigură participarea statelor la cooperarea economică internațională³⁵.

Economia internă este sprijinită de exportul și importul de bunuri și servicii, comerțul internațional fiind unul din factorii cheie în dezvoltarea economiei naționale, a cărui influență asupra creșterii economice se exercită sub mai multe forme. În primul rând, comerțul exterior contribuie la obținerea sau realizarea produsului intern brut chiar în condițiile în care structura cererii diferă de structura ofertei, iar în al doilea rând, comerțul internațional determină majorarea sau diminuarea venitului național produs în exterior în funcție de raportul dintre valoarea națională și valoarea internațională a mărfurilor care fac obiectul relațiilor comerciale internaționale. Succesul tuturor operatorilor implicați în comerțul internațional joacă, pe plan național, un rol important în dezvoltarea economiei.

În cadrul procesului complex de racordare a economiei naționale la fluxurile economiei mondiale, comerțul exterior are de cele mai deseori un impact decisiv în luarea deciziilor, a devenit în ultimele decenii, unul dintre factorii determinanți ai creșterii economice. Pentru România, țară aflată încă în tranziție și recent membră a Uniunii Europene, sunt importante intensificarea participării la schimburile economice de bunuri și servicii, dar și atragerea investițiilor străine în economie ca principale posibilități de re tehnologizare a

³⁵ I. Bostan, D. Mates, V. Grosu, M. Socoliuc, *Modification and fiscal policy perspective in the EU* Revista „Caiete de Drept International” (B⁺), fascicola „Analele UEMR – ZEC 2008, Editie specială, An VI, 2008, ISSN 1584-0115, pp. 720-727, S.3, <http://www.uni-resita.eu/FH-Sites/uemr/?id=28>

sectorului industrial și de restructurare a economiei naționale, în vederea creării și menținerii unor avantaje competitive durabile. Am intrat în epoca mondializării economiilor și globalizării piețelor financiare³⁶. La momentul actual, în calitate de bloc comercial integraționist, UE a reușit să obțină o poziție oarecum dominantă în ansamblul comerțului global, ea controlează circa 42% din exporturile/importurile de mărfuri și servicii în plus, ea este singurul bloc comercial ce aplică o politică comercială comună/unitară în relația cu toate celelalte țări terțe³⁷.

Caracteristici economico-financiare ale activității de comerț

Activitatea de comerț este caracterizată de anumite trăsături specifice ilustrate în tabelul 1.1., care sunt determinate de mediul în care întreprinderea este nevoită să acționeze, și anume piețele externe. Acestea ne arată necesitatea ca un economist din acest domeniu să fie bine pregătit, pentru a face față nivelului ridicat și complexității situațiilor cărora trebuie să le dea o rezolvare corectă. Astfel, urmare acestor caracteristici economico-financiare ale activității de comerț, concluzia care se impune este că înaltă competență profesională este ținta de urmărit a fi atinsă de orice specialist în domeniul comerțului exterior, al relațiilor economice, ca una din condițiile de bază ale realizării performanțelor de cel mai înalt nivel în această profesiune.

Tabelul 1

Trăsăturile economico-financiare ale activității de comerț

Trăsăturile economico-financiare	Descriere
1. Caracterul economic al activității	Concretizat în derularea unui circuit de fonduri materiale și bănești generatoare de rezultate economico-financiare;
2. Interferența factorilor naționali cu cei internaționali	Caracterizată prin existența elementelor de extranietate în cadrul raporturilor economic-financiare cum ar fi subiecții de drept aparținând unor legislații naționale diferite. În acest caz, relațiile de comerț exterior ies parțial sau total de sub jurisdicția internă a unui stat și se completează cu uzanțele și normele dreptului internațional sau cu normele de drept civil ori comercial ale unui alt stat;
3. Diversitatea și specificitatea activității de comerț exterior	Constă în apariția unor forme noi de comerț exterior și cooperare cum sunt: comerțul cu drepturi de proprietate industrială și intelectuală, operațiunile combinate de comerț exterior, exporturile complexe, cooperarea economică etc.;
4. Sistemul de finanțare și creditare a activității de comerț exterior	Caracterizat de modalitățile prin care întreprinderea participantă la tranzacții economice internaționale își asigură fondurile necesare desfășurării activității. Finanțarea are drept obiectiv asigurarea fondurilor proprii sub forma capitalului social și a celorlalte fonduri proprii, iar creditarea completarea fondurilor proprii cu împrumuturi financiare, comerciale și de altă natură;
5. Sistemul de decontare a activității de comerț exterior	– <i>mijloace de plată</i> sunt totalitatea mijloacelor materiale³⁸ și bănești prin care se poate lichida un angajament financiar. Se pot folosi aurul, devizele, valuta, drepturile speciale de trageră, unitatea monetară europeană, moneda națională; – <i>instrumente de plată și de credit</i>, care reprezintă înscrisurile și efectele comerciale în valută care reglementează lichidarea angajamentelor internaționale, cele mai utilizate fiind: trata, biletul la ordin, cecul, cardul; – <i>modalități de plată</i>, concretizate în tehnicile bancare prin intermediul cărora se derulează operațiunile de încasări și plăți internaționale, cele mai utilizate fiind: acreditivul documentar, incasso-ul documentar, ordinul de plată, scrisoarea de garanție bancară, mecanismul plăților prin clearing.

Sursa: Prelucrare proprie de autor

³⁶ Feleagă L., Feleagă N., (2007) *Contabilitatea financiară-o abordare europeană și internațională*, Editura Economică, București, pp. 97;

³⁷ Angelescu C., Ciucur D., (2010) *Economia României și Uniunea Europeană*, Editura ASE București, pp.115;

³⁸ Radu F., Paraschivescu D., (2007) *Fundamentele Comerțului Internațional*, Editura Tehnopress, pp.58.

Toate aceste trăsături ale activității de comerț exterior își pun amprenta asupra organizării și conducerii contabilității societăților implicate în tranzacții comerciale internaționale³⁹. În condițiile în care fiecare țară luptă pentru o economie puternică și o influență cât mai mare pe plan internațional, comerțul are pentru mulți o importanță strategică pentru dezvoltarea echilibrată și viabilă a sistemelor economice și sociale.

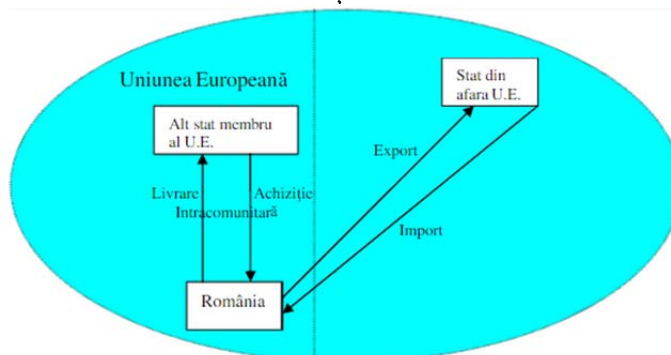

Figura 1. Structura comerțului exterior românesc în contextul integrării în UE

Sursa: Prelucrare proprie de autor

Analizate din perspectiva aderării României la Uniunea Europeană, afirmăm că tranzacțiile de comerț exterior s-au împărțit, în raport de granițele vamale, în tranzacții intracomunitare și tranzacții internaționale, astfel în figura 1. observăm delimitarea între operațiune intracomunitară și export/import. Astfel, desfășurarea tranzacțiilor este puternic influențată de trăsături economico-financiare comune ambelor categorii de operațiuni, care se referă la caracterul economic al activității, diversitatea și specificitatea activității de comerț exterior, transportul mărfurilor, caracterul complex și reglementarea tranzacțiilor comerciale intracomunitare și internaționale, dar și de particularități specifice fiecărei categorii de tranzacție.

Influența achizițiilor și livrărilor intracomunitare asupra activităților de comerț desfășurate în România

După aderarea României la UE (1 ianuarie 2007), teritoriul vamal al României este parte componentă a pieței comunitare; prin aceasta el intră sub incidența unui singur regim juridic și a unor măsuri unitare de politică comercială, așa cum sunt acestea proiectate/gândite la nivelul instituțiilor UE. Din tabelul 1. putem observa o evoluție valorică a operațiunilor de comerț internațional cu bunuri în anul 2015, în comparație cu anul anterior. Chiar dacă se observă o creștere a deficitului bugetar⁴⁰ în luna mai a anului curent, cu 187,9 mil.lei, operațiuni de export și import cu țările din comunitate au crescut astfel încât exporturile însumează 14.277,00 mil.lei, iar importurile 16.959,70 mil.lei. Totuși valoarea exporturilor a crescut de 1,44 ori față valoarea bunurilor importate în România din țările UE. Acest rezultat poate fi interpretat ca o intensificare a activității de producție în țara noastră și a creșterii cererii de la furnizori străini. Situația este similară și operațiunilor de export/import cu țările non-UE, în acest caz valoarea exporturilor a crescut cu 1,98 ori în luna mai 2015, în comparație cu aceeași lună a anului anterior.

Analiza fluxurilor comerciale ale unei țări⁴¹ ne dă o măsură a gradului ei de deschidere față de piața externă și a competitivității ei în comerțul internațional. Contează inclusiv nivelul de prelucrare și valoarea adăugată a bunurilor tranzacționate pe piețele internaționale. În cazul României este interesant de văzut nu doar evoluția relațiilor cu Uniunea Europeană, ci și performanțele comerțului intracomunitar în comparație cu alte foste țări comuniste, țări aflate în tranziție în aceeași perioadă cu noi și care au devenit ulterior membre ale UE.

Tabelul 2

Exporturile, importurile și soldul operațiunilor de comerț internațional cu bunuri

Luna mai									
		Exporturi FOB			Importuri CIF			Sold FOB/CIF	
		2014	2015	2015/2014	2014	2015	2015/2014	2014	2015
				- % -			- % -		
Comerț intra-UE28	Mil.lei	13846,5	14277,0	103,1	16341,3	16959,7	103,8	-2494,8	-2682,7
	Mil.euro	3129,5	3210,5	102,6	3693,4	3813,8	103,3	-563,9	-603,3

³⁹ Boulescu M., (2008) *Regimul Fiscal Intracomunitar și Internațional*, Editura Tribuna Economică, București, pp.56.

⁴⁰ V. Grosu, *Raportare și analiză financiară*, Note de curs, USV, 2014.

⁴¹ Ciuchea A., Florescu I., Cîrstea F., Ghilencea L., (2015) *Anuarul Statistic al României 2014*, Capitolul 18, pp.590;

Comerț extra- UE28	Mil.lei	5439,2	5653,0	103,9	5297,6	5405,7	102,0	141,6	247,3
	Mil.euro	1216,9	1276,4	104,9	1185,0	1220,4	103,0	31,9	56,0
Total	Mil.lei	19285,7	19930,0	103,3	21638,9	22365,4	103,4	-2353,2	-2435,4
	Mil.euro	4346,4	4486,9	103,2	4878,4	5034,2	103,2	-532,0	-547,3

Sursa: Institutul Național de Statistică

Exportul și importul României se desfășoară, cu precădere, cu statele europene (86,4% din total export și, respectiv, 89,2% din total import). Comerțul intracomunitar (cu cele 27 țări membre ale UE)⁴² reprezintă o pondere de 74,3% la export și de 76,9% la import. În primele trei luni ale anului 2015, primele 10 țări de destinație pentru exporturile românești au fost: Germania (cu o pondere în totalul exportului României de 20,6%), Italia (12,8%), Franța (7,0%), Ungaria (5,0%), Turcia (4,4%), Marea Britanie (4,2%), Bulgaria (3,4%), Spania (2,8%), Polonia (2,7%) și Cehia (2,5%), ponderea cumulată a acestor țări fiind de 65,4% în total export. La import primele 10 țări partenere ale României (țări de origine pentru importuri extracomunitare și de expediție pentru importuri intracomunitare) dețin o pondere de 68,7% din total import realizat în primele trei luni ale anului 2015, respectiv: Germania (19,8%), Italia (11,0%), Ungaria (7,8%), Franța (6,2%), Polonia (4,7%), China (4,6%), Olanda (3,8%), Federația Rusă (3,8%), Austria (3,7%) și Turcia (3,4%). Contribuții importante de compensare parțială a deficitului balanței comerciale a României au avut și excedentele comerciale pe relațiile: Egipt (+514,5 mil. euro), Norvegia (+475,0 mil. euro), Moldova (+450,9 mil. euro), Algeria (+393,4 mil. euro), Liban (+311,1 mil. euro), SUA (+294,5 mil. euro), Arabia Saudită (+278,4 mil. euro), Serbia (+247,5 mil. euro), Gruzia (+243,2 mil. euro) și Iordania (+240,6 mil. euro).

Pentru România, țară aflată încă în tranziție, sunt deosebit de importante intensificarea participării la schimburile economice internaționale de bunuri și servicii, dar și atragerea investițiilor străine în economie ca principale posibilități de re tehnologizare a sectorului industrial și de restructurare a economiei naționale, în vederea creării și menținerii unor avantaje competitive durabile.

Tabelul 3

Exporturile de materii prime(fără petrol) în perioada 2007-2014 (milioane euro)

Anul	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Materii prime	1558	1915	1646	2439	3017	2517	2846	2631
Lemn	509	449	475	644	793	828	928	879
Minereuri metalifere și fier vechi	748	873	682	1040	1144	970	849	654
Semințe și fructe oleaginoase	191	464	386	577	833	457	797	845
Total exporturi	29402	33628	29116	37293	45051	45056	49564	52460
Materii prime/total exporturi (%)	5,3	5,7	5,7	6,5	6,7	5,6	5,7	5,0
Lemn/total exporturi(%)	1,7	1,3	1,6	1,7	1,8	1,8	1,9	1,7
Lemn/materii prime(%)	33	23	29	26	26	33	33	33

Sursa: Date prelucrate din Anuarul Statistic al României 2014⁴³

Ponderea materiilor prime în totalul exporturilor României, începând cu anul 2007, s-a situat la niveluri de circa 5%-6%. Maximul a fost atins în anul 2011 iar minimul în 2014, pentru ca primul trimestru din 2015 să aducă o diminuare spre cota de 4%, influențată însă de sezonality⁴⁴. Fapt important pentru o abordare corectă, 90% din aceste materii prime livrate în exterior au fost reprezentate anul trecut (ponderile sunt similare și în anii anteriori) de lemn, semințe de floarea-soarelui (fiecare cam cu o treime din total) și minereuri metalice și fier vechi (cam un sfert și în scădere considerabilă față de perioada precedentă). Astfel, o prezentare a evoluțiilor înregistrate pe aceste segmente de comerț exterior, tabelul 1.6., este importantă, pentru a pune în context exportul de lemn. Am adăugat și statistica livrărilor de mobilă către partenerii externi, pentru a ne putea forma o idee în ce măsură se face adăugarea de valoare la intern și în ce măsură se vând materii prime brute, care nu aduc și o dezvoltare a industriilor conexe. Prima observație este că exporturile de lemn au crescut aproximativ în ritmul general al exporturilor de materii prime ale țării (circa

⁴² Simion M., *Buletin informativ lunar al Ministerul Economiei, Comerțului Și Turismului*, (2015), Nr.3/2015, pp.3

⁴³ <http://www.insse.ro/>, [accesat la 23.05.2015];

⁴⁴ Pana M., „România și exportul materiilor prime”, *Curentul*, Nr.1(5255)/iunie 2015, pp.10

70% între 2007 și 2014) și ușor sub nivelul general de creștere a exporturilor după aderarea la UE, care se duce spre 80%.

Procentual, exporturile de lemn nu au depășit niciodată două procente din total. Ele au fluctuat între un sfert și o treime din exporturile de materii prime, stabilizându-se la 33% în ultimii trei ani. Dacă se compară valoarea mobilierului exportat ca produs finit cu cea a lemnului materie primă potențială se observă că prima este undeva la peste dublu și a recuperat o anumită scădere de procentaj apărută în perioada 2010 – 2013. De altfel, reorientarea treptată a materiei prime spre fabricile interne (care aproape și-au dublat exporturile în ultimii cinci ani) explică și diminuarea exporturilor de lemn din 2014.

Aspecte contabile și fiscale în cazul livrările intracomunitare

Legislația în materie de TVA din România prevede anumite măsuri de simplificare aplicabile livrărilor de material lemnos. Cu toate acestea, conform prevederilor articolului 160 alineatul (5) din Codul Fiscal, aceste măsuri sunt aplicabile doar operațiunilor realizate în interiorul țării. Astfel, se consideră că aceste măsuri nu sunt aplicabile în cazul unei livrări intracomunitare de bunuri și prin urmare, inclusiv pentru aceste categorii de bunuri se va aplica tratamentul TVA aplicabil în cazul unei livrări intracomunitare de bunuri obișnuite.

❖ Locul livrării

Conform prevederilor articolului 132 alineatul (1) litera a) din Codul Fiscal, locul livrării se consideră a fi locul unde se găsesc bunurile în momentul când începe expedierea sau transportul. Prin urmare, considerăm că pentru livrările de bunuri efectuate de către o societate din România către alte State Membre locul impozitării este în România.

❖ Persona obligată la plata taxei

Conform prevederilor articolului 150 alineatul (1) litera a) din Codul Fiscal, persoana obligată la plata taxei este persoana impozabilă care efectuează livrarea de bunuri. Cu toate acestea, potrivit prevederilor articolului 143 alineatul (2) litera a) din Codul Fiscal, livrările intracomunitare de bunuri către o persoană care îi comunică furnizorului un cod valabil de înregistrare în scopuri de TVA, atribuit de autoritățile fiscale din alt stat membru sunt operațiuni scutite de taxă cu drept de deducere.

Pentru a putea aplica scutirea de TVA pentru livrările intracomunitare efectuate, trebuie îndeplinite următoarele condiții:

1. Să aibă loc transferul dreptului de a dispune de bunuri ca și proprietar de la societate la Client;
2. Bunurile să fie transportate sau expediate din România în alt Stat Membru de către furnizor sau de către persoana către care se efectuează livrarea (Client) ori de către altă persoană în contul acestora;
3. Clientul să pună la dispoziția societății codul său de înregistrare în scopuri de TVA în alt Stat Membru.

Astfel, livrările intracomunitare efectuate de societatea din România în alte state membre sunt operațiuni impozabile în România, și în măsura în care condițiile enumerate mai sus sunt îndeplinite, societatea ar trebui să emită facturi fără TVA către fiecare beneficiar.

Tratamentul TVA în cazul achizițiilor și livrărilor de bunuri

Elementul căruia i se acordă o atenție mai mare la înregistrarea facturilor în cazul achizițiilor de bunuri și servicii este TVA-ul, acest fapt datorându-se implicațiilor fiscale care decurg în urma felului în care sunt înregistrate operațiunile.

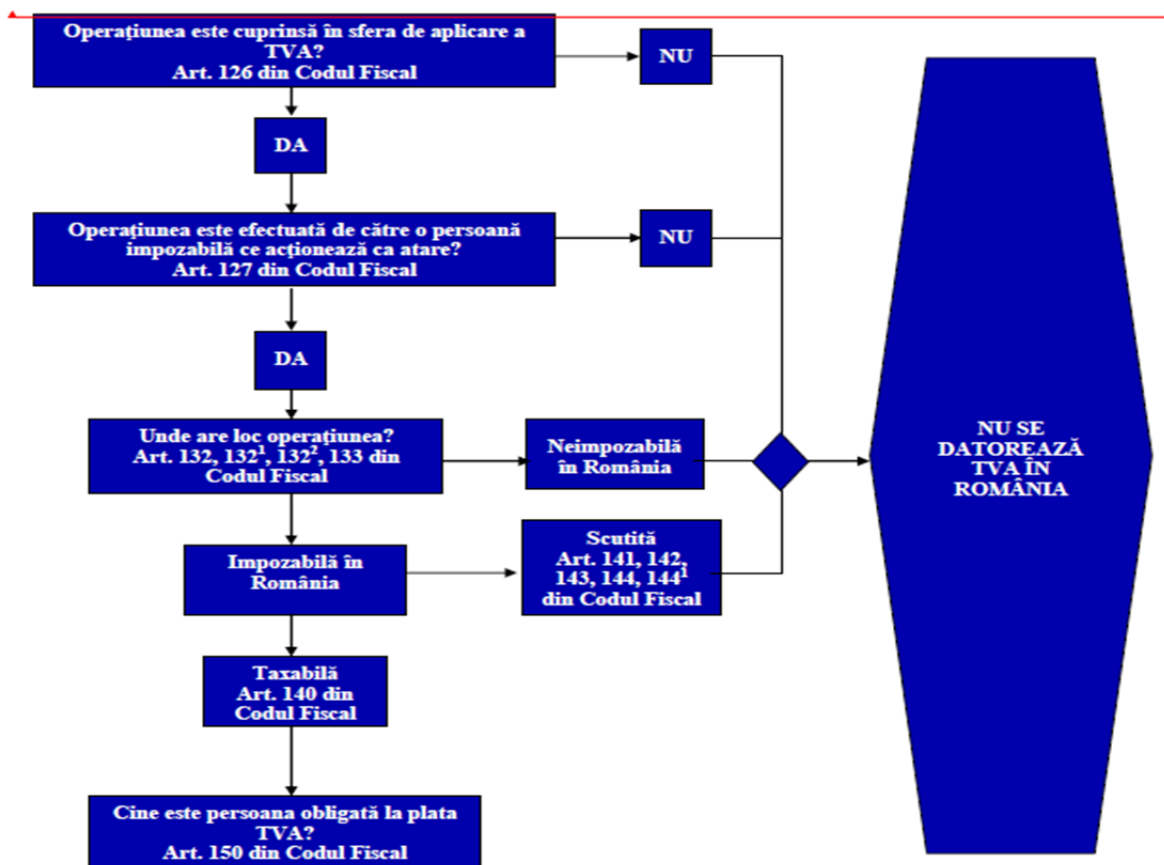

Figura 2. Schema logică privind stabilirea tratamentului TVA

Tipurile de bunuri care fac obiectul principal al achizițiilor în cadrul entității noastre sunt: lemn, panouri, lambriuri, podele, cherestea, utilaje, piese, consumabile, teren agricol, bunuri imobile, de la furnizori români, din cadrul și din afara UE.

În ceea ce privește **achizițiile locale de bunuri** spunem ca operațiunile prin care firma achiziționează bunuri de la societăți stabilite și înregistrate în scopuri de TVA în România sunt considerate operațiuni impozabile în România, în conformitate cu prevederile articolului 132 alineatul (1) litera a) din Codul Fiscal. Pentru aceste achiziții societatea ar trebui să primească, în general, facturi cu cota de TVA de 9% (pentru medicamente) sau respectiv 24% pentru restul bunurilor. Cu toate acestea, având în vedere natura specifică a operațiunilor prestate, există câteva excepții de la această regulă, în funcție de natura bunurilor achiziționate.

Concluzii

Pentru că România este o sursă importantă de materii prime pentru Europa, cunoașterea aspectelor financiare și aplicarea corectă a normelor legislative salvează firmele din acest domeniu de amenzi și aduce venituri curate statului printr-o activitate transparentă și corectă. Trebuie să conștientizăm că exploatarea ilegală a acestor resurse, într-un mod care încalcă legislația sau reglementările din țara de exploatare sau recoltare – are un grav impact economic, de mediu și social asupra unora dintre cele mai valoroase resurse ale lumii și asupra comunităților care depind de ele.

Bibliografie:

1. ANGELESCU C., CIUCUR D., (2010) *Economia României și Uniunea Europeană*, Editura ASE București, pp.115.
2. BOSTAN I., MATES D., GROSU V., SOCOLIUC M., *Modification and fiscal policy perspective in the EU*. Revista „Caiete de Drept Internațional” (B⁺), fascicula „Analele UEMR – ZEC 2008, Ediție specială, An VI, 2008, ISSN 1584-0115, pp. 720-727, S.3, <http://www.uni-resita.eu/FH-Sites/uem/?id=28>
3. BOULESCU M., (2008) *Regimul Fiscal Intracomunitar și Internațional*, Editura Tribuna Economică, București, pp.56.
4. CIUCHEA A., FLORESCU I., CÎRSTEA F., GHILENCEA L., (2015) *Anuarul Statistic al României 2014*, Capitolul 18, pp.590.

5. FELEAGĂ L., FELEAGĂ N., (2007) *Contabilitatea financiară-o abordare europeană și internațională*, Editura Economică, București, pp. 97.
6. GROSU V., *Raportare și analiză financiară*, Note de curs, USV, 2014.
7. PANA M., „România și exportul materiilor prime”, *Curentul*, nr.1(5255)/iunie 2015, pp.10
8. RADU F., PARASCHIVESCU D., (2007) *Fundamentele Comerțului Internațional*, Editura Tehnopress, pp.58.
9. SIMION M., *Buletin informativ lunar al Ministerul Economiei, Comerțului și Turismului*, (2015), Nr.3/2015, pp.3.
- 10.<http://www.insse.ro/>, [accesat la 23.05.2015]

UTILIZAREA BUGETELOR CA INSTRUMENT DE PLANIFICARE ȘI CONTROL

Camelia Cătălina MIHALCIUC,

Anișoara Niculina APETRI

Universitatea „Ștefan cel Mare”, Suceava, România,

cameliam@seap.usv.ro, anisoarad@seap.usv.ro

Controlling is considered to be a modern administration concept due to the fact that through coordination, planning, control and information system, necessary knowledge synthesis for the decision process can be made. Controlling became indispensable for business performance improvement and for maintaining a competitive advantage, because it helps the top management in the strategic and operational decision process. The controller, from a simple employee becomes the management's consultant.

Because the actual time period is still regarded by some specialists as a economic regression phase, it is recommended that maximum importance should be given to planning and budgeting so that efficient resource administration can be assured. The budgeting process made on each organizational structure level serves for activity volume dimensioning, in regards to an efficient resource usage as well as for a better responsibility repartition among each structure's managers.

This paper takes into discussion the way in which an annual budget at an economic entity is being build-up and suggests the measures that should be taken for an efficient and as correct as possible budgeting process.

The goal is to elaborate the budget that's correlated with organizational goals and that should indicate to the managers each of their individual role in order to accomplish the common organizational objectives. The budget elaboration procedure should be clear, precise and communicated on-time, the budget being an important short-term planning tool, in direct connection to the planning, control and accounting structures of the entire activity.

Key words: controlling, internal control, budgeting system, budgeting process, annual budget

I. Introducere

Controlling-ul este considerat un concept modern de conducere, deoarece prin coordonare, planificare, control și informatizare, se produc sinteze de cunoaștere necesare procesului decizional, ontrolling-ul devenind astfel indispensabil pentru îmbunătățirea performanței în afaceri și pentru păstrarea avantajului competitiv, deoarece sprijină managementul de top în procesul de decizie strategică și operațională (ensight.ro).

Deoarece perioada actuală este privită încă de unii specialiști ca o fază de regresie economică, este indicat să se acorde o importanță maximă planificării și bugetării asigurându-se astfel administrarea eficientă a resurselor. Bugetarea întocmită la nivelul fiecărei structuri organizatorice servește la dimensionarea volumului de activitate, în vederea utilizării eficiente a resurselor precum și a împărțirii responsabilităților între managerii fiecărei structuri.

În domeniul producției, bugetarea presupune mai întâi o previziune și un control al resurselor necesare, iar ulterior o evaluare a producției entității economice în prețuri previzionate.

Această lucrare ia în discuție modul în care se construiește anual bugetul la o entitate economică și propune întocmirea aceluși buget care să fie corelat cu scopurile organizației și care să le indice managerilor rolul lor individual în îndeplinirea obiectivelor organizaționale comune.

Obiectivele principale ale lucrării au în vedere pe de o parte, prezentarea principiilor și importanța bugetării în orice tip de entitate economică, bugetul reprezentând un sistem eficient de ghidaj fără care nu am ști în orice moment unde ne aflăm, fiind un instrument important de planificare pe termen scurt, ce se află în

legături directe cu structurile de planificare, control și contabilizare a întregii activități. el trebuind să acopere toate activitățile entității economice, să se muleze pe organigrama și pe funcțiile definite ale acesteia, iar pe de altă parte prezentarea principiilor și modalităților de elaborare a bugetelor și importanța controlului bugetar. Pentru a fi eficiente, planificarea și bugetarea trebuie să fie urmate de operațiuni specifice controlului cu ajutorul cărora se determină abaterile între planificare și realizări și se iau măsuri de corectare a abaterilor. La elaborarea și controlul bugetelor companiei participă toată echipa managerială care trebuie să aibă o viziune comună asupra obiectivelor, să dezvolte un sistem integrat de strategii și politici de firmă, și să administreze eficient resursele alocate.

II. Câteva aspecte generale cu privire la definirea, principiile și importanța bugetării și a bugetelor

Bugetarea este o activitate importantă a oricărei entități economice, indiferent despre tipul de organizație despre care vorbim, organizație nonprofit sau organizație cu scop lucrativ. Procesul bugetar îi obligă pe manageri să stabilească obiective, tactici, strategii încă înainte de începerea activității entității economice.

Semnificația noțiunii de buget s-a conturat sub aspect economic în condițiile în care statul a trecut la întocmirea unor liste de venituri și cheltuieli privind activitatea instituțiilor sale.

Despre apariția bugetului în cadrul finanțelor publice din statele moderne, în literatura de specialitate s-a susținut că atât noțiunile de „buget” cât și de „proces bugetar” au apărut în Anglia de unde au fost preluate de francezi la începutul sec. al XIX-lea. Din punct de vedere etimologic cuvântul buget provine din expresiile „bouge” și „bougette” care în limba franceză însemnau o punguță sau un săculeț. În limba engleza, prin cuvântul "budget" se înțelegea pungă (mapă) în care erau aduse la parlament documentele referitoare la situația veniturilor și cheltuielilor statului.

Crearea unui proces bugetar eficient și performant este cheia unei activități economice profitabile, fără existența unui sistem bugetar perfect coordonat, managementul neavând decât o idee vagă despre evoluția financiară a entității economice. Un sistem eficient de bugete oferă informații utile despre nevoile lunare de lichidități, nevoile de materii prime, nevoie de forță de muncă și duce la programarea în timp a cheltuielilor de capital, iar prin compararea rezultatelor efective cu sumele bugetare putându-se identifica motivele realizării sau nerealizării estimărilor legate de profit.

Bugetul, ca important instrument managerial, pune la îndemâna conducerii mijloace suficiente pentru a putea dirija și coordona activitatea în timp real și de a interveni în corectarea abaterilor valorilor prevăzute, asigurând, în expresie financiară, dimensionarea obiectivelor, cheltuielilor, veniturilor și rezultatelor la nivelul centrelor de gestiune și, în final, evaluarea eficienței economice prin compararea rezultatelor cu nivelul bugetar al acestora.

Stabilirea bugetelor se face pe perioade scurte de timp, de obicei un an financiar cu defalcare pe trimestre și luni, în cursul acestei perioade putându-se recurge la revizuirea bugetelor, mai ales când circumstanțele externe și interne se schimbă. Astfel, stabilirea în prealabil a unor bugete flexibile care sunt prevăzute pentru mai multe nivele de activitate va putea facilita adaptarea ușoară la situațiile noi apărute.

După cum s-a specificat mai sus, bugetele trebuiesc privite ca instrumente orientative pentru acțiunile întreprinse de manageri, și nu ca „adevăruri absolute”, iar în situația în care circumstanțele luate în considerare la elaborarea lui se modifică semnificativ, se poate recurge la actualizarea bugetului.

O altă abordare în definirea bugetelor are în vedere prezentarea acestora în primul rând ca planuri de acțiune cu un rol important în desfășurarea acesteia, iar în al doilea rând bugetele constituie o analiză a performanțelor care preced elaborarea activității operaționale sau strategiei întreprinderii. Bugetele prezintă factorii de performanță și coerență în raport cu strategia (Tabără, 2008, p.213).

Într-o definiție scurtă am putea spune că bugetul reprezintă instrumentul de previziune a veniturilor și a cheltuielilor, prin buget încercându-se a se anticipa costurile, vânzările viitoare și profiturile posibile.

Printre avantajele care se pot evidenția prin folosirea bugetelor în gestiunea entităților economice pot fi expuse următoarele:

- impune folosirea planificării în conducerea afacerilor;
- reprezintă cadrul pentru judecarea performanțelor, deoarece indică parametrii pe care firma trebuie să-i realizeze în timp pentru atingerea obiectivelor stabilite: nivelul vânzărilor, al producției, al costurilor pentru atingerea beneficiului prevăzut;
- promovează comunicarea și coordonarea în vederea angrenării și echilibrării tuturor departamentelor și funcțiilor întreprinderii încât să-și poată realiza obiectivele preconizate;
- obligă responsabilii centrelor de responsabilitate să prevadă consecințele deciziilor luate sau de luat, bugetele constituind un instrument de referință în luarea deciziilor;
- permite existența unui sistem contabil eficient;

- asigură conducerea prin excepție;
- participarea la activitatea de planificare atât a conducerii, cât și a executanților.

Pentru o bugetare eficientă, conducerea la toate nivelurile trebuie să studieze cu atenție totalitatea factorilor activității de producție, atenția îndreptându-se în primul rând spre valorificarea cât mai completă a capacității lor economico-productive, a potențialului acestor factori, deci spre mobilizarea tuturor rezervelor interne.

Elaborarea și funcționarea eficientă a sistemului bugetar presupune respectarea următoarelor principii (Stancu, 1996, p. 416):

- *principiul totalității* presupune bugetarea tuturor activităților entității economice, prin asigurarea echilibrului între diferitele compartimente funcționale și operaționale ale entității economice;
- *principiul suprapunerii sistemului bugetar pe sistemul de autoritate din entitățile economice*, în vederea asigurării responsabilității privind realizarea lui (directorul comercial răspunde de bugetul vânzărilor etc.). Deci este necesar ca bugetul să se identifice cu o persoană responsabilă;
- *principiul solidarității între departamente și al implicării lor* pentru realizarea în condiții de eficiență a obiectivelor entității economice;
- *principiul adaptabilității (supleții)* impune adaptarea sistemului bugetar la modificările mediului sau previziunilor imperfecte;
- *principiul motivației și adevărului personalului pentru bugetarea activităților*, pentru a se asigura realizarea obiectivelor din buget, controlul realizării lor și responsabilitatea acestora.

III. Motivația planificării strategice și gestiunea bugetară

Bugetarea reprezintă instrumentul contabil cel mai important și mai utilizat pentru a planifica și a controla activitățile pe care urmează să le întreprindă o entitate economică, în vederea asigurării succesului pe piață și pentru a asigura satisfacția clienților, oferind măsura rezultatelor financiare pe care o entitate economică speră să le obțină în urma activităților planificate.

Planificarea constă în stabilirea de obiective și elaborarea de strategii în vederea atingerii acestora din urmă, bugetele arătându-ne cum vor fi repartizate resursele pentru a se implementa strategia. Bugetul general nu este un plan strategic în sine, ci mai degrabă un instrument care îi ajută pe manageri să implementeze planurile strategice (Hornigren et al., 2003, p.199).

Într-o entitate economică, planificarea poate fi considerată un sistem de date privind viitorul, așa cum este „dorit” de responsabilii conducerii generale, într-un sistem de planificare complet putându-se deosebi trei nivele (Tabără, 2007, p. 215): un plan strategic; un plan operațional; un sistem de bugete.

Strategia entității poate fi definită ca un ansamblu de acțiuni organizate care trebuie să îndeplinească anumite obiective în raport cu mediul, planul strategic preluând punctele cheie ale strategiei: piețe/produse, obiective și mijloace. Strategia precizează modul în care o organizație își combină propria capacitate cu oportunitățile de piață pentru a-și atinge obiectivele.

Planul operațional reprezintă modalitatea practică de aplicare a strategiei pe un orizont de trei ani. Ultima etapă a planificării este aceea a previziunilor pe o perioadă de un an concretizate prin bugete.

Obiectivul gestiunii bugetare este ameliorarea performanțelor economice ale entității economice și totodată perfecționarea internă, prin gestiunea bugetară permițându-se prezentarea tuturor previziunilor într-o entitate economică.

Gestiunea bugetară mai poate fi considerată ca fiind procesul prin care entitatea economică își definește atât obiectivele pe termen scurt, cât și mijloacele pentru obținerea acestora și care se realizează prin intermediul bugetelor” (Ionașcu et al., 2003, p.131).

Din punct de vedere practic, gestiunea bugetară se realizează în trei etape:

1. Previziunea strategică privind diferite obiective ale întreprinderii care se realizează pe termen mediu de 3-5 ani și care se finalizează cu întocmirea unui plan strategic;
2. Elaborarea bugetelor ținând cont de previziunile făcute în prima etapă;
3. Controlul execuției bugetare

Gestiunea bugetară vizează „elaborarea unui model de gestiune care să permită coerența, descentralizarea și controlul diferitelor subsisteme ale entității” (Briciu, 2006, p. 247).

Gestiunea bugetară prin care entitatea economică își definește obiectivele și mijloacele de realizare, vizează modelarea gestiunii unei entități economice pe un areal macro, mezo și micro, care să permită coerența, descentralizarea și controlul diferitelor sisteme ale sale. Astfel, la nivel macro și mezo se realizează prin elaborarea planului de afaceri, iar la nivel micro, prin construirea rețelei de bugete (Dumitrana et al., 2010, p. 37).

IV. Sistemul de bugetare în cadrul planificării

Sistemul de bugetare este acel subsistem al sistemului de planificare și control căruia îi sunt subordonate planificarea și controlul orientat spre obiective (Horvath & Partners, 2006, p. 145).

Sistemul bugetar poate fi definit ca totalitatea bugetelor întocmite într-o entitate economică. Prin sistemul bugetar se trece de la planificarea pe termen lung la gestiunea pe termen scurt. Sistemul bugetar este unul dintre cele mai bune procedee ale controlului de gestiune care indică obiectivele de îndeplinit pentru îmbunătățirea performanțelor și care intervine efectiv pentru reglarea eventualelor erori. Sistemul bugetar contribuie la elaborarea bilanțului și contului de profit și pierdere previzionate, planuri de finanțare și de trezorerie.

Sistemul bugetar se compune din două elemente principale: un ansamblu de bugete și o procedură de control bugetar. Principiile generate ale gestiunii bugetare sunt în concordanță cu obiectivele bugetării (Mann et Mayer, 1996):

- Să acopere activitatea de ansamblu a entității economice.
- Să explice sistemul de autoritate a entității economice.
- Să fie conexate cu stimulente pentru a asigura caracterul motivațional al bugetelor.
- Să fie surse de informare care să permită cunoașterea evoluției unității și adaptarea ei la fluctuațiile pieței.

În cadrul planificării se definesc obiectivele și se concepe diferite alternative de acțiune pentru realizarea ei. Pentru fiecare unitate a entității economice se realizează un plan iar unificarea tuturor planificărilor individuale duce la rezultatele planificării următorului exercițiu financiar. În sistemul total al planificării, bugetarea este orientată spre obiective exprimate valoric sau obiective formale.

Totalitatea bugetelor individuale coordonate între ele poartă numele de sistem bugetar. Din sistemul bugetar fac parte și bugetele individuale condensate.

În cadrul structurării sistemului bugetar trebuie definite legătura între bugetele individuale, precum și respectivele conținuturi ale bugetului. Structura bugetului trebuie stabilită după principiul răspunderii față de buget.

Bugetarea se caracterizează prin următoarele trăsături (Briciu, 2006, p. 251): planificare și coordonare; autoritate și responsabilitate; comunicare; control; evaluarea performanței.

V. Controlul bugetar și controlul de gestiune

La începuturile sale, controlul unei organizații era perceput ca un „*control – sancțiune*”, adică o formă de control care verifica adecvarea normelor din domeniu la rezultatul unei acțiuni (Bouquin, 2004). Mai apoi s-a trecut la denumirea de control bugetar, noțiunii de control atribuindu-se rolul de instrument al politicii previzionale a entității economice.

Controlul bugetar se realizează prin comparația permanentă a rezultatelor realizate cu previziunile din bugete, în acest fel se purcede la: aprecierea activității responsabililor centrelor de costuri; informarea conducerii entității economice; cercetarea cauzelor abaterilor; luarea de eventuale măsuri corective.

Controlul operațiunilor și planificarea costurilor și resurselor corespunzătoare reprezintă cheia unui management eficient și performant. Procesul de elaborare a planurilor pentru operațiunile viitoare ale unei companii și de exercitare a controlului asupra acestor operațiuni în vederea respectării planurilor stabilite este cunoscut sub denumirea de control bugetar Tabară, 2006, p. 223).

Obiectivele controlului bugetar sunt următoarele:

- de a contribui la stabilirea unor procedee de definire a veniturilor și a cheltuielilor planificate ale entității.
- de a contribui la coordonarea și comunicarea acestor planificări conducerii .
- de a formula o bază pentru controlul eficient al cheltuielilor și veniturilor.

Controlul bugetar poate fi efectuat prin mai multe modalități. Responsabilii de buget verifică în mod permanent estimările cu realizările în vederea depistării și corectării erorilor. Bugetul flexibil furnizează estimări care pot fi rectificate automat cu modificările nivelului de output productiv (Dumitrana et al., 2010, p. 41). Bugetul variabil care este un bun instrument de control al costurilor se utilizează în analiza performanțelor.

În cadrul unei entități economice, controlul de gestiune trebuie să asigure coerența internă a obiectivelor privind strategia urmată și să contribuie la organizarea sistemului informațional, astfel încât să se poată analiza atingerea obiectivelor. Rolul controlului este de a asigura parcurgerea tuturor etapelor procesului managerial menite să asigure îndeplinirea sarcinilor transmise spre execuție.

Controlul de gestiune se realizează printr-un control bugetar riguros și eficient, respectându-se următoarele situații:

- Definirea centrelor de responsabilitate;

- Stabilirea de legături între centrele de responsabilitate;
- Deciderea gradului de autonomie delegată centrelor definite;
- Aplicarea unităților de măsură ale performanțelor acceptate și cunoscute de responsabilii lor;
- Rapoartele periodice privind performanța, care reprezintă punctul central al sistemului contabil funcțional;

- Pe baza iregularităților constatate, se identifică soluțiile și se corectează datele referitoare la bugetul următor.

În aceste condiții, controlul bugetar va putea fi perceput în totalitate de responsabilii operaționali ca un serviciu care ajută la stăpânirea și ameliorarea gestiunii. Astfel, în cadrul procesului de control bugetar se pot distinge cinci etape:

1. Stabilirea bazelor controlului;
2. Cuprinderea rezultatelor efectiv atinse;
3. Constatarea abaterilor între bazele controlului și rezultatele efective;
4. Efectuarea unor analize ale abaterilor;
5. Inițierea unor măsuri corective

Dezvoltarea controlului de gestiune se află în legătură strânsă cu o structură de decizie descentralizată. Entitatea economică trebuie să fie structurată pe entități autonome numite centre de responsabilitate, fiecare centru având o misiune proprie și obiective de atins. De aceea, pentru ca un sistem de control să fie adecvat menirii sale, el trebuie să răspundă următoarelor cerințe:

- Să fie oportun și necostisitor;
- Să fie acceptabil pentru cei cărora li se aplică;
- Să fie adecvat obiectivelor, poziției și personalității celor controlați;
- Să fie strategic;
- Să se bazeze pe informații corecte, folositoare, asigurate la timp și pentru persoanele care au nevoie de ele și le pot utiliza cu randament maxim;
- Să fie bazat pe convenții care să conducă la aceleași concluzii, indiferent de persoana care face evaluarea;
- Să fie cât mai simplu posibil fără să fie simplist însă.

VI. Controlling-ul suport de decizie pentru managementul entității economice

În definiția sa cea mai simplă, controlling-ul reprezintă acea parte a procesului bugetar ce implică compararea performanțelor realizate cu cele planificate, respectiv întocmirea și implementarea procedurilor de corectare a abaterilor.

Controlul prin bugete este o dimensiune importantă a gestiunii unei entități economice, fiind un proces prin care entitatea economică își definește obiectivele pe termen scurt și resursele pentru obținerea acestora, fiecare entitate economică trebuind să își definească un set de măsuri și indicatori pentru ca managementul să poată măsura activitatea, să poată evalua entitatea economică, pentru a avea o bază de decizie cât mai clară. Stabilirea indicatorilor de performanță este o activitate indispensabilă iar întreținerea acestui set de indicatori poate influența calitatea managementului unei entități economice.

Funcția de controlling este constatativă și activă prin ea urmărindu-se asigurarea rezultatelor asumate prin deciziile managementului, menținerea desfășurării activității în limitele parametrilor prestabiliți, evidențierea abaterilor produse, identificarea factorilor favorabili sau nefavorabili pentru activitatea entității economice.

Principiile de lucru ale controlling-ului sunt următoarele:

- Analizează planificarea pentru ceea ce este necesar să fie realizat;
- Măsoară în mod regulat ceea ce s-a realizat;
- Compară realizările efective cu planul;
- Propune și ia măsuri de corectare a abaterilor de la plan;
- Aplică feedback-uri asupra rezultatelor pentru a modifica planul în concordanță cu noile cerințe.

Între noțiunile de control intern și controlling, există similitudini și deosebiri, ambele având un caracter universal deoarece vizează toate activitățile entității economice și funcționează pe lângă conducerea entității, fără să aibă putere decizională. Însa obiectivele celor două forme de control sunt diferite: dacă controllerul este cel care asigură conceperea sistemului informațional al entității economice și se interesează în special de rezultatele ei, reale sau previzionale, auditorul intern vizează aplicarea unor proceduri privind protejarea activelor entității economice, respectarea dispozițiilor administrației, asigurarea fidelității și exactității informației contabile cât și respectarea normelor sau procedurilor interne privind calitatea, protecția mediului

etc. Auditorul intern își desfășoară misiunile în cursul întregului an, după o periodizare planificată, care țin cont de anumite riscuri, însa controllerul are o activitate dependentă de rezultatele entității economice și de perioadele de întocmire a rapoartelor.

În activitatea unei entități economice, cele doua funcțiuni, auditul intern și controlling-ul, sunt complementare. Pentru elaborarea unui sistem de controlling, managerii utilizează diferite instrumente de informare, instrumente care pot influența luarea deciziilor, dintre aceste instrumente distingându-se următoarele: informații privind planurile pe termen mediu și lung; statistici extracontabile privind regulile operațiilor curente; contabilitatea financiară și analizele financiare; contabilitatea de gestiune; sistemul de bugete al entității economice; tablouri de bord; studii economice punctuale.

Finalitatea controllingului este furnizarea de informații utile managementului pentru a îl susține în luarea deciziilor privind gestiunea curentă și pe termen lung a entității economice. Astfel, informația furnizată de către controlling pentru a fi utilă în actul decizional trebuie să îndeplinească următoarele caracteristici: să fie fiabilă, adică să redea cât mai fidel realitatea; să fie actuală, adică furnizată în timp utilă; să fie completă, adică să conțină toate elementele care să susțină luarea deciziilor; să fie accesibilă pentru decidenți; să fie pertinentă, adică să poată fi adaptată problemei în cauză

Activitatea de controlling ca suport de decizie pentru managementul unei entități economice derivă din sarcinile acesteia: a produce la cel mai mic cost posibil; a produce la calitate cea mai bună posibilă; a produce cantitatea cerută.

Departamentul controlling trebuie să elaboreze proceduri de analiză care să ajute la evidențierea impactului factorilor de influență, comparația făcându-se atât față de buget cât și față de perioada corespunzătoare a anului precedent.

Activitatea de controlling este focalizată pe următoarele direcții principale (Horvath & Partners, 2006, p. 149): previzionarea și planificarea costurilor; definirea costurilor într-o entitate economică; controlul costurilor; urmărirea realizării costurilor; informarea factorilor de decizie; participarea la luarea deciziilor.

Concluzii

Prezenta lucrare explică rolul decisiv al departamentului controlling în procesul bugetar și apoi în controlul și monitorizarea operațiunilor și activităților celorlalte departamente, arătându-se faptul că nu trebuie să rămână numai în sarcina acestui departament rolul de verficator. Având acces la sistemul centralizat de urmărire a cheltuielilor înregistrate de departamentul contabilitate pe fiecare centru de cost, managerii de linie au obligația verificării lunare a fiecărui element de cost și a raportării de abateri și explicații pentru deviații.

Implicarea personalului de jos în sus este o abordare benefică atât pentru fiecare manager cât și pentru organizație. Nu este corect să stea „liniștiți”, știind că bugetul lor mai trece o dată prin filtrul departamentului Controlling în cazul unor sume aberante. Acest tip de comportament duce la consumarea unui timp care ar putea fi folosit la luarea unor decizii rapide pe bază de buget. Numai prin sincronizare și coordonare se va reuși îndeplinirea scopurilor proprii și țelul organizației: profitabilitate și flux de numerar pozitiv.

Controlling-ul, ca suport de decizie pentru managementul entității economice este gestionarul ciclului decizional: informație – analiză – decizie – acțiune – control, putându-se realiza faptul că din acest punct de vedere principalele atribuții ale controlling-ului sunt: a previziona; a planifica; a controla; a analiza; a informa.

Bibliografie:

1. NEEDLES Belverd E., ANDERSON Henry R., CALDWELL James C., *Principiile de bază ale contabilității*, Ediția a cincea, 2006.
2. BOUQUIN H., *Contabilitate de gestiune* (traducerea și studiul introductiv Neculai Tabără), Editura Tipomoldova, Iași, 2004.
3. BRICIU, S., *Contabilitatea managerială – Aspecte teoretice și practice*, Ed. Economică, București, 2006.
4. DUMITRANA, M., CARAIANI Chirăța, coordonatori, ș.a., *Control de Gestiune*, Ed. Universitară, București, 2010.
5. HORNGREN, Charles T., SRIKANT M. Datar, FOSTER George, *Contabilitatea costurilor – o abordare managerială*, Editura Arc, 2003, Chișinău.
6. Horvath & Partners, *Controlling – Sisteme eficiente de creștere a performanței firmei*, Ed. CH Beck, 2006,
7. IONAȘCU, I., FILIP Andrei Tiberiu, STERE Mihai, *Control de gestiune*, Ed. Economică, București 2003, p. 131

8. IONAȘCU, I., *Controlul performanțelor întreprinderilor prin sistemul de bugete*, Ed. Economică, București 2006.
9. MAXIM Robert, *Managing Partner Ensinght Management Consulting*, <http://www.ensight.ro>
10. MANN Rudolf, MAYER Elmar, *Controlling – Conducerea profitabilă a întreprinderii*, Ed. ALL, 1996.
11. STANCU, I., *Finanțe. Teoria piețelor financiare. Finanțele întreprinderilor. Analiza și gestiunea financiară*. Editura Economică, 1996.
12. TABARĂ, N., *Contabilitate și Control de Gestiune*, Ed. Tipo Moldova, Iași, 2006.

CONTABILITATEA FINANCIARĂ VERSUS CONTABILITATEA DE GESTIUNE PRIN PRISMA SISTEMULUI INFORMAȚIONAL AL ENTITĂȚII ECONOMICE

Camelia Cătălina MIHALCIUC,
Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava, România,
cameliam@seap.usv.ro

The regulations and methodologies that form the accounting system in Romania allow on one hand to ensure a standardized system based accounting rules, methods and principles clear and precise concerning the financial accounting intended for third parties, on the other hand adaptability of management accounting (managerial) depending on the specific business and needs of each economic entity and of their decision-needs. For Romania accounting, operates so dualistic concept, under which management accounting is organized in a circuit completely autonomous to financial accounting, distinguished such as to the economic entity two sections of accounting: Financial and management accounting or general and managerial accounting, or internal and external accounting. The main objective of this paper intends to present aspects of existing to the economic entity as an information system of financial accounting and managerial accounting, both based on specialized software, part of an integrated system of economic entity. The situation where the information system of an economic entity reports on an ended financial exercise (report today about last month) is typical of financial accounting, thus being a off-line system, while managerial accounting may report today about today, assuming an on-line information system, this difference explained by managerial accounting purpose, namely assisting the managers in making decisions, decisions to be taken in good time before the end of a financial year.

Key words: financial accounting, managerial accounting, informational system, accounting information, responsibility centers

JEL: M41

I. Introducere

Pentru contabilitatea din România, operează conceptul dualist, conform căruia contabilitatea de gestiune se organizează într-un circuit complet autonom față de contabilitatea financiară, distingându-se astfel la nivelul entității economice două secțiuni ale contabilității: financiară și de gestiune sau generală și managerială, ori externă și internă.

Obiectivul principal al acestei lucrări are în vedere prezentarea aspectelor legate de existența la nivelul entității economice atât a unui sistem informațional de contabilitate financiară, cât și de contabilitate managerială, știindu-se faptul că situația în care sistemul informațional al unei entități economice raportează despre un exercițiu încheiat (raportează astăzi despre luna trecută) este specifică contabilității financiare, fiind astfel un sistem off-line, în timp ce contabilitatea managerială, poate raporta astăzi despre astăzi, presupunând un sistem informațional on-line, această diferență explicându-se prin finalitatea contabilității manageriale și anume asistarea managerilor în luarea deciziilor, decizii care trebuie luate în timp util, înainte de închiderea unui exercițiu financiar.

Legea nr.82/1991 – Legea contabilității, modificată și completată, prevede obligația organizării și conducerii contabilității proprii pentru toate unitățile patrimoniale: societăți comerciale, companii naționale, regii autonome, instituții naționale de cercetare-dezvoltare, societăți cooperatiste, instituții publice, asociații, persoane fizice autorizate să desfășoare activități independente. Prin lege se prevede obligativitatea organizării contabilității de gestiune alături de contabilitatea financiară, contabilitatea de gestiune trebuind să se organizeze de către fiecare unitate patrimonială în funcție de specificul entității și de necesitățile proprii ale acesteia.

Dacă ar fi să prezentăm domeniile în care este obligatorie și evidența contabilității de gestiune, acestea ar fi: alimentație publică, confecții textile, construcții, pensiune turistică, producție agricolă vegetală, producție mobilier, producție produse alimentare, producție produse cosmetice, producție software, producție tâmplărie aluminiu și termopan, service auto, zootehnie.

II. Obiectivele contabilității financiare și a contabilității de gestiune

Principalul obiectiv al contabilității financiare îl reprezintă promovarea contabilității ca instrument de gestiune pentru entitatea economică și ca instrument de informare și comunicare privind situația patrimonială și rezultatele acesteia pentru acționari, asociați, investitori, bănci, clienți furnizori, fiscalitate, administrația de stat și organele de sinteză informațională și previziune.

Obiectivul principal al contabilității financiare constă astfel în furnizarea de informații sintetice privind poziția financiară, performanțele și modificările poziției financiare.

Obiectivele urmărite prin contabilitatea de gestiune sau managerială au în vedere următoarele: culegerea, prelucrarea, furnizarea informațiilor analitice care vizează costurile, prețurile, rentabilitatea; evaluarea produselor obținute, serviciilor prestate și a lucrărilor executate; înregistrarea analitică a costurilor atât cantitativ cât și valoric, permițând calculul costurilor; analiza și furnizarea concluziilor cu privire la evoluția în timp a costurilor, respectiv a comparării costurilor realizate cu cele planificate, prestabilite; furnizarea informațiilor privind realizarea bugetelor de venituri și cheltuieli, a bugetelor de costuri precum și urmărirea lor; asigurarea structurii analitice a elementelor patrimoniale și a integrității acestora, permițând controlul condițiilor interne de producție și fundamentarea deciziilor la toate nivelurile organizatorice.

Realizarea acestor obiective presupune prelucrarea informațiilor privind cheltuielile și veniturile luate din contabilitatea financiară, urmărite după natura lor economică, în contabilitatea de gestiune, după criteriul destinației lor, respectiv, pe funcții ale întreprinderii, pe sectoare de activitate și pe obiecte de calculație, adică, pe produse obținute, lucrări executate și servicii prestate.

În ceea ce privește informațiile primite și furnizate de contabilitatea de gestiune, de la și către diverse compartimente ale entității economice (Iacob, Firescu, 2002, p. 10), o sistematizare a acestora poate fi prezentată în tabelul 1.

Tabelul 1

Direcția informațiilor primite și furnizate de contabilitatea de gestiune

Informații primite de contabilitatea de gestiune de la diverse compartimente specializate ale entității economice	Informații furnizate de contabilitatea de gestiune către anumite compartimente ale entității economice
Compartimentul Contabilitate financiară: Cheltuielile din clasa 6 grupate după criteriul naturii economice sunt grupate în clasa 9, specifică contabilității de gestiune după criteriul destinației. Contabilitatea financiară confirmă valorile înregistrate în patrimoniul entității economice. Alte persoane care pot furniza informații contabilității de gestiune: evaluatori independenți, care furnizează valorile reevaluate ale diverselor elemente patrimoniale supuse reevaluării.	Compartimentul de Controlling: Sprijină managementul de top în procesul de decizie strategică și operațională, ajutându-l pe manager să-și exercite funcțiile pentru ca entitatea economică să aibă în permanență sub observație costurile ocazionate de desfășurarea activității; Acest compartiment exercită următoarele funcții: previzionarea și planificarea costurilor; definirea costurilor într-o întreprindere; controlul costurilor; urmărirea realizării costurilor; informarea factorilor de decizie; participarea la luarea deciziilor.
Compartimentul care vizează normarea producției și a muncii: Această informație este transpusă în cadrul normelor de producție, de timp, zone de servire, normative de personal.	Compartimentului comercial: În vederea stabilirii prețului de vânzare.
Compartimentul legat de normarea consumurilor materiale: Această normare poate fi structurată în compartimentele de proiectare tehnologică, proiectare constructivă, organizare-normare, care va pune la dispoziție informații legate de norma consumului de materiale (consumurile specifice admisibile).	Departamentul Organizare: Acest compartiment are nevoie de aceste informații pentru a se dimensiona în mod adecvat structurile organizatorice din cadrul entității economice.
Compartimentul comercial și/sau juridic: Informațiile transmise pot face referire la: valoarea	Compartimentul Contabilitate financiară: Avându-se în vedere faptul că cele două conta-

materiilor prime, materialelor, mărfurilor, ambalajelor primite de la furnizori; obligațiile vamale; alte costuri aferente intrărilor în gestiunea entității economice.	bilități își furnizează reciproc informații, informațiile primite de acest compartiment vor fi utilizate pentru a se include rezultatele în rapoartele finale.
Departamentul Organizare: Oferă informații legate de structura organizatorică a entității economice, inclusiv a atribuțiilor fiecărui compartiment și a persoanelor însărcinate din cadrul compartimentelor respective.	
Secția Mecanic-șef sau Mecano-Energetic: Acest compartiment deține informații legate de valoarea și reparațiile necesare activelor fixe ale entității economice	

Contabilitatea financiară trebuie să asigure înregistrarea cronologică și sistematică, prelucrarea, publicarea și păstrarea informațiilor cu privire la poziția financiară, performanța financiară și fluxurile de trezorerie, atât pentru cerințele interne ale acestora, cât și în relațiile cu investitorii prezenți și potențiali, creditorii financiari și comerciali, clienții, instituțiile publice și alți utilizatori (Budugan et. al., 2007, p.11).

Spre deosebire de aceasta, **contabilitatea de gestiune** oferă o imagine detaliată a fiecărei activități, de unde și denumirea de *analitică*, având următoarele obiective principale: înregistrarea operațiunilor privind colectarea și repartizarea cheltuielilor pe destinații, respectiv, pe activități, secții, faze de fabricație, centre de costuri, centre de profit, după caz, precum și calculul costului de achiziție, de producție, de prelucrare al bunurilor intrate, obținute, lucrărilor executate, serviciilor prestate, producției în curs de execuție, imobilizărilor în curs etc. din unitățile de producție, comerciale, prestatoare de servicii, financiare și din alte domenii de activitate (OMFP 1826/2003).

Contabilitatea financiară (sau generală) se organizează și se conduce conform unor norme unitare, cu caracter obligatoriu pentru toate unitățile patrimoniale și are ca obiectiv principal furnizarea de informații destinate atât întreprinderii cât și terților. (Istrate, 2009, p. 28)

Contabilitatea financiară are ca obiect esențial înregistrarea fluxurilor existente între entitatea economică și mediul ei economic și social, numindu-se de altfel și contabilitate externă. (Hlaciuc, Mihaiuc, 2008, p. 56)

Contabilitatea financiară vizează obiective ca: înregistrarea tuturor operațiunilor ce afectează patrimonial unității în vederea determinării rezultatului financiar, furnizarea informațiilor necesare atât pentru necesități proprii ale unităților, cât și în relațiile acestora cu terții (asociați sau acționari, clienți, furnizori, bănci, organe fiscale, etc.).

Contabilitatea de gestiune sau internă denumită managerială sau analitică este destinată în principal pentru înregistrarea operațiunilor privind colectarea și repartizarea cheltuielilor pe destinații respective pe activități, secții de fabricație, decontarea productivității, precum și pentru calculul costului de producție a produselor fabricate, lucrărilor executate și serviciilor prestate, inclusiv al producției în curs (Muțiu, Mureșan, 2006, p. 9).

III. Raportul dintre contabilitatea financiară și contabilitatea de gestiune

Strânsa interdependență dintre contabilitatea financiară și cea de gestiune care evidențiază asemănările și deosebirile dintre cele două este redată în tabelul 2: (Muțiu, Mureșan, 2006, p. 24).

În contabilitatea financiară, în principal informațiile sunt destinate utilizatorilor externi (organe financiare, bancare, proprietari, camera de comerț, etc.) pe când în contabilitatea de gestiune informațiile sunt destinate integral beneficiarilor interni pe structurile de competență și decizie (Radu, 2010, 23). În funcție de caracterul informației furnizate, contabilitatea financiară oferă informații cu caracter public putând fi consultate de orice utilizator, iar contabilitatea de gestiune oferă informații cu caracter confidențial.

Tabelul 2

Situația comparativă dintre contabilitatea financiară și contabilitatea de gestiune

Nr. crt.	Criterii	Contabilitate financiară	Contabilitate de gestiune
1.	Utilizatorii informației contabile	Utilizatorii interni și externi ai informației contabile	Managementul companiei
2.	Caracterul informației utilizate	Public	Confidențial

3.	Tipuri de sisteme contabile	Sistemul partidei duble	Nu este limitat la sistemul partidei duble, se poate aplica orice sistem util managementului
4.	Principii restrictive	Respectă principiile contabile generale	Nu există restricții sau reguli obligatorii
5.	Unități de măsurare	Unitate monetară	Orice unitate de măsură monetară sau fizică
6.	Punctul central al analizei	Compania în ansamblul său	Diferite segmente ale companiei
7.	Frecvența raportării	Periodică în mod regulat	Ori de câte ori este nevoie
8.	Gradul de obiectivitate	Informații obiective	Informații subiective

Înainte de înregistrării datelor financiare în cartea mare sumele trebuie aduse la o formă corespunzătoare sistemului contabil al partidei duble. Spre deosebire de contabilitatea financiară, contabilitatea de gestiune utilizează sisteme mai variate și mai flexibile în care analiza și circuitul datelor contabile din cadrul întreprinderii nu depind de forma impusă prin sistemul dublei înregistrări (Dumitru, Ioanăș, 2005, p.22).

Din punct de vedere al principiilor restrictive, al regulilor obligatorii ce trebuie urmate, pe de o parte contabilitatea financiară este guvernată de principii ce sunt absolute necesar a fi respectate în scopul asigurării unei raportări fidele a realității, pe de altă parte, contabilitatea de gestiune nu este restricționată de reguli sau principii (Muțiu, Mureșan, 2006, p. 25).

Unitatea de măsură utilizată în general în contabilitatea financiară este unitatea monetară, pe când în contabilitatea de gestiune nu este obligatoriu să se utilizeze numai unitate monetară, se poate apela la orice unitate de măsură în funcție de scopul pe care îl urmărește fiecare entitate.

Punctul central al analizei contabilității financiare îl reprezintă compania, pe când contabilitatea de gestiune are rolul de a se focaliza și de a analiza spre exemplu, activitățile derulate de aceasta pe tipuri, zone geografice sau anumite segmente ale companiei cum ar fi centrele de responsabilitate, în funcție de necesitățile de informare ale managementului (Muțiu, Mureșan, 2006, p. 26).

Contabilitatea financiară oferă informații în mod periodic (lunar, semestrial, anual) către beneficiari, existând obligativitatea exactității și preciziei informațiilor, iar contabilitatea de gestiune oferă informații operative (chiar zilnic) pentru aprecierea activității interne a unui agent economic existând prioritatea operativității informațiilor față de precizia și exactitatea lor (Radu, 2010, 23). Informațiile din situațiile financiare constau în date ce se referă la operațiunile care au avut loc în trecut, deci ele sunt în mod obiectiv determinate și verificabile, pe când informațiile furnizate de contabilitatea de gestiune constau în general în estimări subiective ale unor fapte viitoare (Dumitru, Ioanăș, 2005, p.23).

Observăm că tocmai deosebirile dintre contabilitatea financiară și contabilitatea de gestiune sunt cele care vin să întărească relația de interdependență dintre ele: contabilitatea financiară nu poate suplini lipsa informațiilor oferite de contabilitatea de gestiune, iar contabilitatea de gestiune nu ar putea exista fără datele oferite de contabilitatea financiară. Cu toate acestea, contabilitatea financiară poate exista fără contabilitatea de gestiune, iar contabilitatea de gestiune nu poate exista fără contabilitatea financiară. Din punct de vedere al informației furnizate, cea mai complexă informație este obținută doar dacă cele două sisteme interacționează reciproc, iar motorul acestei interacțiuni este politica managementului.

Contabilitatea financiară are ca obiect înregistrarea tuturor operațiilor și tranzacțiilor care afectează patrimoniul agenților economici, măsurarea variațiilor la care acesta este supus, calcularea și explicarea rezultatelor financiare, întocmirea situației financiare de sinteză, documente care trebuie să asigure mediului exterior imaginea fidelă și retrospectivă a situației întreprinderii.

O sinteză a principalelor caracteristici specifice contabilității financiare și a contabilității de gestiune, poate fi prezentată în tabelul 3.

Raportul dintre contabilitatea financiară și de gestiune trebuie privit prin prisma obiectivului fundamental care este dat de controlul condițiilor interne de producție prin intermediul analizei costurilor. Acest obiectiv vizează structurarea cheltuielilor după mai multe criterii, și anume:

- după natura economico-financiară a cheltuielilor, componentă a contabilității financiare realizată într-o formă normată sau standardizată, aflată sub egida organismelor naționale și internaționale în materie de normalizare a contabilității;

- după destinația cheltuielilor, componentă a contabilității de gestiune realizată într-o formă adaptabilă și definită în mod liber, nestandardizat, în funcție de opțiunile și specificul activității fiecărui agent economic.

Potrivit OMFP 1802/2014, structura cheltuielilor după criteriul naturii economico-financiare vizează numai categoria cheltuielilor de exploatare și financiare, cheltuielile extraordinare, fiind trecute la alte

cheltuieli de exploatare. De asemenea și structura veniturilor este dată numai de categoriile de venituri din exploatare și financiare, veniturile extraordinare fiind trecute alte venituri din exploatare.

Tabelul 3

Caracteristicile contabilității financiare și a celei de gestiune

Contabilitate financiară (externă)	Contabilitate de gestiune (analitică managerială, internă)
– Realizarea acesteia după o schemă normalizată, unificată, impusă de către autoritățile fiscale și cerințele de control ale statului; cadru rigid; – Toate entitățile au obligația să organizeze și să conducă contabilitatea proprie, potrivit legii contabilității; – Organizarea și conducerea contabilității la entitățile economice revine administratorului, ordonatorului de credite sau altei persoane care are obligația gestionării unității respective; – Toate operațiunile patrimoniale sunt înregistrate după natura lor economică, utilizând conturile din planul de conturi general: de la clasa 1, până la clasa 7, inclusiv conturile în afara bilanțului, de la clasa 8; – Informațiile oferite sunt precise și riguroase, dar tardive; – Documentele de bază sunt interne și externe: factură; state de salarii; extras de cont etc.; – Obiectivele vizate: financiare, economice, fiscale; – Analiza cheltuielilor de producție după natura economică: de la clasa 6, începând cu grupa 60 „Cheltuielile privind stocurile” până la grupa 69 „Cheltuielile cu impozitul pe profit și alte impozite”; – Informațiile sunt valorice (monetare, bănești); – Organizarea ei în vederea prezentării patrimoniului organismelor și persoanelor externe; – Prezentarea patrimoniului unităților într-o viziune globală, nepropunându-și furnizarea unor informații de detaliu; – Rezultatele financiare au în vedere, de regulă, din rațiuni juridice și fiscale un ciclu de un an, numit și exercițiu financiar.	– Este o contabilitate suplă, adică adaptabilă la toate unitățile, oricare ar fi mărimea, activitatea și structura lor; cadru suplu; – Este o contabilitate internă destinată managementului unității, în vederea luării deciziilor; – Se analizează doar raporturile interne (proces și operațiuni proprii); – Are ca obiect gestiunea internă a patrimoniului; – Oferă o multitudine de soluții pentru gestionarea concretă a unității patrimoniale; – Se utilizează doar conturile din clasa 9 „Conturi de gestiune”; – Informațiile sunt aproximative, dar rapide; – Documentele de bază sunt doar interne: bon de consum; bon de predare-transfer-restituire; fișă limită de consum etc.; – Obiectivele vizate sunt doar economice: previziuni, control de gestiune, decizii economice; – Analiza cheltuielilor de producție după destinație: pentru o funcție economică, pe produse, lucrări, servicii, pe centre de responsabilitate, pentru un lot de produse etc.; – Informațiile sunt valorice, dar și în mărimi fizice; – Este condusă cu o periodicitate variabilă, adesea legată de ciclul de exploatare; – Acoperă insuficiențele contabilității financiare în materie de gestiune internă a unității; – Deși este obligatorie, contabilitatea de gestiune, beneficiază de o libertate, separată în ceea ce privește posibilitatea de adaptare de către fiecare întreprindere, în funcție de specificul activității și de nevoile de informare în vederea actului decizional.

Contabilitatea financiară și contabilitatea de gestiune sunt două ramuri ale contabilității, obiectivul principal fiind furnizarea informațiilor contabile necesare diverșilor utilizatori. Astfel, dacă contabilitatea financiară acoperă latura generală, contabilitatea de gestiune vizează detaliile (Caraiani, Dumitrana, 2004, p. 14).

IV. Segmentarea entității economice în centre de responsabilitate

Un centru de responsabilitate este un segment organizațional definit printr-un ansamblu de sarcini de realizat, un responsabil și proceduri de gestiune clar identificate, segmentarea entității în centre de responsabilitate trebuind să fie în concordanță, pe de o parte cu structura organizatorică pe centre de activitate, iar pe de altă parte cu structura contabilă care, dacă este necesar, trebuie și ea adaptată.

În plan contabil, orice entitate economică poate fi decupată în „secțiuni contabile”, secțiunea este înainte de toate un concept de contabilitate analitică sau de gestiune. Pornind de la aceste elemente de coerență tehnică, decupajul întreprinderii în centre de responsabilitate, permite: izolarea responsabilităților fiecărui manager; activarea capacității conducerii de a descentraliza realmente sarcinile și de a delega o parte

din responsabilitățile sale; manifestarea capacității conducerii de a stăpâni conflictele între interesele locale și cele globale, prezervând dinamica proprie a descentralizării (Dumitrana et al., 2010, p. 24).

Fiecare centru de responsabilitate este investit cu o misiune și cu obiective ce trebuie atinse, aceste obiective fiind în general de ordin financiar și depind de natura centrului (cum ar fi spre exemplu nivelul cifrei de afaceri de realizat, costuri ce nu trebuie depășite, profitul estimat), responsabilul unui centru având o obligație de rezultat și nu o obligație de mijloace de realizare a acestuia (Scârdea, 2010, p. 25,26).

Centrele de responsabilitate din cadrul entității sunt divizate în următoarele structuri:

- *Centrul de costuri*, unde intrările sunt măsurate în termeni monetari, iar ieșirile nu sunt măsurate;
- *Centrul de venituri*, unde ieșirile sunt măsurate în termeni monetari fără a stabili legături formale între intrări (costuri) și ieșiri;
- *Centrul de profit*, în care responsabilul trebuie să atingă target-ul, iar măsurarea performanțelor unui centru de profit bazându-se pe contul de rezultate propriu, responsabilul putând lua în orice moment acea decizie care să îi permită atingerea rezultatului stabilit.
- *Centrul de investiții*, unde responsabilul va avea în vedere modul de utilizare a activelor, performanța entității economice fiind evaluată în funcție de raportul dat de beneficiu/investiție sau beneficiu/costul investiției (beneficiul rezidual).

V. Concluzii

Contabilitatea financiară calculează un singur rezultat global, în timp ce în CG se formează mai multe rezultate elementare sau analitice (Caraiani, Dumitrana, 2004, p. 14).

Contabilitatea de gestiune este definită ca „sistemul care se ocupă cu colectarea informațiilor necesare înregistrării în conturi a informațiilor economico-financiare specifice activității de producție, care au drept scop furnizarea de informații utile calculației costurilor, acest sistem fiind compus din toate acele elemente care contribuie la identificarea, măsurarea, înregistrarea, analiza, prelucrarea, interpretarea și comunicarea informațiilor necesare managementului unei entități economice, în vederea realizării de previziuni, evaluări și controale în interiorul acestora pentru a garanta viabilitatea deciziilor sale”. Astfel, contabilitatea de gestiune este un suport pentru decizii atât în ceea ce privește previziunea alocării resurselor, cât și a utilizării lor, în acest sens informația globală descompunându-se în anumite structuri, care corespund unor centre de responsabilitate corelate între ele.

În funcție de elementele controlabile de către responsabili și măsurarea performanțelor financiare stabilite în termeni de costuri, profit, fluxuri financiare, rentabilitate, distingem următoarele *tipuri de centre de responsabilitate*: centre de costuri (*managerul este responsabil doar de costuri*); centre de venituri (*managerul este responsabil doar de venituri*); centre de profit/fluxuri de trezorerie (*managerul este responsabil de venituri și de costuri*); centre de investiții (*managerul este responsabil de investiții, venituri și de costuri*).

Fiecare centru furnizează o prestație unuia sau mai multor centre în vederea atingerii obiectivului propus, respectiv obținerea unor produse sau prestarea de servicii destinate terților, informațiile detaliate provenind din aceste centre, se grupează, permițând calculul costului și al rezultatului. Se observă astfel că fracționarea unei entități economice pe centre de responsabilitate facilitează conducerea, responsabilizând managerii de la toate nivelurile.

Ceea ce ne interesează să aflăm din contabilitatea de gestiune (managerială) sunt pe de o parte informațiile legate de profitabilitatea pe fiecare produs sau serviciu, locație și activitate economică, pe fiecare client sau categorii de clienți, iar pe de altă parte acele informații legate de cât de costisitoare este fiecare locație, fiecare activitate, produs, serviciu, etc., putându-se ulterior decide asupra situației de continuare a unei activități, de dezvoltare sau închidere a ei.

Contabilitatea de gestiune nu se limitează doar la acumularea unor date referitoare la consumurile de resurse, ci reprezintă un suport de construire a unor modele previzionale și de evaluare a consecințelor acțiunilor întreprinse. Fiecare entitate economică își stabilește nevoia de informații interne, la un nivel mai mult sau mai puțin analitic, în funcție de obiectivele propuse.

Sintetizând toate aspectele prezentate, se observă că obiectivul de bază al contabilității de gestiune (manageriale) îl reprezintă calculația costurilor, pornind de la calculul costurilor și al rezultatelor, iar al contabilității financiare înregistrarea tuturor operațiilor și tranzacțiilor care afectează patrimoniul unei entități economice, măsurarea variațiilor la care acesta este supus, calcularea și explicarea rezultatelor financiare, întocmirea situațiilor financiare de sinteză, documente care trebuie să asigure mediului exterior imaginea fidelă și retrospectivă a situației entităților economice.

Bibliografie:

1. BUDUGAN, D., GEORGESCU, I., BERHECI, I., BEȚIANU, L., *Contabilitate de gestiune*, Editura CECCAR, București, 2007.
2. CARAIANI, C., DUMITRANA, M., *Contabilitate și control de gestiune*, Ed. InfoMega, București, 2004.
3. CERNUȘCA, L., GOMOI, B.C., *Concepte și practice ale contabilității de gestiune*, Ed. Tribuna Economică, București, 2009.
4. DUMITRANA, M., CARAIANI, C., coordonatori et al., *Control de gestiune*, Ed. Universitară, București, 2010.
5. DUMITRU, C.G., IOANĂȘ, C., *Contabilitatea de gestiune și evaluarea performanțelor*, Editura Universitară, București, 2005.
6. HLACIUC, E., MIHALCIUC, C.C., *Organizarea contabilității financiare a entităților economice: Abordări teoretice și aplicative în conformitate cu prevederile OMFP 2374/2007 și Standardele Internaționale de Contabilitate*, Ed. Didactică și Pedagogică – RA, 2008.
7. IACOB, C., FIRESCU, V., ș.a., *Costurile. Calculație, contabilizare, previziune*, Editura Fundației România de mâine, București, 2002.
8. MUȚIU, A., MUREȘAN, M., *Contabilitate Managerială*, Editura Risoprint, Cluj – Napoca, 2006, Ediția a II-a.
9. RADU, M., *Contabilitate de gestiune*, Editura Biblioteca, Târgoviște, 2010.
10. SGÂRDEA, F., M., *Control de gestiune*, Ed. ASE, București, 2009.
11. OMFP nr.1826/2003 pentru abordarea *Precizărilor privind unele măsuri referitoare la organizarea și conducerea contabilității de gestiune*, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, 23/12.01.2004.
12. Ordinul nr. 1802 din 29 decembrie 2014 – Partea a II-a, pentru aprobarea Reglementărilor contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate.

IMPLICAȚIILE ADOPTĂRII IFRS ASUPRA SISTEMULUI CONTABIL ROMÂNESC

Lect. univ. dr. Marian SOCOLIUC,
Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava,
Departamentul de Contabilitate Audit și Finanțe, România,
email: marians@seap.usv.ro

Currently, it appears that Romania is facing some interest accounting processes such as: increasing the number and power of transnational companies; globalization of economies and financial markets in particular; market capitalization growth, and not least the creation of new financial products.

The objective of this work is oriented towards comparing the national accounting standards and the internationally standardds , based on the analysis of the conceptual and financial statements that show some differences, influenced by factors of legal, economic or social, but also the information needs of different categories of stakeholders.

Key words: *accounting system, the national legal framework, international accounting standard, globalization, financial statements.*

Incursiune în istoria reglementărilor contabile din România

Profesia contabilă liberă a reapărut în România odată cu renașterea, ca asociație profesională, în anul 1992, a Corpului Experților Contabili și Contabililor Autorizați. Într-un termen foarte scurt, CECCAR s-a manifestat deja ca un puternic organism neguvernamental, promotor al reformelor din domeniul profesiei contabile, jucând în acest fel un rol din ce în ce mai important în cadrul preocupărilor societății românești în această etapă de tranziție la economia de piață. Prin urmare, în procesul de tranziție spre o economie democratică de piață, România și-a căutat un drum propriu în privința elaborării reglementărilor contabile.

Se impun a fi făcute câteva mențiuni și cu privire la evoluția reglementărilor contabile din țara noastră. Astfel, etapa actuală, ce a început în anul 1990 este caracterizată de unele modificări la nivelul contabilității românești, dar și a apariției unor noi abordări conceptuale. Contabilitatea începe să fie considerată un instrument al gestiunii activităților economice derulate în cadrul economiei românești, aflată în plină tranziție, de unde reiese și necesitatea procesului de redefinire a practicilor contabile specifice, sau mai bine zis a unei „reforme a contabilității”⁴⁵. Cu privire la principalele motive ale reformei contabile de la nivel

⁴⁵ Diaconu Gheorghe (2006), op.cit., p. 27

național, se poate afirma că acestea s-au referit pe de o parte la atragerea investițiilor străine, iar pe de altă parte la integrarea României în Uniunea Europeană.

Dacă până în anul 1990, în România se utiliza un sistem de contabilitate monist cu o normare excesivă, începând cu anul 1994 se adoptă sistemul dualist de origine latino-europeană ce are la bază Planul Contabil General Francez. Așadar, în anul 1994 a fost introdus un „nou sistem contabil” deoarece s-a dorit ca prin intermediul său să se realizeze alinierea normelor contabile naționale la normele contabile ale UE⁴⁶. Această acțiune a fost necesară, mai ales datorită faptului că și statele membre ale UE au recurs la implementarea unor noi sisteme contabile bazate pe normele internaționale în materie de contabilitate.

În ceea ce privește reforma din domeniul contabilității, aceasta a demarat în anul 1991 prin adoptarea Legii contabilității nr. 82/1991, urmată de H.G. 704/1993, și apoi consolidată pe parcursul adoptării următoarelor Ordine ale Ministrului Finanțelor Publice: OMFP 403/1999, OMFP 94/2001, OMFP 306/2002, OMFP 1752/2005 și OMFP 3055/2009 prin care s-au promovat armonizarea cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară (IFRS) și conformitatea cu Directiva a IV-a și Directiva a VII-a ale CEE⁴⁷. La data de 1 ianuarie 2015 a intrat în vigoare o nouă reglementare contabilă, respectiv OMFP 1802/2014, care a înlocuit precedentul OMFP 3055/2009.

Procesul de armonizare contabilă de la nivel național se realizează pe două nivele⁴⁸: unul *la nivel european* prin implementarea Directivelor a IV-a, a VII-a și a VIII-a ale CEE; iar altul *la nivel internațional* în cazul societăților mari care au obligativitatea de a raporta conform Standardelor Internaționale de Raportare Financiară IAS/IFRS.

În concluzie, în cazul României, după anii '90 reglementările specifice raportării financiare au parcurs un traseu ascendent, care poate fi redat pe scurt astfel: desfășurarea procesului de normalizare națională de inspirație franceză și armonizarea în conformitate cu Directivele europene și Standardele Internaționale de Contabilitate (în cazul anumitor societăți), așadar o mixtură a normelor internaționale și a celor europene⁴⁹.

Implicațiile adoptării IFRS asupra sistemului contabil românesc

În decembrie 2003, Ministerul Finanțelor Publice publica OMFP 1827/2003 prin care se dorea o clarificare la nivelul aplicării viitoare a standardelor internaționale pe teritoriul României. Acestea au fost preluate sub denumirea de Standarde Internaționale de Reportare Financiară (International Financial Reporting Standards – IFRS). România a beneficiat enorm ca urmare a luării acestei decizii datorită prilejului procesului de armonizare a contabilității naționale cu legislația Uniunii Europene, dar și a faptului că firmele din România au posibilitatea de a utiliza un cadru contabil recunoscut la nivel mondial, bazat pe conceptul de imagine justă și fidelă⁵⁰.

Un avantaj al faptului că societățile aplică IFRS în raportarea financiară este faptul că acestea pot adopta un limbaj contabil global comun care le permite să fie percepute conform realității, indiferent de originea utilizatorilor de informații financiare. Comunicarea într-un limbaj unic asigură de altfel și un nivel mai mare de încredere din partea investitorilor ce conduce la creșterea posibilităților de acces pe piețele internaționale de capital. De asemenea, permite companiilor multinaționale să aplice principii contabile comune în cadrul tuturor filialelor, fapt ce conduce la optimizarea comunicării interne, precum și la o calitate superioară a raportării financiare către conducere. Aplicarea IFRS poate facilita și procesele de achiziții sau vânzări prin asigurarea unui nivel mai mare de relevanță și încredere din partea partenerilor.

O parte din societățile europene au observat deja că prin intermediul adoptării standardelor IFRS, și-au redus din cheltuieli și au derulat mai ușor tranzacții la nivel internațional. Raportările financiare ce nu sunt înțelese cu ușurință de către toți utilizatorii, au puține șanse de a oferi unei societăți oportunități noi de afaceri sau capital suplimentar din partea investitorilor. De aceea, un număr semnificativ de societăți trec voluntar la aplicarea IFRS (inclusiv entități din România), sau li se impune această măsură de către guvernul țării de origine. În plus, în cadrul piețelor cu un nivel concurențial în ascensiune, aplicarea IFRS permite societăților să se raporteze la alte entități asemănătoare de la nivel mondial și facilitează compararea performanței societății cu cea a competitorilor săi de către investitori sau alți utilizatori ai informațiilor financiare⁵¹.

Prevederile cadrului general al IASB conduc la concluzia că sistemul contabil românesc nu preia în totalitate nici referențialul internațional nici directivele europene, ci încearcă să asigure un echilibru între

⁴⁶ Diaconu Gheorghe (2006), op.cit., p. 27

⁴⁷ Mateș Dorel, David Delia et al. (2010), op.cit., pp.14-15

⁴⁸ Mateș Dorel, David Delia et al. (2010), op.cit., p.16

⁴⁹ Berheci Maria (2010), op.cit., pp.534-536

⁵⁰ Diaconu Gheorghe (2006), op.cit., p. 187

⁵¹ Diaconu Gheorghe (2006), op.cit., p. 193

cele două. Prin urmare, s-a urmărit înlocuirea sau renunțarea la anumite componente prevăzute de directivele europene pentru a se putea realiza și armonizarea cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară. Deși au existat și anumiți contestatari ai reglementărilor implementate la nivel național, majoritatea teoreticienilor și practicienilor au înțeles necesitatea armonizării contabilității românești cu prevederile comunitare și internaționale⁵².

Cele mai recente modificări contabile în România introduse prin OMFP 1802/2014

În conformitate cu legea țării și cu prevederile Legii contabilității nr. 82/1991, republicată, cu modificările și completările ulterioare, ministrul finanțelor publice a emis la data de 29 decembrie 2014 ordinul 1802/2014 pentru aprobarea Reglementărilor contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate⁵³.

Ordinul 1802/2014 reprezintă noua reglementare din domeniul contabilității naționale, publicată în Monitorul Oficial din 30 decembrie 2014, și care a intrat în vigoare de la 1 ianuarie 2015. OMFP nr. 1802/2014 abrogă prevederile regăsite în OMFP nr. 3055/2009 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu directivele europene, publicat în Monitorul Oficial al României din 10 noiembrie 2009, cu modificările și completările ulterioare.

Publicarea acestui OMFP se datorează următoarelor acțiuni în sfera legislativă: adoptarea noii directive contabile de la nivel european, mai precis Directiva 34/2013/UE referitoare la situațiile financiare anuale, situațiile financiare consolidate și rapoartele conexe ale anumitor tipuri de societăți⁵⁴; modificarea Directivei 43/2006/CE a Parlamentului European și a Consiliului; precum și abrogării directivelor ce stăteau la baza predecesorului OMFP 3055/2009 cu completările ulterioare, respectiv: Directivele 78/660/CEE și 83/349/CEE ale Consiliului.

Prin urmare, s-a considerat necesară transpunerea parțială a prevederilor Directivei 34/2013/UE în legislația națională a României. În acest scop, OMFP 1802/2014 înfățișează noi modalități de raportare financiară și aduce precizări notabile cu privire la situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate⁵⁵.

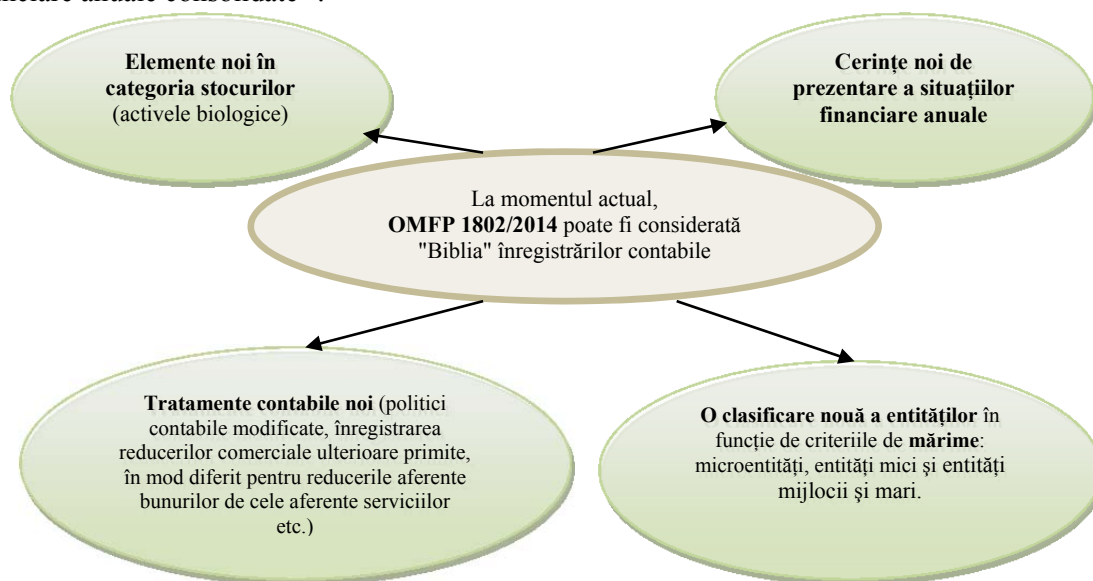

Figura1. Modificări legislative conținute în OMFP 1802/2014

Sursa: adaptare după <http://omfp1802.contabilul.ro/> [accesat la data de 09.04.2015]

În figura alăturată (nr. 2.10.) s-a dorit prezentarea în linii generale a unor noutăți aduse de noile reglementări în materie de contabilitate adoptate la nivel național în anul 2014. De aceea, autorul nu consideră necesară dezvoltarea acestui subiect – în continuarea lucrării – sau oferirea de informații suplimentare.

⁵² Toma Constantin, Istrate Costel, (coord.) – (2009), op.cit., pp.220-223

⁵³ https://static.anaf.ro/static/10/Anaf/legislatie/OMFP_1802_2014.pdf [accesat la data de 19.03.2015]

⁵⁴ <http://codfiscal.net/42096/omfp-18022014-reglementarile-contabile-privind-situatiile-financiare-aniuale-individuale-si-situatiile-financiare-aniuale-consolidate> [accesat la data de 19.03.2015]

⁵⁵ <http://omfp1802.contabilul.ro/> [accesat la data de 09.04.2015]

Principalele elemente din structura situațiilor financiare conform reglementărilor naționale

■ Bilanțul

Pe baza comparației realizate între cele două reglementări naționale (precedentul OMFP 3055/2009, respectiv actualul 1802/2014), redată în tabelul 2.1., s-au putut observa principalele modificări prilejuite de schimbarea legislației. Astfel, conform OMFP 1802/2014 sunt introduse noi posturi bilanțiere: în cadrul activelor imobilizate (active necorporale de explorare și evaluare a resurselor minerale, investiții imobiliare, active corporale de explorare și evaluare a resurselor minerale, active biologice productive) și în cazul provizioanelor (provizioane pentru litigii, provizioane pentru garanții acordate clienților).

În ceea ce privește unele elemente bilanțiere, acestea suferă modificări ale denumirii sau anumite completări⁵⁶. În aceste circumstanțe putem aminti: elementului *avansuri* aferent categoriei de active imobilizate i s-a eliminat terminația „și imobilizări necorporale în curs de execuție”, aceeași modificare s-a produs și în cazul elementului *avansuri* din cadrul activelor circulante, conform OMFP-ului anterior acesta regăsindu-se sub denumirea de „avansuri pentru cumpărări de stocuri”. Și în cadrul pasivului are loc o modificare a denumirii, astfel elementul capital și rezerve se prezintă, conform OMFP 1802/2014, sub denumirea de „capitaluri proprii”.

Prin urmare, se poate afirma că nu există numeroase diferențe între ultimele două reglementări adoptate la nivel național, însă este important a fi luate în calcul în demersul profesional al fiecărui profesionist contabil din România.

Tabelul 1

Elementele bilanțiere conform reglementărilor naționale OMFP 1802/2014 comparativ cu OMFP 3055/2009

Model de bilanț	
OMFP nr. 3055/2009	OMFP nr. 1802/2014
A. Active imobilizate	A. Active imobilizate
I. Imobilizări necorporale	I. Imobilizări necorporale
1. Cheltuieli de constituire	1. Cheltuieli de constituire
2. Cheltuieli de dezvoltare	2. Cheltuieli de dezvoltare
3. Concesiuni, brevete, licențe, mărci comerciale, drepturi și active similare, dacă acestea au fost achiziționate cu titlu oneros	3. Concesiuni, brevete, licențe, mărci comerciale, drepturi și active similare, dacă acestea au fost achiziționate cu titlu oneros și nu trebuie prezentate la A I 5
–	4. Active necorporale de explorare și evaluare a resurselor minerale
4. Fondul comercial, în măsura în care acesta a fost achiziționat cu titlu oneros	5. Fondul comercial, în măsura în care acesta a fost achiziționat cu titlu oneros
5. Avansuri și imobilizări necorporale în curs de execuție	6. Avansuri
II. Imobilizări corporale	II. Imobilizări corporale
1. Terenuri și construcții	1. Terenuri și construcții
2. Instalații tehnice și mașini	2. Instalații tehnice și mașini
3. Alte instalații, utilaje și mobilier	3. Alte instalații, utilaje și mobilier
–	4. Investiții imobiliare
–	5. Active corporale de explorare și evaluare a resurselor minerale
–	6. Active biologice productive
4. Avansuri și imobilizări corporale în curs de execuție	7. Avansuri și imobilizări corporale în curs de execuție
III. Imobilizări financiare	III. Imobilizări financiare
1. Acțiuni deținute la entitățile afiliate	1. Acțiuni deținute la entitățile afiliate
2. Împrumuturi acordate entităților afiliate	2. Împrumuturi acordate entităților afiliate
3. Interese de participare	3. Interese de participare
4. Împrumuturi acordate entităților de care compania este legată în virtutea intereselor de participare	4. Împrumuturi acordate entităților de care entitatea este legată în virtutea intereselor de participare

⁵⁶ V. Grosu, *Perspective și limite în procesul de armonizare financiar-contabilă*, Tipo-Moldova, Iași.

5. Investiții deținute ca imobilizări	5. Investiții deținute ca imobilizări
6. Alte împrumuturi	6. Alte împrumuturi
B. Active circulante	B. Active circulante
I. Stocuri	I. Stocuri
1. Materii prime și materiale consumabile	1. Materii prime și materiale consumabile
2. Producția în curs de execuție	2. Producția în curs de execuție
3. Produse finite și mărfuri	3. Produse finite și mărfuri
4. Avansuri pentru cumpărări de stocuri	4. Avansuri
II. Creanțe	II. Creanțe
(Sumele care urmează să fie încasate după o perioadă mai mare de un an trebuie prezentate separat pentru fiecare element.)	(Sumele care urmează să fie încasate după o perioadă mai mare de un an trebuie prezentate separat pentru fiecare element.)
1. Creanțe comerciale	1. Creanțe comerciale
2. Sume de încasat de la entitățile afiliate	2. Sume de încasat de la entitățile afiliate
3. Sume de încasat de la entitățile de care compania este legată în virtutea intereselor de participare	3. Sume de încasat de la entitățile de care entitatea este legată în virtutea intereselor de participare
4. Alte creanțe	4. Alte creanțe
5. Capital subscris și nevărsat	5. Capital subscris și nevărsat
III. Investiții pe termen scurt	III. Investiții pe termen scurt
1. Acțiuni deținute la entitățile afiliate	1. Acțiuni deținute la entitățile afiliate
2. Alte investiții pe termen scurt	2. Alte investiții pe termen scurt
IV. Casa și conturi la bănci	IV. Casa și conturi la bănci
C. Cheltuieli în avans	C. Cheltuieli în avans
D. Datorii: sumele care trebuie plătite într-o perioadă de până la un an	D. Datorii: sumele care trebuie plătite într-o perioadă de până la un an
1. Împrumuturi din emisiunea de obligațiuni, prezentându-se separat împrumuturile din emisiunea de obligațiuni convertibile	1. Împrumuturi din emisiunea de obligațiuni, prezentându-se separat împrumuturile din emisiunea de obligațiuni convertibile
2. Sume datorate instituțiilor de credit	2. Sume datorate instituțiilor de credit
3. Avansuri încasate în contul comenzilor	3. Avansuri încasate în contul comenzilor
4. Datorii comerciale – furnizori	4. Datorii comerciale – furnizori
5. Efecte de comerț de plătit	5. Efecte de comerț de plătit
6. Sume datorate entităților afiliate	6. Sume datorate entităților afiliate
7. Sume datorate entităților de care compania este legată în virtutea intereselor de participare	7. Sume datorate entităților de care entitatea este legată în virtutea intereselor de participare
8. Alte datorii, inclusiv datoriile fiscale și datoriile privind asigurările sociale	8. Alte datorii, inclusiv datoriile fiscale și datoriile privind asigurările sociale
E. Active circulante nete/datorii curente nete	E. Active circulante nete/datorii curente nete
F. Total active minus datorii curente	F. Total active minus datorii curente
G. Datorii: sumele care trebuie plătite într-o perioadă mai mare de un an	G. Datorii: sumele care trebuie plătite într-o perioadă mai mare de un an
1. Împrumuturi din emisiunea de obligațiuni, prezentându-se separat împrumuturile din emisiunea de obligațiuni convertibile	1. Împrumuturi din emisiunea de obligațiuni, prezentându-se separat împrumuturile din emisiunea de obligațiuni convertibile
2. Sume datorate instituțiilor de credit	2. Sume datorate instituțiilor de credit
3. Avansuri încasate în contul comenzilor	3. Avansuri încasate în contul comenzilor
4. Datorii comerciale – furnizori	4. Datorii comerciale – furnizori
5. Efecte de comerț de plătit	5. Efecte de comerț de plătit
6. Sume datorate entităților afiliate	6. Sume datorate entităților afiliate
7. Sume datorate entităților de care compania este legată în virtutea intereselor de participare	7. Sume datorate entităților de care entitatea este legată în virtutea intereselor de participare
8. Alte datorii, inclusiv datoriile fiscale și datoriile privind asigurările sociale	8. Alte datorii, inclusiv datoriile fiscale și datoriile privind asigurările sociale
H. Provizioane	H. Provizioane
–	1. Provizioane pentru litigii

–	2. Provizioane pentru garanții acordate clienților
1. Provizioane pentru pensii și obligații similare	3. Provizioane pentru pensii și obligații similare
2. Provizioane pentru impozite	4. Provizioane pentru impozite
3. Alte provizioane	5. Alte provizioane
I. Venituri în avans	I. Venituri în avans
J. Capital și rezerve	J. Capitaluri proprii
I. Capital subscris	I. Capital subscris
1. Capital subscris vărsat	1. Capital subscris vărsat
2. Capital subscris nevărsat	2. Capital subscris nevărsat
II. Prime de capital	II. Prime de capital
III. Rezerve din reevaluare	III. Rezerve din reevaluare
IV. Rezerve	IV. Rezerve
1. Rezerve legale	1. Rezerve legale
2. Rezerve statutare sau contractuale	2. Rezerve statutare sau contractuale
3. Alte rezerve	3. Alte rezerve
V. Profitul sau pierderea reportat(ă)	V. Profitul sau pierderea reportat(ă)
VI. Profitul sau pierderea exercițiului financiar	VI. Profitul sau pierderea exercițiului financiar

Sursa: adaptare după <http://codfiscal.net>

Contul de profit și pierdere

În cadrul tabelului 2, regăsim o comparație la nivelul celor două reglementări naționale cu privire la elementele componente ale contului de profit și pierdere. În ceea ce privește noul element introdus de OMFP 1802/2014, acesta se intitulează „profitul sau pierderea după impozitare”. Pe de altă parte, s-au eliminat din structura contului de profit și pierdere unele elemente precum: „profitul sau pierderea din activitatea curentă”, „venituri extraordinare”, „cheltuieli extraordinare”, „profitul sau pierderea din activitatea extraordinară”.

Nu în ultimul rând, a avut loc o modificare a denumirii elementului „dobânzi de plătit și cheltuieli similare, cu indicarea distinctă a celor privind entitățile afiliate”. Acesta este reformulat astfel: „dobânzi de plătit și cheltuieli similare, cu indicarea distinctă a celor de plătit entităților afiliate”.

Tabelul 2

Elementele contului de profit și pierdere conform reglementărilor naționale OMFP 1802/2014 comparativ cu OMFP 3055/2009

Model de Cont de profit și pierdere	
OMFP nr. 3055/2009	OMFP nr. 1802/2014
1. Cifra de afaceri netă	1. Cifra de afaceri netă
2. Variația stocurilor de produse finite și a producției în curs de execuție	2. Variația stocurilor de produse finite și a producției în curs de execuție
3. Producția realizată de entitate pentru scopurile sale proprii și capitalizată	3. Producția realizată de entitate pentru scopurile sale proprii și capitalizată
4. Alte venituri din exploatare	4. Alte venituri din exploatare
5.	5.
a) Cheltuieli cu materiile prime și materialele consumabile	a) Cheltuieli cu materiile prime și materialele consumabile
b) Alte cheltuieli externe	b) Alte cheltuieli externe
6. Cheltuieli cu personalul:	6. Cheltuieli cu personalul:
a) Salarii și indemnizații	a) Salarii și indemnizații
b) Cheltuieli cu asigurările sociale, cu indicarea distinctă a celor referitoare la pensii	b) Cheltuieli cu asigurările sociale, cu indicarea distinctă a celor referitoare la pensii
7.	7.
a) Ajustări de valoare privind imobilizările corporale și imobilizările necorporale	a) Ajustări de valoare privind imobilizările corporale și imobilizările necorporale
b) Ajustări de valoare privind activele circulante, în cazul în care acestea depășesc suma ajustărilor	b) Ajustări de valoare privind activele circulante, în cazul în care acestea depășesc suma ajustărilor de

de valoare care sunt normale în entitatea în cauză	valoare care sunt normale în entitatea în cauză
8. Alte cheltuieli de exploatare	8. Alte cheltuieli de exploatare
9. Venituri din interese de participare, cu indicarea distinctă a celor obținute de la entitățile afiliate	9. Venituri din interese de participare, cu indicarea distinctă a celor obținute de la entitățile afiliate
10. Venituri din alte investiții și împrumuturi care fac parte din activele imobilizate, cu indicarea distinctă a celor obținute de la entitățile afiliate	10. Venituri din alte investiții și împrumuturi care fac parte din activele imobilizate, cu indicarea distinctă a celor obținute de la entitățile afiliate
11. Alte dobânzi de încasat și venituri similare, cu indicarea distinctă a celor obținute de la entitățile afiliate	11. Alte dobânzi de încasat și venituri similare, cu indicarea distinctă a celor obținute de la entitățile afiliate
12. Ajustări de valoare privind imobilizările financiare și investițiile deținute ca active circulante	12. Ajustări de valoare privind imobilizările financiare și investițiile deținute ca active circulante
13. Dobânzi de plătit și cheltuieli similare, cu indicarea distinctă a celor privind entitățile afiliate	13. Dobânzi de plătit și cheltuieli similare, cu indicarea distinctă a celor de plătit entităților afiliate
14. Profitul sau pierderea din activitatea curentă	–
15. Venituri extraordinare	–
16. Cheltuieli extraordinare	–
17. Profitul sau pierderea din activitatea extraordinară	–
18. Impozitul pe profit	14. Impozitul pe profit
–	15. Profitul sau pierderea după impozitare
19. Alte impozite neprezentate la elementele de mai sus	16. Alte impozite neprezentate la elementele de mai sus
20. Profitul sau pierderea exercițiului financiar	17. Profitul sau pierderea exercițiului financiar

Sursa: adaptare după <http://codfiscal.net>

▪ *Situația fluxurilor de numerar*

Prin fluxuri de numerar înțelegem intrările și ieșirile de numerar și echivalente de numerar din gestiunea firmei ca urmare a activității curente desfășurate. În ceea ce privește „situația fluxurilor de trezorerie”, aceasta prezintă modul în care o societate dobândește și administrează aceste lichidități. Entitățile au ca obligație întocmirea acestei raportări ca parte componentă a situațiilor financiare anuale și clasificarea fluxurilor de numerar pe activități de exploatare, de investiții și de finanțare.

Situația modificărilor capitalurilor proprii

Modificările de capital propriu se prezintă de regulă pentru două exerciții financiare, precedent și curent, și reflectă creșterea sau reducerea activului net. Noua reglementare de la nivel național în materie de contabilitate OMFP 1802/2014 nu aduce îmbunătățiri semnificative la nivelul celor două elemente ale situațiilor financiare, preluând prevederile precedentului OMFP 3055/2009.

Concluzii

Cunoașterea particularităților sistemelor contabile naționale permite înțelegerea diferențierilor existente între acestea la nivel internațional și oferă posibilitatea unei apropieri între diversele reglementări din domeniu, prin atenuarea deosebirilor dintre ele.

Deosebirile dintre sistemele contabile naționale pot constitui un obstacol în calea investițiilor și de asemenea, pot împiedica funcționarea la parametri optimi a pieței financiare. Să nu uităm că analiza deosebirilor și asemănarilor dintre sistemele contabile stă la baza clasificării acestora.

Bibliografie:

1. DIACONU Gh., *Contabilitate internațională: comparații și armonizări*, Ed. a 2-a, rev., Editura Bibliotheca, Târgoviște, (2006).
2. MATEȘ D. (coord.), SOCOLIUC M. (coaut.), *Bazele conceptuale și aplicative ale contabilității*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj Napoca, (2013)
3. TOMA C., ISTRATE C., coord., *Informarea financiar-contabilă în condiții de criză: 15 ani de la implementarea noului sistem contabil din România*, Editura Universității „Al.I.Cuza”, (2009)
4. BERHECI M., *Valorificarea raportărilor financiare: sinteze contabile: teorie, analize, studii de caz*,

- Editura CECCAR, București, (2010)
5. GROSU V., *Perspective și limite în procesul de armonizare financiar-contabilă*, Tipo-Moldova, Iași, (2010)
6. *** <http://omfp1802.contabilul.ro>
7. *** <http://codfiscal.net/>
8. *** <https://static.anaf.ro/>

SOLUȚII GENERALE PRIVIND ATENUAREA EFECTELOR APLICĂRII NOILOR IFRS ASUPRA DIRECTIVELOR CONTABILE COMUNITARE

*Prof. univ. dr. Veronica GROSU,
Universitatea „Ștefan cel Mare”, Suceava,
Departamentul de Contabilitate și Finanțe, România
email: veronicag@seap.usv.ro*

The modern accounting must respond to the currently challenges facing the world's countries in terms of a process of globalization of economies and emphasized the expansion of national economic markets and the changing needs of users of financial information - accounting worldwide.

Whether using IFRS, US GAAP or their convergence, is the main objective of world states is to homogenize accounting information and create a common accounting language that "spoke" in every corner of the world.

Set in this context, the aim of our work is to present and highlights the main issues facing today international accounting, given the current economic situation existing globally influenced more than phenomena of internationalization processes of the economic transactions.

Key words: IAS / IFRS, Community accounting directives, globalization, financial reporting harmonization.

Introducere

Studiul conceptului de modernism în domeniul contabilității, la momentul actual, impune realizarea unui cumul de elemente, dintre care consider că cele mai semnificative se referă la desfășurarea unui proces complex de reglementare în domeniul financiar-contabil, asigurarea armonizării și convergenței contabilității la nivel mondial, reconsiderarea rolului și importanței profesiei contabile, precum și a influenței exercitate de contabilitate asupra mediului social.

Evoluția procesului de internaționalizare a societăților comerciale și a piețelor financiare a determinat creșterea nevoii de informare a participanților la viața economică. De asemenea, amploarea procesului de globalizare presupune alegerea unor standarde contabile general valabile la nivelul tuturor statelor, acest demers fiind intitulat generic convergență contabilă.

Această dorință de convergență este justificată de faptul că, investițiile desfășurate la nivel internațional sunt mai riscante, în situația în care se utilizează mai multe cadre de raportare, piața globală presupunând necesitatea unei singure baze de raportare financiară și utilizarea unui limbaj contabil comun. În acest context, procesul de armonizare economico-financiară în Europa și în întreaga lume a înregistrat în ultimii ani progrese semnificative, găsind aplicare în practică în domenii economice semnificative prin intermediul adoptării standardelor internaționale IAS/IFRS, de către statele membre ale UE sau a US GAAP de către SUA.

Evoluția contabilității internaționale sub impactul globalizării

În ultimele decenii au avut loc evoluții semnificative la nivelul dezvoltării economice mondiale, acest fapt datorându-se extinderii piețelor economice naționale, precum și a accentuării fenomenului de globalizare. Se poate afirma că globalizarea a apărut ca urmare a interacțiunii la nivel mondial a diverselor fenomene economice, politice, tehnice, culturale sau ecologice și că reprezintă o modalitate amplă de abordare și soluționare de către comunitatea internațională a problemelor cu care se confruntă societățile contemporane⁵⁷.

La momentul actual, acest concept este utilizat frecvent atât de către specialiștii din domeniul economic, cât și de mass-media sau specialiștii din diverse domenii de interes. Astfel, în opinia scriitorului american

⁵⁷ Tabără Neculai, Horomnea Emil, *Contabilitate internațională*, Editura Tipo Moldova, Iași, 2009, p. 94

Thomas Friedman procesul de globalizare presupune o intensificare la nivelul relațiilor de interdependență manifestate în cadrul unei piețe libere extrapolată la scară internațională⁵⁸.

În acest context, o serie de companii de mari dimensiuni au avut prilejul să opereze la nivel internațional și să intre în contact cu alți concurenți din diverse medii economice. Evoluția globală a generat necesitatea unui cadru legislativ comun, care să le permită entităților să-și desfășoare activitatea în condiții optime de concurență și să elimine discriminările, ce ar putea surveni, în cazul neconcordanței dintre legislațiile părților implicate în procesul economic. În cadrul mediului de afaceri, necesitatea folosirii unui limbaj contabil comun la nivel mondial ca mijloc de comunicare, a determinat apariția unor standarde specializate de contabilitate⁵⁹.

Deoarece este mai ușor să previi decât să îndrepti anumite erori, s-a considerat oportună emiterea unor noi norme contabile recunoscute la nivel internațional, și nu concilierea celor deja existente⁶⁰. De aceea, la nivelul Uniunii Europene (UE), s-a impus fundamentarea unui referențial contabil comun de o calitate superioară pentru întocmirea situațiilor financiare ale companiilor europene – în special al celor cotate la bursă cu scopul protejării pieței bursiere – în vederea obținerii de informații contabile relevante, credibile și comparabile⁶¹. Prin urmare, s-a preconizat o convergență rapidă în cadrul lumii economice, mai întâi la nivel comunitar, urmând ca pe parcursul timpului să existe posibilitatea extinderii acesteia, apoi la nivel internațional în sensul reducerii divergențelor apărute în relația cu cadrul contabil american.

Pe lângă faptul că este un mijloc de informare și consiliere a managerilor unei companii, contabilitatea modernă trebuie să răspundă unor noi provocări la nivelul mediului economico-social datorită nevoilor în schimbare ale utilizatorilor de informații financiar-contabile, sau ale societății în general. În contextul actual, majoritatea normalizatorilor contabili vor încerca să confere o dimensiune internațională practicilor contabile utilizate la nivel național⁶².

Una dintre principalele teme ale contabilității internaționale comparate actuale este înțelegerea faptului că au existat dintotdeauna diferențe între raportările financiare naționale și că acestea nu vor dispărea nici în viitorul apropiat. Acest fapt este amplificat de dezvoltarea întreprinderilor multinaționale, ce tind a se individualiza din punct de vedere financiar⁶³.

Uniformitate într-o contabilitate armonizată și convergentă

În contextul internațional actual, predominat de o criză economică prelungită și de un proces intens de globalizare al afacerilor, sunt puse la încercare veridicitatea, corectitudinea și comparabilitatea informațiilor oferite de sistemul financiar-contabil utilizatorilor săi. De aceea, se impune o gestiune judicioasă a proceselor de convergență, conformitate, normalizare și armonizare a contabilității naționale cu prevederile comunitare și, nu în ultimul rând, aplicarea consecventă a Standardelor Internaționale de Raportare Financiară (IFRS)⁶⁴.

Într-o economie de piață, obiectivul armonizării și normalizării contabile este de a optimiza, la nivel național și internațional, modul de transmitere a informației contabile. De aceea, în perioada actuală se distinge o preocupare pentru lămurirea terminologiei contabile utilizate în elaborarea și prezentarea de situații financiare⁶⁵.

În ceea ce privește termenul de convergență contabilă, acesta presupune orientarea activității financiar-contabile în vederea producerii acelor informații necesare elaborării și prezentării de situații financiare anuale într-un mod unitar⁶⁶. Astfel, indiferent ce referențial contabil internațional este utilizat în raportările

⁵⁸ Mazilu Cristinel, *Investigații ale semnificațiilor globalizării*, [articol în format PDF accesat la data de 28.06.2015] <http://www.globalizarea.com/globalizare-articolecm01.htm>

⁵⁹ Valeriu Brabete, *Contabilitatea între tradițional și modernism*, Revista CECCAR: Contabilitatea, expertiza și auditul afacerilor, octombrie 2011, pp. 20-21

⁶⁰ Berheci Maria, *Valorificarea raportărilor financiare: sinteze contabile: teorie, analize, studii de caz*, Editura CECCAR, București, 2010, p. 534

⁶¹ Grosu Veronica, *Perspective și limite în procesul de armonizare financiar-contabilă*, Editura Tipo-Moldova, Iași, 2010, p.33

⁶² Berheci Maria (2010), Op.cit, p. 37

⁶³ Nobes Christopher, Parker Robert, *Comparative International Accounting*, 10th edition, Prentice Hall Financial Times, Pearson Education, 2008, p. 4

⁶⁴ Diaconu Gheorghe, *Contabilitate internațională: comparații și armonizări*, Ed. a 2-a, rev., Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2006, p. 32

⁶⁵ Toma Constantin, Istrate Costel, coord., *Informarea financiar-contabilă în condiții de criză: 15 ani de la implementarea noului sistem contabil din România*, Editura Universității „Al.I.Cuza”, 2009, p.223

⁶⁶ Grosu Veronica, Hlaciuc Elena, Socoliuc Marian, *Noțiuni și expresii financiare*, Colecția Economică, Editura Lumen, Iași, 2013, p.43

financiare sau dacă se optează pentru o convergență a acestora, obiectivul de bază al țărilor este de a omogeniza informația contabilă pentru a se crea acel limbaj comun de contabilitate. Conformitatea în contabilitate prevede alinierea reglementărilor contabile naționale la altele asemănătoare (de exemplu, Directivele Europene), dar cu o capacitate mai mare de generalizare⁶⁷. „Există prea multe conformisme europene și internaționale impuse contabilității pentru a reține conformitatea IAS/IFRS ca sistem de referință pentru evoluția culturii contabile. O entitate ale cărei situații financiare sunt conforme cu IFRS-urile trebuie să prezinte în note o declarație explicită și fără rezerve privind această conformitate. O entitate nu va descrie situațiile financiare drept conforme cu IFRS-urile decât dacă satisfac toate dispozițiile IFRS-urilor.”⁶⁸ De obicei o societate reușește să realizeze o prezentare conformă cu realitatea datorită respectării IFRS-urilor corespunzătoare situației respective.

Armonizarea din domeniul contabil exprimă efortul depus pentru atenuarea oricăror discrepanțe privind regulile contabile aplicate de la o țară la alta, cu scopul de a fi aduse la un numitor comun și de reducere a alternativelor în interpretarea evenimentelor și tranzacțiilor economice. Armonizarea practicilor contabile la nivelul statelor membre UE s-a realizat prin intermediul a două directive europene (a IV-a și a VII-a), care au contribuit la modernizarea și omogenizarea practicilor aferente contabilității societăților europene⁶⁹.

Părțile implicate în activitatea economică actuală își doresc uniformitatea într-o contabilitate armonizată și convergență deoarece o contabilitate globală trebuie să beneficieze de standarde contabile internaționale de o înaltă calitate⁷⁰. Ambiția organismului IASB de a deveni principalul normalizator al informației contabile adresată investitorilor este justificată prin faptul că în lipsa unor norme contabile general valabile la nivel internațional, normele americane (US GAAP) s-ar fi impus cu ușurință⁷¹.

Alegerea nu poate fi făcută decât între IFRS-uri sau USGAAP-uri, însă trebuie mai întâi să se noteze diferențele ce există între normele oficiale ale acestora și să se compare avantajele fiecăreia⁷². Prin urmare, consider că nici unul dintre cele două sisteme nu are dreptul de a fi considerat preponderent în domeniul contabil deoarece sunt încă multe obstacole de depășit pentru a se ajunge la un nivel de uniformitate mondială. Această idee este susținută și de profesorul Ristea, care afirmă că niciun sistem contabil nu poate fi considerat cel mai bun, dar trebuie evitată în special schimbarea frecventă a acestuia⁷³.

Importanța teoretică și practica a caracteristicii calitative ale informațiilor financiare conform cadrului contabil general

În ceea ce privește caracteristicile calitative ale situațiilor financiare definite de cadrul general conceptual al celor două tipuri de norme, US GAAP și IAS/IFRS, sunt aceleași doar modul în care se pune accentul pe acestea și structura lor diferă.

Normele IAS/IFRS clasifică caracteristicile calitative ale informațiilor financiare în caracteristici fundamentale și amplificatoare.

Caracteristicile calitative fundamentale includ relevanța și reprezentarea exactă în ceea ce regăsim ca și calități primare în cadrul general conceptual definit de principiile contabile general acceptate. Caracteristicile amplificatoare sunt comparabilitatea, verificabilitatea, inteligibilitatea și oportunitatea. Normele US GAAP clasifică aceste caracteristici ca fiind primare și secundare. Caracteristicile primare sunt relevanța, care include oportunitatea, valoarea predicativă și confirmativă a informațiilor și fiabilitatea cu reprezentarea exactă, neutralitatea și verificabilitatea. Caracteristicile secundare sunt comparabilitatea și consecvența, iar inteligibilitatea este denumită ca fiind o caracteristică calitativă specifică utilizatorilor.⁷⁴

Conform Cadrului general conceptual IASB și FASB, informațiile financiare sunt relevante atunci când influențează deciziile luate de utilizatorii acestora. Adică diferența constată între deciziile luate de utilizatori

⁶⁷ Mateș Dorel, David Delia et al., *Contabilitate financiară: conformă cu Directiva a IV-a a Comunităților Economice Europene*, Editura Gutenberg Univers, Arad, 2010, pp.15-17

⁶⁸ Ristea Mihai, Dumitru Corina Graziella, *Libertate și conformitate în cultura profesiei contabile, partea I*, Revista CECCAR: Contabilitatea, expertiza și auditul afacerilor, iunie 2011, p. 17

⁶⁹ Tabără Neculai, Horomnea Emil (2009), op.cit., pp. 31-32

⁷⁰ Ristea Mihai, Dumitru Corina Graziella (2011), op.cit., p. 17

⁷¹ Berheci Maria (2010), op.cit., p.49

⁷² Bogdan Victoria, *Armonizarea contabilă internațională*, Editura Economică, București, 2004, p.231

⁷³ Berheci Maria (2010), op.cit., pp.58-59

⁷⁴ SFAC 2- „Qualitative Characteristics of Accounting Information”, p. 20 disponibil la adresa <http://www.fasb.org/cs/BlobServer?blobkey=id&blobnocache=true&blobwhere=1175820900499&blobheader=application%2Fpdf&blobheadername2=Content-Length&blobheadername1=Content-disposition&blobheadervalue2=367621&blobheadervalue1=filena>, [accesat la 23.02.2014].

bazându-se pe aceste informații și cei care nu le utilizează. Informațiile financiare au capacitatea de a genera o diferență în luarea unor decizii dacă au valoare predicativă, valoare de confirmare sau ambele⁷⁵.

Informațiile financiare au o valoare predicativă dacă utilizatorul poate previziona rezultatele viitoare și o valoare confirmativă dacă informația confirmă (oferă un feedback) o evaluare anterioară.⁷⁶

Relevanța ține și de pragul de semnificație. O informație este semnificativă atunci când omisiunea ei sau prezentarea eronată poate influența deciziile economice luate de utilizatori.

Reprezentarea exactă se referă la faptul că informațiile financiare trebuie să prezinte fenomenele exact cum și-au propus să le reprezinte și se realizează pe baza a trei caracteristici calitative. Așadar, informația trebuie să fie completă, neutră și fără erori. Un fenomen economic trebuie să cuprindă toate informațiile necesare care îl ajută pe utilizator să îl înțeleagă. Neutralitatea informației financiare se referă la caracterul general al acesteia în sensul că prin prezentarea ei nu trebuie să favorizeze sau nu o anumită categorie de utilizatori. Fără erori înseamnă că un fenomen descris nu trebuie să conțină erori sau omisiuni⁷⁷. Comparabilitatea, o caracteristică prezentă în cele două cadre generale conceptuale, oferă utilizatorilor posibilitatea de a compara situațiile financiare ale unei entități de la un exercițiu financiar la altul, precum și cu alte entități similare. Asta presupune o consecvență în ceea ce privește politicile contabile utilizate. Așa cum precizează și Cadrul general conceptual internațional, consecvența ajută la atingerea scopului, acela de a oferi comparabilitatea situațiilor financiare. Deci comparabilitatea nu este aceeași cu consecvența. Conform SFAC 1, nicio schimbare a metodelor și politicilor contabile nu poate fi realizată fără a afecta consecvența, dar nu există o altă cale pentru progresul în contabilitate⁷⁸.

Inteligibilitatea, reprezintă o caracteristică esențială ce presupune ca informațiile oferite de situațiile financiare să fie ușor de înțeles de către utilizatori. În acest scop se presupune că utilizatorii dispun de cunoștințe suficiente privind desfășurarea afacerilor și activităților economice și de noțiunea de contabilitate. Situațiile financiare trebuie prezentate astfel încât să fie înțelese de către toate categoriile de utilizatori, dar și complete pentru a oferi o imagine completă, clară și fidelă a patrimoniului unei întreprinderi.⁷⁹

Caracteristicile amplificatoare trebuie să maximizeze caracteristicile fundamentale. Informațiile financiare pot fi prezentate prin prisma caracteristicilor fundamentale, dar nu pot fi prezentate doar pe baza celor amplificatoare. În unele cazuri poate fi necesar reducerea unei caracteristici calitative amplificatoare pentru a maximiza caracteristicile fundamentale. Același lucru este valabil și pentru caracteristicile secundare și primare cuprinse în Cadrul conceptual FASB.

O altă temă tratată în cele două Cadre generale conceptuale se referă la costul-beneficiul ce țin de elaborarea situațiilor financiare. Emiterea situațiilor financiare presupune un cost ce reprezintă o constrângere pentru entități și ideal ar fi ca beneficiile obținute să fie mai mari decât costurile ce implică ca informațiile financiare să întrunească caracteristicile calitative necesare utilizatorilor în luarea deciziilor în timp util⁸⁰.

Caracteristicile calitative aferente informațiilor financiare se aplică atât informațiilor financiare regăsite în situațiile financiare, cât și celor oferite prin alte mijloace. Cadrul general conceptual al standardelor internaționale de raportare financiară divide aceste caracteristici în două categorii: caracteristici calitative fundamentale, acestea fiind cele mai importante, și caracteristici calitative amplificatoare, mai puțin importante dar sunt de dorit⁸¹.

⁷⁵ „Standardele Internaționale de Raportare Financiară” - Partea A, Norme oficiale emise la 1 ianuarie 2011, CECCAR, p. A33.

⁷⁶ Tabără N., Horomnea E., Mircea M., Idem¹¹, p. 199.

⁷⁷ Idem¹⁴, pp. A34- A35.

⁷⁸ SFAC 2, Idem¹³, p. 43, [accesat la 23.02.2014].

⁷⁹ Hlaciuc Elena, Mateș Dorel, Ruslim Petriș, „Normalizarea informației contabile în România”, Editura CARTIER, 2008, p. 84.

⁸⁰ „Standardele Internaționale de Raportare Financiară” - Partea A, Norme oficiale emise la 1 ianuarie 2011, CECCAR, p. A38.

⁸¹ Mateș Dorel (coord.), Socoliuc Marian (coaut.), *Bazele conceptuale și aplicative ale contabilității*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj Napoca, 2013 p. 26

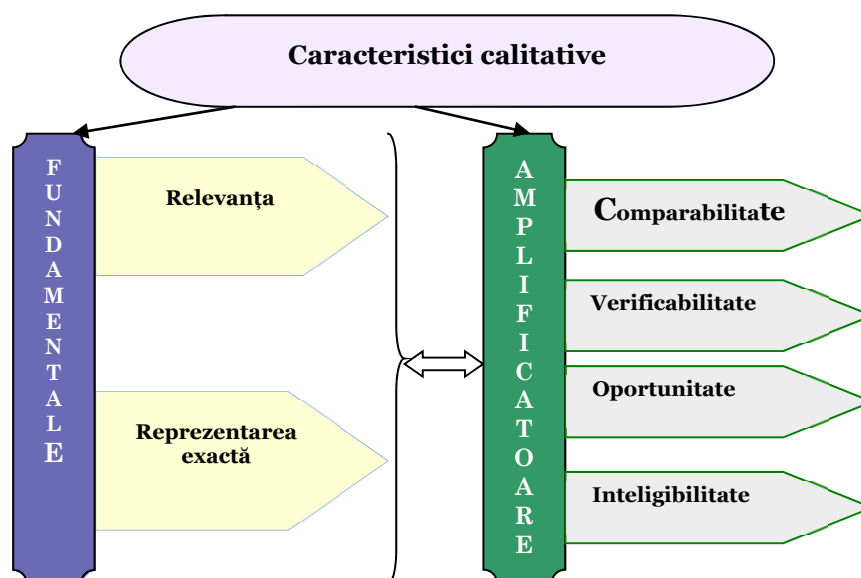

Figura 1. Caracteristicile calitative ale informațiilor din situațiile financiare anuale conform cadrului general conceptual al IASB

Distincția dintre informațiile utile și cele inutile este deosebit de importantă, profesia contabilă având ca prioritate selectarea informațiilor adecvate, pentru oferirea de sprijin utilizatorilor acestora. Pentru a fi utile, informațiile trebuie să fie atât relevante, cât și reprezentate exact, acestea fiind caracteristicile calitative fundamentale. Nicio reprezentare exactă a unui fenomen irelevant, și nicio reprezentare inexactă a unui fenomen relevant nu ajută utilizatorii în luarea unor decizii bune.

Utilitatea informațiilor financiare este amplificată dacă acestea sunt comparabile, verificabile, oportune și inteligibile, așa cum poate observa și în figura 1, prezentată anterior în lucrare. Acestea sunt caracteristicile calitative care amplifică utilitatea informațiilor relevante și reprezentate exact. Caracteristicile calitative amplificatoare pot ajuta în alegerea unei modalități din două alternative pentru a fi utilizată în descrierea unui fenomen, dacă se consideră că ambele sunt la fel de relevante și exact reprezentate⁸².

Caracteristicile calitative ale informațiilor financiare ajută la identificarea tipurilor de informații care pot fi utile pentru investitorii prezenți și potențiali, acționari sau împrumutători, personalul angajat, furnizori, clienți, guvern, precum și alți creditori, în cadrul deciziilor pe care aceștia le adoptă cu privire la entitatea raportoare pe baza situațiilor financiare anuale.

Cel mai adesea, aceștia nu efectuează analize financiare proprii, ci apelează la analizele publicate de presa de specialitate sau cer sfatul unui analist profesionist⁸³. Cu toate acestea, de multe ori utilizatorii externi au acces doar la informațiile financiare publicate de societate conform obligației legale, iar deciziile acestora sunt profund marcate de calitatea și exactitatea datelor oferite de emitenții situațiilor financiare respective⁸⁴.

În concluzie, caracteristicile calitative ale situațiilor financiare sunt foarte importante deoarece pe baza acestora se asigură informațiile financiare necesare tuturor categoriilor de utilizatori și pe baza acestora se redă imaginea fidelă a poziției financiare, a performanței și a modificării acesteia.

Efectele aplicării IFRS asupra directivelor contabile comunitare

Dacă ne gândim la perioada îndelungată de timp în care s-a desfășurat procesul de implementare a Directivelor Contabile la nivel european, putem constata că au existat și numeroase dificultăți determinate de încercarea de a impune Statelor Membre UE să renunțe la sistemele contabile proprii pentru a converge către un model unitar. Alegerea unui asemenea instrument, cum ar fi cel de *Directivă* a fost dificilă însă benefică deoarece: prezentarea unor opțiuni contabile variate a fost de folos în aprobarea și în implementarea acestora în cadrul țărilor europene⁸⁵. În acest mod, s-au putut suprima rezistențele opuse de aceleași state membre

⁸² ****Standardele Internaționale de Raportare Financiară (IFRS): norme oficiale emise la 1 ianuarie 2013 cuprinde IFRS-urile care intră în vigoare ulterior datei de 01.01.2013, nu cuprinde IFRS-urile pe care acestea le înlocuiesc*, Fundația IFRS, Ed.a 6-a, rev. – București: Editura CECCAR, 2013, vol.A, p.A27-A30

⁸³ Colasse Bernard, *Analiza financiară a întreprinderii*, trad. Tabără N., Editura Tipo Moldova, Iași, 2009, pp. 30-31

⁸⁴ Toma Constantin, *Istrate Costel*, coord. (2009), op.cit., p.7

⁸⁵ Grosu Veronica (2010) op.cit., p.34

vizavi de politica de armonizare contabilă propusă de instituțiile de la nivel comunitar, iar acest demers a contribuit la modernizarea contabilității întreprinderilor europene.

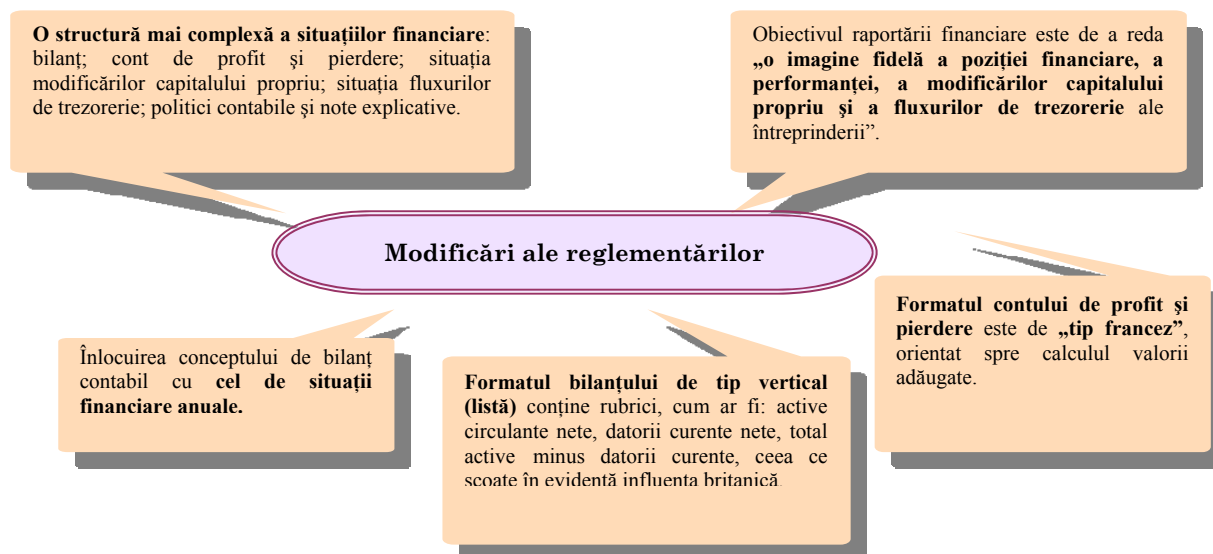

Figura 2. Principalele modificări aduse de Reglementările contabile armonizate cu Directiva a IV-a a C.E.E. și cu Standardele de Contabilitate Internaționale

Sursa: adaptare după Toma Constantin, Istrate Costel, coord., (2009), p. 219

Grupul de societăți este format dintr-un ansamblu de societăți (filiale), fiecare cu personalitate juridică proprie, conduse de un lider de grup unic. Această definiție a grupului, utilizată la nivelul referențialelor internațional recunoscute (cel american și IAS/IFRS), în contextul referențialelor naționale sau la nivelul directivelor europene (Directiva a VII-a), presupune și alte structuri în afară de filiale: întreprinderi asociate și asocieri în participație⁸⁶.

În principiu, perimetrul de consolidare delimitează subansamblurile între care există legături destul de strânse, astfel încât să se impună consolidarea situațiilor financiare. Pe scurt, acest perimetru este format din liderul de grup (societatea-mamă) și societățile consolidate (filialele), mai precis entitățile asupra cărora societatea-mamă deține o influență semnificativă.

În prezent, datorită extinderii conceptului de grup de societăți la nivelul unei game largi de sectoare (industrial, comercial, bancar ș.a.) se constată o importanță în creștere a acestuia la nivel internațional. De obicei, grupurile sunt formate din întreprinderi mari, însă în ultimul timp sunt întâlnite și în cazul întreprinderilor mici și mijlocii⁸⁷.

Trebuie precizat faptul că, înainte de realizarea operației de consolidare, se impun o serie de retratări, prin care sunt eliminate diferențele dintre regulile contabile utilizate la întocmirea situațiilor financiare individuale și cele aplicate la nivelul conturilor consolidate⁸⁸. Întocmirea acestor conturi consolidate solicită din partea întreprinderilor consolidate parcurgerea anumitor etape, precum: crearea unui post responsabil cu consolidarea; stabilirea principiilor și metodelor de aplicat, și includerea lor într-un manual al consolidării; și obținerea de date armonizate⁸⁹.

Începând cu 01.01.2007, societăților comerciale cotate la bursă care aveau obligativitatea de a întocmi situații financiare consolidate li se impune și aplicarea standardelor IFRS. Pe baza recunoașterii acestor norme ca referențial contabil unic la nivel internațional, s-a dorit înlăturarea neajunsurilor existente la nivelul conturilor consolidate ale marilor companii⁹⁰.

Pentru a permite simplificarea cerințelor de raportare, CEE a recurs la revizuirea Directivelor Contabile Europene (mai precis, directivele a IV-a și a VII-a) care au fost înlocuite printr-o nouă Directivă Contabilă (Directiva 34/2013). Principalele motive ale Comisiei Europene în promulgarea acestei directive au fost: reducerea costurilor administrative generate de procesul de raportare, creșterea comparabilității informațiilor prezentate prin intermediul situațiilor financiare ale entităților ce activează la nivel internațional având

⁸⁶ Feleagă Niculae, Feleagă Liliana (2007), op.cit., pp.23-24

⁸⁷ Feleagă Niculae, Feleagă Liliana (2007), op.cit., p.15

⁸⁸ Feleagă Niculae, Feleagă Liliana (2007), op.cit., p.65

⁸⁹ Feleagă Niculae, Feleagă Liliana (2007), op.cit., p.231

⁹⁰ Berheci Maria (2010), op.cit., p.443

numeroși utilizatori externi, protejarea intereselor investitorilor acestora, precum și sporirea gradului de transparență cu privire la plățile efectuate de societăți către guverne. Această nouă Directivă Contabilă trebuie transpusă în legislația națională a statelor membre până la 20 iulie 2015⁹¹.

Deși se tinde în viitor spre o aplicare uniformă a IFRS, directivele contabile europene își vor păstra rolul lor esențial în cadrul societăților europene. În timp ce în cadrul societăților cotate, acestea dețin un rol important în mecanismul de adoptare a IFRS, pentru societățile necotate ce nu sunt nevoite să aplice IFRS, ele vor constitui legislația contabilă de bază. De asemenea, pentru toate domeniile nesupuse aplicării IFRS, ele vor continua să reglementeze aspectele importante (de exemplu, la întocmirea unui raport de gestiune, cu privire la obligațiile legate de certificarea situațiilor financiare etc.)⁹².

Concluzii

În concluzie, se poate observa că utilizarea unui singur referențial contabil poate fi benefică pentru toți actorii interesați de raportarea financiară, deoarece numai în acest fel contabilitatea devine credibilă, entitățile au acces mai facil și mai ieftin la piețele de capital, iar auditarea situațiilor financiare generează costuri mai reduse. Acest deziderat vizează în special societățile cotate la bursele de valori, și în acest scop au fost propuse două soluții: recunoașterea principiilor contabile general acceptate americane (US GAAP) la nivel internațional sau recunoașterea normelor internaționale de contabilitate (IAS/IFRS) ca referențial universal. În cele din urmă, s-a optat pentru a doua variantă, cu mențiunea că întregul demers a vizat și asigurarea convergenței între cele două sisteme.

Ținând cont de faptul că presiunile în materie de contabilitate s-au acutizat odată cu apariția fenomenului de internaționalizare a economiilor naționale, la momentul actual se tinde spre convergența normelor contabile, aparținând atât organismului american de normalizare (FASB), cât și organismului internațional înființat în acest scop (IASB). Acest demers este necesar în cazul în care o societate, dintr-o altă țară dorește să tranzacționeze la bursa din America. În acest caz, aceasta trebuie să întocmească și situații financiare conform US GAAP, să prezinte o situație comparativă a diferitelor elemente (de exemplu: rezultat net, capitaluri proprii) determinate conform normelor țării de origine, dar și conform cu principiile americane US GAAP sau se poate prezenta o reconciliere a acestor mărimi cu US GAAP.

Bibliografie:

1. BERHECI M., *Valorificarea raportărilor financiare: sinteze contabile: teorie, analize, studii de caz*, Editura CECCAR, București, (2010)
2. BOGDAN V., (2004), *Armonizarea contabilă internațională*, Editura Economică, București
3. BOSTAN I., GROSU V., (2010), *Studiu comparativ privind cadrul legislativ de raportare financiară din SUA și UE*, „Universitatea Ștefan cel Mare” Suceava, apărut în *Orizonturi ale cunoașterii* – Volumul 2, nr.2/2010
4. BRABETE V. (2011) *Contabilitatea între tradițional și modernism*, Revista CECCAR: Contabilitatea, expertiza și auditul afacerilor, octombrie / 2011
5. COLASSE B. (2009) *Analiza financiară a întreprinderii*, trad. Tabără Neculai, Editura Tipo Moldova, Iași
6. DIACONU Gh. (2006) *Contabilitate internațională: comparații și armonizări*, Ed. a 2-a, rev., Editura Bibliotheca, Târgoviște
7. DOMNIȘORU S. (2011) *Audit statutar și comunicare financiară*, Vol. I, Editura Economică, București – 2 vol.
8. FELEAGĂ N., FELEAGĂ L. (2007) *Contabilitate consolidată: o abordare europeană și internațională*, Editura Economică, București
9. GROSU V., HLACIUC E., SOCOLIUC M. (2013) *Noțiuni și expresii financiare*, Colecția Economică, Editura Lumen, Iași
10. GROSU V. (2010) *Perspective și limite în procesul de armonizare financiar-contabilă*, Tipo-Moldova, Iași
11. HLACIUC E., GROSU V., SOCOLIUC M., MĂCIUCĂ G. (2014) *Comparative study regarding the main differences between US GAAP and IFRS*, The USV Annals of Economics and Public Administration, Volume 14, Issue 2 (20)/ 2014
12. HOROMNEA E., (2010) *Audit financiar: Concepte. Standarde. Norme*, Ediția a II-a revăzută și actualizată, Editura Tipo Moldova, Iași

⁹¹ Socoliuc Marian, Grosu Veronica, *The Consequences Of The New Eu Accounting Directive On Financial Reporting*, Annals of the „Constantin Brâncuși” University of Târgu Jiu, Economy Series, Issue 2/2015, pp. 46-51

⁹² Tabără Neculai, Horomnea Emil (2009), op.cit., p.126

13. HOROMNEA E., TABĂRĂ N., BUDUGAN D. (2010) *Introducere în contabilitate: concepte și aplicații*, Editura Tipo Moldova, Iași
14. MATEȘ D., DAVID D. et al. (2010) *Contabilitate financiară: conformă cu Directiva a IV-a a Comunităților Economice Europene*, Editura Gutenberg Univers, Arad
15. MATEȘ D. (coord.), SOCOLIUC M. (coaut.) (2013) *Bazele conceptuale și aplicative ale contabilității*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj Napoca
16. MAZILU C. (2010) *Investigații ale semnificațiilor globalizării*, [articol în format PDF accesat la data de 28.06.2015] <http://www.globalizarea.com/globalizare-articolecm01.htm>
17. NOBES C. (2011) *International Variations in IFRS Adoption and Practice*, The Association of Chartered Certified Accountants, Certified Accountants Educational Trust, London
18. NOBES C., PARKER R. (2008) *Comparative International Accounting*, 10th edition, Prentice Hall Financial Times, Pearson Education
19. POPA A., PONORICĂ A., STANILĂ O., (2013) *Impact of IFRS adoption on Romanian companies*, SEA – Practical Application of Science, Volume I, Issue 2 (2), 2013
20. RISTEA M., DUMITRU C. (2011) *Libertate și conformitate în cultura profesiei contabile, partea I*, Revista CECCAR: Contabilitatea, expertiza și auditul afacerilor, iunie / 2011
21. SOCOLIUC M., GROSU V. (2015) *The Consequences Of The New Eu Accounting Directive On Financial Reporting*, Annals of the „Constantin Brâncuși” University of Târgu Jiu, Economy Series, Issue 2/2015
22. SPICELAND D., SEPE J., TOMASSINI L. (2007) *Intermediate Accounting*, Revised Fourth Edition with revised chapter 17 for SFAS 158, McGraw-Hill Irwin
23. STAN D., STĂNESCU A., TABACU A.M. (2013) *Consecințele globalizării asupra informării financiare la nivelul grupurilor de societăți*, ASE București [<http://cig.ase.ro/cignew/pics/ss2013/>]
24. ȘTEFEA P., LĂCĂTUȘU C., (2013) *Impact Of Globalization On Financial Reporting*, Facultatea de Management Agricol, Editura Agroprint Timișoara, Lucrări Științifice, Seria I, Vol.15, Nr.3, 2013
25. TABĂRĂ N., DICU R. (2007) *Indicatori de performanță în contextul reglementărilor contabile internaționale*, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași [<http://proceedings.univ-danubius.ro/index.php/eirp/article/view/933/852>]
26. Tabără N., Horomnea E. et al. (2009) *Contabilitate internațională*, Editura Tipo Moldova, Iași
27. Toma C., Istrate C., coord. (2009) *Informarea financiar-contabilă în condiții de criză: 15 ani de la implementarea noului sistem contabil din România*, Editura Universității „Al.I.Cuza”
28. Ernst & Young (2007) *U.S. GAAP vs IFRS. The basics* [https://www2.eycom.ch/publications/items/2007_ey_us_gaap_v_ifrs_basics/2007_ey_us_gaap_v_ifrs_basics.pdf]
29. *** www.iasplus.com
30. *** www.ifac.org
31. *** www.ifrs.org
32. *** <http://omfp1802.contabilul.ro>

SINERGETICA METODELOR DE EVALUARE BAZATE PE COSTURI ȘI ACTIVELE INTANGIBILE

Prof. univ. dr. Veronica GROSU,
Universitatea „Ștefan cel Mare”, Suceava,
Departamentul de Contabilitate și Finanțe, România
email: veronicag@seap.usv.ro

The most difficult problems faced in the evaluation of companies is certainly the identification of the intangible asset of the patrimony. The accounting and financial data reported fail to express the value and dynamics of these assets. In modern economic contexts and witnessed a gradual shift in investment in fixed assets such as intangible technical ones that are dependent on critical success factors and future performance for forecasting.

Assuming it is not possible a more objective evaluation of intangible assets, the objective of this work is focused on elucidating of the determination of the value of this assets, and the analysis of the methods considered to be most suitable for this type of quantification.

Key words: *methods of valuation of intangible assets, market value, book value..*

Introducere

Multitudinea de metode, modele și tehnici de recunoaștere și măsurare a bunurilor intangibile este determinată de caracterul complex, deosebit și diversitatea tipologică a acestora. Din punct de vedere al determinării activelor intangibile, în termeni valorici și nevalorici, literatura de specialitate propune:

- Metode non-monetare care abordează bunurile intangibile în termenii analizei calitative (de exemplu, Value Chain Score Board, Intangible Assets Monitor, Balanced Score Card etc.);
- Metode monetare (de exemplu, Market-to-book Value; Tobin's Q; Knowledge Capital Earnings etc.).

Un prim criteriu de clasificare, analiza metodelor vizează sfera de cuprindere a bunurilor intangibile, ceea ce presupune distincția dintre:⁹³

Metoda holistică	Metode atomistică sau parțială
• Economic Value Added (valoarea economică adăugată) • Market-to-book Value • Tobin's Q • Knowledge Capital Earnings (câștiguri din capitalul bazat pe cunoaștere) • Calculated Intangible Value (Valoarea intangibilă calculată)	• Value Chain Score Board • Skandia Navigator • Balanced Score Card • Human Capital Intelligence • Intellectual Assets Valuation

Figura 1. Metoda holistică versus metoda atomistică sau parțială

Sursa: Prelucrare proprie după G. Zaman, 2009

În practica economică, se utilizează cel mai frecvent opt metode și anume:

- patru metode monetare și holistice: Market-to-book value (valoarea de piață și contabilă); Tobin's Q; Economic Value Added (valoarea adăugată economică); Knowledge Capital Earnings propusă de Lev B.
- patru metode non-monetare și atomistice: Skandia Navigator (Edvinsson&Malow); Intangible Assets Monitor (Sveiby); Balanced Score Card (Norton&Kaplan); Value Chain Scoreboard (Lev B.).

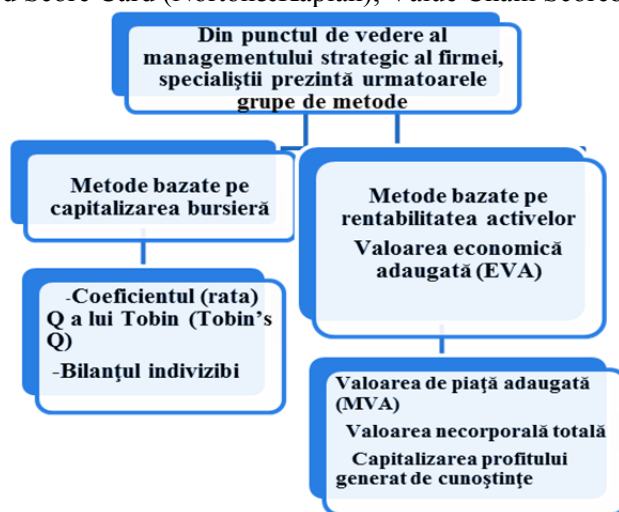

Figura 2. Metodele cele mai frecvent utilizate în practica economică

Sursa: Adaptare după G. Zaman, 2009

Coeficientul Q a lui Tobin reprezintă raportul dintre valoarea de piață a unei firme cotate la bursă și valoarea de înlocuire a activelor ei corporale.

Bilanțul indivizibil reprezintă diferența dintre valoarea de piață a firmei și activul net contabil. Valoarea economică adăugată (EVA) reflectă profitul net rezidual sau profit economic existent doar în cazul în care diferența dintre rentabilitatea capitalului investit și costul mediu ponderat al capitalului firmei este pozitivă. Formula de calcul este următoarea:

$$EVA = (ROIC - cm_{pc}) \times \text{valoarea inițială a capitalului investit}$$

unde,

ROIC = rata rentabilității capitalului investit;

cm_{pc} = costul mediu ponderat al capitalului.

⁹³ Zaman, Gh. – *Evaluarea bunurilor intangibile*, 2009.

Valoarea de piață adăugată (MVA) se calculează ca diferența între valoarea de piață a unei companii și capitalul subscris, creditele și profiturile nerepartizate.

Capitalizarea profitului generat de cunoștințe se calculează ca raport între diferența dintre profitul net anual normalizat și profitul net aferent activelor corporale și celor curente, pe de o parte, și rata de capitalizare aferentă capitalului în cunoștințe.

Metode de evaluare a activelor intangibile bazate pe costuri

Sunt abordări clasice utilizate în vederea evaluării activelor intangibile.⁹⁴ Abordarea evaluării pe baza costurilor include câteva metode de evaluare înrudite, diferențiate prin tipul de cost utilizat. Există două categorii fundamentale de costuri care pot fi luate în considerare în evaluare: costul de reproducție (reproduction cost) și costul de înlocuire (replacement cost).

Costul de reproducție consideră recrearea unui activ intangibil identic celui evaluat.⁹⁵ El reprezintă costul estimat necesar construirii, la prețurile curente existente la data evaluării, a unui activ intangibil identic celui evaluat, utilizând aceleași materiale, standarde de producție, design și calitate a forței de muncă, ca în cazul activului intangibil analizat.

În contrast, *costul de înlocuire* consideră costul necesar recreării funcționalității sau utilității activului intangibil respectiv, dar într-o formă sau înfățișare care poate fi diferită de cea a activului intangibil evaluat. El reprezintă costul necesar recreării, la prețurile curente, a unui activ având o utilitate egală activului intangibil subiect al evaluării. Oricum activul intangibil cu care s-ar realiza înlocuirea ar fi creat cu metode moderne, în concordanță cu standardele curente, apelându-se la un design modern și o forță de muncă de înaltă calificare. În consecință, activul intangibil înlocuitor ar putea avea o utilitate mai mare în raport cu intangibilul evaluat.

O altă categorie de cost care poate fi utilizată este *costul istoric* care, implică identificarea costurilor efectuate de-a lungul timpului cu dezvoltarea activului intangibil respectiv și, actualizarea lor la data evaluării, prin intermediul unui factor de actualizare, calculat prin luarea în considerare a unui indice corespunzător al inflației.

Categoriile de costuri menționate oferă o măsură rezonabilă a valorii intangibilelor în cazul în care sunt întrunite două condiții. Prima, constă în includerea tuturor componentelor costurilor intangibilelor și a doua, în corectarea valorii acestora în funcție de toate formele de uzură.

Indiferent de tipul de cost care trebuie estimat (cost de reproducție, cost de înlocuire, cost istoric), în general, în analiză sunt incluse următoarele patru componente ale costului:

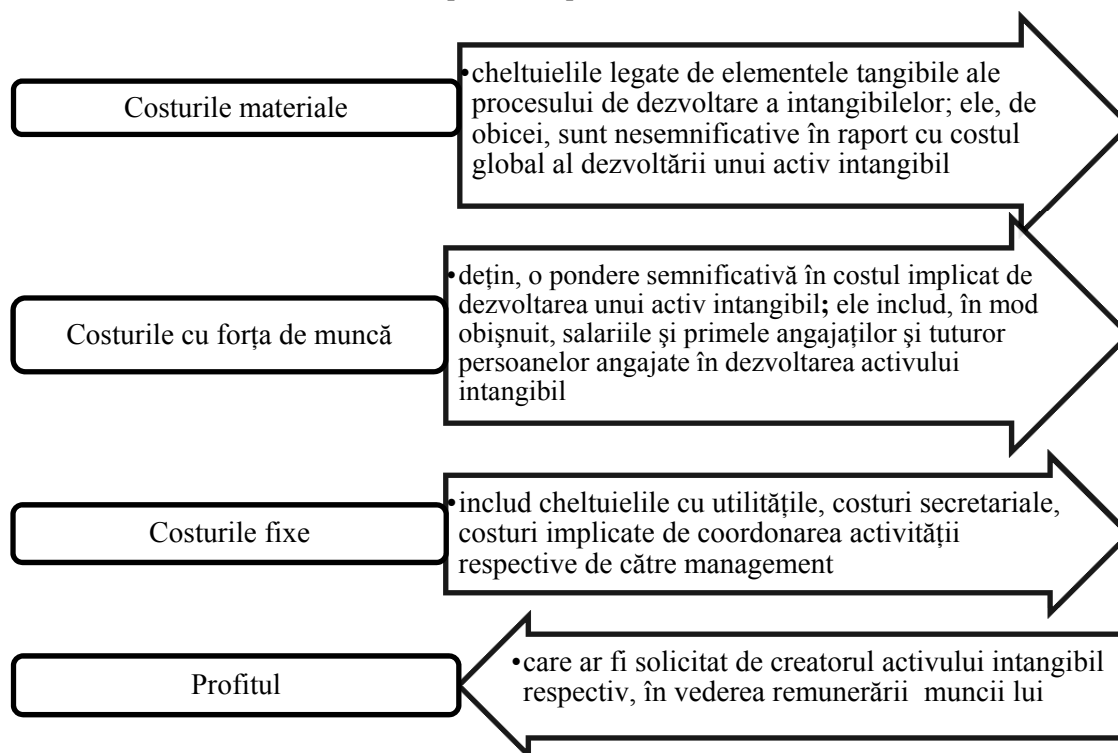

Figura 3. Principalele componente ale costului aferent activelor intangibile

⁹⁴ Anghel I., Sorin S., *Evaluarea activelor necorporale*, Ed. IROVAL, Bucuresti, 2008, pag. 120;

⁹⁵ International Valuation Standards Committee (IVSC), GN 4, *Evaluarea activelor necorporale* (revizuit 2010), par.2.3.

Evaluatorul trebuie să considere, în vederea evaluării, conceptele de *funcționalitate* și *utilitate*.

Funcționalitatea este un concept de inginerie care desemnează capacitatea activului intangibil de a-și îndeplini funcția pentru care a fost proiectat inițial.

Utilitatea este un concept economic care desemnează capacitatea activului intangibil de a asigura o cantitate de satisfacție echivalentă.

Cu toate că activul intangibil considerat ca bază de evaluare realizează aceeași sarcină ca și activul intangibil evaluat, el, poate fi mai performant, decât activul în cauză oferind, astfel, o satisfacție mai mare.⁹⁶ Costul de înlocuire stabilește mărimea maximă pe care un investitor prudent ar plăti-o pentru un activ intangibil. În măsura în care se consideră că activul intangibil evaluat este mai puțin util în raport cu un activ înlocuitor ideal, valoarea sa ar trebui ajustată în mod corespunzător. Evaluatorul trebuie să fie atent pentru a ajusta în funcție de acest factor, în estimarea pe care o realizează uzurii.

Costul și valoarea nu sunt identice.⁹⁷ Costurile de reproducție sau de înlocuire, aproape întotdeauna, vor depăși valoarea deoarece, în scopul obținerii acesteia din urmă, se ia în considerare și gradul de uzură. În vederea determinării valorii, costul unui activ intangibil (de înlocuire, de reproducție, istoric) trebuie ajustat în funcție de gradul de uzură.

Deoarece activul intangibil evaluat nu este perfect nou, el, în mod teoretic (cu toate că nu întotdeauna), este inferior unui activ în stare nouă care reprezintă baza de evaluare în cazul abordărilor fundamentate pe costuri.

Formele de uzură care sunt considerate, în general, în cadrul evaluărilor pe bază de costuri ale activelor intangibile sunt următoarele:⁹⁸ *uzura funcțională*, reducerea în valoare datorată incapacității activului intangibil de a realiza sarcinile sau de a asigura utilitatea economică pentru care a fost conceput inițial; *uzura tehnologică* (formă a uzurii funcționale), micșorarea în valoare a activului intangibil datorată îmbunătățirilor în tehnologie care fac un activ intangibil inferior idealului său de înlocuire; această formă de uzură apare în cazul în care, în urma îmbunătățirilor în design sau în tehnologia de producție, un alt activ intangibil este apreciat a fi mai performant în raport cu activul intangibil evaluat; adesea, uzura tehnologică este considerată, o formă specifică a uzurii funcționale; *uzura externă sau economică* reprezintă reducerea în valoare datorată efectelor, evenimentelor și condițiilor externe activului intangibil și care nu sunt controlate prin utilizarea curentă sau condiția unui activ intangibil; impactul uzurii economice este, de obicei, în afara controlului deținătorului activului intangibil, și, astfel, în general, este considerată nerecuperabilă.

În ceea ce privește măsurarea uzurii, o grijă deosebită trebuie avută în vederea diferențierii uzurii aferentă intangibilelor de cea asociată activelor tangibile implicate în activitate.

Metode calitative cum sunt „Analiza ciclului de viață” și „Analiza duratei de viață rămasă” pot fi utile în aprecierea gradului de uzură a unui activ intangibil.⁹⁹ În estimarea mărimii uzurii funcționale, tehnologice și economice a unui activ intangibil, considerarea vârstei curente a acestuia și a duratei de viață rămasă estimate, este esențială în vederea aplicării corespunzătoare a metodelor bazate pe costuri.

Abordarea pe bază de costuri reprezintă, adesea, o metodă foarte utilă în determinarea valorii unui activ intangibil. Este vorba despre active în cazul cărora, beneficiul economic viitor nu este evident imediat, valoarea fiind cel mai bine captată de metodele bazate pe costuri.

O formulă care poate fi utilizată în vederea cuantificării costului de înlocuire a unui activ intangibil este următoarea:

Costul de reproducție a activului – uzura tehnologică și funcțională recuperabilă = Costul de înlocuire (1)

Deficiențele unui activ intangibil sunt considerate *recuperabile* în cazul în care beneficiile economice estimate în situația modificării lui, depășesc costurile materiale și cu forța de muncă implicate de modificare. În continuare, în vederea determinării valorii activului intangibil, ar putea fi utilizată următoarea formulă:

Costul de înlocuire - uzura economică - uzura tehnologică și funcțională nerecuperabilă = valoare (2)

Deficiențele unui activ intangibil sunt considerate *nerecuperabile* dacă costul modificării în vederea îmbunătățirii lui depășesc beneficiile economice estimate. Principala limită a metodelor de evaluare bazate pe costuri, constă în presupunerea lor fundamentală și explicită că cheltuielile ar trebui, întotdeauna, să creeze valoare. Această presupunere ar putea fi pusă sub semnul întrebării fiind dat succesul variabil a unor active intangibile noi aduse pe piață (de exemplu, mărci).

⁹⁶ Kelvin King – „The Valuation and Exploitation of Intangible Assets” – Editura EMIS, 2006, pag. 21.

⁹⁷ Sasu, V.D. „Diferențieri și similitudini între marcă și brand”, Analele Universității din Oradea, Vol. XIII, 2005, pag. 332-335

⁹⁸ Banacu C. „Active necorporale, proprietate intelectuală: teoria și practica evaluării”, Tribuna Economică, București, 2005, pag. 86;

⁹⁹ Cohen J., *Intangible Assets: Valuation and Economic Benefit*, Ed. Wiley, 2005, pag. 177;

Avantajele și dezavantajele utilizării metodei costului de reproducție

Principalele avantaje constă în: extrem de limitată; este cea mai simplă metodă; este cea mai facilă metodă de utilizare; evidențierea costurilor efectuate în trecut, se bucură de o mare corectitudine și precizie, furnizând o bază de date credibilă și reală; stabilește o valoare actualizată a brevetelor.

Obiectivul metodei costului de reproducție este acela de a valorifica bunurile intangibile, cuantificând costurile necesare pentru a le reproduce sau pentru a le înlocui cu bunuri similare.

Dezavantajele metodei costului de reproducție sunt: nu pornesc de la luarea în considerare a valorii costului ca bază de referință în calculul valorii activului evaluat; este mai inadecvată pentru determinarea valorii reale a unui brevet sau a unei mărci, deoarece nu sunt luate în considerare beneficiile economice viitoare derivate din utilizarea acestora; nu sunt luate în calcul pierderile datorate erorilor de investiții greșite efectuate pe perioada activității de cercetare, subestimând sau supraevalând foarte ușor acel intangibil; obiectivitatea acestei metode este mai puțin consistentă atunci când sistemul informațional nu permite evaluarea cu certitudine a costurilor efectuate cu realizarea acestui tip de resursă; această metodă nu valorifică posibilitățile de evaluare a tehnologiilor și nici dezvoltarea și difuzarea acestora pe piața de referință.

Metode de evaluare a activelor intangibile bazate pe randament

Esența acestor metode constă în determinarea valorii activelor necorporale pornind de la profiturile suplimentare estimate a fi obținute de către întreprindere în urma deținerii și exploatării activului respectiv.

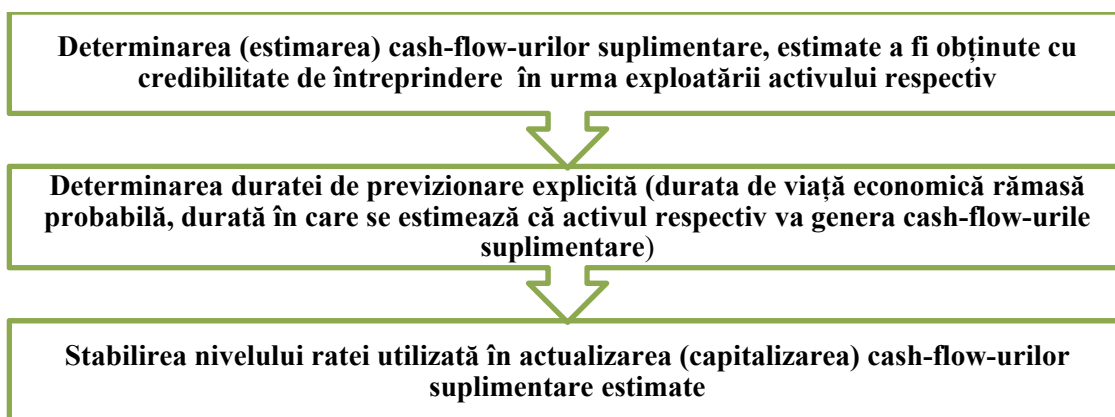

Figura 4. principalele etape și succesiunea acestora în determinarea valorii activelor intangibile

Sursa: Adaptare după Anghel I., Sorin S., Gruzsnischi V. Capitalul intelectual al întreprinderii – Evaluarea proprietății intelectuale și a altor active necorporale, Ed. IROVAL, București 2006, pag. 84

Trebuie făcută precizarea că, în cazul evaluării activelor necorporale, se utilizează rate de actualizare (capitalizare) mai ridicate, datorită riscurilor mai mari de nerealizare a previziunilor referitoare la obținerea cash-flow-urilor estimate. Valoarea activului necorporal = valoarea actualizată sau capitalizată a cash-flow-urilor suplimentare estimate a fi obținute în viitor.

Actualizarea implică o perioadă de timp limitată (finită). Capitalizarea presupune o perioadă infinită. Efectele respective vor fi generate la infinit. Profiturile nete suplimentare estimate a fi generate de activele intangibile pot proveni din impactul exploatării acestora fie asupra veniturilor realizate de întreprindere, fie asupra costurilor.

Din punctul de vedere al creșterii veniturilor, un intangibil poate duce la:

- 1) creșterea volumului vânzărilor;
- 2) obținerea unui preț mai mare;
- 3) câștigarea unor noi piețe;
- 4) obținerea unei poziții dominante (monopoliste) pe piață;
- 5) asigurarea unor surse de afaceri în viitor;
- 6) dezvoltarea de noi produse și noi piețe.

Din punctul de vedere al reducerii costurilor un intangibil poate conduce la:

- 1) reducerea costurilor salariale;
- 2) reducerea consumului de utilități;
- 3) reducerea rebuturilor și pierderilor;
- 4) reducerea costurilor comerciale (de promovare);
- 5) asigurarea unor surse de finanțare ieftine și sigure (reducerea costurilor de finanțare).

Metoda comparației cu prețurile pieței

Metoda presupune analiza tranzacțiilor cu elemente intangibile care sunt comparabile cu activele intangibile evaluate. Valoarea activului aflat în gestiune se determină pornind de la valoarea de piață (fair market value sau exchange value) a unor active necorporale similare sau, eventual, comparabile (pe baza unor criterii), care au făcut obiectul unor vânzări în condiții normale de piață. Metoda presupune un cadru sistematic bazat pe analiza tranzacțiilor de elemente intangibile, care sunt comparabile cu cazul analizat.¹⁰⁰

capacitate de a genera profit

piața servită de intangibil

recuperarea investiției în trecut și previzionată

durata de viață utilizată și previziunile duratei de viață rămase

momentul tranzacției

gradul și riscul previzibil de uzură (fizică, funcțională, tehnologică și economică)

condiții speciale ale tranzacției (finanțare specială, acord de necompetiție)

Sursa: Prelucrare autor

Metoda este cea mai bună, dar are nevoie de o bază de date bogată, actuală și verificabilă, lucru deosebit de dificil de obținut. În același timp, de cele mai multe ori, tranzacțiile se referă la mai multe intangibile care de obicei acompaniază un activ tangibil; în acest caz, separarea prețului unui anumit intangibil devine extrem de dificilă.

Metode non-financiare de măsurare a activelor intangibile

Atunci când o companie investește într-un activ intangibil (educația și pregătirea personalului sau un program de cercetare), sau când se dorește să se pătrundă pe un segmentul de piață aferent unui nou client, nu e posibil ca valoarea acelei cercetări să se înregistreze ca activ în bilanțul contabil. Amândouă tipurile de investiții au la bază același motiv: creșterea profitabilității pe termen lung.¹⁰¹ Cu toate acestea, diferența din punct de vedere contabil generează confuzii cu atât mai mult cu cât costul investiției în activele intangibile nu apare neapărat sub forma plăților directe. Poate apărea, de exemplu, sub forma acceptării unui proiect care să aducă puțini bani, dar care să aibă o mare valoare publicitară, sau care poate conduce la sporirea competenței.

Activele intangibile sunt finanțate prin intermediul celor invizibile. Cheltuielile pentru cercetare-dezvoltare generează valoare adăugată care, evident, este deținută de companie, așa încât este cât se poate de rezonabil ca aceste cheltuieli să fie considerate de fapt ca o investiție. Este adevărat că nu se cunoaște cu precizie valoarea economică, dar același lucru poate fi spus despre oricare investiție, inclusiv despre valoarea imobiliară a birourilor din centrul orașului.¹⁰²

Competența individuală este „proprietatea” individului, nu a companiei, așa că, din punctul de vedere al companiei, banii cheltuiți pe educația angajaților ar trebui considerați un cost, nu o investiție.¹⁰³ Este tentantă încercarea de a crea un sistem de măsurare echivalent celui contabil cu dublă intrare și având banii ca numitor comun. Credem că în cazul activelor intangibile ar trebui să se renunțe la metodele de măsurare de factură exclusiv financiară. Dacă măsurăm noul cu instrumentele vechiului, nu vom „vedea” noul. Orice sistem de măsurare este limitat de principiul incertitudinii al lui Heisenberg conform căruia este imposibil să măsoară simultan viteza și poziția particulelor. Dacă frumusețea este în ochii privitorului în lumea fizică, cu atât mai valabil este acest lucru în lumea afacerilor. Nu există nici o diferență între măsura oferită de bani și alte măsuri. Toate sunt nesigure și depind de observator. Nu există măsură „obiectivă”. Sistemul contabil

¹⁰⁰ Stan, V., S., *Metode și uzanțe de evaluare a întreprinderilor*, Editura Teora, București, 2006, pag. 97.

¹⁰¹ Banacu C., *Sinergetica sistemelor tehnico-economice de eco-management si capital intelectual*, Editura ASE, București, 2004, pag. 47;

¹⁰² Mulți autori insistă asupra faptului că pregătirea și educația personalului ar trebui privite ca investiții. Atunci când fiecare individ plătește pentru propria sa educație, atunci el investește în propriul său capital uman, dar când educația respectivă este plătită de companie, legătura dintre plătitor și beneficiar pare să se rupă. Compania plătește pentru o achiziție pe care nu o va deține.

¹⁰³ Faighenov, M., *Evaluarea proprietății intelectuale – aspecte economice și contabile*, Inventică și economie, anul II, nr. 5(17), 2007, pag. 11-15.

vechi de 500 de ani nu prea lămurește mecanismele vitale care se produc în companiile ale căror active devin preponderent nemonetare și intangibile.

Considerăm că într-o organizație bazată pe cunoaștere nu există un sistem atotcuprinzător care să folosească banul ca numitor comun și care în același timp să fie practic și util managerilor. Fluxul de cunoștințe și activele intangibile sunt de factură non-monetară

Alte aspecte privind identificarea și gestionarea activelor intangibile

Karl Erik Sveiby, propune un cadru conceptual bazat pe trei familii de intangibile¹⁰⁴: *structura externă* (relațiile cu clienții și furnizorii), *structura internă* (managementul organizației, structura legală, sistemele manuale, atitudinile, cercetarea – dezvoltarea, sistemele software) și *competența individuală* (educația, experiența). În acest model conceptual, Sveiby identifică trei tipuri de indicatori: de creștere și reînnoire, de eficiență și de stabilitate pentru fiecare din cele trei familii de intangibile.

Pentru a măsura activele intangibile aferente structurii externe, indicatorii de tip creștere și reînnoire includ profitabilitatea pe client și creșterea organică; indicatorii de eficiență se referă la indexul de satisfacție al clientului, indexul clienți atrași clienți pierduți, vânzările pe client; indicatorii de stabilitate include ponderea consumatorilor mari, structura de vârstă, ponderea clienților fideli, frecvența repetării comenzilor. În ceea ce privește structura internă, indicatorii de tip creștere și reînnoire includ investițiile în structura internă, investițiile în sisteme de prelucrare a informației, influența clienților asupra structurii interne; indicatorii de eficiență se referă la ponderea angajaților de bază, vânzările pe angajat; indicatorii de stabilitate include vârsta organizației, fluctuația personalului de bază, proporția noilor angajați etc.

Dacă vorbim despre competența profesională, indicatorii de tip creștere și reînnoire includ vechimea în profesie, nivelul educației, costul instruirii și educării, schimbarea profesiei, competența de a atrage clienți; indicatorii de eficiență se referă la ponderea profesioniștilor în companie, efectul de pârgie al profesioniștilor, valoarea adăugată pe profesionist; indicatorii de stabilitate includ vârsta medie, ponderea seniorilor, fluctuația profesioniștilor etc.

Concluzii

În concluzie putem afirma că dacă piața activelor intangibile ar fi rămas la simplul stadiu de document protectiv al unei creații inventive atunci probabil că astăzi nu am mai fi vorbit despre venituri generate de astfel de active sau chiar de termenul de activ asociat unei imobiliarități de natură necorporală.

Evoluția societății a introdus un nou concept și anume cel de progres. Astfel, cu cât descoperim mai mult cu atât dorim să ne depășim așteptările adică ne dorim mai mult. Faptul că un anumit tip de activ intangibile îngrădește utilizarea unor metode pentru a produce bunuri provoacă o competiție indirectă pe piața inovațiilor. Dacă la început vorbeam despre documente, astăzi vorbim despre o valoare, iar pentru că în economie valorile fac diferența atunci și în ceea ce privește activele intangibile, valoarea acestora face diferența.

Modelul urmat pentru determinarea valorii activelor intangibile depinde în mod cert de tipul de activ și influențează valoarea acestora prin elementele de care au nevoie pentru a fi determinate. Astfel, pentru costul actualizat valoarea acestor tipuri de active este influențată de situația curentă a momentului, pentru costul reproducției valoarea fiind influențată de capacitatea de a reconstrucție a acestora.

Bibliografie:

1. ANGHEL I., SORIN S., GRUZNISCHI V, *Capitalul intelectual al întreprinderii – Evaluarea proprietății intelectuale și a altor active necorporale*, Ed. IROVAL, Bucuresti 2006, pag. 84.
2. BANACU C. *Active necorporale, proprietate intelectuală: teoria și practica evaluării*, Tribuna Economică, București, 2005, pag. 86.
3. BANACU C., *Sinergetica sistemelor tehnico-economice de eco-management și capital intelectual*, Editura ASE, București, 2004, pag. 47.
4. COHEN J., *Intangible Assets: Valuation and Economic Benefit*, Ed. Wiley, 2005, pag. 177.
5. FAIGHENOV, M., *Evaluarea proprietății intelectuale – aspecte economice și contabile*, Inventică și economie, anul II, nr. 5(17), 2007, pag. 11-15.
6. GROSU V., *Evaluarea Capitalului Intelectual*, Editura Academiei Române, 2013.
7. KELVIN King – *The Valuation and Exploitation of Intangible Assets*– Editura EMIS, 2006, pag. 21.

¹⁰⁴ Sveiby, K. E *The New Organizational Wealth; Managing and Measuring Knowledge - based Assets*. San Fransisco, Berrett-Koehler, 1999, pag. 49.

8. SASU, V.D., *Diferențieri și similitudini între marcă și brand*, Analele Universității din Oradea, vol. XIII, 2005, pag. 332-335.
9. STAN, V., S., *Metode și uzanțe de evaluare a întreprinderilor*, Editura Teora, București, 2006, pag. 97.
10. SVEIBY, K. E *The New Organizational Wealth; Managing and Measuring Knowledge - based Assets*. San Fransisco, Berrett-Koehler, 1999, pag. 49.
11. ZAMAN, Gh., *Evaluarea bunurilor intangibile*, Note de curs, 2009.

PROBLEME AFERENTE CONTABILITĂȚII UZURII OBIECTELOR DE MICĂ VALOARE ȘI SCURTĂ DURATĂ

*Conf. univ., dr. Angela POPOVICI, ASEM,
e-mail: a.j.popovici@gmail.com*

The article refers to the issues arising from the calculations and settlement of the small value and short term goods wear. The main issues are related to:

- *identification of the items for which the wear is calculated;*
- *determination of the probable wearable value;*
- *establishment of the method for calculation of the small value and short term goods wear;*
- *fiscal consequences assessment of the calculation of small value and short term goods.*

The author identifies the accounting formulas afferent to the calculations and settlement of the small value and short term goods wear, as well as the creation, calculation and settlement of the construction and special devices.

Cuvinte-cheie: *obiectele de mica valoare și scurtă durată, uzura, valoarea uzurabilă, valoarea reziduală probabilă, construcții și dispozitive provizorii.*

JEL: M41

Introducere

În procesul exploatarei obiectele de mica valoare și scurtă durată (OMVSD) treptat se uzează. Modul de calculare a uzurii OMVSD este reglementat de Standardul Național de Contabilitate (SNC) „Stocuri”, care a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2015 [6, p. 65].

În comparație cu reglementările contabile precedente standardul nominalizat conține un șir de prevederi noi privind calcularea și decontarea uzurii OMVSD, principalele dintre care se referă la:

- identificarea obiectelor pentru care se calculează uzura;
- determinarea valorii uzurabile a OMVSD;
- stabilirea procedurii de calculare a uzurii OMVSD;
- aprecierea consecințelor fiscale aferente calculării și decontării uzurii OMVSD.

Probleme și discuții

Calcularea uzurii OMVSD este condiționată de următorii factori principali:

- ✎ conținutul economic al OMVSD;
- ✎ valoarea unitară a OMVSD;
- ✎ modalitatea de calculare a uzurii OMVSD.

În funcție de conținutul economic OMVSD se împart în patru grupe:

1. OMVSD în stoc;
2. OMVSD în exploatare,
3. Construcții și dispozitive provizorii;
4. OMVSD transmise temporar terților.

În conformitate cu pct.52 din SNC „Stocuri”, uzura OMVSD se calculează doar pentru obiectele aflate în exploatare [6, p. 65]. Această modalitate diferă de calcularea amortizării mijloacelor fixe, care se calculează și pentru obiectele aflate în proces de reparație, de modernizare, în rezervă, în conservare sau nefolosite din alte motive [6, p. 35]. Astfel, uzura OMVSD se calculează:

✎ în mod obligatoriu – pentru OMVSD, a căror valoare unitară depășește 1/6 din plafonul stabilit de legislație, adică 1000 lei (pct.52 din SNC „Stocuri”) [6, p. 65];

✎ în mod benevol conform politicilor contabile – pentru OMVSD, a căror valoare unitară nu depășește 1/6 din plafonul stabilit de legislație, adică 1000 lei (pct.51 din SNC „Stocuri”) [6, p. 65].

În SNC „Stocuri” sunt prevăzute diferite modalități de calculare a uzurii OMVSD și a construcțiilor și dispozitivelor provizorii. Uzura OMVSD se calculează în mărime de 50% din valoarea obiectelor diminuată cu valoarea reziduală probabilă – la transmiterea acestora în exploatare și 50% – la ieșirea acestora din exploatare (casare) [6, p. 65].

După părerea noastră, modul de calculare a uzurii OMVSD prevăzut de SNC „Stocuri” nu este argumentat sub aspect metodologic. Totodată, această modalitate de calculare a uzurii OMVSD este complicată din punct de vedere tehnic și necesită un volum de lucru contabil semnificativ. În acest context, considerăm rezonabil de calculat uzura OMVSD în mărime de 100% din valoarea uzurabilă în momentul transmiterii acestora în exploatare.

În comparație cu regulile contabile precedente s-a diminuat mărimea valorii unitare a OMVSD pentru care entitatea este obligată să calculeze uzura. Astfel, în conformitate cu SNC 2 „Stocurile de mărfuri și materiale”, uzura se calculează doar pentru OMVSD a căror valoare unitară depășește 1/2 din limita stabilită de legislație. În opinia noastră, diminuarea plafonului nu este argumentată din punct de vedere metodologic și nu corespunde principiilor fundamentale ale contabilității.

Considerăm, că în actele normative nu trebuie stabilit plafonul valoric al OMVSD pentru care se calculează uzura. Acest plafon urmează a fi determinat de către fiecare entitate de sine stătător în funcție de specificul activității și necesitățile decizional-informaționale proprii.

Potrivit SNC „Stocuri”, uzura OMVSD se calculează din valoarea uzurabilă, care reprezintă costul de intrare diminuat cu valoarea reziduală probabilă. Costul de intrare a OMVSD se stabilește la procurarea acestora în funcție de sursa de intrare și cuprinde: valoarea de cumpărare plus costurile directe atribuibile achiziționării și pregătirii OMVSD pentru utilizarea prestabilită. Valoarea reziduală probabilă reprezintă valoarea bunurilor utile pe care entitatea intenționează să o obțină din activ la expirarea duratei de utilizare.

De remarcat, că în practică valoarea reziduală probabilă a OMVSD nu se stabilește, ceea ce afectează negativ indicatorii din situațiile financiare. În opinia noastră, această valoare trebuie stabilită doar în cazul în care ea este determinată în procente față de costul de intrare a OMVSD. Pragul de semnificație față de valoarea reziduală probabilă trebuie stabilite în politicile contabile ale entității.

În conformitate cu Planul general de conturi contabile pentru evidența uzurii OMVSD este destinat contul 214 „Uzura obiectelor de mică valoare și scurtă durată” la care sunt prevăzute următoarele subconturi [3]:

2141 „Uzura obiectelor de mică valoare și scurtă durată”;

2142 „Uzura construcțiilor și dispozitivelor provizorii”.

În tabelul de mai jos sunt prezentate principalele înregistrări contabile aferente calculării și decontării uzurii OMVSD conform prevederilor noilor reglementări contabile naționale.

Tabelul 1

Înregistrările contabile aferente calculării și decontării uzurii OMVSD

Nr. crt.	Conținutul operațiunii	Conturi corespondente	
		debit	credit
1	2	3	4
1.	Reflectarea valorii contabile a OMVSD transmise în exploatare	2132	2131
2.	Calcularea uzurii OMVSD în mărime de 50% din valoarea uzurabilă a acestora – la transmiterea lor în exploatare în funcție de destinația și locul utilizării	111,121,122,711 713,811,812,82 etc.	214
3.	Calcularea uzurii OMVSD în mărime de 50% din valoarea uzurabilă a acestora – la ieșirea din exploatare în funcție de destinația și locul utilizării	111,121,122,711 713,811,812,82 etc.	214
4.	Decontarea valorii contabile a OMVSD ieșite în mărime de 100% din valoarea activelor casate diminuată cu valoarea reziduală probabilă	214	2132
5.	Înregistrarea valorii realizabile nete a materialelor obținute în urma casării OMVSD în limita valorii reziduale probabile prognozate	211	2132
6.	Reflectarea venitului obținut ca rezultat al casării OMVSD în mărimea diferenței dintre valoarea materialelor obținute și valoarea uzurabilă a obiectului sau în cazul lipsei acestei valori	211	612
7.	Reflectarea cheltuielilor rezultate din casarea OMVSD în mărimea diferenței dintre valoarea uzurabilă a obiectului și valoarea materialelor obținute	714	2132

Sursa: elaborat de către autor

Modul de calculare și de contabilizare a uzurii OMVSD este prezentat în următorul exemplu.

În februarie 201X au fost procurate OMVSD în valoare de 22000 lei, TVA 20%, valoarea unitară a cărora depășește 1/6 din plafonul stabilit de legislație. În martie 201X OMVSD au fost transmise în exploatare în activitatea de producție a entității. Valoarea reziduală probabilă n-a fost stabilită. În mai 201X+1 OMVSD au fost scoase din gestiune, obținându-se materiale utilizabile în valoare de 130 lei.

În baza datelor din exemplu trebuie întocmite calculele și înregistrările contabile, care sunt prezentate în tabelul de mai jos:

Tabelul 2

Înregistrările contabile aferente procurării, calculării și decontării uzurii OMVSD

Nr. crt.	Conținutul operațiunii	Suma, lei	Conturi corespondente	
			debit	Credit
1	2	3	4	5
Februarie 201X				
1.	Reflectarea valorii de procurare a OMVSD, fără TVA	22000	2131	521
2.	Reflectarea TVA datorată furnizorului (22000 x 20%)	4400	5341	521
Martie 201X				
3.	Transmiterea OMVSD din stoc în exploatare la valoarea lor contabilă	22000	2132	2131
4.	Calcularea uzurii OMVSD în mărime de 50% din valoarea uzurabilă a activului – la transmiterea acestora în exploatare în activitatea de producție (22000 x 50%)	11000	821	214
Mai 201X+1				
5.	Calcularea uzurii OMVSD în mărime de 50% din valoarea uzurabilă a activului – la ieșirea acestora din exploatare din activitatea de producție	11000	821	214
6.	Decontarea valorii contabile a OMVSD ieșite	22000	214	2132
7.	Înregistrarea valorii realizabile nete a materialelor obținute în urma casării OMVSD în limita valorii reziduale probabile prognozate	22000	211	2132
8.	Reflectarea venitului obținut în urma casării OMVSD	130	211	612

De menționat, că modul de calculare și decontare a uzurii OMVSD, prezentat mai sus, nu se referă la construcțiile și dispozitivele speciale provizorii, care cuprind:

1) schele, îngrădiri și garduri speciale, scări, construcții, dispozitive și instalații pentru tehnica securității, bransamente provizorii de la rețelele de magistrale și de distribuție de energie electrică, apă, gaz și aer în limitele zonei de lucru etc. – *care participă nemijlocit la desfășurarea procesului tehnologic de construcție;*

2) încăperi pentru conducătorii de lucrări de șantier, magazii, șoproane pentru prestarea materialelor de construcții, vestiare pentru muncitori (cu spălătorie, încăpere pentru odihnă, încălzire, etc.), spații pentru paznic, etc. – *care sunt legate de crearea condițiilor pentru executarea lucrărilor de construcție-montaj.*

Conform pct. 54 din SNC "Stocuri" pentru aceste active uzura se calculează pe toată durata de funcționare utilă, iar dacă această durată depășește termenul de construcție a obiectului de bază – pornind de la durata construcției acestuia [6, p. 65]. Astfel, potrivit standardului nominalizat uzura construcțiilor și dispozitivelor speciale se calculează aplicând metoda liniară. Totodată, menționăm, că în acest scop pot fi aplicate și metodele accelerate de calcul a uzurii acestor obiecte, de exemplu, metoda diminuării soldului.

În literatura de specialitate și practica contabilă a entităților se întâlnesc două variante de calculare a uzurii construcțiilor și dispozitivelor speciale provizorii:

1) în mărime totală a valorii contabile (neamortizabile). În acest caz suma uzurii calculate se include în costul obiectului de bază, adică în debitul contului 811 "Activități de bază";

2) în baza metodei liniare în aceeași sumă ca și pentru lunile precedente. În acest caz suma uzurii calculate se decontează la cheltuieli curente din activitatea operațională, debit contul 714 „Alte cheltuieli din activitatea operațională”.

În opinia noastră, abordarea a doua este mai justificată deoarece aceasta nu permite supraevaluarea activului (obiectului de bază construit neamortizat) prin includerea uzurii în costul obiectului a valorii contabile a construcțiilor și dispozitivelor speciale. Totodată, în cazul variantei a doua, TVA aferentă valorii contabile a construcțiilor și dispozitivelor speciale casate urmează a fi restabilită la decontări cu bugetul.

După finisarea lucrărilor, se determină costul efectiv al construcțiilor și dispozitivelor speciale provizorii, după care acestea se transmit în exploatare în baza „Procesului-verbal de transmitere în exploatare”, care se întocmește în două exemplare (unul se transmite în contabilitate, iar celălalt persoanei material responsabile pentru recuperarea materialelor obținute din demolarea, demontarea construcțiilor provizorii).

De remarcat, că în Planul general de conturi contabile nu sunt prezentate înregistrările contabile aferente tranzacțiilor cu construcțiile și dispozitivele speciale provizorii și calcularea uzurii acestora. În acest context, propunem schemele de înregistrări contabile privind evidența operațiunilor sus menționate cu aplicarea conturilor 213 „Obiecte de mică valoare și scurtă durată”, subcontul 2133 „Construcții și dispozitive provizorii” și 214 „Uzura obiectelor de mică valoare și scurtă durată”, subcontul 2142 „Uzura construcțiilor și dispozitivelor provizorii” (tabelul 3).

Tabelul 3

Înregistrările contabile aferente creării, calculării și decontării uzurii construcțiilor și dispozitivelor speciale

Nr. crt.	Conținutul operațiunii	Conturi corespondente	
		debit	credit
1	2	3	4
1.	Reflectarea costurilor aferente creării construcțiilor și dispozitivelor provizorii	812	211,531,533,52 1544 etc.
2.	Transmiterea în exploatare a construcțiilor și dispozitivelor provizorii create	2133	812
3.	Calcularea uzurii construcțiilor și dispozitivelor speciale provizorii prevăzute în lista de titluri, utilizate în activitatea de bază a entității	811	2142
4.	Calcularea uzurii construcțiilor speciale provizorii neprevăzute în lista de titluri, utilizate pentru construcția obiectelor, necesităților comerciale, administrative și de producție	121 712 713 821	2142
5.	Decontarea uzurii construcțiilor speciale provizorii ieșite	2142	2133
6.	Casarea valorii contabile a construcțiilor și dispozitivelor speciale la finisarea obiectului de bază	714	2133
7.	Reflectarea cheltuielilor aferente demolării construcțiilor și dispozitivelor provizorii	714	812
8.	Înregistrarea valorii realizabile nete a materialelor obținute la demolarea construcțiilor și dispozitivelor speciale în limita valorii reziduale probabile prognozate	211	2133
9.	Reflectarea venitului obținut ca rezultat al demolării construcțiilor și dispozitivelor speciale în mărimea diferenței dintre valoarea materialelor obținute și valoarea uzurabilă sau în cazul lipsei acestei valori	211	612
10.	Reflectarea cheltuielilor rezultate din demolarea construcțiilor și dispozitivelor speciale în mărimea diferenței dintre valoarea uzurabilă și valoarea materialelor obținute	714	2133
11.	Restabilirea la decontări cu bugetul a sumei TVA aferentă valorii contabile a construcțiilor și dispozitivelor speciale ieșite	713	534

Sursa: elaborat de către autor

În continuare vom examina modul de formare a costului construcțiilor speciale în baza unui exemplu convențional. S-ă presupunem că în cadrul construcției unei clădiri pentru oficiu a apărut necesitatea construirii unui depozit pentru păstrarea materialelor de construcții. Costurile aferente construcțiilor și dispozitivelor speciale au constituit 4 900 lei. Durata de construcție a oficiului prevăzută în contract – 24 luni. Efectiv obiectul a fost finisat în – 22 luni. Costurile aferente demontării construcției provizorii suportate de către secția de reparație a entității au constituit 290 lei, valoarea realizabilă netă a materialelor obținute – 130 lei.

În baza datelor din exemplu trebuie întocmite următoarele calcule și înregistrări contabile, care sunt prezentate în tabelul de mai jos:

**Înregistrările contabile aferente creării, calculării și decontării uzurii construcțiilor
și dispozitivelor speciale**

Nr. crt.	Conținutul operațiunii	Suma, lei	Conturi corespondente	
			debit	credit
1	2		3	4
1.	Reflectarea construcțiilor și dispozitivelor provizorii create	4 900	2133	812
2.	Calcularea uzurii lunare a construcțiilor speciale provizorii neprevăzute în lista de titluri, utilizate pentru construcția clădirii oficiului ($4\,900 : 24$ luni)	204,17	121	2142
3.	Decontarea uzurii construcțiilor speciale provizorii ieșite ($204,17 \times 22$ luni)	4 492	2142	2133
4.	Casarea valorii contabile a construcțiilor și dispozitivelor speciale la finisarea obiectului de bază ($4\,900 - (4\,900 \times 22 \text{ luni}) : 24$ luni)	408,33	714	2133
5.	Reflectarea cheltuielilor aferente demolării construcțiilor și dispozitivelor provizorii	290	714	812
6.	Reflectarea venitului obținut ca rezultat al demolării construcțiilor și dispozitivelor speciale în cazul lipsei valorii reziduale probabile	130	211	612

De remarcat, că Codul fiscal nu prevede reguli distincte aferente calculării uzurii OMVSD. În acest caz, se vor recunoaște ca deduceri cheltuielile privind uzura determinate în contabilitate. Această modalitate rezultă din art. 44 alin. 7 din Codul Fiscal, potrivit căruia entitatea poate folosi în scopuri fiscale metode de evidență financiară bazate pe prevederile SNC și IFRS (Standarde Internaționale de Raportare Financiară) care nu contravin prevederilor prezentului titlu [2, p. 22].

Concluzii

În concluzie menționăm, că uzura OMVSD se calculează în funcție de valoarea unitară și tipul obiectelor. Modul de calculare a uzurii stabilit în SNC „Stocuri” nu este argumentat sub aspect metodologic și contravine cerințelor IFRS. Considerăm rezonabil de a calcula uzura OMVSD în mărime integrală la transmiterea acestora în folosință, dar nu pe părți: în mărime de 50% din valoarea obiectelor diminuată cu valoarea reziduală probabilă – la transmiterea acestora în exploatare și 50% – la ieșirea acestora din exploatare – cum este prevăzut în SNC „Stocuri”.

În literatura de specialitate sunt recomandate două metode de calculare a uzurii construcțiilor și dispozitivelor speciale provizorii: în mărime totală a valorii contabile (neamortizabile) și în baza metodei liniare în aceeași sumă ca și pentru lunile precedente. După părerea noastră, a doua metodă este mai justificată deoarece aceasta nu permite supraevaluarea activului prin includerea uzurii în costul obiectului a valorii contabile a construcțiilor și dispozitivelor speciale.

Planul general de conturi contabile nu prevede înregistrări contabile aferente calculării și decontării construcțiilor și dispozitivelor speciale provizorii. În acest context, în articol sunt prezentate principalele înregistrări contabile aferente calculării și decontării uzurii obiectelor sus – menționate în conformitate cu cerințele noilor reglementări. Simplificarea modului de calculare a uzurii OMVSD va diminua volumul de lucru a contabilului, va asigura veridicitatea, credibilitatea și transparența informațiilor financiare.

Bibliografie:

1. Codul fiscal și legile pentru punerea în aplicare a titlurilor acestuia. În: Contabilitate și audit, 2015, nr. 4.
2. Codul practic în construcții cu instrucțiunile aferente (Instrucțiunea privind normele de deviz privind construirea clădirilor și construcțiilor speciale provizorii). În: Monitorul Construcțiilor din Republica Moldova, 2002, vol. 1(24), 1(25) cu modificările și completările ulterioare.
3. Legea contabilității nr. 113-XVI din 27 aprilie 2007. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 90-93 din 29 iunie 2007 (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 27-34 din 7 februarie 2014).
4. NEDERIȚA A. *Unele probleme ale contabilității obiectelor de mică valoare și scurtă durată*. În: Cooperarea dintre mediul universitar și organisme profesionale: soluții și oportunități în dezvoltarea

durabilă a profesiei contabile: Conferința Științifică Internațională din 04 aprilie 2014, Chișinău: ASEM, 2014, p. 120-123.

5. Planul general de conturi contabile. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 233-237 din 22 octombrie 2013.
6. Recomandări metodice privind tranziția la noile Standarde Naționale de Contabilitate. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.291-296 din 13 decembrie 2013.
7. Standardele Internaționale de Raportare Financiară. www.minfin.md.
8. Standardele Naționale de Contabilitate. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.233-237 din 22 octombrie 2013.

CONTABILITATEA DATORIILOR: TEOTIE ȘI PRACTICĂ

Prof. univ., dr. hab., Viorel ȚURCANU, ASEM
Conf. univ. dr., Irina GOLOCIALOVA, ASEM

Transmitting difficultly benefits of possessions is result of process of turnover economic between business entities. These benefits of possessions find embodiment in the property of each business unit. However, range of this goodness extending to influence in context evolution of economic relations. In present time something forms of properties changes its point of the nature: its ones have two basis of formation – economic and juridical, others have difficulty economic nature. Liabilities arise in the process of turnover of properties. They determined, characterizes and confirmed the future actions of business entity. It's natural that liabilities of business entity must be comparability its properties, as conditions so bases of measurement. In this research authors of article are looking something problems of discussion of interpretation, measurement and accounting of liabilities through prism of evolution to the methodology of accounting.

Key words: *interpretation of legal and economic, value of legal and economic, rights to possessions, definition of liabilities, conception of fair value, present value, methodology of accounting.*

Introducere

Bazele conceptuale pentru raportarea financiară (în continuare „Bazele conceptuale”), care servesc ca temei teoretic al Standardelor Internaționale de Raportare Financiară (SIRF), evidențiază cinci elemente ale raportării financiare, unul dintre ele fiind datoriile cu următoarea definiție: o datorie este un angajament curent:

- apărut în rezultatul evenimentelor economice anterioare;
- stingerea căruia diminuează resursele entității, ce asigură obținerea de beneficii economice.

Standardul național de contabilitate (SNC) „Capital propriu și datorii”, reglementează un șir de chestiuni ce țin de recunoașterea, evaluarea și dezvăluirea informației referitoare la datorii. Acest standard conține și o definiție privind datoriile adecvată celei prezentate în Bazele conceptuale.

O altă definiție este dată în Concepția contabilității financiare din SUA, unde datoriile sunt înțelese ca probabilitatea diminuării în viitor a veniturilor, legată de transmiterea averii și/sau prestarea de servicii unităților economice și condiționată de angajamente, apărute în rezultatul operațiunilor sau evenimentelor anterioare (SFAC, par.25).

Reieșind din aceste definiții, date de pe poziția contabilității, reiese că la recunoașterea datoriilor în calitate de element al raportării financiare, se ia în considerare esența economică a acestora, dar nu forma lor juridică. Apare întrebarea, sub influența căror factori s-a formulat o astfel de definiție? Există mai mulți factori, de exemplu, mediul în care s-a format termenul, însă determinantă este evoluția metodologiei contabilității și a raportării financiare.

În procesul circulației economice are loc mișcarea diferitor tipuri de bunuri economice: necorporale, corporale și financiare.

Reglementarea juridică a relațiilor economice, legate de repartizarea acestor bunuri între subiecții economici, creează relații juridice între ei, care au fost numite angajamente. Averea care este purtătorul bunurilor devine obiectul relațiilor juridice în ceea ce privește angajamentele subiecților economici – persoanelor juridice. Prin urmare, acțiunile, în rezultatul cărora apar datoriile, sunt obiectul dreptului civil.

Însă toate datoriile sunt legate nemijlocit de îndeplinirea unor sarcini principale pentru activitatea subiecților economici, și în primul rând, a eficienței economice a acestora. De aceea obiectul de cercetare în economie sunt acțiunile – mișcarea bunurilor economice.

Datoriile apărute în procesul mișcării acestor bunuri între subiecții economici strict evidențiați, determină juridic și caracterizează acțiunile viitoare, iar confirmarea juridică creează garanții de a prevedea și de diminua a riscurilor apărute din cauza îndeplinirii neglijenței a angajamentelor reciproce de către subiecți. Fără informație despre datorii, care apar în rezultatul realizării acțiunilor nominalizate, nu este posibil de a forma o opinie obiectivă despre îndeplinirea sarcinilor propuse, inclusiv despre situația financiară și rezultatele financiare ale entității. Contabilitatea este obligată să reflecte influența acestor acțiuni, iar raportarea financiară să interpreteze datele despre datorii, ca element al acțiunii finalizate.

Astfel, în calitate de obiect de observare al contabilității sunt acțiunile. Însă trebuie de menționat că forma acestui obiect cu timpul s-a schimbat: de la o operație de vânzare/ cumpărare cu un singur component până la eveniment economic. Este evident că o astfel de transformare a fost condiționată de un factor și nu putea să nu aibă consecințe respective: motivul a fost modificarea esenței averii, iar consecința – evoluția metodologiei contabilității. Tratarea actuală a datoriilor va fi examinată prin prisma evoluției metodologiei contabilității conform următoarei scheme:

- tratarea juridică și economică a datoriilor ca obiect al contabilității;
- evaluarea juridică și economică a datoriilor ca obiect al contabilității;
- contabilitatea datoriilor în condițiile evaluării economice a acestora.

Tratarea juridică și economică a datoriilor ca obiect al contabilității

Examinarea evoluției metodologiei contabilității demonstrează faptul că asupra conceptului acesteia, la fiecare etapă de stabilire, au influențat două tratări – juridică și economică. Însă fiecare din ele au fost îndreptate spre însușirea aceluiași obiect – averii.

Tratarea juridică pune accent pe faptul că regulile trebuie să fie obligatorii, să corespundă într-o măsură mai mare bunăstării societății și să reglementeze relațiile în interiorul societății prin stabilirea unui paritet de combinare a averii și angajamentelor. Această tratare este îndreptată spre asigurarea dreptății.

Tratarea economică determină ca prioritară utilitatea maximală a mijloacelor (averii); care asigură satisfacerea cererii societății prin producere, desfacere și consum. Utilitatea economică de la folosirea bunurilor, care nu poate fi cu precizie de determinat, dacă nu va fi luată în calcul poziția juridică, necesită crearea drepturilor la patrimoniu și stabilirea unor angajamente față de acesta. De aceea propunem examinarea metodologiei contabilității datoriilor prin prisma conținutului juridic și economic a acestora.

Din punct de vedere istoric se observă că din momentul formării metodologiei contabilității, ca obiect de observare al contabilității au devenit acțiunile confirmate juridic (operațiile, tranzacțiile, faptele vieții economice, evenimentele economice), care cu ajutorul unei metode speciale – reconstrucției conceptuale [5] trebuie să prezinte acțiunile exprimate în cifre. Ea din punct de vedere a cercetătorului francez în drept și economie R.Savatie „este în sens cunoscut o abstracție, deoarece din toate caracteristicile reale a obiectului de observare se păstrează doar una – exprimarea valorică” [3].

În rezultatul unei astfel de reconstrucții evenimentul real ca obiect de observare se transformă în două elemente: bunuri patrimoniale (activ) și datoriile subiectului (pasiv).

Prezentarea clasică despre datorii, în calitate de sursă de creare a patrimoniului, își are începutul de la prevederile dreptului roman, conform căruia se evidențiau trei baze de apariție a datoriilor: contractul, delictul, legea. Conform acestei grupări, datoriile apar din conținutul contractului, în care se exprimă libera dorință a părților de a transfera averea. Datoriile pot apărea și din cauza că entitatea a suferit pierderi în urma unor acțiuni nelegitime a altei entități. Conținutul unei astfel de datorii este recuperarea pagubelor. Însă, deoarece astfel de baze nu erau de ajuns, pentru a explica motivele apariției tuturor tipurilor de datorii, la acestea s-a alăturat încă o bază – legea, care trebuie să cuprindă ceea ce nu intră în incidența altor baze. O astfel de prezentare despre datorii poartă exclusiv caracter juridic și nu ia în calcul conținutul economic al datoriilor.

Considerăm necesar de a menționa că la gruparea bazelor datoriilor prezentată mai sus, se pune același accent și în prevederile Codului Civil ale multor țări, inclusiv și Republica Moldova¹⁰⁵, ce denotă caracterul ei juridic. Astfel, drepturile și angajamentele civile apar din următoarele baze: contracte și alte documente ce confirmă efectuarea tranzacțiilor, acte publice și decizii juridice, etc. În Codul Civil al RM se stipulează că „în virtutea raportului obligațional, creditorul este în drept să pretindă de la debitor executarea unei prestații, iar debitorul este ținut să o execute. Prestația poate consta în a da, a face sau a nu face” (CC RM, art.512, p.1).

O influență deosebită asupra tratării datoriilor a avut cercetătorul recunoscut în drept E.Godâmă. După părerea acestuia, în legătură cu evoluția reală a relațiilor comerciale, iar în sens general, cu relațiile economice, datoriile din punct de vedere juridic trebuie tratate ca angajamente, și ca credit – din punct de vedere economic [1].

¹⁰⁵ www.lex.justice.md/ru/325085

Esența acestei idei despre credit constă în următoarea: creditorul este o persoană care a oferit credit altei persoane¹⁰⁶. În loc ca acesta să-și asigure dreptul absolut și excepțional în vederea unui bun, l-a oferit pentru utilizare sau în posesie liberă altei persoane – debitoare, prin ce a exprimat încredere acesteia.

Însă încrederea întotdeauna este legată de riscuri, pentru minimizarea cărora se întocmește contractul, în care se confirmă partea juridică a evenimentului în cauză. Confirmarea prin contract a angajamentului față de creditor cere de la debitor efectuarea acțiunilor ce țin de oferirea, întoarcerea, recuperarea averii, etc. Un alt savant francez R. Savatier a formulat următoarea definiție: „datoria este împovărarea, care obligă o persoană sau câteva persoane să ofere bunuri unei sau câtorva persoane” [3]. Astfel, din punct de vedere a tratării juridice angajamentul exprimat în valoare bănească este o datorie.

În rezultat, un participant al tranzacției (subiect activ), care a primit dreptul de a cere de la altă persoană (subiect pasiv) oferirea, întoarcerea bunurilor sau altă acțiune, a început să se numească creditor, iar alt participant al tranzacției – debitor.

După cum se cunoaște, dreptul este viața publică reglementată, evoluția căreia corespunde evoluției tuturor științelor sociale, inclusiv și a economiei: cu cât e mai înalt nivelul sau mai bine dezvoltate relațiile economice, cu atât mai mult, chestiunile complicate de caracter economic trebuie să fie reglementate de o bază juridică corespunzătoare.

Astfel, **la prima etapă a evoluției metodologiei contabilității** noțiunile despre patrimoniu aveau caracter concret: în calitate de avere se considerau numai bunurile materiale, care erau utile. Prin înregistrarea dublă se reflecta averea subiectului economic, conform dreptului patrimoniului (dreptul averii), și sursa de proveniență a averii – creditorul concret, căruia subiectul îi datora pentru procurarea averii.

Anume bazele juridice, existența creditorului sau debitorului pe fiecare tranzacție cu averea au servit ca bază pentru introducerea înregistrării duble.

Cu timpul (**a doua etapă a evoluției contabilității**) materialitatea a pierdut importanța sa primordială: astfel cu dezvoltarea relațiilor economice a apărut averea care nu dispune de formă concretă, dar care constă din drepturi personale (licențe, obligații și altele). Concomitent cu dezvoltarea relațiilor economice a continuat să se lărgască cercul averii abstracte, care dispunea doar de o bază juridică. La acestea se referea dreptul la: proprietatea de artă, proprietatea industrială și proprietatea comercială.

În contabilitate o astfel de avere a căpătat denumirea de imobilizări necorporale, iar în jurisprudență – avere invizibilă (abstractă). De exemplu, proprietarul dispune de un teren, însă statului îi aparține dreptul la resurse minerale care se află pe acest teren. În rezultat, o avere concretă reală se împarte în câteva drepturi, care nu au formă materială reală: dreptul la proprietate, care servește ca bază pentru a cere plată pentru explorare, dreptul de a explora și alte drepturi pentru dobândirea resurselor minerale. Așadar, indiferent de aceea dacă se folosește acest tratament în privința averii reale (materiale) sau abstracte (nemateriale), dreptul proprietății a început să se divizeze în câteva drepturi și deja reprezintă un complex de atribuții a dreptului: dreptul de a stăpâni, dreptul de a utiliza și dreptul de a obține venit. Acesta este rezultatul dezvoltării tehnicii dreptului, care a găsit metode și proceduri de a transforma averea concretă în abstracții juridice (termene, concepții, corelații cantitative) cu scopul de a primi un câștig maxim de la utilizarea acesteia [3]. Este un lucru firesc caracterul contrariu al unor astfel de drepturi în raport cu angajamentele, care se impun persoanelor debitoare concrete.

După părerea E.Godăma, autorul acestei idei, datoria demonstrează relația juridică, conform căreia o persoană trebuie să execute în privința altei persoane acțiuni concrete, dar deoarece acestea conțin în sine dreptul la averea debitorului, respectiv și datoria are valoare. O particularitate a relațiilor de angajamente este și aceea că ele exprimă circuitul averii și datoriilor pentru un cerc limitat de persoane – creditor și debitor. În rezultat și datoria a devenit transferabilă, atât de la partea activă, cât și de la partea pasivă și funcționează în cadrul vieții economice a subiectului economic, așa cum anterior funcționa numai averea materială.

Astfel, dreptul și datoria au început să determine relațiile de angajamente între două tipuri de avere, iar creditorul și debitorul – sunt reprezentanții averii. Și astăzi „când vorbim despre avere, care participă în operațiunile economice ale entității, din punct de vedere economic, mai întâi, are însemnătate volumul drepturilor entității la averea în cauză” [2].

Însă la etapa a doua a evoluției metodologiei contabilității încă avea prioritate tratarea juridică, și dacă la prezentarea informației în raportarea financiară a influențat conținutul economic al tranzacțiilor (structura bilanțului în baza clasificării conturilor), astfel de factori economici ca inflația și valoarea în timp a banilor nu se lua în calcul. După cum a menționat savantul rus M.Piatov, predominarea tratării juridice a condus la

¹⁰⁶ Persoane (părți) în limbaj juridic se numesc subiecți, care pot în această calitate să realizeze drepturi și să îndeplinească angajamente [3].

aceea că datoriile se evaluau conform principiului nominalismului, care consta în faptul că bancnotele nu erau o sumă oarecare de unități, dar o valoare abstractă necunoscută [2]. Această sumă, este menționată la întocmirea contractului și nu se modifică în timp, însă deoarece conform tratării juridice sursele de creare a datoriilor sunt contractul, delictul și legea, atunci și datoria poate să se modifice numai în corespundere cu sursele ei.

După cum s-a subliniat, angajamentele sunt datorii din punct de vedere juridic, iar de pe poziții economice – un credit (teoria E. Godăma). Din aceasta rezultă că datoria reprezintă acea sumă de credit care influențează fluxurile de numerar. Prin urmare, numerarul a devenit un nou tip de avere, care în contabilitate a primit denumire de active monetare. Cu atât mai mult, banii nu numai reprezintă valoare, dar au devenit reprezentanți ai valorii tuturor bunurilor materiale și nemateriale. Exprimarea bănească a tuturor tipurilor de bunuri a permis de a include în circuitul economic și acele bunuri, în raport cu care poate să nu apară dreptul de proprietate, însă în legătură cu care apar datoriile. Astfel de datorii sunt condiționate de utilizarea forței de muncă, diferitor tipuri de energie, la fel și de aportul participanților.

Capacitatea banilor de a reprezenta orice bunuri, capătă o însemnătate tot mai mare, atât la tratarea juridică, cât cea economică, deoarece ușurează procesul de includere a averii în circuitul economic și lărgeste posibilitățile economice ale subiecților economici. Pentru ca acțiunile ce țin de avere să se considere acceptate din punct de vedere juridic, este necesar acordul de voință reflectat în contract¹⁰⁷, care este o bază valoroasă la apariția datoriei. Astfel, aplicarea tehnicii juridice a permis să se producă noi tipuri de contracte aferente tranzacțiilor, la baza cărora stă exprimarea valorică a procurării/vânzării¹⁰⁸ cu amânarea plății împrumuturilor¹⁰⁹, prin schimb, prestarea de servicii, acordarea de subvenții, etc.

Din punct de vedere juridic sarcina banilor constă în aceea ca să servească ca o unitate constantă a decontărilor juste în procesul executării tranzacțiilor [3]. Însă în prezent (**etapa a treia a evoluției metodologiei contabilității**) este dificil de a asigura un conținut unic al banilor și în timp, și în spațiu: în timp banii se devalorizează, iar în spațiu există un spectru larg de valută. Pentru a înlătura o astfel de nedreptate, se întocmesc contracte speciale cu luarea în calcul a modificărilor valorii banilor în timp, sau prin utilizarea ratei dobânzii la împrumuturi¹¹⁰, sau prin indexarea banilor, ajustându-i la „valoarea reală” a obiectelor tranzacțiilor de schimb.

Realizarea unor astfel de tranzacții e posibil numai prin intermediul datoriilor, însă diversitatea acestora a necesitat proceduri noi juridice pentru perfecționarea contractelor, care trebuie să servească ca bază pentru decontări. Astfel cu ajutorul tehnicii juridice în locul averii reale, care se preconiza să fie schimbată, a apărut o noțiune nouă abstractă – „decontări”.

Uneori noile forme de contracte, alcătuite cu utilizarea procedurilor juridice, contribuie la ridicarea eficacității subiectului economic, un exemplu fiind contractul privind arenda finanțată. Și invers, luarea în calcul a factorilor economici a contribuit la elaborarea unor noi forme de contracte, ca exemplu fiind contractele forward și opțiunile. În rezultat, la reglementarea contractelor în baza etalonului de măsurare în bani, se stabilește legătură reciprocă între jurisprudență și economie. Însă, deoarece conținutul economic al tranzacției deja determina tehnica juridică de întocmire a contractelor, a devenit necesar de a pune accentul pe tratarea economică și aprobarea principiului priorității conținutului asupra formei, care a devenit ca bază pentru ținerea contabilității și întocmirea situațiilor financiare.

Evaluarea juridică și economică a datoriilor, ca obiect al contabilității

După ce a fost marcată influența determinantă a conținutului economic asupra formării datoriilor, să ne oprim la una din cele mai discutabile chestiuni – evaluarea acestora.

Din punct de vedere juridic valoarea datoriilor reprezintă suma numerarului fixată în contract, pe care debitorul e dator să o transmită altei părți (creditorului) în limita relațiilor juridice existente. O astfel de tratare a evaluării datoriilor, bazată pe principiul nominalismului, corespundea direcției generale juridice a metodologiei contabilității în limita etapei a doua a evoluției sale. Tratarea economică a evaluării are menirea să asigure o definiție mai precisă a rezultatului financiar, de aceea în limitele acestei tratări este necesar de a

¹⁰⁷ Conform prevederilor CC al RM ca contract se recunoaște acordul de voință între două sau mai multe persoane privind stabilirea, modificarea sau stingerea raporturilor juridice.

¹⁰⁸ Un contract de cumpărare/vânzare (CC al RM, art. 753) este atunci când o parte se obligă să transmită bunul în proprietate altei părți, iar cumpărătorul se obligă să-l primească și să plătească pentru acesta prețul condiționat.

¹⁰⁹ Prin contractul de împrumut o parte (împrumutător) se obligă să dea în proprietate celeilalte părți (împrumutatului) bani sau alte bunuri fugibile, iar aceasta se obligă să restituie banii în aceeași sumă sau bunuri de același gen, calitate și cantitate la expirarea termenului pentru care iau fost date (CC al RM, art. 867)

¹¹⁰ În baza contractului de împrumut, părțile pot prevedea și plata unei dobânzi, care trebuie să se afle într-o relație Rezonabilă cu razele refinanțare a BNM (CC al RM, art. 869).

dezvălui detaliat chestiunile apariției, transmiterii și executării datoriilor contractuale, deoarece anume la aceste etape a circuitului economic se creează unele componente a rezultatului financiar total¹¹¹.

Managementul datoriilor subiectului economic, îndreptat spre determinarea rezultatului financiar de la creditul primit, presupune modificarea evaluării juridice prin includerea în contract a condițiilor despre schimbarea prețului la avere, lucrări, servicii în dependență de termenii de rambursare a datoriilor.

Astfel, la procurarea bunurilor cu condiția amânării plății, cumpărătorul de fapt primește un credit comercial (a se vedea ideea lui E.Godăma) în mărimea fixată în contract a prețului averii. În cazul când conform condițiilor contractului nu se prevăd recuperările pierderilor furnizorului-creditor, condiționat de valoarea banilor, cumpărătorul primește beneficii economice, care în exprimare valorică corespunde sumei pierderilor furnizorului. Această tratare a valorii (**a doua etapă a evoluției metodologiei contabilității**), fiind numită evaluare juridică, a fost o tentativă de a lua în calcul factorii economici, care în mod obiectiv modifica mărimea datoriilor.

În prezent evaluarea este privită după conținut ca juridică și economică:

- evaluarea juridică constă din valoarea nominală a creditului și dobânda prevăzută de contract pentru creditul comercial;

- evaluarea economică include valoarea nominală a creditului și beneficiile economice sau pierderile.

În continuare vom examina modul de determinare a valorii economice, care în condiții actuale a economiei necesită mai multă atenție. Din punct de vedere economic la cumpărător apare datoria legată de plățile amânate, care indică mărimea mijloacelor, implicate de către acesta în circuitul economic, nimerind în care averea aduce beneficii economice. În afară de aceasta, debitorul continue să utilizeze numerarul propriu, ne implicat în procesul decontărilor. Din aceasta și reiese viziunea în privința datoriei cumpărătorului – debitor în fața vânzătorului – creditor ca un credit comercial.

Concluzia care se poate de făcut constă în aceea că în suma generală a datoriei se include partea, care după esența sa este un venit suplimentar. În dependență de condițiile contractului de vânzare/cumpărare suma generală a datoriei reprezintă o combinație a valorii nominale a creditului primit și beneficiul economic ca diferență dintre venitul obținut în cazul când devalorizarea banilor legată de valoarea lor în timp, este mai mare decât dobânda pentru amânarea plății, și cheltuielile condiționate de calculul acestei dobânzi. Și invers, combinarea valorii nominale a creditului primit și pierderii economice, ca diferență dintre cheltuielile, condiționate de calculul dobânzii pentru amânarea plății, și venitul obținut, în cazul când devalorizarea banilor, condiționată de valoarea lor în timp, este mai mică decât dobânda pentru amânarea plății.

Considerăm oportun de a menționa că în Republica Moldova baza evaluării datoriilor în sistemul contabil o constituie anume tratarea juridică dar nu economică. Astfel, în SNC „Capitalul propriu și datorii”¹¹² se subliniază că datoriile se reflectă în urma tranzacțiilor și evenimentelor din trecut, care reiese din contractele încheiate sau din cerințele legislației locale (p.30) și se evaluează la valoarea lor nominală, care trebuie plătită, inclusiv impozitele și taxele, prevăzute de legislație (p.31). Așadar, în metodologia contabilității autohtone predomină tratarea juridică, care nu ia în calcul acel fapt, că mărimea reală a datoriei se modifică în timp, atunci când evaluarea economică produce o influență semnificativă la rezultatul financiar al entității.

În acest context susținem părerea profesorului M. Piatov despre faptul, că „cu cât e mai mare datoria, care aduce subiectului un oarecare rezultat financiar, cu cât mai mare parte suma acestuia ocupă în pasivele entității, cu atât mai valoros este rezultatul financiar, care primește entitatea de la existența unei asemenea datorii” [2].

O astfel de tratare la evaluarea datoriilor trebuie de aplicat și la capitolul „Capital”, deoarece din punct de vedere economic suma surselor proprii a mijloacelor indică volumul creditului acordat subiectului economic de către proprietarul său¹¹³.

Deoarece științele economice de fapt rămân științe care reflectă realitatea, pe când metodele matematice, inclusiv metoda scontării¹¹⁴, în tot mai mare măsură devin un mijloc important pentru interpretarea proceselor economice. Eficacitatea aplicării metodei scontării depinde de alegerea *ratei de scontare*, care trebuie să reflecte evaluările curente de piață a valorii în timp a banilor. Rata scontării reprezintă acel câștig, care l-ar fi cerut investitorii, dacă ar fi ales varianta de investire, prin care fluxul de numerar ar fi fost echivalent cu acel așteptat de entitate de la utilizarea unui concret activ. Această rată trebuie să corespundă

¹¹¹ Prin aceasta se explică acea atenție care se acordă în sistemul SIRD chestiunilor evaluării instrumentelor financiare.

¹¹² www.mf.gov.md/actnorm/contabil

¹¹³ În această lucrare chestiunea elementelor de capital nu se examinează.

¹¹⁴ Esența metodei de scontare, la fel și de aplicare a acesteia, destul de larg se dezvoltă în literatura de specialitate.

cu rata, care rezultă din tranzacții curente pe piața fondurilor sau reieșind din valoarea medie ponderată a capitalului (WACC). De regulă pentru calculul ratei de scontare se folosește modelul CAMP (Capital Asset Pricing Model). Tradițional în practica evaluării corespunzătoare ratei scontării se efectuează cu utilizarea concepției WACC. Metodologia calculării WACC reprezintă exclusiv o chestiune tehnică, căreia îi este dedicat un număr mare de literatură științifică și în cadrul căreia nu există o unanimitate de păreri [6].

Metodologia contemporană a contabilității și raportării financiare este metodologia SIFR-lor, la baza căreia stă tratarea economică (**a treia etapă a evoluției metodologiei contabilității**). Ideea de bază a metodologiei SIFR este aplicarea concepției „evaluării la valoarea justă. Conform acestei concepții valoarea tuturor posturilor situațiilor financiare trebuie să fie ajustată la caracteristica unificată temporară.

Evaluarea activelor entității la valoarea justă¹¹⁵ permite de a demonstra valoarea acestora la data întocmirii raportării financiare, iar evaluarea datoriilor la valoarea scontată asigură comparabilitatea cu valoarea justă a activelor [6].

În contextul aplicării evaluării economice a datoriilor este actuală chestiunea înregistrării în contabilitate a operațiunilor legate de recunoașterea datoriilor evaluate la valoarea scontată. Expunerea acestei chestiuni la fel o vom realiza prin prisma tratărilor juridice și economice.

Contabilitatea datoriilor în condițiile aplicării evaluării economice a acestora

Una din funcțiile contabilității este reflectarea mișcării bunurilor la subiecții economici și între aceștia. Tehnica reflectării datoriilor se consideră una din cele mai principale componente ale contabilității în cadrul executării acestei funcții, deoarece rolul datoriilor este de a demonstra cum se transferă averea din sfera circuitului economic a debitorului în sfera creditorului. După cum se cunoaște, sistemul contabil cuprinde principii, procedee și metode aferente metodologiei contabile existente. Să examinăm, mai întâi, modul de înregistrare în contabilitate a datoriilor conform metodologiei contabilității în cadrul **etapei a doua a evoluției acesteia**. Anume la această etapă au fost dezvoltate concepțiile bilanțului static și dinamic. Concepția bilanțului static pune accentul pe esența averii întreprinderii, participarea acesteia în circuitul economic și influențarea astfel la rezultatul financiar. La baza concepției bilanțului dinamic, autorul căreia este germanul E.Šmalenbah, stau sursele de formare a averii, privite prin participarea lor în procesul circuitului economic și la rezultatul financiar. Mai mult, în cadrul acestei concepții se observă tendința de a utiliza tratarea economică la ținerea contabilității și raportării financiare.

Concepția bilanțului dinamic prevede analiza circuitului capitalului. În corespundere cu această concepție, profitul ca rezultat al comparării veniturilor și cheltuielilor, se reflectă în bilanț și prin urmare, și posturile bilanțului reprezintă stadii de mișcare a veniturilor și cheltuielilor. Activul (averea) indică direcțiile investirii mijloacelor bănești, ceea ce denotă efectuarea cheltuielilor anticipate, iar datoriile sunt încă mijloace nefolosite, ceea ce se consideră ca venituri. Într-adevăr, datoria entității, ca sursă de avere, se contabilizează din momentul stingerii, adică executării datoriei conform contractului. Aceasta înseamnă că până la momentul stingerii datoriei entitatea utilizează averea, procurată de la furnizor cu scopul obținerii beneficiului economic. Dacă numerarul încă nu este plătit furnizorului, cumpărătorul primește din acest eveniment un câștig suplimentar. În corespundere cu structura bilanțului elaborat de către E.Šmalenbah, datoriile aferente conturilor comerciale reprezintă venituri, dar încă nu-s cheltuieli, datoriile legate de împrumuturi – intrări, dar încă nu sunt cheltuieli, finanțările cu destinație specială – venituri, care vor deveni bunuri. La această etapă a evoluției metodologiei contabilității predomină evaluarea juridică a datoriilor, de aceea la momentul recunoașterii inițiale acestea se reflectau în corespundere cu clasificarea conturilor deschise pentru evidența lor.

Însă situația s-a schimbat în legătură cu trecerea la evaluarea economică (**a treia etapă a evoluției metodologiei – metodologia IFRS**), în corespundere cu care datoria se evaluează la valoarea nominală și beneficiu sau pierdere suplimentare. În rezultatul aplicării evaluării economice, datoria devine obiectul contabilității cu două componente, ce necesită reflectarea separată a fiecărei din ele.

Însă fără a lua în calcul componenta juridică a fiecărui eveniment economic a activității entității, nu este posibilă elaborarea mecanismului de înregistrare în contabilitate executarea datoriilor (tranzacțiilor) în condiții actuale.

După părerea noastră, acest mecanism de reflectare în contabilitate a datoriilor, care apar în rezultatul primirii creditelor, subvențiilor, sau a operațiilor cu instrumente financiare, trebuie să prevadă următorii pași:

1. Recunoașterea datoriei la valoarea discontată, reieșind din tratarea datoriilor ca venituri care încă nu au devenit cheltuieli;
2. Recunoașterea diferenței dintre valoarea scontată și a exprimării nominale a activului monetar,

¹¹⁵ Chestiunea referitoare la trecerea evaluării conform valorii juste în contextul concepției „autenticității raportării financiare”, este dezvoltată pe larg în diverse publicații.

3. Identificată ca venituri anticipate, condiționată de astfel de factori economici ca valoarea în timp a banilor și inflația, care în esență sunt venituri (sau cheltuieli);
4. Repartizarea veniturilor (cheltuielilor) anticipate și recunoașterea acestora în perioada de raportare;
5. Stingerea datoriei la valoarea contabilă la data decontării.

În cazul executării tranzacțiilor comerciale, lipsesc datoriile pentru dobânzi. În așa caz datoriile se determină reieșind din informația despre valoarea justă a activului procurat la data tranzacției, și veniturile/cheltuielile, condiționate de factorii temporari, și se recunosc în calitate de venituri/cheltuieli a perioadei de raportare. Având în vedere cele expuse, prin intermediul următoarei ilustrații vom prezenta mecanismul contabilității datoriilor aferente operațiilor financiare.

Ilustrația. În anul 201N-2 Compania a primit un împrumut de la o entitate în mărime de 125 000 lei. Dobânzile aferente împrumutului sunt calculate reieșind din rata dobânzii de 5%. Împrumutul urmează să fie rambursat peste trei ani. Rata de piață a dobânzii pentru împrumuturi similare este de 10%. Compania nu efectuează alte plăți aferente creditului. Împrumutul se reflectă la valoarea justă (valoarea netă actualizată a dobânzilor, calculate în baza ratei fixe a dobânzii, achitate anual pe parcursul a trei ani și a sumei datoriei principale în mărime de 125 000 lei, actualizate la rata de 10%).

În costul de intrare a datoriei privind împrumutul (109 460 lei) se include:

– valoarea actualizată a plății viitoare în mărime de 125 000 lei cu aplicarea ratei dobânzii de 10%, ceea ce constituie 93 875 lei ($125\,000 \text{ lei} \times 0.751$);

– valoarea actualizată a tuturor plăților de dobânzi – 15 585 lei ($6\,250 \text{ lei} \times 2.49$), unde 6 250 lei – dobânzile datorate ($125\,000 \text{ lei} \times 0.05$), iar 2.487 – anuitatea cu rata actualizării de 10%.

Calcularea costului amortizat al datoriei financiare privind împrumutul preferențial la fiecare dată de raportare este prezentat în format tabelar (tabelul 1).

Tabelul 1

Calculul costului amortizat al datoriei privind împrumutul preferențial

(lei)

Perioada	Valoarea contabilă a datoriei	Cheltuieli de finanțare	Plata dobânzilor	Cost amortizat
201N-2	109 460	10 945	(6 250)	114 155
201N-1	114 155	11 415	(6 250)	119 321
201N	119 320	11 930	(125 000+6250)	0
Total	0	34 290	(143 750)	0

Diferența (15 540 lei) dintre cheltuielile de finanțare (34 290 lei) și dobânzile achitate [18 750 lei ($6\,250 \text{ lei} \times 3$)] reprezintă venituri anticipate.

În propriul său Plan de conturi contabile Compania a deschis la contul „Venituri anticipate pe termen lung” un cont analitic distinct “Împrumut preferențial”.

În baza datelor prezentate, în contabilitate se vor întocmi următoarele înregistrări contabile (tabel 2).

Tabelul 2

Înregistrări contabile privind evidența veniturilor anticipate (împrumut preferențial)

Data	Conținutul operației	Conturi corespondente			
		Debit	Suma, lei	Credit	Suma, lei
01.01 201N-2	Recunoașterea inițială a datoriei financiare	Conturi curente în monedă națională (242)	109 460	Împrumuturi pe termen lung/Alte împrumuturi pe termen lung (4126)	109 460
01.01 201N-2	Recunoașterea diferenței din actualizarea valorii datoriei financiare	Conturi curente în monedă națională (242)	15 540	Venituri anticipate pe termen lung/Venituri din finanțări (4241)	15 540
01.01 201N-2	Cota curentă a veniturilor anticipate	Venituri anticipate pe termen lung/Venituri din finanțări (4241)	4 695	Venituri anticipate curente/Venituri din finanțări (5351)	4 695

31.12 201N-2	Recunoașterea cheltuielilor de finanțare	Cheltuieli financiare/ Cheltuieli de finanțare (7225)	10 945	Împrumuturi pe termen scurt /Dobânzi aferente împrumuturilor (5127)	10 945
31.12 201N-2	Recunoașterea veniturilor curente ¹¹⁶	Venituri anticipate curente/Venituri din finanțări (5351)	4 695	Venituri financiare/ Venituri din finanțări (6224)	4 695
31.12 201N-2	S-a achitat datoria privind dobânzile	Împrumuturi pe termen scurt/Dobânzi aferente împrumuturilor (5127)	6 250	Conturi curente în monedă națională (242)	6 250
201N-1 ¹¹⁷					
01.01. 201N	Reclasificarea datoriei financiare privind împrumutul preferențial	Împrumuturi pe termen lung/ Alte împrumuturi pe termen lung (4126)	119 320	Împrumuturi pe termen scurt/ Alte împrumuturi pe termen scurt (5126)	119 320
31.12 201N	Recunoașterea cheltuielilor de finanțare	Cheltuieli financiare/ Cheltuieli de finanțare (7225)	11 930	Împrumuturi pe termen scurt /Dobânzi aferente împrumuturilor (5127)	11 930
31.12 201N	Recunoașterea veniturilor curente	Venituri anticipate curente/Venituri din finanțări (5351)	5 680	Venituri financiare/ Venituri din finanțări (6224)	5 680
31.12 201N	S-a achitat datoria privind împrumutul	Împrumuturi pe termen scurt (512)	131 250	Conturi curente în monedă națională (242)	131 250

Concluzie: În corespundere cu metodologia actuală a SIRF-lor, prin datorie ca element al raportării financiare se înțelege o datorie curentă, care apare în rezultatul evenimentelor trecute și stingerea căreia duce la diminuarea resurselor entității, ce asigură beneficii economice. Însă această tratare a datoriei este rezultatul evoluției metodologiei contabilității, la baza căreia în dependență de etapa stabilirii acesteia a stat sau tratarea juridică, sau tratarea economică, sau ambele. De aceea dezvoltarea esenței datoriei, care a determinat și tehnica contabilizării acesteia, este realizată conform schemei, compuse din trei trepte.

În limitele primei trepte s-a analizat influența evoluției reale a relațiilor economice la tratarea datoriilor, care din punct de vedere economic sunt credite. Astfel s-a depistat că cu lărgirea spectrului bunurilor de la concrete (corporale) la abstracte (necorporale și financiare) s-au schimbat relațiile juridice dintre subiecții tranzacțiilor. Executarea tranzacțiilor, în majoritatea cazurilor, e legată de apariția datoriilor, iar diversitatea acestora a făcut necesară aplicarea de noi proceduri juridice la încheierea contractelor, care trebuie să servească ca bază pentru decontări. Influența factorilor temporari în vederea transpunerii accentului de la tratarea juridică la cea economică a fost semnificativă. De aceea și tratarea datoriilor a început să se realizeze prin prisma conținutului economic al tranzacțiilor efectuate cu bunuri.

În cadrul trepte a doua s-a efectuat compararea evaluării juridice a datoriilor cu cea economică.

În rezultat s-a ajuns la concluzia că evaluarea economică ia în calcul influența factorilor temporari și include atât valoarea nominală a creditului cât și profitul sau pierderea economică. Cea mai reușită metodă care trebuie aplicată la evaluarea economică a datoriilor este metoda scontării.

În limitele trepte a treia s-a ajuns la concluzia, că tehnica reflectării datoriilor este un component complicat al sistemului contabil. Pentru argumentarea acestei poziții, esența datoriilor s-a examinat prin prisma concepției bilanțului dinamic, conform căreia datoriile sunt tratate ca venituri anticipate. O astfel de viziune a datoriilor determină mecanismul reflectării acestora în contabilitate: cu aplicarea evaluării economice datoria devine compusă din două componente a obiectului contabilității, ce necesită evidențierea fiecărui component. Totuși, fără a lua în calcul tratarea juridică a fiecărui eveniment economic, nu este posibilă elaborarea unui mecanism de contabilizare a executării datoriilor în condițiile actuale. Aceasta este metodica contabilității datoriilor, care corespunde metodologiei SIRF.

¹¹⁶ Se determină ca diferența dintre dobânzile calculate aferente finanțării și dobânzile achitate.

¹¹⁷ Înregistrări contabile similare privind recunoașterea veniturilor și cheltuielilor curente, precum și privind achitarea dobânzilor se efectuează la 31.12.201N-1.

Bibliografie:

1. ГОДЭМЭ, Е. *Общая теория обязательств*. М., 1948. – 511 с.
2. ПЯТОВ, М. *Обязательства и их отражение в бухгалтерском учете* [Электронный ресурс: finbiz.spb.ru/.../1_2009], с. 118 – 128.
3. САВАТЬЕ, Р. *Теория обязательств: практический и экономический очерк* / пер. с фр. – Москва: Прогресс, 1972. – 440 с.
4. СОКОЛОВ, Я. *Бухгалтерский учет от истоков до наших дней: Учебное пособие для вузов*. М: Аудит, ЮНИТИ, 1996. – 638 с.
5. СОКОЛОВ, Я. *Основы теории бухгалтерского учета* – М: Финансы и статистика, 2000. – 496 с.
6. ȚURCANU, V., GOLOCIALOVA, I. *Raportarea financiară conform standardelor internaționale* – Chișinău: ACAP, 2015. – 450 p.

EFICIENȚA ȘI EFICACITATEA ÎN APRECIEREA NIVELULUI DE PERFORMANȚĂ ÎN TELECOMUNICAȚII: ASPECTE TEORETICE ȘI PRACTICE

*Prof. univ., dr. hab., Vasile BUCUR, ASEM
Dr., Galina BĂDICU, ASEM
gbadiku@mail.ru*

Enhancing the performance in telecommunications sector is a target aimed at by all the entities operating in that sector. In practice, there is a real debate among the authors concerning the most appropriate indicators for assessing the performance. Such diversity of opinions about the concept of 'performance' stems from the various ways of defining it depending on the users of the financial-accounting information. In this article, we present the recommended indicators of efficiency, expedience and performance along with the requirements of the concerned groups of managers, shareholders/investors, creditors and subscribers.

Key words: *efficiency, expedience, performance, telecommunications.*

JEL: M41, L25, L96

Introducere. Mediul de afaceri, se confruntă în prezent cu numeroase provocări, care pot avea un impact major asupra performanței entităților. Necesitatea măsurării și evaluării performanței în cadrul entităților apare ca urmare a creșterii gradului de dificultate al soluționării problemelor, tot mai complexe, cu care se confruntă entitățile de telecomunicații, ca urmare a dezvoltării tehnologiilor informaționale și a standardelor existente. **Operatorii serviciilor de telecomunicații, oferind o gamă tot mai extinsă de servicii bazate pe trafic de date, trebuie să-și uniformizeze raportarea performanței în funcție de evoluția noilor servicii.** Astfel, pentru a putea aprecia măsura în care obiectivele entităților sunt atinse și strategiile sunt eficiente, este absolut necesară determinarea unui sistem integrat de indicatori, care să permită aprecierea nivelului atins de performanță. În plus, orice decizie managerială trebuie să se bazeze pe o foarte bună cunoaștere a situației, ceea ce nu este posibil în absența investigațiilor complexe referitoare la performanța entității, care să elucideze **criteriile de măsurare a performanței, indicatorii de evaluare și modul de calculare.**

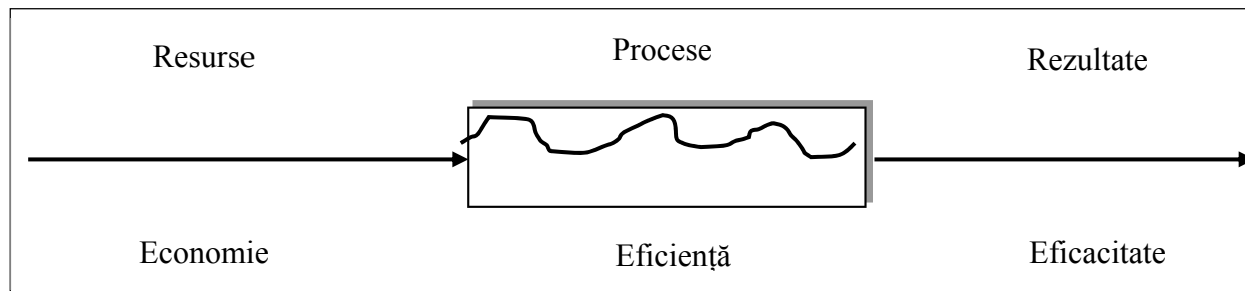
Descrierea situației în domeniu și identificarea problemelor cercetării. Aspectele generale ale măsurării performanței la nivel de entitate sunt abordate în lucrările unor autori străini, precum: Albu N., Albu C. [1], Bouquin H. [14], Bunea Ș. [3], Busuioc L. [4], Ciora C. [5], Deaconu M. [6], Jianu I. [10], Ștefănescu A. [12], Tabără N. [13-17].

Măsurarea performanței entităților de telecomunicații nu este deloc ușoară, cel puțin două motive putând fi invocate în acest sens. În opinia noastră, performanța este influențată, în primul rând, de factori externi extrem de importanți, cum sunt abonații și partenerii de afaceri, pe care entitatea nu-i poate controla. În al doilea rând, performanța exercită un rol de mediere între factorii externi și diferitele procese interne organizaționale. Un operator al serviciilor de telecomunicații va fi mult mai expus riscurilor, dacă nu identifică și monitorizează adecvat indicatorii care îi reflectă performanța, precum: *atragera de noi abonați și veniturile generate de ei, creșterea venitului, inclusiv din servicii noi, cota de piață, loialitatea și satisfacția cerințelor abonaților etc.*

În literatura de specialitate, măsurarea performanței poate fi efectuată prin diverse metode de evaluare, sub aspecte calitative și cantitative, exprimate prin eficacitate și eficiență, accentul se poate pune pe un

singur factor, cu omiterea altora, din simplul motiv că el este unicul măsurabil, iar opiniile cu privire la cei mai rezonabili indicatori de măsurare a performanței entității sunt diverse.

Problematica generală a performanței este prezentată de Bouquin H. [14], menționând că adevărata performanță se obține prin îmbinarea **economiei**, ca condiție esențială în asigurarea **eficienței**, iar **eficacitatea** depinde de gradul lor de realizare, reprezentând de fapt finalitatea **performanței**, figura 1.

Sursa: elaborat după Bouquin [14, p. 63]

Termenul „performanță”, „performant” se aplică de către diferite persoane în cele mai diverse cazuri în care se expun rezultatele obținute. El se folosește pentru a exprima calitatea, productivitatea sau eficiența unui utilaj, unei mașini, unui autovehicul etc. În sensul caracteristicii pozitive a unui credit acordat cu o dobândă înaltă, specialiștii se exprimă „credit performant”, și invers, dacă creditul nu este rambursat și este clasificat în categoria „dubios” sau „compromis”, se spune că este un „credit neperformant” sau care ne va aduce pierderi.

În DEX, performanța este explicată ca un rezultat deosebit de bun obținut într-o competiție sportivă, realizare deosebită într-un domeniu de activitate sau cel mai bun rezultat obținut de un sistem tehnic, de o mașină, de un aparat etc. [8, p. 802]. Această tratare este și în Dicționarul Explicativ Ilustrativ [7, p. 721]. E și natural, că în cazul dat, apare întrebarea: dacă entitatea obține în anul curent aceleași rezultate ca și-n anul precedent - ea evaluează activitatea sa ca performanță, sau nu? În opinia noastră, răspunsul urmează a fi negativ, deoarece nu s-a înregistrat o creștere a indicatorilor ce determină performanța.

Performanța în telecomunicații este tratată ca îmbunătățire continuă a parametrilor serviciilor furnizate atât în ceea ce privește eficacitatea și eficiența, dar și nevoile și așteptările abonaților. Legătura între eficiență și eficacitate este și necesară și, totodată problematică, deoarece această legătură exprimă **competitivitatea entității**. Unul din indicatorii-cheie ai competitivității pe piață este **cota de piață**, care arată cât de bine se descurcă operatorul serviciilor de telecomunicații față de concurenții săi. În opinia noastră, evoluția acestui indicator permite identificarea nu doar a creșterii sau declinului pieței totale, ci și a tendințelor de selectare a abonaților.

Eficiența presupune cea mai bună gestionare a mijloacelor și capacităților în raport cu rezultatul [13, p. 31]. Priboi M. menționează că, eficiența semnifică măsura rezultatelor activității prin raportare la eforturile făcute în timpul desfășurării activității respective și se obține ca efect al experienței. În sens general, a fi eficient înseamnă a face un lucru cât mai bine cu costuri cât mai reduse [11, p. 84]. În această definiție, sintagma „și se obține ca efect al experienței” este în plus. „Experiența” în cazul dat, se conține în desfășurarea activității entității. Termenul „efect” reprezintă un indicator absolut, care la rândul său urmează a fi raportat la efort (costuri/cheltuieli pentru a determina eficiența).

Prin urmare, eficiența reprezintă raportul efectului către costuri/cheltuieli privite ca efort în activitatea unei entități sau către activele utilizate a acesteia. Eficiența poate fi măsurată pentru fiecare factor de producție în parte și, în general, pentru activitatea entității. De exemplu, randamentul mijloacelor fixe sau productivitatea muncii pentru factorul de producție, forța de muncă etc. Rentabilitatea activelor va exprima eficiența patrimoniului unei entități etc.

Eficiența reprezintă raportul dintre ansamblul efectelor utile (sau a rezultatelor) obținute într-o activitate economică și totalul eforturilor pe care le suportă această activitate [7, p. 315]. Cum se vede, în baza acestei definiții este pusă metoda de determinare a eficienței. Însă definiția economică a eficienței este cu mult mai dificilă. O variantă a acesteia poate fi formulată astfel: **eficiența reprezintă utilizarea resurselor disponibile care asigură o creștere a raportului efectului obținut către efortul depus de către entitate în perioada de gestiune față de perioada precedentă**. Cu atât mai mult, nu poate fi vorba despre eficiență, dacă mărimea indicatorilor relativi prin care se măsoară eficiența este mai mică decât perioada precedentă.

Eficacitatea înseamnă obținerea de rezultate în cadrul unor obiective bine definite. Ea reprezintă aptitudinea entității de a-și îndeplini obiectivele fixate și se referă la măsura în care o activitate satisface o necesitate, realizează un obiectiv, îndeplinește o funcție [13, p. 31]. Ea este o caracteristică a funcțiilor

entităţii şi conducerii, indicând gradul de realizare, măsurat prin efecte, a acestora. Spre exemplu, eficacitatea procesului de prestare a serviciilor de telecomunicaţii este determinată **de gradul** în care impactul lucrătorilor asupra obiectelor cu ajutorul mijloacelor muncii **satisfac aşteptările/cerinţele abonaţilor**. Chiar dacă abonaţii doresc să plătească mai mult pentru un serviciu, ei pretind, totuşi, la serviciile adaptate nevoilor lor [1, p.101].

Necesită concretizare şi noţiunea „eficacitate”. Drept obiectiv al acestei definiţii, Albu N. şi Albu C., prezintă „realizarea unui obiectiv, îndeplinirea unei funcţii”. În cazul definiţiei nominalizate, această sintagmă este incertă. Ce înseamnă a realiza un obiectiv sau a îndeplini o funcţie? Spre exemplu, o entitate a procurat un utilaj pentru a presta servicii de telecomunicaţii. Există în cazul dat eficacitate? Obiectivul doar a fost realizat. Cum de măsurat această eficacitate dacă ea există? Dacă studiem atent explicaţiile economistului Minu M., ajungem la concluzia că noţiunea de eficacitate trebuie de înţeles ca atingerea gradului de satisfacere a unor cerinţe. De exemplu, gradul de satisfacere a cerinţelor abonaţilor în prestarea serviciilor de către operatorul respectiv sau de satisfacere a cerinţelor cumpărătorilor privind produsele fabricate. Acelaşi conţinut se exprimă şi în DEX: eficacitatea – calitatea de a produce efectul (pozitiv) aşteptat, eficienţa [8, p. 332]. Al doilea conţinut nu-l putem accepta, deoarece se egalează după conţinut eficienţa cu eficacitatea. Aceşti doi termeni sunt două noţiuni diferite după conţinutul lor economic şi necesită diferite metode de măsurare, aplicând diferiţi indicatori.

În opinia noastră, **eficacitatea reprezintă realizarea capacităţilor şi posibilităţilor de a satisface anumite cerinţe personale sau de producţie pentru diferite grupuri de clienţi, acţionari/investitori, creditori, manageri, salariaţi, precum şi de creştere a indicatorilor absoluţi de evaluare a activităţii entităţii.**

Principalele aproximări ale eficacităţii şi eficienţei se referă la gradul de atingere a sarcinii, deci a unor performanţe [11, p. 85]. Combinând aceste două caracteristici ale performanţei într-o matrice obţinem patru situaţii, tabelul 1.

Tabelul 1

Matricea performanţei entităţilor

Indicatorul	Eficacitate	Ineficacitate
Eficienţa	Eficienţa + Eficacitate = = Performanţă 1	Eficienţa + Ineficacitate = <i>obiectivele nu se îndeplinesc chiar şi în condiţiile utilizării eficiente a resurselor</i> 2
Ineficienţa	Ineficienţa + Eficacitate = <i>obiectivele se îndeplinesc cu permiterea risipei parţiale de resurse sau utilizării limitate a capacităţii de producţie</i> 3	Ineficienţa + Ineficacitate = resursele sunt risipite, capacitatea de producţie slab utilizată, satisfacerea cerinţelor la nivelul preconizat nu este realizată 4

Sursa: prelucrat şi completat de autori după Bibu N. [2, p. 63]

Din matricea performanţei se constată că singura situaţie, cu adevărat acceptabilă, este cea din cadranul întâi, acolo unde avem şi eficacitate şi eficienţă. Cadranul patru descrie entităţile ce se află în situaţia în care însăşi existenţa le este pusă în pericol, fiind, practic, la un pas de faliment, fapt ce prezintă o ameninţare a supravieţuirii pe termen lung, dacă managementul nu este capabil să elaboreze strategii şi să determine acţiuni în direcţia misiunii entităţii.

Cadranul al doilea şi cadranul al treilea prezintă situaţii problematice, dar discutabile. Astfel, în cadranul al doilea este prezentată situaţia în care entitatea nu-şi atinge sarcinile, ceea ce constituie un aspect nefavorabil, dar acest fapt se realizează prin gestionarea bună a resurselor. În cadranul al treilea, este prezentată situaţia în care entitatea îşi atinge sarcinile satisface cerinţele clienţilor (abonaţilor), ceea ce este un aspect pozitiv, dar acest fapt se realizează cu un consum mare şi nejustificat de resurse nu numai din cauză lipsei atitudinii gospodăreşti, dar şi a utilizării capacităţii de producţie la un nivel nesatisfăcător. Motivul – prestarea serviciilor/comercializarea produselor nesatisfăcătoare. Prin urmare, în acest caz, este nevoie de o gestionare mai bună a resurselor.

Totuşi, această prezentare (tabelul 1), deşi este atrăgătoare, necesită o examinare din punct de vedere tehnic, logic şi economic.

Tehnic şi logic, toate cadranele sunt clare, înţelese. Când în activitatea economică a entităţii s-a obţinut şi eficienţă şi eficacitate, vom avea performanţă (cadranul I), nu se obţine nici una nici alta – **situaţia economico-financiară a entităţii este critică** (cadranul IV). **Însă nu există un termen exprimat printr-un singur cuvânt alternativ performanţei.** Dacă din două noţiuni (eficienţă şi eficacitate), în perioada de

gestiune, s-a atins numai una, atunci apar probleme. În cazul ineficienței însoțită de eficacitate, autorul Bibu N. specifică: nu avem performanță (cadranul III). Entitatea a permis risipă de resurse. Risipa de resurse este înțeleasă ca folosirea nechibzuită a bunurilor economice, cheltuială fără măsură [8, p. 929], a consuma resurse fără rost, a calcula salarii fără a măsura munca etc. În cazul ineficienței, nu se exclud și aceste cazuri. Însă în mod categoric, mai ales în condițiile economiei de piață, este posibilă și altă situație cu care insistăm să o completăm. Entitatea prestează abonaților servicii calitative, însă nu utilizează deplin capacitatea de producție a potențialului tehnic din cauză cotei mici pe piața internă sau externă. Nu există nicio risipă în acest caz. Avem o limitare în utilizarea capacității de producție a entității. Aceasta se observa mai ales la entitățile de fabricare a produselor. Astfel, cadranul III se propune de completat cu sintagma „utilizarea limitată a capacității de producție”.

În cadranul II, tot nu există performanță. Rezultatul obținut din însumarea a care eficienței și a ineficienței este incomplet. El arată numai rezultatul ce exprimă eficacitate, iar cel ce exprimă „eficiență” s-a omis. Luând în considerare ambele componente ale performanței, în cadranul II, era rațional de stipulat „obiectivele nu se îndeplinesc chiar în condițiile utilizării eficiente a resurselor”. Cu aceste completări este prezentată matricea performanței în tabelul 1.

O concretizare necesită și sintagma „obiectivele nu sunt îndeplinite”. Conform acestei logici urmează: dacă obiectivele (sarcinile) în prestarea serviciilor se îndeplinesc – s-a obținut eficacitate, nu se îndeplinesc aceste obiective, nu există eficacitate. Dar dacă obiectivele sunt îndeplinite la 50% sau 80%, ce apreciere urmează? Dacă 60% din abonați sunt satisfăcuți de prestarea serviciilor, sau 100% de abonați sunt satisfăcuți în măsură de 70% de calitatea prestării serviciilor, există eficacitate sau nu? În aceste situații este rațional de a stabili gradul de satisfacere a cerințelor abonaților. În cazul nostru, este necesar de indicat: „obiectivele sunt îndeplinite în măsura gradului stabilit”. Aceasta rezultă din definiția prezentată la începutul cercetării.

Acum despre **conținutul economic** al termenului „performanță” sau definiția acestuia privită la general. Din sursele bibliografice rezultă că, acest termen cuprinde gradul de utilizare efectivă a resurselor (activelor) entității și gradul de satisfacere a cerințelor personale sau de producție a utilizatorilor sau consumatorilor de produse sau de servicii. Dacă prin expresii sau tehnic se poate de întruchipat aceste două părți componente într-un singur termen „performanță”, în care este destul de dificil de imaginat, atunci indicatorii cu care se măsoară aceste părți componente este, sau imposibil, sau problematic de ai exprima printr-un singur indicator, chiar și convențional. De exemplu, dacă rentabilitatea activelor în anul de gestiune curent a crescut în raport cu anul precedent și entitatea evaluează utilizarea acestora ca eficientă, iar gradul stabilit de satisfacere a cerințelor abonaților la fel a fost atins, atunci cum de combinat acești doi indicatori într-un singur indicator general? Doar urmează de răspuns, entitatea a atins performanța în perioada de gestiune sau nu.

Totuși, să încercăm. Din cele expuse mai sus, performanța expune combinarea eficienței și eficacității într-o singură definiție, astfel: **performanța reprezintă utilizarea resurselor disponibile obținând o creșterea a raportului efectului către efortul depus, asigurând satisfacerea cerințelor diferitor grupuri de persoane (clienți, salariați, acționari, manageri, creditori, investitori etc.) la nivelul stabilit sau în creștere cu perioada precedentă.** Astfel, *performanța în economie poate fi în cazul în care entitatea obține și eficiență și eficacitate.*

Studiul surselor bibliografice de specialitate ne permite să menționăm că obținerea performanței la nivel de entitate presupune, direct sau indirect **evaluarea competitivității, avantajului concurențial, eficienței și eficacității.** Măsurarea performanței entităților de telecomunicații, se poate efectua prin diverse modalități, care să presupună evaluarea consecințelor financiare și celor economice aferente deciziilor manageriale istorice, referitor la investiții, operațiuni și finanțare. Prin analiza dinamicii indicatorilor de performanță, se caută cauzele și factorii ce influențează performanța entității [1, p. 102].

În acest context, consecințele deciziilor vor surveni de-a lungul anilor și se vor reflecta în uzura morală și calitatea serviciilor. Unele decizii sunt foarte importante, cum ar fi investițiile în extinderea și îmbunătățirea rețelei de telecomunicații, în sistemul de informare și facturare sau introducerea unei noi game de produse și servicii (pachete). Iar celelalte decizii, sunt parte a proceselor zilnice prin care fiecare segment este gestionat. Astfel, considerăm că, înainte de luarea deciziilor, performanța trebuie analizată din perspectiva obținerii rezultatelor pozitive, care vor crea fluxuri de numerar peste nivelul costului capitalului investit. De fapt, pentru alocarea eficientă a resurselor, responsabili sunt managerii, care trebuie să evalueze profitabilitatea la nivelul așteptat și să aprecieze dacă opțiunile de finanțare au fost alese prudent și corect [9, p. 111]. În acest context, performanța este consecința unei comparații între rezultate și obiective, și nu doar o simplă constatare a unor rezultate.

Prin recurs la particularitățile telecomunicațiilor, definim performanța ca măsură în care, prin serviciile oferite, entitatea răspunde așteptărilor abonaților și acționarilor. Astfel, în funcție de dimensiunea structurală a

entității, performanța nu se poate exprima decât ca un ansamblu echilibrat de parametri, exprimând rezultatele și procesele de atingere a acestor rezultate [1, p. 98].

Prin urmare, **considerăm oportună realizarea aprecierii nivelului de performanță prin echilibrarea parametrilor de calitate, eficiență și eficacitate, satisfacția cerințelor abonaților, acționarilor și intercondiționarea relațiilor dintre aceștia.**

Analiza informațiilor ilustrate în figura 1 denotă că, în prestarea serviciilor de telecomunicații, ca în orice activitate, managerii urmăresc în primul rând, maximizarea profitului pe termen lung.

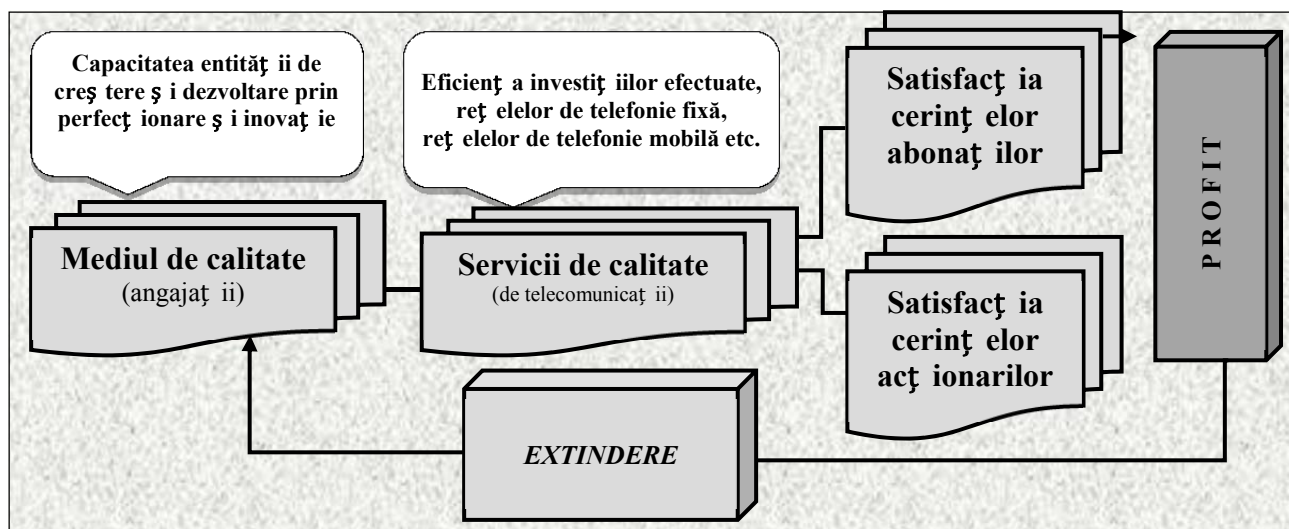

Figura 1. Aprecierea nivelului de performanță în cadrul entităților de telecomunicații

Sursă: prelucrat și completat de autori după Artur D. Little [1, p.98]

Cu toate acestea, performanța constă nu doar în măsurarea profitului, ci și în **urmărirea și gestionarea capacităților personalului**, prin inovarea și formarea acestuia, prin **continua îmbunătățire a rețelelor și serviciilor de telecomunicații**, care conduc la calitatea ridicată a serviciilor prestate.

Studiul denotă că calitatea serviciilor este mai dificil de măsurat și cuantificat, totuși, există anumiți indicatori, care permit evaluarea acestora: *tehnici* (gradul de automatizare, de digitalizare, numărul mediu de deranjamente), *de mediu* (nivelul stării de funcționare a instalațiilor pentru purificarea emisiilor de poluanți în atmosferă), *accesibilitatea serviciilor* (rata apelurilor nereușite, rata conexiunilor mesajelor SMS).

Cum s-a constatat în sectorul de telecomunicații, aprecierea obiectivelor atinse și eficiența strategiilor la entitățile de telecomunicații sunt în strânsă legătură cu satisfacția cerințelor abonaților și acționarilor.

Satisfacerea cerințelor abonaților constituie un indicator privind loialitatea și intențiile de cumpărare ale abonaților. Datorită acestui fapt, prin satisfacerea cerințelor abonaților, va crește loialitatea acestora față de serviciile entității, care, în consecință, va conduce la obținerea unor venituri mai mari. Cei nemulțumiți de prestarea serviciilor sunt pierduți ca abonați, nu se înlocuiesc. Dacă tariful unui serviciu este ridicat, abonații pot migra la alți operatori ai serviciilor de telecomunicații. În consecință, spre deosebire de indicatorii care reflectă cât de bine se descurcă entitatea la momentul dat (cota de piață sau cifra de afaceri), indicatorul de satisfacție a cerințelor abonaților reprezintă unul dintre cei mai buni indici privind performanța viitoare.

Din cele menționate, deducem că performanța reprezintă o trăsătură specifică privind evaluarea activităților, serviciilor și rezultatelor obținute de entitate, în funcție de obiectivele sale și oferă informații (o gamă de indicatori) despre eficiența și eficacitatea cu care s-a desfășurat întreaga activitate [1, p.100]. **Pentru fiecare sarcină, trebuie să fie stabilit cel puțin un indicator.** Performanța necesită optimizarea rezultatelor sistemului de activitate în decursul timpului. Acest lucru, în telecomunicații, presupune susținerea reciprocă a politicilor și strategiilor fiecărei entități, referitoare la **investiții-rețele-abonați-venituri**.

În practică, există o adevărată polemică între diferiți autori, cu privire la cei mai potriviți indicatori de măsurare a performanței entității. Diversitatea opiniilor privind noțiunea de performanță pune în evidență faptul că definirea ei se realizează diferit în funcție de utilizatorii informațiilor financiar-contabile, tabelul 2.

Tabelul 2

Măsurarea performanței în funcție de utilizatorii informațiilor financiar-contabile

Nr.	Utilizatorii informațiilor financiar-contabile	Semnificația performanței
1.	Creditorii	• <i>pe termen scurt</i>, sunt interesați de lichiditatea entității, adică de capacitatea acesteia de a face față scadențelor pe termen scurt, fiind interesați în principal de necesarul de fond de rulment sau capital de lucru pentru a face față nevoilor de lichidități generate de procesul activității de bază. • <i>pe termen lung</i>, <i>creditorii</i> trebuie să se asigure de solvabilitatea și rentabilitatea entității, de care depinde plata dobânzilor și achitarea datoriilor. Ei sunt interesați de mărimea datoriilor, posibilitatea de rambursare, capacitatea de autofinanțare a entității, precum și de rentabilitatea și utilitatea împrumutului acordat. • în linii generale sunt interesați și de structura financiară a entității, a capitalurilor folosite în derularea activităților curente, care prezintă gradul de risc prin levier financiar (adică raportul dintre datorii și capitalurile proprii). Structura capitalurilor atrase de către o entitate influențează în mod direct și costul acestora.
2.	Proprietarii, acționarii	sunt interesați de succesul și de viitorul entității, respectiv este precaut din punct de vedere financiar;
3.	Managerii	sunt orientați asupra performanței totale a entității lor. Ei doresc ca rezultatele anuale să reflecte favorabil competențele. Din punct de vedere managerial ei încearcă să îmbunătățească aspectele slabe ale performanței;
4.	Investitorii	actuali și potențiali percep performanța prin prisma rentabilității investițiilor lor evaluând prin rezultatul pe acțiune;
5.	Salariații	sunt afectați de certitudinea că entitatea va continua să funcționeze eficient;
6.	Abonații	sunt pentru stabilitatea entității și continuitatea activității fără întreruperea fluxului de servicii. Astfel ei sunt interesați în primul rând de calitatea, ușurința utilizării și disponibilitatea serviciului;
7.	Concurenții	sunt interesați de performanțele financiare și de indicatorii economici ai rivalilor precum și de structura costurilor, cota de piață, profitul net și eficiența generală a entității.

Sursa: elaborat de autori

La selectarea indicatorilor, ar trebui să se țină cont de perspectiva din care se realizează analiza performanței entității. În acest sens, raportarea performanței către acționari constă în selectarea indicatorilor relevanți pentru investitorii de pe piața de capital, iar raportarea pentru manageri va îngloba atât indicatorii financiari, cât și indicatorii calitativi, la fel de importanți.

Investigațiile denotă că sistemul indicatorilor de performanță include mai multe categorii de indicatori: financiari, de activitate, de măsurare a costurilor, de rentabilitate, de productivitate, specifici într-un anumit sector [1, p. 114-116], tabelul 3.

Tabelul 3

Sistemul indicatorilor de performanță după Mourlot N.

Indicatorii	Descrierea
Financiari	Analiza trezoreriei este importantă, deoarece de ea depinde mulți factori: spre exemplu, forța întreprinderii de a impune anumite termene de plată clienților și furnizorilor. Nevoia de fondul de rulment, trebuie urmărit în cadrul oricărei activități care se dezvoltă. Nivelul îndatorării în cazul contractării unui credit constă în urmărirea acestuia prin compararea cu nivelul fondurilor proprii și prin supravegherea altor cheltuielilor financiare.
De activitate	Cifra de afaceri , utilă în urmărirea evoluției nivelului de activitate în paralel cu urmărirea principalelor tipuri de cheltuieli.
De măsurare a costurilor și cheltuielilor	Indicatori de tip cost calculați pe baza datelor din contabilitatea de gestiune, fie indicatori de tip cheltuieli calculați pe baza datelor din contabilitatea financiară. Alegerea indicatorilor ce vor fi urmăriți depind de la un sector la altul și, de obicei se urmăresc sub formă procentuală din cifra de afaceri.

De rentabilitate	Se analizează în <i>mărimi absolute</i> (profitul) și <i>mărimi relative</i> (rata rentabilității) structurate în raport cu natura activității, cu elementele structurale ale capitalului, cu modalități de finanțare a investițiilor și cu componentele factoriale ale rentabilității.
De productivitate	Deși în analiza modernă crearea valorii și obținerea eficacității au depășit tradiționala productivitate, este bine ca aceasta să fie analizată în continuare.
Specifici	Aici sunt incluși acei indicatori care caracterizează reușita într-un anumit sector sau acele elemente care trebuie dezvoltate și însușite pentru a fi performant. <i>De exemplu, în telecomunicații rezultatele financiare sunt influențate și depind de numărul de abonați. Atunci în cadrul fiecărei piețe este necesar de urmărit evoluția acestui indicator.</i>

Sursă: elaborat de autori după Albu N. și Albu C.[1, p. 114 - 115]

Savantul român, Tabără N., divizează indicatorii de performanță în funcție de orientarea financiară, spre clienți, pe procese interne și experiență organizațională, tabelul 4.

Tabelul 4

Sistemul indicatorilor de performanță după cercetătorul Nicolae Tabără

Căi de măsurare a performanței	Descrierea
Orientare financiară	Obiectivul financiar permanent rămâne randamentul cel mai ridicat posibil al capitalurilor investite, fiind necesară adaptarea funcției de gradul de dezvoltare a domeniilor de activitate strategice ale entității (evoluție, rentabilitate, lichiditate). Informațiile sunt folosite pentru formularea raționamentelor despre eficiența cu care entitatea poate utiliza noi resurse.
Orientare clienți	Este vorba în primul rând de măsurarea satisfacției și fidelității clienților actuali și estimarea creșterii potențiale a părții de piață printr-o nouă segmentare a acesteia.
Orientare procese interne	Se are în vedere analiza proceselor de inovare, producție și servicii de mentenanță. Aceste procese au incidențe directe asupra satisfacției clienților și obiectivelor financiare ale entității.
Orientare experiență organizațională	Este vorba de măsurarea abaterii dintre realizări și ameliorarea posibilă a performanței. Experiența organizațională constituie un instrument pentru reducerea abaterii și implică oameni, sisteme și proceduri.

Sursă: prelucrat de autori după Tabără N.[13, p. 145-164]

Dintre aceste două variante a sistemelor de indicatori de măsurare a performanței mai reușită este cea prezentată de către profesorul N. Tabără. Tabelul 3 este foarte vag. Deși în el se exprimă că este prezentat sistemul de indicatori de performanță după Mourlot N., practic în afară de indicatorul de rentabilitate prin care se măsoară eficiența lipsesc indicatorii necesari. Cifra de afaceri poate fi utilizată în raportul către efortul depus de entitate pentru a exprima eficiență, însă, cifra de afaceri propriu-zisă, nu-i indicator nici a eficienței nici a eficacității. Nu sunt clari indicatorii de măsurare a costurilor și cheltuielilor. Doar este evident că avem un singur indicator - unitatea monetară, prin care și costurile și cheltuielile sunt exprimate valoric. Chiar dacă ele sunt exprimate valoric nici costurile, nici cheltuielile nu măsoară nici eficiența, nici eficacitatea, cu atât mai mult – performanța. Acești indicatori pot fi utilizați în calcularea indicatorilor de eficiență, cum ar fi, în raportul venitului din vânzări către costul vânzărilor, sau în raportul opus etc., nu este clar care sunt indicatorii de productivitate.

Concluzie. Cert este faptul, că indicatorii ce caracterizează (evoluează) eficiența activității unei entități sunt generali (unici) pentru fiecare grup de utilizatori interni și externi. Indicatorii cu care se măsoară eficacitatea vor fi diferiți: *pentru fiecare grup omogen de utilizatori de informații este inherent un nomenclator de indicatori în funcție de cerințele ce urmează a fi satisfăcute.* În scopul măsurării performanței pot fi posibile două variante:

a) aplicarea indicatorilor prin care se exprimă eficiența și eficacitatea, a căror combinare determină obținerea/neobținerea performanței, ineficienței, ineficacității sau și ineficienței și ineficacității împreună;

b) aprecierea convențională prin recalcularea indicatorilor eficienței și eficacității, a căror combinare va exprima un număr de puncte (baluri) din care se va deduce – obținerea/neobținerea performanței.

În mod similar este posibilă stabilirea indicatorilor în măsurarea performanței aferente unui sector, subdiviziuni ale entității, unui factor de producție etc.

Din motivul limitării volumului, nu putem prezenta toată gama acestor indicatori, decât pentru performanță activității unei entități pentru următoarele categorii de utilizatori de informații, figura 2.

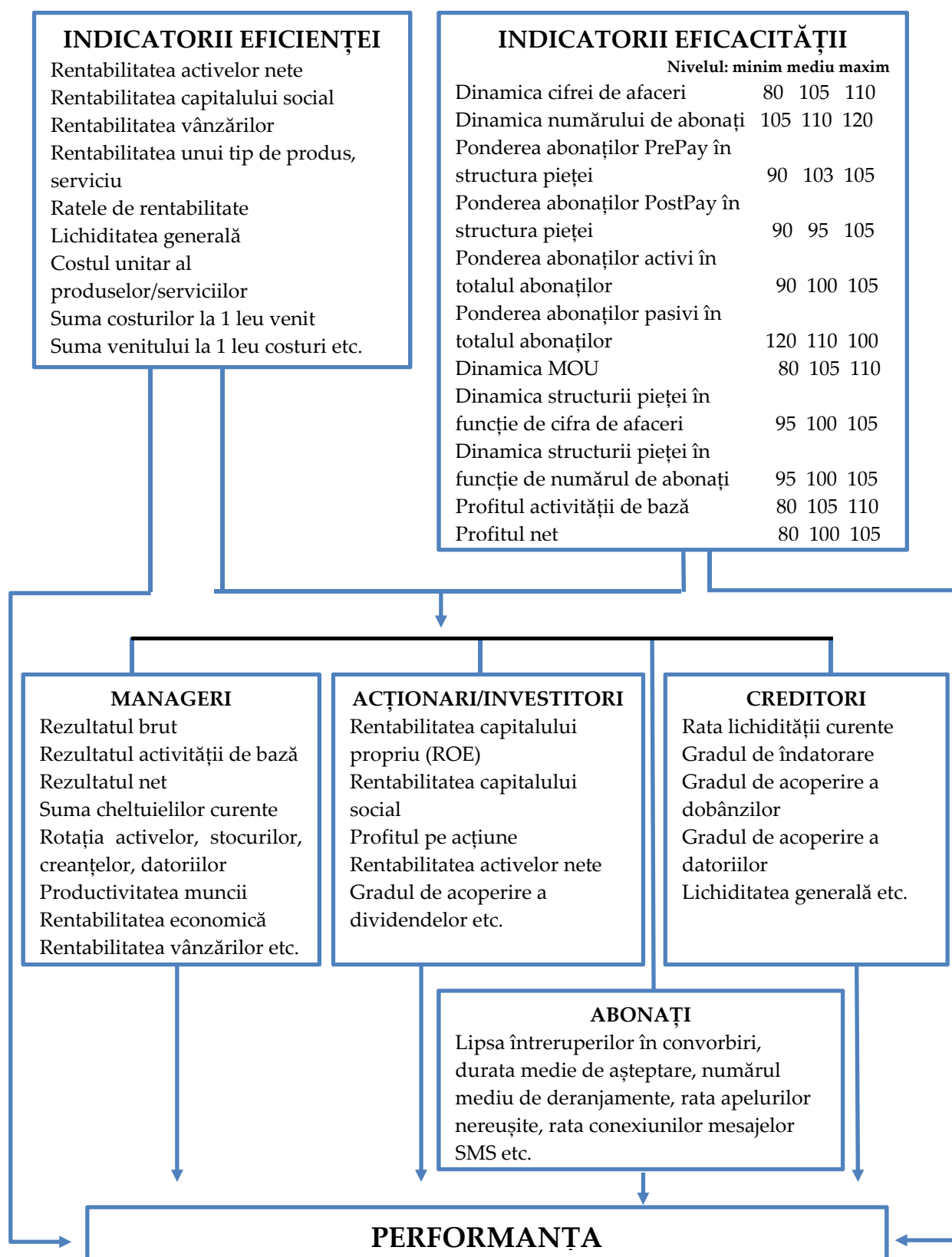

Figura 2. Indicatorii eficienței, eficacității și performanței

Sursa: elaborat de autori

Măsurarea performanței, conform recomandărilor, înglobează nomenclatorul indicatorilor eficienței, eficacității și a performanței în combinaire cu cerințele grupurilor de persoane interesate: *manageri, acționari/investitori, creditori și abonați*. Menționăm că nomenclatorul poate fi modificat (adaptat) în funcție de specificul procesului tehnologic și cerințele informaționale ale utilizatorilor.

Astfel, această combinaire, **poate fi aplicată în diverse situații decizionale privind atragerea de noi abonați, cota de piață, creșterea venitului, satisfacerea cerințelor și loialitatea abonaților, satisfacerea cerințelor acționarilor privind rezultatele maxime ca urmare a investițiilor făcute.**

Referințe bibliografice:

1. ALBU N., ALBU C. *Instrumente de management al performanței*. București: Editura Economică, vol. II. 2003. 272 p.
2. BIBU N. *Performanță, funcție de eficacitate și eficiență*. Timișoara, Mirton, 2002. 164 p.
3. BUNEA Ș. *Monocromie și policromie în proiectarea politicilor contabile ale întreprinderilor*. București: Economică. 2006. 391 p.
4. BUSUIOC L. *Performanțele financiare ale agenților economici pe plan național și european*. București: Universitară. 2012. 172 p.
5. CIORA C. *Analiza performanțelor prin creare de valoare*. București: Economica, 2013. 203 p.
6. DEACONU M. *Accepțiuni și dileme privind performanțele întreprinderii*. În: *Audit financiar*, nr.10, 2008, p. 3-13.
7. *Dicționar Enciclopedic Ilustrativ*. Chișinău: Cartier, 1999. 1704 p.
8. *Dicționarul Explicativ al limbii române*. București: Univers enciclopedic, 1998, 1172 p.
9. HELFERT E. *Tehnici de analiză financiară. Ghid pentru crearea valorii*. Traducere de Baba D. și Mitrica E. București: BMT Publishing House, 2006. 545 p.
10. JIANU I. *Evaluare, prezentare și analiza performanței*. București: CECCAR, 2007. 260 p.
11. PRIBOI M. *Competitivitate în telecomunicații*. Craiova: Universitară. 2000. 357 p.
12. ȘTEFĂNESCU A. *Performanța financiară a întreprinderii între realitate și creativitate*. București: Economica, 2005. 254 p.
13. TABĂRĂ N. *Control de gestiune*. Iași: TipoMoldova, 2009. 324 p.
14. TABĂRĂ N. *Modernizarea contabilității și controlului de gestiune*. Iași: TipoMoldova, 2006. 408 p.
15. TABĂRĂ N. ș.a. *Performanța firmei în contextul reglementărilor internaționale (partea I)*. În: *Contabilitatea, expertiza și auditul afacerilor*. nr. 5, 2008. p. 25-28.
16. TABĂRĂ N. ș.a. *Performanța firmei în contextul reglementărilor internaționale (partea II)*. În: *Contabilitatea, expertiza și auditul afacerilor*. nr. 6, 2008. p. 19-24.
17. TABĂRĂ N., ș.a. *Conturile anuale în procesul decizional: elemente de contabilitate, analiză financiară și evaluarea performanțelor întreprinderii*. Iași: TipoMoldova, 2001. 387 p.

PANORAMA ACTUALĂ PRIVIND ANGAJAMENTELE COMUNE: SNC versus FRS

Conf.univ., dr., Lilia GRIGOROI, ASEM,
lilia@grigoroii.com

This article investigates the subject of accounting transactions related to joint commitments. A very interesting topic that is absent from local literature, but widely debated at national forums specialized in accounting. We can look at accounting transactions related to the joint commitments from two very different perspectives, the positive and the negative, which often leads to the most controversy. The purpose of this article is to consider equally both perspectives provide added value in understanding the relevant regulations and also presents the differences identified between the national SNC and IFRS. Additionally, the article aims to provide guides for accountants about proper application of accounting transactions related to the joint commitments.

Cuvinte-cheie: contabilitate, angajamente comune, standarde naționale de contabilitate, raportare financiară, exploatare în participație.

JEL: M41, M48, K22, K23.

Introducere

În practica afacerilor există situații frecvente în care persoane juridice se asociază în vederea derulării unor proiecte comune. În cele mai multe cazuri, asocierile dau naștere unor entități distincte (persoane

juridice) care se supun reglementărilor contabile și fiscale din statul în care sunt înregistrate. În alte situații, îndeosebi pentru flexibilitate, asocierile dintre entități nu dobândesc personalitate juridică, funcționarea lor fiind reglementată prin contractul încheiat între părți. Aceste forme de asociere fără personalitate juridică pot purta denumiri diverse precum aranjamente comune (joint-arrangements), consorțiu (consortium), silent partnership (asociere în participațiune) ori societate civilă. Este important de notat că reglementările contabile naționale conțin în general unele prevederi speciale pentru cazul asocierilor care au ca obiect cooperarea părților în vederea realizării unui proiect în comun, însă nu atât de suficient detaliat, cum și-ar fi dorit mediul de afaceri. Am observat că pe forumurile specializate se discută această temă destul de *mult in ultimul timp*, motiv pentru care am decis să mă implic în abordarea și tratarea subiectului în cauză, pentru a duce plusvaloare în înțelegerea și aplicarea reglementărilor contabile, având ca rezultat atât o tratare identică a acestor evenimente, cât și o raportare financiară unitară, fiabilă și certă. Or, obiectivul principal al situațiilor financiare îl reprezintă furnizarea informațiilor de calitate privind poziția financiară, performanța financiară și fluxurile de trezorerie ale unei entități, necesare utilizatorilor în fundamentarea deciziilor. Utilitatea informațiilor furnizate prin intermediul situațiilor financiare este condiționată și de creditul acordat acestora de către utilizatori și mai ales de imaginea reflectată prin raportările financiare. Chiar dacă așteptările utilizatorilor sunt mari, este important ca aceștia să fie conștienți de ecartul care există între imaginea prezentată prin situațiile financiare și realitatea din entitate. Adecvarea imaginii reprezentată cu ajutorul cifrelor contabile la realitatea economică poate fi influențată semnificativ de mulți factori, printre care aș menționa înțelegerea și aplicarea corectă de către contabili a prevederilor reglementărilor contabile. Am ales acest factor și acest subiect, după cum am mai menționat deja, reieșind din dezbaterile și discuțiile apărute în ultima perioadă de timp pe forumurile internet și intranet asupra conținutului noilor SNC.

Cercetarea de față este una teoretică, dar și empirică, abordând aspecte ale contabilității și raportării financiare ale operațiunilor aferente angajamentelor comune, pornind de la reglementările contabile din Republica Moldova, susținute de opiniile și studiile postate pe forumurile de specialitate a celor ce practică zi de zi contabilitatea în activitatea entităților. Ideile prezentate în această lucrare se bazează pe rezultatele studiului efectuat, care a constatat în examinarea și compararea unor anumite arii specifice standardelor naționale contabile cu IFRS, centralizate și analizate prin prisma raționamentului profesional contabil. Lucrarea cuprinde atât o recenzie a reglementărilor contabile autohtone și a literaturii de specialitate, referitoare la stadiul actual al cunoașterii și aplicării principiilor de contabilizare și raportare financiară pentru entitățile care dețin interese în angajamente care sunt controlate în comun, cât și metodologia cercetării, descrierea rezultatelor obținute, identificarea tratamentelor specifice care diferențiază standardele contabile naționale de IFRS, concluziile formulate pe baza rezultatelor obținute.

Conținut

Conceptul de angajamente comune a apărut în Republica Moldova în anul 2012, odată cu publicarea și aprobarea spre aplicare pe teritoriul țării a IFRS 11 „Angajamente comune”, fiind predominant destinat entităților de interes public. Aprobarea acestui standard nu a evocat interes deosebit în comunitatea contabililor, fie că era clar înțeles conținutul acestuia, fie că nu era solicitat și aplicat în mediul de afaceri. Un interes aparte față de angajamentele comune a apărut cu doi ani mai târziu, odată cu aprobarea noilor SNC, adică începând cu 1 ianuarie 2014. Or, SNC noi conțin un standard separat numit „Părți afiliate și contracte de societate civilă”. Care ar fi cauza interesului sporit față de conținutul acestui SNC? Presupunem că ar putea fi mai multe motive, de exemplu, entitățile autohtone au fost afectate de criza financiară și patronii lor au conștientizat că activitatea în comun ar reprezenta, de fapt, calea de atingere a anumitor țeluri comune, iar ca urmare apare necesitatea în reflectarea contabilă a unor asemenea tranzacții. Aș menționa aici, nu doar reflectarea contabilă, dar înregistrarea corectă în spiritul reglementărilor contabile și fiscale, întrucât majoritatea entităților doresc să activeze fără încălcări, amenzi și penalități. Un alt motiv, la prima vedere, ar putea fi conținutul redus al prevederilor SNC „Părți afiliate și contracte de societate civilă” în comparație cu IFRS 11 „Angajamente comune”.

Așa dar, ce este un angajament comun? Ambele standarde (SNC și IFRS 11) definesc la fel angajamentul comun ca fiind un angajament în cadrul căruia două sau mai multe părți dețin controlul în comun. Din definiție se desprind două afirmații principale: prima se referă la prezența obligatorie pentru părți a unui angajament contractual (scris sau oral) și a doua oferirea prin angajamentul contractual a controlului în comun două sau mai multor părți. De asemenea, ambele standarde susțin că angajamentul comun poate fi de tipul unei exploatare în participație sau de tipul unei asocieri în participație. Însă, după cum am menționat deja că SNC „Părți afiliate și contracte de societate civilă” are un conținut redus, nu regăsim definiții și explicații, fie de ordin general, fie detaliate despre aceste tipuri de angajamente. Mai mult ca atât, conținutul propriu zis al standardului nu abordează angajamentele comune în funcție de tipul lor, dar

pune accent pe contracte de societate civilă, așa cum reiese din denumirea SNC - ului. Vom încerca să explicăm de ce? Cunoaștem deja, mai mult din prevederile reglementărilor internaționale, mai puțin din cele naționale, că angajamentul comun poate fi de două tipuri: exploatare în participație sau asociere în participație. Clasificarea angajamentului comun se realizează în funcție de drepturile și obligațiile părților care decurg din angajament în cursul normal al activității. Unele angajamente nu impun ca activitatea care face obiectul angajamentului să fie desfășurată printr-un vehicul (persoană juridică) distinct, pe când altele implică stabilirea unui vehicul (persoană juridică) distinct. Examinând minuțios și atent prevederile IFRS 11, dar și literatura străină de specialitate, reținem că exploatarea în participație este un angajament comun, în cadrul căruia două sau mai multe părți desfășoară o activitate supusă controlului comun fără a constitui o persoană juridică (vehicul distinct), împărțind între ele beneficiile și pierderile. Prin urmare, analizând actele normative autohtone în domeniu, în special Codul Civil al Republicii Moldova (art. 1339 – art. 1354) conchidem că o astfel de activitate în comun, fără a constitui o persoană juridică este posibilă prin contract de societate civilă. Deci, conform prevederilor Codului Civil al Republicii Moldova, *prin contract de societate civilă, două sau mai multe persoane (asociați, participanți) se obligă reciproc să urmărească în comun scopuri economice ori alte scopuri, fără a constitui o persoană juridică, împărțind între ele foloasele și pierderile*. Așadar, termenul de exploatare în „participație” folosit în IFRS 11 a fost înlocuit în SNC cu cel de „contracte de societate civilă”. În opinia noastră credem că s-a procedat astfel pentru a utiliza în scrierea reglementărilor naționale un limbaj mai apropiat de legislația națională și pe înțeles mediului de afaceri, în special managerilor, or, contabilitatea nu este doar pentru contabili. De asemenea trebuie de menționat că elaboratorii și reglementatorii SNC au preluat din IFRS 11 „Angajamente comune” doar tipul de exploatare în participație, numindu-l contracte de societate civilă, ceea ce servește temei de a specifica că este elaborat în baza IFRS 11.

Cum rămâne cu asocierile în participație? Pentru a răspunde vom face referință din nou la IFRS 11 „Angajamente comune”, care prescrie că un asociat într-o asociere în participare trebuie să-și recunoască participația drept investiție și să contabilizeze investiția respectivă prin metoda punerii în echivalență. Astfel, întrucât asocierea în participație se recunoaște drept investiție, atunci tratamentul acestora, logic, ar trebui să fie în SNC „Creanțe și investiții”. Însă nu a fost să fie așa, deoarece asocierile în participație sunt excluse din perimetrul de acoperire, atât a acestui standard național, cât și a întregului set. În reglementările naționale a unor astfel de tranzacții entitățile sunt redirecționate la IAS 28 „Investiții în entitățile asociate și asocierile în participație”. Deci, asocierile în participație nu sunt reglementate în SNC. Lucru identificat și de organele de reglementare a contabilității prin Tabelul de transpunere în legislația națională a Directivei 2013/34/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 privind situațiile financiare anuale, situațiile financiare consolidate și rapoartele conexe ale anumitor tipuri de întreprinderi (<http://mf.gov.md/actnorm/contabil/alteale>). În finalul acestui subiect am concluzionat că atunci când o entitate autohtonă are drepturi la activele și are obligații privind datoriile aferente unui angajament, angajamentul este o exploatare în participație și trebuie să se ghideze de prevederile SNC, iar, atunci când entitatea are drepturi la activele nete ale unui angajament, acordul este o asociere în participație și urmează să se conducă de prevederile IFRS 11 „Angajamente comune” și IAS 28 „Investiții în entitățile asociate și asocierile în participație”.

Ca o concluzie generală am vrea să subliniem faptul că este din ce în ce mai important pentru entitățile care raportează să întocmească manualul politicilor contabile și să îl adapteze particularităților și nevoilor lor specifice. Pentru a putea transpune SNC în practică avem nevoie de aplicări omogene, astfel încât să asigurăm comparabilitatea situațiilor financiare și să ne putem proteja la o eventuală inspecție fiscală, arătând că metoda aleasă respectă prevederile SNC sau IFRS și a fost aplicată consecvent și cu bună credință.

Alt aspect confuz pentru contabili este modul de contabilizare de către asociați a operațiunilor derulate în cadrul unui contract de societate civilă în baza rezultatului financiar, descris în SNC „Părți afiliate și contracte de societate civilă”, deoarece aceștia fac analogie cu prevederile IFRS 11 „Angajamente comune”, care nu întotdeauna sunt relevante. IFRS 11 „Angajamente comune” cuprinde prevederi generale despre recunoașterea intereselor într-o exploatare în participație (contract de societate civilă), care se rezumă la următoarele: un operator într-o exploatare în participație trebuie să recunoască:

- (a) activele sale, inclusiv partea sa din orice active deținute în comun;
- (b) datoriile sale, inclusiv partea sa din orice datorii suportate în comun;
- (c) veniturile sale din vânzarea părții din rezultat care îi revine în urma exploatarei în participație;
- (d) partea sa din veniturile care rezultă în urma vânzării rezultatului de către exploatarea în participație; și
- (e) cheltuielile sale, inclusiv partea sa din orice cheltuieli suportate în comun.

De asemenea, acesta mai stipulează că un operator într-o exploatare în participație trebuie să contabilizeze activele, datoriile, veniturile și cheltuielile aferente participației sale într-o exploatare în participație în conformitate cu IFRS-urile aplicabile activelor, datoriilor, veniturilor și cheltuielilor.

Spre deosebire de IFRS 11 „Angajamente comune”, care prescrie ce trebuie să recunoască și să contabilizeze operatorii într-o exploatare (asociații), nereferindu-se cum trebuie să contabilizeze, SNC „Părți afiliate și contracte de societate civilă” descrie, destul de detaliat, modul de contabilizare a cotelor de participație în societate civilă, reieșind din diferite baze de repartizare a rezultatelor operațiunilor efectuate. În acest sens acesta stipulează că rezultatele aferente operațiunilor efectuate fără active comune pot fi repartizate între asociați în raport cu:

- a) venitul din vânzări;
- b) rezultatul financiar, sau
- c) în alt mod prevăzut în contractul societății civile.

Având în vedere discuțiile publicate recent pe site-urile de contabilitate aferente modului de contabilizare a rezultatelor operațiunilor aferente contractelor civile

<http://contabilsef.md/libview.php?l=ro&idc=376&id=12334&t=/Articole/Contabilitate/SNC-Parti-afiliate-i-contracte-de-societate-civila-Scurt-comentariu>) vom comenta și argumenta unele aspecte. Așadar, susținem și considerăm oportun contabilizarea de către asociați a operațiunilor din contractele de societate civilă fără active comune aplicând ca bază de repartizare a rezultatelor – veniturile din vânzări. Prezintă îngrijorare a doilea modalitate – contabilizarea rezultatelor angajamentului comun în baza rezultatului financiar. În primul rând, la prima vedere, citind prevederile SNC, există o nesiguranță în înțelegerea corectă a acestui termen. Din start apare întrebarea care rezultat financiar? Rezultatul brut? Rezultatul din activitatea operațională? Rezultatul financiar total? Rezultatul net? Sau poate reglementatorii nu așa s-au exprimat? De fapt, în mediul de afaceri, așa și s-a întâmplat, contabilii operează cu diferiți termeni care denaturează situația, pe când din textul SNC se deduce clar că se are în vedere rezultatul financiar total, adică cel format în contul 351, până la calculul impozitului pe venit. Referitor la înregistrările contabile prezentate, ele pot fi modelate în funcție de prevederile stipulate de părți în contractul de societate civilă. Or, în întocmirea și semnarea contractului de societate civilă sunt implicați juriști, manageri, etc. care pe departe nu cunosc toate particularitățile ingineriei contabile.

În ceea ce privește aspectele tehnice concrete determinate de aplicarea IFRS 11 ca bază a contabilității, acestea sunt numeroase și urmează să fie analizate și prezentate în alte articole.

Concluzii

Mediul de afaceri autohton a descoperit relativ recent beneficiile unei colaborări economice prin încheierea contractelor de societate civilă. Totuși, cei care aleg să execute lucrări prin intermediul contractelor de societate civilă trebuie să fie conștienți că o asemenea colaborare presupune asumarea unor riscuri suplimentare, inclusiv de ordin financiar și contabil. Elaborarea și adoptarea SNC „Părți afiliate și contracte de societate civilă” generează avantaje multidimensionale incontestabile, chiar dacă are și nesimpatizanți. Experiența arată că, de fiecare dată când apare o normă nouă, entitățile găsesc modalități de a-i minimiza impactul, în acord cu aceasta. Oricât de multe reguli ar implementa profesia, întotdeauna cei interesați vor găsi o cale de a „bate” sistemul. Ca urmare, misiunea normalizatorilor și contabililor nu este una simplă: imaginației trebuie să i se răspundă cu imaginație.

În opinia noastră, SNC „Părți afiliate și contracte de societate civilă” a conturat modalități concrete de contabilizare a cotelor de participație în contractele de societate civilă, care să răspundă nevoilor comune ale mediului de afaceri, deși panorama actuală a asemănărilor și deosebirilor dintre SNC și IFRS este evidentă. SNC este mai redus după conținut, scris într-un limbaj mai cunoscut utilizatorilor, cu variante concrete de contabilizare. În unele cazuri mai puțin explicit. Însă în tandem cu IFRS 11 și literatura străină de specialitate, în deosebi din Federația Rusă, poate fi ușor înțeles. Or, în literatura autohtonă de specialitate acest subiect este absent.

Deși, prezentarea punctelor comune și a celor divergente nu a avut ca scop oferirea unei liste complete a concordanțelor și neconcordanțelor dintre SNC și IFRS, considerăm că poate fi acceptată ca o dovadă rezonabilă pentru concluzionarea faptului că încă sunt necesari pași importanți pentru obținerea convergenței sau a armonizării cu IFRS.

Bibliografie:

1. Legea contabilității nr. 113-XYI din 27.04.2007/ <http://www.mf.gov.md/actnorm/contabil/lawcontabil>
2. SNC „Părți afiliate și contracte de societate civilă” / <http://mf.gov.md/actnorm/contabil/standartnew>
3. IFRS 11 „Angajamente comune” / <http://mf.gov.md/actnorm/contabil/standartraport>
4. Практическое руководство по применению МСФО. Совместная деятельность: новый подход к старой проблеме / <https://www.pwc.ru/en/ifrs/publications/assets/practical-guide-joint-arrangement.pdf>

5. SNC „Părți afiliate și contracte de societate civilă”. Scurt comentariu
(<http://contabilsef.md/libview.php?l=ro&idc=376&id=12334&t=/Articole/Contabilitate/SNC-Parti-afiliate-i-contracte-de-societate-civila-Scurt-comentariu>)

PREZENTAREA ADEVĂRULUI CONTABIL PRIN IMAGINEA FIDELĂ ȘI REALĂ A POZIȚIEI ȘI PERFORMANȚEI FINANCIARE A ENTITĂȚII

Conf. univ., dr., Liliana LAZARI, ASEM

“Cifrele nu guvernează lumea, dar exprimă maniera în care aceasta este guvernată”

Johan Wolfgang Goethe

The accountant truth research by presenting fairly the financial position and performance of an entity, now when we face an atmosphere of distrust in the business world, was deemed necessary and important.

In this article is examined the concept and expression of true and fair view, the realization of this imperative in the development and presentation of financial statements by entities; the relationship between true and fair view of the financial statements and their producers on the one hand and users on the other. It is confirmed that the fairly entity's financial position and performance should be seen as truth in accounting and is considered the image which can be trusted because it presents economic reality.

Cuvinte-cheie: adevăr contabil, contabilitate, imagine fidelă, poziție financiară, performanță financiară, realitate economică, situații financiare.

JEL: M41

În prezent, atât la nivel macroeconomic, cât și la nivel microeconomic ne confruntăm cu o atmosferă de neîncredere și suspiciune în lumea afacerilor. Încrederea în situațiile financiare ale entităților din sectorul privat, dar și sectorul public, a fost grav afectată. Pe de altă parte, dezvoltarea industriei financiare, prin crearea unor monștri bazați pe așteptări de câștig și nu pe valori reale. La nivel național apar conflicte între forțe, între piețe și guvern ... și în sfârșit guvernarea și efectele globalizării. Toate acestea scot în evidență principalele provocări cu care se confruntă activitatea contabilă într-o lume afectată de crize economice și financiare.

Contabilitatea fiind considerată uneori știință, alteori artă – a reușit să formeze în lumea economică o încredere. Reprezentanții mediului economic își pot imagina cu ușurință că știința contabilă este foarte exactă, fiind comparată cu matematica. Cât de banal nu ar părea că cifrele sunt cele mai exacte și corecte, însă și ele pot minți, iar rezultatul fiind uneori foarte dur.

Contabilitatea este o construcție a minții umane, având rolul de a reprezenta realitatea economică. Este deci, corect să ne întrebăm dacă se poate vorbi de un adevăr în contabilitate, și în ce măsură principiile și procedeele contabilității sunt adecvate reflectării realității economice din ce în ce mai complexe. În realitate, informația contabilă nu este nici simplă, nici precisă și deseori nu satisface cerințele diversilor utilizatori.

Contabilitatea este considerată instrumentul de reprezentare a vieții entității, având la bază principii, norme, reguli și raționamente profesionale. În prezent, contabilitatea și-a schimbat rolul tradițional de „cronicar” al vieții unei entități, devenind un important instrument informațional în jocul celor implicați în lumea afacerilor. Finalitatea muncii contabile o constituie întocmirea și prezentarea situațiilor financiare, care ar trebui să furnizeze utilizatorilor de informații o imagine cât mai corectă a activității entității. Însă, uneori utilizatorii informațiilor contabile pot fi influențați într-un anumit sens, prin prezentarea unor imagini contabile denaturate, fiind astfel influențată decizia acestora. Orice incorectitudine sau imprecizie depreciază calitatea informației contabile și implicit a imaginii fidele.

Obiectivul fundamental al contabilității fiind furnizarea de informații care să ofere o imagine fidelă asupra poziției și performanței financiare a entității. Conform prevederilor Legii contabilității nr. 113-XVI, art. 29 alin. 6, situațiile financiare se întocmesc în conformitate cu prevederile legii contabilității, ale standardelor de contabilitate și vor oferi *imaginea reală și fidelă* a elementelor contabile ale entității.

Oferirea de către situațiile financiare a imaginii fidele și reale fiind un imperativ al contabilității, iar principiile și regulile contabile i se vor subordona.

Astfel, cerința de imagine fidelă se regăsește și în SIC 1 „Prezentarea situațiilor financiare”, care prin punctul 15, stabilește că *„situațiile financiare trebuie să prezinte fidel poziția financiară,*

performanța financiară și fluxurile de trezorerie ale unei entități. Prezentarea fidelă prevede reprezentarea exactă a efectelor tranzacțiilor, a altor evenimente și condiții, în conformitate cu definițiile și criteriile de recunoaștere pentru active, datorii, venituri și cheltuieli stabilite în Cadrul general. Se presupune că aplicarea IFRS-urilor, cu informații suplimentare prezentate atunci când este necesar, are drept rezultat situații financiare care realizează o prezentare fidelă”.

În continuare vom examina esența conceptului de imagine fidelă în știința contabilă. Imaginea fidelă este pentru anglo-saxoni un principiu suprem, iar pentru majoritatea țărilor europene, imaginea fidelă este obiectivul principal al contabilității, la fel fiind și pentru Republica Moldova.

Imaginea fidelă este un concept de origine britanică, ce a apărut în legislație cu termenul englez de „true and fair view” în anul 1947, iar cu termenele de „true”, „fair”, „correct”, „full” a fost utilizat în legislație încă din 1844. Vechimea acestui concept nu reprezintă și că este clar definit.

În prezent, conceptul de imagine fidelă se regăsește în legislația contabilă a diferitor țări în diverse semnificații, deviind între o expresie unitară și o expresie duală, după cum se prezintă în figura 1.

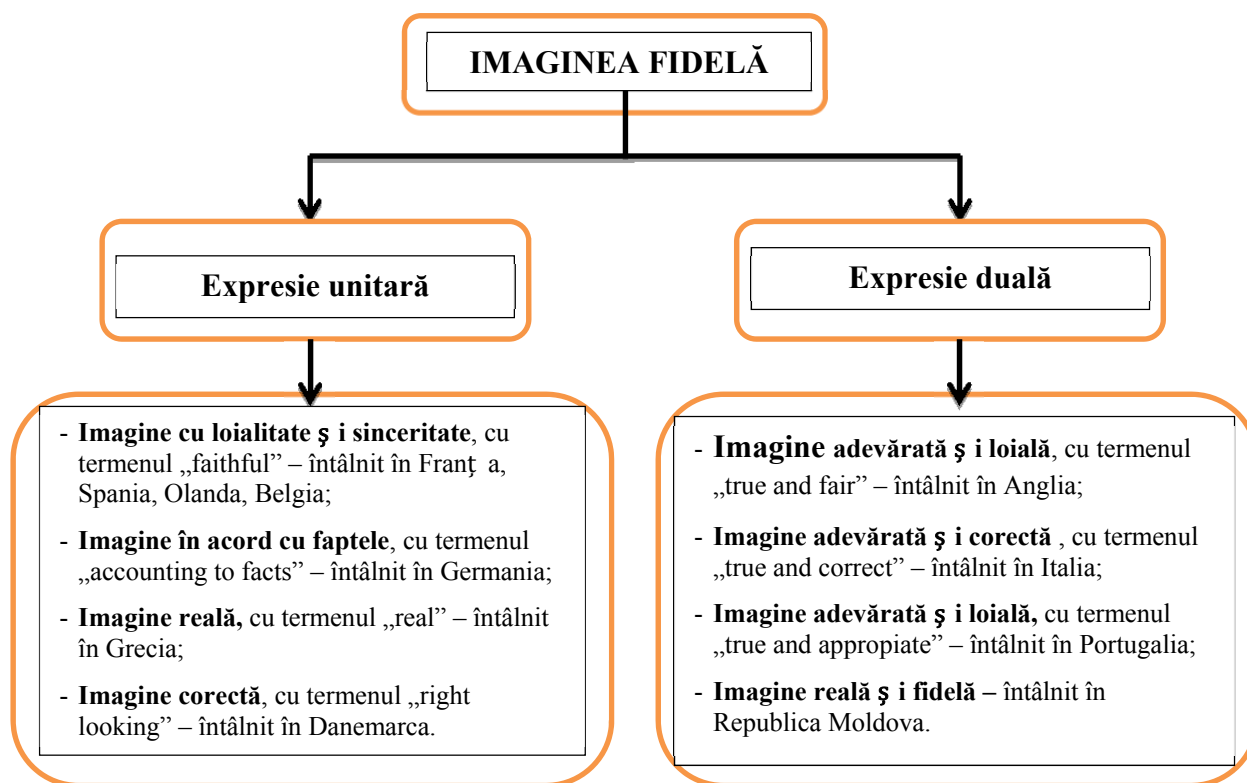

Figura 1. Prezentarea conceptului de imagine fidelă

Din cele menționate mai sus, se poate desprinde ideea că imaginea reală și fidelă stabilită în Legea contabilității Republicii Moldova este o expresie duală a conceptului de imagine fidelă examinat la nivel internațional.

Interpretarea conceptului de imagine fidelă reprezintă unul din obstacolele întâlnite în calea armonizării contabile la nivel mondial. În acest context, examinarea conceptului imaginii fidele a dat naștere la două puncte de vedere în funcție de reprezentarea realității economice, și anume:

✓ cel de origine anglo-saxon – care este prezent în țările în care a avut loc deconectarea contabilității de la fiscalitate, unde la organizarea contabilității și raportării financiare se acordă prioritate prezentării realității economice a entității. În aceste țări, situațiile financiare apar ca o sinteză a contabilității financiare și a contabilității de gestiune și oferă o imagine fidelă a realității economice.

✓ cel continental – care este prezent în țările unde contabilitatea financiară a servit scopurilor de natură fiscală. În aceste țări contabilitatea se organizează prioritar respectării prevederilor fiscale.

Conform opiniei savantului francez Bernard Colasse, grija contabilului (francez) de a se proteja juridic, pare să fie mai importantă decât aceea de a furniza o imagine cât se poate de adevărată a întreprinderii prin intermediul situațiilor financiare pe care le elaborează.

Însă, în prezent totul se dezvoltă, iar interpretarea realității economice a entității de către contabilitate devine din ce în ce mai importantă. Pentru a realiza o imagine fidelă este necesar de efectuat următoarele acțiuni în contabilitate:

- datele să fie înregistrate imediat în contabilitate pentru a fi prelucrate și utilizate în timp util;
- informațiile contabile să ofere o descriere corectă, exactă și completă a tranzacțiilor economice desfășurate de entitate;
- tranzacțiile economice să fie contabilizate în conformitate cu reglementările contabile în vigoare și politicile contabile ale entității;
- înregistrarea și prelucrarea informațiilor contabile se efectuează având la bază principiile de bază ale contabilității;
- situațiile financiare să fie utile utilizatorilor de informații atunci când iau decizii.

Prevederile SIC 1 „Prezentarea situațiilor financiare” stabilesc că, în aproape toate situațiile, o entitate realizează o prezentare fidelă prin respectarea IFRS-urilor aplicabile. De asemenea, o prezentare fidelă impune unei entități:

(a) să selecteze și să aplice politicile contabile în conformitate cu IAS 8 „*Politici contabile, modificări ale estimărilor contabile și erori*”. IAS 8 stabilește o ierarhie de îndrumări cu valoare de normă pe care conducerea le ia în considerare în absența unui IFRS care se aplică în mod specific unui element.

(b) să prezinte informații, inclusiv politicile contabile, într-o manieră care să ofere informații relevante, fiabile, comparabile și inteligibile.

(c) să ofere prezentări suplimentare de informații atunci când respectarea unor anumite dispoziții din IFRS-uri este insuficientă, pentru a permite utilizatorilor să înțeleagă impactul anumitor tranzacții, altor evenimente și condiții asupra poziției financiare și performanței financiare ale entității.

În continuare conceptul de imagine fidelă va fi supus examinării pe părți componente, și anume noțiunea de „*imagine*” și cea de „*fidelă*”. *Imaginea* reprezintă înfățișarea care este destinată utilizatorilor de informații și furnizată de producătorii-contabili. *Fidelitatea* reprezintă precizia și exactitatea în prezentarea realității unei entități. Deci, imaginea fidelă este raportul de comunicare și creează relația dintre producătorii situațiilor financiare și utilizatorii acestora. Problema importantă a conducătorilor de entități este de a ști care ar fi capacitatea lor de a avea o imagine clară asupra realității, prin consultarea situațiilor financiare în ipoteza în care ei ar fi exteriori procesului de elaborare al acestora și n-ar dispune de cunoștințe detaliate despre poziția și performanța entității. De asemenea, se spune că utilizatorii situațiilor financiare nu au decât informația pe care o merită. Fiind un limbaj codificat, contabilitatea devine inteligibilă numai pentru cei care cunosc descifrarea prin cunoștințe a acestui limbaj. Din cele expuse, rezultă că imaginea fidelă necesită o pregătire atât pentru cei care elaborează situațiile financiare, cât și pentru cei care le studiază. În acest context, este necesară cunoașterea din interior pentru a o putea examina din exterior.

Una din puținele definiții ale imaginii fidele îi aparține lui Geoffrey Alan Lee, care definește, în 1982 imaginea fidelă astfel: „Astăzi, imaginea fidelă a devenit un termen de artă. Ea presupune prezentarea de situații financiare întocmite în conformitate cu principiile contabile general acceptate, utilizarea de cifre cât mai exacte posibil, realizarea de estimări cât mai rezonabile ori aranjarea lor de așa manieră încât să se poată furniza, cu toate limitele practicilor contabile curente imaginea cea mai obiectivă posibil, lipsită de erori, distorsiuni, manipulări sau omisiuni semnificative. Cu alte cuvinte trebuie avute în vedere atât litera cât și spiritul legii”.

Examinând această definiție, vom elucida următoarele patru aspecte:

- ce ține de „situații financiare întocmite în conformitate cu principiile general acceptate” – în cazul când e necesar de decis dacă situațiile financiare ale unei entități prezintă sau nu o imagine fidelă, ar fi dificil de identificat alte criterii de apreciere decât conformitatea cu principiile de bază ale contabilității.

➤ ce ține de „realizarea de estimări cât mai rezonabile, cu toate limitele practicilor contabile curente” implică o anumită acceptare față de unele imprecizii inevitabile. Cugetarea ce-i aparține lui Keynes J. M. „este preferabil să aproximezi, decât să greșești cu exactitate”, ar putea explica înlocuirea cerinței de „imagine fidelă și corectă (true and correct view)” cu cea de „imagine fidelă și loială (true and fair view)”. Schimbarea fiind efectuată la recomandarea Institutului Experților Contabili din Anglia și Țara Galilor, deoarece termenul „corect” reprezintă ceva foarte precis și exact pentru practicile contabile.

➤ ce ține de „imaginea cea mai obiectivă posibil” – se referă la neutralitate, ce presupune că situațiile financiare, prin modul de prezentare a informațiilor, să nu influențeze deciziile ce vor conduce la un rezultat predeterminat.

➤ ce ține de „omisiuni semnificative” și „litera cât și spiritul legii” – fiind considerată cerința de imagine fidelă și loială („true and fair view”) cea mai riguroasă și reprezentativă din toate cele existente până în prezent, deoarece termenul „true”/adevărat – semnifică litera legii, iar „fair”/loial – spiritul legii.

Dacă studiem literatura de specialitate contabilă, putem constata că nu putem vorbi în contabilitate de o imagine fidelă absolută. Specialistul francez Michel Capron răspunzând la întrebarea dacă „Există un adevăr contabil” conchide că „putem răspunde sigur negativ”. Adevărul spus de contabilitate nu este decât un filtru care să permită înțelegerea unei realități. Caracterul relativ al conceptului de imagine fidelă se datorează existenței unei diversități de utilizatori cu diverse solicitări. Adevărul furnizat de contabilitate nu poate fi pentru utilizatori decât rezultatul unui compromis între așteptări și exigențe, iar pentru producători, un raport între sinceritate și regularitate.

În acest context, se poate confirma că imaginea fidelă este reprezentată de imaginea în care se poate avea încredere. Deci, imaginea fidelă se referă la calitatea pe care trebuie să o conțină informarea contabilă.

Atât atractivitatea unei economii, cât și credibilitatea unei afaceri depind esențial de calitatea factorului uman. Elucidarea principiilor de moralitate și profesionalism, de minimă conduită, transformă lumea afacerilor într-o „junglă” a celor puternici din punct de vedere economic. Fundamentată pe un ansamblu de principii, norme și convenții, contabilitatea oferă prin „imaginea fidelă” un criteriu de performanță și legitimitate. Indiscutabil, o contabilitate bazată pe informații reale, sincere, complete și neutre, exprimă în mare măsură și gradul de moralitate al actorilor implicați în activitatea economică, precum: investitori, statul, managerii, personalul angajat, etc.

În concluzie, contabilitatea, va reprezenta realitatea economică a entității prin situațiile financiare elaborate, astfel să poată oferi o încredere prin deciziile corecte luate de către utilizatori. În ciuda multiplelor surse de informare, informația financiar-contabilă, rămâne ca principală sursă de reflectare a poziției și performanței financiare a entității, atât pentru utilizatorii interni, cât și pentru cei externi. Se poate confirma că imaginea fidelă este și trebuie percepută ca adevăr în contabilitate, și nu trebuie să însemne că adevărul este relativ, ceea ce ar conduce la haos, iar adevărul în știința contabilă nu poate fi decât un adevăr ce se prezintă și rămâne valabil atât timp, cât condițiile în care a fost demonstrat rămân valabile. Acest adevăr contabil despre entitate este inaccesibil, dar întotdeauna căutat, mereu în dezbateri și în cercetare.

În acest context, ași dori să prezint un citat al profesorului român Emil Horomnea „*Pornind de la geneza, eu cred că în sensul biblic, al dreptei judecăți, primul și cel mai mare Contabil al universului este de fapt însuși ... Dumnezeu. Cum altfel ne-am putea imagina această implacabilă Justiție post-factum. Pentru fiecare din noi, pământenii, EL a deschis un cont unde consemnează, atent și fără părtinire, o dreaptă socoteală între tot ceea ce am făcut bine și rău în viață, între ceea ce am dat și primit, între ceea ce aveam de dat și de primit i prin toate acestea, între ceea ce am zidit prin iubire sau invers, am dăruit prin ură. În fața Judecătorului Suprem, ajungem întotdeauna cu „**imaginea fidelă**”, necosmetizată, apreciată în sfârșit la „**valoarea justă**”! Fără Standarde Internaționale de Contabilitate, Instanța Divină pare a fi fundamentată de deviza „Mi-e prieten Platon, dar mai prieten îmi este adevărul” (cuvintele se regăsesc în Viața lui Aristotel) ” (2, p.400)*

Bibliografie:

1. COLASSE B., *Fundamentele contabilității*, Traducere TABĂRĂ Neculai, Editura Tipografia Moldova, Iași, 2009.
2. HOROMNEA E., *Bazele contabilității: concepte și aplicații*, Editura Sedcom Libris, Iași, 2004
3. Legea Contabilității nr.113-XVI din 2.04.2007, mf.gov.md
4. LEE G.A., *Modern financial accounting*, Walton on thames, Survey, 1981, pag. 270
5. SIC 1 „Prezentarea situațiilor financiare”, mf.gov.md
6. SNC „Prezentarea situațiilor financiare”, mf.gov.md
7. TABĂRĂ N., *Sisteme contabile comparate*, editura Tipo Moldova, Iași, 2014

REGLEMENTĂRI ȘI PRACTICI SPECIFICE CONTROLULUI CALITĂȚII SERVICIILOR DE AUDIT

Conf. univ. dr., Mihail MANOLI, ASEM

October 2015. National Bank will withdraw licenses to three commercial banks CB „Banca de Economii” JSC, CB „Banca sociala” JSC, CB „Unibank” JSC. These commercial banks received from the government guarantee of the biggest credit. Later we find that these commercial banks committed financial fraud which could exceed 24% of GDP. There are a number of factors that contributed to committing fraud. This article represents an attempt at assessment of the role external financial audit spent at these banks, the banking supervisor, the relationship between the banking supervisor and the external auditor of the bank, the quality of audit services provided to banks in the incident.

Cuvinte-cheie: *audit financiar, supraveghere bancară, fraudă, calitate, servicii de audit*

În octombrie 2015 Banca Națională a Moldovei va retrage licențele băncilor comerciale „Banca de Economii” SA, „Banca Socială” SA, „Unibank” SA. Lichidarea acestor trei bănci comerciale pe de o parte nu le salvează de datoria publică față de Ministerul Finanțelor, care constituie 24 % din PIB-ul țării, pe de altă parte, puțin probabilă este stingerea acesteia cu timpul. Un lucru este cert, această datorie va crește în rezultatul lichidării acestor bănci comerciale.

Totuși de ce a fost posibilă comiterea unei fraude de proporții, care sunt factorii ce au condus la aceasta. În prim plan se află corupția, însă în acest studiu vom aborda alți factori care au ca obiectiv preîntâmpinarea fraudei.

Cum a fost posibilă implicarea Guvernul Republicii Moldova în aceste activități netransparente? La sfârșitul anului 2014 și începutul anului 2015, prin procedura de asumare a responsabilității, Guvernul a eliberat garanții pentru creditarea acestor bănci comerciale. Au fost garantate cele mai mari credite din istoria țării, după anii 90, unor structuri practic private, fără a solicita garantarea acestora. Articolul 18 din legea cu privire la Banca Națională a Moldovei, la capitolul creditării băncilor comerciale, acordă BNM drepturi nelimitate, cu o singură mențiune „...la deplina sa discreție”. Dar când, cum și de cine au fost înaintate aceste atribuții Guvernului, doar puterea nu a recunoscut, în perioada anilor 2010-2014, existența problemelor în sectorul bancar. Necătând la faptul că BNM este o structură subordonată Parlamentului și prezintă anual rapoarte despre activitate, nici în aceste rapoarte nu au fost abordate careva probleme. Toate cele întâmplate vorbesc despre faptul, posibilă variantă: *decizia de asumare a răspunderii Guvernului privind eliberarea garanției de stat pentru creditarea celor trei bănci comerciale a fost impusă de persoane fără de funcții înalte în stat, dar cu înalte poziții politice, cointerestate în caz.*

În favoarea opiniei date este și faptul că un raport al Fondului Monetar Internațional (FMI) din anul 2014, care prevedea evaluarea sistemului financiar, nu a fost făcut public. Nici membrii Guvernului nu au văzut acest raport. Dacă accesăm pagina FMI nu vom vedea acest raport, deoarece este necesară aprobarea prealabilă a Guvernului ca el să fie publicat. Dacă s-ar fi făcut

public acest raport în 2014, posibil evaluarea celor ce se întâmplau în sistemul bancar ar fi permis corectarea lucrurilor, pierderea în timp practic a permis numai constatarea fraudei.

Care ar fi rolul auditului financiar extern și supravegherii bancare în cele întâmplate?

Din anul 2008 în Republica Moldova este în vigoare legea privind activitatea de audit nr.61-XYI din 16.03.2007. Prin Ordinul nr. 64 din 14 iunie 2012 al Ministrului Finanțelor au fost acceptate și publicate Standardele Internaționale de Audit (SIA) și Codul etic. În conformitate cu cerințele legii privind activitatea de audit a fost constituit Consiliul de Supraveghere a Activității de Audit, organul suprem al supravegherii activității de audit în Republica Moldova, în care este reprezentată și Banca Națională a Moldovei. Parte componentă a SIA este și Declarația Internațională privind Practica de Audit 1004 „Relațiile dintre organele de supraveghere bancară și auditorii externi ai băncilor”. Prezenta Declarație Internațională privind Practica de Audit 1004 a fost elaborată în cooperare cu Comitetul de la Basel pentru supraveghere bancară. A fost aprobată pentru publicare de Comitetul pentru practicile internaționale de audit și de Comitetul de la Basel.

Legea privind activitatea de audit, prin elaborarea de către societățile de audit a politicilor și procedurilor interne **de control al calității** și mecanismului controlului extern al calității, de către organul de supraveghere a activității de audit, stabilește **ca sarcină asigurarea calității profesiei de auditor din Republica Moldova la nivelul cerințelor internaționale**.

Tabelul 1

Auditorii externi ai băncilor comerciale din Republica Moldova perioada anilor 2009-2013

Banca comercială	Anii				
	2009	2010	2011	2012	2013
Banca Socială	Deloitte	Deloitte	Deloitte	Deloitte	Grant Thornton
Banca de economii	EY	KPMG	Grant Thornton	Grant Thornton	Grant Thornton
Unibank	KPMG	Moldauditing	Grant Thornton	Grant Thornton	Grant Thornton
MAIB	EY	PWC	PWC	PWC	PWC
Victoriabank	EY	Deloitte	Deloitte	Deloitte	Deloitte
Moldindconbank	EY	Grant Thornton	Grant Thornton	Grant Thornton	Grant Thornton
Mobiasbank	EY	EY	EY	EY	Deloitte
EximBank	PWC	PWC	PWC	KPMG	KPMG
Procreditbank	PWC	PWC	PWC	PWC	KPMG
Energbank	EY	Grant Thornton	Grant Thornton	Grant Thornton	Grant Thornton
Fincombank	EY	EY	EY	EY	EY
BCR Chișinău	EY	EY	EY	EY	EY
Comerțbank	-	-	Grant Thornton	Grant Thornton	Grant Thornton
EuroCreditBank	Moldauditing	Moldauditing	Moldauditing	Moldauditing	Moldauditing
COTA %, BIG-FOOR	92,0	69,0	57,0	57,0	50,0

Unii autori, analizând cazul fraudei bancare în Republica Moldova, o mare parte a responsabilității o atribuie auditului financiar extern al instituțiilor financiare. Potrivit datelor din tabelul 1 serviciile de audit financiar extern pentru cele trei bănci comerciale au fost prestate de către compania Grant Thornton, constatăm și o diminuare de la 92,0% la 50,0% a ponderii serviciilor prestate în ramura bancară de către reprezentanții big-foor. În același timp, prezența companiei Grant Thornton în auditul extern al instituțiilor bancare de la 0% în anul 2009 a crescut la 43,0% în 2013.

La nivel mondial, în urma marilor scandaluri financiare, atenția opiniei publice a fost orientată și către auditori, aceștia fiind găsiți responsabili, într-o mai mică sau mare măsură, pentru fraudele semnalate. În unele cazuri, complicitatea marilor firme de audit sau incapacitatea acestora de a

detecta fraudele a fost demonstrată, fiind în cele din urmă condamnate la plata de despăgubiri pentru pierderile financiare cauzate la nivelul entităților supuse fraudei. Din perspectiva teoriei credibilității acordate, auditorii și firmele de audit sunt priviți de publicul larg ca vectori ai creșterii credibilității situațiilor financiare, iar în baza teoriei încrederii inspirate serviciile de audit trebuie să susțină încrederea acționarilor în managerii entităților auditate și în acțiunile acestora. Serviciile de audit sunt parte a activităților de monitorizare din cadrul entității și contribuie semnificativ la reducerea asimetriei informației. Conform ISA 200 „Obiective generale ale auditorului independent și desfășurarea unui audit în conformitate cu Standardele Internaționale de Audit”, obiectivul principal al auditorului financiar este acela de a exprima o opinie obiectivă, profesionistă și independentă privind acuratețea situațiilor financiare sub toate aspectele semnificative și nu acela de a identifica/detecta fraudele financiare. Însă, ISA 240 „Responsabilitatea auditorului privind fraudă în cadrul unui audit al situațiilor financiare” prevede că, pe tot parcursul misiunii sale, auditorul trebuie să se asigure că riscul de fraudă (prezența actelor ilicite) nu îi va influența semnificativ opinia și implicit calitatea misiunii. Astfel, auditorul trebuie să prezinte scepticism profesional în evaluarea și analiza incidenței fraudei asupra situațiilor financiare, a tranzacțiilor, a sistemului de control intern, precum și a celorlalte activități/sisteme care îi pot influența opinia într-o măsură semnificativă. La nivelul entității auditate, existența riscului de fraudă poate fi semnalată printr-o serie de indicatori specifici. Pe baza indicatorilor semnal auditorul poate aplica proceduri analitice prin care să obțină probe privind existența fraudei. Situația cu aceste bănci comerciale permanent era pusă în discuții de către presa de opoziție, discuții în care se opera cu informații concrete. Reprezentanții firmelor de audit prestatoare de servicii celor trei bănci comerciale nu au manifestat nici un semn de îngrijorare, poate reieșind din faptul că și Procurorul general permanent respingea aceste informații.

Deși la nivel internațional există o practică consacrată în ceea ce privește detectarea riscului de fraudă în cadrul misiunii de audit financiar, la nivelul Republicii Moldova această problemă rămâne, până în prezent, insuficient tratată.

Riscul de fraudă în auditul financiar. Standardele internaționale de audit (ISA), prin ISA 240, ***definesc fraudă financiară ca pe un act intenționat comis de unul sau mai mulți indivizi din cadrul conducerii, persoanelor însărcinate cu guvernanta, angajaților sau unor terțe părți, ce implică utilizarea înșelăciunii pentru a obține un avantaj injust sau ilegal.***

Stabilirea riscurilor semnificative care apar în majoritatea angajamentelor de audit, este o problemă de raționament profesional a auditorului. Atunci când are în vedere natura riscurilor, auditorul ia în considerare o serie de aspecte printre care mai importante sunt:

- ▢ Dacă riscul este un risc de fraudă;
- ▢ Dacă riscul este legat de evoluții recente semnificative de natură economică, contabilă necesitând o atenție specială;
- ▢ Complexitatea tranzacțiilor;
- ▢ Dacă riscul implică tranzacții semnificative cu părți afiliate;
- ▢ Gradul de subiectivism în evaluarea informațiilor financiare legate de riscul respectiv în special cele care implică o marjă sporită de incertitudine a evaluării;
- ▢ Dacă riscul implică tranzacții semnificative care se găsesc în afara cursului normal de desfășurare a activității entității.

Examinarea celor întâmplate, discuțiile purtate pe parcursul mai multor ani indicau prezența tuturor aspectelor principale ale riscului în cazul celor trei bănci comerciale, fapt care nu a deranjat însă prestatorii serviciilor de audit financiar extern.

Scheme de fraude privind manipularea situațiilor financiare. Văzută ca un virus, fraudă financiară poate îmbrăca diferite forme, săvârșite împotriva sau pentru entitate, de la simplul furt comis de către un angajat, până la schemele complexe de raportare frauduloasă și actele de corupție care au stat la baza celebrelor scandaluri financiare, de mare amploare, care au zguduit economia mondială. Pornind de la accepțiunea ACFE (Association of Certified Fraud Examiners), distinge trei tipuri de fraude:

- ➡ fraude asupra raportării financiare;

➤ deturnarea de active;

➤ actele de corupție.

În funcție de tipul celui care săvârșește actul ilicit, fraudele pot fi realizate de către persoane din:

➤ interiorul firmei, angajați sau manageri;

➤ exterior, atribuite unor terțe părți, precum unii furnizori sau clienți.

Standardul de audit, ISA 240, recunoaște însă doar primele două forme de fraudă, cele asupra raportărilor financiare și cele privind deturnarea de active. La nivelul entității, deturnarea este determinată în principal de către angajați. Profitând de poziția pe care o ocupă sau de accesul la anumite date pe care le pot modifica, unii angajați pot utiliza mijloace ilegale pentru a sustrage active din entitatea la care lucrează. Cele mai mediatizate, dar și generatoare de mari prejudicii sunt **fraudele asupra raportărilor financiare**. Aceste fraude sunt realizate de persoanele însărcinate cu guvernanta entității și vizează manipularea informației financiare sau falsificarea situațiilor raportate pentru a înșela investitorii, partenerii de afaceri cu privire la bonitatea entității.

Apariția fraudelor la nivelul entității determină înregistrarea unor eventuale pierderi financiare, pierderi de natură fiscală, socială, **creșterea onorariilor solicitate de către auditorii contractați**, pierderea acționarilor sau a investitorilor. Schemele aferente fraudelor săvârșite asupra situațiilor financiare și realizate din interiorul entității au în vedere manipularea tranzacțiilor și operațiunilor desfășurate în cadrul principalelor procese economico-financiare, în cazul fraudei bancare toate operațiunile economice legate de portofoliul de credite.

De obicei, obligația profesională a auditorului de a păstra confidențialitatea față de informațiile clientului îl împiedică să raporteze fraudele și erorile unei alte părți din afara entității clientului său. Totuși, în anumite circumstanțe, obligația de confidențialitate poate fi precedată de statut, lege sau hotărâri judecătorești. Spre exemplu, în unele țări auditorul unei instituții financiare are datoria legală de a raporta apariția fraudelor și a erorilor în fața autorităților de supraveghere.

În Republica Moldova pentru un audit extern în sistemul bancar sunt aplicate nu numai prevederile legii privind activitatea de audit, dar și a Legii instituțiilor financiare nr., 550-XIII din 21.07.1995. Așa, articolul 34 „Audit extern”, prevede, că: **„(1) Banca trebuie să încheie contract cu o firmă de audit independentă acceptată de BANCA NAȚIONALĂ care:**

c) controlează corectitudinea metodelor și procedeele de audit și de control;

d) informează Banca Națională despre orice acțiune frauduloasă comisă de funcționarii băncii sau ai filialelor ei, precum și despre orice neregulă din administrarea și din efectuarea operațiunilor care ar putea conduce la pierderi materiale pentru bancă sau filiala sa”.

Concomitent examinând conținutul Declarației Internaționale privind Practica de Audit 1004 „Relația dintre organele de supraveghere bancară și auditorii externi ai băncilor”, aplicată și în Republica Moldova, constatăm că 64 la sută din volum este dedicat chestiunilor, cum ar fi:

➤ Rolul auditorului extern al băncii;

➤ Rolul organului de supraveghere bancară;

➤ Relația dintre organul de supraveghere bancară și auditorul extern al băncii.

Este indiscutabil faptul că responsabilitatea pentru desfășurarea activității unei bănci comerciale cade în sarcina consiliului de administrație și a conducerii numite de acesta. Organul de supraveghere este preocupat să se asigure că managementul băncii comerciale este de o calitate adecvată naturii și obiectului de activitate. Important este că opinia auditorului conferă credibilitatea situațiilor financiare și promovează **încrederea în sistemul bancar**.

Paragraful 27 al Declarației 1004 stabilește că **„... auditorul extern trebuie să raporteze prompt autorității de supraveghere orice fapt sau decizie care poate:**

Constitui o încălcare semnificativă a legislației sau normelor de reglementare;

Afecta capacitatea unei bănci de a-și continua activitatea; sau

Conduce la un raport modificat.”

Conform paragrafului 35 a Declarației 1004 **„Cel mai însemnat dintre riscurile bancare, în raport cu pierderile înregistrate de-a lungul timpului, este riscul ca un client sau co-contractant să nu-și execute obligația la întreaga valoare, fie când devine exigibilă fie în orice moment ulterior (uneori denumit risc de credit). Rolul organului de supraveghere bancară nu este de a**

directiona politicile de creditare ale băncilor, dar este esențial ca acesta să fie încrezător că banca a adoptat un sistem sănătos de gestionare a riscului de credit. Totodată, organul de supraveghere evaluează eficiența politicilor și practicilor unei bănci de evaluare a calității creditelor. Organul de supraveghere caută să se asigure că metodele utilizate și raționamentele aplicate de conducere privind calcularea provizioanelor generează o valoare cumulată a provizioanelor specifice și generale, adecvată pentru a absoarbe pierderile estimate din credite, în timp util, în conformitate cu politici și proceduri adecvate. În plus, organul de supraveghere caută să se asigure că riscul de credit este diversificat în mod adecvat prin intermediul unor reguli de limitare a expunerilor, în raport de clienți-debitori individuali, sectoare industriale sau comerciale sau țări ori regiuni economice particulare”.

În multe privințe, organul de supraveghere bancară și auditorul extern au preocupări complementare cu privire la aceleași probleme deși obiectul preocupărilor lor este diferit. Cu toate acestea, există multe situații în care munca organului de supraveghere și cea a auditorului extern pot fi utile una celeilalte. Comunicările trimise de auditori conducerii și alte rapoarte prezentate de auditori pot oferi organelor de supraveghere informații valoroase despre diverse aspecte ale activității băncii.

Raportul de audit emis la 21 aprilie 2011 de către compania de audit KPMG în adresa Băncii de economii, în care este expusă o opinie cu rezerve, printre altele stipulează: *„În opinia noastră, cu excepția celor descrise în paragrafele 4 și 5, rapoartele financiare ale Băncii la data de 31 decembrie 2010 și pentru exercițiu financiar încheiat la această dată au fost întocmite și corespund în toate aspectele semnificative Standardelor Naționale de Contabilitate aplicate în Republica Moldova și cu reglementările și instrucțiunile Băncii Naționale a Moldovei”.*

Compania de audit Grant Thornton, în Raportul de audit emis la 15 aprilie 2014 în adresa băncii comerciale Unibank prezintă o opinie cu rezerve: *„În opinia noastră, cu excepția efectelor posibile ale aspectelor descrise în paragraful Bazei pentru opinia cu rezerve, situațiile financiare consolidate prezintă fidel, din toate punctele de vedere semnificative poziția financiară a Băncii și a întreprinderii fiice la data de 31 decembrie 2013, și performanța sa financiară și fluxurile sale de trezorerie aferente anului încheiat la acea dată, în conformitate cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară”*

Inevitabil, întrebarea care cere un răspuns este dacă au fost motivați auditorii externi de alte considerente? De exemplu, ca aceștia ar putea fi mai ‘comozi’ ca auditori? Evident, auditorii au indicat anumite rezerve în opinia lor de audit, dar acestea par incomparabil de timide față de magnitudinea operațiunilor economice care ar trebui să stârnească cel puțin curiozitate, dacă nu dubii. De exemplu, evoluția portofoliului de credite în aceste bănci, clasificarea creditelor pe categorii de risc și formarea provizionului corespunzător, evaluarea gajului. În această perioadă la unele bănci comerciale se atestă o creștere semnificativă a portofoliului de credite, anomalie într-o piață care a crescut mult mai puțin. Acum constientizăm faptul, că prin instrumentul creditării a fost comisă fraudă.

Cel mai potrivit mijloc de apărare pe care îl poate apela un auditor în cazul în care erorile semnificative nu au fost identificate în cursul realizării angajamentului de audit este că acesta a fost realizat în conformitate cu Standardele Internaționale de Audit. Dar care este poziția organului de supraveghere bancară?

Auditorul trebuie să obțină declarații scrise de la conducere, conform cărora:

▣ Conducerea confirmă responsabilitățile sale referitoare la implementarea și operarea sistemelor contabile și de control intern care sunt menite să prevină și să detecteze fraudele și erorile;

▣ Conducerea consideră că efectele acelor denaturări necorectate ale situațiilor financiare colectate de auditor pe parcursul auditului sunt nesemnificative, atât individual cât și cumulate, pentru situațiile financiare în ansamblul lor. O sinteză a unor astfel de elemente trebuie incluse în declarațiile scrise sau atașată acestora;

▣ Conducerea a prezentat auditorului toate faptele semnificative asociate oricăror fraude sau fraude suspectate cunoscute de conducere care ar fi putut afecta entitatea;

▣ Conducerea a prezentat auditorului rezultatele evaluării proprii a riscului ca situațiile financiare să fie denaturate în mod semnificativ ca rezultat al existenței fraudelor.

Rezultă necesitatea asumării și confirmării de către conducere a responsabilităților pe care le are pentru situațiile financiare, dublată de responsabilitatea pentru sistemele contabile și de control intern ca obligativitate importantă de prevenire și detectare a fraudelor și erorilor. Atunci când auditorul a identificat riscuri de denaturare semnificativă datorită FRAUDEI, reacția sa față de acele riscuri poate însemna schimbarea timpului de efectuare a procedurilor de audit. Întrebarea este **când și cine a examinat declarațiile scrise de la conducerea celor trei bănci comerciale?**

Auditorul trebuie să ajungă să obțină o cunoaștere a entității și a mediului său, inclusiv controlul intern al acesteia, suficient pentru a identifica și evalua riscurile existenței denaturărilor semnificative ale situațiilor financiare fie că acestea se datorează **fraudei fie erorilor** și suficient pentru a pune la punct și aplica proceduri de audit suplimentare. El utilizează raționamentul profesional pentru a determina **gradul necesar de cunoaștere** a entității și mediului său pentru efectuarea auditului, care, de regulă, este mai mic decât cel posedat de management pentru conducerea entității.

Procedurile de evaluare a riscului în vederea cunoașterii entității și mediului său, sunt:

- ▢ Investigarea conducerii și a altor persoane angajate;
- ▢ Proceduri analitice;
- ▢ Observația și inspecția.

Auditorul nu este obligat să aplice tot setul de proceduri de evaluare a riscului pentru fiecare aspect al cunoașterii. Cu toate acestea, auditorul **nu are responsabilitatea** de a identifica sau evalua toate riscurile de afaceri deoarece nu toate riscurile de acest gen dau naștere la riscuri de denaturare semnificativă a situațiilor financiare.

Prezentările eronate sunt considerate semnificative dacă efectul erorilor și fraudelor necorectate din situațiile financiare ar fi putut schimba sau influența deciziile unui utilizator al informațiilor conținute în respectivele raportări. Deși este foarte greu, în practică, să cuantifici pragul de semnificație, auditorii poartă răspunderea de a obține o asigurare rezonabilă privind respectarea întru totul a pragului de semnificație stabilit.

Prin asigurarea rezonabilă înțelegem măsura gradului de certitudine însușit de auditor în timpul misiunii de audit până în momentul încheierii acesteia. O definiție clară asupra fenomenului de asigurare rezonabilă nu o găsim în literatura de specialitate, dar este foarte clar că în principiu ea reprezintă ceva mai puțin decât o certitudine sau o asigurare absolută și ceva superior unui nivel redus de certitudine. Acest concept de asigurare rezonabilă degajă faptul că auditorul nu reprezintă un garant al corectitudinii situațiilor financiare. Sunt o serie întreagă de motive care explică răspunderea pe care o poartă auditorul pentru obținerea unei asigurări rezonabile, dar nu și a unei asigurări absolute.

Concluzii:

▢ Este important de menționat faptul că pe conținutul rapoartelor de audit, emise în adresa celor trei bănci comerciale, chiar dacă expuneau o opinie cu rezerve, nu a fost exprimată nici o poziție din partea organului de supraveghere, a Băncii Naționale a Moldovei;

▢ Nicio companie de audit, prestatoare de servicii băncilor comerciale, nu a fost supusă **controlului extern al calității serviciilor de audit** din partea Consiliului de Supraveghere a Activității de Audit.

Bibliografie:

1. Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei, nr.548 din 21.07.1995, Monitorul Oficial nr. 56-57 din 12.10.1995, cu modificările și completările ulterioare
2. Legea instituțiilor financiare nr., 550-XIII din 21.07.1995, Monitorul Oficial nr. ½ din 01.01.1996, cu modificările și completările ulterioare
3. Legea privind activitatea de audit nr. 61-XVI din 16.03.2007, Monitorul Oficial nr.117-126/530 din 10.08.2007, cu modificările și completările ulterioare
4. Ministerul Finanțelor, Ordinul nr. 64 din 14 iunie 2012 www.minfin.md
5. Standardele Internaționale de Audit www.minfin.md

UNELE ASPECTE ALE CONTABILITĂȚII FONDURILOR ÎN ORGANIZAȚIILE NECOMERCIALE

Conf. univ., dr. Lidia CAUȘ, ASEM,
lidiakaus@yahoo.com

Lect. sup., Ion CAUȘ, ASEM,
ion.kaus@mail.ru

Non-for-profit organizations have an important role in civil society in any country, including the Republic of Moldova. Non-commercial organization is defined as a legal person whose primary purpose is other than getting the profit. In this articole are exposed some proposals related to the improvement of the accoutancy in non-for-profit organizations, which will lead to the providing of some true and objective information to information users.

Cuvinte-cheie: organizație necomercială, fonduri, aporturi inițiale ale fondatorilor, fondul de active imobilizate, fondul de autofinanțare, mijloace cu destinație specială, mijloace nepredestinate.

JEL: M-41

Introducere

Organizațiile necomerciale dețin un rol important în societatea civilă din orice țară, inclusiv și din Republica Moldova. Organizațiile necomerciale reprezintă un instrument social prin intermediul căruia cetățenii au posibilitatea de a realiza ideile și soluționa problemele la nivel local și național. Într-o societate democratică, aceste organizații au rolul de a răspunde nevoilor comunității care nu sunt acoperite în totalitate de instituțiile din sectorul public sau mediul de afaceri și a de a oferi posibilitatea unei participări cât mai largi a cetățenilor în viața publică. Un element inerent al unei democrații este societatea civilă, care este un indicator al gradului de dezvoltare a democrației. Astfel, dezvoltarea societății civile trebuie să fie o preocupare permanentă și o prioritate pentru stat. Asocierea intereselor cetățenilor și mobilizarea lor în soluționarea unor probleme comunitare este de datoria oricărei organizații. Organizațiile necomerciale contribuie la realizarea dreptului la libera asociere și exprimare, la asigurarea respectării legilor și menținerea stabilității sociale. Activitatea acestora este îndreptată spre atingerea unor scopuri de utilitate publică, cum ar fi cele sociale, educaționale, filantropice, educaționale etc. Aceste entități au alt scop decât obținerea profitului, iar venitul obținut se utilizează doar în scopuri statutare concrete, pentru realizarea obiectivelor organizatorice și nu poate fi distribuit fondatorilor, membrilor sau angajaților organizației.

Organizațiile necomerciale indiferent de tipul acestora sunt obligate să țină evidența contabilă în conformitate cu art.2 din Legea contabilității. Astfel aceste entități țin contabilitatea în conformitate cu principiile de bază și regulile stabilite în Legea contabilității, Standardele Naționale de Contabilitate (SNC), Planul general de conturi contabile, Codul Fiscal și alte acte normative. În temeiul Legii contabilității și întru perfecționarea reglementărilor contabile specifice aferente contabilității în organizațiile necomerciale au fost aprobate *Indicațiile metodice privind particularitățile contabilității în organizațiile necomerciale*, care au intrat în vigoare din 1 ianuarie 2015. Indicațiile metodice, fiind obligatorii pentru toate entitățile necomerciale, descriu specificul contabilității și raportării financiare în organizațiile necomerciale. Indicațiile metodice se extind asupra tuturor organizațiilor necomerciale, înregistrate în conformitate cu legislația Republicii Moldova, precum și asupra filialelor, reprezentanțelor și altor subdiviziuni structurale ale acestora, cu sediul atât pe teritoriul țării cât și peste hotarele ei. Indicațiile date nu se extind asupra instituțiilor cu autonomie financiară și instituțiilor publice.

Organizația necomercială în indicații este definită ca o persoană juridică a cărei scop este altul decât obținerea de venit și care este înregistrată în modul prevăzut de legislația în vigoare.

În comparație cu practica contabilă precedentă a unităților necomerciale respective Indicații conțin un șir de prevederi noi privind contabilizarea mijloacelor cu destinație specială, mijloacelor nepredestinate, fondurilor, veniturilor și cheltuielilor, imobilizărilor necorporale și corporale, activelor curente, conținutului informației situațiilor financiare. Organizațiile necomerciale aplică sistemul contabil în partidă dublă cu prezentarea situațiilor financiare specifice, conform formularelor din anexele la indicațiile menționate. În conformitate cu legislația în vigoare organizația necomercială are obligația să înregistreze elementele contabile conform contabilității de angajamente; elaboreze și să aplice politici contabile proprii; elaboreze planul de conturi de lucru. În așa mod aceste entități trebuie să parcurgă toate etapele ciclului contabil începând cu întocmirea documentelor primare și centralizatoare, evaluarea și recunoașterea elementelor contabile, reflectarea informațiilor în conturile contabile, perfectarea registrelor contabile, inventarierea

elementelor contabile, balanței de verificare și Cărții mari, finalizând cu întocmirea situațiilor financiare. Organizația necomercială este obligată să păstreze pe suport de hârtie sau în formă electronică documentele primare, registrele contabile, situațiile financiare și alte documente aferente organizării și ținerii contabilității. Pornind de la necesitatea reglementării specificului contabilității în organizațiile necomerciale au fost introduse conturi specifice acestor organizații ca completări la Planul general de conturi contabile. În acest articol vom studia mai detaliat particularitățile contabilizării fondurilor în organizațiilor necomerciale.

Fondurile organizației necomerciale reprezintă totalitatea surselor proprii de finanțare ale organizației necomerciale aferente activelor imobilizate primite cu titlul gratuit, primite sau procurate pe seama mijloacelor cu destinație specială, mijloacelor nepredestinate, precum și din rezultatele activității economice. În așa mod fondurile sunt elemente componente ale capitalului propriu al organizației necomerciale.

Fondurile organizației necomerciale cuprind:

- 1) *aporturile inițiale ale fondatorilor;*
- 2) *fondul de active imobilizate;*
- 3) *fondul de autofinanțare;*
- 4) *alte fonduri.*

Planul general de conturi contabile a fost ajustat la necesitățile organizațiilor necomerciale și pentru evidența fondurilor organizațiilor necomerciale prevede grupa 34 „Alte elemente de capital propriu”, cu contul de gradul întâi **341 „Fonduri”** și conturile de gradul doi: **3411 „Aporturi inițiale ale fondatorilor organizațiilor necomerciale”, 3412 „Fondul de active imobilizate”, 3413 „Fondul de autofinanțare”, 3414 „Alte fonduri”**.

Operațiunile contabile privind fondurile sunt înregistrate la contul de pasiv 341 „Fonduri”. Acest cont este destinat generalizării informației privind existența și modificarea fondurilor într-o perioadă de gestiune concretă a organizației necomerciale. În creditul contului se înregistrează majorarea fondurilor, iar în debitul acestuia – utilizarea fondurilor. Soldul este creditor și reprezintă mărimea fondurilor neutilizate la o dată anumită.

Aporturile inițiale ale fondatorilor organizației necomerciale se înregistrează ca majorare concomitentă a creanțelor curente și fondurilor prin formula contabilă:

Dt 234 „Alte creanțe curente”

Ct 341 „Fonduri”, subcontul 3411 „Aporturi inițiale ale fondatorilor organizațiilor necomerciale”.

Aporturile inițiale ale fondatorilor entităților depuse în conformitate cu legislația în vigoare se reflectă prin formulele contabile:

Dt 112 „Imobilizări necorporale”, 121 „Imobilizări corporale în curs de execuție”, 123 „Mijloace fixe”, 211 „Materiale”, 213 „Obiecte de mică valoare și scurtă durată”, 241 „Casa”, 242 „Conturi curente în monedă națională”, 243 „Conturi curente în valută străină”

Ct 234 „Alte creanțe curente”.

Contribuțiile fondatorilor și membrilor organizației necomerciale reprezintă taxe de aderare și cotizații de membru, alte contribuții, donații ale fondatorilor și membrilor organizației. Contabilitatea acestora se ține în funcție de tipul acestora: taxe de aderare și cotizații de membru, alte contribuții, sponsorizări, donații condiționate sau necondiționate acordate de către fondatori sau membrii acesteia. Contribuțiile fondatorilor și membrilor organizației necomerciale primite în formă monetară se evaluează la suma lor nominală, iar cele sub formă nemonetară – la costul de intrare, care se determină în conformitate cu SNC, ținând cont de regulile indicațiilor metodice.

Cotizațiile și alte contribuții ale fondatorilor și membrilor organizației se contabilizează în funcție de destinația lor și anume:

1) cotizațiile și alte contribuții destinate realizării unor misiuni speciale se reflectă inițial ca majorare concomitentă a creanțelor curente și a finanțărilor cu destinație specială și se înregistrează:

Dt 234 „Alte creanțe curente”

Ct 425 „Finanțări și încasări cu destinație specială pe termen lung”

Ct 537 „Finanțări și încasări cu destinație specială curente”;

Ulterior aceste contribuții se reflectă la venituri în mărimea cheltuielilor efectuate:

Dt 425 „Finanțări și încasări cu destinație specială pe termen lung”

Dt 537 „Finanțări și încasări cu destinație specială curente”

Ct 616 „Venituri aferente mijloacelor cu destinație specială”;

2) cotizațiile și alte contribuții, a căror utilizare nu este condiționată de realizarea unor misiuni speciale, se reflectă inițial ca majorare concomitentă a creanțelor și datoriilor curente:

Dt 234 „Alte creanțe curente”

Ct 544 „Alte datorii curente”;

Ulterior se înregistrează diminuarea datoriilor și majorarea veniturilor curente prin formula:

Dt 544 „Alte datorii curente”

Ct 616 „Venituri aferente mijloacelor cu destinație specială”.

Fondul de active imobilizate cuprinde finanțările și încasările cu destinație specială și mijloacele nepredestinate aferente activelor imobilizate procurate sau create, precum și costurile ulterioare aferente. Constituirea fondului de active imobilizate se înregistrează în cazul decontării finanțărilor cu destinație specială, primirii mijloacelor nepredestinate sub formă de imobilizări sau utilizării ulterioare a acestor mijloace pentru procurarea sau crearea imobilizărilor.

Crearea fondului de imobilizări la suma utilizării mijloacelor cu destinație specială pe termen lung sau scurt pentru procurarea sau crearea imobilizărilor se reflectă prin înregistrarea contabilă:

Dt 425 „Finanțări și încasări cu destinație specială pe termen lung”

Dt 537 „Finanțări și încasări cu destinație specială curente”

Ct 341 „Fonduri”, subcontul 3412 „Fondul de active imobilizate”.

Imobilizările pot fi utilizate după diferite direcții la organizarea activităților pentru îndeplinirea scopurilor statutare, pentru necesități administrative și alte direcții. Calculul amortizării imobilizărilor necorporale și corporale pe perioada utilizării lor în evidența organizațiilor necomerciale se efectuează cu ajutorul metodelor de calcul recomandate de standardele de contabilitate, care trebuie stipulate în Politicile contabile ale entității. Luând în considerație că imobilizările care aparțin organizației sunt primite cu titlu gratuit sau procurate din sursele donatorilor și sponsorilor, aceste obiecte sunt exploatate cu un scop bine determinat în perioadele stabilite de proiecte sau programe. La contabilizarea calculului amortizării imobilizărilor primite sau procurate din contul mijloacelor cu destinație specială apar particularități esențiale. Conform Indicațiilor metodice sumele amortizării calculate nu se reflectă la costuri sau cheltuieli, dar la micșorarea fondului de imobilizări. Diminuarea fondului de active imobilizate se reflectă pe măsura calculării amortizării și ieșirii imobilizărilor prin înregistrările contabile:

Dt 341 „Fonduri”, subcontul 3412 „Fondul de active imobilizate”

Ct 113 „Amortizarea imobilizărilor necorporale”, 124 „Amortizarea mijloacelor fixe”.

În cazul ieșirii, casării, transmiterii cu titlu gratuit a imobilizărilor înainte de expirarea duratei de utilizare se decontează valoarea contabilă prin formula contabilă:

Dt 341 „Fonduri”, subcontul 3412 „Fondul de active imobilizate”

Ct 112 „Imobilizări necorporale”

Ct 121 „Imobilizări corporale în curs de execuție”, 123 „Mijloace fixe”.

Fondul de autofinanțare include excedentul sau deficitul din activitatea statutară, inclusiv profitul sau pierderea din activitatea economică. Acest fond poate fi utilizat pentru finanțarea misiunilor speciale și în alte scopuri stabilite de organele de conducere ale organizației. Utilizarea fondului de autofinanțare se înregistrează pentru:

1) finanțarea misiunilor speciale – ca diminuare a fondului de autofinanțare și majorare a finanțărilor cu destinație specială;

2) alte scopuri – ca diminuare a fondului de autofinanțare și majorare a datoriilor, diminuare a activelor circulante etc.

Rezultatul din activitățile statutare și economice se determină la finele perioadei de gestiune și se decontează la majorarea sau diminuarea fondului de autofinanțare a organizației necomerciale. Veniturile realizate din aceste activități nu pot fi distribuite între membrii organizației și se folosesc doar pentru realizarea sarcinilor statutare.

Rezultatul din activitățile statutare și economice al organizației necomerciale la finele perioadei de gestiune se reflectă prin înregistrările contabile:

– Decontarea cheltuielilor la rezultatul financiar:

Dt 351 „Rezultat financiar total”

Ct 716 „Cheltuieli aferente mijloacelor cu destinație specială”, 717 „Alte cheltuieli (cu excepția cheltuielilor din activitatea economică)”, 718 „Cheltuieli din activitatea economică”;

– Decontarea la rezultatul financiar a veniturilor:

Dt 616 „Venituri aferente mijloacelor cu destinație specială”, 617 „Alte venituri (cu excepția veniturilor din activitatea economică)”, 618 „Venituri din activitatea economică”;

Ct 351 „Rezultat financiar total”;

– Calcularea sumei impozitului pe venit din activitățile realizate:

Dt 731 „Cheltuieli privind impozitul pe venit”

Ct 534 „Datorii față de buget”;

– Decontarea cheltuielilor privind impozitul pe venit la rezultatul financiar:

Dt 351 „Rezultat financiar total”

Ct 731 „Cheltuieli privind impozitul pe venit”;

– Înregistrarea excedentului (profitului) din activitățile statutare și economice:

Dt 351 „Rezultat financiar total”

Ct 341 „Fonduri”, subcontul 3413 “Fondul de autofinanțare”;

– Înregistrarea deficitului (pierderii) din activitățile statutare și economice:

Dt 341 „Fonduri”, subcontul 3413 “Fondul de autofinanțare”

Ct 351 „Rezultat financiar total”.

Fondul de autofinanțare poate fi utilizat pentru finanțarea misiunilor speciale și în alte scopuri stabilite de organul de conducere al entității, de exemplu pentru acoperirea altor cheltuieli curente.

Utilizarea fondului de autofinanțare pentru cofinanțarea misiunilor speciale se înregistrează:

Dt 341 „Fonduri”, subcontul 3413 „Fondul de autofinanțare”

Ct 425 „Finanțări și încasări cu destinație specială pe termen lung”

Ct 537 „Finanțări și încasări cu destinație specială curente”

Fondul de autofinanțare utilizat pentru acoperirea cheltuielilor curente se contabilizează:

Dt 341 „Fonduri”, subcontul 3413 „Fondul de autofinanțare”

Ct 521 „Datorii comerciale curente”

Ct 242 „Conturi curente în monedă națională” etc.

Alte fonduri cuprind:

1) sursele aferente mijloacelor restricționate pentru utilizare sau create de organizație conform deciziei organelor de conducere sau la cerința finanțatorilor, donatorilor etc.;

2) rezervele prevăzute de legislație, statut sau alte rezerve. Aceste rezerve se constituie din contul fondului de autofinanțare și sunt destinate pentru acoperirea deficitului (pierderii) sau pentru alte scopuri stabilite de legislație și organele de conducere.

Constituirea altor fonduri aferente mijloacelor restricționate pentru utilizare se reflectă:

Dt 425 „Finanțări și încasări cu destinație specială pe termen lung”

Dt 537 „Finanțări și încasări cu destinație specială curente”

Ct 341 „Fonduri”, subcontul 3414 “Alte fonduri”.

Utilizarea altor fonduri se contabilizează în dependență de direcțiile de folosire a mijloacelor restricționate, de exemplu pentru acoperirea cheltuielilor specifice:

Dt 341 „Fonduri”, subcontul 3414 „Alte fonduri”

Ct 211 „Materiale”, 213 „Obiecte de mică valoare și scurtă durată”

Ct 521 „Datorii comerciale curente”.

Informația privind soldurile și fluxul fondurilor se prezintă în **Situația modificărilor surselor de finanțare**. În acest raport se reflectă soldurile la începutul și sfârșitul perioadei de gestiune, majorările și diminuările pe parcursul perioadei de gestiune a aporturilor inițiale ale fondatorilor, fondului de active imobilizate, fondului de autofinanțare și altor fonduri.

Concluzie: Contabilitatea fondurilor este specifică și implică particularități în cadrul organizațiilor necomerciale. Indicațiile metodice privind particularitățile contabilității în organizațiile necomerciale reglementează modul de evidență a fondurilor în cadrul acestor entități, ceea ce a condus la stabilirea principiilor și regulilor de bază ale evidenței și informațiilor furnizate de situațiile financiare. Conchidem că aceste propuneri conduc la perfecționarea modului de evidență a fondurilor, ce conduce la furnizarea unor informații obiective și veridice utilizatorilor de informație, necesare luării deciziilor în cadrul activității respectivelor organizații, precum și finanțatorilor actuali și potențiali.

Bibliografie:

1. Legea contabilității nr.113-XVI din 27.04.2007. În Monitorul Oficial nr.90-93 din 29.06.2007.
2. Planul general de conturi contabile, aprobat prin Ordinul ministrului finanțelor nr.119 din 06.08.2013. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr.233-237, art.1534.
3. Ordinul Ministerului Finanțelor nr.188 din 30.12.2014 cu privire la aprobarea Indicațiilor metodice privind particularitățile contabilității în organizațiile necomerciale și completarea Planului general de conturi contabile. În Monitorul Oficial nr.11-21 din 23.01.2015, art.55.

ASPECTE PROBLEMATICE AFERENTE CONTABILIZĂRII COSTURILOR ÎNDATORĂRII

Conf. univ., dr., Rodica CUȘMĂUNSA, ASEM

The content of this article is dedicated to the solution of problematic aspects of the way of stating the research and development cost of works carried out under a contract for other organizations.

Key words: *research and development costs, intangible assets, borrowing costs capitalization.*

JEL: M-41

Introducere

Entitățile de cercetare-dezvoltare deseori beneficiază de credite și împrumuturi necesare pentru executarea unei anumite lucrări de cercetare-dezvoltare. În acest caz, costurile îndatorării (dobânzile și alte cheltuieli suportate de entitate în legătură cu primirea mijloacelor împrumutate), trebuie contabilizate și prezentate informațiile aferente în situațiile financiare în conformitate cu abordarea din SNC „Costurile îndatorării”.

Aspecte generale aferente costurilor îndatorării

La entitățile de cercetare-dezvoltare lucrări de cercetare-dezvoltare reprezintă un *activ cu ciclu lung de producție, deoarece* necesită în mod obligatoriu o perioadă lungă pentru cercetări științifice, proiectare-dezvoltare și de pregătire spre utilizare conform destinației.

În acest context, costurile îndatorării care sunt atribuibile direct elaborării lucrării de cercetare-dezvoltare se capitalizează. Capitalizarea acestor costuri se admite în cazul în care există certitudinea că ele vor genera beneficii economice viitoare entității, iar mărimea lor poate fi evaluată în mod credibil.

Economistul rus Tișcov I. C. [8, p. 407] susține că, în cazul utilizării creditului bancar sau împrumutului și după depășirea termenului planificat de recepționare a lucrării de cercetare-dezvoltare, dobânzile nu pot fi incluse în costul acestora. Considerăm că termenul planificat de recepționare a lucrării de cercetare-dezvoltare nu poate influența modul de contabilizare și de includere în costul lor a cheltuielilor de împrumut. Acestea, conform SNC „Costurile îndatorării” sunt necesar a fi incluse în valoarea activelor cu ciclu lung de producție, indiferent de termenul planificat de recepționare al lucrării de cercetare-dezvoltare.

Entitatea de cercetare-dezvoltare poate efectua lucrările de cercetare-dezvoltare, atât pentru necesități proprii, cât și pentru alte entități în baza contractului de efectuare a lucrărilor de cercetare-dezvoltare. În scopurile contabilității și fiscalității, acest tip de contracte economice este analogic contractului de antrepriză, deosebirea constă în faptul, că în rezultatul lucrărilor efectuate în baza de contract, deseori, nu se obțin active materiale, ci imobilizări necorporale.

În acest caz, lunar, pe parcursul întregii perioade de executare a lucrării de cercetare-dezvoltare, la suma dobânzilor capitalizate pentru credite și împrumuturi trebuie reflectată înregistrarea contabilă:

Debit contul **811 „Activități de bază”** – în cazul executării lucrării de cercetare-dezvoltare curente

Debit contul **111 „Imobilizări necorporale în curs de execuție”** – în cazul executării lucrării de cercetare-dezvoltare capitale

Debit contul **812 „Activități auxiliare”** – în cazul executării lucrării de cercetare-dezvoltare capitale într-o subdiviziune separată a entității

Credit contul **511 „Credite bancare pe termen scurt”** și/sau **512 „Împrumuturi pe termen scurt”**.

În ceea ce privește modul de contabilizare și de includere în costul lucrării de cercetare-dezvoltare a costurilor îndatorării pentru credite bancare sau împrumuturi neachitate la timp sau în cazul finalizării efective a lucrării de cercetare-dezvoltare acestea trebuie să se reflecte prin înregistrarea contabilă:

Debit contul **714 „Alte cheltuieli din activitatea operațională”**

Credit contul **511 „Credite bancare pe termen scurt”** și/sau **512 „Împrumuturi pe termen scurt”**.

Entităților de cercetare-dezvoltare, pentru desfășurarea activității lor în baza Legii privind politica de stat în sfera de cercetare-dezvoltare, sunt alocate mijloace bănești cu destinație specială (granturi) pentru efectuarea lucrării de cercetare-dezvoltare. În cazul utilizării unui credit bancar și primirii unui grant apare problema determinării mărimii costurilor îndatorării care pot fi capitalizate: influențează sau nu asupra sumei costurilor îndatorării capitalizate aferente creditului primirea unui grant?

SNC „Costurile îndatorării” prevede că mărimea investițiilor capitale, în baza cărora se determină costurile îndatorării capitalizate, se diminuează cu suma subvențiilor primite, aferente creării activelor cu ciclul lung de producție.

De exemplu, la 02 ianuarie anului curent entitatea de cercetare-dezvoltare a beneficiat de un credit bancar în mărime de 100 000 lei pe 20 luni, cu rata anuală a dobânzii de 15%, pentru executarea unei lucrări de cercetare-dezvoltare capitale a cărei perioadă de executare, stabilită în Sarcina tehnică, este de 18 luni. Dobânda se calculează și se achită lunar. Entitatea a decis să capitalizeze costurile îndatorării aferente creditului primit. Peste 6 luni după primirea creditului bancar și începerea lucrării această unitate a primit un grant în mărime de 20 000 lei, pentru executarea acestei lucrări de cercetare-dezvoltare. În conformitate cu condițiile acestui exemplu, în contabilitatea entității de cercetare-dezvoltare vor fi întocmite următoarele înregistrări contabile:

Primirea creditului bancar

Debit contul **242 „Conturi curente în monedă națională”** – 100 000 lei

Credit contul **411 „Credite bancare pe termen lung”** – 100 000 lei

Pentru capitalizarea dobânzii, inițial entitatea de cercetare-dezvoltare va determina perioada pe a cărei durată va fi inclusă în componența costurilor aferente lucrării de cercetare-dezvoltare. Conform exemplului nostru, perioada necesară executării lucrării de cercetare-dezvoltare este de 18 luni, prin urmare perioada capitalizării dobânzii nu poate fi mai mare decât perioada creării activului cu ciclul lung de producție. Apoi entitatea în cauză va stabili modul de recunoaștere a costurilor aferente lucrării de cercetare-dezvoltare. Reieșind din faptul că costurile aferente lucrării de cercetare-dezvoltare respective vor genera beneficii economice viitoare și că ele corespund tuturor criteriilor de recunoaștere ca activ necorporal prevăzute de **SNC „Imobilizări necorporale și corporale”**. Deci, mărimea totală a dobânzii supusă capitalizării în primele 6 luni este 7 500 lei ($100\,000 \times 0,15 \times 6 \text{ luni} / 12 \text{ luni}$), ceea ce constituie lunar 1 250 lei ($100\,000 \times 0,15 / 12 \text{ luni}$) și se va reflecta astfel:

Debit contul **111 „Imobilizări necorporale în curs de execuție”** – 1 250 lei

Credit contul **511 „Credite bancare pe termen scurt”** – 1 250 lei

La 01 iulie anul curent entitatea a primit un grant. Respectiv va urma formula contabilă:

Debit contul **242 „Conturi curente în monedă națională”** – 20 000 lei

Credit contul **425 „Finanțări și încasări cu destinație specială”** – 20 000 lei

Din această lună se va modifica mărimea costurilor îndatorării capitalizate deoarece, în conformitate cu SNC, mărimea investițiilor capitale în baza cărora se determină costurile îndatorării capitalizate se diminuează cu suma subvențiilor primite, aferente creării activelor respective. În exemplul nostru, începând cu luna iulie mărimea, totală a dobânzii supusă capitalizării pentru celelalte 12 luni este 12 000 lei ($((100\,000 - 20\,000) \times 0,15)$), ceea ce constituie lunar 1 000 lei $[(100\,000 - 20\,000) \times 0,15 / 12 \text{ luni}]$ și se va reflecta astfel:

Debit contul **111 „Imobilizări necorporale în curs de execuție”** – 1 000 lei

Credit contul **511 „Credite bancare pe termen scurt”** – 1 000 lei

Diferența de 250 lei (1 250 lei – 1 000 lei) aferentă sumei dobânzii se va reflecta lunar prin următoarea înregistrare contabilă:

Debit contul **714 „Alte cheltuieli operaționale”** – 250 lei

Credit contul **511 „Credite bancare pe termen scurt”** – 250 lei

Să presupunem că lucrarea de cercetare-dezvoltare a fost executată nu în perioada de 18 luni, prevăzută de Sarcina tehnică, ci în 19 luni. Și în acest caz mărimea cheltuielilor de credit capitalizate în ultima lună va constitui 1 000 lei.

Respectiv, suma totală a dobânzii capitalizate, cu condiția că timp de 19 luni nu s-a modificat rata acesteia și nu s-a rambursat nimic, va constitui 20 500 lei (7 500 lei + 12 000 lei + 1 000 lei). După 19 luni din momentul începerii executării lucrării de cercetare-dezvoltare, dobânda aferentă creditului bancar va fi recunoscută drept cheltuieli curente. Când, pe parcursul perioadei de utilizare a creditului, entitatea parțial rambursează din credit, suma dobânzii va fi calculată din soldul nerambursat.

Dacă colectivul științific execută lucrări de cercetare-dezvoltare capitale într-o subdiviziune separată a entității, atunci toate costurile acumulate pe parcursul unei perioade de gestiune în debitul contului **812 „Activități auxiliare”** la sfârșitul perioadei de gestiune sunt decontate prin:

Debit contul **111 „Imobilizări necorporale în curs de execuție”** - în cazul executării lucrării de cercetare-dezvoltare capitale

Credit contul **812 „Activități auxiliare”**

Concluzii

În acest context, dacă entitatea împrumută mijloace în scopuri generale și le utilizează crearea unui activ cu ciclu lung de producție, mărimea costurilor îndatorării care urmează a fi capitalizate se determină prin înmulțirea ratei de capitalizare cu costurile aferente activului respectiv. Rata de capitalizare se calculează ca media ponderată a costurilor îndatorării aferente împrumuturilor entității rămase nerambursate în cursul

perioadei de gestiune, cu excepția împrumuturilor primite nemijlocit în scopul obținerii unui activ cu ciclu lung de producție concret. Mărimea costurilor îndatorării capitalizate în cursul perioadei de gestiune nu trebuie să depășească suma efectivă totală a costurilor îndatorării suportate în cursul acestei perioade.

În cazul în care suma costurilor îndatorării determinate cu aplicarea ratei de capitalizare depășește mărimea efectivă a acestora, capitalizarea se admite doar în limita mărimii efective a costurilor îndatorării. Repartizarea sumei totale a costurilor îndatorării care urmează a fi capitalizate se efectuează proporțional mărimii costurilor aferente fiecărui activ cu ciclu lung de producție sau altei baze raționale stabilită în politicile contabile ale entității. Diferența dintre suma costurilor îndatorării determinate cu aplicarea ratei de capitalizare și mărimea efectivă a acestora nu se reflectă în contabilitate.

Bibliografie:

1. Legea privind politica de stat în sfera cercetare-dezvoltare. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr. 124-125 din 11 noiembrie 1999.
2. SNC „Imobilizări necorporale și corporale”. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr. 233-237 din 22 octombrie 2013.
3. SNC „Costurile îndatorării”. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr. 233-237 din 22 octombrie 2013.
4. Planul de conturi contabile ale activității economico-financiare a întreprinderilor, cu modificările și completările ulterioare. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr. 88-91 din 30 decembrie 1997.
5. Regulamentul cu privire la înregistrarea de stat a lucrărilor de cercetări științifice și de experimentale de proiectare, aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 522 din 19 iulie 1994. – Ch.: I.C.Ș.I.T.E., 1994. – 43 p.
6. Regulamentul privind evaluarea și recepționarea lucrărilor de cercetare în sfera științei și inovării, aprobat prin Hotărârea Consiliului Suprem pentru Știință și Dezvoltare Tehnologică al AȘM nr. 125 din 7 octombrie 2005 // www.asm.md.
7. BUCUR, V., BADÂR, Iu., CRAVCENCO, R. *Indicații metodice privind evaluarea și contabilitatea activelor nemateriale*. – Ch.: AGEPI, 2005. – 136 p.
8. Бухгалтерский учет. Под редакцией Тишкова, И.К. – Минск, «Высэйшая школа». 2008. – 688 с.
9. ЖУКОВ, В. Н. *Нематериальные активы и расходы на НИОКР*. În: Бухгалтерский учет, 2003, № 23. – с. 22 – 25.

ASPECTE CONTABILE PRIVIND FINANȚAREA INSTITUȚIILOR PUBLICE

Conf. univ., dr., Mihail NANI, ASEM

Le financement budgétaire représente la principale source à couvrir les frais encourus par les institutions publiques. La comptabilité du financement du budget assure l'utilisation du financement budgétaire conformément à la destination et dans les limites approuvées dans le budget.

Cuvinte-cheie: finanțarea bugetară, alocațiile bugetare, Trezoreria de Stat, Trezoreria teritorială, planul secundar de finanțare, devizul de cheltuieli, delegația de retragere a numerarului, ordinul de plată, note justificative, extrasul din Fișa executării planului de finanțare al instituției.

JEL: M-41

Introducere

Principala sursă de acoperire a cheltuielilor instituțiilor publice o constituie finanțarea din buget. Contabilitatea finanțării bugetare asigură utilizarea finanțării din buget conform destinației și în limitele aprobate în buget.

Rezultate și discuții

Prin intermediul finanțării bugetare se realizează sarcinile statului în domeniul economiei naționale, dezvoltării social-culturale, conducerii de stat, justiției, apărării etc.

Finanțarea bugetară reprezintă acordarea mijloacelor financiare din bugetul public național instituțiilor publice pentru efectuarea cheltuielilor aprobate în buget.

Finanțarea se efectuează în conformitate cu alocațiile bugetare aprobate în Legea bugetului de stat / bugetelor raionale, municipale, sătești, orașenești.

Alocațiile bugetare reprezintă limitele maxime de finanțare aprobate în buget, destinate pentru cheltuielile instituțiilor publice și alte activități.

Pentru fiecare instituție publică alocațiile bugetare sunt aprobate în planul secundar de finanțare/deviz de cheltuieli.

Finanțarea din buget se caracterizează prin următoarele trăsături:

- mijloacele bugetare acordate instituțiilor publice pe calea finanțării servesc la acoperirea unor cheltuieli cu caracter permanent și destinație strict determinată, ca retribuirea muncii, contribuțiile de asigurări sociale de stat, primele de asigurări medicale, serviciile comunale, achiziționarea de bunuri materiale etc.;

- este nerambursabilă;

- se efectuează pe măsura îndeplinirii sarcinilor de plan a veniturilor bugetare;

- pentru o anumită instituție finanțarea se efectuează dintr-un singur buget în funcție de subordonarea acesteia. Astfel, instituțiile de subordonare de stat sunt finanțate din bugetul de stat, iar cele de subordonare locală – din bugetele raionale, municipale, sătești, orășenești.

Finanțarea instituțiilor publice se efectuează lunar prin Trezoreria de Stat în baza planurilor secundare de finanțare / devizelor de cheltuieli în condițiile unui control strict ce creează legalitatea, necesitatea și eficiența cheltuielilor bugetare.

Trezoreria de Stat reprezintă o unitate structurală a Ministerului Finanțelor, constituită din Trezoreria Centrală și trezoreriile teritoriale.

Trezoreria Centrală este un departament în cadrul Ministerului Finanțelor, iar trezoreriile teritoriale sunt reprezentanțe ale Ministerului Finanțelor în teritoriu (raioane, municipii).

Trezoreria de Stat se prezintă ca o bancă a finanțelor publice prin care se efectuează operațiunile de încasări a veniturilor în bugetul public național și de plăți din bugetul public național, asigurând echilibrul financiar.

Trezoreria de Stat este instituția prin care se gestionează finanțele publice de care dispune statul.

Planul secundar de finanțare/devizul de cheltuieli – documentul instituției publice ce autorizează alocarea de resurse de la buget, prin care se stabilește volumul anual al cheltuielilor repartizate pe 12 luni și destinația cheltuielilor conform clasificăției economice a cheltuielilor bugetare.

Astfel, planul secundar de finanțare / devizul de cheltuieli reprezintă bugetul instituției publice pe perioada unui an bugetar.

Un buget este o previziune a veniturilor și cheltuielilor unei instituții publice pentru o perioadă de timp, de regulă, pentru un an.

Modalitatea de elaborare și aprobare a devizelor de cheltuieli a instituțiilor publice de subordonare locală este reglementată de Regulamentul cu privire la devizele de cheltuieli a instituțiilor publice și repartizarea pe luni a bugetelor locale nr. 172 din 16.12.2014, iar pentru instituțiile publice de subordonare de stat elaborarea și aprobarea planurilor secundare de finanțare este reglementată de Regulamentul privind repartizarea pe luni a veniturilor, cheltuielilor și surselor de finanțare ale bugetului de stat nr. 154 din 01.12.2010.

Finanțarea se efectuează prin metoda virării mijloacelor bănești din contul trezorerial al bugetului de stat / raional, municipal în contul trezorerial de cheltuieli (contul curent) al instituției publice.

În scopul primirii finanțării din buget instituțiile publice întocmesc delegația de retragere a numerarului sau ordinul de plată, în funcție de cheltuielile care urmează a fi acoperite din finanțarea bugetară, pe care le prezintă la Trezoreria teritorială. Concomitent cu delegația de retragere a numerarului se prezintă următoarele note justificative:

- nota justificativă privind plata salariilor, indemnizațiilor și achitarea contribuțiilor la bugetul asigurărilor sociale de stat și fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală;

- nota justificativă privind cheltuielile de deplasare;

- nota justificativă privind plata burselor;

- nota justificativă privind alte cheltuieli.

Notele justificative se prezintă în Trezoreria teritorială în două exemplare, unul rămâne în Trezoreria teritorială, altul cu viza trezoreriei se remite instituției publice.

În cazul ridicării numerarului pentru plata retribuiției concomitent cu delegația de retragere a numerarului se prezintă în Trezoreria teritorială și ordinele de plată, în două exemplare, privind transferul reținerilor din salariu (impozitul pe venit, contribuții individuale de asigurări sociale, prime de asigurări medicale, cotizații sindicale), contribuții de asigurări sociale și prime de asigurări medicale.

În Trezoreria teritorială documentele de plată prezentate de instituțiile publice sunt verificate sub aspectul corectitudinii întocmirii lor, încadrării sumelor de plată în limitele alocațiilor bugetare aprobate în planul secundar de finanțare/devizul de cheltuieli pe luna respectivă.

Sumele alocațiilor bugetare neutilizate de către instituțiile publice după 31 decembrie sunt anulate de către Trezoreria teritorială. De exemplu, suma alocațiilor bugetare aprobată în planul secundar de finanțare al instituției publice pe anul 2014 la articolul de cheltuieli 113 „Plata mărfurilor și serviciilor”, alineatul 03 „Rechizitele de birou, materiale și obiectele de uz gospodăresc” constituie 30000 lei. Până la 31 decembrie 2014 instituția publică a utilizat sub forma finanțării primită din bugetul de stat – 27000 lei. Diferența de 3000 lei (30000–27000) va fi anulată de Trezoreria teritorială și respectiv nu va putea fi utilizată în noul an bugetar ca sursă de finanțare din buget.

Evidența finanțării din buget pentru cheltuielile curente ale instituțiilor publice (retribuirea muncii, contribuții de asigurări sociale, prime de asigurări medicale, achiziționarea serviciilor comunale și bunurilor materiale etc.) se ține în contul de pasiv 230 „Finanțarea din buget pentru cheltuielile instituției și alte activități”. În credit se înregistrează finanțarea primită din buget. În debit – închiderea soldului contului la finele anului minus suma datoriei debitoare, minus valoarea materialelor aflate în depozit. Soldul creditor reflectă suma finanțării primită din buget de la începutul anului.

Pentru evidența finanțării din buget a investițiilor capitale e destinat contul de pasiv 231 „Finanțarea din buget a investițiilor capitale”. În credit se înregistrează finanțarea primită din buget pentru investiții capitale. În debit – închiderea soldului contului la finele anului. Soldul creditor reflectă suma finanțării pentru investiții capitale primită din buget de la începutul anului.

Fiecare instituție publică dispune de un cont trezorerial de cheltuieli (în continuare – cont curent) deschis în Trezoreria teritorială, în care se reflectă mișcarea mijloacelor bugetare ale instituției.

Pentru evidența mijloacelor bănești în conturile curente bugetare sunt destinate următoarele conturi de activ:

- 090 „Contul curent în bugetul de stat pentru cheltuielile instituției”, care se utilizează în instituțiile de subordonare de stat;
- 093 „Contul curent în bugetul de stat pentru investiții capitale”, care se utilizează în instituțiile de subordonare de stat;
- 100 „Contul curent pentru cheltuielile instituției”, care se utilizează în instituțiile de subordonare locală;
- 101 „Contul curent pentru transfer instituțiilor subordonate și pentru alte activități”, care se utilizează în contabilitățile centralizate ce deservește două și mai multe instituții de subordonare locală;

În debitul conturilor se înregistrează finanțarea primită din buget. În credit – cheltuielile efectuate din contul curent. Soldul debitor reflectă disponibilul bănesc în contul curent. Dar, de regulă, nu există sold în contul curent deoarece concomitent cu finanțarea primită din buget se efectuează și cheltuielile din contul curent conform destinației.

Operațiunile ocazionate de mișcarea mijloacelor bănești în contul bugetar curent sunt contabilizate în nota de contabilitate 2 – borderou cumulativ privind circulația mijloacelor în conturile bugetare curente în baza extrasului din contul trezorerial de cheltuieli, ordinului de plată, dispoziției de încasare.

În cazurile când instituțiile publice dispun de mai multe conturi curente deschise în Trezoreria teritorială, pentru fiecare cont curent se întocmește o nota de contabilitate separată, care se numerotează cu numerele 2a, 2b, 2c etc. și respectiv conturile curente se numerotează – 090a, 090b, 090c etc.

Tranzacții:

1. Finanțarea primită din bugetul de stat în contul curent pentru achitarea salariului, contribuții individuale de asigurări sociale, prime de asigurări medicale, impozitului pe venitul din salariu, cotizațiilor sindicale etc.:

Debit contul 090 „Contul curent în bugetul de stat pentru cheltuielile instituției” – 100100 lei

Credit contul 230 „Finanțarea din buget pentru cheltuielile instituției” – 100100 lei

Concomitent se contabilizează transferul plăților conform destinației:

2. Transferul impozitului pe venitul din salariu la bugetul municipal/raional din contul curent al instituției publice:

Debit contul 173 „Decontări privind plățile la buget” – 7000 lei

Credit contul 090 „Contul curent în bugetul de stat pentru cheltuielile instituției”, art. 111.00 – 7000 lei

3. Transferul contribuției individuale de asigurări sociale, (6%) la bugetul asigurărilor sociale de stat din contul curent al instituției publice:

Debit contul 188 „Decontări privind CIAS obligatorii cu bugetul asigurărilor sociale de stat” – 6000 lei

Credit contul 090 „Contul curent în bugetul de stat pentru cheltuielile instituției”, art. 111.00 – 6000 lei

4. Transferul primei de asigurări medicale reținută din salariu la fondul asigurărilor obligatorii de asistență medicală din contul curent al instituției publice:

Debit contul 159 „Decontări cu personalul privind asigurarea obligatorie de asistență medicală” – 4500 lei

Credit contul 090 „Contul curent în bugetul de stat pentru cheltuielile instituției”, art. 111.00 – 4500 lei

5. Transferul cotizațiilor sindicale sindicatului de ramură (50%) și comitetului sindical al instituției publice respective (50%) din contul curent (se întocmesc două ordine de plată – unul pentru transfer sindicatului de ramură, altul pentru transfer comitetului sindical al instituției publice respective):

Debit contul 185 „Decontări cu membrii sindicatelor privind virările fără numerar a sumelor cotizațiilor de membru al sindicatului” – 1000 lei

Credit contul 090 „Contul curent în bugetul de stat pentru cheltuielile instituției”, art. 111.00 – 1000 lei

6. Transferul pensiei alimentare destinatarului din contul curent al instituției publice:

Debit contul 187 „Decontări privind titlurile executorii și alte rețineri” – 2500 lei

Credit contul 090 „Contul curent în bugetul de stat pentru cheltuielile instituției”, art. 111.00 – 2500 lei

7. Transferul plății unității comerciale pentru mărfurile vândute în rate din contul curent al instituției publice:

Debit contul 182 „Decontări privind mărfurile vândute în rate” – 1300 lei

Credit contul 090 „Contul curent în bugetul de stat pentru cheltuielile instituției”, art. 111.00 – 1300 lei

8. Transferul ratei de asigurare benevolă companiei de asigurări din contul curent al instituției publice:

Debit contul 184 „Decontări privind virările fără numerar în baza contractelor de asigurare benevolă” – 1700 lei

Credit contul 090 „Contul curent în bugetul de stat pentru cheltuielile instituției”, art. 111.00 – 1700 lei

9. Transferul salariului din contul curent al instituției publice la unitatea bancară pentru depunere în cont în scopul achitării prin card bancar:

Debit contul 183 „Decontări privind virările fără numerar în conturile de depuneri în bancă” – 76000 lei

Credit contul 090 „Contul curent în bugetul de stat pentru cheltuielile instituției”, art. 111.00 – 76000 lei

10. Transferul comisionului bancar din contul curent al instituției publice:

Debit contul 200 „Cheltuieli bugetare pentru întreținerea instituției”, art. 113.47 – 100 lei

Credit contul 090 „Contul curent în bugetul de stat pentru cheltuielile instituției”, art. 113.47 – 100 lei

11. Finanțarea primită din bugetul de stat în contul curent pentru investiții capitale:

Debit contul 093 „Contul curent în bugetul de stat pentru investiții capitale” – 80000 lei

Credit contul 231 „Finanțarea din buget a investițiilor capitale” – 80000 lei

Concomitent se contabilizează transferul plății antreprenorului pentru lucrările executate:

Debit contul 150 „Decontările cu furnizorii și antreprenorii” – 80000 lei

Credit contul 093 „Contul curent în bugetul de stat pentru investiții capitale” – 80000 lei

Evidența analitică pe conturile 090, 093, 100, 101 este organizată în Registrul evidenței alocațiilor și cheltuielilor forma nr. 294, pe contul 230 – în fișa forma nr. 283, pe contul 231 – în Registrul conturilor curente și decontărilor forma nr. 292. La finele fiecărei luni Trezoreria teritorială prezintă instituțiilor publice Extrasul din Fișa executării planului de finanțare al instituției, în care este reflectată suma finanțării primită din buget în perioada de gestiune pe fiecare articol și alineat de cheltuieli.

Concluzii

Contabilitatea finanțării din buget are un rol important pentru asigurarea disciplinei bugetare. Prin sistemul de evidență contabilă a finanțării bugetare se asigură utilizarea finanțării din buget conform destinației și în limitele aprobate în buget. De asemenea se asigură evidența analitică a finanțării din buget pe articole și alineate de cheltuieli.

Bibliografie:

1. Legea privind sistemul bugetar și procesul bugetar nr. 847-XIII din 24.05.1996: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 91-96 din 30.05.2003.
2. Norme metodologice privind executarea de casă a mijloacelor bugetului public național prin Trezoreria de Stat a Ministerului Finanțelor nr. 98 din 28.11.2005: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 13-15 din 24.01.2006. Modificări în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 166-168 din 14.09.2010.
3. Regulamentul privind repartizarea pe luni a veniturilor, cheltuielilor și surselor de finanțare ale bugetului de stat nr. 154 din 01.12.2010: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 241-246 din 10.12.2010.
4. Regulamentul cu privire la devizele de cheltuieli a instituțiilor publice și repartizarea pe luni a bugetelor locale nr. 172 din 16.12.2014: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 383-393 din 26.12.2014.
5. Modul de achitare și evidență a plăților la bugetul public național prin sistemul trezorerial al Ministerului Finanțelor în anul 2015, aprobat prin ordinul Ministerului Finanțelor nr. 174 din 17.12.2014: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 386-396 din 26.12.2014.
6. Instrucțiunea cu privire la evidența contabilă în instituțiile publice nr. 93 din 19.07.2010. Capitolul VIII. Finanțări: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 135-137 din 3.08.2010.

TRATAMENTE FISCALE SPECIFICE TRANZACȚIILOR COMERCIALE INTERNAȚIONALE

Conf. univ., dr. Ecaterina CECHINA, ASEM

In this article we tried to analyze the specific tax treatment of international trade. Component part of the commercial policy of a stat, customs policy is realized by adopted regulations of the state who aims the entry or the exit to / from a country of goods and involves: control at crossing the state border of goods and means of transport, formalities customs and duties. Respectively, within the foreign trade we have in view the integration of the Moldovan economy into the world economy.

Cuvinte-cheie: import, export, tranzacții internaționale, comerț exterior, taxe vamale, tarif vamal, taxa pe valoarea adăugată.

Tranzacțiile de comerț exterior prezintă forma tranzacțiilor economice internaționale, care au ca obiect schimbul internațional de bunuri și ca bază au interdependența dintre țări din punct de vedere al comerțului. Comerțul exterior este una din ramurile principale ale economiei naționale și cuprinde atât operațiile de import cu bunuri și servicii, cât și activitățile de cooperare tehnico-științifică cu străinătatea. Importul și respectiv exportul de bunuri și servicii contribuie la realizarea Produsului Intern Brut, iar raportul dintre aceste componente influențează în sens pozitiv sau negativ creșterea economică generală.

Diferitele aspecte sociale și politice ce rezulta din activitatea de comerț exterior sunt necuantificabile prin sistemul de contabilitate, acestea fiind încadrate în categoria efectelor neeconomice care influențează pozitiv sau negativ economia unei țări.

În cadrul comerțului extern se urmărește integrarea economiei Republicii Moldova în circuitul economic mondial. Parte componentă a politicii comerciale a unui stat, politica vamală este realizată cu ajutorul reglementărilor adoptate de stat care vizează intrarea sau ieșirea în/din țară a mărfurilor și care implică: controlul cu ocazia trecerii frontierei de stat a mărfurilor și mijloacelor de transport, îndeplinirea formalităților vamale și plata taxelor vamale (sau impunerea vamală), situația prezentându-se diferit de la un stat la altul în ce privește gama (mai largă sau mai restrânsă) de instrumente de politică vamală folosite.

Spre deosebire de tranzacțiile comerciale care se derulează între entități străine situate în țări din spațiul Uniunii Europene și care sunt afectate într-o, măsură semnificativă de regimul fiscal, putem aprecia că fiscalitatea operațiilor comerciale internaționale, care se desfășoară între unități patrimoniale din țara noastră și entități din afară, nu este așa de complexă, fapt pentru care vom aborda tratamentele fiscale, separat pentru exportul de mărfuri și separat pentru importul acestora, din perspectiva taxei pe valoarea adăugată.

În același timp, nu putem trece cu vederea taxele și tarifele vamale suportate de către entități ca urmare a procesului de comercializare, trecând dintr-un teritoriu vamal în altul. Tarifele vamale sunt instrumentele principale cu ajutorul cărora se realizează politica vamală a statului și acestea cuprind taxele vamale care se percep asupra mărfurilor importate (sau exportate).

În cadrul politicii vamale, **impunerea vamală** a jucat și continuă să joace rolul principal. Ea îndeplinește următoarele funcții:

- a) de natură fiscală (taxe vamale fiind o sursă de venit la bugetul statului);
- b) de natură protecționistă (protejează economia națională de concurența străină în sensul la taxa vamală percepută la import.

Impunerea vamală s-a practicat și în orânduirile precapitaliste, îndeplinind în special o funcție fiscală. În economia de piață, pe lângă funcția fiscală, s-au acceptat funcțiile de protejare, de negociere și adesea chiar de discriminare în relațiile comerciale internaționale.

Barierile netarifare sunt un complex de măsuri și reglementări de politică comercială (publice sau private) care împiedică, limitează sau deformează fluxul internațional de bunuri și servicii și care au ca principal apărarea pieței interne de concurență străină și/sau echilibrarea balanței de plăți.

a) Aspecte fiscale specifice exportului de mărfuri

Exportul constă în scoaterea mărfurilor de pe teritoriul vamal cu achitarea drepturilor de export și aplicarea măsurilor netarifare respective. Conform art.39 al Codului Vamal, exportul se efectuează cu condiția onorării drepturilor de export. Acestea, potrivit art.117 al Codului Vamal, includ: taxa vamală, taxa pentru proceduri vamale, accizele, taxa pe valoarea adăugată.

Cu referire la taxa vamală pentru exportul mărfurilor, menționăm că, legislația Republicii Moldova niciodată nu a aplicat vre-un tarif vamal la export. Acest fapt se explică prin necesitatea promovării exportului. Exportul mărfurilor ar putea să constituie un comerț internațional cu rentabilitate ridicată.

Situație similară celei descrise în privința taxei vamale s-a creat și cu referire la acciz. Acesta niciodată nu s-a aplicat mărfurilor exportate. Conform prevederilor Codului Fiscal, art.124, alin.4, accizele nu se achită în cazul în care subiectul impunerii exportă mărfuri supuse accizelor în mod independent sau în baza contractului de comision.

În ceea ce privește aplicarea TVA, menționăm că exportul de mărfuri, conform prevederilor art.104 al Codului Fiscal, se impozitează la cota zero. Categorie în care se încadrează și prestările de servicii legate în mod direct de exportul bunurilor, care vizează serviciile de transport, de asigurare etc.. Aplicarea TVA la cota zero aferent mărfurilor exportate, presupune restituirea tuturor sumelor TVA achitate anterior. Aceasta se explică prin principiul internațional al excluderii dublei impozitări, precum și prin politica promovării exporturilor din țară.

Cu referire la taxa pentru proceduri vamale, aceasta se aplică conform principiilor generale prevăzute în Legea cu privire la tariful vamal, anexa nr.2. Prin urmare, conform prevederilor legislației în vigoare, la vămuirea mărfurilor plasate în export sau reexport, este prevăzută mărirea taxei de 0,1% din valoarea în vamă a mărfii, dar nu mai mult de 500 euro.

Exemplu: O entitate a exportat 200 unități de produse la prețul unitar de 35 euro / unitatea în condițiile CPT. Cursul oficial al leului moldovenesc la data întocmirii declarației vamale este de 22,4779 lei /euro.

În baza datelor prezentate calculăm taxa pentru proceduri vamale ca produsul dintre valoarea în vamă (în cazul dat coincide cu valoarea livrării) și mărirea taxei. Deci, taxa pentru proceduri vamale constituie 157,35 lei $[(200 \text{ unități} \times 35 \text{ euro}) \times 22,4779 \text{ lei} \times 0,1\%]$.

Din punct de vedere contabil, mărirea taxei pentru proceduri vamale aferentă exportului de mărfuri se contabilizează astfel:

Debit contul 712 „Cheltuieli de distribuție”, subcontul 7129 „Alte cheltuieli de distribuire”

– 157,35 lei

Credit contul 544 „Alte datorii curente”, subcontul 5442 „Alte datorii calculate curente”

– 157,35 lei

b) Aspecte fiscale specifice importului de mărfuri

Importul, definit prin art. 31 al Codului Vamal al Republicii Moldova, este regimul vamal în care mărfurile introduse pe teritoriul vamal primesc statutul de mărfuri puse în liberă circulație numai după ce sunt plătite drepturile de import și sunt aplicate măsurile de politică economică.

Conform prevederilor art.122 al Codului Vamal, drepturile de import se calculează din valoarea în vamă a mărfurilor. Potrivit acordului GATT, principiul de bază pentru determinarea valorii în vamă este prețul de tranzacție, adică prețul efectiv plătit sau de plătit pentru mărfuri. Dacă, potrivit acestui principiu, valoarea în vamă nu poate fi determinată, atunci acordul stabilește și alte metode de evaluare a mărfurilor la import. În republica Moldova aceste metode sunt descrise în Legea cu privire la tariful vamal.

Drepturile de import, potrivit art.117 al Codului Vamal, includ: taxa vamală, taxa pentru proceduri vamale, accizele, taxa pe valoarea adăugată.

Taxa vamală este un impozit indirect, care apare ca urmare a intervenției statului în comerțul internațional și se calculează pentru mărfurile achiziționate din afara teritoriului vamal al Republicii Moldova prin aplicarea cotelor procentuale diferențiate pe grupe de mărfuri, asupra valorii în vamă a bunurilor importate. Grupele de mărfuri și cotele procentuale sunt aprobate prin Legea nr. 172 din 25.07.2014 privind aprobarea **Nomenclurii combinate a mărfurilor**.

Taxa vamală este percepută ca venit la bugetul de stat, cu valoarea ei majorându-se costul de intrare și, implicit, prețul la care se vor vinde aceste produse în țara importatoare, astfel că, taxa vamală se suportă, ca în cazul tuturor impozitelor indirecte, de consumatorul individual.

Taxa pentru proceduri vamale reprezintă taxa percepută pentru prestarea serviciilor vamale și se determină pentru toate bunurile importate prin aplicarea unei cote procentuale asupra valorii în vamă. Conform prevederilor Legii cu privire la tariful vamal, anexa nr.2, la vămuirea mărfurilor plasate în regim vamal de import, este prevăzută mărirea taxei de 0,4% din valoarea în vamă a mărfii, dar nu mai mult de 1 800 euro.

Pe lângă acestea, entitățile importatoare suportă, pentru anumite bunuri achiziționate, *accize*. Accizul, conform art.119 al Codului Fiscal, este impozit de stat stabilit pentru unele mărfuri de consum. Astfel, statul are intenția, de cele mai multe ori, să reducă consumul, respectiv, importul unor mărfuri sau protejarea pieței autohtone. Cotele accizelor, aprobate prin anexa nr.1 și 2 la titlul IV al Codului Fiscal, se stabilesc:

a) în sumă absolută la unitatea de măsură a mărfii;

b) *ad valorem* în procente de la valoarea mărfurilor, fără a ține cont de accize și TVA, sau de la valoarea în vamă a mărfurilor importate, luând în considerare impozitele și taxele ce urmează a fi achitate la momentul importului, fără a ține cont de accize și TVA.

Prin perceperea accizului are loc majorarea costului de intrare al mărfurilor importate. În cazul importului, subiecții impunerii sunt toate persoanele fizice și juridice care importă mărfuri supuse accizelor. Înselări la plata accizelor se prevăd conform art.124 al Codului Fiscal.

Cumpărăturile internaționale de mărfuri sunt supuse *taxei pe valoarea adăugată*. Taxa pe valoare adăugată, conform prevederilor art.93 al Codului Fiscal, este un impozit general de stat care reprezintă o formă de colectare la buget a unei părți a valorii mărfurilor livrate, serviciilor prestate care sunt supuse impozitării pe teritoriul Republicii Moldova, precum și a unei părți din valoarea mărfurilor, serviciilor impozabile importate în Republica Moldova. Subiecții impozabili conform art.94 (b) al Codului Fiscal, sunt persoanele fizice și juridice care importă mărfuri și servicii, cu excepția persoanelor fizice care importă mărfuri de uz sau consum personal, a căror valoare nu depășește limita stabilită de bugetul de stat pe anul fiscal respectiv.

Conform prevederilor art.100 al Codului fiscal, valoarea impozabilă a mărfurilor importate constituie valoarea lor vamală, determinată în conformitate cu legislația vamală, precum și impozitele și taxele care urmează a fi achitate la importul acestor mărfuri, cu excepția TVA.

Exemplu: *O entitate a importat din China 350 unități de produse de parfumerie (poziția tarifară 330300100) la prețul unitar de 20 euro / unitatea în condițiile CPT. Conform prevederilor legislației în vigoare cota taxei vamale este 6,5% și cota accizului – 30%. Cursul oficial al leului moldovenesc la data întocmirii declarației vamale este de 22,4779 lei /euro.*

Drepturile de import se vor calcula astfel:

- 1) Valoarea în vamă: $350 \text{ unități} \times 20 \text{ eur} \times 22,4779 \text{ lei} = 157\,345,30 \text{ lei}$;
- 2) Taxa pentru proceduri vamale: $157\,345,30 \text{ lei} \times 0,4\% = 629,38 \text{ lei}$;
- 3) Taxa vamală: $157\,345,30 \text{ lei} \times 6\% = 9\,440,72 \text{ lei}$;
- 4) Accizul: $(157\,345,30 \text{ lei} + 629,38 \text{ lei} + 9\,440,72 \text{ lei}) \times 30\% = 50\,224,62 \text{ lei}$;
- 5) Taxa pe valoarea adăugată: $(157\,345,30 \text{ lei} + 629,38 \text{ lei} + 9\,440,72 \text{ lei} + 50\,224,62 \text{ lei}) \times 20\% = 43\,528,00 \text{ lei}$;

Din punct de vedere contabil, drepturile de import aferentă importului de mărfuri se contabilizează astfel:

- 1) la suma taxelor și impozitelor incluse în costul de intrare (taxa pentru proceduri vamale, taxa vamală, accizul):

Debit contul 217 „Mărfuri”, subcontul 2171 „Bunuri procurate în vederea revânzării”
– 60 294,72 lei

Credit contul 544 „Alte datorii curente”, subcontul 5442 „Alte datorii calculate curente”
– 60 294,72 lei

- 2) la suma taxei pe valoarea adăugată:

Debit contul 534 „Datorii față de buget”, subcontul 5344 „Datorii privind taxa pe valoarea adăugată”
– 43 528,00 lei

Credit contul 544 „Alte datorii curente”, subcontul 5442 „Alte datorii calculate curente”
– 43 528,00 lei

În consecință, importurile de mărfuri, cu unele excepții, sunt operațiuni impozabile cu TVA, importatorul fiind obligat să achite taxa respectivă în vamă, fapt care nu majorează costul de intrare, dar care are implicații asupra numerarului entității. Dar, de rând cu TVA, importurile sunt grevate și de alte taxe nerecuperabile, sume care majorează costul de intrare al achiziției precum și necesită resurse financiare suplimentare care influențează negativ rentabilitatea entității.

Bibliografie:

1. Codul Fiscal, aprobat prin Legea nr.1163-XIII din 24.04.1997. <http://www.lex.md/fisc/codfiscaltxtro.htm>
2. Codul vamal al Republicii Moldova, nr.1149 din 20.07.2000.
<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&id=319745>
3. Legea cu privire la tariful vamal nr. 1380 din 20.11.1997. <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&id=319952>
4. Legea privind aprobarea Nomenclurii combinate a mărfurilor nr. 172 din 25.07.2014.
<http://lex.justice.md/md/354306/>
5. Ordin privind aprobarea Standardelor Naționale de Contabilitate nr. 118 din 06.08.2013.
<http://mf.gov.md/actnorm/contabil/standartnew>

ASPECTE TEORETICO-APLICATIVE PRIVIND CONTROLUL DE GESTIUNE PRIN PRISMA NOILOR REGLEMENTĂRI CONTABILE

Conf. univ., dr., Ludmila GRABAROVSKI, ASEM

The economic development of our country necessarily requires increased efforts to find the most rational means of improving the managerial accounting and the management control, in order to identify and fully mobilize the internal reserves of the entity. In this regard, a major importance is assigned to the objectives, tasks and basic principles of the management control. In order to solve the prior problems related to pertinent information management and all the existing resources, it is necessary to create a managerial control system within the entity, that will ensure a well-organized and efficient conduct of business

Cuvinte-cheie: control de gestiune, business procese, criterii de performanță, bugetul general, managementul riscului.

JEL: M-41

Într-un mediu competitiv organizarea eficientă a controlului de gestiune asigură pregătirea de informații care se concentrează pe decizii manageriale argumentate menite să înlăture deficiențele de contabilitate sau administrare. Controlul de gestiune, ca componentă a sistemului managerial, nu este doar o garanție a fiabilității situațiilor financiare și a integrității proprietății sau o problemă de încredere pentru angajați. El, în primul rând, reprezintă un sistem de pilotaj al entității integrând diferite funcții de management: contabilitate, analiza, planificare, reglementare pentru evaluarea eficienței rezultatelor obținute.

În literatura de specialitate s-au conturat diverse abordări cu privire la controlul de gestiune: 1) ca un control exercitat în diferite domenii: tehnic, sanitar, financiar etc.; 2) ca un proces prin care resursele se achiziționează și se utilizează eficient pentru a atinge scopurile entității; 3) ca o funcție de management; 4) ca audit intern; 5) ca control intern. În prezentul articol ne vom axa pe ultima abordare care tratează controlul de gestiune ca un sistem de control intern.

Actualmente în reglementarea normativă a contabilității din Republica Moldova lipsește abordarea conceptuală sistemică (un cadru integrat) în domeniul controlului de gestiune. Actele normative care dezvăluie organizarea și funcționarea controlului intern acoperă, în principal, activitatea entităților publice sau a instituțiilor financiare și nu reglementează modul de exercitare a controlului intern la alte entități. Ținem să menționăm că cerințele reglementare privind obligativitatea organizării unui sistem de control intern au fost definite în art. 41 „Sistemul de control intern și auditul intern” din Legea contabilității. Astfel, în conformitate cu Legea nominalizată sistemul de control intern reprezintă o „totalitate a politicilor și procedurilor adoptate de conducerea entității pentru a asigura desfășurarea organizată și eficientă a activității economice, inclusiv respectarea strictă a integrității activelor, prevenirea și descoperirea cauzelor de fraudă și eroare, exactitatea și plenitudinea înregistrărilor contabile, precum și pregătirea oportună a unor informații financiare credibile”. [1]

Deși controlul intern este prevăzut și definit în legislație, odată cu implementarea noilor reglementări contabile în practica entităților autohtone, se resimte insuficiența metodelor și procedeele care ar permite exercitarea controlului intern din punctul de vedere al siguranței și credibilității informațiilor furnizate. În acest context merită atenție experiența Grupului de lucru COSO (Committee of Sponsoring Organisations of the Treadway Commission) care a lansat documentul final care definește conceptul de bază Coso prin proiectarea „Modelului de control intern”. Dintr-o perspectivă a abordării modelului COSO, controlul intern este un sistem dinamic, deschis, complex, reglabil, cu elemente de feedback ce include cele cinci componente fundamentale: mediul de control, procesul de evaluare a riscului, activitățile de control, sistemul de informații și comunicarea, activitățile de monitorizare a controlului.

Controlul de gestiune se poate desfășura în mai multe forme. Astfel, după câmpul de acțiune al controlului (în funcție de nivelurile de decizie într-o entitate) se întâlnesc: controlul strategic, controlul tactic și controlul operațional (tabelul 1).

Pornind de la clasificarea de mai sus, putem afirma că controlul de gestiune servește ca legătură între controlul strategic și controlul operațional, fiind garantul trecerii de la termenul lung la cel scurt și invers. Fiecare din formele menționate descrie laturi individuale ale controlului de gestiune care diferă în funcție de sursele informaționale și metodele de control, domeniul de aplicare, periodicitatea, completitudinea, obiectele care trebuie monitorizate și procedurile de control utilizate.

În general, controlul intern la entitate se desfășoară în mai multe etape:

- elaborarea inițială a procedurilor de control, definirea de standarde și criterii pentru evaluarea eficienței procesului (de exemplu, aplicarea normelor și indicatorilor de performanță);
- compararea rezultatelor obținute cu standardele și criteriile definite;
- realizarea măsurilor corective care se impun.

Ar fi ideal ca pentru toate zonele critice ale activității entității să fie stabilite proceduri de control adecvate care ar minimiza riscurile specifice. Dar, ca un prim pas, fiecare entitate trebuie să identifice de sine stătător cele mai importante zone ale businessului său în scopul elaborării sistemului de control intern și stabilirii procedurilor de monitorizare necesare.

Tabelul 1

Caracteristica formelor controlului de gestiune

Controlul strategic	Controlul tactic			Controlul operațional
1	2			3
Se ocupă de procesele și mijloacele ce permit managerilor să-și fixeze și ajusteze opțiunile strategice; Vizează deciziile și acțiunile strategice ale managerilor, cu efecte pe termen lung, între momentul deciziei și apariția consecințelor, existând un decalaj de până la 4-5 ani	Asigură coerența deciziilor de pilotaj (ale căror consecințe apar la cel mult un an) luate în diferite subdiviziuni ale entității, bazându-se pe tehnici de planificare pe termen scurt (bugetarea), pe un sistem de colectare și prelucrare a informațiilor și pe o procedură de măsurare a performanțelor			Vizează deciziile operaționale privind activitățile de producție, activitățile administrative etc., ale căror consecințe apar la un interval foarte scurt, de 1-6 luni.
	Obiective generale	Sarcinile	Cerințele și principiile fundamentale	
	- asigurarea ordinii și disciplinei în organizarea și desfășurarea activității entității; - administrarea mai eficientă a mijloacelor de muncă, - materiale și financiare; - prevenirea deficiențelor, pagubelor și neregulilor; - descoperirea operațiunilor ilegale; - evaluarea eficienței rezultatelor obținute; - perfecționarea activității entității și a contabilității acesteia	- respectarea legislației în vigoare (verificarea documentelor și registrelor contabile, situațiilor financiare, declarațiilor) și a deciziilor conducerii de vârf (regulamentelor interne); - constatarea erorilor, fraudelor, gestiunii ineficiente și propunerea unor măsuri și soluții pentru recuperarea pagubelor și sancționarea persoanelor vinovate; - evaluarea eficienței utilizării resurselor financiare, umane și materiale de către persoanele cu funcții de răspundere pentru îndeplinirea obiectivelor și identificarea deficiențelor de administrare; - asigurarea furnizării de informații veridice și integrale privind situația financiară și rezultatele activității economico-financiare a entității; - prevenirea încălcării dispozițiilor legale și cauzării pagubelor prin documente ilegale care determină drepturi sau obligații patrimoniale; - confirmarea periodică a informației economice din situațiile financiare și rapoartele manageriale	- independența; - onestitatea; - obiectivitatea; - competența - profesională	

Sursa: adaptată după Tabără N, Briciu S., *Actualități și perspective în contabilitate și control de gestiune* și Stere M., Ionascu I., Filip A., *Control de gestiune* [4,6]

În continuare, ne vom referi la aspectele prioritare care urmează a fi analizate în cadrul entității pentru funcționarea eficientă a controlului intern.

1. Circuitul documentelor și raportarea managerială

Sistemul adecvat de circuit al documentelor asigură perceperea fluxului de informații și identificarea tranzacțiilor speciale în activitatea entității care necesită o atenție sporită.

Este rezonabilă pentru început o analiză a circuitului documentelor care ar oferi răspunsuri, cel puțin, la următoarele întrebări:

- 1) cum se formează circuitul documentelor în fiecare centru de responsabilitate;
- 2) la care centru de responsabilitate există un risc de întârziere sau neprimire a documentelor;
- 3) există sau nu documente pentru înregistrarea faptelor economice atipice în activitatea entității etc.

Având în vedere faptul că raționamentul profesional contabil se aplică treptat și în practica contabilității autohtone, se recomandă elaborarea formularelor rapoartelor manageriale ce țin de situația financiară, rezultatele activității și modificarea situației financiare a entității și ale rapoartelor manageriale cu privire la indicatorii de bază ai activității entității reieșind din specificul business proceselor.

2. Procesul bugetar

Punctul de plecare pentru elaborarea sistemului de bugetare este urmărirea principiilor și alegerea conceptului bugetării. Dintre principiile bugetării deosebit de relevante se prezintă *principiul suprapunerii* care prevede că bugetarea ia în calcul toate aspectele activității entității; *principiul interconexiunii procesului bugetar cu politica generală a entității* care presupune că bugetele, reprezentând o proiecție a obiectivelor pe termen scurt, nu trebuie să contravină obiectivelor pe termen lung ale entității, indiferent dacă sunt sau nu formalizate; *principiul actualizării previziunilor bugetare* conform căruia bugetele trebuie privite ca instrumente orientative pentru acțiunile managerilor și nu ca adevăruri „absolute”. Totodată, entitățile pot accepta următoarele concepte ale bugetării: 1) conceptul tradițional de bugetare; 2) conceptul de orientare pe business procese; 3) conceptul de bugetare strategică; 4) conceptul de bugetare bazat pe rezultate; 5) conceptul combinat (de exemplu, îmbinarea conceptului tradițional de bugetare cu sistemul Balanced Scorecard și management al calității). Alegerea conceptului de bugetare este legată direct de funcțiile de management și obiectivele entității. Ținem să menționăm că indiferent de conceptul care va fi ales, procesul de bugetare trebuie să urmărească anumite etape: Întocmirea bugetului general; Aprobarea bugetelor de către managerul general; Publicarea bugetelor aprobate pentru perioada următoare; Înregistrarea rezultatelor reale; Compararea rezultatelor cu bugetul aprobat și identificarea abaterilor; Raportarea abaterilor către managerul superior; Investigarea și analiza abaterilor.

3. Procedurile de control și zonele controlului special

Procedurile de control reprezintă o descriere detaliată a metodelor, regulilor, modului de desfășurare a activității (business proceselor) și de determinare a acțiunilor care trebuie realizate în vederea soluționării problemelor de gestiune. Dacă se monitorizează exactitatea informației economice, pot fi stabilite proceduri de control care se prezintă deosebit de importante pentru activitatea entităților, de exemplu: procedura de control privind stocurile; procedura de monitorizare a stării creanțelor; procedurile de control privind achizițiile; procedurile de control privind piața de desfacere etc. Acestea au drept scop asigurarea fiabilității situațiilor financiare și se bazează pe principiul de oportunitate și măsurile de screening. În acest context vor fi utilizate rezultatele analizei business proceselor pentru a minimiza riscurile inerente fiecărei funcții legate de aceste procese. În scopul eficientizării controlul intern în cadrul entității se va determina unitatea responsabilă pentru procedurile de monitorizare a conformității. Altfel spus, entitatea urmează a fi devizată pe „structuri autonome” numite centre de responsabilitate, fiecărui centru fiindu-i atribuite o misiune și obiective de atins. Astfel de centre vor monitoriza eficiența funcțiilor aferente business proceselor. Rezultatele procesului trebuie analizate prin aplicarea indicatorilor strategici de performanță numiți indicatori cheie (KPIs), în baza metodei Balanței Scorecard (tabelul 2).

Tabelul 2

Indicatorii cheie și relevanța acestora în exercitarea controlului de gestiune

Indicatori cheie KPIs	Indicatori detaliați
A. Indicatori privind volumele	1. Venituri din vânzări. 2. Volumul producției. 3. Volumul vânzărilor. 4. Stocul de produse finite 5. Numărul de personal
B. Indicatori privind piața de desfacere	1. Vânzări pe piața internă. 2. Vânzări la export. 3. Vânzări pe principalele segmente de piață. 4. Poziția entității și a mărcii pe piață

C. Indicatori privind utilizarea factorilor de producție	1. Gradul de utilizare a capacității de producție. 2. Întreruperi în procesul de producție. 3. Eficiența utilizării mijloacelor fixe. 4. Indicele de utilizare a timpului disponibil al salariaților. 5. Productivitatea muncii. 6. Indicii costurilor variabile. 7. Indicii costurilor cu materiale directe. 8. Indicii costurilor cu salarii directe. 9. Indicii costurilor constante
D. Indicatori ai gestiunii resurselor	1. Ratele rotației capitalului. 2. Ratele rotației activelor circulante
E. Indicatori ai situației financiare	1. Durata medie a termenelor de încasare. 2. Durata medie a termenelor de plată. 3. Rata lichidității
F. Indicatori de rezultate	1. Venituri. 2. Cheltuieli. 3. Profit. 4. Rata profitabilității

4. Monitorizarea sistemului de control

Sistemul de monitorizare este necesar pentru funcționarea eficientă a controlului de gestiune. În acest context devine extrem de important modul în care se efectuează procedurile de control în conformitate cu metodologia elaborată. În scopul asigurării continuității procesului de perfecționare a managementului și dezvoltării procedurilor de control, un rol deosebit îi revine pregătirii regulamentelor interne și verificării conformității prin aplicarea diferitor grafice, planuri sau reguli de interacțiune între subdiviziunile entității, stabilirea datelor țintă etc.

Generalizând cele expuse mai sus, vom constata că actualmente controlul intern, devenind un proces tot mai complex al managementului, poate fi privit:

- ca o structură organizatorică cu politicile și procedurile adoptate de conducerea de vârf a entității în calitate de mijloc de monitorizare a eficienței activităților economice;
- ca un proces organizat și efectuat de către reprezentanții proprietarului, conducerea de vârf și alți angajați în cadrul sistemului de supraveghere continuă;
- ca un sistem ce include diverse componente, cum ar fi definirea parametrilor controlați și facilităților de control, stabilirea „punctelor critice” în cazul în care riscul de erori, distorsiuni și alte evenimente adverse este deosebit de mare;
- ca o activitate independentă de influență din exteriorul entității;
- ca una dintre componentele sistemului de management al entității sau o etapă separată a acestuia.

Dezvoltarea continuă a controlului de gestiune prin prisma evaluărilor de mai sus le va permite entităților autohtone să obțină performanțele scontate în ceea ce privește calitatea și utilitatea deciziilor manageriale.

Bibliografie:

1. Legea contabilității. Nr. 113 din 27.04.2007. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 29.06.2007, nr. 90-93 (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 07.02.2014, nr. 27-34).
2. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la aprobarea Programului de dezvoltare a controlului financiar public intern pentru anii 2014-2017 nr. 1041 din 20.12.2013. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 27.12.2013, nr. 304-310.
3. CĂPUȘNEANU S., *Contabilitate de gestiune. Instrument de evaluare a performanței*, Editura Universitară, București, 2013, p.244, ISBN 978-606- 591-840-5.
4. TABĂRĂ N, BRICIU S., coordonatori, *Actualități și perspective în contabilitate și control de gestiune*, Editura Tipo Moldova, Iași, 2012, p. 626, ISBN 978-973- 168-723-0.
5. CORACIONI A., *Procesul de analiză a riscului și implementarea sistemului de control intern*. În: Audit financiar, 2012, nr. 91-7/2013, p. 7-15.
6. STERE M., IONAȘCU I. „FILIP A., *Control de gestiune*, Editura Economică 2006, p.272, ISBN 978-973-709- 292-2

ASPECTE DEFINITORII PRIVIND DEPRECIEREA ACTIVELOR

Conf.univ. dr., Natalia ZLATINA, ASEM
nzlatina@yahoo.com

The paper examines the reasons for that intangible and tangible assets are impaired and the influences on the information contained in the entities' financial statements. The study involves a legal approach by providing the impairment process and an applicative approach by analyzing the factors that determine the impairment of assets and its accounting.

Cuvinte-cheie: active, depreciere, imobilizări, indici ai deprecierei, pierdere din depreciere.

JEL: M 41

Pentru majoritatea activelor, odată ce au fost recunoscute, scăderea valorii lor în timp prin utilizarea în cadrul entității este compensată din costurile sau cheltuielile anuale cu amortizarea. Totodată unele active pot fi reevaluate în mod regulat, dacă se prevede în politicile contabile, atunci când valoarea lor a crescut, astfel încât să se asigure faptul că în situațiile financiare este reflectată valoarea lor justă. Cu toate acestea, pot exista situații în care influențe externe sau modificări în activitatea economică a entității duc la scăderea valorii a unui activ sau a unui grup de active, mult mai mult decât este recunoscut în costurile sau cheltuielile anuale cu amortizarea. În acest caz se spune că activul este depreciat.

Din punct de vedere economic și financiar deprecierea are două forme: depreciere fizică și depreciere morală. În cazul deprecierei fizice, sunt afectate integritatea fizică, performanțele, aspectul imobilizărilor, iar în al doilea caz este afectată atractivitatea lor datorită apariției unor imobilizări mai performante. Cu referință la imobilizările corporale menționăm că, pct. 33 din SNC „Prezentarea situațiilor financiare” prevede că reflectarea în bilanț a terenurilor și mijloacelor fixe trebuie efectuată la valoarea contabilă. În acest context pct. 4 din SNC „Imobilizări necorporale și corporale” stipulează că *valoarea contabilă* este valoarea cu care un activ este recunoscut în bilanț după deducerea amortizării și pierderilor din depreciere. În consecință, printre multiplele lucrări pe care trebuie să le realizeze entitatea în domeniul contabilității se enumără și deprecierea activelor. Această obligativitate derivă din pct. 7 al SNC „Deprecierea activelor”, care stipulează că entitatea trebuie să determine la fiecare dată de raportare dacă există sau nu indici ai deprecierei unui activ (grup de active). În cazul când se confirmă existența indicilor care duc la deprecierea activelor, entitatea determină valoarea justă minus costurile de vânzare a acestora.

Pentru a stabili dacă există deprecieri ale imobilizărilor corporale și necorporale, în afară constatării faptice cu ocazia inventarierii, pot fi luate în considerare și alte informații, precum:

✧ *scăderea semnificativă a valorii de piață a activului, mai mult decât ar fi fost de așteptat ca rezultat al trecerii timpului sau utilizării;*

✧ *modificări în mediul economic în care acționează entitatea, care pot avea influențe negative asupra entității sau așteptarea unor astfel de modificări, de exemplu așteptarea unei scăderi a cererii pentru produsele sau serviciile obținute ca urmare a apariției unui produs mai performant, mai ieftin sau mai bine promovat;*

✧ *existența unor indicii de uzură fizică sau morală;*

✧ *producerea unor modificări semnificative cu efect negativ asupra societății, în ceea ce privește gradul sau modul în care imobilizarea este utilizată sau se așteaptă să fie utilizată;*

✧ *rezultatul din activitate generat de imobilizare este vizibil inferior celui prevăzut în buget;*

✧ *intrările de numerar așteptate din utilizarea activului sunt inferioare celor estimate inițial, etc.*

Este de reținut faptul că, evaluarea acestor indici ai deprecierei activului sau grupului de active se face la fiecare dată a bilanțului iar atunci când aceștia sunt prezenți este necesară evaluarea valorii juste minus costurile de vânzare a activului.

Așa cum se arată în pct.18 din SNC „Deprecierea activelor”, valoarea justă minus costurile de vânzare trebuie estimată pentru cel mai mic grup de active identificabil. Cel mai bun exemplu pentru valoarea justă minus costurile vânzării este valoarea justă determinată în baza contractelor de vânzare în cadrul unor tranzacții cu prețul determinat obiectiv, preț ce este ajustat în funcție de condițiile suplimentare care ar fi direct atribuibile ieșirii activului sau grupului de active.

În situația în care nu există nici un contract de vânzare, dar un activ este tranzacționat pe o piață activă, valoarea justă minus costurile vânzării este prețul de piață al activului, diminuat cu costurile aferente ieșirii activului.

Cu referire la practică, se pot întâlni cazuri când nu există niciun contract de vânzare sau o piață activă pentru un asemenea activ, situație în care, se recomandă determinarea valorii juste minus costurile vânzării în

baza celor mai credibile informații disponibile pentru a reflecta suma pe care o entitate ar putea să o obțină, la data bilanțului, pentru vânzarea activului de bunăvoie, între părți aflate în cunoștință de cauză, în cadrul unei tranzacții în care prețul este determinat obiectiv, după deducerea costurilor aferente ieșirilor. De regulă, pentru determinarea acestei valori, o entitate ia în considerare rezultatul tranzacțiilor recente cu active similare ce aparțin aceleiași ramuri economice. Costurile aferente ieșirii sunt alte costuri, decât cele ce au fost deja recunoscute ca datorii și trebuie deduse pentru a determina valoarea justă minus costurile vânzării.

Totodată, pentru a elucida unele aspecte, în special în cazul când reglementările contabile inclusiv standardele naționale de contabilitate și Legea contabilității permit și aplicarea prevederilor internaționale, menționăm că în conformitate cu IAS 36 Deprecierea activelor se determină valoarea recuperabilă. Valoarea recuperabilă reprezintă cea mai mare valoare dintre valoarea sa justă minus costurile generate de vânzare și valoarea sa de utilizare. Conform prevederilor standardului nominalizat valoarea de utilizare este valoarea actualizată a fluxurilor de trezorerie viitoare preconizate să se obțină de la un activ sau de la o unitate generatoare de numerar. Prevederile în cauză nu se cuprind în SNC „Deprecierea activelor”, în care accentul se pune numai pe valoarea justă minus costurile vânzării.

Odată determinată deprecierea se constituie într-o cheltuială care reflectă o pierdere de valoare pentru un activ referitor la vânzarea sau utilizarea sa, o situație particulară fiind cele evaluate la valoarea reevaluată. Din punct de vedere al înregistrării în contabilitate valoarea deprecierei așa cum apare definită în pct.24 din SNC „Deprecierea activelor”, trebuie recunoscută ca majorare a cheltuielilor curente și ca corectare (diminuare) a valorii activului depreciat.

Politicile contabile ale entității referitoare la tratamentul deprecierei pot varia, deoarece în spiritul prevederilor conținute în pct. 24 din SNC „Deprecierea activelor”, entitatea este cea care decide modul de recunoaștere și contabilizare a pierderilor din depreciere; ea fiind acumulată la un cont separat, sau reflectată ca diminuare a costului de intrare a activului sau costului corectat, care substituie costul de intrare.

În mod evident când un activ este depreciat, acest lucru poate indica, de asemenea, că durata de funcționare sau valoarea reziduală a activului necesită o revizuire. În cazul în care se realizează o revizuire a ambelor estimări, atunci costurile sau cheltuielile cu amortizarea pentru perioadele contabile viitoare trebuie ajustate pentru a alocă sistematic valoarea contabilă revizuită a activului, minus valoarea sa reziduală (dacă există), de-a lungul duratei de funcționare rămasă a activului.

În special pentru activele sau grupul de active depreciate în perioadele anterioare entitatea trebuie să estimeze la fiecare dată de raportare, dacă există sau nu indici ce arată că pierderea din depreciere recunoscută în perioadele anterioare pentru un activ (grup de active) nu mai există sau s-a diminuat. În funcție de sursa de informații se deosebesc indici interni și externi privind dispariția sau diminuarea pierderii din depreciere. Anularea deprecierei de valoare, în accepțiunea pct. 30 din SNC „Deprecierea activelor”, se face atunci când există indici că valoarea justă minus costurile vânzării crește față de valorile anilor precedenți, însă această creștere nu trebuie să depășească valoarea contabilă (după deducerea amortizării) la data respectivă, dacă deprecierea nu ar fi fost recunoscută și înregistrată în perioadele anterioare.

Din punct de vedere contabil reluarea pierderii din depreciere se înregistrează în funcție de metoda aplicată de entitate la evaluare ulterioare a imobilizărilor corporale. În mod concret, prevederile pct. 38 din SNC „Deprecierea activelor” stipulează că reluarea pierderii din depreciere pentru un activ evaluat la valoarea contabilă (la cost) se contabilizează ca corectare a valorii activului și ca majorare a veniturilor curente. Totodată conform politicilor contabile ale entității, corectarea valorii activelor anterior depreciate poate fi înregistrată ca:

✦ ***diminuare a pierderilor din depreciere, dacă aceste pierderi se contabilizează la un cont separat;***

✦ ***majorare a costului corectat a activului care substituie costul de intrare.***

Reluarea unei pierderi din depreciere pentru un activ contabilizat la valoarea reevaluată se tratează ca ecart din reevaluare și se contabilizează în conformitate cu IAS 16 „Imobilizări corporale” sau alt standard relevant. În cazul în care o pierdere din depreciere aferentă aceluiași activ a fost recunoscută anterior ca cheltuiești curente, reluarea acestei pierderi din depreciere trebuie recunoscută ca venituri curente. În continuare vom întocmi un raport privind investigarea indicilor aferent reluării pierderii din depreciere.

Odată finalizate procedurile de depreciere a activelor, precum și reluările pierderilor din deprecierea acestora, respectivele active vor apărea la noua lor valoare nu numai în bilanț, ci și în evidențele primare și vor fi eventual revizuite valoarea amortizabilă, iar după caz durata de utilizare, valoarea reziduală, metoda de amortizare, etc.

Prevederile de natură fiscală, conținute în art. 24, alin. (18), din Codul fiscal stipulează că cheltuielile reprezentând valoarea depreciierilor imobilizărilor, sunt cheltuieli nedeductibile la calculul profitului impozabil atât în cazul în care, ca urmare a efectuării unei reevaluări, se înregistrează o descreștere a valorii

acestora, cât și în cazul în care ajustarea de valoare se înregistrează ca urmare a constatării unei valori juste minus costurile vânzării mai mica decât valoarea contabilă.

Totodată la reluarea pierderilor din depreciere pe venituri, veniturile respective reprezintă venituri neimpozabile la calculul profitului impozabil reprezentând venituri din anularea unor cheltuieli pentru care nu s-a acordat deducere, precizare conținută în art. 20, lit. z⁹.

În consecință deprecierea, în viziunea Standardelor Naționale de Contabilitate, reprezintă mărimea diferenței pozitive dintre valoarea contabilă a unui activ și valoarea sa justă minus costurile vânzării, situație în care activul se consideră a fi depreciat. În cazul în care entitățile vor aplica Standardele Internaționale de Raportare Financiară valoarea contabilă va fi comparată cu valoarea recuperabilă, valoare care se determină ca fiind cea mai mare valoare dintre valoarea justă minus costurile asociate cedării și valoarea sa de utilizare pct. 6 din IAS 36 „Deprecierea activelor”. Pe lângă aceste aspecte contabile, informațiile furnizate de situațiile financiare sunt diferite în funcție de raționamentul profesional al judecării acestor diferențe dintre valoarea contabilă și valoarea justă a imobilizărilor.

Așadar, deprecierea activelor poate reprezintă instrumentul privilegiat de manipulare a informațiilor deoarece estimarea pierderii de valoare a unui activ reprezintă, în mare parte, o problemă subiectivă. Această subiectivitate se manifestă în primul rând în alegerea activelor supuse unui test de depreciere. În conformitate cu prevederile SNC „Deprecierea activelor”, este necesar să decidem asupra necesității unei eventuale deprecieri, în cazul în care există indicii privind o posibilă pierdere de valoare. Imprecizia criteriilor permite destul de ușor entității să aleagă ce active fac sau nu obiectul testării. O dată activele alese, se pune problema estimării valorii juste minus costurile vânzării și pentru a limita subiectivitatea inerentă oricărei evaluări, standardul precizează că un activ trebuie să fie depreciat dacă și numai dacă valoarea sa contabilă este mai mare decât valoarea justă minus costurile vânzării a acesteia. Dacă raționamentul este ireproșabil din punct de vedere teoretic, aplicarea sa practică este departe de a fi ușoară.

Principala dificultate provine din imposibilitatea de a măsura rentabilitatea fiecărui activ al entității. Cum să evaluăm un activ, ca de exemplu un calculator sau clădirea administrativă, care nu generează beneficii economice și fluxuri de trezorerie identificabile în mod direct? Prevederile standardului precizează că trebuie raționat la nivel de activ individual sau grup de active. Acestea fiind spuse, cu cât grupul de active cuprinde mai multe echipamente, cu atât ne îndepărtăm de obiectivul inițial de a măsura pierderea de valoare a unui activ individual. Active noi și altele depășite moral pot coexista perfect în componența unui grup de active, astfel încât valoarea justă a ansamblului să apară ca fiind superioară valorii contabile deși unele active care compun grupul ar merita să fie depreciate.

În rezumat, standardul a încercat să reducă posibilitățile de manipulare a rezultatelor prin stabilirea condițiilor și modalităților de depreciere a activelor. Totuși, principiile reținute sunt prea complexe pentru a furniza răspunsuri cu adevărat operaționale. Este deci probabil ca majoritatea entităților să profite de libertatea acordată de standard și să deprecieze doar activele a căror valoare de justă apare ca inferioară valorii contabile. Bine înțeles că nu putem fi siguri că această abatere de la prevederile standardului afectează calitatea informației contabile. În orice caz, amploarea acestei excepții este limitată prin faptul că, prin câmpul său de aplicare, prevederile standardului nu se aplică tuturor activelor.

Bibliografie:

1. Standardele Naționale de Contabilitate. Hotărârea Guvernului cu privire la reforma contabilității nr. 890/ Monitorul Oficial al RM nr. 88-91 din 30.12.97.
2. Standardele Internaționale de Raportare Financiară (IFRSs), incluzând Standardele Internaționale de Contabilitate (IASs) și Interpretările lor la 17 iulie 2015, www.minfin.md.

UNELE ASPECTE PRIVIND RAPORTAREA FINANCIARĂ ÎN CADRUL PROIECTELOR EUROPENE

Conf. univ., dr. Iuliana ȚUGULSCHI, ASEM,
iuliana3989@gmail.com

Financial reporting in the European projects has certain specific features. In this article are disclosed the essential requirements set out by the European Commission about the classification, content and frequency of submission of financial reports within projects. As well, are described the aspects that aimed to

recognize the composition of the financial reports only eligible costs for acceptance thereof by foreign donors.

Cuvinte-cheie: proiecte europene, rapoarte financiare, raport de progres, raport intermediar, raport final, costuri directe, costuri indirecte, costuri eligibile, costuri neeligibile.

JEL: M-41

Raportarea financiară în cadrul proiectelor europene are anumite particularități specifice. Pentru cunoașterea acestor particularități se necesită studierea minuțioasă a activităților proiectului, termenelor de realizare a acestora, numărului de parteneri implicați, precum și a tuturor cerințelor prevăzute de către finanțator privind nomenclatorul, conținutul și periodicitatea prezentării rapoartelor financiare.

Contractele de finanțare în cadrul proiectelor europene se semnează de către Comisia europeană și beneficiarul proiectului. Prin semnarea acestor contracte beneficiarul acceptă condițiile și termenii de finanțare nerambursabilă și se angajează să implementeze proiectul în conformitate cu legislația națională și comunitară, precum și să respecte cu strictețe obiectivele prevăzute în cererea de finanțare aprobată. În acest context, el se obligă să monitorizeze și periodic să raporteze progresele realizate ale proiectului în baza indicatorilor financiari și de performanță.

Monitorizarea permanentă presupune verificarea îndeplinirii obiectivelor proiectului pe baza prevederilor contractelor semnate cu contractorii, precum și întâlniri periodice dezvoltate în minutele la care sunt prezenți membrii echipei de proiect și semnalizează activitățile ce urmează a fi întreprinse pentru realizarea cu succes a proiectului.

Raportarea periodică presupune de regulă, elaborarea și prezentarea următoarelor rapoarte financiare:

- 1) raport de progres;
- 2) raport intermediar;
- 3) raport final.

Principalele aspecte ce urmează a fi dezvoltate în rapoartele financiare în cadrul proiectelor europene se prezintă în tabelul 1.

Tabelul 1

**Nomenclatorul, conținutul și termenele de prezentare a rapoartelor financiare
în cadrul proiectelor europene**

Nr. crt.	Tipul raportului	Componenta raportului	Destinația raportului	Termenii de prezentare
1.	Raport de progres	Raportul de progres este format din: ▪ Raportul de procurări – dezvoltă achizițiile efectuate pe proiect bugetate și efective cu indicarea obligatorie a contractelor încheiate cu furnizorii; ▪ Raportul financiar – descrie sumele bugetate și efectiv cheltuite la data raportării cumulativ pe fiecare linie de buget; ▪ Lista documentelor, ce justifică costurile suportate la fiecare etapă de raportare cu anexarea copiilor documentelor justificative.	Raportul urmărește îndeplinirea obiectivelor în mărimea prevăzută de bugetul proiectului cu respectarea strictă a termenelor de realizare a activităților prevăzute de proiect	La anumite perioade de timp (trimestrial, la fiecare patru luni sau altă dată solicitată de către Comisie)
2.	Raport intermediar	Raportul intermediar cuprinde indicatorii bugetați și efectivi pe fiecare linie de buget pentru primele 12 luni ale proiectului și se divide în: ▪ Bugetul Forecast și preliminar (Forecast Budget & follow up) – dezvoltă indicatorii pe fiecare linie de buget pentru perioadele precedentă și ulterioară raportării; ▪ Raportul Interim (Interim Report) – cuprinde sumele bugetate și efectiv cheltuite la data raportării cumulativ pe fiecare linie de buget, precum și cele aferente perioadei ulterioare raportării; ▪ Sursele de finanțare (Sources of Funding) – indică contribuția în euro și procentual a fiecărui partener al proiectului, cât și cota cofinanțării fiecărui participant.	Raportul urmărește îndeplinirea obiectivelor proiectului pentru primul an de realizare atât conform datelor bugetate, cât și suportate efectiv în numerar și servește ca bază pentru efectuarea plăților intermediare	După primul an de realizare a proiectului

3.	Raport final	Raportul final cuprinde indicatorii bugetați și efectivi pe fiecare linie de buget pentru toată perioada de derulare a proiectului și include de regulă nomenclatorul rapoartelor prezentate în perioadele intermediare conform cerințelor impuse de Comisia Europeană	Scopul raportării constă în urmărirea executării obiectivelor bugetate și efective pentru tot proiectul și servește ca bază pentru efectuarea plății finale	În termen de 3 luni după finalizarea proiectului
----	--------------	--	---	--

Sursa: elaborat de autor

Raportarea financiară este indispensabil bazată pe indicatorii prevăzuți în bugetul proiectului. Bugetarea resurselor financiare reprezintă cea mai responsabilă etapă în realizarea oricărui proiect, deoarece de calitatea elaborării bugetului depinde în mod direct posibilitatea realizării acestuia. Practica arată, că în condițiile stabilirii incorecte (deseori în mărime insuficientă) a unor indicatori bugetați poate pune în pericol realizarea cu succes a activităților proiectului în termenii stabiliți. În acest scop, o atenție deosebită trebuie acordată bugetării.

Prin bugetarea proiectului se subînțelege activitatea de estimare a tuturor costurilor necesare pentru realizarea activităților prestabilite de proiect. Orice buget adecvat elaborat presupune:

- identificarea costurilor pe tipuri de activități, cât și în ansamblu pe proiect;
- orientarea activităților conform obiectivelor proiectului;
- specificarea contribuției finanțatorului străin și cofinanțării;
- focusarea pe rezultate și monitorizarea modului de gestionare a costurilor;
- menținerea scopului privind implementarea proiectului.

În procesul elaborării bugetelor proiectelor europene este necesară urmărirea strictă a liniilor bugetare potrivit activităților ce urmează a fi derulate. În linii mari, bugetul proiectelor este alcătuit din costuri directe și indirecte.

Din categoria **costurilor directe**, care sunt direct atribuibile proiectului, fac parte:

- 1) costurile de personal;
- 2) deplasările;
- 3) costurile de transport;
- 4) echipamente și bunuri;
- 5) sediul local;
- 6) alte costuri/servicii.

Costurile cu personalul includ costurile legate de salarizarea personalului implicat în proiect, inclusiv contribuțiile de asigurări sociale și asistență medicală și impozitele prevăzute de legislația națională. Deplasările în cadrul proiectelor europene includ costurile legate de transport, cazare și diurnă. Acestea vor fi acceptate cu condiția că beneficiarul aplică normele interne și legislația în domeniul contabilității (cu respectarea legislației naționale). Călătoriile în afara Europei se includ în rapoartele financiare în funcție de impactul financiar al călătoriei. Important este ca costurile de deplasare să fie strict necesare pentru activitățile legate de proiect.

Costurile de deplasare ale experților la întâlniri specifice nu intră în componența costurilor de deplasare, ci altor costuri, iar pentru a fi dezvăluite în rapoarte, participarea acestor experți trebuie să fie prevăzută corespunzător în anexa I din contractul de finanțare (Description of work).

Costurile legate de transport se împart în costuri de transport internațional și local. De regulă, costurile date trebuie să acopere toate costurile legate de transportare la locul de destinație, cum ar fi: autobuz, tren, bilete de avion, arenda autovehiculului, viză, asigurarea călătoriei. Costurile de transport nu trebuie să le depășească pe cele practicate în mod normal de către beneficiar sau partenerii săi în conformitate cu legislația națională în vigoare, după caz. Transportul local se determină în funcție de costul lunar necesar ținând cont de perioada de derulare a proiectului.

Costurile privind echipamentele și bunurile cuprind costurile legate de achiziționarea diferitelor echipamente și utilaje eligibile în cadrul proiectului. Acestea se determină și se reflectă pe fiecare linie de buget în parte și trebuie să fie raportate în funcție de activitățile proiectului și modul de derulare a acestuia. Finanțatorii străini, de regulă, au restricții față de calitatea și proveniența bunurilor procurate în special cele provenite din Uniunea Europeană.

Costurile legate de sediul local presupun stabilirea după necesitățile proiectului a costurilor privind leasingul (arenda) oficiului, serviciile comunale aferente, telefon, fax, internet și alte costuri de întreținere.

În componența altor costuri/servicii intră costurile legate de studii, cercetări, auditul proiectului, serviciile de evaluare, traducere, organizarea diferitelor conferințe, forumuri, precum și acțiunile de vizibilitate ale proiectului.

Costurile indirecte cuprind costurile care nu pot fi atribuite în mod direct proiectului, dar care pot fi identificate și justificate de către beneficiar în sistemul propriu de contabilitate. Costurile indirecte sunt, de regulă, generate de administrarea generală și managementul proiectului. Din această grupă fac parte:

- costurile legate de gestionarea oficiului sau laboratorului, inclusiv leasingul acestora (deprecierea clădirilor sau echipamentelor, costurile adiacente privind energia electrică, termică, apa, salubritate, gaze naturale, pază, consumabile și rechizite etc.);

- costurile privind comunicațiile, taxele pentru conectarea la rețele, telefon, fax, internet, servicii poștale etc.

În procesul de elaborare a rapoartelor financiare este necesar de a examina costurile proiectului prin prisma recunoașterii acestora de către finanțator. În funcție de acest criteriu, costurile directe și indirecte ale proiectelor europene trebuie recunoscute și reflectate în contabilitate prin prisma eligibilității acestora. În acest context, costurile pot fi:

- eligibile;

- neeligibile.

Costurile eligibile pentru proiectele derulate în cadrul programului de finanțare sunt cele ocazionate de activitățile privind implementarea proiectului, managementul și coordonarea acestuia, comunicarea și diseminarea obiectivelor și rezultatelor proiectului. Acestea trebuie să fie însoțite de facturi sau de alte documente justificative în conformitate cu prevederile legislației naționale în vigoare, pe baza cărora acestea au fost înregistrate în contabilitatea beneficiarului/partenerului, certificate și identificate. În vederea certificării conformității documentului, beneficiarii/partenerii, de regulă, trebuie să prezinte originalul acestora.

Pentru a fi eligibile, costurile trebuie întrunească simultan următoarele *condiții* și anume, să fie:

- prevăzute în bugetul proiectului, anexă la contractul de finanțare;
- efectuate, achitate, certificate și declarate de către beneficiar/partener în perioada de implementare a proiectului, conform contractului de finanțare;
- necesare pentru implementarea proiectului;
- identificabile și verificabile, înregistrate în contabilitatea beneficiarului/partenerilor în conformitate cu legislația națională și procedura aplicată;
- rezonabile, justificate și în conformitate cu principiile managementului financiar eficient;
- efectuate în aria eligibilă a programului.

Costurile de personal, conform contractului de finanțare, inclusiv contribuțiile aferente acestora plătite de către angajat și angajator conform prevederilor legale în vigoare reprezintă costuri eligibile dacă întrunesc cerințele nominalizate mai sus. Totodată, drept eligibile pot fi considerate și costurile:

- legate de raportarea finală și evaluarea proiectului, indiferent de momentul plății efective, cu respectarea perioadei de execuție a programului, precum și costurile generate de procedurile de achiziție derulate conform dispozițiilor la contractul de finanțare, inclusiv cele demarate înainte de data începerii implementării proiectului, cu condiția încheierii contractelor și a plății efective în cursul perioadei de implementare și realizării procedurilor conform dispozițiilor la contractul de finanțare;

- ocazionate de deplasarea la sediul entităților implicate în gestionarea programului, precum și cele ocazionate de deplasări în afara ariei programului, cu condiția că sunt menționate explicit și justificate în contractul de finanțare.

Una din pozițiile bugetare în cadrul proiectelor europene o reprezintă achiziționarea și închirierea echipamentelor și bunurilor. În acest scop pentru a fi considerate eligibile acestea trebuie să întrunească următoarele cerințe:

- echipamentele achiziționate/închiriate să nu fie amortizate din punct de vedere tehnic și moral;
- să fie necesare și ordinare exclusiv pentru implementarea proiectului;
- să îndeplinească condițiile prevăzute de proiect;
- să corespundă prețurilor practicate în mod uzual pe piață;
- să respecte principiul eficienței economice, energetice și al impactului negativ redus asupra mediului înconjurător, precum și prevederile legale în vigoare în domeniul achizițiilor publice.

În acest context, sunt considerate eligibile costurile pentru achiziționarea de computere, laptopuri, mobilier de birou, precum și alte bunuri care, conform legii, intră în categoria mijloacelor fixe sau obiectelor de inventar etc.; costurile pentru serviciile de întreținere și reparații echipamente și autoturisme; costurile cu achiziționarea imobilizărilor necorporale: drepturi referitoare la brevete, licențe, know-how sau cunoștințe tehnice ne brevetate.

Un procent fix care nu depășește 7% din totalul costurilor direct eligibile ale proiectului poate fi solicitat ca și costuri indirecte pentru a acoperi costurile administrative suportate de către beneficiar pentru implementarea proiectului. Trebuie de ținut cont de faptul, că suma alocată în acest scop pentru costuri indirecte nu trebuie să fie justificată prin documente contabile.

Totodată dacă în contabilitatea beneficiarului sunt reflectate costuri generale care nu sunt eligibile în acordul de finanțare, aceste costuri trebuie să fie eliminate din indicatorii rapoartelor financiare.

Din categoria **costurilor neeligibile** fac parte: taxele indirecte, cum ar fi taxa pe valoare adăugată, dobânzile datorate, comisioanele bancare, provizioanele pentru posibile viitoare pierderi, pierderile din diferențe de curs valutar, costuri realizate în afara perioadei de derulare a proiectului, precum și orice cost care nu întrunește condițiile unui cost eligibil.

După cum s-a menționat, perioadele de raportare financiară sunt stipulate în Acordul de finanțare semnat între beneficiarul proiectului și Comisia Europeană. Necâtând la faptul că costurile în cadrul proiectelor europene se suportă în moneda națională a țării care implementează proiectul, raportarea financiară are loc în euro. În acest scop indicatorii din rapoarte se recalculează fie la cursul euro din data efectuării plății, fie la cursul euro stabilit de Banca Central Europeană din prima zi a lunii următoare datei de raportare.

Fiecare beneficiar trebuie să acceseze site-ul indicat de către Comisia Europeană în vederea aplicării cursului de schimb valutar indicat și recalculării indicatorilor din rapoartele financiare.

Dosarele prezentate periodic trebuie să cuprindă documente justificative arhivate într-o ordine bine determinată în Acordul de finanțare și păstrate în arhiva beneficiarului pe întreaga perioadă indicată de către Comisia Europeană.

Raportările financiare intermediare și finale trebuie să fie avizate de către un auditor independent. Scopul auditului constă, în principal, în a oferi Comisiei o asigurare rezonabilă cu privire la faptul că toate costurile eligibile raportate de către beneficiar sunt efectuate în concordanță cu prevederile Acordului de finanțare.

Auditul independent nu trebuie confundat cu auditul efectuat de către Comisie, misiune care poate fi realizată în orice moment al implementării proiectului, precum și timp de 5 ani după finalizarea acestuia.

Ca rezultat a examinării rapoartelor, Comisia Europeană poate:

- a) aproba raportul;
- b) respinge, cu justificare;
- c) suspenda data limita pentru solicitarea revizuirii/completării;
- d) suspenda plata.

În cazul acceptării plății, trebuie de avut în vedere că modalitățile de plată pot fi sub forma:

☛ unei prefinanțări pentru toată perioada de derulare a proiectului, care se achită coordonatorului în termen de 45 de zile de la data intrării în vigoare a Acordului de finanțare încheiat între acesta și Comisia Europeană;

☛ plăților intermediare corespunzătoare sumei acceptate pentru fiecare perioadă de raportare, reieșind din datele indicate în rapoartele financiare prezentate de către fiecare beneficiar al proiectului;

☛ plata finală.

Totodată trebuie de avut în vedere că valoarea totală a prefinanțării și a plăților intermediare nu trebuie să depășească 90% din contribuția financiară comunitară maximă stabilită la art.5 din Acord. Un procent de 10% este reținut până la plata finală.

Pentru raportarea adecvată în cadrul proiectelor europene este necesar de a ține cont de anumite aspecte care pot pune în pericol atât implementarea, cât și finalizarea cu succes a acestora. În acest context, deoarece indicatorii din rapoartele financiare sunt indispensabil legați de modul de gestionare a proiectului în ansamblu ținem să evidențiem următoarele:

📌 monitorizarea scopului proiectului în vederea realizării activităților prevăzute în contractul de finanțare; neclaritatea unor activități de proiect - care nefiind corelate cu obiectivele proiectului pot într-un final să împiedice derularea în termenii stabiliți a acestuia. Acest fapt presupune stabilirea incorectă a tipurilor, precum și a limitelor cheltuielilor bugetare legate de realizarea unei acțiuni concrete, calcularea eronată a termenilor de realizare a activităților, precum și omiterea unei activități importante, care pot conduce în anumite situații la respingerea proiectului;

📌 bugetarea incorectă a activităților proiectului - se poate contura prin fixarea unor sume de cheltuieli bugetare fără a ține cont de anumite restricții impuse de finanțatorul străin. Din acest motiv la calcularea cheltuielilor pe anumite linii de buget este necesară cunoașterea prealabilă a tuturor cerințelor stabilite de finanțator, care ulterior vor influența în mod direct încasarea la timp a ratelor;

📌 termenii de finanțare – care sunt în legătură directă cu realizarea la timp a activităților prestabilite. Acest fapt presupune examinarea minuțioasă a posibilităților de executare a activităților în termenii stabiliți

(primirea la timp a finanțării, restricțiile legislației naționale care nu întotdeauna sunt conforme cerințelor legislației comunitare și pot pune în pericol realizarea în termen a anumitor activități etc.).

Pentru evitarea aspectelor nominalizate este necesară monitorizarea costurilor proiectului nu doar la etapa aprobării, dar și pe parcursul implementării acestuia. În acest context, considerăm oportună exercitarea unui control permanent a costurilor atât în limitele bugetului proiectului, cât și din punct de vedere a exigibilității acestora pe următoarele direcții:

1) urmărirea continuă a procesului de executare a bugetului, prin urmărirea termenilor și condițiilor impuse de finanțatorul străin privind realizarea anumitor activități. Ca rezultat, va fi facilitată procedura de efectuare a unor ajustări bugetare, ținând cont de faptul că în cadrul proiectelor internaționale finanțatorii solicită justificări foarte clare privind necesitatea efectuării acestor ajustări;

2) revederea regulată a costurilor personalului, care se explică prin faptul că necesitățile bugetare trebuie revăzute continuu deoarece implică diferite categorii de personal și timp. Pentru a fi realizate în termenii prevăzuți de proiect managerii trebuie să revadă componența personalului din punct de vedere a suficienței acestora sau necesității implicării unor voluntari, efectuării schimbărilor în componența echipei de proiect etc.;

3) conlucrarea continuă în echipă, care este extrem de importantă în procesul efectuării controlului bugetar, precum și luării diferitelor decizii de gestiune. Acest aspect necesită fixarea periodică a minutilor privind ședințele echipei de implementare a proiectului cu evidențierea minuțioasă a procesului de executare a activităților, cât și a măsurilor ce urmează a fi luate pe viitor în vederea îndeplinirii diferitelor obiective;

4) urmărirea meticuloasă a scopului proiectului – presupune focusarea strictă pe scopul prestabilit inițial. Orice deviere de la acest scop poate conduce la scăparea de sub control a costurilor eligibile și ca rezultat a nerealizării proiectului. Pentru evitarea acestui risc este necesară informarea permanentă a finanțatorului străin privind costurile bugetare, modificarea anumitor costuri care nu pot fi evitate prin elucidarea acestor momente în notificări.

Astfel, ținând cont de cele elucidate mai sus, beneficiarul de proiect european va putea asigura o bună derulare și raportare a acestuia pe întreaga perioadă de derulare și ca rezultat, va putea aplica experiența acumulată pentru atragerea altor fonduri europene pe viitor.

Bibliografie:

1. Legea Contabilității nr.113-XVI din 27.04.2007. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2007, nr.90-93 din 29.06.
2. BULAT, V., *Cum să scriu un proiect*. Ghid de reguli și principii de bază de scriere a unui proiect. Chișinău: 2011. 64 p.
3. ГИИЗБУРГ, А. И. *Экономический анализ*. Санкт-Петербург: Питер, 2011, 448 с. ISBN 978-5-4237-0217-5.
4. Aspecte financiare ale proiectelor PC7: <http://fp7.asm.md/node/185>.
5. „Guidance notes” pentru beneficiari și auditori: ftp://ftp.cordis.europa.eu/pub/fp7/docs/guidelines-audit-certification_en.pdf.

APLICAREA RAȚIONAMENTULUI PROFESIONAL ÎN RECUNOAȘTEREA, EVALUAREA ȘI UTILIZAREA PROVIZIOANELOR

Lect. sup., dr., Inga COTOROS, ASEM
email: optimconsulting@mail.ru

Provisions for risks and charges are levied items of business (especially for owners and managers of entities) as quite abstract. While not denying that these are debts that involve certain features including abstractions, yet they both tangible effects on the interests of owners and on those of managers, creditors, trading partners, tax authorities, etc.

Any entity that operates in the concrete conditions of the market economy is more or less subject to risks and uncertainties. The way to avoid transferring their effects on future financial expenses, from an accounting perspective, is the establishment of provisions for risks and charges.

Cuvinte-cheie: provizioane; estimări; raționament profesional; obligație; activ contingent; datorie contingentă; litigiu.

JEL: M 11, M 40, M 49

Orice entitate care își desfășoară activitatea în condițiile concrete ale economiei de piață este supusă mai mult sau mai puțin unor riscuri și incertitudini. Modalitatea de a evita transferul efectelor acestora asupra cheltuielilor financiare viitoare, din punct de vedere contabil, o reprezintă constituirea *provizioanelor pentru riscuri și cheltuieli*.

Provizioanele pentru riscuri și cheltuieli pot fi numite și “datorii potențiale a căror cauză este născută în cursul perioadei de gestiune”. Provizioanele pentru riscuri și cheltuieli sunt elemente percepute de mediul de afaceri (în special de proprietarii și administratorii de entități) ca fiind destul de abstracte. Deși nu negăm faptul că acestea sunt datorii cu anumite particularități care presupun inclusiv abstractizări, ele au totuși efecte palpabile atât asupra intereselor proprietarilor, cât și asupra celor ale administratorilor, creditorilor, partenerilor comerciali, organelor fiscale etc.

Unele raționamente necesare implementării prevederilor SNC „**Capital propriu și datorii**” elaborat în baza IAS 37 „**Provizioane, datorii contingente și active contingente**” le creează dificultăți specialiștilor, și cu atât mai mult celor care utilizează produsele contabilității.

Astfel, în acest articol autorul își propune să exemplifice și să analizeze prin recurgerea la raționamentul profesional textele din reglementările actuale referitoare la recunoașterea, evaluarea și utilizarea provizioanelor.

Ce uneori nu se înțelege este faptul că unele datorii ale entității nu sunt confirmate de facturi sau de alte documente justificative, ci rezultă din obligațiile asumate prin contracte încheiate cu terții sau din evenimente care nu pot fi controlate de conducerea entității (cum ar fi litigiile și alte evenimente care creează obligații legale sau implicite pentru entitate). Pentru o raportare financiară corectă și completă, sinceră și utilă este necesar ca profesioniștii contabili să aibă acces la orice informație care confirmă existența unei datorii la data raportării. Uneori, acestora li se ascund evenimente precum existența unor litigii sau nu li se pun la dispoziție contracte sau documente din care rezultă existența unor datorii. Apare astfel riscul ca bilanțul să nu reflecte datoriile entității în totalitate. Sau, dacă datoriile nu sunt reflectate în bilanț, aceasta nu înseamnă că ele nu vor trebui decontate. Ele vor antrena ieșiri de resurse din entitate, iar creditorii și acționarii nu vor avea o imagine clară a cauzei acestor ieșiri de resurse.

Există și situații în care conducătorii entităților încearcă să îi determine pe profesioniștii contabili să nu recunoască provizioane pentru a genera un profit distribuibil mai mare. Acestea caracterizează mai ales entitățile care nu au obligația de a prezenta situații financiare auditate.

Există, de asemenea, cazuri în care managerii (în special ai instituțiilor financiare) exagerează în sens contrar celui de mai sus, forțând supraevaluarea provizioanelor cu scopul diminuării sumelor care urmează să le fie plătite salariaților ca prime pentru participarea acestora la profit. Unele situații, vizează decontarea forțată a unor obligații astfel încât la data de raportare entitățile să nu mai suporte costuri semnificative pentru aplicarea unor tehnici de estimare mai complexe și mai costisitoare.

Conform **p.82 din SNC „Capital propriu și datorii”** un provizion va fi recunoscut numai în cazul respectării simultane a următoarelor condiții:

- 1) există o obligație generată de un eveniment anterior;
- 2) este probabil ca o ieșire de resurse purtătoare de beneficii economice să fie necesară pentru a onora obligația respectivă;
- 3) poate fi realizată o estimare credibilă a valorii obligației.

Dacă aceste condiții nu sunt îndeplinite, **nu va fi recunoscut** un provizion. O *obligație curentă* este o obligație legală sau implicită. În înțelesul prezentelor prevederi o obligație legală este obligația care rezultă:

- dintr-un contract (în mod explicit sau implicit);
- din legislație; sau
- din alt efect al legii.

O *obligație implicită* (de exemplu, obligația prin care o entitate se angajează să efectueze plăți compensatorii personalului disponibilizat) este obligația care rezultă din acțiunile unei entități în cazul în care:

- prin stabilirea unei practici anterioare, prin politica scrisă a firmei sau dintr-o declarație suficient de specifică, entitatea a indicat partenerilor săi că își asumă anumite responsabilități;
- ca rezultat, entitatea a indus partenerilor ideea că își va onora acele responsabilități.

Când sunt întrebați unii specialiști „Ce reprezintă un provizion?” ei răspund invariabil „Provizionul este o datorie incertă”. Nimic mai greșit, definiția de mai sus precizând clar că provizionul este o datorie, și nu o datorie incertă. Provizioanele sunt datorii ca oricare altele. Din moment ce sunt recunoscute în bilanț, înseamnă că obligațiile care stau la baza lor răspund criteriilor de recunoaștere ale datoriei. Teoretic, dar și practic, probabilitatea ca o obligație care a stat la baza recunoașterii unui provizion să genereze o ieșire de resurse în vederea decontării ei este aceeași ca probabilitatea de a deconta obligațiile față de salariați, buget, alți creditori etc.

Nu existența datoriei este incertă. Incertitudinea poate să vizeze, de asemenea, valoarea atribuită unui provizion. Uneori, obligația care stă la baza provizionului are o valoare cunoscută, atestată de contractele

încheiate și de documente justificative. În alte situații (destul de multe), această valoare rezultă dintr-un proces de estimare în condiții de incertitudine.

Trebuie de menționat faptul, că un provizion nu se recunoaște dacă incertitudinea legată de valoarea atribuită lui este atât de semnificativă încât această valoare nu are calitatea de a fi credibilă.

Prin urmare, chiar dacă valoarea provizionului rezultă din aplicarea estimărilor în condiții de nesiguranță, incertitudinea legată de această valoare trebuie să fie una nesemnificativă, astfel încât evaluarea să poată fi considerată credibilă. Este foarte probabil ca prima estimare a valorii obligației, considerată credibilă la momentul inițial, să nu se mențină în timp, deoarece circumstanțele pe care a fost fundamentată se pot modifica. Până la momentul decontării, dacă obligația care a stat la baza recunoașterii provizionului de decontează după mai multe perioade contabile, este probabil să se opereze schimbări repetate în estimarea valorii obligației.

Uneori se recunosc provizioane ca urmare a unor obligații legale (provizioane pentru impozite, pentru garanții de executare a lucrărilor etc.). Alteori provizioanele au la bază obligații implicite. Acestea sunt obligații asumate voluntar de entitate (chiar dacă nu există un contract sau un cadru legal care să oblige) și aparțin politicilor ei făcute publice. De exemplu: provizioane pentru restructurare, provizioane pentru dezafectare și refacerea amplasamentului etc.

În conformitate cu prevederile **p.84 din SNC „Capital propriu și datorii”** valoarea recunoscută ca provizion trebuie să constituie cea mai bună estimare a costurilor necesare stingerii obligației curente. Cea mai bună estimare a costurilor necesare stingerii datoriei curente este suma pe care o entitate ar plăti-o, în mod rațional, pentru achitarea datoriei sau pentru transferarea acesteia unei terțe părți.

Potrivit reglementărilor contabile actuale, în general datoriile se evaluează la valoarea care se așteaptă a fi decontată la scadență. De exemplu: datoria față de furnizori se evaluează la suma de plată din factură care se va deconta la scadență, în funcție de prevederile contractuale; datoria față de bancă generată de primirea unui credit cu scadența peste 10 ani se evaluează la suma de rambursat la scadență.

În cazul provizioanelor, regula de evaluare este alta. Dacă citim cu atenție prevederile **IAS 37 „Provizioane, datorii contingente și active contingente”** vom observa că un provizion nu se evaluează la cea mai bună estimare a sumei ce se așteaptă a fi decontată la scadență, ci la cea mai bună estimare a sumei care ar fi necesară dacă obligația s-ar deconta la data bilanțului, adică în prezent.

Spre exemplu, dacă entitatea recunoaște ca provizion obligația de a dezafecta activele imobilizate la sfârșitul duratei lor de exploatare și estimează că dezafectarea va avea loc peste 20 de ani la un cost estimat de 80 000 lei, provizionul nu se va evalua la suma de rambursat la scadență, ci la valoarea la momentul prezent a acestei sume. La momentul prezent, echivalentul sumei de 80 000 lei este mai mic de 80 000 lei. Diferența este efectul trecerii timpului. Cu alte cuvinte, în cazul provizioanelor cu scadența după mai multe perioade contabile, valoarea acestora trebuie să se determine prin actualizarea valorii reprezentate de cea mai bună estimare a costurilor așteptate a fi decontate la scadență.

Vom exemplifica cele menționate mai sus. În cazul unui credit contractat de la bancă ce are scadența peste 10 ani, în valoare de 200 000 lei, datoria se recunoaște și se menține în bilanț la valoarea de 200 000 lei, deoarece, indiferent de momentul când va avea loc rambursarea (la scadență sau înainte de scadență) suma care va fi rambursată este de 200 000 lei și nu alta. În cazul obligației de dezafectare la care am făcut referire mai devreme nu este recomandat să recunoaștem și să menținem la datorii suma de 80 000 lei deoarece, la proba timpului, circumstanțele și ipotezele care au stat la baza estimării acestei prime valori cu siguranță se vor modifica și va fi necesar să operăm modificări în estimările făcute. În timp s-ar putea revizui duratele după care se vor dezafecta activele și costurile de dezafectare. Deci suma de 80 000 lei nu este la fel de oneroasă ca suma de 200 000 lei luată credit de la bancă.

În concluzie soluția este să recunoaștem provizionul la o valoare mai mică (valoare actualizată), evitând astfel să afectăm rata de îndatorare pe termen lung cu efectele unor estimări care nu se vor menține în timp.

În cazul unui provizion pentru litigii care se va deconta la câteva luni de la data raportării, actualizarea nu se justifică, deoarece efectul trecerii timpului nu este semnificativ. În astfel de situații, valoarea actualizată aproximează de fapt valoarea estimată a fi decontată la scadență, diferența fiind una nesemnificativă.

Bibliografie:

1. Standardul Național de Contabilitate „Capital propriu și datorii”. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2013, nr.233-237.
2. FELEAGĂ, N., MALCIU, L. *Recunoaștere, evaluare și estimare în contabilitatea internațională*. București: Ed. CECCAR, 2004.
3. www.mf.gov.md
4. www.portalcontabilitate.ro
5. www.sigurantafinanciara.ro

CONTABILITATEA OBIECTELOR DE MICĂ VALOARE ȘI SCURTĂ DURATĂ PRIN APLICAREA SISTEMELOR AUTOMATIZATE

Conf. univ. dr. **Tatiana MIȘOVA**, ASEM
t.mishova@gmail.com

Lect. univ., **Boris POSTOLACHI**, ASEM
b.postolachi@gmail.com

This article presents the current trends accounting organization of objects of small value and short duration in the conditions of the application of new accounting standards in the Republic of Moldova based on software tools used in enterprises of the republic. The basic technological methods, electronic forms based on real examples of accounting. For the technological platform selected licensed basic program 1C:Enterprise 8.3.

Key words: IFRS, accounting, objects of small value and short duration, 1C:Enterprise 8.3.

În condițiile economice moderne, când majoritatea întreprinderilor sunt nevoite să existe în condițiile crizei economice, iar concurența crește, pierderile entităților economice din cauza gestionării neefective devin mai semnificative, și deseori irecuperabile. Din această cauză conducerea întreprinderii tot mai ades atrage atenția asupra automatizării gestionării întreprinderii, utilizând sistemele automatizate moderne.

În continuare autorii vor dezvălui organizarea contabilității obiectelor de mică valoare și scurtă durată (în continuare OMVSD) prin aplicarea soft-ului „1C: Întreprindere 8.3”, care reprezintă o structură pe module, care la rândul lor sunt grupate pe sectoare din contabilitate. Unul din sectoarele din contabilitate este destinat evidenței OMVSD.

Conform standardului național de contabilitate „Stocuri” [2] obiectele de mică valoare și scurtă durată reprezintă bunuri valoarea unitară a cărora nu depășește plafonul stabilit de legislație sau pragul de semnificație prevăzut în politicile contabile, indiferent de durata de serviciu sau cu o durată de serviciu nu mai mare de un an, indiferent de valoarea unitară (de exemplu, instrumente și dispozitive cu destinație generală și specială, utilaj de schimb, ambalaj tehnologic, inventar de producție, îmbrăcăminte și încălțăminte specială, dispozitive de protecție, lenjerie, construcții și dispozitive provizorii, inventar sportiv și turistic și alte obiecte similare).

Pentru evidența OMVSD în programul „1C: Contabilitate 8.3” este destinat clasificatorul „OMSVD”. În acest clasificator pot fi deschise grupe și subgrupe. Pentru fiecare OMVSD se deschide o fișă de evidență aparte. Fișa poate fi deschisă în mod manual. Evidența OMVSD poate fi ținută pe subdiviziuni, locuri de păstrare și persoane cu răspundere materială.

Cod	Denumire	Preț de evidență	Sold curent
4	Birou		
1	Birou pentru director		
7	Biroul contabilului		
6	Calculator Citizen		
5	Calculator Sharp		
8	Radiator cu ulei		
2	Scaun		
3	Scaun moale		
9	Televizor		

Figura 1. Clasificatorul OMVSD

La completarea unui OMVSD nou este necesar de completat următoarele date: denumirea OMVSD, codul, cota TVA, procentul amortizării, valoarea de lichidare, unitatea de măsură, prețul de livrare și contul de amortizare.

Date privind OMVSD: Calculator Sharp

Действия | Перейти | SNC 1997 | **SNC 2014**

Denumire: Calculator Sharp

Cod: 5

Cota TVA: 20 %

Procent amortizare (%): 100

Valoare de lichidare: 0.00

Unitate de măsură: buc.

Preț de livrare: 0.00

Cont de amortizare: 214.1

OK | Înregistrare | A închide

Figura 2. Fișa de evidență a OMVSD

Intrarea OMVSD are loc prin mai multe documente: factură fiscală, factură de expediție, act de achiziție și bon de transferare din marfă în OMVSD.

Intrări: Factură fiscală de intrare. Validat

Operațiune | Действия | Verificare factura | SNC 1997 | **SNC 2014**

Număr: 0000000003 din 05.01.2015 12:00:00 Organizație: SRL "Meridian"

Valută: LEI Valoare: 1.0000 Tipul prețurilor:

Rechizitele furnizorului

Cont: 521.1 Fumizor: Best Soft SRL

Contract: fara contract

Nomenclator | Cheltuieli suplimentare | Rechizitele facturii | Conturi implicite

N..	Cont	Subconto 1	Subconto 2	Un.m...	Cantitate	Suma (lei)	Cota TVA	Suma TVA	Import
1	213.1	Calculator Sharp	Depozit	buc.	2,000	1 200,00	20 %	200,00	

Seria CA Nr. 345673 Data extrasului: 05.01.2015 Suma în lei 1 200,00 TVA 200,...

Comentariu:

Bon de primire/ordin de încasare | Tipar | OK | Înregistrare | A închide

Figura 3. Documente privind intrarea OMVSD

Darea în exploatare a OMVSD, valoarea unitară a cărora nu depășește 1/6 din plafonul stabilit de legislație, se contabilizează ca majorare a costurilor/cheltuielilor curente, activelor imobilizate etc. și diminuare a stocurilor. Conform politicilor contabile aceste obiecte pot fi decontate pe măsura transmiterii în exploatare prin calcularea uzurii în modul stabilit de standardul național de contabilitate "Stocuri" [2].

OMVSD, a căror valoare unitară depășește 1/6 din plafonul stabilit de legislație se decontează la costuri/cheltuieli curente, active imobilizate etc. prin calcularea uzurii. Transmiterea în exploatare a acestor obiecte se reflectă ca corespondență internă între subconturile deschise la contul de evidență a OMVSD. Procentul uzurii se completează în fișa electronică de evidență a OMVSD (figura 2).

Mărimea plafonului stabilit de legislație pentru OMVSD se prezintă în „Datele despre întreprindere”, în conformitate cu Politica de contabilitate a entității economice respective.

Uzura obiectelor de mică valoare și scurtă durată se calculează în mărime de 50% din valoarea obiectelor diminuată cu valoarea reziduală – la transmiterea acestora în exploatare și 50% – la ieșirea acestora din exploatare (casare). În funcție de destinația utilizării obiectelor uzura calculată se înregistrează

ca majorare concomitentă a costurilor/cheltuielilor curente, activelor imobilizate etc. și uzurii obiectelor de mică valoare și scurtă durată. Valoarea reziduală a obiectelor de mică valoare și scurtă durată se stabilește de către fiecare entitate de sine stătător. Uzura acestor obiecte se decontează la ieșirea lor și se contabilizează ca diminuare concomitentă a uzurii obiectelor de mică valoare și scurtă durată și a stocurilor. Soldul OMVSD la sfârșitul perioadei de gestiune poate să fie reflectat pe conturile de gradul doi 213.1 „Obiecte de mică valoare și scurtă durată în stoc”, 213.2 „Obiecte de mică valoare și scurtă durată în exploatare” și 214.1 „Uzura obiectelor de mică valoare și scurtă durată” [3]. În planul electronic de conturi se descrie caracteristica fiecărui cont.

La darea în exploatare a OMVSD se completează documentul „Introducerea în exploatare a OMVSD”. Se completează data documentului, conturile OMVSD în stoc și OMVSD în exploatare, depozitul, la cheltuieli se completează rândul respectiv din raportul 5CI 2014, se alege genul de activitate a entității, persoana responsabilă de acest OMVSD. Completarea tabelului de mai jos se efectuează accesând butonul „Completare”. Se completează și componența comisiei.

Figura 4. Darea în exploatare a OMVSD

Forma de tipar a documentului „Introducerea în exploatare a OMVSD” poate fi obținută accesând butonul „Tipar” (figura 5).

Figura 5. Forma de tipar a documentului „Darea în exploatarea a OMVSD”

Reieșind din cerințele programului „1C:Contabilitate 8.3.”, trebuie de atenționat modul de introducere a informației primare, care poate fi: convențional-constantă și operativă, fiindcă informația secundară și finală se obține în mod automatizat, fără proceduri suplimentare.

Pentru obținerea informației privind OMVSD accesăm meniul principal Rapoarte și alegem rapoarte standard, analiza contului.

Societate cu Răspundere Limitată "Meridian" c.f. 1011500500178

Filtru de selectare: MBP Равно "Calculator Sharp"

Cont corespondent	Indicat or	Debit	Credit
213.1	Sold inițial	Suma	
	Cantitate		
Calculator Sharp	Sold inițial	Suma	
	Cantitate		
	Sold inițial	Suma	
	Cantitate		
	213	Suma	1 000,00
	Cantitate		2,000
	521	Suma	1 000,00
	Cantitate	2,000	
	Rulaj	Suma	1 000,00
	Cantitate	2,000	2,000
	Sold final	Suma	
	Cantitate		
	Rulaj	Suma	1 000,00
	Cantitate	2,000	2,000
	Sold final	Suma	
	Cantitate		
	Rulaj	Suma	1 000,00
	Cantitate	2,000	2,000
	Sold final	Suma	
	Cantitate		

Figura 6. Raportul privind starea OMVSD la un moment dat

La sfârșitul perioadei de gestiune se completează:

– Cartea Mare (extras din Cartea Mare) (figura 7)

Codul 1011500500178 SRL

fiscal:Firma: "Meridian"

Cartea mare pentru anul 2015

Cont		Sold la începutul perioadei		Rulaje pe perioadă		Sold la sfârșitul perioadei		Rulaje de la începutul anului	
Cont	Con Coresp	Debit	Credit	Debit	Credit	Debit	Credit	Debit	Credit
Total 213		11200,00		16150,00	10450,00	16900,00		16150,00	10450,00
213.1	213.2				8075,00				8 075,00
213.1	521.1			2375,00				2375,00	
213.1	544.2			5700,00				5700,00	
Total 213.1		11200,00		8075,00	8075,00	11200,00		8075,00	8075,00
213.2	213.1			8075,00				8075,00	
213.2	713.8				2375,00				2375,00
Total 213.2				8075,00	2375,00	5700,00		8075,00	2375,00
Total 214					2850,00		2850,00		2850,00
214.1	713.8				2850,00				2850,00
Total 214.1					2850,00		2850,00		2850,00
Total		346884,81	346884,81	1 253701,13	1 253701,13	687874,77	687874,77	1 253701,13	1 253701,13

Contabil-șef _____ Sidorov Serghei Vasile

Figura 7. Extras din Cartea Mare privind OMVSD

– și raportul nr. 5-CI (extras din raportul nr. 5-CI 2014) (Fig. 8)

0200	Consumuri și cheltuieli – total (rd.0300+rd.0500+rd. 0700+rd. 0800+rd.0900+rd.1000)	105100,0
0300	Consumuri și cheltuieli materiale – total, din care:	9100,0
0310	materii prime, materiale, semifabricate cumpărate, piese de schimb	
0320	Combustibil	3800,0

Figura 8. Extras din raportul 5-CI 2014 privind OMVSD

În situațiile financiare ale entității se prezintă cel puțin următoarele informații privind OMVSD: valoarea contabilă totală a OMVSD la începutul și sfârșitul perioadei de gestiune; valoarea OMVSD intrate și ieșite în perioada de gestiune.

Bibliografie:

1. Legea contabilității. În Monitorul Oficial al RM nr. 27-34 din 07.02.2014.
2. Ordin privind aprobarea SNC. În Monitorul Oficial al RM nr.177-181/1224 din 16.08.2013 și nr.233-237/1534 din 22.10.2013.
3. Ordin privind aprobarea Planului general de conturi contabile. În Monitorul Oficial al RM nr.177-181/1224 din 16.08.2013 și nr.233-237/1534 din 22.10.2013.

ASPECTE PROBLEMATICE PRIVIND CONTABILITATEA ȘI IMPOZITAREA REDUCERILOR DE PREȚ

*Conf. univ. dr. Anatol GRAUR, ASEM
Lect. sup. Corneliu BUGAN, ASEM*

This article describes how to account for discounts to goods sale and taxation of the price cuts. Here are examples on the application and calculation of reductions to the buyer and seller. The material provides an analysis of SNC and Tax Code regulations on the application of discounts. The author has shown how granting loyalty bonuses or aggregation points in the sales of goods presenting the VAT tax system.

Cuvinte-cheie: Reduceri de preț, remiză, rabat, risturn, politică de fidelizare, TVA, factură fiscală

Aspecte generale și clasificări

Într-un mediu de piață concurențial, operațiile de vânzare-cumpărare presupun acordarea de reduceri de preț, care au scopul atragerii clienților sau recompensarea fidelității acestora, ceea ce condiționează creșterea cifrei de afaceri. Aceste reduceri de preț pot fi acordate în legătură cu achitarea înainte de termen a unei datorii, calitatea nesatisfăcătoare a mărfii, vânzări aniversare, vânzări promoționale, în scopul reducerii stocurilor vechi, pentru vânzări superioare volumului convenit, pentru poziția preferențială a cumpărătorului sau asupra ansamblului de operațiuni efectuate cu același client.

Actele normative ale Republicii Moldova nu prevăd expres o clasificare a reducerilor preț și/sau de valoare acordate în cadrul tranzacțiilor comerciale. În literatura de specialitate și în practica comercială din România reducerile de preț sunt abordate mai complex și poate fi distinsă următoarea clasificare a reducerilor:

• **reduceri de natură comercială** (sau reduceri comerciale), care au o influență directă asupra valorii unei facturi, care cuprind:

a) **rabatul** – reducerea aplicată asupra prețului de vânzare convenit anterior între furnizor și client, luând în considerare unele defecte de calitate sau de neconformitate a bunurilor comercializate, fata de clauzele prevăzute în contract;

b) **remiza** – reducere aplicată asupra prețului curent de vânzare, în funcție de volumul vânzărilor sau de importanța cumpărătorului în portofoliului de clienți a vânzătorului;

c) **risturnul** – reducere de preț calculată asupra ansamblului de operații efectuate de același cumpărător pe o perioadă determinată.

• **reduceri de natură financiară** (sau reduceri financiare), care sunt numite sconturi de decontare. De obicei acestea se acordă clientului de către furnizor pentru plata anticipată.

În opinia autorilor, având ca bază legislația Republicii Moldova și practica existentă, reducerile de preț pot fi clasificate în modul următor, fapt care va influența asupra modului de contabilizare:

a. În funcție de momentul acordării reducerii:

- **reduceri de preț acordate în momentul facturării;**
- **reduceri de preț acordate după facturare.**

La rândul său reducerile de preț acordate după facturare pot fi analizate sub aspectul atașării la stocul de mărfuri procurat anterior:

- **reduceri de preț acordate după facturare aferente stocului existent;**
- **reduceri de preț acordate după facturare aferente stocului vândut.**

b. În funcție de perioada de acordare reducerile de preț se grupează în:

- **reduceri de preț acordate în aceeași perioadă de gestiune când a avut loc vânzarea;**
- **reduceri de preț acordate în altă perioadă de gestiune.**

Această clasificare a fost evidențiată având ca bază articolul 21 și 22 al SNC „Creanțe și investiții financiare”, conform cărora creanțele comerciale recunoscute inițial se ajustează în cazul acordării reducerilor de preț după vânzarea bunurilor/prestarea serviciilor în funcție de perioadă de gestiune în care se acordă.

c. În funcție de obiectul reducerii de preț acordate acestea se grupează în:

- **reduceri de preț aferente unui stoc concret de marfă;**

– **reduceri de preț aferente tranzacțiilor valorice**, care pot fi acordate în legătură cu plata anticipată, volumul vânzărilor într-o perioadă sau în funcție de importanța cumpărătorului. Aceste reduceri nu pot fi legate concret cu un stoc anumit de bunuri fapt care va influența modul de contabilizare.

d. În funcție de obiectul tranzacției (livrărilor):

- **reduceri de preț aferente livrărilor de stocuri;**
- **reduceri de preț aferente livrărilor de servicii.**

O dezvoltare generală a modului de grupare a reducerilor este prezentată în figura 1.

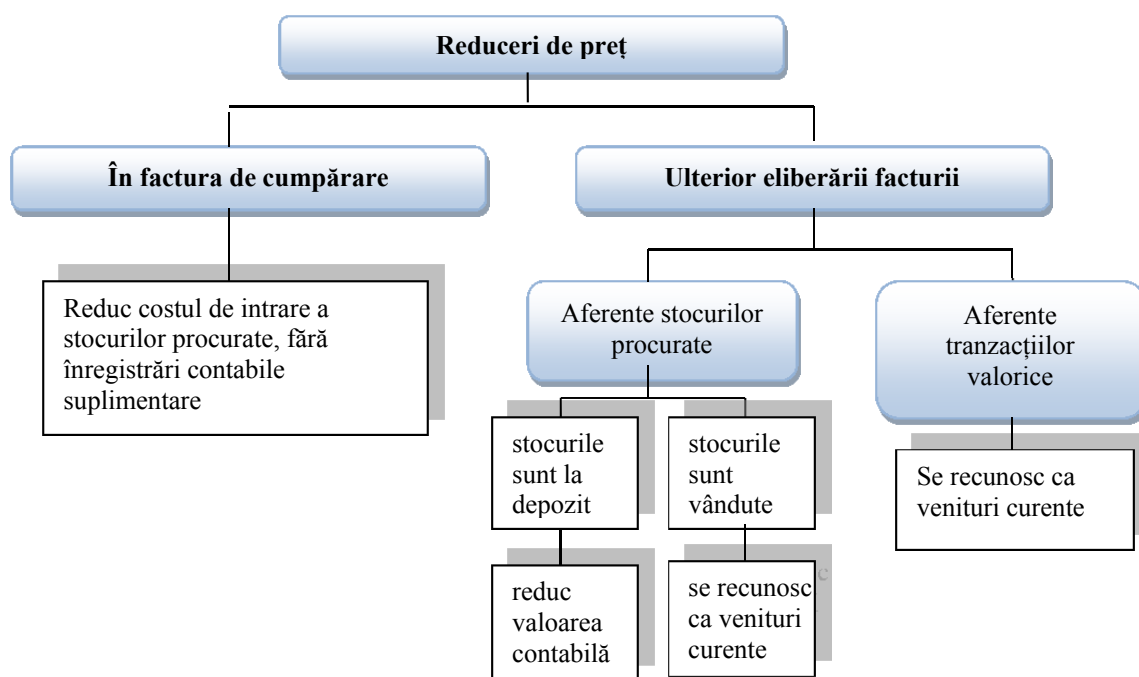

Figura 1. Modul de recunoaștere a reducerilor de preț la cumpărător

Modul de contabilizare și tratament fiscal

Perfectarea documentară și modul de contabilizare a reducerilor de preț este influențat de:

- tipul reducerilor acordate;
- sursa de acoperire a sumelor reducerilor de preț;
- perioada de acordare în raport cu factura inițială sau anul calendaristic;
- modul de decontare între cumpărător și vânzător.

În conformitate cu articolul 15 al SNC “Stocuri” reducerile comerciale, rabaturile și alte elemente similare sunt deduse la determinarea costului de intrare a stocurilor achiziționate. Astfel, dacă reducerile sunt

indicate în factura de procurare acestea diminuează costul de intrare a stocurilor, fără a întocmi formule contabile suplimentare. În același timp, furnizorul trebuie să înregistreze o diminuare a veniturilor din vânzări, cu valoarea reducerilor comerciale acordate.

În practica comercială se întâlnesc situații când reducerile de preț sunt acordate ulterior facturării, deci după derularea tranzacției de vânzare-cumpărare. În asemenea situații reducerile de preț fac obiectul unor facturi de reducere suplimentare emise de cumpărător.

Modul de recunoaștere a reducerilor după facturare nu sunt dezvăluite în SNC “Stocuri”, dar unele aspecte sunt prezentate în SNC „Creanțe și investiții financiare”. Astfel, conform articolului 21 și 22 al standardului menționat, creanțele comerciale recunoscute inițial se ajustează în cazul acordării reducerilor de preț după vânzarea bunurilor/prestarea serviciilor și acordării de bonusuri pentru îndeplinirea condițiilor contractual și se contabilizează:

– în cazul în care recunoașterea inițială și ajustarea creanțelor (fără TVA) au loc în aceeași perioadă de gestiune – ca stornare a creanțelor și veniturilor curente;

– în cazul în care recunoașterea inițială și ajustarea creanțelor (fără TVA) au loc în perioade de gestiune diferite – ca majorare a cheltuielilor (pierderii) sau diminuare a provizioanelor și diminuare a creanțelor curente;

– indiferent de perioada de gestiune în care au avut loc recunoașterea inițială și ajustarea creanțelor – ca stornare a creanțelor și datoriilor curente la suma TVA aferentă creanțelor.

În același timp articolul 48 al SNC „Capital propriu și datorii” prevede că ajustarea datoriilor în cazul primirii reducerilor de preț de la furnizori după intrarea bunurilor (primirea serviciilor) se contabilizează ca diminuare a datoriilor și majorare a veniturilor curente.

O abordare diferită de SNC menționat mai sus este indicată în scrisoarea nr. 15-09/407 din 24.09.2010 la nr. 26-08/1-10-672/5816 din 13.09.10 a Inspectoratului Fiscal Principal de Stat “Privind modul de reflectare în evidența contabilă a discountului obținut la achiziția mărfurilor”, conform căreia în cazul, când rabaturile comerciale, sunt acordate de furnizor printr-o factură ulterioară sau alt document respectiv, adică după derularea tranzacției de vânzare-cumpărare, iar marfa dată nu a fost realizată, conform acestui document suma corespunzătoare se scade din costul de achiziție, dar în cazul când marfa a fost realizată, în contabilitate se consideră ca venituri ale perioadei de gestiune. Deși această scrisoare face trimitere la SNC 2 “Stocuri de mărfuri și materiale” care este deja depășit, ea nu a fost abrogată.

Pentru evidențierea modului de determinare și contabilizare a reducerilor de preț, se va prezenta un exemplu.

Exemplul 1.

Entitatea Alfa SRL vinde mărfuri la data de 10 august 201N în valoare de 84 000 lei. Reducerea de preț acordată indicată în factura fiscală constituie 5% de la valoarea totală, astfel că suma totală a facturii constituie 79800 lei. Peste 5 zile vânzătorul acordă o reducere de preț de 7% asupra facturii emise ulterior și emite o factură fiscală cu sume negative în valoare de 5586 lei, inclusiv TVA. La această dată 50% din stocul de marfă a fost vândut. Aceste tranzacții comerciale se contabilizează la cumpărător și vânzător astfel:

Tabelul 1

Jurnalul de înregistrări cronologice aferente reducerilor acordate

Nr. crt.	Conținutul operației economice	Suma, lei	Correspondența conturilor			
			vânzător		cumpărător	
			Debit	Credit	Debit	Credit
La momentul procurării și acordării reducerii (5%)						
1.	La valoarea de vânzare a mărfurilor, fără TVA	66 500	221	611	217	521
2.	La suma TVA aferentă livrării de mărfuri, 20%	13 300	221	534	534	521
La momentul acordării ulterioare a reducerii (7%)						
3.	La suma reducerilor acordate, fără TVA	(4655)	221	611	-	-
4.	La suma TVA aferentă reducerilor de preț ulterioare	(931)	221	534	534	521 sau 234*
5.	La suma reducerilor acordate, fără TVA, aferente stocului existent (4655 x 50%)	(2327,5)	-	-	217	521 sau 234
6.	La suma reducerilor acordate, fără TVA aferente stocului vândut (4655 x 50%)	2327,5	-	-	521 sau 234	612

*În funcție de faptul dacă achitarea datoriei față de furnizor a avut loc se va contabiliza majorarea creanțelor acestora

Deși SNC „Capital propriu și datorii” prevede că ajustarea datoriilor în cazul primirii reducerilor de preț de la furnizori după intrarea bunurilor (primirea serviciilor) se contabilizează ca diminuare a datoriilor și majorare a veniturilor curente, considerăm ca variantă de contabilizare prin reducerea stocului de bunuri în cazul existenței unei legături concrete între reducerea acordată și stocul de marfă existent și preponderent pentru cumpărătorii de pe piața engross (operația 5 tabelul 1). Acest tratament contabil poate fi aplicat dacă se indică concret în factură asupra cărui stoc este acordată reducerea și în cazul existenței unei evidențe automatizate, în caz contrar ar putea aduce unele dificultăți de calcul.

În cazul comercianților cu amănuntul care utilizează metoda global valorică de evidență a mărfurilor ar mai dificil raportarea reducerii la un anumit stoc de mărfuri, deși încă nevândute, astfel că recunoașterea de către cumpărător a reducerilor la venituri este mult mai argumentată.

În ceea ce privește procedura fiscală a reducerilor de preț, trebuie reținute următoarele reguli:

– conform prevederilor art. 98 lit. a) din Codul fiscal valoarea impozabilă a livrării impozabile a mărfurilor, serviciilor, după livrarea sau achitarea lor, urmează a fi ajustată, cu condiția prezentării documentelor de confirmare, dacă valoarea livrării impozabile, aprobată anticipat, s-a schimbat ca rezultat al schimbării prețurilor.

– în cazul micșorării prețurilor la livrarea de mărfuri, servicii ajustarea valorii impozabile a livrării impozabile are loc prin eliberarea de către furnizor a unei facturi fiscale, în care suma se va indica cu semnul "-" (minus) în corespundere cu modificarea prețului și lista de produse la care au fost micșorate prețurile, care se reflectă de cumpărător în registrul de procurări și influențează mărimea trecerii în cont a TVA și a obligației fiscale.

Exemplul 2.

Entitatea a procurat pe parcursul anului 201N mărfuri în valoare de 1280 480 lei de la furnizorul „Beta” SRL. Datorită stabilității vânzărilor, furnizorul a acordat o reducere (bonus) totală anuală de 1% și a emis la 30 decembrie 201N o factură fiscală cu sume negative (minus) în valoare de (12804,8) lei, inclusiv TVA. Ulterior, pentru volumul anual de vânzări mare a fost acordată o reducere de 1% și emisă o factură fiscală cu sume negative (minus) la 10 ianuarie 201N+1 în valoare de (12804,8) lei, inclusiv TVA. Aceste tranzacții comerciale se contabilizează la cumpărător și vânzător astfel:

Tabelul 2

Jurnalul de înregistrări cronologice aferente reducerilor acordate

Nr. crt.	Conținutul operației economice	Suma, lei	Correspondența conturilor			
			vânzător		cumpărător	
			Debit	Credit	Debit	Credit
Acordarea reducerii de 1% în decembrie 201N						
1.	La valoarea de vânzare a mărfurilor în decursul anului, fără TVA	1067066,67	221	611	217	521
2.	La suma TVA aferentă livrării de mărfuri, 20%	21341,33	221	534	534	521
3.	La suma reducerilor acordate în luna decembrie, fără TVA	(10 670,67)	221	611	521 sau 234	612
4.	La suma TVA aferentă reducerilor de preț ulterioare	(2 134,13)	221	534	534	521 sau 234
Acordarea reducerii de 1% în ianuarie 201N+1						
5.	La suma reducerilor acordate, fără TVA	10 670,67	712 sau 538*	221	521 sau 234	612
6.	La suma TVA aferentă reducerilor de preț ulterioare	(2 134,13)	221	534	534	521 sau 234

*În cazul constituirii unui provision suma reducerilor de preț acordate se va contabiliza ca reducere a acestuia

Concluzii

În concluzie menționăm că, reducerile comerciale, acordate inițial, adică în momentul întocmirii facturii de vânzare-cumpărare, deși înscrise în factură, nu se contabilizează în mod distinct nici la furnizor, nici la client. Aspectele legate de taxa pe valoare adăugată sunt indicate în legislația fiscală și prevăd corectarea sumei TVA. Legislația națională prevede că reducerile se contabilizează ca o micșorare a veniturilor sau majorare a cheltuielilor la cel care le acordă (furnizorul) în funcție de perioada de acordare și ca un venit la

cel care îl primește (clientul). În acest context autorii consideră ca variantă de contabilizare prin reducerea costului stocului de bunuri la realizarea anumitor condiții expuse mai sus.

Legislația națională nu prevede aspecte concrete ale modului de clasificare și calculare a reducerilor de preț. Astfel, ar fi necesar de stabilit ordinea de aplicare a reducerile comerciale și celor financiare. Cu toate acestea, considerăm că baza și ordinea de calcul a reducerilor poate fi indicată în contractele comerciale și este obiectul acordurilor bilaterale între părți.

Bibliografie:

1. Codul fiscal al Republicii Moldova și legile pentru punerea în aplicare a titlurilor acestuia. În „Contabilitate și audit”, 2015, nr.1.
2. Standardele Naționale de Contabilitate, aprobate prin Ordinul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova nr. 118 din 06.08.2013. – www.mf.gov.md.
3. Planul general de conturi contabile, aprobat prin Ordinul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova nr. 119 din 06.08.2013. – www.mf.gov.md.
4. Scrisoarea Nr. 15-09/407 din 24.09.2010 La nr. 26-08/1-10-672/5816 din 13.09.10 a Inspectoratului Fiscal Principal de Stat Privind modul de reflectare în evidența contabilă a discountului obținut la achiziția mărfurilor.
5. Comunicatul IFPS nr.10-13-02/1-3601)26 din 20.07.2000 privind modul de perfectare documentară a ajustării valorii impozabile a livrării impozabile, prevăzută prin art.98 al Codului fiscal. În Monitorul Oficial al R.Moldova nr.116-118/323 din 14.09.2000.

НЕКОТОРЫЕ МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА ИНВЕСТИЦИОННОЙ НЕДВИЖИМОСТИ

Конф. унив., д-р Ирина ГОЛОЧАЛОВА, МЭА

Investment property is new and specific object of accounting. Its particular's required determine of methodology accounting on the basis: conceptions of accounting, identification, measurement and presentation financial statements. This and other problems of discussion of interpretation, measurement of fair value and accounting of investment property are looking author of article.

Key words: *identification, investment property, fair value model, cost model, methodology of accounting, conception of fair value*

Введение. Условия жесткой конкуренции, которые сформировались на действующем рынке товаров и услуг, требуют от менеджеров принятия управленческих решений обеспечивающих конкурентоспособность организации, что проявляется достижением соответствующего коммерческого эффекта. Одним из примеров таких бизнес – решений является выделение отдельного направления в деятельности организации, связанное с использованием недвижимости, предназначение которой генерировать экономическую выгоду независимо от других активов. Признание экономической выгоды от такого бизнес – решения осуществляется на базе права контроля за экономическими ресурсами, а ее получение представлено процентными, рентными или арендными платежами. При определенных рыночных условиях эта недвижимость может и сама по себе, непосредственно влиять на размер собственного капитала организации. И, сегодня, недвижимость используемая таким исключительным способом известна как “инвестиционная недвижимость”.

Естественно, что этот исключительный способ обусловлен причиной, которая привела к определенным последствиям: причина – это изменение в сущности недвижимости, а следствие – это методология ее учета. Рассмотрим некоторые аспекты, а также дискуссионные вопросы методологии бухгалтерского учета инвестиционной недвижимости по следующей схеме:

- *идентификация и современная трактовка;*
- *оценка по справедливой стоимости: современное состояние;*
- *бухгалтерский учет в условиях применения концепции оценки по справедливой стоимости.*

Основная часть доклада. Используя обозначенную нами схему, остановимся на **первой проблеме – идентификации инвестиционной недвижимости**, решение которой находится в плоскости нормативного регулирования. В общем смысле под **идентификацией** понимается процесс установления и распознавания уникальности реального объекта, который нацелен на обеспечение соответствия этого объекта юридически подтвержденным данным, во избежание подмены одного

объекта другим [6, 2015]. Поэтому в первую очередь необходимо раскрыть суть понятия «инвестиционная недвижимость». Как долгосрочный актив, инвестиционная недвижимость была выделена сравнительно недавно, и «в целях отчетности она рассматривалась как любое другое имущество, причем, в разных юрисдикциях его разрешалось, или не разрешалось переоценивать, кое-где разрешалось не амортизировать» [1, 281]. Это объяснялось существующей на тот момент методологией бухгалтерского учета, одним из базовых принципов которой был принцип имущественного права (собственности). Под недвижимостью понимались земельные участки и такие объекты, как здания, сооружения и др., которые квалифицировались в качестве основных средств. Отдельно была представлена информация об инвестициях. Под инвестициями понимают, с точки зрения: экономической – свободные финансовые ресурсы организации, направляемые на расширение или реконструкцию ее производства или другие цели; юридической – «это титулы участия представляют собой помещение капитала в юридически самостоятельные организации с целью получения дополнительной прибыли либо с целью приобретения влияния на организации, ценные бумаги которых покупаются, либо в связи с тем, что такое вложение средств является более выгодным по сравнению с организацией собственных операций в этой области» [5, 1996]; менеджмента – это активы, создающие положительный эффект либо сами по себе, либо в виде регулярных денежных платежей [1, 2005]; бухгалтерского учета – «активы, приносящие экономическую выгоду в форме процента, дивиденда, роялти и арендной платы, а также в форме повышения стоимости капитала» [3, 2007]. Обобщая содержание представленных определений, приведем следующее: инвестиции – это активы организации, признанные в результате проведения финансовой сделки, отличительной чертой которых, является их прямое воздействие на размер капитала, а не косвенное – путем переноса их полезной стоимости в стоимость других активов, как, в случае с основными средствами, используемыми в обычной деятельности. Следовательно, недвижимость, которая самостоятельно генерирует денежные потоки или оказывает влияние на размер капитала, сохраняя свою материальную форму, меняет свое экономическое содержание, отождествляется с инвестиционными вложениями.

Первым и базовым стандартом регламентирующим признание, оценку, а так же устанавливающим требования к раскрытию информации об инвестиционной недвижимости является **Международный стандарт бухгалтерского учета 40 (МСБУ – IAS)**. В рамках реформирования национальных систем бухгалтерского учета и отчетности рядом стран были разработаны и введены в действие стандарты, являющиеся аналогами **IAS 40**. С целью сравнения критериев идентификации инвестиционной недвижимости приведем некоторые положения соответствующих стандартов (табл.1).

Таблица 1

Определение и условия идентификации инвестиционной недвижимости

Система учета	Нормативный акт	Определение	Условие идентификации	Методы последующей оценки
МСФО	IAS 40 Инвестиционная недвижимость	Под инвестиционной недвижимостью понимается недвижимость (земля, здание, либо часть здания, либо и то, и другое), находящаяся во «владении (собственника или арендатора по договору финансовой аренды) с целью получения арендных платежей, или прироста стоимости капитала, или того и другого, но не предназначенная для использования в обычной деятельности (в коммерческих, административных и производственных целях)».	В качестве основных активов рассматриваются земля и здания: - по которым прогнозируется повышения стоимости капитала; - предназначены для сдачи в аренду; - по результатам строительных работ предполагаются к использованию в качестве инвестиционной недвижимости	По первоначальной стоимости. По справедливой стоимости

GAAP USA	ARB 43 (Ch. 4) Изменения и пересмотр бухгалтерских оценок, АРВ 6 Принципы бухгалтерского учета	Инвестиционная недвижимость отдельно не определяется и учитывается в качестве активов предназначенных для использования либо продажи.	Рассматривается как собственность, предназначенная для получения дохода.	По первоначальной стоимости; По справедливой стоимости
Республика Беларусь	Инструкция №25 по бухгалтерскому учету инвестиционной недвижимости	Инвестиционная недвижимость – земельные участки, здания, сооружения, изолированные помещения, машино-места, находящиеся в собственности, хозяйственном ведении или оперативном управлении организации, которые сданы другим лицам в аренду (за исключением финансовой аренды)	Рассматривается как доходные вложения в материальные ценности (факт сдачи объекта в аренду). При использовании в текущей деятельности идентифицируется в качестве операционной недвижимости	По первоначальной стоимости; По переоцененной стоимости
Республика Молдова	НСБУ Инвестиционная недвижимость	– Инвестиционная недвижимость – недвижимая собственность, находящаяся во владении (собственника или лизингополучателя на основе договора финансового лизинга) преимущественно для сдачи в лизинг и/или для прироста ее стоимости, чем для: - использования в производстве, для поставки товаров, оказания услуг или для административных целей; - продажи в процессе осуществления обычной деятельности.	Рассматривается как актив, находящийся во владении субъекта: • для прироста стоимости; • для передачи в операционный лизинг; • по договору финансового лизинга и переданную в операционный лизинг; • для дальнейшего использования, в пока неопределённом порядке.	По себестоимости По справедливой стоимости
Российская Федерация	Отсутствуют единый нормативный акт: ПБУ 6/01 Учет основных средств Положение N 160 ¹¹⁸ Гражданский кодекс РФ ¹¹⁹	Инвестиционная недвижимость – это часть основных средств (здания, помещения, оборудование и другие ценности), имеющие материально – вещественную форму предоставляемые организацией за плату во временное пользование (временное владение и пользование) с целью получения дохода.	Рассматривается как доходные вложения в материальные ценности (факт сдачи объекта в аренду). Все основные средства подразделяются на собственно основные средства, доходные вложения и капитализируемые вложения в материальные ценности.	По первоначальной стоимости; По переоцененной стоимости

¹¹⁸ В Положении по бухгалтерскому учету долгосрочных инвестиций, утвержденным Письмом Минфина России от 30.12.1993 N 160 приводится определение долгосрочных инвестиций: под долгосрочными инвестициями понимаются затраты на создание, увеличение размеров, а также приобретение внеоборотных активов длительного пользования (свыше одного года), не предназначенных для продажи, за исключением долгосрочных финансовых вложений в государственные ценные бумаги, ценные бумаги и уставные капиталы других предприятий.

¹¹⁹ Согласно ст. 130 Гражданского кодекса РФ к недвижимым вещам (недвижимому имуществу, недвижимости) относятся земельные участки, участки недр и все, что прочно связано с землей, т.е. объекты, перемещение которых без несоразмерного ущерба их назначению невозможно, в том числе здания, сооружения, объекты незавершенного строительства.

Украина	СБУ 32 Инвестиционная недвижимость	Инвестиционная недвижимость – собственные или арендованные на условиях финансовой аренды земельные участки, здания, сооружения, которые расположены на земле, удерживаемые с целью получения арендных платежей и/или увеличения собственного капитала, а не для производства и поставки товаров, предоставления услуг, административной цели или продажи в процессе обычной деятельности.	Признается активом, если существует вероятность того, что предприятие получит в будущем от использования экономические выгоды в виде арендных платежей и/или увеличения собственного капитала, и первоначальная стоимость может быть достоверно определена.	По первоначальной стоимости По справедливой стоимости, если ее можно достоверно определить;
---------	---------------------------------------	--	---	--

Источник: разработано автором на базе положений нормативных актов

Анализ содержания таблицы позволяет сделать вывод о том, что в некоторых странах (Россия, Беларусь) в методологии бухгалтерского учета преобладающее значение имеет юридический подход представления информации, и как следствие принцип правовой формы над экономическим содержанием. Отсюда и возможность применения метода переоценки для инвестиционной недвижимости, которая рассматривается как одна из подгрупп основных средств и, в случае финансовой аренды, отражение инвестиционной недвижимости в Отчете о финансовом положении (Баланс) у арендодателя.

Согласно методологии МСФО на основании критерия контроля, в случае финансовой аренды недвижимость учитывается в балансе у арендатора, в случае операционной – у арендодателя. Данное требование присутствует и в НСБУ Республики Молдова, и стандартах других стран, принявших методологию МСФО. В силу двойственности инвестиционной недвижимости, как учетного объекта, когда форма (материальная) не совпадает с экономическим содержанием (финансовая сделка) идентификация должна проводиться в два этапа:

1 этап – идентификация путем установления соответствия учетного объекта определению и ее отделения от прочих материальных активов (рис. 1);

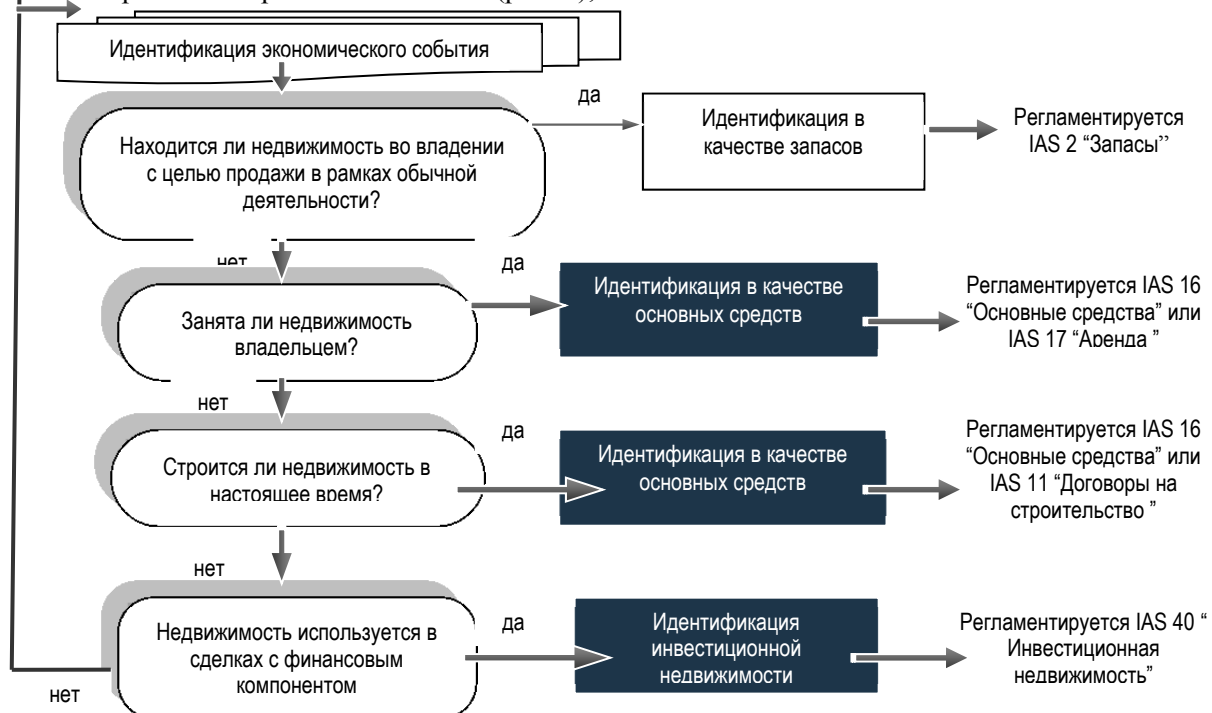

Рис. 1. Дерево решений для идентификации инвестиционной недвижимости, исходя из экономического содержания события

Источник: разработано автором на базе положений IAS 40 "Инвестиционная недвижимость"

2 этап – идентификация для выбора метода оценки, значение которого проявляется в воздействии инвестиционной недвижимости как учетного объекта на содержание финансовой отчетности. Известно, что постепенно по мере развития экономических отношений форма (материальность) учетных объектов утратила свое определяющую роль, уступив экономической сущности имущества, имеющего под собой только юридическую основу (различного рода договоры). Недвижимость как реальное имущество стало разделяться на несколько отдельных прав, не имеющих реальную материальную форму, которые предоставляют их владельцу правомочия: право распоряжения, право пользования и право извлечения дохода. Одним из таких договоров предоставляющих право пользования является договор на передачу недвижимости в операционную аренду на условиях предоплаты. Согласно **IAS 40** этот договор, идентифицируется как инвестиционная недвижимость, подлежит отражению в отчетности арендатора.

Необходимо подчеркнуть, что право, как абстрактное имущество оценить по фактическим затратам практически невозможно, поэтому для оценки инвестиционной недвижимости, как совокупности прав, в системе МСФО используется модель оценки на базе концепции справедливой стоимости. Однако, вопрос, каким образом оценить инвестиционную недвижимость с учетом этой концепции, остается дискуссионным.

Поэтому следующий методологический аспект подлежащий раскрытию – это **оценка инвестиционной недвижимости согласно концепции справедливой стоимости**. Порядок оценки, как известно, определяется единым принципом для всех активов: разделения первоначальной и последующей оценки. Несмотря на то, что инвестиционная недвижимость – это специфический объект учета, сочетающий в себе характеристики материальных и финансовых активов, для ее оценки используются подходы признанные универсальными: затратный, рыночный и доходный.

Применение затратного подхода (метод фактических затрат) для первоначальной оценки при обычных условиях сделки, связанных с поступлением объекта не вызывает сложностей¹²⁰. Исключение составляет первоначальная оценка инвестиционной недвижимости по сделкам, по которым заключен договор финансовой аренды или договор с предоплатой. В соответствии с **IAS 40**, в этих случаях первоначальная оценка осуществляется с учетом временного фактора, и объект оценивается по наименьшей из двух: справедливой стоимости на начало действия договора (рыночный подход) или приведенной стоимости минимальных арендных платежей (доходный подход). Рыночный подход состоит в сравнении оцениваемого объекта с другой аналогичной инвестиционной недвижимостью и учитывает экономическую ситуацию на действующем рынке на отчетную дату. Доходный подход заключается в определении будущей экономической выгоды от использования объекта инвестиционной недвижимости и учитывает экономическую ситуацию, характеристики объекта на протяжении длительного времени и время его использования.

Существуют несколько методов оценки в рамках доходного подхода. Одним из них является так называемый метод «реальных опционов»¹²¹. Ряд российских исследователей считают экономически обосновано применение этого метода [2], отмечая, что «...недвижимость может приносить доход в неденежной форме, если она в настоящее время не используется, посредством повышения ее справедливой стоимости. Величина справедливой стоимости может определяться именно как опцион на возможности получения дохода при будущем использовании ее в хозяйственной деятельности». По нашему мнению, такой взгляд некорректен, так как опцион по сути – это финансовый инструмент (договор), который предусматривает право или обязательство на покупку (продажу) базового актива, что не имеет места в технической процедуре определения справедливой стоимости инвестиционной недвижимости с использованием метод «реальных опционов». Другим является метод на основе дисконтирования, применение которого затруднено в связи со сложностью выбора ставки дисконтирования. Традиционно на практике оценка соответствующей ставки дисконтирования осуществляется с использованием концепции средневзвешенной стоимости капитала (показатель WACC). В рамках этой концепции для расчета ставки дисконтирования используется метод известный как **модель оценки капитальных активов** (CAPM – Capital Asset Pricing Model). Эта модель основывается на теоретическом предположении о том, что стоимость капитала равна безрисковой ставке плюс коэффициент (известный как “beta”), умноженный на премию за рыночный риск. *Безрисковая ставка* представляет собой ту же ставку, которая используется для определения номинальной стоимости заемных средств и рассчитывается на основании доходности

¹²⁰ Этот подход достаточно широко представлен в современной литературе по бухгалтерскому учету.

¹²¹ Характеристика метода опционов, а также биномиальная модель, как один из вариантов этого метода были рассмотрены ранее автором данной статьи.

государственных облигаций с соответствующим периодом погашения. *Премия за рыночный риск* – это премия, которую инвесторы требуют за инвестиции, вложенные ими в долевыми инструментами, отличными от государственных облигаций. В силу некоторых причин эта ставка может быть увеличена, например, чтобы учесть специфические риски отдельных объектов. Это увеличение производят с помощью коэффициента “beta”.

Применение универсальной ставки дисконтирования нецелесообразно. Как заметил, английский ученый Д. Александер «становится ясно, что соответствующие учетные ставки могут быть разными на одном предприятии для активов разного типа или при разных обстоятельствах. Самое важное (помимо рационального подхода и здравого смысла) – применять выбранный метод последовательно» [1, 2005]. Российский исследователь Тихомиров Д. считает, что целесообразно применять такую ставку дисконтирования, которая должна быть ориентирована на используемый актив. Для этого в ставку дисконтирования следует встраивать показатели, которые характерны для организации, в случае значительной разницы между ставкой дисконтирования, полученной расчетным путем для организации и среднерыночной ставкой дисконтирования [4, 2014]. Следует отметить, что, несмотря на многовариантность определения ставки дисконтирования, применение показателя WACC экономически оправдано для такого учетного объекта как инвестиционная недвижимость.

Уместно подчеркнуть, что оценка произведенная в соответствии с доходным подходом, носит объективный характер, так как проводится расчетным путем и принимает во внимание фундаментальные характеристики объекта недвижимости. Для последующей оценки организация обязана выбрать либо модель учета по справедливой стоимости, либо модель учета по себестоимости и применять выбранную модель ко всей своей инвестиционной недвижимости.

В контексте выше изложенного следующая проблема – **бухгалтерский учет инвестиционной недвижимости в условиях применения концепции справедливой стоимости**. В рамках реформы системы бухгалтерского учета в Республике Молдова введен новый НСБУ «Инвестиционная недвижимость»¹²². Хотя указанный стандарт разработан с учетом положений IAS 40, не является его аналогом и имеет отличия. Так, в НСБУ не рассматривается такой путь как поступление инвестиционной недвижимости по договору финансовой аренды, и вариант оплаты с отсрочкой платежа. Результаты этих сделок включают финансовый компонент – разницу между первоначальной стоимостью, учитывающей временной фактор, и итоговой оплатой, которая признается расходом на выплату процентов в течение срока привлечения заемных средств (финансовые расходы). Следовательно, такая сделка состоит из двух компонентов: операционный (поставка товара) и финансовый компонент (финансовые услуги).

По нашему мнению, исключение сделок, содержащих финансовый компонент, из нормативных актов призванных регламентировать порядок учета и составления отчетности является попыткой учесть положения действующей в Республике Молдова системы налогообложения, однако входит в противоречие с методологией МСФО, основанной на концепции достоверности. Решение обозначенной проблемы представим в виде следующей ситуации.

Ситуация. В январе 201N года Компания заключила договор об операционной аренде здания сроком на три года. Справедливая стоимость аналогичного объекта составляет 30 000 леев. Арендодатель потребовал от Компании (арендатора) предоплаты в размере 70 % от суммы арендных платежей, при годовой арендной плате – 12 000 леев (без НДС). Общая сумма арендных платежей, не включая НДС – 36 000 леев. По оценке арендатора, ставка дисконтирования составляет 11%. Арендатор признает свое право в недвижимости в качестве инвестиционной недвижимости. Для первоначального признания, в первую очередь, арендатор должен располагать информацией о приведенной стоимости дисконтированных минимальных арендных платежей и сравнить ее со справедливой стоимостью арендованного объекта. Общая сумма по дисконтированным минимальным платежам, включая НДС, составила 35 190 леев $[(12\,000 \text{ леев} + 2\,400 \text{ леев}) \times 2.4438]$, где 2 400 леев – сумма НДС; 2.4438 – аннуитет при ставке дисконтирования 11% и периода дисконтирования три года. За первоначальную стоимость объекта инвестиционной недвижимости принимается дисконтированная стоимость минимальных арендных платежей (29 325 леев = 12 000 леев $\times$ 2.4438), которая меньше его справедливой стоимости (30 000 леев).

При определении справедливой стоимости данного вида инвестиционной недвижимости, принимается во внимание снижение срока аренды. Предварительно для составления бухгалтерских записей были осуществлены следующие расчеты:

¹²² www.mf.gov.md/ru/actnorm/contabil

- определена сумма предоплаты – 30 240 леев $[(12\,000 \text{ леев} + 2\,400 \text{ леев}) \times 3 \times 0.7]$;
- выделена стоимость инвестиционной недвижимости в общей сумме платежа – 20 528 леев $(12\,000 \text{ леев} \times 2.4438 \times 0.7)$;
- вычислена сумма НДС от торговой сделки 4 105 леев $(20\,528 \text{ леев} \times 0.2)$;
- исчислены расходы будущих периодов, обусловленные процессом дисконтирования – 6 675 леев $(36\,000 \text{ леев} - 29\,325 \text{ леев})$, часть из которых предоплачена 5 608 леев $(30\,240 \text{ леев} - 20\,528 \text{ леев} - 4\,105 \text{ леев})$.

В бухгалтерском учете на основе данных ситуации производятся следующие записи (табл. 2).

Таблица 2

Бухгалтерские записи для учета инвестиционной недвижимости, классифицированной по альтернативному варианту

Дата	Содержание операции	Корреспондирующие счета			
		Дебет	Сумма, леев	Кредит	Сумма, леев
31.01 201N	Предоплата по операционной аренде здания	Инвестиционная недвижимость (151)	20 528	Текущие счета в национальной валюте (242)	20 528
31.01201N	Предоплата по НДС	Предстоящая дебиторская задолженность по расчетам с бюджетом (232 1)	4 105	Текущие счета в национальной валюте (242)	4 105
31.01 201N	Признаны расходы будущих периодов, обусловленные дисконтированием	Долгосрочные расходы будущих периодов/ Расходы на финансирование (1711)	5 608	Текущие счета в национальной валюте (242)	5 608
31.01 201N	Текущая доля долгосрочных расходов будущих периодов ¹²³	Текущие расходы будущих периодов/Расходы на финансирование (2611)	1 190	Долгосрочные расходы будущих периодов /Расходы на финансирование (1711)	1 190
31.01 201N	Первоначальное признание инвестиционной недвижимости ¹²⁴	Инвестиционная недвижимость (151)	8 798	Прочие предстоящие обязательства (5414)	8 798
31.12 201N	Признаны расходы отчетного периода, обусловленные временной стоимостью денег	Финансовые расходы/ Расходы на финансирование (7225)	1 190	Текущие расходы будущих периодов/ Расходы на финансирование (2611)	1 190
31.12 201N	Принят в зачет НДС	Обязательства по налогу на добавленную стоимость (5344)	4 105	Предстоящая дебиторская задолженность по расчетам с бюджетом (232 1)	4 105
31.12 201N	Признан убыток от снижения стоимости инвестиционной недвижимости ¹²⁵	Прочие операционные расходы/Расходы, связанные с долгосрочными активами (7145)	10 810	Инвестиционная недвижимость (151)	10 810

¹²³ Рассчитана как разница между арендным платежом (12 000 леев), не включая НДС, и его дисконтированной стоимостью $(10\,810 \text{ леев} = 12\,000 \text{ леев} \times 1/1.11)$.

¹²⁴ Определена как разница между дисконтированной стоимостью (29 325 леев) инвестиционной недвижимости и предварительной оплатой за нее (20 527 леев).

¹²⁵ Снижение стоимости инвестиционной недвижимости обусловлено сокращение периода использования. Так как дисконтированная стоимость инвестиционной недвижимости в 201N году составила 10 810 леев, на эту сумму и признается убыток от обесценения.

Заключение: Результатом эволюции методологии учета является современная трактовка инвестиционной недвижимости, поэтому рассмотрение некоторых методологических аспектов ее учета, было осуществлено по обозначенной схеме. В первой части раскрыта необходимость пошаговой идентификации инвестиционной недвижимости, в основу которой положена экономическая сущность договорных отношений. Во второй части проведено исследование по сравнению двух методов оценки инвестиционной недвижимости на базе доходного подхода: метод «реальных опционов» и метод дисконтирования, который наиболее известный метод, позволяющий провести экономическую оценку. Идентификация объектов в качестве инвестиционной недвижимости и их оценка определяют механизм ее отражения в учете: в результате применения экономической оценки объект учета становится двухкомпонентным (операционный и финансовый), что требует отдельного отражения в учете каждого из компонентов. В третьей части исследования и был раскрыт этот механизм.

Библиография:

1. АЛЕКСАНДЕР, А., БРИТТОН, А., ЙОРИССЕН, Э. *Международные стандарты финансовой отчетности: от теории к практике* (пер. с англ.) – М: Вершина, 2005, 886 с.
2. ГАНИН, Б. *Учет и оценка инвестиционной недвижимости* [Электронный ресурс: http://www.dissercat.com/content/Автореферат_диссертации_на_соискание_ученой_степени_кандидата_экономических_наук_Москва_2008]
3. ПАЛИЙ, В. *Международные стандарты учета и финансовой отчетности: учебник* В, Ф. Палий. – М.: ИНФРА – М, 2007. – 510 с.
4. ТИХОМИРОВ, Д. *Инвестиционное имущество: вопросы оценки и отражения в отчетности* [Электронный ресурс: cyberleninka.ru/научная_статья/Экономика_и_экономические_науки_Вестник_финансового_университета_№2_2014_с_39-48]
5. ЦУРКАНУ В. *Бухгалтерский учет по международным стандартам*. Амато SRL, Кишинэу, 1996. – 190 с.
6. ЦУРКАНУ, В., ГОЛОЧАЛОВА, И. *Идентификация как необходимое условие подготовки достоверной финансовой информации*. М.: ИПБ России. Вестник профессиональных бухгалтеров, №5, 2015, 38 – 48 с. [Электронный ресурс: ipbr.org]
7. ЦУРКАНУ, В., ГОЛОЧАЛОВА, И. *Составление финансовой отчетности в соответствии с международными стандартами* – Кишинэу: АСАР, 2014. – 480 с.

ASPECTE NOI PRIVIND ELABORAREA ȘI APLICAREA PLANULUI DE CONTURI DE LUCRU CONTABILE PENTRU ONG

Lect. sup., Lilia ANDREEV, ASEM

In conformity with the Civil Code of the Republic of Moldova not-for-profit organizations (farther NGOs) are juridical persons not having the goal of getting a profit and distributing it among the members of the organization. NGOs carry on their activities only under the general norms and rules regarding the organizations of this kind and they can develop their activities regulated by the legislation of the country stipulated in the charter of organization.

On examining the accounting legislation it can be noticed that none of the National Accounting Standards contains regulatory norms regarding the maintenance of accounting for income and spendings and the draft of financial statements for enterprises that do not practice business activities.

Organizațiile necomerciale dețin un rol important în societatea civilă din orice țară, inclusiv și din Republica Moldova. Aceste organizații sunt persoane juridice scopul cărora este altul decât obținerea profitului, iar venitul obținut se utilizează doar în scopuri statur concrete, pentru realizarea obiectivelor organizatorice și nu poate fi distribuit fondatorilor, membrilor sau angajaților organizației.

Conform legislației în vigoare organizațiile necomerciale (în continuare ONG) activează doar în baza normelor generale cu privire la organizațiile de tipul respectiv și își pot desfășura activitatea reglementată de legislația țării care este prevăzută în statutul organizației.

Conform Codului civil al Republicii Moldova organizațiile necomerciale reprezintă persoane juridice, care nu au ca scop în activitatea sa obținerea unui profit și repartizarea lui între membrii organizației.

Din specificul activității sale apar un șir de particularități în evidența contabilă a ONG.

Contabilitatea în organizațiile necomerciale este reglementată de Legea contabilității, Bazele Conceptuale ale pregătirii și prezentării rapoartelor financiare, Planul general de conturi contabile ale entității, Standardele Naționale de Contabilitate, Regulamentul privind inventarierea ș.a. Începând cu 01.01.2015 au intrat în vigoare noile Indicații metodice privind particularitățile contabilității în organizațiile necomerciale și Comentariile la Planul general de conturi contabile, aprobate prin Ordinul ministerului finanțelor nr.188 din 30 decembrie 2014.

Obiectivul noilor Indicații metodice constă în descrierea particularităților evidenței și raportării în organizațiile necomerciale adoptate la noile reglementări contabile, fiind obligatorii pentru toate organizațiile de acest gen, înregistrate în conformitate cu legislația republicii, precum și filialele, reprezentanțele și alte subdiviziuni structurale ale lor, cu sediul pe teritoriul țării și peste hotarele ei. În comparație cu practica contabilă precedentă a organizațiilor necomerciale Indicațiile metodice conțin noi prevederi privind contabilizarea mijloacelor cu destinație specială, mijloacelor nepredestinate, contribuțiilor fondatorilor și membrilor organizației, fondurilor, veniturilor și cheltuielilor aferente activităților economice statutare, imobilizărilor necorporale și corporale, activelor curente, conținutul informației situațiilor financiare.

Organizația necomercială se definește în p.4 al Indicațiilor metodice ca persoană juridică al cărui scop principal este altul decât obținerea de profit și care este înregistrată sub formă de *asociație* (asociație obștească, asociație religioasă, partid, organizație social-politică, sindicat, uniune de persoane juridice și de patronat, alte forme în conformitate cu legislația), *fundație*, *instituție*.

În conformitate cu **Legea contabilității nr.113-XVI** din 27.04.07, ca și orice alte entități trebuie să țină evidența contabilă. În special acestea sunt obligate:

- să respecte principiile și regulile de ținere a contabilității stabilite de Legea contabilității, Standardele Naționale de Contabilitate, și alte acte normative;

- să întocmească și să prezinte situațiile financiare, statistice și fiscale prevăzute de legislația în vigoare;
- să elaboreze și să aplice politicile sale contabile în care să fie stipulat sistemul de contabilitate utilizat;
- să întocmească documentele primare și centralizatoare, evaluarea elementelor contabile;
- să efectueze inventarierea patrimoniului organizației;
- să întocmească registrele contabile, balanța de verificare și/sau Cartea mare.

În conformitate cu p.9 din **Indicațiile metodice ONG** punctele de mai sus pot fi completate cu următoarele obligațiuni ce țin de particularitățile evidenței contabile în ONG:

- de a înregistra elementele contabile conform contabilității de angajamente;
- de a ține evidența mijloacelor cu destinație specială și nepredestinate, contribuțiile donatorilor și membrilor ONG, conform metodelor recomandate de Indicații metodice;
- contabilizarea veniturilor și cheltuielilor, cât și veniturilor și cheltuielilor obținute din activitățile economice, imobilizărilor necorporale, corporale, stocurilor de bunuri materiale, numerarului, fondurilor existente;

- utilizarea conturilor de evidență a rezultatelor activității, veniturilor și cheltuielilor ONG, conform *Nomenclatorului conturilor contabile pentru ONG* recomandat;

- întocmirea situațiilor financiare care cuprind:

- bilanțul,
- situația de venituri și cheltuieli,
- situația modificărilor surselor de finanțare,
- nota explicativă la situațiile financiare.

În conformitate cu pct.10 din Indicațiile metodice, la politicile contabile al ONG – ului se anexează pe lângă formularele de documente primare și registre contabile, lista funcțiilor persoanelor responsabile de întocmirea și semnarea documentelor contabile, *planul de conturi de lucru* elaborat.

Planul de conturi de lucru cuprinde conturile sintetice, cât și subconturile necesare pentru evidența elementelor patrimoniale a ONG – ului și completarea situațiilor financiare. După cum sa menționat mai înainte acest *Plan* este elaborat de fiecare ONG individual, în baza *Planului general de conturi contabile*, utilizat de toate entitățile din țară. La general, conturile de clasa I al planului de conturi de lucru trebuie să corespundă cu conturile Planului general de conturi contabile. Nomenclatorul subconturilor conturilor sintetice se stabilește de către ONG de sine stătător, în funcție de specificul activității și necesitățile sale informaționale.

Planul de conturi de lucru se aprobă de conducătorul ONG – ului, contabilul - șef, și se anexează la Politicile contabile ale ONG.

În evidența contabilă a elementelor patrimoniale în ONG – uri apar operațiuni tipice așa anumite particularități. În această comunicare voi face unele recomandări și voi ridica unele probleme la elaborarea și

aplicarea nomenclatorului conturilor contabile noi pentru evidența rezultatelor activității, veniturilor și cheltuielilor ONC.

Deoarece situațiile financiare prevăzute de Indicațiile metodice noi vor fi întocmite și prezentate pentru anul 2015, ONC-urile din țara noastră sunt obligate să-și elaboreze și să treacă la noul plan de conturi recomandat de Indicațiile metodice. În acest aspect va fi nevoie de trecut informațiile de la conturile din planul de conturi vechi la cele noi, și anume:

➤ soldul creditor al contului 333 „Profit net (pierdere netă) al perioadei de gestiune” la creditul contului 336 „Excedent net (deficit net) al perioadei de gestiune”;

➤ soldul creditor al contului 342 „Subvenții” la creditul contului 341 „Fonduri”;

➤ soldul creditor al contului 612 „Alte venituri din activitatea operațională”, subcontul „Venituri aferente mijloacelor cu destinație specială” la creditul contului 616 „Venituri aferente mijloacelor cu destinație specială”;

➤ soldul creditor al contului 612 „Alte venituri din activitatea operațională”, subconturile „Venituri aferente altor activități” și „Alte venituri” la creditul contului 617 „Alte venituri (cu excepția veniturilor din activitatea economică)”;

➤ soldul creditor al contului 611 „Venituri din vânzări”, 621 „Venituri din operațiuni cu active imobilizate”, 622 „Venituri financiare”, 623 „Venituri excepționale” la creditul contului 618 „Venituri din activitatea economică”;

➤ soldul debitor al contului 714 „Alte cheltuieli din activitatea operațională”, subcontul „Cheltuieli aferente mijloacelor cu destinație specială” la debitul contului 716 „Cheltuieli aferente mijloacelor cu destinație specială”;

➤ soldul debitor al contului 714 „Alte cheltuieli din activitatea operațională”, subconturile „Cheltuieli aferente altor activități” și „Alte cheltuieli” la debitul contului 717 „Alte cheltuieli (cu excepția cheltuielilor din activitatea economică)”;

➤ soldul debitor al contului 711 „Costul vânzărilor”, 721 „Cheltuieli din operațiuni cu active imobilizate”, 722 „Cheltuieli financiare”, 723 „Cheltuieli excepționale” la debitul contului 718 „Cheltuieli din activitatea economică”.

Pentru conturile de venituri și cheltuieli aceste operațiuni vor fi efectuate doar dacă ONC va trece la aplicarea recomandărilor din Noile indicații pe parcursul anului de gestiune.

În concluzie putem remarca, că *Noile indicații metodice privind particularitățile contabilității în organizațiile necomerciale* reprezintă un pas progresist și de mare folos pentru corectitudinea și simplificarea ținerii evidenței contabile la ONC – urile din țară. Pentru implementarea cu succes a recomandărilor făcute de indicații, pentru elaborarea și trecerea la Planul de conturi de lucru, contabilii care activează în ONC – uri trebuie să viziteze cursuri organizate de specialiști în domeniu.

Una din probleme, care pot apărea în perioada de tranziție la recomandările *Noilor indicații metodice*, este actualizarea softurilor programelor de evidență contabilă la ONC – urile din țară. Nu este un secret că, orice schimbare a programelor informatice de specialitate necesită cheltuieli financiare, care nu întotdeauna pot fi suportate de organizațiile de acest fel.

Bibliografie:

I. Acte legislative și normative

1. *Indicații metodice privind particularitățile contabilității în organizațiile necomerciale și Comentariile la Planul general de conturi contabile* aprobate prin Ordinul Ministerului Finanțelor nr.188 din 30.12.2014 // Monitorul Oficial nr.11-12 din 23.01.2015
2. . *Legea contabilității a Republicii Moldova* nr.113-XVI din 27 aprilie 2007. - Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.90-93, 2007.
3. *Codul civil al Republicii Moldova* nr.1107 – XV din 06.06.2002.
4. *Legea cu privire la asociațiile obștești* nr.837 – XIII din 17.06.1996.

II. Manuale, monografii, cărți, broșuri

1. NEDERIȚA A., TABAN E., *Noile Indicații metodice privind particularitățile contabilității în organizațiile necomerciale: conținutul de bază și modul de implementare*. – revista „Contabilitate și audit”, nr. 6; 2015.
2. ПРИСАКАРЬ Т., *О бухгалтерском учете в некоммерческих организациях*. – журнал „Contabilitate și audit”, nr. 8; 2006.
3. PRISACAR T., RAȚA O., *Aspecte practice privind contabilitatea operațiunilor economice în organizațiile necomerciale (neguvernamentale)*. – revista "Contabilitate și audit", nr. 11; 2006.
4. NEDERIȚA A., *Contabilitatea în organizațiile necomerciale: aspecte generale și organizaționale*. –

revista „Contabilitate și audit”, nr. 8; 2010.

5. NDERIȚA A., PRISACAR T., *Contabilitatea mijloacelor cu destinație specială în organizațiile necomerciale*. – revista „Contabilitate și audit”, nr. 11; 2010.
6. NDERIȚA A., PRISACAR T., *Особенности бухгалтерского учета доходов и расходов в некоммерческих организациях*. – revista „Contabilitate și audit”, nr. 6; 2011.
7. NDERIȚA A., PRISACAR T., *Corespondența conturilor contabile în organizațiile necomerciale: operațiuni tipice și comentarii la acestea*. – revista "Contabilitate și audit", nr. 11; 2011; nr. 4; 2012.

CONTROLUL DE GESTIUNE - BAZA PENTRU LUAREA DECIZIILOR MANAGERIALE

*Lect. sup. Corneliu BUGAN, ASEM
Conf. univ. dr. Anatol GRAUR, ASEM*

This article examined the definition and content of controlling, tools he uses of controlling as well as functions. It was also examined the organization controlling at different levels, namely the strategic and operational management.

Cuvinte-cheie: *Control de gestiune, definire control de gestiune, concepții control de gestiune, instrumente control de gestiune, funcțiile control de gestiune.*

În prezent nu există o definiție exactă (unanimă) a controlului de gestiune, dar în același timp nimeni nu neagă faptul ca este o concepție nouă de organizare (gestionare) a activității entităților.

Gestiunea și controlul sunt strâns legate între ele. Practic, este imposibil să gestionezi fără să controlezi. Acest fapt este fundamental, deoarece permite înțelegerea naturii procesului de gestiune și rolul procedurilor de control în acest proces. Într-adevăr, orice proces de gestiune are o finalitate: managerul urmărește un obiectiv și vrea să realizeze un scop. Pentru a face aceasta, el trebuie să ia decizii pe baza informațiilor disponibile și să implementeze deciziile luate. Într-o lume ideală, managerul, cel care gestionează resursele, va fi capabil să definească obiective realiste și coerente, el va fi perfect rațional și capabil să ia decizia optimă. Rezultatele obținute vor corespunde întrutotul obiectivelor.

În economia de piață, controlul de gestiune organizat și exercitat în mod exigent și competent dobândește o însemnătate deosebită deoarece are o sferă de acțiune vastă.

Funcția și meseria de controlor de gestiune au evoluat considerabil în cursul ultimelor decenii: de la o funcție tehnică tradițională centrată pe instrumente cantitative și monetare spre o funcție de comunicare și consultanță de gestiune și managerială.

Saltul calitativ nu se găsește în însăși definirea controlului de gestiune, ci în ceea ce reprezintă acum termenul de controlling (control de gestiune): noile caracteristici pe care trebuie să le prezinte controlul de gestiune în fața schimbării radicale care se efectuează în modelele de perfecționare a întreprinderii.

Una dintre cele mai complexe definiții ale controlului de gestiune este dată de R.N. Anthony „Controlul de gestiune este procesul prin care conducătorii se asigură că resursele sunt obținute și utilizate cu eficacitate (în raport cu obiectivele și cu eficiența în raport cu mijloacele angajate) în scopul atingerii obiectivelor organizației”.

Savantul american R. Anthony propune organizarea controlului de gestiune pe trei nivele:

- nivelul planificării strategice
- nivelul controlului de gestiune
- nivelul controlului operațional.

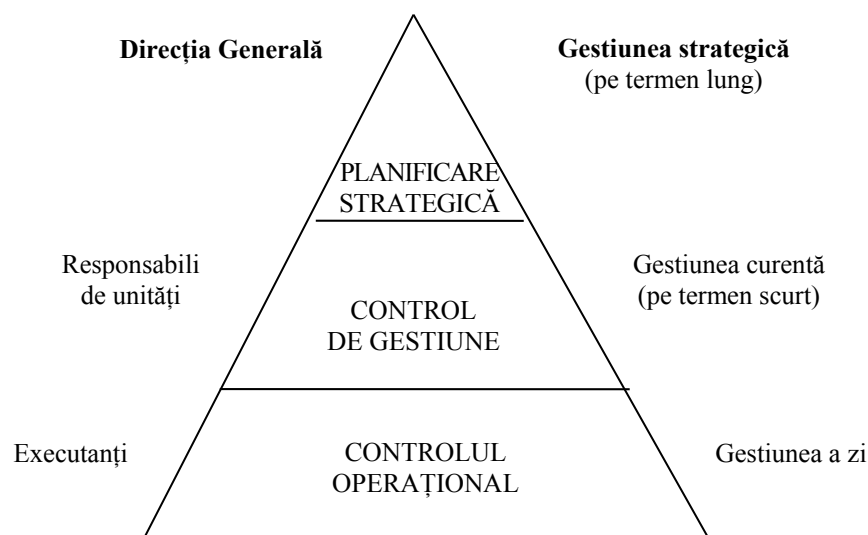

Figura 1. Locul controlului de gestiune într-o entitate

Aceste nivele sunt caracterizate în felul următor.

Nivelul planificării strategice „proces ce constă în stabilirea și schimbarea obiectivelor organizației, definirea resurselor de utilizat pentru a atinge obiectivele și politicile care trebuie să guverneze achiziția, folosirea și schimbarea resurselor”. Este orientat către mediul extern al organizației și operează cu decizii strategice cu efect pe termen lung: obținerea unui nou segment de piață, diversificarea activității;

Nivelul controlului de gestiune „proces prin care conducerea se asigură că resursele sunt obținute și utilizate în mod eficace și eficient în realizarea obiectivelor organizației”. Se preocupă de coerența deciziilor din diferite structuri ale organizației și de convergența lor cu strategia trasată. Operează cu decizii practice și este puntea între strategie și exercițiu.

Nivelul controlului operațional „proces care constă în obținerea garanției că sarcinile specifice sunt efectuate în mod eficace și eficient” este orientat către interiorul organizației și operează cu decizii curente.

Pentru organizarea controlului de gestiune este necesară folosirea unor instrumente clasice. Prin instrumente clasice înțelegem pe cele folosite actualmente, în mod explicit în majoritatea organizațiilor: calculul costurilor, bugetele, reportingul, organizarea pe centre de responsabilitate, etc. Cel mai adesea, sistemele de control de gestiune sunt formate dintr-o combinație a diferitor instrumente care rezultă fie dintr-o alegere deliberată și impusă, de exemplu, de către societatea mamă, fie dintr-o evoluție mai mult sau mai puțin controlată. Dar dincolo de raționalitatea lor aparentă, aceste instrumente modelează comportamentele și relațiile dintr-o organizație. Le vom aborda punând în evidență impactul principal, chiar dacă acesta nu corespunde întotdeauna finalității inițiale a folosirii lor.

Primul punct va prezenta instrumentele, în special costurile, a căror funcție esențială este să propună informație factorilor de răspundere pentru a le raționaliza deciziile în privința mediului întreprinderii.

Aceste instrumente permit o informare a factorilor de răspundere, adesea a direcției generale, asupra costurilor produselor și a eficienței globale a întreprinderii.

Dar ele nu permit un control precis care conduce la o presiune asupra ansamblului organizației. Aceasta se realizează prin următorul instrument (standarde, bugete, reporting).

Al doilea punct va fi consacrat instrumentelor care permit un control al factorilor operaționali: standardele, bugetele și reportingul. Standardul devine un instrument de organizare, un ordin și un instrument de presiune asupra mâinii de lucru productive. Standardele permit calcularea costurilor prestabilite, ușurează elaborarea bugetelor și într-o manieră mai generală stimulările sau previziunile. Reportingul constă în raportarea liniară a rezultatelor.

Sistemul standarde – bugete – reporting este actualmente dominant. Majoritatea întreprinderilor au recurs la el și l-au considerat ca punct de referință în materie de instrument de gestiune și control.

Al treilea punct va studia instrumentele destinate să provoace comportamente mai proiective: centre de responsabilitate, sesiunile interne și externalizarea.

Ideea de bază a instrumentelor de control al comportamentelor este că, în loc să se caute informațiile necesare care să permită factorilor de răspundere, factorului de decizie sau controlului personalului operațional să stăpânească disfuncționalitățile, se va realiza un sistem susceptibil să dea naștere comportamentelor așteptate, pe ansamblul întreprinderii.

Al patrulea punct va propune piste care duc la o adecvare a structurilor tip (întreprindere unificată, stabilizată, planificată) la modurile de control adoptate.

Instrumentele controlului de gestiune permit realizarea unei tipologii a întreprinderii care pot, din acest punct de vedere, să fie unificate, stabilizate, planificate sau dispersate. La unificarea întreprinderii pot să contribuie mai mulți factori, de exemplu:

- o tehnologie de ciclu lung;
- un număr restrâns de produse;
- o clientelă limitată ca număr sau foarte dependentă;
- o concepție ierarhică a întreprinderii în care toate rotațiile sunt solidare, fără să se scoată în evidență

partea fiecăreia în crearea de valori.

Funcțiile controlului de gestiune pot fi determinate prin prisma scopurilor pe care și le pun entitățile, și includ acele tipuri de activități manageriale care asigură atingerea (realizarea) acestor scopuri.

Printre principalele funcții le putem enumera pe următoarele:

1. Evidența:

- Colectare și prelucrare de informații;
- Elaborarea și ținerea sistemului de control intern;
- Armonizarea metodelor și criterii de evaluare a activității entității și a filialelor sale.

2. Planificarea:

- Suport informațional pentru elaborarea planurilor de afaceri (producție, vânzări, investiții, achiziții, s.a);
- Formarea și îmbunătățirea întregului sistem de planificare;
- Coordonarea procesului de schimb de informații;
- Verificarea planurilor dacă conțin toată informația și pe cât sunt de realizabile;
- Elaborarea planului consolidat al întreprinderii.

3. Controlul și Regularizarea:

- Determinarea obiectivelor, în timp și volum (de executare, producere, comercializare);
- Compararea valorilor planificate și efective pentru măsurarea și evaluarea gradului de realizare a

scopului.

- Definirea limitelor admisibile de abatere;
- Analiza abaterilor, argumentarea cauzelor abaterilor de la plan și elaborarea propunerilor de reducere a abaterilor.

4. Suportul analitic – informațional :

- Elaborarea structurii sistemului informațional;
- Colectarea și sistematizarea celor mai semnificative informații pentru luarea (adoptarea) deciziilor;
- Elaborarea sistemelor de planificare, monitorizare și de luare a deciziilor;
- Asigurarea funcționării eficiente a sistemului de informații.

5. Funcții speciale (investigații speciale, care determină starea și direcțiile de dezvoltare a entității):

- Colectarea și analiza datelor privind mediul extern: conjunctura pieței de capital, conjunctura ramurii

în care activează entitatea, programe economice guvernamentale;

- Evaluarea concurenților;
- Justificarea unei fuziuni cu alte companii sau de deschidere (închidere) a filialelor;
- Calcularea eficienței anumitor proiecte investiționale.

Această listă de funcții și sarcini a controlului de gestiune crează o imagine clară privind domeniul său de aplicare și importanța acestuia în procesul decizional în cadrul întreprinderii.

Măsura în care funcțiile controlului de gestiune sunt realizate în cadrul entităților depind de următorii factori:

- Starea economico-financiară a entității.
- Înțelegere de către conducerea și / sau proprietarii entității a importanței și necesității utilizării controlului de gestiune.
- Mărimea entității (numărul de angajați, cifra de afaceri).
- Calificarea personalului administrativ.
- Nivelul de pregătire a personalului antrenat în exercitarea controlului de gestiune.

Bibliografie:

1. ALVAREZ J. y BLANCO F. *La contabilidad de direccion estrategica en el proceso empresarial de mejora continua*. Revista „Tecnica contable”, 1993.
2. BOULESCU Mircea, GHIȚĂ Marcel – „*Control financiar*”, Ed. Eficient, București, 1997.
3. BURLAUD Alien, CLAUDE Simon. „*Controlul de gestiune*”, traducere din limba franceză de conf. dr. Corina Lascu Celian, Editura CNI, București, 2000.

UNELE PROBLEME ALE CONTABILITĂȚII ÎN SILVICULTURĂ

Lect. sup. Nadejda ȚURCAN, ASEM

This article examines the following issues:

a) lease accounting operations with materialization method for calculating the lease payment forestry:

- for purposes of hunting management;*
- for purposes of recreation management;*

b) lease accounting forest operations carried out in the tender;

c) trade accounts foot timber auction: how to measure the volume of standing timber.

Cuvinte-cheie: *arendă operațională, arendă financiară, licitație forestieră, valoarea contabilă a masei lemnoase pe picior, active biologice circulante.*

Unele venituri entitățile silvice (ES) le obțin din transmiterea în arendă a fondului forestier. Operațiunile de arendă a fondului forestier sunt reglementate prin Regulamentul privind arenda fondului forestier în scopuri de gospodărire cinegetică și/sau recreere (3), Codul Silvic (2, art. 36), Legea regnului animal (4) și Codul Civil al R.M. (2). Relațiile de arendă în sectorul silvic pe larg sunt răspândite în țările Asiei de Est și Sud, Africii, Americii Latine, Federația Rusă (6, p.87), România, Germania și alte țări. În RM contabilitatea operațiilor de arendă a fondului forestier nu este studiată. Însă din actele normative în vigoare (3), (4), (2) sunt necesare soluționarea problemelor privind:

a) contabilitatea operațiilor de arendă cu concretizarea modului de determinare a plății de arendă pentru fondul forestier:

- în scopuri de gospodărire cinegetică;
- în scopuri de gospodărire de recreere;

b) contabilitatea operațiilor de arendă a fondului forestier efectuată în baza licitației;

c) contabilitatea comercializării masei lemnoase pe picior la licitație: modul de evaluare a volumului masei lemnoase pe picior.

Să examinăm aceste probleme:

a) Contabilitatea operațiilor de arendă a fondului forestier.

Conform prevederilor Regulamentului (3) arenda fondului forestier în scopuri de gospodărire cinegetică și/sau de recreere este documentată prin Cererea locatarului, Contractul de arendă și Procesul-verbal de primire-predare a parchetului forestier cu specificarea parcelei (parcelelor) și subparcelelor respective. Condițiile determinate de acest Regulament sunt următoarele:

- termenul de arendă este nu mai mic de 5 ani și nu mai mare de 49 ani;
- dacă pentru arenda unui și aceluiași teren forestier sunt depuse mai multe cereri acestea sunt examinate în bază de concurs prin licitație cu privire la comercializarea dreptului de încheiere a contractului de arendă;

- locatarul nu mai târziu de 2 ani după semnarea Procesului – verbal de primire – predare a fondului forestier prezintă locatorului proiectul de gospodărire cinegetică sau în scopuri de recreere elaborat de instituțiile abilitate etc.

Cu regret, în acest Regulament nimic nu se specifică despre tipul de arendă (operațional sau financiar) conform S.N.C „Contracte de leasing”, despre costul (valoarea) de intrare a terenului transmis în arendă, din cauza că nu este contabilizat, cine dintre părți rămâne proprietar asupra Activelor Biologice Imobilizate Forestiere (ABIF) transmise în arendă. Din cauza că costul ABIF nu se calculează acestea nu sunt contabilizate. Astfel este imposibil de a compara cuantumul plății de arendă cu costul fondului forestier transmis în arendă pentru a determina ponderea acestei plăți care poate fi aplicată în determinarea tipului de arendă. Condiția că la expirarea termenului contractual ABIF sunt restituite locatorului, iar alte condiții lipsesc, se poate de conchis că arenda fondului forestier este operațională. Prin urmare, în sectorul silvic este vorba despre contabilitatea arendei operaționale.

Acum despre plata de arendă a fondului forestier. Modul de determinare a plății de arendă este răspândit în FR, România, Finlanda, Canada, SUA, Australia etc. și studiat de către Onișenco T. V. (8, p. 87-98), Necrasov M. D. (7, p. 123-129), Samoilov N. F. (9), Ciuprov N. P. (11, p.8-11).

În FR cuantumul plăților de arendă de multe ori este mai mic decât costurile de întreținere pază și protecție, a arboreturilor, fapt ce conduce la obținerea pierderilor în silvicultură. Cercetătorii propun de a determina plata de arendă în baza prețului de piață a resurselor forestiere. În Canada se aplică prețul de piață a produselor lemnoase care se reexaminează fiecare 3 luni conform modificărilor condițiilor de piață (10).

Baibusinov Ș.Ș. propune aplicarea și altor indicatori, cum ar fi valoarea scontată, valoarea capitalizată, cadastrală a resurselor forestiere (10). În opinia noastră determinarea plății de arendă în baza prețului de piață este posibilă pentru resursele forestiere care urmează a fi transmise în arendă cu dreptul de a le recolta sau în cazul licitației.

În R.M. locatarii nu au dreptul de a recolta masa lemnoasă, respectiv sunt proprietari ai produselor folosinței fondului forestier în scopul gospodăririi cinegetice și de recreere. Din aceste considerente modul de determinare a plății de arendă din țările menționate nu corespunde condițiilor de arendă studiată din RM. Să examinăm plata pentru arenda fondului forestier în scopuri cinegetice Regulamentul propune de a fi determinată conform relației:

$$Cts = Vrv + Vrpr + Vrf + Chr, \text{ unde:}$$

Cts – suma plății de arendă anuale a 1 ha, lei;

Vrv – veniturile ratate care pot fi obținute din prestarea serviciilor (comercializarea produselor) în mediu la 1 ha drept rezultat al activității sale;

Vrpr – pierderile determinate ca diferență dintre productivitatea terenului forestier până la și după arendă (înrautățirea calității produselor lemnoase și nelemnoase de proveniență vegetativă);

Vrf – pierderile provenite din distrugerea semințelor, semințișului, lăstarilor tineri de proveniență naturală în rezultatul activității locatarului;

Chr – costurile aferente lucrărilor de ajustare a regenerării naturale, de igienizare, reparație a drumurilor forestiere, cu destinație antiincendiară, paza și protecție a drumurilor forestiere, de către E.S. pe terenul transmis în arendă.

După conținutul economic această relație nu poate servi drept bază de calculare a plății de arendă anuală pentru un teren forestier transmis în arendă din cauza că:

a) pierderile (*Vrpr*) din gospodărirea silvică determinate ca diferență dintre productivitatea terenului forestier până la și după transmiterea în arendă anticipează evenimentul și se confundă secundarul cu primarul, efectul cu cauza; la încheierea contractului de arendă încă nu se știe productivitatea terenului forestier (calitatea produselor lemnoase în rezultatul gospodăririi cinegetice va deveni mai rău sau nu, iar prin relația de mai sus rezultă că s-a decis ca această calitate e mai joasă, astfel se impune locatarul să o plătească)

b) în mod similar se procedează și cu pierderile (*Vrf*) care pot proveni din gospodărirea silvică nesatisfăcătoare din partea locatarului: distrugerea semințelor, semințișului de arendă poate să nu fie, însă pierderile estimate se includ în plata de arendă.

Prin urmare, se propune ca mărimea acestor pierderi să fie exclusă din plata de arendă. În cazul în care pierderile menționate au fost depistate de către locator ele urmează să fie recuperate separat de plata de arendă. Dacă pierderile în cauză nu au fost înregistrate, (locatarul respectă întocmai clauzele contractului încheiat) atunci nici o recuperare de pierderi nu poate fi.

Luând în considerare ca costurile semințelor, semințișurilor, lăstarilor tineri, reprezintă investiții capitale, recuperarea pierderilor din distrugerea acestora de către locatar poate fi contabilizată astfel:

La locator:

1. *Decontarea costului semințișului și a lăstarilor tineri distruși:*

Debit 721 „Cheltuieli cu active imobilizate”

Credit 131 „Active biologice imobilizate în curs de execuție”

2. *Înregistrarea creanței locatarului în recuperarea pierderilor cauzate:*

Debit 234 „Alte creanțe curente” – la suma totală, inclusiv TVA spre recuperare

Credit 621 „Venituri din operații cu active imobilizate” – la suma pierderilor estimate fără TVA

Credit 534 „Datorii față de buget” – la suma TVA aferentă

3. *Încasarea numerarului în achitarea creanței:*

Debit 241 „Casa”, 242 „Conturi curente în monedă națională” sau alt cont

Credit 234 „Alte creanțe curente”.

Costurile condiționate de completarea semințișului sau lăstarilor tineri nimiciți vor fi contabilizate ca parte componentă a costurilor de plantare (semănat), creștere și îngrijire a ABIF de către locator, de oarece ele rămân în componența patrimoniului acestuia.

La locator:

Locatarul se propune să contabilizeze recuperarea pierderilor nominalizate drept alte cheltuieli ale activității operaționale cu trecerea în cont a TVA aferente:

1. *Înregistrarea cheltuielilor în recuperarea pierderilor:*

Debit 714 „Alte cheltuieli ale activității operaționale”

Debit 534 „Datorii față de buget”

Credit 544 „Alte datorii curente”

2. Achitarea datoriei:

Debit 544 „Alte datorii curente”

Credit 241 „Casa”, 242 „Conturi curente în monedă națională” sau alt cont

Nu constituie parte componentă a plății de arendă nici suma costurilor (Chr) condiționate de executarea lucrărilor de pază, protecție, îngrijire și administrare a arboreturilor, de regenerare și ajutorare a regenerării, conservare și reconstrucție ecologică etc. De exemplu, costurile de regenerare și ajutorare a regenerării ABICE, reprezintă investiții capitale - parte componentă a costului de intrare a ABIF. De oarece fondului forestier transmis în arenda rămâne element patrimonial al locatorului costurile nominalizate revin proprietarului. Cu atât mai mult că în art. 47 al Regulamentului în cauză se specifică că locatorul este obligat să efectueze lucrările de ajutorare a regenerării, completării, regenerării fondului forestier transmis în arendă. Nu există nici un temei economic de a include costurile aferente acestor lucrări în plata de arendă, situație paradoxală.

Costurile de pază și protecție, îngrijire și administrare a arboreturilor, costurile de reparație a drumurilor cu destinație antiincendiară de pe terenul transmis în arendă, de reparație a bornelor la fel rămân pe seama proprietarului (locatorului). Ele urmează a fi atribuite la costul adaosului masei lemnoase anual crescute și nu poate servi component al plății de arendă.

Prin urmare, plata pentru arenda unui teren forestier în scopul gospodăririi cinegetice constituie suma venitului ratat ce urma să-l obțină ES dacă nu-l transmitea în arendă, sau care putea să-l obțină din prestarea serviciilor cinegetice și poate fi determinat după relația:

- a) în scopul gospodăririi cinegetice: $Cst = Vrv$;
- b) în scopul gospodăririi de recreere: $Cst = Vrv + Vfp$, unde $Vfp = Vs + Vp$, unde
 Vs – venitul din gospodărirea silvică (de recreere);
 Vp – venitul din folosința silvică (cinegetică).

Conform Regulamentului privind arenda fondului forestier în scopuri cinegetice și/sau de recreere plata anuală pentru arenda 1 ha de pădure în scopuri cinegetice este de 315 lei, iar în scopuri de recreere – 4025 lei.

Sinteza condițiilor de arendă a terenurilor forestiere în scopuri cinegetice și de recreere se condiționează contabilizarea:

- a) la locator:
 - creanței și a venitului provenit din plata de arendă;
 - costului dreptului de încheiere a contractului de arendă
 - costurilor de regenerare, ajutorare a regenerării, completare a semințișului, de igienizare, de rărire etc. cu obținerea produselor lemnoase, costurilor de pază și de protecție etc. pe terenurile transmise în arendă
 - încasarea numerarului de la locatar în stingerea creanței.
- b) la locatar:
 - înregistrarea plății de arendă drept costuri ale activității auxiliare (considerăm că activitatea de prestare a serviciilor cinegetice și de recreere de către locator pentru locatar reprezintă activitate auxiliară, dacă ea nu coincide cu cea de bază, sau poate fi considerată de bază când locatarul nu dispune de un alt tip de activitate;
 - achitării datoriei față de locator.

Conform situației existente în sectorul silvic contabilitatea operațiilor de transmitere locatorului în arendă a ABIF, termenilor și restituirea acestora locatorului este imposibilă din cauza că actualmente acestea nu sunt contabilizate.

O parte din venituri E.S. le obțin din operațiile de licitație. Aceste operații sunt reglementate prin Regulamentul cu privire la organizarea și desfășurarea licitațiilor forestiere (12). Modul de contabilizare a comercializării produselor lemnoase pe picior la licitație este examinat de către Diaconu S.C. în baza experienței din România (5, p. 65-68), Morozova E. V. – conform legislației Federației Ruse (6, p. 87-98), însă condițiile contractului de arendă în RM semnificativ diferă.

Drept obiect al licitațiilor forestiere reprezintă folosințele în scopul de valorificare a produselor și serviciilor forestiere precum și dreptul de a presta servicii la efectuarea lucrărilor de gospodărire în fondurile forestiere și cinegetic. La licitație pot participa persoanele fizice (întreprinzătorii individuali) și persoanele juridice (în continuare solicitanții) care dispun de surse financiare, mașini, utilaje și forță de muncă specializată în domeniul forestier.

Participanții care câștigă concursul la licitația forestieră au dreptul de a valorifica (recolta):

- produse lemnoase principale, secundare, provenite din tăieri regenerare, conservare a pădurii, de îngrijire (degajări, curățiri, rărituri) tăieri de reconstrucție, igienă, produse auxiliare;
- produse nelemnoase (din vânat, pescuit), de melci de viță - de - vie, accesorii ale pădurilor (fructe, pomușoare sălbatice, nuci, ciuperci, plante medicinale etc.)

- dreptul de a presta servicii la executarea lucrărilor de gospodărire în fondul forestier și cinegetic.

Solicitanții achită o taxă de participare la licitație nerambursabilă.

Licităția forestieră este organizată de o comisie numită de Autoritatea Administrativă centrală a silviculturii. Ei depun cereri de participare la licitație, iar rezultatele licitației sunt perfectate prin procese – verbale respective. Solicitanții achită taxa de participare în mărime unui salariu mediu pe țară, iar cei câștigători depun la contul indicat în comunicatul informativ acontul în mărime de 10% din prețul inițial al lotului. Acontul - o parte componentă a valorii masei lemnoase ce urmează a fi colectată, rămâne la contul E.S.

Solicitantul – câștigător semnează procesul – verbal al rezultatelor licitației, iar peste 7 zile

lucrătoare – contractul de exploatare a parchetului. În acest contract se indică ocolul silvic, cantonul, parcelele, subparcelele, suprafața și volumul masei lemnoase în m³. Lipsește în el valoarea contabilă a ABIF (lotului de pădure) transmis în exploatare, deoarece ele actualmente nu sunt contabilizate. Beneficiarul se obligă să respecte tehnologiile de exploatare a lotului forestier conform caietului de sarcini cu descrierea concretă a acestor tehnologii. Concomitent beneficiarul achită în avans 100% din valoarea lotului forestier. Pe parcursul a 10 zile lucrătoare după achitarea avansului se întocmește procesul – verbal de primire - predare a lotului forestier (parchetului) beneficiarului.

Pentru exploatarea masei lemnoase beneficiarului i se eliberează autorizația de exploatare a masei lemnoase și/sau biletul silvic. În prevenirea unui eventual prejudiciu posibil pădurii beneficiarul prezintă autorității administrative centrale pentru silvicultură o garanție bancară în mărime de 5% din suma contractuală. Suma în cauză poate fi deblocată la expirarea termenului contractual. În termen de 5 zile după expirarea termenului contractual lotul forestier este returnat proprietarului.

Prin urmare, din reglementările operațiilor de vânzare a masei lemnoase pe picior la licitație rezultă:

- a) E.S. își păstrează titlul de proprietar pe parcursul termenului contractual de exploatare forestieră;
- b) operațiile de exploatare a produselor lemnoase (lemn de lucru, tehnologic, lemn de foc, masa lemnoasă secundară – nuiele, craci, ramuri) sunt similare operațiilor de arendă operațională a bunurilor;
- c) la proprietarul silvic are loc ieșirea parțială a ABIF – proprietate caracteristica și inerenta numai sectorului silvic;
- d) proprietarul produselor lemnoase este beneficiarul – câștigătorul la licitație.
- e) la expirarea termenului contractual lotul forestier este restituit proprietarului silvic.

În opinia noastră situația comercializării masei lemnoase pe picior la licitație este similară uzufructului care reprezintă dreptul unei persoane de a folosi pentru o anumită perioadă bunul (ABIF) unei alte persoane și de a culege fructele bunului (Codul civil, art. 395 (1)) în volumul prevăzut în contract.

Aceste caracteristici determină modul de recunoaștere, evaluare și contabilizare a veniturilor și cheltuielilor aferente și contabilizării masei lemnoase pe picior la licitație. Produsele lemnoase sunt evaluate la preț de piață stabilit pe specii ale masei lemnoase și tipuri ale acestora: tari, moi, fiind divizate în lemn de lucru, tehnologic, lemn de foc, crengi, ramuri. Conform prețurilor de piață sunt evaluate și veniturile din operațiile în cauză. Veniturile sunt recunoscute în momentul transmiterii în exploatare a lotului forestier beneficiarului: în baza Procesului - verbal de primire – predare a lotului forestier se eliberează factura fiscală.

Astfel urmează a fi contabilizate următoarele operații la Agenția „Moldsilva”:

- încasarea taxei de participare la licitație;

la proprietarul silvic (ES):

- încasarea acontului în mărime de 10% din prețul inițial al produselor lemnoase spre extracție;
- transmiterea beneficiarului – câștigător la licitație a lotului forestier;
- încasarea avansului în mărimea valorii produselor lemnoase estimate conform contractului;
- restituirea acontului participanților – necâștigători la licitație;
- înregistrarea creanței și venitului din comercializarea produselor lemnoase pe picior;
- trecerea în cont a avansului anterior încasat în stingerea reciprocă a creanței și datoriei aferente.

Cu regret, proprietarul silvic actualmente nu va contabiliza nici un cost al vânzării masei lemnoase pe picior – parte componentă a ABIF din cauza că ele nu sânt contabilizate. Practic aceste tranzacții actualmente generează venituri fără a înregistra costurile care au determinat aceste venituri.

Astfel valoarea contabilă a masei lemnoase pe picior comercializate la licitație se propune a fi recunoscută drept cost al vânzării acesteia sau cost al părții ABIF ieșite.

La beneficiar – câștigător de licitație se va contabiliza:

- înregistrarea extrabilanțieră a valorii contabile a lotului forestier;
- înregistrarea la intrări a costului (valorii de cumpărare) a produselor lemnoase spre recoltare ca parte componentă a ABIF;
- casarea costului de intrare a produselor lemnoase la costuri de recoltare pe măsura colectării;

- achitarea scontului în mărime de 10% din prețul inițial al produselor lemnoase spre recoltare și a avansului în mărime de 100% a valorii contractului;
- garanția bancară pentru eventualele pierderi posibile;
- reflectarea costurilor de recoltare a produselor lemnoase;
- înregistrarea la intrări a produselor lemnoase.

În aceste operații o situație problematică reprezintă modul de contabilizare a masei lemnoase pe picior procurate și care urmează să fie câștigător la licitație. Luând în considerare ca termenul contractual este limitat – 1 an, această masă lemnoasă reprezintă activ circulant. După caracteristicile și proprietățile sale naturale acest activ se deosebește de toate celelalte active (materiale, produse, marfă etc.). Considerăm că masa lemnoasă pe picior asupra căreia juridic dreptul patrimonial a trecut de la furnizor (proprietar de ABIF) la cumpărător, să fie contabilizată în componența activelor biologice circulante. Înregistrarea la intrări se propune să fie la data indicată în Factura Fiscală și Procesul-verbal de predare-primire a lotului forestier în exploatare. Această dată și este dată recunoașterii inițiale a masei lemnoase pe picior, fiind evaluată la cost efectiv care include prețul de cumpărare, suma achitată pentru participare la licitație, costurile de înregistrare de stat a contractului etc.

Pe măsura recoltării masei lemnoase (în raport cu volumul extras) se propune de atribuit la costul acesteia cota-parte a costului masei lemnoase pe picior contabilizate în componența activelor biologice circulante, generând înregistrarea contabilă:

Debit 811 „Activități de bază” sau 812 „Activități auxiliare”

Credit 212 „Active biologice circulante”

Ulterior în contul 811 sau 812 în funcție de faptul, operațiilor de recoltare a masei lemnoase sunt omogene cu activitatea de bază sau auxiliară, cumpărătorul va contabiliza costurile de recoltare.

Bibliografie:

1. Codul Silvic al Republicii Moldova nr. 887 – XIII din 21.06.1996. În: Monitorul Oficial al RM, nr.4-5/36 din 16.01.1997, p.37.
2. Codul Civil al Republicii Moldova. În: Monitorul oficial al RM nr. 82 din 27.06.2002 cu modificările și completările ulterioare.
3. Regulamentul privind arenda fondului forestier în scopuri de gospodărire cinegetică și/sau de recreere. Aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 187 din 20.02.2008. În Monitorul Of. Al RM nr. 42-44 cu modificările H G 310 din 21.05.12, M. O. 102/25.05.2012 și H G 150 din 02.03.2010 M O 33/05.03.2010.
4. Legea regnului animal nr. 439 – XIII din 27.04.1995. În: Monitorul oficial al Republicii Moldova, nr. 61-63 din 15.05.1995.
5. DIACONU Sorin-Constantin. *O problemă acută în „contabilitatea silvică”: descărcarea și gestiunea în cazul vânzării materialului lemnos*. În: Contabilitatea expertiză și auditul afacerilor, București, nr.9, 2009, p.65.
6. МОРОЗОВА Е. В. *Учет природопользования в лесозаготовках*. Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук. Санкт Петербург, 2009, с.
7. НЕКРАСОВ М. Д. *Об экономической оценке лесных ресурсов*. În: Лесной журнал, 2006, nr. 5, p. 123-129.
8. ОНИЩЕНКО Т. В. *Совершенствование финансового и управленческого учета деятельности лесохозяйственных предприятий*. Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук Ростов на Дону. 2010, с. 182.
9. СОМОЙЛОВ Н. Ф. *Об оценке стоимости лесных земель*. În: Лесное хозяйство. 2006, nr. 1, p. 33-35.
10. БАИБУСИНОВ Ш. Ш. *Природные ресурсы как элемент национального богатства: проблемы экономической оценки*. În: Вопросы статистики, nr. 10, 2003, p. 7-12.
11. ЧУПРОВ Н. П. *Платежам за лесные ресурсы – научную основу*. În: Экономика природопользования, nr. 3, 2005, p. 8-11.
12. Regulamentul cu privire la organizarea și desfășurarea licitațiilor forestiere. Guvernul Republicii Moldova Agenția „Moldsilva”. Ordin nr. 08-P din 14.01.2011.

ОСОБЕННОСТИ УЧЕТА ПОЛУЧЕНИЯ И ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ГУМАНИТАРНОЙ ПОМОЩИ В МЕДИЦИНСКИХ УЧРЕЖДЕНИЯХ

Ст. преподаватель Антонина ШТЕЛЬМАХ

Concept of humanitarian help, her distribution, receipt, the use and order of reflection in the account of all arising up operations in medical establishments are shown in this article.

В Молдову все больше поступает гуманитарной помощи. По данным Министерства труда стоимость поступивших в 2014 году в виде гуманитарной помощи товаров достигла 32 миллионов леев. Всего Молдова получила гуманитарную помощь от 16 стран. Под гуманитарной помощью, согласно Закону о гуманитарной помощи, представляемой Республике Молдова, понимается адресная бесплатная помощь в виде товаров, безвозвратной финансовой помощи, добровольных пожертвований, в виде выполнения работ, оказания услуг, предоставляемая по гуманным мотивам иностранными донорами пользователям в связи с их социальной незащищенностью, материальной необеспеченностью, трудным финансовым положением, в связи с возникновением чрезвычайных ситуаций, в частности вооруженных конфликтов, стихийных бедствий, аварий, эпидемий, эпизоотий, экологических, техногенных и других катастроф, создающих угрозу для жизни людей и их здоровья, или в связи с тяжелой болезнью конкретных физических лиц

Сторонами, принимающими участие в процессе представления и получения гуманитарной помощи, являются доноры, получатели и пользователи.

Донорами гуманитарной помощи для медицинских учреждений могут быть иностранные физические или юридические лица, получателями/распорядителями юридические лица, а пользователями – физические и юридические лица, которые нуждаются в такой помощи и которым она непосредственно предоставляется.

Общую координацию и контроль получения и распределения гуманитарной помощи осуществляет Министерство труда, социальной защиты и семьи. Данное министерство устанавливает статус ввозимых товаров.

Ввоз медикаментов, медицинских изделий осуществляется на основании заключения Министерства здравоохранения в соответствии с Положением о процедуре использования медикаментов и медицинских материалов для обеспечения социально уязвимых слоев населения, согласованным с Министерством труда, социальной защиты и семьи и утвержденным Министерством здравоохранения.

Гуманитарную помощь для медицинских учреждений составляют медикаменты, медицинские изделия, протезно-ортопедические изделия и материалы. Гуманитарная помощь может быть и в виде валюты.

На каждую серию медикаментов должен быть сертификат и срок их годности должен быть больше 12 месяцев.

В исключительных случаях, когда медикаменты внесены в списки жизненно важных, Министерство здравоохранения дает заключения на ввоз лекарственных средств со сроком годности менее двенадцати, но не менее шести месяцев.

Медикаменты, ввозимые в качестве гуманитарной помощи, подлежат контролю качества в Лаборатории по контролю качества лекарств Агентства по лекарствам.

Министерство здравоохранения утверждает согласованный с Министерством труда, социальной защиты и семьи перечень медицинских учреждений, которые должны получать, складировать лекарства и совместно с компетентными органами выполнять их фармацевтическую экспертизу.

Бухгалтерский учет и отчет о получении, распределении и использовании медицинских изделий и лекарств, полученных в качестве гуманитарной помощи, ведется отдельно от учета основной деятельности в соответствии с Законом о бухгалтерском учете № 113-XVI от 27 апреля 2007 г., стандартами бухгалтерского учета по тем медицинским учреждениям, которые в соответствии с Законом об обязательном медицинском страховании, вступившим в силу с 1 декабря 2004 года, осуществили переход на единый план счетов, утвержденный Приказом министра финансов Республики Молдова №174 от 27 декабря 1997 года, и ведение учета осуществляют, руководствуясь Национальными стандартами с учетом специфики своей деятельности.

Бухгалтерский учет гуманитарной помощи ведется в соответствии с НСБУ «Собственный капитал и обязательства». В данном стандарте гуманитарная помощь рассматривается как субсидия и отражение операций по получению и использованию гуманитарной помощи отражается в учете

так, как требует стандарт. Согласно данному стандарту под субсидией понимается помощь, предоставленная Правительством, другими публичными учреждениями, национальными и международными учреждениями и организациями в форме передачи ресурсов с условием соблюдения субъектом определенных условий. Субсидии включают субсидии, относящиеся к активам и субсидии, относящиеся к доходам.

Субсидии, относящиеся к активам, представляют собой субсидии, полученные в виде долгосрочных активов или денежных средств, предназначенных для приобретения/создания и/или получения иным способом таких активов [4].

Субсидии, относящиеся к доходам, включают все прочие субсидии, не относящиеся к активам. Они могут быть предназначены для покрытия затрат/расходов предыдущих, текущего или будущих периодов или для уменьшения обязательств перед государством и/или другими кредиторами.

Медицинские учреждения в качестве гуманитарной помощи получают как расходные материалы и медицинские изделия, так и медикаменты.

К расходным материалам и медицинским изделиям относятся различное оборудование, инструменты, которые используются медицинскими учреждениями и по стоимости включаются в состав основных средств или в состав малоценных и быстроизнашивающихся предметов. Продолжительность периода получения экономических выгод от использования медицинского оборудования больше года. По мере эксплуатации полученных долгосрочных активов осуществляются соответствующие расходы в виде начисления амортизации (износа). При получении оборудования в медицинских учреждениях издается приказ о назначении комиссии, которая должна участвовать при его приемке. Акты составляются произвольной формы, в них предусмотрены графы с указанием стоимости по передающим документам и стоимости, которая указывается комиссией, согласно рыночным ценам. В случае расхождения предусмотрена графа, отражающая их разницу. В учете отражаются цены, указанные комиссией по приемке гуманитарной стоимости. Оборудование сразу передается в отделения по местам эксплуатации, что указывается на данном акте. В соответствии с новым стандартом «Собственный капитал и обязательства» в учете поступление оборудования и его использование будет отражено следующими бухгалтерскими записями:

На стоимость полученного медицинского оборудования:

- Дебет счета 121 «Незавершенные долгосрочные материальные активы» или 123 «Основные средства»;

- Кредит счета 424 «Долгосрочные доходы будущих периодов».

Признание полученной гуманитарной помощи публичным учреждением, относящейся к долгосрочным активам от Министерства здравоохранения, отражается как получение субсидий:

- Дебет счета 424 «Долгосрочные доходы будущих периодов»;

- Кредит счета 342 «Субсидии субъектов с публичной собственностью».

На сумму начисленной амортизации по полученным основным средствам в зависимости от места его использования:

- Дебет счета 811 «Основная деятельность», 821 «Косвенные производственные затраты»;

- Кредит счета 124 «Амортизация основных средств».

Согласно статье 80 НСБУ «Собственный капитал и обязательства», государственные, муниципальные и другие аналогичные субъекты, в том числе публичные учреждения с финансовой автономией, списывают (после выполнения договорных условий) субсидии, первоначально отраженные как обязательства (доходы будущих периодов) на увеличение других элементов собственного капитала. В соответствии с решением собственников (органов публичной власти) использованные субсидии могут быть списаны на уставный капитал или на текущие доходы. Списание использованных субсидий отражается как уменьшение других элементов собственного капитала и соответственно, как увеличение уставного капитала и/или текущих доходов [2].

То есть одновременно по мере начисления амортизации отражается получение дохода, но доход относится к тому виду деятельности, где используются основные средства:

- Дебет счета 342 «Субсидии субъектов с публичной собственностью»;

- Кредит счета 611 «Доходы от продаж».

На предприятии IMPS Institutul Oncologic вместо счета 424 «Долгосрочные доходы будущих периодов» применяют счет 425 «Долгосрочные целевые финансирование и поступления», что противоречит условиям нового стандарта «Собственный капитал и обязательства». Данный счет следует применять при получении активов в виде благотворительной помощи, а не гуманитарной.

Получение медикаментов в виде гуманитарной помощи включается в состав субсидий, относящихся к доходам. Поэтому отражение в учете таких субсидий отличается от отражения

субсидий относящихся к активам. Получение медикаментов в виде гуманитарной помощи оформляется аналогично получению расходных материалов и медицинских изделий. Отпуск медикаментов из аптеки медицинского учреждения в отделения осуществляется на основании расходных накладных. Отделения ежемесячно представляют отчет о получении и использовании медикаментов на лечение больных. На основании отчетов отделений бухгалтерия отражает операции об использовании медикаментов из гуманитарной помощи.

На стоимость полученных медикаментов:

- Дебет счета 211 «Материалы»;
- Кредит счета 535 «Текущие доходы будущих периодов».

Использование медикаментов для лечения больных:

- Дебет счета 811 «Основная деятельность», 821 «Косвенные производственные затраты»;
- Кредит счета 211 «Материалы».

Одновременно на сумму использованных медикаментов отражается получение дохода от основной деятельности:

- Дебет счета 535 «Текущие доходы будущих периодов»;
- Кредит счета 611 «Доходы от продаж».

Ежеквартально составляется и представляется отчет о получении, распределении и использовании расходных материалов, медицинских изделий и медикаментов, полученных в качестве гуманитарной помощи в Министерство.

Библиография:

1. Закон о бухгалтерском учете №113-XVI от 27.04.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, № 90-93/399 от 29.06.2007 г.
2. Закон о гуманитарной стоимости предоставляемой Республике Молдова №1491-XY от 28 ноября 2002 г.. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, № 23-24 .2002 г.
3. Постановление Правительства Республики Молдова Об утверждении Положения о порядке получения, хранения, распределения и учета гуманитарной помощи, предоставляемой Республике Молдова În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, № 116-120 от 2003 г.
4. НСБУ «Собственный капитал и обязательства» Приказ Министерства финансов РМ № 118 от 06.08.2013 г. «Об утверждении Национальных стандартов бухгалтерского учета. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, № 291-296 от 13.12.2013 г.
5. Общий план счетов бухгалтерского учета п.11 Приказа Министерства финансов РМ № 119 от 06.08.2013 г. Об утверждении Общего плана счетов бухгалтерского учета» с учетом последующих изменений и дополнений. Приказом Министерства финансов РМ №166 от 28.11. 2013 г. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, № 291-296 от 13.12.2013 г.

PARTICULARITĂȚILE ÎNTOCMIRII BILANȚULUI CONTABIL ÎN ORGANIZAȚIILE NECOMERCIALE

Conf. univ., dr., Elena TABAN, US Tiraspol,
etaban@mail.ru

In this article the author describes the making particularities of balance sheet to non-governmental organizations, based on the requirements of the new legislation, which came into force from 1st January of 2015. There are highlighted issues concerning the calculation of the balance sheet indicators, reflecting the features of accounting to non-governmental organizations. These relate to: tangible and intangible assets; stocks, receivables and other currents assets; transferable assets, surplus (net deficit), funds, finances and special destination receipts. In conclusions are listed proposals for solving the analyzed problems.

Cuvinte-cheie: bilanț, contabilitate, conturi, indicatori, situații financiare, informații.

JEL: M-41.

Introducere

Bilanțul reprezintă una din situațiile financiare principale ale oricărei entități, inclusiv și pentru organizațiile necomerciale (în continuare ONG). Până în anul 2015 ONG întocmeau aceleași formulare de

bilanț ca și entitățile din sectorul corporativ, ceea ce nu permitea obținerea unor informații complete și credibile privind activitățile specifice ale organizațiilor menționate.

Începând cu 01 ianuarie 2015 au intrat în vigoare noile Indicații metodice privind particularitățile contabilității în organizațiile necomerciale (în continuare – Indicații metodice) [1] în care este prevăzut un formular nou al bilanțului. De menționat, că în general, acest formular reflectă particularitățile activității ONG și oferă informații necesare pentru luarea deciziilor de către toate categoriile de utilizatori (finanțatori, fondatori, membrii, publicul etc.). Totodată, în practică, apar probleme privind calcularea anumitor indicatori ai bilanțului, inclusiv privind:

- activele necorporale și corporale;
- creanțele pe termen lung și curente privind mijloacele speciale;
- stocurile și alte active curente;
- activele transferabile;
- excedentul (deficitul net);
- fondurile;
- finanțările și încasările cu destinație specială pe termen lung și curente.

Propunerile de soluționare a problemelor examinate în acest articol vor facilita lucrul contabililor și utilizatorilor de informații din situațiile financiare ale ONG.

Rezultate și discuții

Diferența dintre bilanțul entităților economice și bilanțul pentru ONG constă în prezentarea unor indicatori specifici sectorului neguvernamental, în special activitățile obștești de fabricare a unor produse, de efectuare a lucrărilor și de prestare a serviciilor cu caracter social. Aceste activități preponderent au ca sursă de acoperire finanțările și încasările cu destinație specială. Sub aspect general, particularitățile contabilității și modul de întocmire a bilanțului ONG este expus în ediții periodice [3, p.36-53].

Bilanțul se întocmește în baza soldurilor conturilor din clasele 1–5 ale Planului general de conturi contabile [4]. În comparație cu formularul vechi al bilanțului contabil, în noul formular elementele de bilanț se reflectă la valoarea contabilă care se determină în conformitate cu Indicațiile metodice [1], SNC [5] și alte reglementări contabile noi. De exemplu, valoarea contabilă a imobilizărilor necorporale (rd. 010) și a mijloacelor fixe (rd. 040) se calculează ca diferență dintre costul de intrare (corectat) și amortizarea acumulată, iar indicatorul valoarea contabilă a OMVSD (rd. 090) – ca diferență dintre costul și uzura calculată a acestor obiecte [3, p.52].

Noul formular al bilanțului conține 40 de indicatori, grupați în 5 compartimente, a căror nomenclator și conținut general este prezentat în următorul tabel:

Tabelul 1

Conținutul compartimentelor bilanțului în organizațiile necomerciale

Denumirea compartimentului	Conținutul contabil
1. Active imobilizate	Valoarea contabilă a imobilizărilor corporale și necorporale a investițiilor financiare pe termen lung și a altor active imobilizate.
2. Active circulante	Valoarea contabilă a stocurilor de materiale, obiectelor de mică valoare și scurtă durată, produselor, creanțelor, numerarului, investițiilor financiare curente și a altor active circulante
3. Capital propriu	Valoarea corecțiilor anilor precedenți, a excedentului net (deficitului net) al perioadei de gestiune, precum și a fondurilor.
4. Datorii pe termen lung	Suma finanțărilor și încasărilor cu destinație specială pe termen lung, a datoriilor financiare și altor datorii pe termen lung
5. Datorii curente	Suma finanțărilor și încasărilor cu destinație specială curente, a datoriilor financiare, comerciale și calculate, a veniturilor anticipate curente și altor datorii curente

Sursa: elaborat de autor.

Indicatorii din compartimentul 1 se determină în baza soldurilor conturilor din clasa I-a „Active imobilizate” a Planului general de conturi contabile [4]. În acest context trebuie luate în considerație cerințele referitoare la evidența separată a imobilizărilor necorporale și corporale primite/procurate din contul mijloacelor cu destinație specială și mijloacelor nepredestinate de imobilizările necorporale și corporale procurate din contul mijloacelor obținute din activitatea economică. Astfel, se necesită lucrări

premergătoare până la întocmirea bilanțului pentru determinarea valorii contabile a activelor necorporale și mijloacelor fixe intrate pe seama finanțărilor și corelarea lor cu soldul fondului de active imobilizate.

Menționăm, că este necesar de separat activele imobilizate primite/procurate din contul diferitor surse de finanțare cu scop de a fi transmise altor beneficiari (de exemplu, persoanelor social vulnerabile, azilurilor de bătrâni, caselor de copii) de cele destinate pentru utilizare continuă în activitatea organizației [1, pct.48]. Imobilizările necorporale și corporale destinate pentru a fi transmise altor beneficiari trebuie contabilizate în contul activelor circulante sau în conturile extrabilanțiere.

În compartimentul 2 „Active circulante” se determină indicatorii ce exprimă valoarea contabilă a activelor ce se așteaptă să fie consumate în ciclul normal de activitate în cadrul organizației necomerciale, utilizate/transmise participanților la diverse activități (programe/proiecte), transmise beneficiarilor terți cu titlu gratuit, vândute sau primite în termen de 12 luni sau care reprezintă numerar. Valoarea contabilă a stocurilor se verifică să corespundă cu evidența analitică a surselor de intrare (mijloace cu destinație specială și nepredestinate, contribuțiile fondatorilor și membrilor, resurse proprii etc.) și pe direcții de utilizare (realizarea misiunilor speciale, organizarea, deservirea și gestionarea organizației necomerciale, etc.) Acest lucru este condiționat de faptul că Indicațiile metodice stipulează că contabilitatea trebuie să asigure delimitarea și înregistrarea separată a mijloacelor cu destinație specială utilizate pentru realizarea unor misiuni speciale (procurarea/crearea anumitor active, finanțarea unor programe/proiecte concrete etc.) [1, pct.16].

De menționat că în activul bilanțului ONG apare indicatorul „Alte creanțe curente” (rd. 140), din care se evidențiază suma creanțelor privind mijloacele cu destinație specială (rd. 141). Acest indicator este o informație care se regăsește doar în contabilitatea analitică a contului 234 „Alte creanțe curente”, subcont „Creanțe privind mijloacele cu destinație specială”, și nu poate fi verificat cu cartea mare sau cu balanța de verificare. Includerea acestui subcont rezultă din cerința actelor normative de aplicare obligatorie a principiului contabilității de angajamente la recunoașterea mijloacelor cu destinație specială. Astfel, mijloacele cu destinație specială ce urmează să fie primite se înregistrează ca majorare concomitentă a creanțelor și a finanțărilor și încasărilor cu destinație specială pe termen lung sau curente, iar intrarea efectivă a mijloacelor cu destinație specială se înregistrează ca majorare a activelor și diminuare a creanțelor [1, pct.17, 20].

În opinia noastră apare necesitatea de a deschide și la contul 161 „Alte creanțe pe termen lung” un subcont cu denumirea „Creanțe pe termen lung privind mijloacele cu destinație specială”. Totodată propunem ca în compartimentul 1 „Active imobilizate” al bilanțului să fie prevăzut un indicator separat, analogic indicatorului „Creanțe privind mijloacele cu destinație specială” (rd. 141) din compartimentul 2 „Active circulante” unde să se înregistreze suma creanțelor pe termen lung privind mijloacele speciale.

Înregistrările de bază aferente creanțelor pe termen lung și curente privind mijloacele cu destinație specială le prezentăm în tabelul următor.

Tabelul 2

Înregistrările contabile aferente creanțelor privind mijloacele cu destinație specială

Nr. crt.	Conținutul operațiunilor	Conturi corespondente	
		Debit	Credit
1.	Înregistrarea inițială a finanțărilor la primirea documentului confirmativ.	161, 234	425, 537
2.	Primirea efectivă a finanțărilor sub formă de:		
	– imobilizări necorporale,	111, 112	161, 234
	– imobilizări corporale în curs de execuție,	121	161, 234
	– terenuri, mijloace fixe,	122, 123	161, 234
	– stocuri de materiale, obiecte de mică valoare și scurtă durată, mărfuri,	211, 213, 217	161, 234
	– numerar.	241, 242, 243, 244	161, 234
3.	Trecerea cotei părți a creanțelor privind mijloacele cu destinație specială pe termen lung la cele curente.	234	161

Sursa: elaborat de autor

La întocmirea bilanțului trebuie să se țină cont de particularitățile calculării indicatorilor din compartimentul 3 „Capital propriu”. În conformitate cu Indicațiile metodice [1, pct.72], acești indicatori includ: *corecțiile rezultatelor anilor precedenți, excedentul net (deficitul net) al perioadei de gestiune și fondurile.*

Corecțiile anilor precedenți se contabilizează ca și anterior în contul 331 „Corecții ale rezultatelor anilor precedenți” și reprezintă rezultatul din corectarea erorilor comise în anii precedenți care se determină în conformitate cu SNC „Politici contabile, modificări ale estimărilor contabile, erori și evenimente

ulterioare”. Soldul contului 331 se înscrie în rândul 200 din bilanț în mod obișnuit (excedentul) sau între paranteze (deficitul).

Excedentul (deficitul) net se înregistrează la data raportării în contul 336 „*Excedent net (deficit net) al perioadei de gestiune*” după închiderea conturilor de venituri și cheltuieli și reprezintă rezultatul financiar al perioadei de gestiune din activitatea statutară a organizației necomerciale. Acest cont pentru ONG substituie contul 333 „*Profit net (pierdere netă) al perioadei de gestiune*”, care, conform noilor reglementări trebuie aplicat doar în sectorul corporativ. În acest caz trebuie întocmite următoarele formule contabile:

- 1) la suma veniturilor acumulate decontate la rezultatul financiar total:
Dt **616, 617, 618**; Ct **351**;
- 2) la suma cheltuielilor acumulate decontate la rezultatul financiar total:
Dt **351**; Ct **716, 717, 718, 731**.
- 3) la suma excedentului net: Dt **351**; Ct **336**;
- 4) la suma deficitului net: Dt **336**; Ct **351**.

Suma excedentului se va înscrie în bilanț (rd. 210) în mod obișnuit, iar deficitul net – între paranteze (cu semnul minus). De remarcat, că acest indicator trebuie să corespundă cu indicatorul „Excedent net (deficit net) al perioadei de gestiune” (rd. 110) al situației de venituri și cheltuieli.

După reformarea bilanțului contabil suma corecțiilor rezultatelor anilor precedenți, precum și excedentul net (deficit net) al anului de gestiune se decontează la majorarea sau diminuarea contului 3413 „*Fond de autofinanțare*” cu întocmirea următoarelor formule contabile:

1. La suma excedentului net: Dt **331**; Dt **336**, Ct **3413**;
2. La suma deficitului net: Dt **3413**, Ct **331**; Ct **336**.

Astfel în coloana 4 „Soldul la începutul perioadei de gestiune” a bilanțului din anul următor indicatorii din rândurile 200 și 210 nu vor avea sold.

Indicatorii rândurilor 220-250 conțin informații referitoare la soldurile conturilor analitice a contului 341 „Fonduri”. Conform Indicațiilor metodice [1, pct. 5], fondurile organizației necomerciale reprezintă totalitatea surselor proprii de finanțare aferente activelor imobilizate (imobilizărilor necorporale și corporale etc.) primite cu titlul gratuit sau primite/procurate pe seama mijloacelor cu destinație specială, mijloacelor nepredestinate, precum și din rezultatele activității economice. Ele cuprind: *aporturile inițiale ale fondatorilor; fondul de active imobilizate; fondul de autofinanțare; alte fonduri*.

Aporturile inițiale ale fondatorilor includ valoarea aporturilor inițiale ale fondatorilor ONG (de exemplu, fundație). Fondul de active imobilizate include finanțările și încasările cu destinație specială și mijloacele nepredestinate aferente activelor imobilizate (imobilizărilor necorporale și corporale etc.) procurate/create, precum și costurile ulterioare, capitalizate. Soldul fondului de active imobilizate este egal cu valoarea contabilă a activelor imobilizate intrate/create pe seama finanțărilor și încasărilor cu destinație specială.

Fondul de autofinanțare reprezintă soldul excedentului (deficitului) din activitatea statutară, inclusiv profitul (pierderea) din activitatea economică.

Alte fonduri cuprind fondurile create din mijloacele restricționate pentru utilizare sau create de organizație conform deciziei organelor de conducere sau la cerința finanțatorilor, donatorilor etc., precum și rezervele prevăzute de legislație, statut sau alte rezerve.

O altă particularitate importantă, care trebuie de luată în considerare la întocmirea bilanțului în ONG sunt finanțările și încasările cu destinație specială, care se contabilizează la conturile 425 „Finanțările și încasările cu destinație specială pe termen lung” și 537 „Finanțări și încasări cu destinație specială curente”. Soldurile conturilor respective reprezintă suma finanțărilor care la data raportării nu au fost utilizate, care reprezintă o datorie față de finanțatori cu termen contractual de execuție, care trebuie divizat în două perioade:

- 1) cu termen de executare de până la 12 luni;
- 2) cu termen de executare mai mare de 12 luni.

În dependență de acești termeni la data raportării se vor înregistra respectiv în contul 425 sau 537, iar cele pe termen lung referitoare la următoarea perioadă de gestiune se vor trece la cele curente prin formula contabilă: Dt **537**, Ct **425**.

Concluzii:

Noul formular al bilanțului ONG corespunde în general cerințelor utilizatorilor de informație. Totodată, indicatorii bilanțului nu sunt corelați în mod direct cu conturile de evidență a activelor, fondurilor și datoriilor. Această situație generează probleme la întocmirea bilanțului și nu asigură în deplină măsură veridicitatea, credibilitatea și transparența informațiilor financiare.

La întocmirea bilanțului trebuie luate în considerație particularitățile ONG referitoare la evidența separată a activelor necorporale și corporale primite/procurate din contul mijloacelor cu destinație specială și mijloacelor nepredestinate de imobilizările necorporale și corporale procurate din contul mijloacelor obținute din activitatea economică. De asemenea, important este ca imobilizările necorporale și corporale destinate pentru a fi transmise altor beneficiari să fie contabilizate în contul activelor circulante sau în conturile extrabilanțiere.

După părerea noastră în bilanț nu trebuie incluse informații din subconturi. Considerăm că pentru ONG ar fi rezonabil includerea conturilor suplimentare: „*Creanțe pe termen lung privind mijloacele cu destinație specială*” și „*Creanțe curente privind mijloacele cu destinație specială*”. Ca urmare, propunem includerea în bilanț a unor indicatori suplimentari privind creanțele nominalizate. În mod similar ar fi rezonabil de a deschide conturi distincte și pentru fiecare fond al ONG.

Implementarea în practică a recomandărilor menționate vor facilita lucrul de calculare al indicatorilor din bilanț și vor asigura un nivel înalt de veridicitate al acestora.

Bibliografie:

1. Indicațiile metodice privind particularitățile contabilității în organizațiile necomerciale. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.11-21 din 23 ianuarie 2015.
2. Legea contabilității nr. 113–XVI din 27.04.2007. Republicată în: Monitorul Oficial Nr. 27-34/61 din 07 februarie 2014.
3. NEDERIȚA A., TABAN E., *Noile Indicații metodice privind particularitățile contabilității în organizațiile necomerciale: conținutul de bază și modul de implementare*. Revista „Contabilitate și Audit”, Chișinău, nr. 6 (238), 2015, p. 36-53, ISSN 1813-4408.
4. Planul general de conturi contabile. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 233-237 din 22 octombrie 2013.
5. Standardele Naționale de Contabilitate. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 233-237 din 22 octombrie 2013, pag.3-133.

REGLEMENTAREA CONTABILITĂȚII DE GESTIUNE ÎNTRE: OBLIGATIVITATE ȘI NECESITATE

Lect. univ. dr., Valentina PANUS, USM

In the methodological environment as well in the practical one, many questions arise about the need for managerial accounting records for the entities.

Cuvinte-cheie: contabilitate managerială, calculație, decizii, bugetare, analiza.

Odată cu tranziția la noile prevederi contabile, printre standardele naționale de contabilitate, sunt aprobate și **Indicații metodice privind contabilitatea costurilor de producție și calculația costului produselor și serviciilor (în continuare – Indicații Metodice)**.

Astfel în mediul metodologic cât și în cel practic se iscă multe întrebări cu privire la necesitatea sau obligativitatea evidenței contabilității manageriale în activitatea entităților, precum și includerea prevederilor acestora de exemplu în politicile contabile a entităților.

Menționăm că obligativitatea ținerii contabilității derivă din prevederile **Legii contabilității nr. 113-XVI din 27.04.2007 (în continuare – Legea contabilității), art. 7.**, precum este stipulat în aliniatul (2) că entitatea este obligată să țină contabilitatea și să întocmească rapoartele financiare în modul prevăzut de prezenta lege, de standardele de contabilitate, de planul de conturi contabile și de alte acte normative aprobate în conformitate cu art.11 alin.(2) lit.a). [1].

Dar, art. 3, al prezentei legi definește contabilitatea ca sistem complex de colectare, identificare, grupare, prelucrare, înregistrare, generalizare a elementelor contabile și de raportare financiară.

De asemenea **Legea contabilității** definește două tipuri de contabilități:

- contabilitatea financiară, și;
- contabilitatea de gestiune.

Contabilitatea managerială (gestiune) este definită de **Legea contabilității art. 3**, ca sistem de colectare, prelucrare, pregătire și transmitere a informației contabile pentru planificarea, calcularea costurilor, verificarea și analiza executării bugetelor, în scopul pregătirii rapoartelor interne pentru luarea deciziilor manageriale.

Astfel, obligativitatea Ținerii unor aspecte aferent contabilității manageriale derivă din *Standardele de contabilitate, de Planul de conturi contabile și de alte acte normative aprobate*.

Prin urmare, din definiția contabilității manageriale derivă unele funcții ale acesteia, care pentru entitate sunt:

- **drepturi** (după caz necesitate), ca de exemplu:
 - **planificarea,**
 - **verificarea și analiza executării bugetelor,**
 - **pregătirea rapoartelor interne pentru luarea deciziilor manageriale,**
- **obligații**, precum: **calcularea costurilor.**

În acest context, menționăm că *necesitatea calculării costurilor produselor și serviciilor* rezultă din **SNC Stocuri și Indicații metodice**.

Astfel, conform **SNC Stocuri**:

- pct. 16 – costul de intrare a stocurilor fabricate coincide cu costul efectiv al acestora;
- pct. 19 – costul stocurilor entităților de prestare a serviciilor cuprinde costurile de materiale, costurile cu personalul și costurile indirecte de producție;
- pct. 21 – costurile aferente fabricării produselor și prestării serviciilor se contabilizează în conformitate cu **Indicații metodice [2]**.

De asemenea, necesitatea Ținerii obiective a costurilor de producție și prestări servicii poate fi dedusă și din necesitatea întocmirii Situațiilor financiare, prin anexe și note

Astfel, menționăm că conform **Indicații metodice, pct. 70 [3]**, în Situațiile financiare și nota explicativă la situațiile financiare ale entității se prezintă cel puțin următoarele informații în baza:

- 1) modul (variante) de contabilizare a costurilor de producție;
- 2) metodele de repartizare a costurilor materiale și cu personalul repartizabile;
- 3) metodele de calculație a costului produselor fabricate și serviciilor prestate;
- 4) pierderile din producție înregistrate în perioada de gestiune.

În conformitate cu **SNC Stocuri, pct.55**, baza de repartizare a costurilor indirecte de producție pe tipurile de produse fabricate și/sau servicii prestate.

În cazul când entitatea a aplicat provizioanele în cazul costurilor de producție atunci conform **SNC Capital propriu și datorii, pct. 90**, informații privind provizioanele.

În continuare vom expune un model de schiță după care poate fi întocmite politicile contabile la compartimentul costurilor de producție.

Elemente (procedee) generale aferente politicilor contabile a contabilității și calculației costurilor de producție

Elemente	Situații	Temei
Modul de contabilizare	– cu aplicarea conturilor contabilității de gestiune – fără aplicarea conturilor contabilității de gestiune	IM pct.16, 17, 47
Evidența pe activități	– activități de bază – activități auxiliare În cazul când este posibilitate se poate duce evidența și pe subdiviziuni structurale, produse, servicii, comenzi etc.	IM pct.10
Elaborarea Planului de conturi contabile de lucru	811 Activități de bază 8111 Produse/Servicii X1 8112 Produse/Servicii X2 etc. 812 Activități auxiliare 821 Costuri indirecte de producție acumulate pe entitate 8211 Costuri cu personalul 8212 Costuri de materiale 8213 Costuri de energie electrică etc. 825 Costuri indirecte de producție acumulate pe sector 8251 Costuri cu personalul 8252 Costuri de materiale 8253 Costuri de energie electrică etc. 835 Producții și unități de deservire	Planul general de conturi contabile, IM pct. 14

Nomenclatorul articolelor de costuri	<i>Costuri de materiale Costuri cu personalul Costuri de energie electrică Costuri indirecte de producție</i>	IM pct. 12-14
Metode / baze de repartizare a costurilor de producție de bază	<i>Costurile de materiale sunt repartizate în baza valorii materialelor determinată după cantitatea normală necesară și costul (prețul) efectiv (lei). Costurile cu personalul sunt repartizate în baza timpului efectiv lucrat al muncitorilor de bază (om/ore). Costurile de energie electrică sunt repartizate în baza timpului efectiv lucrat al utilajelor de producere (mașină/ore). *pot fi și alte baze de exemplu pentru materiale, normele de materiale; pentru personal, tarifele etc.</i>	IM pct.24, 32; SNC Stocuri pct.18
Evaluarea și recunoașterea costurilor	<i>Costurile de producție se recunosc în baza contabilității de angajamente în perioada în care acestea au fost efectiv suportate. Astfel este necesară contabilizarea separată a:</i> - costurilor curente; - costurilor anticipate; - costurilor preliminate.	SNC Capital Propriu și datorii pct.81-89; IM pct. 7, etc.
Costurile indirecte de producție (CIP)	<i>1. Determinarea gradului de utilizare (GU) a capacității de producție - în cazul mai multor produse sau servicii stabilirea GU comun prin determinarea echivalentului, sau după posibilitate pentru fiecare: produs, serviciu, utilaj etc.; 2. Alegerea bazei de repartizare a CIP - în cazul acumulării pe entitate și în cazul acumulării pe subdiviziuni;</i>	SNC Stocuri pct.28-31 IM pct. 36
Metode de calculație a costurilor	<i>Entitatea poate aplica o metodă sau o combinație de metode, principalele fiind:</i> - metoda de calculație pe faze - metoda de calculație pe comenzi - metoda globală altă/alte metode stabilite de entitate	IM pct. 55-56

Totodată menționăm că, contextul întocmirii unor rapoarte, inclusiv prin cercetări statistice poate fi menținut conceptul cit de necesitate atât și de obligativitate de ținerea a contabilității manageriale. Astfel unele entități ce practică activitate de producție sau prestează servicii sunt obligate să întocmească și să prezente unele rapoarte statistice, precum:

- 5 CI (consumurile, cheltuielile și investițiile întreprinderii);
- IND TS (Indicatorii pe termen scurt în industrie);
- PRODMOLD A alte rapoarte statistice.

Totodată menționăm că necesitatea ținerii contabilității manageriale derivă din cerințele managementului entității. Însă sunt situații când spre exemplu procesul de producere cel practică entitatea nu poate fi acoperit de metodele de calculație a costului din **Indicația metodică**, astfel entitatea trebuie de sine stătător să-și elaboreze metoda de calculație. În asemenea situație dacă contabilul deține cunoștințe necesare în domeniu atunci poate recomanda conducerii metoda sau metode optime ce vor corespunde procesului tehnologic cât și necesității managementului entității.

Pentru astfel de situații pot fi utile spre exemplu **Standardele Contabilității Manageriale elaborate (SMA) de Institutul Contabilității Manageriale (IMA)**. Institutul contabilității manageriale a elaborat mai multe standarde, de exemplu unele cuprind baze conceptuale privind definirea, delimitarea costurilor altele prevăd metode de calculație a costurilor (precum: ABC, kaizen-costing, target-costing etc.), alte standarde cuprind alte aspecte generale aferent contabilității manageriale.

Întru generalizarea celor menționate mai sus, accentuăm că ținerea contabilității manageriale cu excepția evidenței calculației costurilor, prin costul efectiv în scopul întocmirii rapoartelor financiare, fiscale și celor statistice, nu poate fi obligatoriu, dar totuși pot fi elaborate ghiduri, indicații sau anumite baze conceptuale sau tehnici aferent contabilității de gestiune, pentru a fi cu grad de recomandare și ghidare pentru a fi utilizare de entități în activitatea economică.

Бibliografie:

1. Legea contabilității nr. 113-XVI din 27.04.2007, MO
2. SNC Stocuri, M O, 16.08.13, Nr. 177-181
3. Indicații metodice privind contabilitatea costurilor de producție și calculația costului produselor și serviciilor, M O, 16.08.13, Nr. 177-181
4. Standardele Contabilității Manageriale elaborate (SMA), <http://www.imanet.org/>

ЭКОНОМИКО-МАТЕМАТИЧЕСКИЕ МЕТОДЫ В СОВЕРШЕНСТВОВАНИИ СИСТЕМЫ ВНУТРЕННЕГО КОНТРОЛЯ

Ruslan DUMBRAVĂ,
contabil-sef „SAPIENS” SRL,
faxmd@bk.ru

Existing methodological developments in the field of internal control systems adequately meet the information needs of modern management. This necessitates the development of methodological support evaluation of the internal control system in order to study and put into practice a more modern analytical tools.

The article is available in a number of traditional methods of optimization and improvement of the internal control system and apply methods of economic-mathematical modeling.

The authors have developed tools for assessing the internal control systems based on the use of economic and mathematical methods. The author also suggests the formation of a system of indicators and criteria that take into account peculiarities of the industry and the organizational structure and allowing to identify problem control.

Ключевые слова: Внутренний контроль, система внутреннего контроля, экономико-математические методы, совершенствование, эффективность.

Система внутреннего контроля является важной частью системы управления экономическими субъектами, она предполагает создание такой совокупности мер, методик и процедур, которые будут использоваться руководством предприятия для упорядоченного, эффективного ведения финансово-хозяйственной деятельности, гарантии сохранности активов, рационального использования привлеченных ресурсов, перманентного выявления, исправления и предотвращения ошибок и искажения информации, своевременной подготовки форм финансовой и внутренней отчетности.

Однако существующие методические разработки в области систем внутреннего контроля недостаточно полно отвечают современным информационным потребностям управления. Это обуславливает необходимость развития методического обеспечения оценки системы внутреннего контроля в целях обоснования и внедрения в практику более современного аналитического инструментария.

В качестве исходных положений для разработки методического инструментария оценки системы внутреннего контроля нами предлагается определить элементы и факторы в системе внутреннего контроля, оказывающие влияние на состояние индикаторов системы внутреннего контроля.

По нашему мнению элементы необходимые для формирования системы внутреннего контроля представлены в таблице 1.

Таблица 1

Элементы необходимые для формирования системы внутреннего контроля

Элементы системы	Содержание объектов управления	Применение для формирования системы внутреннего контроля
Ресурсы	Материальные, трудовые, финансовые, информационные	Информация о используемых в ходе хозяйственной деятельности ресурсах необходима для определения цели и задач системы внутреннего контроля
Процесс преобразования	Обеспечение, обслуживание, производство, сбыт	Информация о процессах необходима для определения циклов хозяйственной деятельности, в соответствии с которыми формируется система внутреннего контроля
Результаты	Конечные, промежуточные	Возможность подчинения системы внутреннего контроля конечным результатам и определение связи с диагностикой проблем как основы для применения экономико-математических методов

Для оптимизации и совершенствования системы внутреннего контроля могут применяться наряду с традиционными методами и методы экономико-математического моделирования.

По мнению Н.Ш. Кремера и др. ... под экономико-математической моделью понимается математическое описание исследуемого экономического процесса или объекта. Эта модель выражает закономерности экономического процесса в абстрактном виде с помощью математических соотношений [2, стр.163].

По их мнению, основными этапами экономического моделирования являются:

- на первом этапе необходимо определить цели и задачи исследования и провести качественное описание объекта в виде экономической модели;
- на втором этапе происходит формирование математической модели изучаемого объекта, выбор (разработку) методов исследования, программирование модели на ЭВМ, а также подготовку исходной информации;
- на третьем, основном, этапе экономико-математического моделирования осуществляется анализ математической модели, реализованной в виде программ для ЭВМ, проведение машинных расчетов, обработка и анализ полученных результатов.

Моделирование системы внутреннего контроля предполагает наличие информации:

- об используемых ресурсах для конкретизации цели и задач системы внутреннего контроля;
- о процессах для выделения циклов хозяйственной деятельности;
- о результатах деятельности для определения связей между показателями и диагностики проблем как основы применения экономико-математических методов.

Экономико-математические методы, применяемые в моделировании системы внутреннего контроля, позволяют учесть совокупность факторов, играющих первостепенную роль в процессах выявления и обоснования значимых элементов контрольной среды и процедур контроля. К таким факторам следует отнести:

- сложность организационной структуры и форму интеграции;
- отраслевую принадлежность и приоритетные объекты контроля;
- стратегию развития и пути ее реализации;
- масштабы и характер деятельности;
- особенности функциональных областей системы внутреннего контроля.

Для определения значимых объектов контроля и совершенствования системы внутреннего контроля, по нашему мнению, целесообразно применить метод, разработанный Н.В. Шалановым для определения потенциала многомерного динамического объекта [5, стр.28]. Применение данного метода позволяет комплексно исследовать состояние предприятия как единого целого, обеспечивает возможность оценки связи между имеющимися ресурсами и механизмами их реализации. Безусловно, данный подход не заменяет детализированного экономического исследования деятельности предприятия, однако позволяет выдержать один из базовых принципов всех сфер управленческой деятельности – эффективность. Применительно к аналитическим исследованиям это означает получение ограниченного круга наиболее информативных показателей, характеризующих деятельность предприятия.

Адаптация данного метода к исследованию системы внутреннего контроля строительных компаний с развитой организационно-правовой структурой, по нашему мнению, позволит:

- во-первых, в целях формирования общего суждения о состоянии системы внутреннего контроля оценить ее способность обеспечивать реализацию производственного потенциала, заложенного в ресурсах, на основе оценки связи между имеющимися материально-техническими ресурсами и механизмами их реализации. Критерием для вынесения суждения о состоянии системы внутреннего контроля будет выступать значительная диспропорция между оценками экономического и производственного потенциалов. Так, если значение производственного потенциала превышает значение экономического, то можно говорить о наличии проблем и, соответственно, наоборот;
- во-вторых, выделить узкие места в организации и функционировании системы внутреннего контроля, которые впоследствии могут быть подвергнуты дальнейшему детализированному исследованию в целях выявления направлений ее совершенствования.

При оценке потенциала мы придерживались точки зрения Н.В. Шаланова, а именно: «потенциал есть некоторая количественная мера уровня развития объекта, оцененная по совокупности показателей, описывающих его» [5, стр.11]. Таким образом, основной идеей оценки потенциала является сравнение факторных признаков, характеризующих какую-либо сторону деятельности предприятия, с эталонными. Объект, обладающий эталонными значениями показателей, будет иметь потенциал, соответствующий 100 %. Чтобы дать комплексную оценку уровня потенциала j-ого

предприятия, необходимо рассчитать для нее величину потенциальной функции и сравнить с эталонным значением.

Для формирования итогового значения нами использовалась потенциальная функция, в рамках которой происходило нормирование и «взвешивание» входящих в нее факторов.

На следующем этапе исследования следует проводить выбор показателей для оценки потенциалов предприятия. Выбор показателей для оценки производственного потенциала осуществлялся на основе комплексного подхода с целью охвата ресурсов, обеспечивающих функционирование предприятия, а также показателей, характеризующих степень реализации заложенных в ресурсах потенциалов.

Для оценки производственного потенциала использовались следующие показатели: X1 – количество подразделений предприятия генерирующих прибыль; X2 – численность работников; X3 – средняя стоимость основных средств; X4 – средняя стоимость запасов; X5 – средняя стоимость активов.

Для характеристики степени реализации заложенных в ресурсах потенциалов нами применены объемный показатель X6 – совокупный объем деятельности без НДС, который позволяет оценить уровень деловой активности и масштабы деятельности предприятия при имеющемся уровне ресурс обеспеченности, и относительный показатель X7 – доля собственного капитала в источниках формирования имущества организации, указывающий на способность предприятия финансировать свою деятельность за счет собственных средств, или, иными словами, способность генерировать прибыль.

Эталонные значения показателей для оценки связи между имеющимися материально-техническими ресурсами и механизмами их реализации установлены исходя из среднего уровня развития предприятий, т.е. в качестве эталонных значений определены средние значения соответствующих величин по группе предприятий-аналогов за исключением доли собственного капитала в источниках формирования имущества предприятия. Для данного показателя эталон равен 0,5, он установлен исходя из общепринятого оптимального соотношения собственных и заемных источников формирования активов (50/50).

При расчете экономического потенциала следует использовать следующие показатели: Хе1 – капиталоотдача, Хе2 – производительность труда, Хе3 – скорость оборачиваемости запасов, Хе4 – время обращения дебиторской задолженности, Хе5 – величина собственных оборотных активов, Хе6 – время обращения обязательств, Хе7 – фондоотдача, Хе8 – рентабельность продаж, Хе9 – уровень расходов.

Представленные показатели, по нашему мнению, не только характеризуют эффективность использования имеющихся ресурсов, но и состояние системы внутреннего контроля. Например, показатель «величина собственных оборотных активов» рассматривается нами в качестве индикатора состояния системы внутреннего контроля по следующим основаниям: во-первых, наличие собственных источников формирования имущества свидетельствует о положительных результатах работы предприятия; во-вторых, превышение собственных источников формирования имущества над стоимостью внеоборотных активов свидетельствует об эффективности использования имущества, так как предприятие имеет оборотные активы, источником образования которых является накопленная прибыль.

Для величин Хе4, Хе5, Хе9 в расчет включались обратные значения исходя из смысла потенциальной функции: при увеличении входящих в нее показателей само значение функции увеличивается. Таким образом, увеличение показателей должно положительно характеризовать деятельность предприятия, в то время как замедление скорости обращения средств в расчетах выступает негативным моментом, свидетельствующем о низком уровне расчетно-платежной дисциплины.

Для предприятий, у которых величина фактического совокупного объема деятельности не достигает расчетного значения, характерно наличие диспропорции между соотношением имеющихся запасов (производственного потенциала $P_r, \%$) и механизмами их реализации (экономического потенциала $P_e, \%$) ($P_r, \% > P_e, \%$), эффективность которых во многом зависит от состояния системы внутреннего контроля.

Для определения направлений совершенствования системы внутреннего контроля необходимо выделить факторы, оказывающие существенное влияние на состояние элементов системы внутреннего контроля. Оценка состояния факторов в системе внутреннего контроля, оказывающих влияние, на значимые объекты контроля, осуществляется путем сравнения существенных показателей с их эталонными значениями. Полученные отклонения позволяют определить факторы и элементы системы внутреннего контроля, требующие корректировки. Например, если к таким показателям отнести время обращения дебиторской задолженности и обязательств. В связи с этим проблемной областью системы внутреннего контроля данного предприятия является состояние расчетно-платежной дисциплины. Следовательно, средствами контроля, требующими корректировки, выступает периодическое проведение сверки расчетов с поставщиками и покупателями.

Результаты проведенных исследований позволили определить преимущества применения экономико-математических моделей для формирования систем внутреннего контроля предприятий, которые заключаются в возможности:

- учета объективных условий хозяйствования экономических субъектов при исследовании системы внутреннего контроля;
- оценки связи между результатами деятельности и состоянием системы внутреннего контроля;
- гибкого подхода к формированию циклов и показателей деятельности;
- применения многоуровневого подхода к оценке систем внутреннего контроля;
- обоснования изменений в политике перераспределения ресурсов по результатам оценки систем внутреннего контроля.

Выводы: Результаты реализации подхода основанного на использовании экономико-математических методов при построении, оценки эффективности и совершенствования системы внутреннего контроля создают необходимую теоретико-методическую базу для формирования надежных систем внутреннего контроля, отвечающих современным потребностям управления предприятиями, так как обеспечивают объективную оценку достижения целей их функционирования.

Список использованной литературы:

1. ДРУРИ К. *Управленческий учет для бизнес-решений*-М.: «Юнити», 2003.-645 с.
2. КРЕМЕР Н.Ш. *Исследование операций в экономике: Учебное пособие для вузов.* -М.:ЮНИТИ, 1997. – 304 с.
3. МАЙЕР Э. *Контроллинг как система мышления и управления* / Майер Э. – М.: Финансы и статистика, 1993. – 96 с.
4. РОБЕРТСОН Дж. *Аудит*: пер. с англ. - М.: КППМГ, Аудиторская фирма «Контакт», 1993. - 496 с.
5. ШАЛАНОВ Н.В. *Моделирование основных аспектов предпринимательской деятельности.*– Новосибирск: СибУПК, 2002-78с.

AVANTAJELE APLICĂRII METODELOR ACCELERATE DE CALCULARE A AMORTIZĂRII MIJLOACELOR FIXE

Drd. Andrei APOSTU, ASEM,
apostua@gmail.com

Depreciation determines the capacity of self-financing of an entity. Thus, the methods applied for the calculation of the depreciation of tangible assets is very important, because they affect the cost of goods and services and have impact on the entity's profit.

This article is a comparative approach of the depreciation methods, which purpose is to emphasize the advantages of the accelerated methods for calculating asset depreciation.

Cuvinte-cheie: *amortizare, valoare amortizabilă, durată de utilizare, metode de amortizare, amortizare liniară, amortizare accelerată, uzura în scopuri fiscale*

În procesul exploatarii lor mijloacele fixe se supun uzurii atât fizice, cât și morale. În contabilitate uzura mijloacelor fixe se exprimă prin calcularea amortizării. În prezent modul de calculare a amortizării mijloacelor fixe în Republica Moldova este reglementat de SNC „Imobilizări necorporale și corporale” (în continuare – SNC „INC”) [1] care a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2014 și a substituit SNC 16 „Contabilitatea activelor materiale pe termen lung” (în continuare – SNC 16), aplicat până la data tranziției la noile reglementări contabile. Spre deosebire de reglementările contabile precedente SNC „INC” prevede doar o singură metodă accelerată de calculare a amortizării mijloacelor fixe – metoda de diminuare a soldului. Astfel, metoda degresivă cu rată descrescătoare aplicată anterior în conformitate cu SNC 16 nu se regăsește în noile reglementări contabile. Aceasta se explică prin faptul că SNC „INC” a fost elaborat în baza IAS 38 „Imobilizări necorporale” și IAS 16 „Imobilizări corporale” [4] care prevăd și ele doar o singură metodă accelerată de calculare a amortizării imobilizărilor necorporale și corporale – metoda amortizării degresive.

Necesitatea aplicării metodelor accelerate de calculare a amortizării mijloacelor fixe a constituit obiectul diverselor studii ale savanților-economiști [5, 6]. Totuși, în procesul de calculare a amortizării mijloacelor fixe apar un șir de probleme, principalele sunt examinate în prezentul articol și se referă la:

- identificarea tipurilor de mijloacelor fixe pentru care este binevenită aplicarea metodelor accelerate de calculare a amortizării mijloacelor fixe;
- determinarea efectului modificării metodei de calculare a amortizării mijloacelor fixe în decursul perioadei de exploatare a acestora;
- decontarea amortizării la casarea mijloacelor fixe;
- aprecierea consecințelor fiscale în urma casării mijloacelor fixe;
- identificarea modului de prezentare a informației referitoare la modificarea metodei de calculare a amortizării mijloacelor fixe și influența acesteia asupra indicatorilor din bilanț și situația de profit și pierdere.

Practica contabilă din Republica Moldova denotă faptul că cea mai răspândită metodă de calculare a amortizării este metoda liniară. Totuși, această metodă are o serie de neajunsuri, pentru ilustrarea cărora vom recurge la următoarele exemple.

Exemplul 1

O entitate a procurat un utilaj de producție la 1 ianuarie 2015 la prețul de 540 000 lei, inclusiv TVA 20 % – 90 000 lei. Durata de utilizare a fost stabilită în mărime de 5 ani, iar valoarea reziduală – 6 000 lei.

În baza datelor din exemplu costul de intrare al utilajului va fi egal cu 450 000 lei (540 000 lei : 6 x 5), iar valoarea amortizabilă – cu 444 000 lei (450 000 lei – 6 000 lei).

Modul de calculare amortizării utilajului de producție conform metodei liniare este prezentat în tabelul 1.

Tabelul 1

Calcularea amortizării utilajului de producție conform metodei liniare

(în lei)

Anul	Costul de intrare	Valoarea amortizabilă	Norma amortizării, %	Amortizarea anuală	Amortizarea acumulată	Valoarea contabilă
1	2	3	4	5 = [(3 x 2) : 100]	6	7 = 2 – 6
2015	450 000	444 000	20	88 800	88 800	361 200
2016	450 000	444 000	20	88 800	177 600	272 400
2017	450 000	444 000	20	88 800	266 400	183 600
2018	450 000	444 000	20	88 800	355 200	94 800
2019	450 000	444 000	20	88 800	444 000	6 000

Astfel, metoda liniară presupune repartizarea uniformă a valorii amortizabile a mijlocului fix pe parcursul întregii durate de utilizare a acestuia. Această metodă se bazează pe ipoteza că amortizarea depinde doar de trecerea timpului. Neajunsurile metodei liniare de amortizare se exprimă prin următoarele:

- diminuarea valorii contabile a mijloacelor fixe parcursul duratei de utilizare a acestora nu are loc în mărimi egale în fiecare perioadă de gestiune;
- capacitatea de producție a mijloacelor fixe scade în timp, fapt de care metoda în cauză nu ține cont;
- costurile ulterioare aferente deservirii și reparației mijloacelor fixe cresc pe măsura exploatării lor, iar metoda liniară nu permite acumularea oportună a mijloacelor necesare pentru acoperirea acestora.

Prin urmare, metoda liniară poate fi utilizată doar pentru mijloacele fixe care aduc beneficii economice în aceeași măsură pe parcursul întregii durate de utilizare, iar valoarea lor contabilă se diminuează uniform. Utilizarea metodei liniare este justificată în cazul clădirilor și construcțiilor speciale, uzura fizică a cărora are loc treptat, în măsură egală de la o perioadă de gestiune la alta.

Exemplul 2

Utilizând datele din exemplul 1 să presupunem că calcularea amortizării utilajului de producție se efectuează conform metodei de diminuare a soldului cu majorarea normei amortizării liniare de 2 ori (tabelul 2).

Tabelul 2

Calcularea amortizării utilajului de producție conform metodei de diminuare a soldului

(în lei)

Anul	Costul de intrare	Norma amortizării, %	Baza de calculare a amortizării	Amortizarea anuală	Amortizarea acumulată	Valoarea contabilă
1	2	3	4	5 = [(3 x 4) : 100]	6	7 = 2 – 6
2015	450 000	40	450 000	180 000	180 000	270 000

2016	450 000	40	270 000	108 000	288 000	162 000
2017	450 000	40	162 000	64 800	352 800	97 200
2018	450 000	40	97 200	38 880	391 680	58 320
2019	450 000	40	58 320	58 320 – 6 000 = 52 320	444 000	6 000

Analizând datele din tabelul 2 constatăm că în cazul aplicării metodei de diminuare a soldului sumele amortizării calculate în primii ani de exploatare a mijloacelor fixe depășesc esențial sumele calculate în anii următori. Metoda de diminuare a soldului se bazează pe concepția că o bună parte din mijloacele fixe sunt mai eficiente și au o capacitate mai mare de producție în primii ani de exploatare. Astfel, metoda de diminuare a soldului prezintă următoarele avantaje în comparație cu metoda liniară:

- permite decontarea mai rapidă a valorii contabile a mijloacelor fixe și înlocuirea lor cu altele noi;
- reduce pierderile în cazul lichidării mijloacelor fixe înainte de expirarea duratei de utilizare în legătură cu învechirea morală a acestora datorită trecerii unei părți mai mari a valorii lor contabile a mijloacelor fixe la costuri/cheltuieli în primii ani de utilizare a acestora. Învechirea morală se datorează progresului tehnico-științific și apariției unor utilaje cu randamente mai sporite, precum și modificărilor produse în structura cererii la produsele și serviciile oferite de către entitate;
- asigură acumularea resurselor necesare acoperirii costurilor privind reparația mijloacelor fixe, care, de regulă, sunt mai semnificative la sfârșitul duratei de utilizare;
- minimizează consecințele fiscale pentru entitate în cazul scoaterii din funcțiune a mijloacelor fixe înainte de expirarea duratei de utilizare.

Metoda de diminuare a soldului se recomandă să fie aplicată pentru calcularea amortizării tehnicii de calcul, mașinilor, utilajelor și mijloacelor de transport [6]. Deși această metodă conduce la diminuarea profitului în primii ani de utilizare a mijloacelor fixe, ea dă posibilitate entității să constituie surselor necesare pentru modernizarea mijloacelor fixe și înlocuirea lor cu altele noi.

Exemplul 3

Utilizând datele din exemplul 1 și 2 să presupunem că entitatea în decembrie 2017 a casat utilajul de producție din cauza învechirii morale a acestuia.

În baza datelor din exemplu vom prezenta în tabelul 3 înregistrările contabile întocmite în legătură cu lichidarea utilajului de producție și vom determina impactul acesteia asupra rezultatului financiar al entității în funcție de metoda de amortizare utilizată.

Tabelul 3

Înregistrări contabile aferente operațiunilor de lichidare a utilajului de producție

Nr. crt.	Conținutul operațiunii economice	Suma, lei		Correspondența conturilor	
		metoda liniară	metoda de diminuare a soldului	Dt	Ct
1.	Decontarea amortizării acumulate	266 400	352 800	124	123
2.	Casarea valorii contabile a utilajului de producție lichidat	177 600	97 200	721	123
3.	Restabilirea la decontări cu bugetul a sumei TVA aferente valorii contabile a utilajului de producție lichidat	35 520	19 440	713	534

Din tabelul 3 rezultă că pierderile suportate de către entitate în urma lichidării utilajului de producție, fără luarea în calcul a impozitului pe venit, constituie 213 120 lei (177 600 lei + 35 520 lei) în cazul aplicării metodei liniare și 116 640 lei (97 200 lei + 19 440 lei) în cazul aplicării metodei de diminuare a soldului. Deci, se constată o diferență aproape dublă.

Conform art. 102 alin. (4) din Codul fiscal [2] suma TVA, achitată sau care urmează a fi achitată, pe valoarea care nu a fost supusă uzurii a mijloacelor fixe casate, nu se trece în cont și se raportează la cheltuielile perioadei. Prin urmare, la lichidarea mijloacelor fixe înainte de expirarea duratei de utilizare entitatea este obligată să achite la buget suma TVA calculată de la valoarea contabilă a obiectului casat și cu cât mai mare va fi valoarea contabilă la momentul ieșirii mijlocului fix, cu atât și impactul fiscal asupra rezultatului financiar al entității va fi mai considerabil. Pe lângă aceste aspecte, entitatea va suporta și

consecințe fiscale privind impozitul pe venit datorită faptului că pierderile suportate în legătură cu lichidarea utilajului de producție înainte de expirarea duratei de utilizare nu vor fi recunoscute în scopuri fiscale, deoarece ele nu corespund cerințelor de deducere a cheltuielilor stabilite în art. 24 alin. (1) din Codul fiscal.

Efecte similare în privința TVA se vor produce și în cazul vânzării mijloacelor fixe. Astfel, conform art. 97 alin. (5) din Codul fiscal valoarea impozabilă a livrării impozabile a activelor supuse uzurii reprezintă valoarea cea mai mare din valoarea lor contabilă și valoarea de piață. Cu alte cuvinte, dacă entitatea la un moment dat va fi nevoită să vândă mijlocul fix uzat din punct de vedere moral la un preț mai mic decât valoarea lui contabilă, ea va trebui să calculeze TVA pe livrarea respectivă reieșind această valoare contabilă și cu cât mai mare va fi valoarea respectivă, cu atât și suma TVA spre plată va fi mai mare.

În scopul atenuării efectelor negative menționate mai sus entitățile pot opta pentru revizuirea duratelor de utilizare a mijloacelor fixe fixate inițial sau pentru modificarea metodei de amortizare ca urmare a schimbării condițiilor de exploatare a mijlocului fix față de circumstanțele inițiale sau schimbărilor tehnice înregistrate în domeniu. Posibilitatea unor astfel de modificări este prevăzută în p. 27 din SNC „INC”. Totodată, conform p. 18 din SNC „Politici contabile, modificări ale estimărilor contabile, erori și evenimente ulterioare” modificarea duratelor de utilizare a imobilizărilor corporale amortizabile reprezintă o modificare a estimărilor contabile, iar potrivit p. 7 și 13 din același standard modificarea metodei de amortizare a activelor imobilizate se califică ca o modificare a politicilor contabile. Efectul ambelor tipuri de modificări se recunosc în mod prospectiv și nu afectează perioadele de gestiune anterioare. Se recomandă ca managementul entității să determine necesitatea revizuirii duratelor de utilizare și schimbării metodei de calculare a amortizării mijloacelor fixe la finele fiecărei perioade de gestiune aplicarea consecventă a politicilor contabile în cursul perioadei de gestiune și prezentarea unor informații mai relevante privind mijloacele fixe în situațiile financiare. Această recomandare se corelează și cu prevederile p. 61 din IAS 16 „Imobilizări corporale”, potrivit cărora metoda de amortizare aplicată unui activ trebuie revizuită cel puțin la fiecare sfârșit de exercițiu financiar și, dacă se constată o modificare semnificativă a ritmului preconizat de consumare a beneficiilor economice viitoare aduse de acel activ, atunci metoda trebuie schimbată pentru a reflecta ritmul modificat.

Exemplul 4

Utilizând datele din exemplul 1 să presupunem că după un an de utilizare a utilajului de producție, ca urmare a apariției pe piață a unor echipamente tehnologice similare, dar cu o productivitate mai înaltă, entitatea a constatat că va mai putea utiliza utilajul respectiv încă doar 3 ani. Dat fiind faptul că utilajul de producție va fi exploatat într-un regim mai intens s-a decis ca amortizarea acestuia pe perioada rămasă să se calculeze conform metodei de diminuare a soldului cu majorarea normei amortizării liniare de 2 ori.

În baza datelor din exemplu amortizarea utilajului de producție se va calcula în modul prezentat în tabelul 4.

Tabelul 4

Calcularea amortizării utilajului de producție în cazul revizuirii duratei de utilizare și trecerii de la metoda liniară la metoda de diminuare a soldului

(în lei)

Anul	Costul de intrare	Baza de calculare a amortizării	Norma amortizării, %	Amortizarea anuală	Amortizarea acumulată	Valoarea contabilă
1	2	3	4	5	6	7 = 2 – 6
2015	450 000	444 000	20	$444\,000 \times 20\% = 88\,800$	88 800	361 200
2016	450 000	361 200	50	$355\,200 \times 50\% = 180\,600$	269 400	180 600
2017	450 000	180 600	50	$180\,600 \times 50\% = 90\,300$	359 700	90 300
2018	450 000	90 300	50	$90\,300 - 6\,000 = 84\,300$	444 000	6 000

Din tabelul 4 se observă că după primul an de utilizare norma amortizării a fost majorată de la 20 % la 50 %. Această modificare se datorează micșorării duratei de utilizare a utilajului de producție de la 5 la 4 ani, în rezultatul căreia norma amortizării liniare a crescut de la 20 % la 25 % ($100\% : 4 \text{ ani}$) și aplicării coeficientului 2 la această normă în legătură trecerea de la metoda liniară la metoda de diminuare a soldului. În rezultatul acestor modificări cea mai mare parte din valoarea obiectului (180 600 lei) este trecută la costuri în anul 2016, mărimea amortizării calculate în anii următori fiind în descreștere. În cele din urmă, valoarea mijlocului fix a fost amortizată integral. Dacă entitatea nu revizuia durata de utilizare și nu modifica metoda de calculare a amortizării, valoarea contabilă neamortizată a utilajului de producție la finele anului 2018 ar fi fost egală cu 94 800 lei ($450\,000 \text{ lei} - 88\,800 \text{ lei} \times 4 \text{ ani}$), sumă care reprezintă o pierdere pentru entitate.

De menționat că în practica internațională metoda de diminuare a soldului se prezintă în mai multe variante, și anume metoda cotelor/ratelor descrescătoare (metoda softy sau metoda sumei anilor duratei de viață utilă) și metoda cotelor/ratelor constante (metoda balanței dublului declin cu varianta balanței reducăției) [4].

Un alt aspect important care vizează aplicarea metodelor accelerate de calculare a amortizării mijloacelor fixe îl reprezintă utilizarea acestei metode pentru calcularea uzurii lor în scopuri fiscale. Modul de evidență și calculare a uzurii mijloacelor în scopuri fiscale este reglementat de art. 26 și 27 din Codul fiscal [2] și Regulamentul privind evidența și calcularea uzurii mijloacelor fixe în scopuri fiscale, aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 289 din 14 martie 2007 [3].

Deși metoda de calculare a uzurii mijloacelor fixe în scopuri fiscale după esența sa este o metodă accelerată, ea se deosebește de metoda de diminuare a soldului prevăzută de SNC „INC” prin următoarele:

- calcularea uzurii în scopuri fiscale se efectuează pe grupe de mijloace fixe (categorii de proprietate), ci nu pe fiecare mijloc fix în parte, cu excepția mijloacelor fixe atribuite la prima categorie de proprietate;
- determinarea uzurii în scopuri fiscale are loc anual, ci nu lunar, indiferent de data punerii în funcțiune a mijloacelor fixe;
- normele de uzură în scopuri fiscale se stabilesc în funcție de durata de utilizare a acestora conform Catalogul mijloacelor fixe și activelor nemateriale, fără a ține cont de starea mijloacelor fixe (noi sau foste în folosință);
- suma uzurii mijloacelor fixe în scopuri fiscale se determină prin aplicarea normei de uzură prevăzute pentru categoria respectivă de proprietate la baza valorică a acestora la finele anului. Mărimea bazei valorice la finele anului depinde în mare măsură de intrările/ieșirile de mijloace fixe care au avut loc pe parcursul perioadei de gestiune și nu se corelează cu valoare contabilă a acestora, deseori diferența dintre acestea fiind esențială.

Pentru ilustrarea acestor diferențe vom recurge la următorul exemplu.

Exemplul 4

Utilizând datele din exemplele 2 și 3 vom prezenta calcularea amortizării conform metodei de diminuare a soldului și a uzurii în scopuri fiscale a utilajului de producție. Pentru calcularea uzurii în scopuri fiscale vom utiliza suplimentar următoarea informație: categoria de proprietate – V, Norma uzurii în scopuri fiscale – 30 %, valoarea contabilă a categoriei de proprietate V la 01.01.2017 – 2 500 000 lei, baza valorică a categoriei de proprietate V la 01.01.2017 – 1 800 000 lei.

Tabelul 5
Calcularea amortizării (uzurii) utilajului de producție în contabilitate și în scopuri fiscale
(în lei)

Anul	Suma amortizării calculate în contabilitate	Baza valorică la finele anului	Norma uzurii în scopuri fiscale, %	Suma uzurii în scopuri fiscale	Diferența dintre sumele uzurii determinate în scopuri fiscale și amortizării calculate în contabilitate
1	2	3	4	$5 = [(3 \times 4) : 100]$	$6 = 5 - 2$
2015	180 000	450 000	30	135 000	-45 000
2016	108 000	315 000	30	94 500	-13 500
2017	64 800	220 500	30	66 150	1 350
2018	38 880	154 350	30	46 305	7 425
2019	52 320	108 045	30	32 414	-19 907
2020	X	75 632	30	22 689	22 689
2021		52 942	30	15 883	15 883
2022		37 059	30	11 118	11 118
2023		25 942	30	7 782	7 782
2024		18 159	30	5 448	5 448
2025		12 711	30	3 813	3 813
2026		8 898	30	2 669	2 669
2027		6 229	30	229	229
Total	444 000	X		444 000	0

Din tabelul 5 se constată diferențe esențiale dintre sumele uzurii determinate în scopuri fiscale și amortizării calculate în contabilitate pentru fiecare perioadă de gestiune în parte, deși sumele totale ale uzurii/amortizării coincid. Astfel, dacă în contabilitate mijlocului fix este amortizat timp de 5 ani, calcularea uzurii acestuia în scopuri fiscale are loc pe parcursul unei perioade de 13 ani, ceea ce nu corespunde realității economice. Prin urmare, metoda de calculare a uzurii mijloacelor fixe în scopuri fiscale denaturează sumele uzurii atribuite în fiecare an la deduceri în scopurile impozitării.

Dacă să admitem că utilajul de producție a fost casat în luna decembrie 2017 atunci baza valorică a acestuia, având în vedere prevederile pct. 88 din Catalogul mijloacelor fixe și activelor nemateriale, va fi determinată conform următoarei relații:

$$ИМ = 1\,800\,000 \text{ душ} - 97\,200 \text{ душ} - 2\,500\,000 \text{ душ} = 69\,984 \text{ душ}$$

unde:

1 800 000 lei – baza valorică a categoriei de proprietate V la 01.01.2017;

97 200 lei – valoarea contabilă a utilajului de producție la data casării;

2 500 000 lei – valoarea contabilă a categoriei de proprietate V la 01.01.2017.

Comparând baza valorică determinată mai sus cu baza valorică la finele anului 2017 indicată în tabelul 5 se constată o diferență în mărime de 150 516 lei (220 500 lei – 69 984 lei). Această diferență se datorează specificul metodei metoda de calculare a uzurii mijloacelor fixe în scopuri fiscale, dar care nu este justificat din punct de vedere economic.

În baza studiului efectuat putem afirma că aplicarea în contabilitate a metodei liniare de calculare a amortizării mijloacelor fixe nu asigură un nivel relevant de veridicitate a informației în situațiile financiare. În acest context, considerăm rezonabilă aplicarea metodei de diminuare a soldului pentru calcularea amortizării mijloacelor fixe, mai ales pentru acele care se supun uzurii morale. Această metodă reflectă într-un mod mai veridic modelul de obținere a beneficiilor economice din utilizarea unor astfel de mijloacelor fixe și permite minimizarea pierderilor contabile și a consecințelor fiscale suportate în urma casării lor înainte de expirarea duratei de utilizare.

Cadrul normativ contabil actual nu obligă entitățile să prezinte în situațiile financiare informații privind influența revizuirii duratei de utilizare și a modificării metodei de calculare a amortizării mijloacelor fixe asupra valorii contabile a acestora și asupra mărimii profitului (pierderii) perioadei de gestiune viitoare. În viziunea noastră această informație prezintă un interes sporit pentru utilizatorii situațiilor financiare, deoarece are o influență directă și inversă asupra profitului entității din care ulterior se vor achita dividende proprietarilor. Din aceste considerente, propunem ca această informație să fie prezentată într-o notă informativă separată în componența anexelor la situațiile financiare care să conțină următoarele elemente:

- lista mijloacelor fixe pentru care a fost revizuită durata de utilizare/modificată metoda de calculare a amortizării;
- argumentarea necesității revizuirii duratei de utilizare/modificării metodei de amortizare;
- durata de utilizare inițială și revizuită;
- metoda amortizare stabilită inițial și cea la care s-a trecut după modificare;
- valoarea contabilă la data revizuirii duratei de utilizare/modificării metodei de amortizare;
- efectul revizuirii duratei de utilizare/modificării metodei de amortizare asupra costurilor/cheltuielilor perioadelor de gestiune viitoare.

În urma analizei particularităților metodei de calculare a uzurii mijloacelor fixe în scopuri fiscale s-au depistat o serie de neajunsuri ale acesteia, care denaturează esențial sumele atribuite la deduceri în scopurile impozitării în comparație cu cele trecute la cheltuieli în contabilitate. În scopul înlăturării acestor neajunsuri propunem modificarea legislației fiscale în vigoare, în vederea calculării uzurii în scopuri fiscale conform metodei liniare, ținând cont de duratele de utilizare prevăzute în Catalogul mijloacelor fixe și activelor nemateriale. Aceste amendamente ar reduce efortul care trebuie depus pentru determinarea indicatorilor necesari pentru completarea Declarației cu privire la impozitul pe venit și ar proteja entitățile de efectele fiscale nedorite aferente sumei impozitului pe venit spre plată, care survin în urma efectuării operațiunilor cu mijloacele fixe.

Bibliografie:

1. Acte normative în domeniul contabilității. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, ediție specială, Chișinău, 2013, 649 p. ISBN 978-9975-4255-1-3
2. Codul fiscal nr. 1163-XIII din 24 aprilie 1997. În: *Contabilitate și audit*, 2015, nr. 4, 344 p. ISSN 1813-4408
3. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova pentru aprobarea Regulamentului privind evidența și calcularea uzurii mijloacelor fixe în scopuri fiscale: nr. 289 din 14.03.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2007, nr. 39-42, pp. 57-70

4. Standardele Internaționale de Raportare Financiară (SIRF) [online] [accesat 15 sep. 2015]. Disponibil: <http://mf.gov.md/actnorm/contabil/standartraport>
5. ILINCUȚĂ, Lucian-Dorel, *Contabilitatea curentă și raportarea financiară a imobilizărilor corporale*. București: Ed. Fundației „România de Măine”, 2011, 332 p. ISBN 978-973-163-593-4
6. НЕДЕРИЦА, Александр. *Об особенностях применения методов ускоренного начисления износа основных средств*. În: *Contabilitate și audit*, 2005, nr. 5, p. 8-12. ISSN 1813-4408

НОВАЦИИ КАДРОВОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКИХ СТРУКТУР В ПРОЦЕССЕ РЕФОРМИРОВАНИЯ УЧЕТА В РОССИИ

Д.э.н., проф., Тамара ВОРОНЧЕНКО,
Российская Академия предпринимательства
e-mail: vtv15@mail.ru

В статье рассмотрены проблемы формирования современных профессиональных учетно-финансовых и контрольно-аналитических кадров в условиях реформирования российских образовательной и учетной систем на основе концепции «Федеральной целевой программы развития образования на 2016–2020 гг.», Федерального государственного образовательного стандарта высшего профессионального образования по направлению «Экономика» и профессионального стандарта «Бухгалтер». Особое внимание акцентировано на необходимость повышения качества профессиональной подготовки и повышения квалификации экономистов, специализирующихся в сфере учета, анализа и аудита на основе международных стандартов и программ обучения.

Ключевые слова: профессиональные учетно-финансовые и контрольно-аналитические кадры, реформы образовательной и учетной систем, образовательные стандарты, профессиональный стандарт «Бухгалтер», трудовые функции бухгалтеров, предпринимательские структуры, новации кадрового обеспечения.

The article considers problems of formation modern professional accounting and financial control and analytical staff in the conditions of reforming the Russian educational and accounting systems based on the concept "the Federal target program of education development for 2016-2020", Federal state educational standard of higher professional education for direction "Economy" and of a professional standard "Accountant". Special attention is focused on the need to improve the quality of vocational training and advanced training of economists specializing in the field of accounting, analysis and audit based on international standards and programs for training.

Key words: professional accounting and financial control and analytical personnel, educational reform and accounting systems, educational standards, professional standard "Accounting", job accountants, business structure, innovations in personnel.

Кардинальные изменения социально-экономической модели развития современного общества, постоянные новации законодательной и нормативной базы бухгалтерского учета и аудита, ее гармонизация на основе международных стандартов, интеграционные процессы на межгосударственном уровне и внутри отдельных предпринимательских структур, появление новых сегментов предпринимательской деятельности, новых инструментов и рычагов управления, привели к необходимости проведения фундаментальных и прикладных исследований в области учета, анализа и аудита.

Реформирование российской системы бухгалтерского учета, активное внедрение в практику предпринимательских структур западных концепций и методик учета и аудита привели к приобретению ими аналитичности и функциональности, предполагающие активное участие учетно-финансовых и контрольно-аналитических кадров в создании и исполнении учетной, налоговой, управленческой и финансовой политики данных структур.

Анализ и диагностика предпринимательской деятельности становятся ведущим связующим звеном между учетом и принятием управленческих решений и основным компонентом антикризисного развития современных предпринимательских структур.

Вышеперечисленными предпосылками определены первоочередные задачи улучшения учетно-финансовой и контрольно-аналитической работы в качестве важнейшей управленческой функции. В свою очередь, перспективы развития систем учета, анализа и аудита обусловлены процессами,

происходящими в реальном секторе экономики России и в мировом сообществе и неразрывно связаны с формированием и реализацией высоких профессиональных компетенций учетно-финансовых и контрольно-аналитических кадров. В данном контексте, в настоящее время, наиболее актуальными являются вопросы применения нового федерального государственного образовательного стандарта высшего профессионального образования (ФГОС ВПО) по подготовке бакалавров и его последствия для выпускников, выбравших профиль обучения «Бухгалтерский учет, анализ и аудит», неоднократно обсуждаемый заинтересованными специалистами, особенно, с точки зрения снижения, в последнее время в России общественной значимости бухгалтерской профессии.

Мировым сообществом выработаны международные стандарты образования бухгалтеров и аудиторов, на которые ориентируются при формировании образовательных программ вузы стран Европейского Союза и США. При переходе России на рыночную модель экономики с участием зарубежных специалистов был разработан государственный образовательный стандарт высшего профессионального образования по специальности «Бухгалтерский учет, анализ и аудит». По заключению западных экспертов, уже отмененный указанный стандарт, полностью соответствовал международным образовательным учебным программам в области бухгалтерского учета и аудита. К сожалению, его многочисленные и неоспоримые достоинства были утеряны при разработке нового поколения стандартов, что привело также к потере положительного опыта, накопленного в отечественной практике подготовки бухгалтеров и аудиторов. В сложившихся условиях, предстоит, на наш взгляд, искать резервы снижения отрицательного влияния проводимых реформ на качество профессиональной подготовки выпускников, прежде всего, путем активного внедрения современных образовательных технологий, с целью повышения эффективности учебного процесса в весьма непростых условиях подготовки и переподготовки кадров в современных российских вузах и учебных центрах, аккредитованных при ИПБ России, а также в других центрах обучения и переобучения специалистов разных сфер и направлений деятельности, с учетом утвержденных в последнее время образовательных и профессиональных стандартов.

Процессы реформирования бухгалтерского учета и внедрения Международных стандартов финансовой отчетности (МСФО) в российскую систему учета сопровождаются проблемами, с которыми, как правило, сталкиваются большинство государств, пытающихся существенно изменить национальную систему учета или перейти к использованию стандартов, предназначенных для совершенно другой социально-экономической и правовой среды. Указанным проблемам посвящены многочисленные статьи и монографии российских ученых и специалистов – практиков, таких, как: А.С. Бакаев, В.Г. Гетьман, М.В. Мельник, О.А. Миронова, С.А. Николаева, О.М. Островский, В.Ф. Палий, Я.В. Соколов, А.А. Шапошников, А.Д. Шеремет, Л.З. Шнейдман и др.).

Несмотря на многочисленность работ и глубину исследований, проведенных вышеперечисленными и другими признанными не только в России, но и на международном уровне учеными, до сих пор наблюдается определенная медлительность процессов реформирования систем учета, анализа и аудита, вызванная, в том числе, кадровыми проблемами, связанными, прежде всего, с невысоким уровнем квалификации специалистов, которые должны осуществлять ведение учета в соответствии с международными стандартами и современными требованиями российской экономики.

Назревшие в рассматриваемой сфере проблемы, их существенность и значимость для преодоления все углубляющихся кризисных явлений обусловили необходимость принятия неотлагательных мер со стороны Правительства Российской Федерации, которое, распоряжением от 29.12.2014 № 2765-р утвердило Концепцию Федеральной целевой программы развития образования на 2016–2020 годы (далее – Концепция), на основании которой Мин.обр.науки России должно подготовить проект новой программы развития образования, учитывающей новации, введенные Федеральным законом от 29.12.2012 № 273-ФЗ «Об образовании в Российской Федерации» (далее - Закон № 273-ФЗ) и современные проблемы вузовской и поствузовской подготовки и повышения квалификации учетно-финансовых и контрольно - аналитических кадров.

Среди обозначенных в Концепции проблем, на наш взгляд, следует выделить демографическую ситуацию, которая «продолжает оставаться серьезным фактором, влияющим на развитие российского образования» [4, разд. IV]. В частности, в 2015-м году количество выпускников средних школ в России составило всего 630 тыс. человек, что, в два раза меньше, чем десять-пятнадцать лет тому назад. Причинами такой неблагоприятной для страны ситуации, являются, прежде всего, проводимые в последние два десятилетия социально-экономические реформы, приведшие к значительному ухудшению качества жизни многих россиян. По данным официальной статистики, в 2014 г. в России за чертой бедности, установленной, на явно заниженном уровне, в размере 7915 руб., т.е., в месяц на человека, проживали 15,7 млн. человек [7]. При этом, по оценкам ряда экономистов, их свыше одной

трети от общего числа населения страны. Уменьшение числа учащихся в школах и студентов в вузах и колледжах приведет уже в ближайшие годы к сокращению в сфере образования более двух миллионов педагогов. В соответствии с Концепцией предполагается сократить в России 40% вузов и 80% филиалов, а «в связи со значительной численностью высвобождаемых работников высшего образования возникает необходимость создания механизма социальной адаптации и профессиональной переподготовки указанной категории работников в целях своевременной ориентации их на современном рынке труда» [4, разд. IV].

Как отмечает, в частности, в своих статьях В.Г. Гетьман, обозначенная «проблема заключается в том, что совершенно неоправданно переподготовка всех высвобождаемых педагогов вузов. Здесь требуется дифференцированный подход. В отдельных развитых странах, например во Франции, где более 90% вузов государственные, если высвобождаемых преподавателей в одном вузе из-за сокращения объемов учебной нагрузки не удастся устроить на работу в другом государственном вузе, тех из них, кто не доработал до выхода на пенсию 10 лет, отправляют на пенсию, а эти 10 лет засчитывают в отработанный трудовой стаж [6]. Подобную норму социальной защиты, на наш взгляд, следует предусмотреть и в российском законодательстве, с целью повышения престижа и мотивации труда преподавателей вузов. С этой целью, необходимо в законодательном порядке приравнять их к государственным служащим в части социального пакета, которого у преподавателей многих вузов нет, обеспеченности жильем, порядка начисления пенсий, медицинского обслуживания и т.д., тем более, что, в отдельных странах постсоветского пространства, эти меры реализованы и успешно действуют.

Наряду с другими положениями, вышеупомянутая Концепция, направлена на повышение конкурентоспособности, включая международную, отечественных вузов. К сожалению, действующие сейчас федеральные государственные образовательные стандарты высшего профессионального образования (ФГОС ВПО) имеют множество изъянов и, как следствие, не способствуют достижению указанной цели. Для их устранения, следовало бы, на наш взгляд, изменить концептуальные подходы к их разработке, руководствуясь, при этом, в частности, по направлению «Бухгалтерский учет, анализ и аудит», общепризнанными международными документами, таких как: Международные стандарты образования бухгалтеров, созданные Международной федерацией бухгалтеров (IFAC) и Типовая программа учебной подготовки бухгалтеров, разработанная Межправительственной рабочей группой экспертов по международным стандартам учета и отчетности при Совете по экономическому развитию и торговле Организации Объединенных Наций (ЮНКТАД), а также прогрессивной практикой зарубежных вузов в рассматриваемой области, базирующаяся на запросах современного предпринимательства, в целях формирования профессиональных компетенций, которыми должен обладать бухгалтер, эффективно осуществляющий свою деятельность в современных предпринимательских структурах.

К разработке таких стандартов должны быть привлечены профессионалы в области бухгалтерского учета, анализа и аудита, имеющие не только большой педагогический, но и практический опыт работы в рассматриваемой сфере, представители работодателей, в лице действующих главных бухгалтеров, имеющие значительные достижения в своей деятельности, а также представители других смежных профессий. Такая практика и технология разработки образовательных стандартов принята во многих странах.

В настоящее время, как отмечает в своих достаточно эмоциональных и проникнутых страданием болью за потерю престижа и значимости профессий бухгалтера и аудитора, В.Г. Гетьман, «среди разработчиков стандартов, оказывается много случайных людей, часто не имеющие никакого представления о специальности, для которой они создают образовательный стандарт. Так, в составе лиц, разработавших ныне действующее третье поколение ФГОС ВПО по направлению «Экономика», куда входит, как известно, и профиль «Бухгалтерский учет, анализ и аудит», не было ни одного профессионального бухгалтера либо лица, имевшего бы базовое высшее образование в области бухгалтерского учета, анализа и аудита. В результате стандарт третьего поколения оказался весьма ущербным, в рамках которого невозможно подготовить высококлассных специалистов в данной области на уровне современных требований, предъявляемых Международной федерацией бухгалтеров к их профессиональному мастерству. В результате жизненный цикл образовательных стандартов третьего поколения, в том числе и по направлению «Экономика», оказался весьма коротким. Сейчас, как известно, происходит их пересмотр и создание нового варианта стандартов, которое получило название «поколение 3+». Одна из основных целей этой работы, продекларированных Мин.обр.науки России, состоит в том, чтобы данные стандарты были максимально приближены по своему содержанию к передовой международной практике,

накопленной в ведущих вузах Запада по подготовке соответствующих специалистов. Но чтобы эта цель не осталась лишь благим намерением, а была реально достигнута, необходимо проделать большой объем работ, отказаться от многих устаревших догм, присутствующих в ныне действующем образовательном стандарте» [6].

Мы полностью согласны и поддерживаем позицию таких ученых, как Бакаев А.С., Гетьман В.Г., Грязновой А.Г., Мельник М.В., Палий В.Ф., создавших и успешно развивающих российскую учетно-аналитическую науку и практику, в необходимости:

- осуществления подготовки учетно-финансовых и контрольно-аналитических кадров в вузах по отдельному направлению «Бухгалтерский учет, анализ и аудит», а не в рамках направления «Экономика», в котором, как показывает практика последних лет, невозможно достичь поставленной цели;
- дополнительного анализа при выборе учебной программы зарубежного университета, по которой будут обучаться студенты в отечественном вузе;
- перехода от принципа формирования образовательных стандартов, базирующихся на наборе установленного перечня учебных дисциплин, в число которых нередко попадали предметы, не имеющие отношения к бухгалтерскому профессиональному образованию, к компетентностному подходу обучения студентов в соответствии с существующими профессиональными требованиями.

В данной связи, следует, на наш взгляд, отметить, что некоторые надежды реализации одного из главных направлений процесса реформирования бухгалтерского учета в соответствии с МСФО, касающегося кадрового обеспечения и формирования общественно-признанной бухгалтерской профессии, были связаны с разработкой и принятием Федерального закона «О бухгалтерском учете» от 06.12.2011 № 402-ФЗ (далее - Закон № 402-ФЗ). Приходится констатировать, что данное событие не приблизило к успешному решению данной проблемы, как ожидалось, так как, в упомянутом законе:

- ✓ не конкретизируется, что следует понимать под высшим профессиональным образованием в области бухгалтерского учета и аудита (например, профильный бакалавриат, прикладной бакалавриат, соответствующая магистерская программа и т.д.);
- ✓ для лиц, на которых возлагается ведение бухгалтерского учета, допускается любое высшее образование;
- ✓ не конкретизируется применяемость отдельных статей, (ч.2 с.7, ч.2 ст.30) закона в отношении лиц, на которых по состоянию на день вступления в силу данного документа уже возложено ведение бухгалтерского учета;
- ✓ отсутствуют какие-либо требования к главным бухгалтерам организаций, не перечисленных в статье 7 Закона № 402-ФЗ;
- ✓ не предусмотрено обязательное членство бухгалтеров в профессиональные сообщества и объединения или хотя бы установление более жестких и понятных требований к образованию и повышению квалификации главных бухгалтеров [1].

Несмотря на множество нерешенных проблем в рассматриваемой области, следует отметить, что, в последнее время, руководство страны предпринимает определенные действия и принимает меры по устранению существующих недостатков в сфере профессиональной подготовки специалистов. Еще в конце 2013 года Президент РФ Владимир Путин выступил на совещании по разработке профессиональных стандартов, подчеркнув их особую важность для развития экономики, для рынка труда и практически для каждого работника. Сама система профстандартов в России была введена еще в декабре 2012 года. Тогда Президент РФ подписал Федеральный закон от 3 декабря 2012 года № 236-ФЗ «О внесении изменений в Трудовой кодекс Российской Федерации и статью 1 Федерального закона «О техническом регулировании», в котором было закреплено понятие профессионального стандарта, поставив перед Министерством труда и социальной защиты Российской Федерации задача разработать и утвердить к 2015 году 800 профстандартов, в том числе, для бухгалтеров.

Министерство труда и социальной защиты Российской Федерации занялось разработкой профессиональных компетенций (профессиональных стандартов), которыми должны обладать специалисты разных направлений и профилей, в том числе, бухгалтеры, на основе которых должны формироваться образовательные стандарты для разных уровней подготовки выпускников (бакалавры, магистры, аспиранты). Качество стандартов зависит в немалой степени от того, насколько тщательно проведены исследования профессиональных функций современных бухгалтеров на различных участках учета, причем в разных отраслях, в предприятиях и организациях разных форм собственности, а также в разнообразных предпринимательских структурах, моделях ведения бизнеса и т.п.

К настоящему времени, Министерство труда и социальной защиты Российской Федерации подготовило и утвердило профессиональный стандарт «Бухгалтер» [5], заслуживающий, в целом, положительной оценки, хотя и с рядом уточнений, так как, его содержание имеет немало резервов для улучшения, вызванные тем, что:

- профессиональный стандарт не учитывает различий в наборе обязательных компетенций, которыми должен обладать бухгалтер, порождаемых сферами его деятельности, величины предприятия и объемов его деятельности. В профессиональном стандарте указаны, в частности, требования к лицу, занимающему должность главного бухгалтера, в части образования, обучения и опыта практической работы. Относительно образования отмечено, что главный бухгалтер должен иметь «высшее образование или среднее профессиональное образование». На основе указанных требований, непонятно, каким высшим или средним образованием: техническим, юридическим или экономическим должен обладать соискатель данной должности. На наш взгляд, в стандарте вместо указанного общего требования к образованию, следовало бы записать, что главный бухгалтер должен иметь, по меньшей мере, высшее или среднее экономическое профессиональное образование и, предпочтительно, не просто экономическое, а экономическое по профилю/специальности. Кроме того, если ориентироваться на международные стандарты, то необходимо было бы добавить также технологическое и юридическое образование, что служит критерием для западных специалистов соответствующего уровня и профиля профессиональной деятельности;

- неправомерно и нецелесообразно утверждение нормы, предусматривающей, что главный бухгалтер публичной и другой общественно значимой компании может не иметь высшего образования, а обладать только средним профессиональным;

- Учитывая существование, в настоящее время, трех уровней высшего образования: бакалавриата, магистратуры и аспирантуры, полагаем, что, в профессиональном стандарте для лиц, занимающих должность главного бухгалтера, следовало бы прописать, на каких хозяйствующих субъектах (малых, средних или крупных) они должны иметь соответствующий уровень высшего профессионального образования;

- в профессиональном стандарте, как в отношении главных бухгалтеров, так и других бухгалтеров, оказались вне рассмотрения лица с неоконченным высшим образованием, в том числе, осуществляющие обучение в вузах без отрыва от производства и работающие на соответствующих должностях, которых также необходимо определить;

- имеются недостатки принципиального характера в требованиях к опыту практической работы главного бухгалтера, который, обязан иметь «не менее пяти лет из последних семи календарных лет работы, связанной с ведением бухгалтерского учета, составлением бухгалтерской (финансовой) отчетности либо с аудиторской деятельностью, при наличии высшего образования — не менее трех лет из последних пяти календарных лет» [5]. По нашему мнению, следовало бы уточнить, что речь идет не просто о наличии высшего образования, а конкретного высшего экономического образования, а срок трудового стажа для лиц, претендующих на должность главного бухгалтера среднего, тем более, малого предприятия, целесообразно было бы сократить не менее чем в два раза. Следовало бы также расширить перечень должностей по прежней работе, дающих право работать главными бухгалтерами предпринимательских структур, в число которых можно было бы включить преподавателей вузов, имеющих ученую степень по специальности «Бухгалтерский учет, статистика»;

- в отношении главных бухгалтеров содержится немало положений, носящих слишком общий характер, например, что должен знать: «судебную практику по вопросам бухгалтерского учета» или «передовой отечественный и зарубежный опыт в области управления процессом формирования информации в системе бухгалтерского учета» и т.д.;

- нет требований о минимальном количестве пакетов прикладных программ по профилю/специальности, с которыми он должен уметь работать, а это, как известно, одно из важнейших требований, предъявляемых к их профессиональному мастерству;

- много вопросов вызывает содержание профессионального стандарта, относящееся к обычным бухгалтерам, в отношении которых ничего не сказано относительно составления бухгалтерской отчетности, хотя, на практике бухгалтеры разного уровня обязательно выполняют хотя бы часть работ, связанных с формированием отчетности.

При разработке образовательных стандартов для бухгалтеров и аудиторов разных уровней (бакалавр, магистр, аспирант), в основе которых должен лежать профессиональный их стандарт, необходимо учитывать перечисленные выше недостатки.

Резюмируя вышеизложенное, отметим, что учет, анализ и аудит сегодня становятся все более востребованным в предпринимательских структурах разных сфер деятельности. Они являются условиями цивилизованных экономических отношений, служат обоснованием принимаемых решений на различных уровнях управления. В данном контексте, универсальность методических подходов, наличие современной информационной базы и широкий выбор аналитического инструментария должны способствовать превращению практического учета, анализа и аудита в креативные виды управленческого процесса, позитивному развитию предпринимательской деятельности, а также возрождению экономической культуры российских предпринимательских структур. Решением указанных задач призваны заниматься современные учетно-финансовые и контрольно-аналитические кадры, подготовленные в соответствии с утвержденными государственными образовательными и профессиональными стандартами, разработанными с учетом требований международных норм и правил, учитывающие прогрессивный зарубежный опыт и положительные национальные традиции.

Принимая во внимание новации в части требований к формированию учетно-финансовых и контрольно-аналитических кадров, в целях повышения престижа и значимости бухгалтерской профессии, следует, на наш взгляд, провести серьезное реформирование и профессионального образования бухгалтеров и аудиторов. В этой связи, наряду с научным и профессорско-преподавательским сообществом, должны активно участвовать в разработке основных образовательных программ в области учета, анализа и аудита и в итоговой государственной аттестации выпускников вузов и профессиональные сообщества. Кроме того, они должны принимать участие в формировании и реализации образовательных программ дополнительного профессионального образования и повышения квалификации, в том числе, через систему аккредитованных учебно-методических центров. При этом, особое внимание должно быть уделено формированию целевых аудиторий в зависимости от уровня образования, квалификации, профессионального стажа и функциональных обязанностей слушателей.

Проблемы кадрового обеспечения предпринимательских структур, в условиях реформирования бухгалтерского учета смогут быть решены только при условии, что профессиональные сообщества, наряду с российскими вузами и центрами послевузовской подготовки и повышения квалификации кадров, будут вести не формальную, а целенаправленную работу по развитию профессии, при обязательном членстве в профессиональном сообществе учетно-финансовых и контрольно-аналитических кадров, обладающих достаточно высоким уровнем знаний, умений, навыков и компетенций, предусмотренных образовательными и профессиональными стандартами и характеризующие их подготовленность к выполнению любого вида профессиональной деятельности, включая: ведение бухгалтерского учета, составление бухгалтерской отчетности, осуществление внутреннего контроля, проведение налогового консультирования и управление финансами предпринимательских структур.

Литература:

1. Федеральный закон «О бухгалтерском учете» от 06.12.2011 № 402-ФЗ.
2. Федеральный закон от 29.12.2012 № 273-ФЗ «Об образовании в Российской Федерации».
3. Федеральный закон от 3 декабря 2012 года № 236-ФЗ «О внесении изменений в Трудовой кодекс Российской Федерации и статью 1 Федерального закона «О техническом регулировании».
4. «Концепция Федеральной целевой программы развития образования на 2016–2020 годы», утвержденная распоряжением Правительства Российской Федерации от 29.12.2014 № 2765-р.
5. Профессиональный стандарт «Бухгалтер», утвержденный приказом Министерства труда и социальной защиты Российской Федерации от 22.12.2014 № 1061н.
6. ГЕТЬМАН В.Г. *Современные проблемы вузовской подготовки бухгалтеров и аудиторов и пути их решения* // Учет. Анализ. Аудит, № 4 / 2015, с.80-89.
7. КУЗНЕЦОВА Т. *Больше официальной. Инфляция за 2014 год — больше 30%* // Аргументы и факты. 2015. № 1–2.

TARIFF POLICY OF THE LOGISTICS SYSTEM OF THE CITY PUBLIC TRANSPORT

*Assoc. Prof. Levan SABAURI,
Ivane Javakhishvili Tbilisi State University*

The article discusses the important part of the tariff policy of transportation of passengers by public transport, which plays a significant role in the formation of a general transportation tariff. The recommendations, given in the article, are mainly related to a Georgian example which may also be applicable to other countries, especially considering that in the process of preparation of the article the current situation at the post-soviet states (Russia, the Ukraine, Belarus) was also examined and taken into account, and the presented methodology is a combined version of that experience.

The shift from the soviet planned economy model to the market economy principles was not easy for post-soviet states. Complete disruption of the management of certain areas of public agriculture had an important impact on the economies of some countries, the imprints of which are present even today. In this article I would like to discuss one of such problematic issues, which refers to the tariff policy of the public transport of the city.

In order to ensure stable operation of the public transport of the city in the current conditions, it is crucial to improve the normative and legislative base, to form effective economic stimuli for its operation and also to provide similar economic conditions for public and private transport. Development of various forms of property is an important factor for increasing competition at the transportation service market, for broadening nomenclature of this services and reducing its cost, and for attracting private capital and investments for the implementation of the transportation complex development projects.

Despite the financial support provided by regional and financial authorities, public transport enterprises are experiencing financial downfall, which depends on many factors. In this article I would like to focus on only one factor, namely the tariff policy of transportation of the passengers.

The shortage of the funds is considerably increasing by maintaining the low level of transportation tariffs. The tariff should be changed taking into account the improvement of the quality of transportation services and the dynamics of actual salary of people and their living standards. However, the transportation tariff is usually adjusted at inappropriate times and inadequately for the passengers, who use public transport of the city. In this regard, not only the tariff rates but also the unit volume of the transportation expenses and the general expenses of the people, travelling by public transport, are considerably different in the various cities of Georgia. It is important to consider the tariff policy of the logistics system when determining the tariffs.

“The logistics approach suggests the presentation of the public production as an entire integrated and interrelated system, rather than its division in stages and phases” [1]. The same may apply to the provision of transportation services. Meeting the customers’ demands is an important aspect of logistics. “Logistics aims to use the system effectively as a whole, rather than its individual parts, by maximum satisfaction of the demands. When talking about the principle, which is the basis of logistics – a systems oriented approach, the process of transportation of the passengers may be presented as a system. People’s need for transportation (the demand) and the provision of certain amount of rolling stock are the inputs of the system. The output of the system is timely transportation of passengers to their places of destination. The system must have certain limitations, such as: compliance with the predetermined high-speed mode of the bus traffic, provision of comfort to the passengers, achieving the financial performance indicators by the motor transport enterprises, etc. The goal of the system is to ensure timely and quality satisfaction of the demand for transportation of passengers and their transportation to the places of destination [1, 2, 3, 4].

The operation of the public transport system of the city is divided as follows: the transport enterprises are interested in gaining maximum possible profit from the transport operations, municipal government bodies are interested in minimizing the load on the budget, while passengers are interested in the affordability of the services of the public transport from the standpoint of their tariff rates. Besides, the system should be focused on the high quality of the rendered services [5].

The developed methodology considers the solvent demand of the population, the quality of transportation (quality indicators – capacity utilization ratio and the regularity ratio) and the profitability, the profitability of the public transport production [6,7]. Under this methodology transportation tariffs are calculated in four stages.

At the first stage the minimum tariff of transportation is determined (T_{min}). This tariff rate provides the public transport enterprise with the required income. The tariff, which is lower than (T_{min}), will result in loss for the enterprise.

At the second stage the maximum tariff of transportation is determined (T_{max}). This tariff is calculated taking into account the solvent demand of the population. In this case the average income per person of the population and the portion of the transportation expenses in the average monthly income of the city residents are considered. If the tariff is above (T_{max}), the population cannot pay the transportation fare at the public transport.

At the third stage the transportation tariff must be calculated taking into account the quality indicator (T_q). In the calculation of (T_q) the following quality indicators are included: the capacity utilization ratio of the rolling stock and the traffic regularity indicator. This will ensure satisfaction of the population's demands for all transportation routes, the use of the rolling stock with proper capacity in order to provide appropriate quality services, regularity of the traffic (by considering the regularity ratio in the calculation of the transportation tariff) and provision of appropriate comfort to the passengers during transportation (if the correlation of the normative ratio with the factual ratio of the rolling stock capacity utilization is high).

The fourth stage includes comparison of the tariff, calculated taking into account the quality indicator (T_q), to the minimum (T_{min}) and maximum tariffs (T_{max}). On the basis of this comparison the following recommendations are drawn up by applying the logistic approach related to the calculation of the transportation tariff. Besides, it is assumed that the transportation tariff equals to the tariff, which is calculated taking into account the quality (T_q).

1. If $T_{min} < T_{max}$ and $T_q > T_{min}$, the municipality can determine the transportation tariff according to the quality of provided services, taking into account the quality (T_q) from the minimum tariff (T_{min}) to the maximum tariff (T_{max}).

2. If $T_{min} < T_{max}$ but $T_q < T_{min}$, in such situation the enterprise experiences loss. The transportation tariff must be increased considering the (T_q) to the minimum tariff (T_{min}), and also the transportation quality must be improved. In this case more rolling stocks may be used on a route, which will result in lower capacity utilization ratio and the reduced passengers' expectation time at the stops, i.e. the public transport movement intervals will be reduced. Or the traffic regularity ratio should be increased by performing the number of travels which is closer to the planned number of travels.

3. If $T_{min} < T_{max}$ but $T_q > T_{max}$, it is advisable to reduce the transportation tariff to the maximum tariff (T_{max}) taking into account the transportation quality (T_q), but the appropriate quality must be maintained.

According to the logistics approach the interests of all the parties, involved in the process of transportation of the passengers, should be taken into consideration and also the expenses must be minimized. In this regard and in light of the above stated problems, the principles of the tariff policy may be developed regarding the transportation of passengers in the city, which will be based on the logistics approach:

1. Profitability of transportation. In the formation of the transportation tariff the interests of the public transport enterprises must be taken into account. The following must be included in the calculation of the transportation tariff: the forecast expenditures related to the transportation of passengers, the planned profit, the amount of the subsidy related to the transportation of the preferential category passengers, and the insurance additive for life, health and property insurance. In addition, the forecast expenditure related to the transportation of passengers must be determined taking into consideration the inflation processes (i.e. the inflation index).

2. The affordability of the services provided by the public transport to the population from the standpoint of the level of transportation tariffs. The passengers' interests must be taken into account in determining the transportation tariff. Thus, the following must be taken into account in the calculation of the transportation tariff: average monthly salary of the city residents, the level of expenses of the population related to the services rendered by the public transport of the city and monthly average number of travels.

3. Considering the quality in determining the tariff. The performed analysis showed that basic indicators, which may be included in the calculation of the transportation tariff, are the capacity utilization ratio and the traffic regularity ratio of the rolling stocks.

Therefore, when organizing transportation of the passengers, taking into account the tariff policy principles and the tariff calculation methodology the level of the transportation tariff will be determined, which is based on the logistics approach. Of course other alternative methods may also be applied, but I think that in the formation of the tariff policy more attention must be paid to the calculation of the transportation tariff by logistics approach.

Reference:

1. Fundamentals of Logistics: Textbook for Universities/ V.A. Gudkov, L.B. Mirotin, S.A. Shiriaev – Telecom, 2010. – p.351.
2. Logistics: the integrated supply chain J. Bauepsocks, J. Closs. Second edition, Olympus-Business, 2008. P. 640.
3. Logistics: Public passenger transport: The textbook for students of economic Universities – L.B. Mirotin. Exam, 2003. P. 224
4. Models and methods of the theory of Logistics: Textbook. Second edition, Piter, 2007. P.448
5. Optimization of Logistics costs in the municipal passenger transport A.V. Gruzenko, E.A. Mamaev. 2009. p. 140-145.
6. FLORA J. Options for Bus Transport: The Overseas Experience. World bank. October 1995. P.1.
7. SCHLEY F. Urban transport strategy review experiences from Germany and Zurich. Deutsche Gesellschaft fur Technische Zusammenarbeit. January 2001. P.1.

ПУБЛИЧНОСТЬ КАК ТРЕБОВАНИЕ К ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ОТНОШЕНИЙ В УКРАИНЕ

*К.э.н., Максим ЯЦКО,
Ужгородский национальный университет
maksym.yatsko@uzhnu.edu.ua*

Современное состояние экономического развития Украины, характеризующееся спадом производства, безработицей и значительными негативными тенденциями, показывает неэффективность экономических решений, что с одной стороны вызвано агрессией против территориальной целостности Украины, а с другой – слабой системой менеджмента, как на уровне государства, так и на уровне субъектов хозяйствования.

Одной из причин такой ситуации является недостаточность использования информации об имеющихся ресурсах и осуществлены операции, в основном содержащейся в финансовой отчетности. Это вызвано, в большей степени, не отсутствием осознания менеджмента в верности этого направления, а в отсутствии или ограниченности доступа к такого рода информации.

Поэтому, необходимо увеличение уровня доступности финансовой отчетности путем внедрения нового ее требования – публичности, как требования необходимого для современного этапа развития экономической системы и экономических отношений.

Одним из неоспоримых источников информации о деятельности предприятия является финансовая отчетность.

Пилипенко Л. отмечает «финансовую отчетность в современной экономической среде необходимо рассматривать как общественно важный информационный инструментарий репрезентации финансово-имущественного состояния и результат деятельности субъектов рыночной экономики», дополняя – «для обеспечения полезности показателей финансовой отчетности в стандартах бухгалтерского учета как международных, так и национальных, заложенные в основном анонсированы требования к информации, в ней содержится» [2]. Безусловно, информация представлена в финансовой отчетности должна соответствовать определенным критериям и требованиям, однако это внутренние требования. Необходимыми, для обеспечения устойчивого экономического развития, есть еще ряд внешних требований, среди которых уместность, сопоставимость и публичность (доступность).

Доступность, как требование к финансовой отчетности, указывают и ведущие ученые в области бухгалтерского учета, в частности Кирейцев Г.Г. [3, с. 130].

Такое требование (доступность) в современных условиях должно перейти на уровень публичности. Доступность – характеристика, по которой финансовая отчетность будет получена пользователями только при условии их определенных действий, а публичность обязывает предприятие осуществить действия, по размещению финансовой отчетности в сети интернет или в печатных изданиях. То есть осуществить ряд мероприятий по представлению финансовой отчетности общественности.

В условиях, когда информационные технологии являются неотъемлемой частью хозяйственной жизни размещения финансовой отчетности в интернете на специализированных порталах или на

собственных сайтах не вызывает больших затрат времени и ресурсов. Поэтому, от таких действий увеличивается доступ к информации, а значит и качество решений пользователей. Только на основе повышения качества решений экономических субъектов можно обеспечить расширенное воспроизводство.

Результаты хозяйствования, полученные с помощью и по использованию природных ресурсов государства или его человеческого капитала – наемных работников, не могут быть чем-то закрытым, и ограниченным в доступе. Наоборот, они должны показывать наиболее рентабельные сферы экономической деятельности и обеспечивать переток капиталов на основе рыночных методов – наиболее приемлемых в современных экономических системах.

Важность обеспечения публичности финансовой отчетности напрямую вытекает из общей цели бухгалтерского учета. Задачи бухгалтерского учета должны быть сформированы или поставлены так, чтобы это не ограничивало публичность результата учета.

Требования по повышению публичности финансовой отчетности звучат и из уст практиков. Мушински Р. отмечает о необходимости создания общенациональной системы открытого доступа к финансовой отчетности. По мнению практика, такая система способствовала бы соблюдение компаниями правил управления предприятием: государственный орган, который получает финансовую отчетность ООО, будет требовать утверждения этой отчетности главным органом компании – общим собранием учредителей [1, с. 86].

Требование публичности похоже на требования гласности, но по охвату явлений значительно шире последнего. Публичность предполагает открытость субъектов хозяйствования, прозрачность деятельности в пределах официально установленных рамках (в частности через финансовую отчетность).

Выводы. В сложных экономических условие необходимость использования всех внутренних резервов возможна только с помощью качественного использования всего массива информации, львиная доля которого принадлежит финансовой отчетности. Поэтому требование публичности финансовой отчетности является требованием времени и требует скорейшей адаптации. Публичность – это принцип и требование демократического государства. Невозможно обеспечить значимое экономическое развитие государства без применения такого принципа. Именно он поддерживает инициативу и указывает на недостатки во всей системе регулирования экономического развития.

Список использованных источников:

1. МУШИНСЬКИ Р. *Используйте Вашу финансовую отчетность!* / Р. Мушинськи // Аудитор України. - № 12. – 2013.- с. 86-87

2. ПИЛИПЕНКО Л.М. *Фінансова звітність: відповідність сучасним інформаційним потребам управління та регулювання ринковою економікою* / Л. М. Пилипенко. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/13834/1/35_230-233_Vis_720_Menegment.pdf

3. СИДОРЕНКО Р. В. *Вимоги до фінансової звітності в сучасних умовах господарювання* / Р. В. Сидоренко // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»: збірник наукових праць / ред. кол.: І. Д. Пасічник, О. І. Дем'янчук. – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2013. – Випуск 24. – С. 128–131.

ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В XXI СТОЛЕТИИ

*Д.э.н., проф., Сергей ЛЕГЕНЧУК,
Житомирский государственный технологический университет,
г. Житомир, Украина
legenchyk@list.ru*

The reasons for the need to highlight tendencies of accounting development have been disclosed. The necessity of considering tendencies of accounting development as a professional activity, as a practice, as a scientific research and as an academic discipline have been grounded. The main tendencies of accounting development in the XXI century have been allocated: 1) as a professional activity – changing the status of an accountant in the company; 2) as a scientific activity – the widespread use of interdisciplinary and transdisciplinary approaches in scientific accounting research; 3) as a practical activity – accounting reflection of resources which is not always recognized as enterprises assets, as well as providing non-

financial information and the probabilistic nature of the forecast, which ensures effective management decisions; 4) as a discipline – a demand for the implementation of advanced course “Accounting Theory”.

Key words: *accounting development tendencies, accounting theory, accounting as a science, accounting research, postindustrial economics.*

Актуальность темы исследования. Цивилизационная трансформация общества, обуславливающая постепенный переход экономики в постиндустриальную фазу своего развития, выдвинула новые требования перед бухгалтерским учетом, как основной обеспечивающей информационной системой управления предприятием, что обуславливают необходимость его соответствующей модификации.

Современными учеными-бухгалтерами еще не разработаны общие правила и порядок такой модификации к требованиям постиндустриальной экономики, хотя значительное количество ученых отмечают о необходимости внесения коррективов в существующую систему бухгалтерского учета. Например, проф. В.Ф. Палий [2, с. 3] посвятил значительное количество публикаций популяризации этого вопроса. Поскольку современные тенденции развития бухгалтерского учета и отчетности во многом определены стремлением преодолеть основные недостатки бухгалтерского учета [1, с. 3], то для разработки правил и общей модели модификации бухгалтерского учета, которые послужили бы средством для снижения хаотизации бухгалтерских научных исследований, необходимым является определение существующих тенденций его развития.

Анализ последних исследований и публикаций. Выделению тенденций развития бухгалтерского учета посвящены исследования И.Н. Богатой, С.Ф. Голова, С. Зеффа, М.Р. Мэтьюса, В.Ф. Палия, М.Х.Б. Переры, М.С. Пушкаря, А. Риан-Белькаоя, Я.В. Соколова, Н.Н. Хахоновой, А.Н. Хорина, Э. Хоупвуда, Л.А. Чайковской и др.

Проведенный анализ подходов исследователей позволил установить, что выделяемые авторами тенденции характеризуются значительной разносторонностью, что не позволяет объединить их в единую взаимосвязанную систему. Для разрешения этой проблемы необходимо выделять тенденции развития учета как профессиональной деятельности, практической деятельности, сферы научных исследований и как учебной дисциплины. Использование такого подхода позволяет объяснить несравнимость предложений дальнейшего развития бухгалтерского учета, выделяемых отдельными авторами.

Целью исследования является выявление и обоснование тенденций развития бухгалтерского учета в XXI столетии, детальное изучение которых позволит сформировать комплекс мер по формированию опережающего пути развития бухгалтерского учета как основы информационной системы современных предприятий.

Изложение основного материала. Развитие теории и методологии бухгалтерского учета в современных условиях хозяйствования происходит путем формирования и интенсификации тенденций, которые в целом определяют общие перспективы и наиболее актуальные направления дальнейших бухгалтерских научных исследований. Вообще тенденции развития можно выделять для групп стран одной модели, общемировые тенденции, а также тенденции развития учета в отдельно взятой национальной системе бухгалтерского учета.

Тенденции в сфере бухгалтерского учета следует делить на тенденции развития учета как профессиональной деятельности, тенденции усовершенствования (смещения акцентов) бухгалтерских научных исследований, тенденции развития учета как практической деятельности и тенденции развития учета как учебной дисциплины.

Первая тенденция, характерная для изменения НСБО Украины и стран постсоветского пространства - совершенствование теоретико-методологических основ бухгалтерского учета, разработка учетной системы, ориентированной на обеспечение растущих потребностей рыночных агентов, обусловленная переходом от редистрибутивной экономики к рыночной. И хотя данный процесс в Украине уже можно признать практически завершенным в связи со стандартизацией национальной системы бухгалтерского учета, все же остаются нерешенными отдельные проблемы адаптации рыночных элементов учетной методологии к реалиям отечественной учетной практики. В то же время постоянно происходит и совершенствование самого рынка, усложнение его инфраструктуры, появление новых рыночных механизмов, предусматривает необходимость адаптации существующих учетных теоретико-методологических ценностей в новых условиях функционирования рыночной экономики.

Вторая тенденция – изменение и совершенствование методологического инструментария экономической науки, предусматривает широкое применение институционального анализа для

решения проблем в сфере бухгалтерского учета. Понимание бухгалтерского учета как отдельного социально - экономического института по собственному институциональной средой позволяет в целом сформулировать фундаментальные ориентиры реформирования национальной системы бухгалтерского учета, уточнить место бухгалтерского учета в составе системы экономических наук. Использование институционального инструментария для анализа проблем в сфере бухгалтерского учета как науки и практической деятельности позволяет под другим углом зрения посмотреть на нерешенные проблемы, предложить пути их решения, нестандартные для традиционной методологии бухгалтерских научных исследований.

Третья тенденция формируется в контексте перехода отдельных экономик от индустриальной экономики к постиндустриальной, что приводит к необходимости уделения большего внимания факторам неоощутимой, интеллектуальной природы, которые начинают выступать основными факторами генерирования стоимости предприятия. При таких условиях в передовых научных исследованиях происходит смена акцентов с материальных объектов к нематериальным, из сферы производства в сферу услуг, которые теперь выступают приоритетными объектами бухгалтерского наблюдения. Переход к постиндустриализму меняет подходы к функционированию системы управления предприятием, также предусматривает необходимость разработки адекватных им путей совершенствования системы учетно-аналитического обеспечения современного управления.

Развитие учета как практической деятельности характеризуется наличием изменений в методологии ведения бухгалтерского учета. Проведенный анализ предложений исследователей по поводу выделения тенденций развития бухгалтерского учета позволил выделить два направления: 1) тенденции развития учета в целом и 2) тенденции развития бухгалтерской отчетности.

Основными тенденциями развития бухгалтерского учета в целом являются:

- включение в состав объектов бухгалтерского учета не только собственности предприятия, а всех ресурсов, над которыми осуществляется контроль;
- основной целью учета становится не только определение финансового результата деятельности предприятия, а обеспечение принятия эффективных управленческих решений на основе бухгалтерской информации;
- использование вместо исторических оценок оценки по справедливой стоимости и прогнозных оценок.

Основными тенденциями развития бухгалтерской отчетности являются:

- необходимость предоставления информации перспективного и прогнозного характера;
- предоставление нефинансовой информации об основных факторах, генерирующих стоимость для предприятия;
- предоставление финансовой информации об объектах постиндустриальной экономики (человеческом капитале, инновационной деятельности, торговых марках и брендах);
- предоставление финансовой и нефинансовой информации об экологической и социальной деятельности предприятия;
- ориентация в предоставлении бухгалтерской отчетности не на конкретную группу пользователей, а создание «общепользовательской» ориентации бухгалтерской отчетности.

На основе обобщения существующих подходов к выделению тенденций развития бухгалтерского учета разработано следующую матрицу (табл. 1).

Таблица 1

Матрица тенденций развития бухгалтерского учета

Тенденции развития бухгалтерского учета в целом	Тенденции развития отчетности	
	Перспективная и прогнозная финансовая информация	Нефинансовая информация
<i>От имущества – к ресурсам (от собственности – к контролю или к неполному контролю)</i>	Информация о ресурсах, обеспечивающих стратегическое развитие предприятия (торговые марки)	Информация на основе нефинансовых показателей о ресурсах предприятия (социальный и человеческий капитал)
<i>От концепции оценки – к концепции принятия решений (от достоверности – к вероятности)</i>	Перспективная и прогнозная вероятностная информация для принятия решений	Нефинансовая вероятностная информация для принятия решений

В предложенной матрице образуются четыре квадранта, которые и характеризуют перспективные направления развития бухгалтерского учета.

Первое направление предполагает ориентацию бухгалтерского учета на предоставление информации о ресурсах, обеспечивающих стратегическое развитие предприятия, к которым относятся приобретенные торговые марки и бренды. Одним из наиболее перспективных аспектов этого направления является учет активов внешней среды системы предприятия –ресурсов предприятия, которые невозможно полностью контролировать, но использования которых, как ожидается, приведет к получению экономических выгод в будущем (торговые марки и бренды, созданные на предприятии).

Второе направление предусматривает ориентацию бухгалтерского учета на предоставление нефинансовой информации о ресурсах предприятия, которые не поддаются достоверной количественной оценке, к которым относятся социальный и человеческий капитал предприятия.

Третье направление предполагает ориентацию бухгалтерского учета на предоставление перспективной и прогнозной вероятностной информации для принятия решений. Основу современных исследований в данной сфере составляют разработки в сфере стратегического учета, который ориентируется на обеспечение предоставления информации о реализации стратегии предприятия. Система стратегического учета предполагает отражение тех событий, которые произойдут в будущем, то есть осуществляется моделирование (симуляция) реальных событий, на основе которых составляется стратегическая отчетность (стратегические балансы, внутренние стратегические отчеты и др.).

Четвертое направление характеризуется ориентацией бухгалтерского учета на предоставление перспективной и прогнозной вероятностной нефинансовой информации о собственности и ресурсах предприятия. Разработки среди ученых-бухгалтеров в данной сфере исследований практически отсутствуют, что обусловлено недостаточной апперцепцией пользователей бухгалтерской информации.

Использование разработанной матрицы (табл. 1) позволяет выделить те перспективные направления развития бухгалтерского учета, которые позволяют обеспечить адекватность существующей системы бухгалтерского учета требованиям постиндустриальной экономики.

Четвертая тенденция в большей степени касается постсоветских стран и связана с постепенной трансформацией системы преподавания бухгалтерскому учету, подходов к изучению его теоретико-методологических основ. Основой данной тенденции является переосмысление сущности курса “Теория бухгалтерского учета” и его отделение от основ ведения бухгалтерского учета и его организации.

Общая характеристика существующих тенденций развития бухгалтерского учета в XXI столетии приведена в табл. 2.

Таблица 2

Характеристика существующих тенденций развития бухгалтерского учета в XXI столетии

Тенденции	Перспективно позитивные	Перспективно негативные
Тенденции развития учета как профессиональной деятельности	• Повышение требований к представителям учетной профессии как результат скандалов начала XXI века; • Постепенное повышение статуса учетной профессии в обществе; • Повышение статуса бухгалтера на предприятии, как участника процесса принятия управленческих решений и как субъекта, их принимающего.	• Понижение профессионального статуса бухгалтеров в связи с возникновением ряда корпоративных скандалов в США в начале 2000-х годов; • Необходимость прохождения сертификации, после получения высшего профессионального образования.

Тенденции в сфере научных исследований	• Затухание интереса к уже исследованным и описанным сферам; • Смещение акцентов исследований на тематику, интересную зарубежным коллегам, стремление ученых исследовать в «мейнстриме»; • Активизация меж- и трансдисциплинарных исследований; • Исследования новых объектов учета (интеллектуального, человеческого, социального и природного капитала, транзакционных издержек, экологических обязательств, рисков и др.); • Расширение методологического инструментария, искоренение методологического догматизма; • Использование институционального анализа в бухгалтерских научных исследованиях; • Свобода и высокая скорость обмена научной информацией между учеными, расширение круга персональных контактов.	• Уменьшение количества новаторских работ по теории учета; • Увеличение количество работ, описывающих сложившуюся практику; • Необоснованное преувеличение значения синтаксической компоненты и пренебрежение семантической и прагматической компонентами; • Увеличение генерируемой научной информации, информационный шум; • Уменьшение значимости роли ученых в разработке национальных стандартов в связи с существованием МСФО.
Тенденции развития учета как практической деятельности	• Расширение предмета бухгалтерского учета в пространстве и во времени; • Тотальная компьютеризация учета; • Переход на общие стандарты (МСФО) • Переход на подачу отчетности в электронном виде • Внедрение систем защиты информации, повышение требований к качеству и безопасности учетной информации • Увеличения объемов аналитической работы, выполняемой бухгалтерами; • Изменение функций бухгалтера от счетоводной до счетоводно-контрольно-аналитической.	• Увеличение объемов данных и информации, которую приходится обрабатывать бухгалтерам; • Необходимость овладения дополнительными знаниями в сфере информационно- компьютерных технологий (OLAP, DataMining, XBRL и др.); • Увеличение размера штрафов, которые могут возникнуть в связи с ошибками бухгалтера вследствие укрупнения бизнеса и увеличения сумм хозяйственных операций; • усложнение требований со стороны пользователей информации приводит к усложнению форматов предоставляемых данных.
Тенденции развития учета как учебной дисциплины	• Переосмысление сущности курса «теория бухгалтерского учета»; • Отделение понимания основ бухгалтерского учета от теории бухгалтерского учета; • Появление новых учетных дисциплин: «Контроллинг», «Стратегический учет».	• Учащение изменений бухгалтерского законодательства вызывает необходимость постоянного внесения изменений в учебные курсы; • Увеличение прикладной ориентации базовых учебных курсов.

Выводы. Проведенный анализ существующих тенденций развития бухгалтерского учета позволяет установить, что в условиях современных экономических изменений, характеризующихся переходом общества в постиндустриальную стадию развития перед бухгалтерским учетом, выдвигаются новые требования, на которые он должен адекватным образом отреагировать. В обратном случае бухгалтерский учет может потерять место ключевого инструмента информационного обеспечения деятельности современного предприятия.

Основными тенденциями развития бухгалтерского учета в XXI столетии являются:

- *как профессиональной деятельности* – изменение статуса бухгалтера на предприятии, который становится не только субъектом генерирования учетной информации, но и субъектом ее дальнейшей обработки с целью подготовки проектов принятия управленческих решений;
- *как научной деятельности* – широкое использование междисциплинарного и трансдисциплинарного подходов в бухгалтерских научных исследованиях;
- *как практической деятельности* – отражение в бухгалтерском учете ресурсов, не всегда являющихся активами предприятия (природного, социального и человеческого капитала, внутренне созданных торговых марок, рисков и др.), а также предоставление информации нефинансового, вероятностного и прогностного характера, что обеспечивает принятие более эффективных управленческих решений;
- *как учебной дисциплины* – возникновение потребности в создании продвинутого курса «Теория бухгалтерского учета» на основе понимания теории бухгалтерского учета как системы, состоящей из метатеорий и отдельных научных бухгалтерских теорий.

Библиография:

1. БОГАТАЯ И.Н. *Исследование современных тенденций развития бухгалтерского учета и отчетности в Российской Федерации* / Богатая И.Н., Евстафьева Е.М. // Международный бухгалтерский учет. – 2013. – № 25. – С. 2-17.
2. ПАЛИЙ В.Ф. *Теория бухгалтерского учета: современные проблемы* / В.Ф. Палий. – М.: Изд-во “Бухгалтерский учет”, 2007. – 88 с.

ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНАЯ РЕНТА КАК ОБЪЕКТ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА

*К.э.н., доц., докторант, Татьяна ОСАДЧАЯ,
Житомирский государственный технологический университет,
г. Житомир, Украина
tetianastosadcha@gmail.com*

As a result of the study it has been established that intellectual rent as additional income arises resulting from the usage of intellectual property objects. At present the issue of the accounting reflection of transactions that form intellectual rent remains to be not thoroughly disclosed and requires more depth study for improving the performance of the innovative enterprises as well as for increasing the informativeness of the accounting system.

Due to the given above, basic technique of accounting reflection of transactions with intellectual rent is suggested as well as a document that will facilitate the work of accountants with respect to the calculation of the amount of intellectual rent and will provide information on the effectiveness of business activity for management personnel.

Key words: *rent, intellectual rent, accounting, intellectual property objects, additional income*

Актуальность темы исследования. Бурное развитие рыночной экономики в XXI веке привело к появлению существенно новых форм ведения хозяйства. Среди них наибольший удельный вес занимают инновационные предприятия на рынке интеллектуальной собственности, где одним из видов дохода является интеллектуальная рента. В ведущих странах мира интеллектуальная рента уже превратилась в фундаментальный источник социально-экономического развития. Так, в общем объеме продукции США на мировом рынке порядка 30% инновационных товаров. Аналогичный путь является перспективным и для Украины.

На сегодня сумма интеллектуальной и природной ренты растет из года в год, и приобретает все большую популярность. Поэтому вопрос учетного отображения образования, распределения и использования интеллектуальной ренты в современных условиях хозяйствования стоит достаточно остро и требует решения.

Анализ последних исследований и публикаций. Вопросы интеллектуальной ренты исследовали следующие отечественные и зарубежные ученые: Л.И. Абалкин, А.И. Анчишкин, Л.С. Бляхман, Т.У. Бунин, Н.В. Гапоненко, Л.М. Гатовский, В.М. Дуба, В. Захарченко, Л.И. Кринска, В.И. Кушлин, Н.И. Литвиненко, Е.С. Майминас, Д.С. Львов, Ю.М. Осипов, К.И. Таксир,

А.Ю. Юданов, Ю.В. Яковец. Однако следует подчеркнуть, что вопросы сущности, видов и бухгалтерского отображения интеллектуальной ренты остается мало раскрытым, что подтверждает его актуальность в современных условиях.

Целью исследования является выявление и обоснование особенностей бухгалтерского отображения интеллектуальной ренты как объекта бухгалтерского учета с целью формирования информации, необходимой для управления ею.

Изложение основного материала. Значительное развитие производственных сил и производственных отношений привело к появлению нового фактора производства – информации и знания, которые лежат в основе всех видов интеллектуальных продуктов.

Следует отметить, что интеллектуальная рента возникает при производстве «интеллектуальной» продукции, легализуется с помощью патентов, лицензий и других соглашений. Таким образом, интеллектуальная рента – это часть стоимости, которая образуется трудом «интеллектуальных» работников и присваивается субъектом права интеллектуальной собственности [1]; это сверхприбыль, получаемая при использовании интеллектуального капитала.

Причиной образования интеллектуальной ренты является монополия собственников интеллектуального капитала и интеллектуальных ресурсов, которые и являются субъектами присвоения интеллектуальной ренты. В новых продуктах, созданных с применением интеллектуального капитала, доля интеллектуальной ренты может составлять до 50 % цены и выше. Указанное является стимулом для создания интеллектуального продукта.

Получение интеллектуальной ренты для предприятий сопряжено с некоторыми сложностями:

1) необходимость значительных расходов на начальном этапе создания интеллектуального продукта (дополнительными расходами предприятий является: содержание работников интеллектуального труда, заработная плата которых значительно выше, чем менее квалифицированных работников; поиск покупателей, потребителей инновационных продуктов, реклама; оформление права интеллектуальной собственности и т.п.);

2) затраты на создание интеллектуального продукта могут отличаться в сотни раз, а стоимость его тиражирования стремится к нулю;

3) временный характер – на вновь созданную продукцию надбавка к средней цене действует до тех пор, пока существует монополия на выпуск этой продукции. По мере освоения выпуска этой продукции другими субъектами надбавка к средней цене уменьшается и с появлением конкуренции полностью исчезает, а следовательно, исчезает и интеллектуальная рента [4, с. 17].

Предприятия, желающие получать интеллектуальную ренту, зачастую инвестируют значительные суммы в сферу науки. Больше всего средств на научные исследования выделяется в Северной Америке – 37% от общего количества мировых расходов. На втором месте Азия (31,5%), на третьем – Европа (27,3%). На долю Латинской Америки и стран Карибского бассейна приходится 2,6% мировых расходов на эти цели, на долю Африки – 0,6%. Соответственно индустриально развитые страны получают максимальную отдачу от вложений в науку. На долю бедных стран приходится чуть более 7% от общего числа выданных в мире патентов на изобретения, несмотря на то, что общие расходы развивающихся стран на науку и технологии превышают 22% от общемировых [5, с. 37].

Исходным положением учетного отражения операций, связанных с интеллектуальной рентой, является определение объектов учета. Интеллектуальная рента представляет собой доход, получаемый от использования интеллектуальных способностей. Исходя из вышесказанного, основным объектом учета в данном случае выступает доход. Однако следует подчеркнуть, что интеллектуальная рента как доход тесно связана с нематериальными ресурсами, на основе которых этот доход и возникает.

Прежде чем исследовать вопрос бухгалтерского отображения интеллектуальной ренты, необходимо четко определить ее составные элементы. В результате исследований установлено, что интеллектуальная рента имеет определенные виды, приведенные в таблице 1.

Таблица 1

Виды интеллектуальной ренты как объекта бухгалтерского учета

№ п/п	Вид ренты	Порядок определения величины ренты	Счет бухгалтерского учета
1	Рента от продажи инновационных продуктов	Определяется разностью между стоимостью инновационного продукта, расходами на его производство и нормальной прибылью предприятия, получаемой от реализации типич-	791.11 «Рента от продажи инновационных продуктов»

		ного, относительно широкоиспользуемого продукта данного вида	
2	Рента от продажи патентов и лицензий на использование объектов интеллектуальной собственности	Определяется разностью между доходом от реализации патентов и лицензий на использование объектов интеллектуальной собственности, расходами, связанными с их получением, и нормальной прибылью предприятия	791.12 «Рента от продажи патентов и лицензий на использование объектов интеллектуальной собственности»
3	Рента, базирующаяся на гудвилле	Определяется разностью между рыночной ценой компании и ценой замещения ее реальных активов	19 «Гудвилл»

Предложенный порядок определения величины ренты по ее видам отвечает положениям П(С)БУ 15 «Доход» [2], которым предусмотрено что, оценка дохода, полученного от реализации товаров, работ, услуг осуществляется по справедливой стоимости, которая была получена или подлежит получению.

Таким образом, сумма интеллектуальной ренты по предприятию в целом может быть определена путем прибавления сумм по счетам: 791.11 «Рента от продажи инновационных продуктов», 791.12 «Рента от продажи патентов и лицензий на использование объектов интеллектуальной собственности», 19 «Гудвилл», что обеспечит необходимой информацией управленческий персонал предприятия с целью принятия решений относительно распределения и использования интеллектуальной ренты.

Порядок формирования информации по предложенным аналитическим счетам к счету 79 «Финансовые результаты» приведен в табл. 2.

Таблица 2

Порядок отражения интеллектуальной ренты на счетах бухгалтерского учета

№ п/п	Содержание хозяйственной операции	Сумма, тыс. грн.	Корреспонденция счетов	
			Д	К
1.	Отражен доход от реализации инновационных продуктов	1200	36 «Расчеты с покупателями и заказчиками»	70 «Доходы от реализации»
2.	Отражена сумма НДС с дохода	200	70 «Доходы от реализации»	641 «Расчеты по налогам»
3.	Отражена себестоимость реализованных инновационных продуктов	150	90 «Себестоимость реализации»	26 «Готовая продукция»
4.	Списана себестоимость реализованных инновационных продуктов на финансовые результаты	150	791	90 «Себестоимость реализации»
5.	Списаны доходы от реализации инновационных продуктов на финансовые результаты	1000	70 «Доходы от реализации»	79 «Финансовые результаты»
6.	Выделена сумма интеллектуальной ренты (1000 – 150 – 100*)	750	79 «Финансовые результаты»	791.11 «Рента от продажи инновационных продуктов»

*нормальная прибыль предприятия – 100 тыс. грн.

Интеллектуальная рента как доход от реализации объектов интеллектуальной собственности находит отражение в финансовой отчетности субъектов хозяйствования, а именно в ф №. 2 Отчет о финансовых результатах (Отчет о прибылях и убытках) в части дохода от реализации продукции. По нашему мнению, дополнительную информацию относительно интеллектуальной ренты целесообразно раскрывать исключительно в управленческой отчетности предприятия. Такой формой отчетности может быть разработанный Отчет об интеллектуальной ренте (табл. 3).

Таблица 3

Отчет об интеллектуальной ренте

№ п/п	Вид объекта интеллектуальной собственности	Расходы на его создание	Сумма, тыс. грн.	Общая сумма расходов, тыс. грн.	Выручка от реализации объектов интеллектуальной собственности, тыс. грн.	Нормальная норма прибыли, грн.	Интеллектуальная рента, тис. грн.
1	Ноу-хау	Материальные ресурсы	50,0	150,0	1000,0	100,0	750,0
		Оплата труда	70,0				
		Амортизация	15,0				
		Общепроизводственные расходы	5,0				
		Прочие расходы	10,0				

Информацию из данного отчета целесообразно использовать управленческому персоналу для анализа эффективности функционирования предприятия, ведь именно размер интеллектуальной ренты является основным индикатором того как производительно сработало предприятие в определенном периоде.

Особенности интеллектуальной ренты предопределяют основы ее распределения и использования. Особенности интеллектуальной ренты являются:

- 1) возникновение в инновационной сфере деятельности;
- 2) экономическими агентами присвоения ренты являются собственники интеллектуальных ресурсов, исключительно лидеры в области науки и техники;
- 3) источником формирования ренты является сверхприбыль, монопольная прибыль;
- 4) специфика прав собственности на объекты интеллектуальной собственности [3, с. 21].

Порядок распределения интеллектуальной ренты между субъектами присвоения ренты, а также проявление указанного порядка в бухгалтерском учете приведен в табл. 4.

Таблица 4

Порядок распределения интеллектуальной ренты между субъектами присвоения ренты

№ п/п	Субъект присвоения ренты	Вид ренты	Характеристика вида ренты	Проявление в бухгалтерском учете
1	Разработчики инновационного продукта	Монопольная	Образовывается на основе использования объектов интеллектуальной собственности уникального качества и является наиболее высокой из-за установления монопольно высоких цен на интеллектуальные продукты	В виде заработной платы, платы за право на использование интеллектуального продукта от инновационно активного предприятия
2	Инновационно активные предприятия	Дифференциальная первого и второго рода	Образовывается на основе использования объектов интеллектуальной собственности соответственно лучшего и среднего качества	В виде дохода от реализации инновационных продуктов, патентов и лицензий на использование объектов интеллектуальной собственности, гудвилл
3	Инвесторы	Абсолютная	Образовывается в следствие того, что любой новый инновационный продукт будет иметь дополнительную полезность по сравнению с обычными, что и приносит дополнительный доход	В виде платы от инновационно активного предприятия за инвестированный капитал

Формирование интеллектуальной ренты происходит в инновационно активном предприятии, которое в данном случае является субъектом присвоения и перераспределения ренты. Разработчики инновационного продукта как субъекты присвоения ренты получают доход в виде заработной платы и/или платы за право на использование интеллектуального продукта от инновационно активного предприятия; инвесторы же – в виде платы за инвестированный капитал.

Вывод. Таким образом, интеллектуальная рента как дополнительный доход возникает в результате использования объектов интеллектуальной собственности. Применение предложенной методики бухгалтерского отражения формирования и распределения интеллектуальной ренты позволит формировать необходимую управленческому персоналу инновационно активного предприятия информацию для управления рентой, так как она является одним из видов дохода предприятия.

Библиография:

1. ЛИТВИНЕНКО Н.И. *Интеллектуальная рента: сущность и функции.* / Н.И. Литвиненко // Экономический вестник. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.nmu.org.ua/ua/content/infrastructure/institutes_faculties/IE/EconomVisnik/2009_4.pdf.
2. Положения (стандарты) бухгалтерского учета 15 “Доход”: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PSBO15.aspx>
3. СКОБЛЯКОВА И.В. *Интеллектуальная рента: сущность, виды, механизм формирования и распределения в инновационной экономике* / Е.М. Артюшина, И.В. Скоблякова // Инновация. – 2006. – № 4 (91). – С. 19-23.
4. СНЕГИРЕВ И.В. *Научно-технический прогресс и экономика: Учеб. пособие* / И.И. Веретенникова, А.И. Сергеев, И.В. Снегирев. – М.: ТК Велби, 2004. – 160 с. – С. 17.
5. ТВИСС Б. *Управление научно-техническими нововведениями* / Твисс Б. Пер. с англ. – М.: Экономика, 1989. – С. 37.

ПРОБЛЕМЫ ПРИЗНАНИЯ И БУХГАЛТЕРСКОГО ОТРАЖЕНИЯ ВНУТРЕНЕСОЗДАНЫХ ВЕБ-САЙТОВ

*Аспирант, Инна ПЕРВИЙ,
Житомирский государственный технологический университет,
г. Житомир, Украина
perviy_inna@mail.ru*

The reasons for the need to develop a methodology for recognition and accounting of internally generated websites have been considered. Existing approaches to the recognition and accounting treatment of internally generated websites in international standards have been analyzed. Problematic issues of internally generated websites accounting based on an analysis of the features of web programming have been allocated.

Key words: *intangible assets, website, research and development costs, research for computer software creation.*

Актуальность темы исследования. Формирование эффективной системы управления предприятием в современных условиях в значительной мере зависит от использования информационно-компьютерных систем и технологий, в частности, веб-сайтов. Это связано как с широким использованием интернета, так и с распространением электронной коммерции как новой формы экономической деятельности предприятий. Веб-сайты могут использоваться как для информирования заинтересованных пользователей о деятельности компании, так и в качестве производственного ресурса, например, для осуществления интернет-продаж. На их создание предприятия несут значительные расходы (от не скольких тысяч до сотен тысяч долларов), размер которых зависит от вида сайта (сайт-визитка, корпоративный сайт, интернет-портал и др.) и функций, которые он выполняет.

В то же время, методика бухгалтерского отражения веб-сайтов остается до конца не разработанной, особенно в части признания и бухгалтерского отражения внутреннесозданных веб-сайтов компании. С одной стороны, это связано с достаточной новизной возникновения такого вида нематериальных активов, которые лишь в последнее десятилетие стали неотъемлемым атрибутом деятельности больших компаний, а с другой – существованием специфических особенностей внутреннесозданных веб-сайтов как одного из видов нематериальных активов.

Существование данной проблемы предполагает необходимость усовершенствования методики первичного признания и бухгалтерского отражения внутреннесозданных веб-сайтов с учетом целей создания данного вида нематериальных активов (разработка для собственного использования или разработка с целью передачи на сторону).

Анализ последних исследований и публикаций. Вопросам учета расходов на создание веб-сайтов уделяли внимание Е.Л. Биляченко, И. Голошевич, И. Губина, Г. Красноступ, Б. Лев, В.А. Рысина, И.В. Самойлова, Х. Скоп, А.В. Шипунова и др.

Целью статьи является рассмотрение существующих подходов к признанию и бухгалтерскому отражению внутреннесозданных веб-сайтов, а также выявление ключевых проблем в данной сфере.

Изложение основного материала. На сегодня в Украине кроме общей методики признания внутреннесозданных нематериальных активов, представленной в ПСБУ 8 «Нематериальные активы» [3] отсутствуют конкретные рекомендации по бухгалтерскому учету внутреннесозданных веб-сайтов, что является по нашему мнению одной из основных причин отсутствия данного вида активов в балансе отечественных предприятий. Существование такой ситуации имеет крайне негативное влияние на деятельность современных компаний, в частности, по мнению проф. Б. Лева недостаток информации о большинстве расходов на нематериальные активы является главным тормозом для прогресса знаний о нематериальных активах, в частности, и производительности корпораций в целом [1, с. 63]. В то же время рекомендации по учету веб-сайтов приведены в зарубежных и международных бухгалтерских стандартах.

Формирование современной методики признания и отражения веб-сайтов как нематериального актива предприятия началось с 2000-х годов и продолжается в наши дни. В 2000 г. Целевой группой по новым вопросам (EITF), которая является вспомогательным органом FASB, было выпущено положение № 00-2 «Учет затрат на разработку веб-сайтов» [4], в котором была обоснована необходимость выделения данного объекта учета, определены стадии веб-разработки и установлен порядок их учетной отражения. В 2001 г. Целевой группой по актуальным вопросам (UITF), которая была одним из субкомитетов Совета по бухгалтерским стандартам Великобритании, было опубликовано положение «Расходы на разработку веб-сайтов» [5], которое должно устранить конфликтные ситуации по поводу учета таких расходов. В данном положении было выделено четыре основных этапа разработки веб-сайтов, в разрезе которых должен происходить их учет. Основной идеей данного положения был запрет капитализации затрат на этапе планирования разработки и возможность капитализации расходов на создание сайта на других этапах разработки. Два вышеприведенных положения в дальнейшем были положены в основу разработки в середине 2001 г. Комитетом по интерпретации МСФО толкования ПКТ (SIC) 32 «Нематериальные активы – затраты на веб-сайт» [2, с. 2743].

В отличие от П(С)БУ 8 и МСФО 38, в ПКТ 32 приведены более детальные рекомендации относительно признания расходов, понесенных на создание веб-сайтов как нематериальных активов. Прежде всего, согласно данному толкованию разработанный предприятием для внутреннего и внешнего использования веб-сайт может считаться внутреннесозданным нематериальным активом при соответствии требованиям, предъявляемым к таким активам п. 21 и п. 57 МСФО 38 «Нематериальные активы» (п. 7, 8) [2, с. 2743]. Согласно данному утверждению в бухгалтерском учете веб-сайт следует рассматривать как комплексный нематериальный актив, стоимость которого состоит не только из затрат на его

непосредственное создание, но и из расходов на обеспечение его дальнейшего функционирования, например, приобретение доменного имени для сайта, которое также может рассматриваться в качестве отдельного нематериального актива.

Согласно ПКТ 32 с позиции бухгалтерского отражения веб-сайтов как нематериальных активов можно выделить их следующие виды (рис. 1).

Рис. 1. Классификация сайтов в ПКТ 32 с позиции их бухгалтерского отражения как нематериального актива

Согласно представленной классификации (рис. 1), в качестве нематериальных активов в учете могут признаваться только те сайты, которые предназначены для собственного использования и использование которых позволяет продемонстрировать, как они будут создавать будущие экономические выгоды. В ПКТ 32 выделено четыре основных этапа разработки веб-сайта, а также пятый этап эксплуатации, в отношении которых приведен порядок бухгалтерского отражения расходов, осуществляемых на каждом из этапов (табл. 1).

Таблица 1

Классификация этапов создания веб-сайта и их характеристика согласно ПКТ 32: учетный аспект

Название этапа	Характеристика этапа	Порядок признания в системе учета
1. Планирование	Изучение возможности реализации разработки, определение целей и спецификаций, оценка альтернатив и выбор предпочтений	Как расходы
2. Разработка программного обеспечения и инфраструктуры	Получение доменного имени, покупка и разработка аппаратного и системного технического обеспечения, установка уже готового программного обеспечения и тестирование в режимах критической нагрузки	Как нематериальный актив
3. Разработка графического дизайна	Разработка и оформление страниц сайта	Как нематериальный актив
4. Разработка наполнения (контента)	Создание, покупка, подготовка и загрузка на сайт графической или текстовой информации до завершения его разработки, которая может храниться в виде отдельных баз данных, которые интегрированы с сайтом (или доступны с его помощью) или хранятся непосредственно на самих страницах сайта	Как нематериальный актив
5. Эксплуатация	Поддержка и улучшение программного обеспечения, инфраструктуры, графического дизайна и наполнения (контента) сайта	Как расходы

В табл. 1. приведена общая модель бухгалтерского отражения процесса создания веб-сайтов, согласно которой этапы 2-4 создание сайта, приравниваются к стадии разработки

согласно МСФО 38 «Нематериальные активы», а 1 этап – к стадии исследований. В то же время, для капитализации затрат, понесенных на стадиях 2-4, должно быть обязательно соблюдено требование о возможности их непосредственного отнесения и необходимости их осуществления при создании, выпуске или подготовки веб-сайта, для того, чтобы он мог функционировать так, как это запланировало руководство предприятия (п. 9 б). Другие расходы, связанные с рекламой или продвижением продукции и услуг предприятия, должны быть признаны в качестве расходов по мере их возникновения (п. 9 с) [2, с. 2744].

Относительно расходов, понесенных на стадии эксплуатации, то они должны быть признаны расходами периода кроме случаев, предусмотренных п. 18 МСФО 38 «Нематериальные активы» [2, с. 2744]. Однако непосредственно в МСФО 38 (п. 20) отмечается, что природа нематериальных активов такова, что во многих случаях совершенствование или частичная замена подобных активов не проводится [2, с. 1916]. Поэтому наиболее вероятно, что понесенные на стадии пять расходы будут признаны расходами периода, а не будут капитализированы, поскольку довольно трудно установить возможность обеспечения по результатам их осуществления получение будущих экономических выгод или отделить их от выгод, которые будет получать предприятие в целом.

Несмотря на существование специальных правил признания веб-сайтов и их бухгалтерского отражения как внутреннесозданных нематериальных активов, приведенных в МСФО (ПКТ 32), на сегодня можно выделить следующие проблемные вопросы в данной сфере:

1. Предложенная в ПКТ 32 классификация этапов создания веб-сайтов не совпадает с действующей практикой веб-программирования, что связано как с развитием программной инженерии как отдельного вида экономической деятельности, так и с появлением различных методов и способов веб-программирования. В частности, затраты на продвижение веб-сайта, которые на сегодня могут занимать значительную долю затрат всего IT-проекта, не могут быть капитализированы. Также существующая классификация этапов должна быть расширена с учетом тенденций развития веб-программирования, например, путем выделения этапа верстки веб-сайта, как промежуточного между программированием и наполнением веб-сайта;

2. Совершенно нерассмотренными в ПКТ 32 остались вопросы повторного использования компонентов созданного веб-сайта (шаблонов) при разработке других веб-сайтов, то есть каким образом отражать в учете понесенные затраты, включать их полностью в себестоимость созданного сайта или включать только их часть с учетом существующих планов дальнейших разработок аналогичных веб-сайтов;

3. Предложенная в ПКТ 32 классификация веб-сайтов предполагает возможность капитализации расходов на их создание при условии их использования для собственных целей, в случае разработки веб-сайтов для продажи или сдачи в аренду такие затраты признаются расходами периода. В то же время, существуют случаи одновременного использования разработанных веб-приложений, в частности, при использовании бизнес-модели SAAS, что предполагает необходимость усовершенствования существующей методики признания затрат на капитализацию веб-сайтов.

Выводы. Построение методики учета создания веб-сайтов предусматривает выделение пяти основных этапов осуществления данного процесса, для каждого из которых существуют особенности их учетной отражения: 1) планирование; 2) разработка программного обеспечения и инфраструктуры; 3) разработка графического дизайна; 4) разработка наполнения (контента) 5) эксплуатация. Расходы, понесенные на первом и пятом этапах должны быть признаны расходами периода, а расходы, понесенные на втором, третьем и четвертом этапах составляют себестоимость внутреннесозданного сайта и могут быть капитализированы путем признания нематериальным активом предприятия.

Перспективами исследований в сфере признания и бухгалтерского отражения внутреннесозданных веб-сайтов являются: 1) расширение классификации этапов создания веб-сайтов; 2) усовершенствование методики учета повторного использования компонентов созданного веб-сайта (шаблонов) при разработке других веб-сайтов; 3) разработка методики

одновременного использования разработанных веб-приложений разработчиками и его арендаторами при использовании бизнес-модели SAAS.

Бібліографія:

1. ЛЕВ Б. *Нематериальные активы: управление, измерение, отчетность* / Б. Лев; Пер. с. англ. Л.И. Лопатников. – М.: КВИНТО-КОНСАЛТИНГ, 2003. – 240 с.
2. Международные стандарты финансовой отчетности по состоянию на 1 января 2009 года. – Лондон: IASB, 2009. – 2880 с.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 “Нематеріальні активи” із змінами і доповненнями від 25.09.2009 року № 1125.
4. EITF Issue No. 00-2 “Accounting for Web Site Development Costs”. – FASB, 2000. – 11 p.
5. UITF abstract 29 “Website development costs”. – ASB, 2001. – 4 p.

ACCOUNTING FOR GOVERNMENT SUPPORT AND GRANT AID IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

*PhD Ludmila MASKO,
Head of Department of Accounting and Auditing
Polotsk State University, Republic of Belarus*

It was investigated the accounting for government support and grant aid. The method of accounting was proposed, which is in contrast to the current based on the detailed structuring of presentation in the context of individual sub-accounts “Environmental liabilities”, opened to the corresponding synthetic and off-balance sheet accounts, and analytical accounts by types of liabilities (government support in areas of funding of environmental assets and liabilities and activities).

Key words: *method of accounting, government support, the grant aid, liabilities*

Introduction

In modern conditions of managing sources of financing environmental assets and liabilities of the organization can be both its own funds and borrowings. Given the importance of addressing environmental issues, organizations can provide public support and grant aid for environmental purposes. We consider that environmental consequences of industrial activity may have an influence on the social sphere: the staff of the organization and the population. It should be noted that the Ministry of Natural Resources and Environmental Protection of Belarus initiates creation of a business club “Business and Environment” in order to expand environmental cooperation with businesses and the creation of innovative projects in the field of environmental protection and environmental management.

However, in the accounting system is not carried out the formation of detailed information on the objectives of government support and grant aid. This leads to a lack of reliable and complete information needed to make timely management decisions in the context of sustainable development.

Main part

It should be noted that the order of accounting and received government support from the republican budget financial aid, foreign grant and gratuitous (sponsor) help organizations of Belarus and should be implemented in accordance with instructions from 31.10. 2011. Nr. 112 “Accounting of government support. Accounting of grant aid”. Accounting of grant aid [1]. “The types of government support are: financial aid; budgetary loans and borrowings; partial reimbursement of interest on bank loans; tax credit with a lump sum or phased payment of the tax; provision of tax benefits regarding tax exemptions; reimbursement of taxes paid; grant aid.

In the preparing of reporting under international of financial reporting standards in accounting and disclosure for government grants and disclosure of information about other forms of government aid is used standard (IAS) Nr. 20 “Accounting for Government Grants and Disclosure of Government Assistance”[2].

From the carried out comparison of the main provisions of the International Financial Reporting Standard (IAS) Nr. 20 and instructions from 31.10.2011 number 112 we have found no coincidences in the definition of the basic concepts of these documents, as well as the types of state support and grant aid. It should be emphasized that the instructions from the 31.10.2011 number 112 not highlighted approaches to the accounting treatment of government aid, it may be noted that a significant disadvantage of this legal instrument.

In accordance with the standard Plan of Accounts and the Regulations for its application, approved by the Ministry of Finance of the Republic of Belarus 29.06.2011 Nr. 50 on the account 98 "Deferred revenue" subaccounts can be opened by type of deferred income. However, this regulation does not provide for the procedure for the formation of the system of accounting information for the purposes of government aid. Therefore, we consider it necessary to improve the analytical account on the synthetic account by detailed structuring reflection Commercial organization for the purposes of government aid and grant aid on a separate sub-account "Financing of the formation of environmental assets and liabilities" and opened to him the individual analytical accounts in the directions of financing of environmental assets and liabilities and activities. Recommended structuring accounts are presented in table 1.

Table 1

**Recommended structuring accounts of a commercial enterprise to account
for government aid and grant aid for environmental protection activities**

Synthetic account	The proposed sub-account (subkonto)
98 "Deferred revenue"	98.2 (EAL) "Financing the formation of environmental assets and liabilities" 98.2.1 (EA) "Financing of environmental assets" 98.2.1.1 (EA) "Financing of the environmental assets environmental management" 98.2.1.1.1 (EA) "Financing of long-term environmental assets of environmental management" 98.2.1.1.2 (EA) "Financing of short-term environmental assets of environmental management" 98.2.1.2 (EA) "Financing of environmental assets environmental protection activities" 98.2.1.2.1 (EA) "Financing of long-term environmental assets environmental protection activities" 98.2.1.2.2 (EA) "Financing of short-term environmental assets of environmental protection activities" 98.2.2 (EL) "Financing of environmental liabilities" 98.2.2.1 (EL) "Financing of the environmental liabilities of environmental management" 98.2.2.1.1 (EL) "Financing of long-term environmental liabilities environmental management" 98.2.2.1.2 (EL) "Financing of short-term environmental liabilities of environmental management" 98.2.2.2 (EL) "Financing of the environmental liabilities of environmental protection activities" 98.2.2.2.1 (EL) "Financing of long-term environmental liability of environmental protection activities" 98.2.2.2.2 (EL) "Financing of short-term environmental liabilities of environmental protection activities"

Source: elaborated by the author

Conclusion

Perfecting the analytical account under synthetic account 98 "Deferred revenue" will generate detailed information on the objectives of government aid and grants, as well as a cross-sectional area of finance environmental assets and liabilities. We consider the information needful on environmental assets and liabilities of the organization. The authors suggest the form of "Environmental Report", which is recommended to be annexed to the financial statements, which will receive the necessary, useful, accurate and complete information, will contribute to the greening of microeconomic indicators, submitted by business entities in forms of accounting (financial) statements. These practical studies, aimed at obtaining accurate and complete accounting information, is needed to make timely management decisions on environmental management and environmental protection in the context of sustainable development.

Bibliography:

1. Об утверждении Инструкции по бухгалтерскому учету государственной поддержки, Инструкции по бухгалтерскому учету безвозмездной помощи, признании утратившими силу некоторых постановлений Министерства финансов Республики Беларусь и отдельных структурных элементов постановлений Министерства финансов Республики Беларусь по вопросам

бухгалтерского учета: постановление Министерства финансов Респ. Беларусь, 31 окт. 2011 г., № 112: в ред. постановления Министерства финансов Респ. Беларусь от 10.12.2013 г. // Консультант Плюс: Беларусь. Технология 3000 [Электронный ресурс] / ООО «ЮрСпектр», Нац. центр правовой информ. Респ. Беларусь. – Минск, 2014.

2. Международный стандарт финансовой отчетности (IAS) 20 «Учет государственных субсидий и раскрытие информации о государственной помощи» // Центр начального обучения МФСО [Электронный ресурс]. – Режим доступа:
<http://allmsfo.ru/images/stories/Downloads/msfo/IAS/ias20.pdf>.

СТАНДАРТЫ КОРПОРАТИВНОЙ СОЦИАЛЬНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ: СУЩНОСТЬ, СОСТАВ, КЛАССИФИКАЦИЯ

*д.э.н., доцент, Светлана ВЕГЕРА, первый проректор
Полоцкого государственного университета*

Устойчивое развитие требует качественно нового уровня информационного взаимодействия между субъектами экономики и социальными институтами. В этой связи важное значение приобретает корпоративная социальная ответственность бизнеса. В статье рассматривается сущность стандартов корпоративной социальной ответственности, на основании проведенного анализа предложена их классификация, позволяющая обеспечить системный подход к внедрению принципов корпоративной социальной ответственности субъектами экономики.

Ключевые слова: корпоративная социальная ответственность, социальная отчетность, стандарты, устойчивое развитие.

Sustainable development requires a whole new level of information interaction between economic transactors and social institutions. In this regard corporate social responsibility of business is gaining significance. In the article the essence of standards of corporate social responsibility is considered, and based on the analysis performed their classification is suggested, which allows ensuring a system approach to implementation of principles of corporate social responsibility by economic transactors.

Key words: corporate social responsibility, social accountability, standards, sustainable development.

Современная мировая хозяйственная система характеризуется финансово-экономическими, социальными, экологическими кризисами. В сложившихся условиях обеспечение устойчивости любой страны требует новых методологических подходов к решению обозначенных проблем, в том числе качественно нового уровня информационного взаимодействия между субъектами экономики и социальными институтами. В этой связи важное значение приобретает корпоративная социальная ответственность (КСО) компаний. КСО – это система этических норм и ценностей компании, а также последовательных экономических, экологических и социальных мероприятий, реализуемых на основе постоянного взаимодействия с заинтересованными сторонами (стейкхолдерами) и направленных на снижение нефинансовых рисков, долгосрочное улучшение имиджа и деловой репутации компании, рост капитализации и конкурентоспособности, обеспечивающих прибыльность и устойчивое развитие предприятия [1, с. 9].

Многочисленные исследования КСО свидетельствуют о широком распространении этого явления, причём не только в регионах, где оно наиболее активно развивалось за последние десятилетия (Дания, Исландия, Швеция, Норвегия, Финляндия, Бельгия, Германия, Франция, Испания, Португалия, Ирландия, Нидерланды, Япония, Великобритания, США, Канада, Австралия), но также в странах БРИКС, в Азиатско-Тихоокеанском регионе и в Латинской Америке [2, с 23].

В настоящее время вопросам корпоративной социальной ответственности уделяется значительное внимание со стороны государств, международных организаций, бизнес-структур различных уровней. Происходит интенсивный обмен информацией относительно различных аспектов КСО, разрабатываются международные стандарты и кодексы корпоративной ответственности. Нормативные стандарты и руководства являются ориентиром для делового сообщества при разработке стратегий и систем управления устойчивым развитием, подготовки отчетности, удовлетворяющей интересам стейкхолдеров.

Традиционно стандарты КСО классифицируют на руководящие принципы и кодексы поведения; системы управления и схемы сертификации; рейтинговые индексы, системы подготовки отчетности

[1, с. 41]. Вместе с тем количество стандартов растет и для ориентации в них в рамках решения конкретных целей и задач требуется более детальная классификация.

Рассмотрим подробнее. К международным принципам и кодексам поведения, общим для всех видов деятельности, можно отнести Глобальный договор ООН, Руководящие принципы ОЭСР для многонациональных корпораций (OECD), Кодекс деловой практики Азиатского Тихоокеанского экономического сотрудничества (APEC), Свод базовых принципов для корпораций, готовых участвовать в решении глобальных проблем цивилизации (UN GC) и др.

Идея Глобального договора была выдвинута Генеральным секретарем ООН в 1999 году. Глобальный договор ставит задачу развития принципов социальной ответственности бизнеса, обеспечивая тем самым его участие в решении наиболее острых проблем общества, как на глобальном, так и местном уровнях. Договор призывает лидеров деловых кругов поддерживать и руководствоваться на практике в сфере своей деятельности десятью принципами в области прав человека, трудовых отношений, охраны окружающей среды, противодействия коррупции.

Руководящие принципы ОЭСР для многонациональных корпораций содержат добровольно применяемые принципы и стандарты ответственного корпоративного поведения в таких областях, как общие основы политики (положения о правах человека, устойчивом развитии и др.), раскрытие информации, трудовые и производственные отношения, окружающая среда, борьба с взяточничеством, интересы потребителей, наука и технологии, конкуренция и налогообложение. Руководство направлено на поддержку конструктивного вклада транснациональных предприятий в социально-экономическое развитие и деятельность по охране окружающей среды.

Также существуют международные руководящие принципы и кодексы поведения, учитывающие специфику отдельных видов деятельности: Принципы и критерии по управлению предприятиями лесопромышленного комплекса (FSC), Принципы устойчивого ведения для компаний агропромышленного комплекса (IFOAM), Свод правил Всемирной организации здравоохранения в области торговли заменителями грудного молока (WHO/UNICEF).

Различаются стандарты и по объектам регулирования: стандарты трудовых отношений (Ethical Trading Initiative Base Code), руководящие принципы по соблюдению корпорациями прав человека (Amnesty), стандарты экологической ответственности субъектов экономики (Принципы коалиции за создание экологически ответственной экономики CERES, Система экологической оценки компании ECO-label).

Помимо международных разрабатываются и национальные руководящие принципы и стандарты КСО. Например, национальный стандарт Австралии Корпоративное управление. Корпоративная социальная ответственность. (AS 8003:2003); Национальный стандарт Франции Устойчивое развитие. Корпоративная социальная ответственность. SD 21000:2003); Стандарт Великобритании Практические рекомендации по управлению организацией для обеспечения устойчивого развития. SIGMA); Национальный стандарт Израиля Социальная ответственность и вовлечение сообщества. SI 10000, Социальная хартия российского бизнеса и другие.

Помимо международного и национального уровня руководящие принципы и кодексы поведения могут являться стандартами отдельно взятой организации. Так, общие Принципы компании «Шелл» существуют с 1976 года, а в компании «Нестле», помимо общего 20 свода деловых принципов, прописаны отдельные принципы и стандарты компании по вопросам правильного питания, качества продукции, охраны и безопасности труда, взаимоотношения с потребителями, обеспечения охраны прав человека. Имеют собственный социальный кодекс ОАО «ЛУКОЙЛ» и другие организации.

Следующим инструментом КСО являются системы управления и схемы сертификации. Международные стандарты этого направления представлены в таблице 1.

Таблица 1

Международные системы управления и схемы сертификации

Полное название	Сокращенное название	Особенности
International Organization for ISO9000/14000 Standardization	ISO9000, ISO 14000	Стандарты ISO в области управления качеством и охраны окружающей среды
Eco Management and Audit Scheme	EMAS	Инструмент для оценки, представления и улучшения экологических показателей компаний
Social AccountAbility 8000	SA 8000	Стандарт сертификации предприятий в области трудовых отношений
Occupational Health and Safety Management Systems	OHSAS 18001	Стандарт промышленной безопасности и здоровья

Стандарты ISO 9000, ISO 14000. Международная организация по стандартизации (ИСО) является одной из самых крупных и значимых организаций, занимающейся разработкой международных стандартов. ИСО была основана в 1947 году и с тех пор опубликовала более 19 500 международных стандартов. В 1991 году, учитывая растущий интерес к экологическим стандартам и взяв за образец серию ISO 9000, ИСО сформировала Стратегическую группу консультантов по окружающей среде для обоснования необходимости международных стандартов экологического менеджмента ISO 14000, работа над которыми была начата в 1992 году [3]. Стандарты ISO 14000 представляют собой общий инструментарий для развития, внедрения, поддержания и оценки природоохранной политики и задач. Это семейство включает стандарты для систем:

- экологического менеджмента (ISO 14001, ISO 14004, ISO 14050, ISO/DIS 14005),
- экологического аудита (ISO 14015, , ISO 14031, ISO 19011),
- экологической эффективности и ее оценки (ISO 14020, ISO 14021, ISO 14024, ISO 14025, ISO/AWI 14033, ISO 14025, ISO 14063),
- экологической маркировки и оценки жизненного цикла (ISO 14040, , ISO 14044, ISO/TS 114047, ISO/TS 114048, ISO/TR 14049, ISO/CD 14051, ISO/WD 14045),
- управления парниковыми газами ((ISO 14064, ISO 14067, ISO 14069),
- стандарты на продукцию (ISO Guide 64, ISO/CD 14006, ISO/TR 14062) [4].

EMAS (Eco Management and Audit Scheme – Схема экологического менеджмента и аудита) является действующим в Европейском союзе на добровольной основе инструментом экологического менеджмента.

В 1993 году Европейский Союз начал подготовку Схемы управления и аудита в области окружающей среды (EMAS) как добровольной программы для расположенных в Европе промышленных предприятий. В 1995 году она вступила в силу как серия требований по сертификации системы экологического менеджмента компаний [3].

Впервые документ был опубликован в июне 1993 года. Первый пересмотр был осуществлен в 2001 году (EMAS II), второй – в 2009 (EMAS III, утвержден Европейским парламентом и Европейским советом 25.11.2009 . Nr. 1221/2009) [5].

Цель EMAS, как ключевого инструмента Плана действий по устойчивому потреблению и производству, является содействие непрерывному улучшению экологических показателей организаций, путем разработки и осуществления системы экологического менеджмента, эффективность этих систем в систематическом, цели и регулярная оценка подвергается предоставления информации о результативности экологической деятельности, открытый диалог с общественностью и другими заинтересованными сторонами будут проводиться, и сотрудники организаций принимают активное участие и получить соответствующую подготовку [6].

К международным системам сертификации по безопасности и улучшению условий труда относятся SA 8000 и OHSAS 18001.

SOCIAL ACCOUNTABILITY (SA) 8000 – комплекс стандартов, касающихся улучшения условий труда. Первая версия стандарта SA 8000 «Социальная ответственность. Требования» была разработана Агентством по аккредитации Совета по экономическим приоритетам (Council on Economic Priorities Accreditation Agency – CEPAA, позднее переименованное в компанию Social Accountability International) и введена в действие с октября 1997 года. В последующем стандарт пересматривался в 2001, 2004 и 2008 годах.

Основополагающие элементы настоящего стандарта основаны на Декларации ООН о правах человека, конвенции МОТ, международные нормы в области прав человека и национальных законов о труде.

Он включает в себя ряд стандартов и программ мониторинга в отношении детского труда, принудительного труда, дисциплинарных методов, отсутствия дискриминации, гарантий заработной платы и социального обеспечения, продолжительности рабочего дня, здоровья и безопасности, свободы объединений, коллективных переговоров, а также систем управления. Требования данного стандарта применимы вне зависимости от географического размещения, сектора промышленности или же размера компании [7].

Стандарт OHSAS 18001 (Occupational Health and Safety Management Systems) разработан как отчетная система управления охраной труда на предприятии, совместим с ISO 9001 и ISO 14001 и применим ко всем отраслям производства и услуг. Это стандарт, в соответствии с которым проверяется и в случае положительного заключения сертифицируется система управления охраной труда на предприятии. Международный стандарт OHSAS 18001 был разработан при участии национальных органов по стандартизации ряда стран – Великобритании, Японии, ЮАР, Ирландии, а также фирм и исследовательских организаций.

Необходимо отметить, что проектный комитет ISO/PC 283 разрабатывает новый стандарт ISO 45001 на базе OHSAS 18001, который устанавливает требования к системам менеджмента охраны здоровья и безопасности на рабочем месте. Публикация окончательной версии стандарта намечена к концу 2016 г. Новый стандарт в полной мере учитывает новые правила разработки стандартов на системы менеджмента. Например, в нем прослеживается более четкая направленность на «контекст» организации, а также на более активную роль высшего менеджмента и руководства [8].

Важным инструментом КСО являются стандарты подготовки корпоративной социальной отчетности и ее верификации (таблица 2).

Таблица 2

**Международные стандарты подготовки корпоративной социальной отчетности
и ее верификации**

№ п/п	Полное название	Сокращенное название	Особенности
	Global Reporting Initiative Guidelines Global Reporting Initiative Sustainability Guidelines Reporting	GRI	Руководство по отчетности в области устойчивого развития
	AccountAbility 1000 Assurance Standard	AA1000AS	Базовые принципы и ключевые понятия внешнего заверения корпоративной социальной отчетности
	The International Standard on Assurance Engagements	ISAE 3000	Стандарт подтверждения достоверности отчетности устанавливает комплексные процедуры для процесса сбора доказательств и обеспечения независимости заверяющей стороны

Глобальная инициатива по отчетности (GRI) была создана в 1997 г. Коалицией за экологически ответственный бизнес (The Coalition for Environmentally Responsible Economies, CERES) в партнерстве с Программой ООН по окружающей среде (United Nations Environmental Programme, UNEP) для того, чтобы повысить качество, строгость и полезность отчетности в области устойчивого развития. Инициативу поддержали и приняли в ней активное участие представители бизнеса, некоммерческих групп защиты интересов, организаций, специализирующихся в области учета, профсоюзов, инвесторов и многих других групп и организаций.

Система отчетности GRI представляет собой комплексную отчетность, предполагающую представление экономических, экологических и социальных результатов деятельности организации.

Первая версия Руководства по отчетности в области устойчивого развития (G1) вышла в 2000 году, вторая версия (G2) – в 2002 году, третья версия (G3) – в 2006 году, уточненная третья версия (G3.1) – в 2011 году, четвертая версия Руководства по отчетности в области устойчивого развития (G4) вышла в 2013 году.

Руководство GRI по отчетности в области устойчивого развития содержит Принципы подготовки отчетности, Стандартные элементы отчетности и Инструкцию по применению, которые будут полезны для подготовки отчетности в области устойчивого развития любыми организациями, независимо от их размера, отраслевой принадлежности или местонахождения.

Согласно исследованию CorporateRegister.com³, руководство Глобальной инициативы по отчетности (Global Reporting Initiative, GRI) стало практически универсальной методикой нефинансовой отчетности: 78 % компаний-участников Регистра используют именно её. В таких странах, как Южная Корея, Южная Африка, Португалия, Чили, Бразилия и Швеция, этот показатель достигает сегодня 90 %. В качестве методики GRI используют также 82 % компаний, которые входят в G2504. В результате в практике отчетности начала преобладать комплексная отчетность, предполагающая представление результатов по «триединому итогу» (экономика, экология, социальные вопросы). [2, с. 28].

Кроме того руководства по отчетности могут иметь отраслевой характер. Так, существует руководство по добровольной отчетности в области устойчивого развития для компаний нефтегазовой отрасли, разработанное Международной ассоциацией нефтегазовой промышленности по сохранению окружающей среды (IPIECA), руководство по КСО для японских автопроизводителей, в химической промышленности – международная инициатива по выработке стандартов КСО «Ответственная Забота».

Помимо международных существуют национальные системы подготовки корпоративной социальной отчетности.

В США Совет по стандартам отчетности устойчивого развития (SASB) выпускает отраслевые карты существенности, разрабатывает стандарты для каждой отрасли с учетом ее особенностей. Стандарты учета устойчивого развития состоят из таблиц показателей и примечаний правления о раскрытии информации. Стандарты классифицированы с учетом последствий и инновационных возможностей. SASB классифицирует компании по 10 секторам и 89 отраслям, для которых установлены уровни потребления ресурсов и инновационный потенциал в области устойчивого развития [9].

Кроме того Альянсом стейкхолдеров (США) – ассоциацией, объединяющей природоохранные и религиозные организации, а также организации по защите прав потребителей в 1996 г. приняты стандарты Саншайн по предоставлению корпоративных отчетов для заинтересованных сторон.

В Стандартах Саншайн приводятся руководящие принципы относительно того, какую информацию корпорации должны регулярно представлять в ежегодном «Корпоративном отчете для заинтересованных сторон». Это информация, предоставляемая клиентам (о продукции и услугах), информация, предназначенная для сотрудников (гарантия занятости, безопасности и здравоохранения, равные возможности при найме), информация для местного сообщества (структура собственности, финансовые показатели, воздействие на внешнюю среду, объем налоговых выплат, количество созданных рабочих мест, инвестиции и благотворительная деятельность), информация для широкой общественности (торговля с враждебными странами, выполняемые государственные заказы, штрафы, которые были взысканы с компании) [7].

Совет Европы 29 сентября 2014 г. Совет Европы одобрил официальный статус Директивы по раскрытию нефинансовой информации (Directive of the European Parliament and the Council amending Directives 78/660/EEC and 83/349/EEC as regards disclosure of non-financial and diversity information by certain large undertakings and groups). Директива начала действовать с конца 2014 г. Странам-членам ЕС даётся 2 года на то, чтобы привести национальные законодательства в соответствие с Директивой. Ожидается, что первые отчёты в соответствии с документом будут опубликованы в 2018 г. (за 2017–2018 финансовые годы) [2].

В Великобритании в 2007 году было создано Руководство по отчетности в области устойчивого развития под эгидой принца Уэльского [10]. В Германии разработан Стандарт социальной отчетности Германии [11].

Исследовательский центр по КСО Китайской академии социальных наук (Corporate Social Responsibility Research Centre of the Chinese Academy of Social Sciences) разработал национальное руководство по отчётности в области КСО для китайских компаний, которое (вместе с GRI) наиболее часто используется в практике компаний сегодня. В 2014 г. появилась третья версия этого документа [2].

К международному стандарту внешней независимой оценки нефинансовых отчетов относится стандарт верификации AA 1000 (1999), разработанный Институтом социальной и этической отчетности (Institute of Social and Ethical Accountability) для оценки отчетности организации по показателям ее устойчивого развития, а также оценки лежащих в его основе процессов, систем и уровня компетентности.

Помимо внешней верификации нефинансовой отчётности по инициативе компаний, существуют и другие виды внешней оценки, которые помогают широкой аудитории получить срез экспертных мнений относительно содержащейся в отчётах информации. К ним относятся:

- рейтинги, рэнкинги, индексы – деятельность компаний оценивается третьей стороной на основе заданной методологии;
- конкурсы, премии – оценка и отбор победителей производится на основе подсчёта голосов экспертного органа (например, жюри конкурса, совета заинтересованных сторон);
- опросы – стейкхолдеры дают оценку компаний, отвечая на заданные вопросы, затем данные обрабатываются и систематизируются исследовательской организацией [2, с. 56].

Следует заметить, что в настоящее время более 100 рейтинговых агентств в мире измеряют степень соответствия и приверженности компаний идеям корпоративной социальной ответственности и устойчивого развития. В этой связи возникла в 2011 году международная инициатива, направленная на создание и развитие общей платформы для рейтингов в сфере КСО и устойчивого развития – «Глобальная инициатива по рейтингованию в области устойчивого развития» (Global Initiative for Sustainability Ratings, GISR). Инициаторами и основателями GISR выступили организации Ceres и Tellus Institute. В рамках GISR предполагается создать стандарт оценки рейтингов, который будет применяться для их аккредитации. Предполагается, что к концу 2015 г., после серии консультаций с заинтересованными сторонами, первая версия стандарта будет опубликована [2, с. 56].

Таким образом, все многообразие стандартов КСО предлагаем классифицировать следующим признакам (рисунок): по уровню регулирования макроуровень (международные стандарты), мезоуровень (национальные стандарты), микроуровень (стандарты конкретных субъектов экономики)); по инструментам КСО (принципы и кодексы поведения, рейтинговые индексы, системы управления и сертификации, системы подготовки отчетности и ее верификации); по охвату видов деятельности (общие для всех видов деятельности, для отдельных видов экономической деятельности); по охвату объектов регулирования (экологическая ответственность, трудовые отношения, права человека, устойчивое развитие в целом). Предлагаемая классификация стандартов позволит обеспечить системный подход к внедрению принципов КСО субъектами экономики.

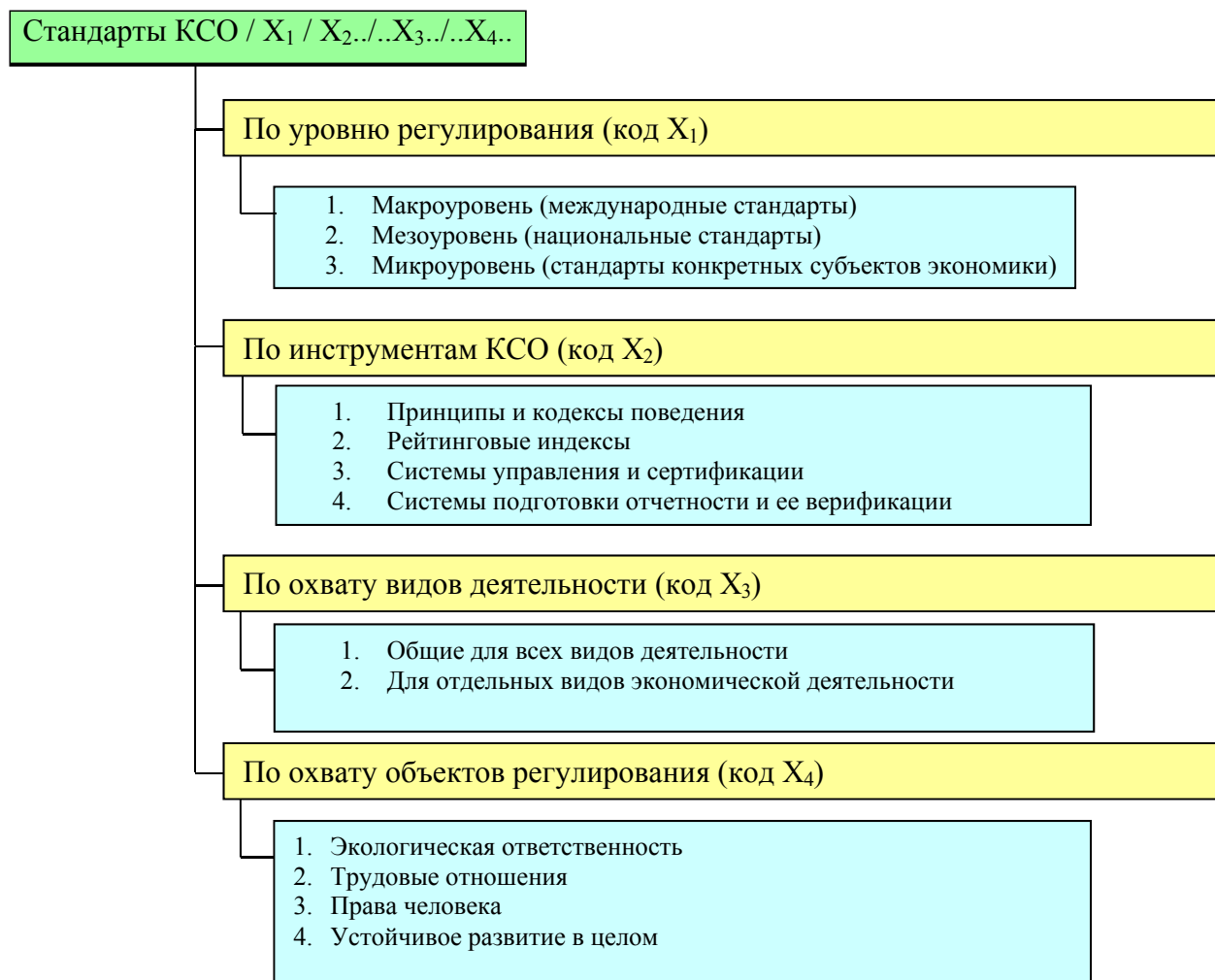

Рисунок. Предлагаемая классификация стандартов КСО

Примечание – Собственная разработка

Библиография:

- КОСТИН А.Е. *Корпоративная ответственность и устойчивое развитие*. — М.: Институт устойчивого развития Общественной палаты Российской Федерации / Центр экологической политики России, 2013. — 80 с.
- Ответственная деловая практика в зеркале отчётности. Аналитический обзор корпоративных нефинансовых отчётов: 2012–2014 годы выпуска. Л.В. Аленичева, Е.Н. Феоктистова, Н.В. Хонякова, М.Н. Озерянская, Г.А. Копылова. — М.: РСПП, 2015. 136 с.
- Международные добровольные корпоративные соглашения и стандарты. Составлено по материалам Hunter D., Salzman J., Zaelke D. *International Environmental Law and Policy*, pp.1385-1416. — Foundation Press.- New York, 1998.

4. Экологический менеджмент - Серия международных стандартов ИСО 14000 / [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.iso.org/iso/ru/home/standards/management-standards/iso14000.htm>. – Дата доступа : 10.08.2015.
5. Von ISO 14001 zu EMAS: Was zu beachten ist Der Umstieg von ISO 14001 zu EMAS / [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.emas.de/fileadmin/user_upload/06_service/PDF-Dateien/UGA_Infoblatt-von_14001_zu_EMAS.pdf. – Дата доступа: 10.08.2015.
6. Verordnung (eg) nr. 1221/2009 des europäischen parlaments und des rates vom 25. November 2009/ [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/DE/TXT/HTML/?uri=CELEX:32009R1221&from=DE>. – Дата доступа: 10.08.2015.
7. Международные инициативы и стандарты / [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://un.by/ru/undp/gcompact/initiative/standards.html>. – Дата доступа : 10.08.2015.
8. Опубликован проект стандарта ИСО на системы менеджмента промышленной безопасности и охраны труда / [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.iso.org/iso/ru/news.htm?refid=Ref1874><http://www.iso.org/iso/ru/news.htm?refid=Ref1874>. – Дата доступа : 10.08.2015.
9. Преимущества отчетности в области устойчивого развития. Исследование компании EY и Центра корпоративного гражданства Бостонского колледжа / [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-Value-of-Sustainability-RUS/\\$FILE/EY-Value-of-Sustainability-RUS.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-Value-of-Sustainability-RUS/$FILE/EY-Value-of-Sustainability-RUS.pdf). – Дата доступа : 16.08.2015.
10. ОСТРОУХОВА, В.А. *Влияние стратегии корпоративной социальной ответственности на деятельность зарубежных и российских компаний в современных условиях.*: автореф. дис. ... канд. экон. наук: 08.00.14 / В.А. Остроухова; Московский гос. университет им. М.В. Ломоносова. – Москва, 2012. – 26 с.
11. Social Reportig Standart SRS / [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.social-reporting-standard.de/ueber-srs/inhalt/>. – Дата доступа : 16.08.2015.

ОБЕСЦЕНЕНИЕ АКТИВОВ ПО РАЗВЕДКЕ И ОЦЕНКЕ МИНЕРАЛЬНЫХ РЕСУРСОВ: ЭТАПЫ ПРОВЕДЕНИЯ И УЧЕТ

*М.э.н., аспирант, Ольга МЕТЛА,
УО Полоцкий государственный университет,
Республика Беларусь
metla.os.90@gmail.com*

Stages of procedure for impairment of exploration and evaluation, review existing approaches to the impairment loss of assets, the technique of the procedure and the impairment of recording and reporting of the impairment loss of assets for exploration and evaluation of mineral resources.

Key words: *impairment, the recoverable amount, the fair value, use value, an impairment loss*

Введение. В процессе хозяйственной деятельности организаций некоторые активы из приносящих экономическую выгоду могут переходить в разряд неэффективных, когда затраты на их содержание и использование выше, чем получаемый доход. Поэтому возникает необходимость в проверке активов на предмет обесценения и, в случае его наличия, отражении убытка от обесценения в отчетности, чтобы своевременно принимать управленческие решения о дальнейшем использовании таких активов или их реализации.

То есть, целью проведения проверки на предмет обесценения является обеспечение уверенности в том, что активы организации не отражены по стоимости, превышающий их возмещаемую стоимость. И тем самым обеспечивается реализация принципа осмотрительности, согласно которому, активы и доходы организации не должны быть завышены, а обязательства и расходы - занижены.

Особое значение процесс обесценения занимает в нефтегазо- и горнодобывающих организациях, так как по своему характеру деятельность по освоению месторождений является капиталоемкой, в которой задействуются значительные объемы инвестиций в активы с длительным сроком службы. В связи с чем для правильной оценки величины переходящих капитальных затрат в активы

организации перед реклассификацией активов по разведке и оценке в состав основных средств и нематериальных активов необходимо проводить тест проверки на предмет их обесценения.

Так, после подтверждения коммерческой целесообразности добычи минеральных ресурсов организации нефтегазо- и горнодобывающей промышленности должны проводить проверку активов по разведке и оценке на предмет обесценения и учитывать изменение стоимости активов вследствие его возникновения.

Таким образом, целью данной статьи является обоснование этапов проведения процедуры обесценения активов по разведке и оценке и порядка отражения убытков от их обесценения в учете и отчетности организаций-недропользователей.

Вопросы учета обесценения активов в нефтегазовой промышленности раскрываются в стандарте SFAS № 144 «Учет обесценения или выбытия активов с длительным сроком службы», разработанном в США, и FRS 11 «Обесценение основных средств и деловой репутации», выпущенном в Великобритании.

МСФО (IAS) 36 «Обесценение активов» рассматривает вопросы учета обесценения долгосрочных активов, но в тоже время не относится конкретно к добывающей промышленности. Вместе с тем, согласно МСФО (IFRS) 6 «Разведка и оценка запасов минеральных ресурсов» организации при оценке, представлении и раскрытии информации об обесценении активов по разведке и оценке должны руководствоваться требованиями МСФО (IAS) 36.

В рамках сближения национального бухгалтерского учета с Международными стандартами финансовой отчетности с 1 января 2013 года были введены в действие новые инструкции по учету основных средств и нематериальных активов: Инструкция по бухгалтерскому учету основных средств, утв. Постановлением Министерства финансов Республики Беларусь от 30.04.2012 № 26 и Инструкция по бухгалтерскому учету нематериальных активов, утв. Постановлением Министерства финансов Республики Беларусь от 30.04.2012 № 25. Данные инструкции разработаны на основании требований МСФО и, следовательно, предусматривают процедуру обесценения стоимости основных средств и нематериальных активов, но вместе с тем они не содержат детального описания ее проведения.

Следует отметить, что указанные инструкции в отношении вопроса проведения обесценения носят рекомендательный характер, так как необходимость его проведения определяет сама организация, не предполагают проверку на предмет обесценения активов в момент ввода их в эксплуатацию, то есть перед реклассификацией капитальных затрат на приобретение и создание долгосрочных активов в состав основных средств и нематериальных активов.

В связи с этим, при разработке методики проведения процедуры обесценения и отражения в учете и отчетности убытка от обесценения активов по разведке и оценке минеральных ресурсов за основу примем требования МСФО (IFRS) 6 «Разведка и оценка запасов минеральных ресурсов» и МСФО (IAS) 36 «Обесценение активов».

Основная часть. Выделим несколько этапов проведения процедуры обесценения активов по разведке и оценке минеральных ресурсов (запасов полезных ископаемых) на основании требований МСФО (IAS) 36 «Обесценение активов»:

- 1) Определение актива, подлежащего обесценению. Признаки обесценения;
- 2) Определение возмещаемой стоимости актива и величину его обесценения;
- 3) Признание убытка от обесценения.

Рассмотрим необходимые действия добывающей организации, характерные каждому из этапов признания и расчета убытка от обесценения активов по разведке и оценке.

В соответствии с первым этапом, организации должны проводить проверку активов по разведке и оценке на предмет обесценения только при наличии определенных фактов и обстоятельств, и только после определения коммерческой целесообразности и технической осуществимости добычи минеральных ресурсов (запасов полезных ископаемых). МСФО (IAS) 36 «Обесценение активов» при проверке принимает во внимание как внешние, так и внутренние признаки возможного обесценения. Вместе с тем, для добывающей отрасли присущи и другие специфические особенности. Так, в качестве основных признаков, указывающих на вероятность обесценения активов по разведке и оценке, МСФО (IFRS) 6 «Разведка и оценка запасов минеральных ресурсов» выделяет:

- истечение лицензии на право эксплуатации месторождения, если продления лицензии не ожидается;

- дополнительные расходы на разработку специфичных областей, не предусмотренные бюджетом;
- обнаруженные минеральные ресурсы признаны нерентабельными, и принимается решение о прекращении дальнейшей разработки;
- балансовая стоимость активов вряд ли окупится за счет удачной разработки или эксплуатации месторождения [1].

Данный перечень не является исчерпывающим, и, следовательно, могут присутствовать дополнительные факты и обстоятельства, свидетельствующие о необходимости проверки организацией своих активов по разведке и оценке на предмет обесценения. Например, снижение цен на добываемые минеральные ресурсы; переоценка запасов; новое природоохранное законодательство, регулирование цен и увеличение налогов; серьезные эксплуатационные проблемы или аварии и другие.

Следует отметить, что признаки обесценения не обязательно свидетельствуют об обесценении оцениваемого актива, а просто показывают на то, что его необходимо протестировать на предмет обесценения.

Целью второго этапа является определение величины обесценения актива по разведке и оценке минеральных ресурсов (запасов полезных ископаемых). Для этого следует сравнить балансовую стоимость актива с его возмещаемой стоимостью. Согласно МСФО (IFRS) 6, возмещаемая величина какого-либо актива представляет собой наибольшую величину из двух: справедливой стоимости актива за вычетом затрат на его продажу и ценности использования актива [2].

В качестве *справедливой стоимости* актива могут выступать: цена, указанная в договоре купли-продажи; цена покупки аналогичного актива на рынке; или иная достоверная информация, имеющаяся в наличии. Каждая из указанных стоимостей, при использовании в расчете суммы обесценения, должна быть скорректирована с учетом затрат на продажу [3].

Определение *ценности использования* актива предполагает формирование притоков и оттоков денежных средств, возникающих в связи с использованием актива, а также их дисконтирование с применением соответствующей ставки дисконта. В случае, когда невозможно определить ценность использования отдельного актива, иными словами, когда актив не обеспечивает независимого притока денежных средств, необходимо ее определять для группы активов, к которой принадлежит рассматриваемый актив и которая создает приток денежных средств. МСФО (IFRS) 6 «Разведка и оценка запасов минеральных ресурсов» такую группу определяет как единица, генерирующая денежные потоки (ЕГДП).

В мировой практике в целях выявления обесценения скважины, оборудование и сооружения обычно группируют по месторождениям (промыслам). Это вызвано тем, что денежные потоки, связанные с отдельными скважинами, обычно не являются независимыми от денежных потоков, генерируемых другими скважинами данного месторождения [4, с. 355].

Расчет ценности использования должен осуществляться на обоснованных бюджетах, утвержденных руководством организации и составленных максимум на 5 лет. В добывающей промышленности прогнозные оценки будущих потоков денежных средств, в большинстве случаев, связаны с периодом эксплуатации месторождения, которые могут достигать 20 лет и более. Следовательно, если данные потоки денежных средств являются надежными, то ценность использования определяется за более длительный период.

Обязательным условием при расчете ценности использования актива является дисконтирование денежных потоков, вызванное снижением их стоимости со временем. Ставка дисконтирования рассчитывается до налогообложения и отражает текущие рыночные оценки.

В качестве ставки дисконта согласно международной практике можно применять средневзвешенную стоимость капитала компании (WACC, рассчитывается на основе стоимости собственного капитала компании и заемных средств), приростную ставку кредитования организации или прочие рыночные ставки кредитования.

Следует отметить, что расчет обоих величин требуется не всегда. Так, если одно из двух значений превышает балансовую стоимость актива, то рассматриваемый актив не обесценен, и рассчитывать второе значение нет необходимости.

Таким образом, в случае превышения возмещаемой суммы актива (ЕГДП) его балансовой стоимости возникает убыток от обесценения, на сумму которого следует отразить изменение стоимости активов по разведке и оценке.

Обобщая вышесказанное, второй этап процедуры обесценения активов по разведке и оценке минеральных ресурсов (запасов полезных ископаемых) можно представить в виде рисунка 1.

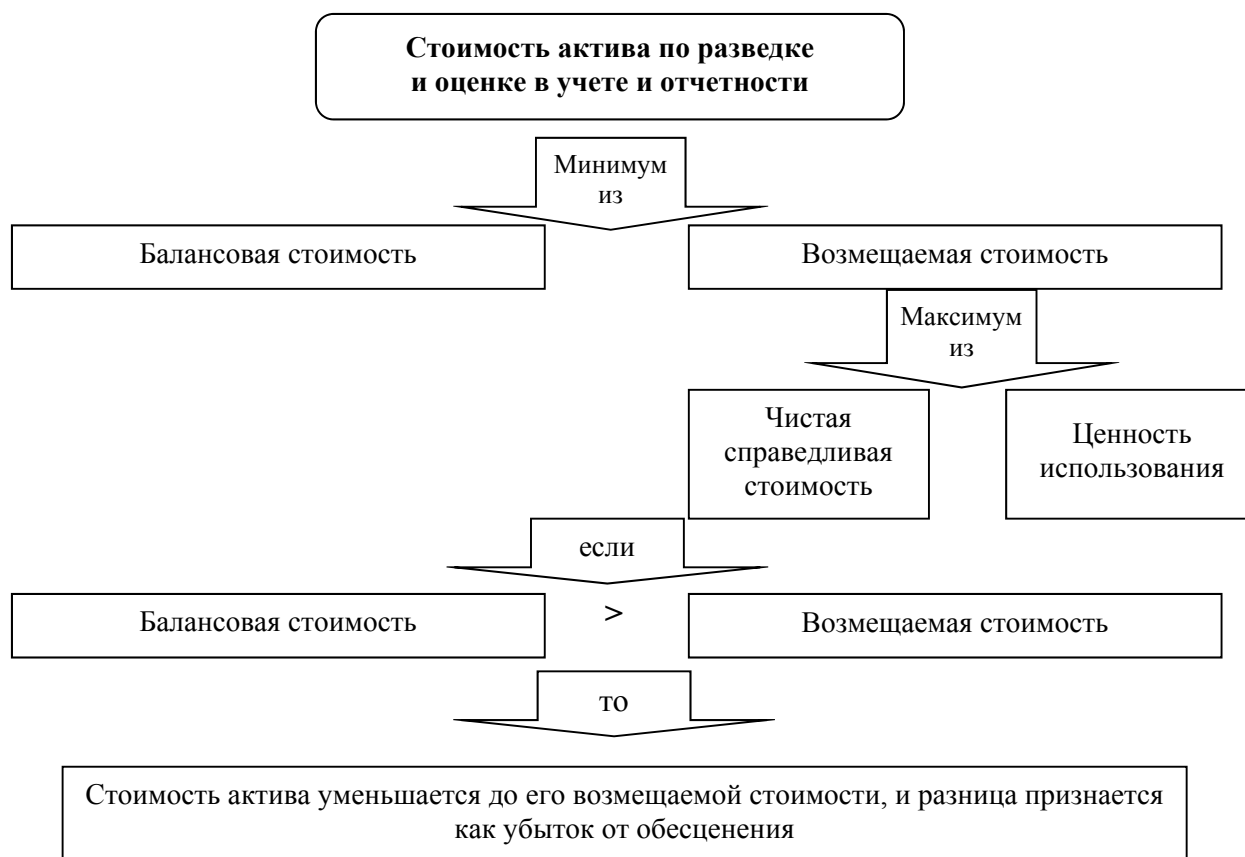

Рисунок 1. Второй этап процедуры обесценения активов по разведке и оценке минеральных ресурсов

Третий этап процедуры обесценения активов по разведке и оценке минеральных ресурсов (запасов полезных ископаемых) имеет место только в том случае, если балансовая стоимость превышает возмещаемую стоимость, и связан непосредственно с отражением полученного убытка на счетах бухгалтерского учета.

Если проверка на обесценение выполняется в отношении единиц, генерирующих денежные средства, то возникает необходимость в распределении полученного убытка между всеми активами единицы.

При распределении убытка от обесценения единицы, генерирующей денежные потоки, особое внимание следует обратить на величину скорректированной балансовой стоимости каждого актива единицы, которая не должна быть меньше, чем его возмещаемая стоимость. В случае возникновения указанной ситуации, убыток следует перераспределить между остальными активами ЕГДП пропорционально их балансовой стоимости. [3].

Вопрос отражения убытка от обесценения активов по разведке и оценке минеральных ресурсов в настоящий момент является дискуссионным. Так в литературе выделяют несколько подходов.

Согласно первому подходу, обесценение активов по разведке и оценке отражают аналогично уценке основных средств или нематериальных активов в целях обеспечения единообразия учета. Второй подход подразумевает отражение обесценения путем единовременного «доначисления» амортизации на сумму обесценения, поскольку остаточная стоимость формируется как разница между фактической (первоначальной) стоимостью и суммой начисленной амортизации. Указанный подход применяется в Республике Беларусь при отражении обесценения основных средств и нематериальных

активов, учитываемых по первоначальной стоимости. Третий подход предлагает отражать обесценение с использованием дополнительного счета 06 «Обесценение поисковых активов» [5].

Согласно МСФО (IAS) 36 «Обесценение активов» убыток от обесценения признается в зависимости от применяемой модели оценки активов: фактической или переоцененной стоимости. Убыток от обесценения должен немедленно признаваться в качестве расхода в отчете о прибылях и убытках, за исключением тех случаев, когда актив учитывается по величине переоценки, произведенной согласно другому Стандарту (например, в соответствии с методом учета по переоцененной величине в МСФО (IAS) 16 «Основные средства») [6].

Как было отмечено ранее, активы по разведке и оценке оцениваются по фактической стоимости, что не допускает применение первого подхода в отношении отражения обесценения. Использование второго и третьего подходов возможно. Однако следует отметить, что обесценение активов по разведке и оценке необходимо проводить до их реклассификации в состав объектов основных средств и нематериальных активов, то есть в момент их учета в составе вложений в долгосрочные активы.

В этой связи для отражения убытка от обесценения активов по разведке и оценке использование второго подхода «доначисление амортизации» не приемлемо, так как по ним не производят начисление амортизационных отчислений.

Введение дополнительного счета, например, 06 «Обесценение поисковых активов», также не целесообразно. Это обусловлено «временным» учетом активов по разведке и оценке на счете 08 «Вложения в долгосрочные активы», которые после реклассификации будут отражаться на счете 01 «Основные средства» и 04 «Нематериальные активы», исходя их характера соответствующего актива.

По нашему мнению, для отражения в бухгалтерском учете признанных убытков обесценения активов по разведке и оценке, фактическая (первоначальная) стоимость которых, согласно авторской методике, отражена на субсчете «Приобретение и создание активов по разведке и оценке» к счету 08 «Вложения в долгосрочные активы», следует применять прямое списание: Дт 91 «Прочие доходы и расходы» - Кт 08 «Вложения в долгосрочные активы». При этом открыть к счету 91 «Прочие доходы и расходы» соответствующий аналитический счет XX «Обесценение активов по разведке и оценке».

В таблице 1 рассмотрим отражение на счетах бухгалтерского учета суммы убытка от обесценения активов по разведке и оценке минеральных ресурсов перед их реклассификацией в состав основных средств и нематериальных активов.

Таблица 1

Предлагаемая корреспонденция счетов по учету убытка от обесценения активов по разведке и оценке перед их реклассификацией

Содержание операции	Дт	Кт
Отражен убыток от обесценения активов по разведке и оценке, реклассифицируемых в состав основных средств	91/XX	08/X ₁ /1
Отражен убыток от обесценения активов по разведке и оценке, реклассифицируемых в состав нематериальных активов	91/XX	08/X ₁ /2

Примечание: собственная разработка на основании изучения законодательных документов РБ, ГААП США и Великобритании, МСФО, специальной экономической литературы

МСФО (IAS) 36 также содержит подробные требования к раскрытию информации в финансовой отчетности по результатам обесценения активов. В частности, если сумма убытка от обесценения существенна – необходимо раскрывать обстоятельства, приведшие к этому событию, а также дать описание обесцененного актива или ЕГДП и подробности расчета возмещаемой стоимости (а именно, какая из величин – справедливая стоимость или цена использования была принята в качестве возмещаемой стоимости) [6].

Закключение. Поводя итоги вышесказанному, отметим, что несмотря на отсутствие в действующем законодательстве по бухгалтерскому учету Республики Беларусь процедуры обесценения в отношении вложений в долгосрочные активы, проведение проверки на предмет обесценения активов по разведке и оценке носит обязательный характер. Это обусловлено спецификой деятельности добывающей промышленности и закреплено в требованиях МСФО (IFRS) 6 «Разведка и оценка запасов минеральных ресурсов».

Расчет возмещаемой стоимости активов по разведке и оценке необходимо проводить в случае наличия признаков, указывающих на вероятность обесценения. Убыток от обесценения следует отражать, если балансовая стоимость активов по разведке и оценке превышает их возмещаемую

стоимость. Для отражения убытков от обесценения активов по разведке и оценке, стоимость которых отражена по первоначальной оценке, следует применять прямое списание: Дт 91 «Прочие доходы и расходы» - Кт 08 «Вложения в долгосрочные активы».

В финансовой отчетности необходимо раскрывать существенную информацию по результатам обесценения активов по разведке и оценке: причины, расчет возмещаемой стоимости, сумму убытка от обесценения.

Литература:

1. МСФО (IFRS) 6 — Разведка и оценка запасов полезных ископаемых // Центр начального обучения МФСО [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://allmsfo.ru/images/stories/Downloads/msfo/IFRS/ifrs06.pdf>. — Дата доступа: 14.12.2013.
2. МСФО (IFRS) 6 «Разведка и оценка запасов минеральных ресурсов»: первый опыт применения // [Электронный ресурс]. — Режим доступа: https://www.kpmg.com/RU/ru/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/ifrs-publications/Documents/First_Impressions_IFRS6_rus.pdf. — Дата доступа: 14.12.2013.
3. ВАСИНА, А.А. МСФО 36 «Обесценение активов» [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.ippnou.ru/article.php?idarticle=002502> — Дата доступа: 10.05.2015.
4. РАЙТ, Ш.Д., ГАЛЛАН, Р.А. *Финансовый и бухгалтерский учет в международных нефтегазовых компаниях* / Ш.Д. Райт, Р. Галлан // Пер. с англ. — М.: ЗАО «Олимп-бизнес», 2007. — 688с.
5. ПОПОВ, А.Ю. *Особенности бухгалтерского учета поисковых активов* / А.Ю. Попов // Известия УрГЭУ. — 2013. - № 5(49). — С. 69-75 [Электронный ресурс] — Режим доступа: <http://izvestia.usue.ru/download/49/9.pdf>. — Дата доступа: 14.02.2015.
6. МСФО (IAS) 36 — Обесценение активов // Центр начального обучения МФСО [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://allmsfo.ru/images/stories/Downloads/msfo/IAS/ias36.pdf>. — Дата доступа: 10.05.2015.

DEVELOPMENT OF ACCOUNTING AND ANALYSIS SYSTEM INFORMATION SUPPORT OF JOINT ACTIVITY OF THE ORGANIZATIONS

*PhD Anna LAVRINENKO,
Polotsk State University, Republic of Belarus*

During the period of low investment activity in Belarus, when the Republican, local budgets and business entities themselves do not have sufficient investment potential, the development of joint activity may play an important role in the modernization of the Belarusian industry. The current process of development of this form of management has put its requirements for accounting as the system of developing a reliable information-analytical support of investment activity organizations. Joint activity enlarges on different forms of organization. The forms can differ according their sectorial focus and business legal structure. However, the economic essence of this type of integration has a historical and legal integrity. The study of historical and legal aspects of the development of joint activity will allow substantiating scientifically the theoretical regulations in order to integrate the joint activity as a mechanism for increasing the competitiveness of the Belarusian economy in the post-crisis period.

Key words: joint activity, cooperation, accounting, depositing, financial investments.

Introduction

The new model of economic growth in the Republic of Belarus is based on the innovative type of development. At the macro level, it requires the formation of a new financial-credit policy, effective stimulation of innovation, developing high-tech industries and reduction of production that uses natural resources. The model dictates the change in the form of entrepreneurial activity, active involvement in the production of small and medium private businesses at the micro level. The transition period is characterized by the deregulation of the public sector, the cancellation of the directive methods in management and the abolition of pre-existing hierarchical structures. This strengthens the role of cooperative forms of activity and the integrated structure of the organization. Market conditions are creating new forms of joint activity by joining organizations in vertical and horizontal structures. This provides the necessary coordination and organizational and financial cooperation in the framework of joint activity. In particular, an effective system of technological development, sustainable market strategy, resource support of corporate financial institutions. The main advantage of the joint forms of business is the division of labour, rapid mobilization of

resources, cost savings in the production and marketing. Thus, the efficient use of productive and financial capacity of the organizations is possible thanks to established cooperative ties.

Joint business forms require the creation of a common methodological approach to the organization of their account. This is determined by the specific structure of joint activity and the lack of methods of accounting and analytical framework in this area. The practice of joint activity in the Republic of Belarus raises questions in the area of accounting of its objects:

1. Assessment and accounting of contribution under a partnership agreement.
2. Cost accounting and the formation of the cost of jointly manufactured products (works, services).
3. Formation and recognition of financial results from joint ventures.

In the new economic conditions the Belarusian organizations are faced with a major accounting problem — an adaptation of the national system of accounting in accordance with International Financial Reporting Standards. This requires improving the legal framework and bringing it closer to international accounting practices.

The main part.

The development of accounting and reporting is closely linked to the development of civil relations in society. Therefore the study of the economic substance of the joint activity involves the historical and legal aspects of development. Historically, the joint activity as a form of integration is the result of social division of labour. It originated on the basis of specialization and cooperation. Initially the joint activity takes the form of mutual assistance and cooperation. Cooperation is a method or form of economic activity, which is characterized by joint involvement in the activities of persons [1]. Z. Z. Dudich defines cooperation as a unity, coordination of joint actions of different units and entities in the course of their business. The author emphasizes that certain activities are unaffordable for individual performers and require the joint efforts of many of them [2]. Cooperation in economic literature is divided into two main types: production (cooperation in the industry) and credit.

In the process of production cooperation has been historically identified as the main directions and forms of the joint activity, they remain relevant at the present stage of development of production and the economy as a whole: technological cooperation (supply of components, semi-finished products, components, parts, pieces); cooperation logistics (software companies raw materials, fuel, basic and auxiliary materials); production cooperation; financial cooperation, which is to bring together capital and others.

We can conclude that cooperation is a form of economic activity, which is characterized by the coordinated actions and joint interaction (joint business management and joint participation, co-production, co-construction, co-financing) set of organizations (members) who are interested in achieving final results of activity in the sphere of production and treatment. Hence the conclusion: the joint activities carried out by the cooperation of organizations - participants. It was on the basis of cooperation, through the transformation and formation of market relations were preconditions for release in civil relations of joint activities. Modern forms of joint activities is the financial and industrial group, a corporation, a transnational corporation, holding, consortium conglomerate, a joint venture, the cartel, simple partnership, and some others.

At this stage of the study it can be concluded that the joint activity of organizations in the Republic of Belarus may takes various forms depending on the content of civil contracts that lie at its core. Figure 1 shows the organizational and legal forms of joint activities in the economic conditions of the Republic of Belarus.

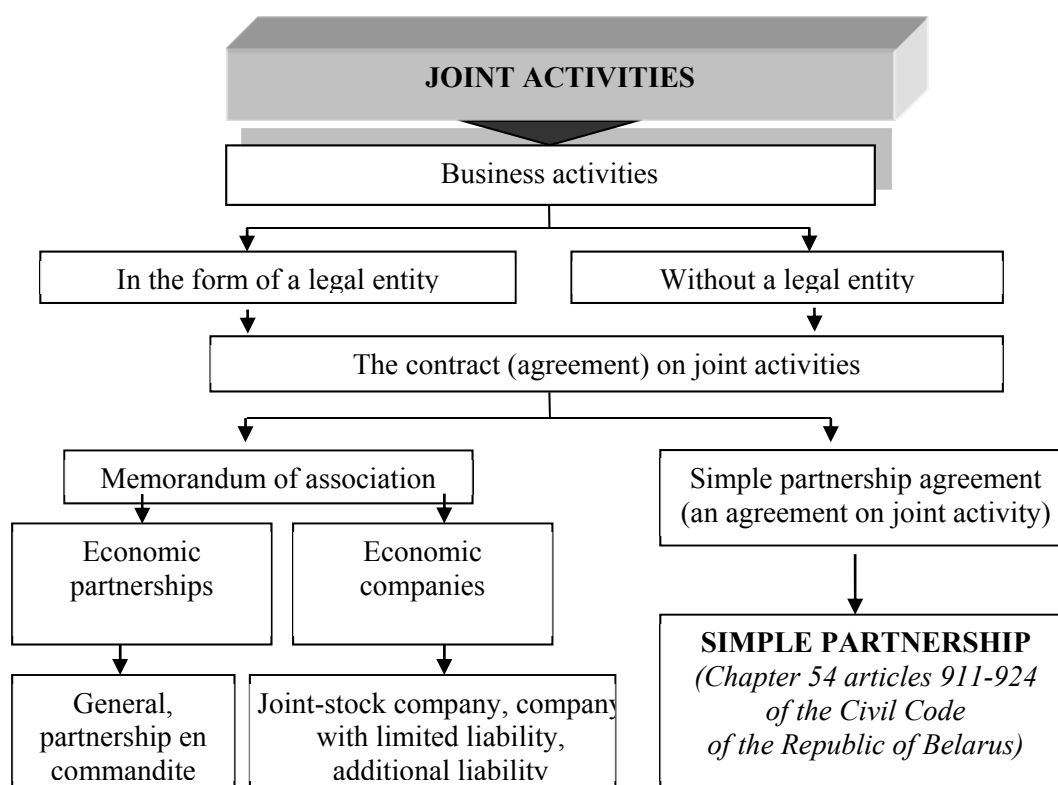

Figure 1. Organizational and legal forms of joint activity in the Republic of Belarus

In the process of transition of the Republic of Belarus on the international financial reporting standards is necessary to study and use by the Republic of Belarus general conceptual principles that form the basis of International Financial Reporting Standards. In this connection it is necessary to explore methods of accounting and reporting of joint activity, which are accepted in the international accounting practice, and compare them with current practice in the Republic of Belarus. This will allow to:

- 1) establish the specificity of the accounting process of joint activity for each type of IFRS 11 “Joint activity”;
- 2) conduct a comparative analysis of national accounting practice joint activity and methodological aspects of the IFRS;
- 3) transfer the standards IFRS 11 “Joint activity” in the Belarusian instructions on accounting.

IFRS 11 “Joint activity” allows to organize joint activities in various forms and structures at the same time allocates for the purposes of accounting and reporting the following two main types of joint activity:

- joint operation (not having the structure of a separate organization);
- joint venture (having the structure of a separate organization).

It is important to note that in accordance with IFRS 11 joint operations during the registration a separate organization are transformed into joint ventures. In civil legislation of the Republic of Belarus “simple partnership” is based on the conclusion of a simple partnership agreement (or contract on joint activity), without establishing a legal entity in order to profit. For the purposes of the tax legislation in the Republic of Belarus simple partnerships are recognized by individual organizations. On the basis of the economic content of the concept of “organization”, based on the legislation of the Republic of Belarus it can be clearly concluded that the simple partnership in the Republic of Belarus is an organization that provides for separate accounting and tax accounting and financial reporting.

Until 2014, the accounting of joint activity is regulated by the Instruction on accounting of joint activity approved by Resolution of Ministry of Finance of the Republic of Belarus on December 14 2006 Nr. 161. According to this document, joint operations are components of a simple partnership, organizational and legal form which involves the structure of the individual organization. Such form as the joint operation in the Instruction Nr. 161 is missing. National Standard of Accounting and Reporting “Consolidated financial statements”, approved by the Ministry of Finance of the Republic of Belarus of June 30, 2014 Nr. 46 overturned Instruction Nr. 161. However, it did not clarify how the joint ventures should show joint operations in their reports. Therefore, it is now impossible to identify joint operations, adopted in international practice of accounting, as an object of national accounting and financial reporting.

Comparative analysis revealed the following distinguishing features of the foreign accounting system of joint operations:

- 1) subject of accounting of joint activity – its participant;
- 2) participant shall include in its accounting records and recognizes in its financial (accounting) statements accounting objects of joint activity in the share defined by the contract;
- 3) *participant does not need to make separate accounting (financial) reporting on joint activity.*

Comparing the types of joint activity IFRS 11 “Joint activity” can establish that their classification is based on the organization of the accounting process of joint activity. The most significant difference between the two options reflected in the accounting of joint activity graphically represented in table 1.

Table 1

**Effect of the type of joint activity IFRS 11 on main characteristics
of the accounting process**

The main characteristics of the organization of accounting process	Types of joint activity	
	Joint operation	Simple partnership
Drawing up a separate accounting (financial) statements of joint activity	–	+
Accounting record indicators of joint activity in the accounting (financial) statements of the participants	+	–
Combining contributions (investments) of the participants	–	+
Combining action, the efforts of the participants	+	+
Use of assets held jointly owned by the participants	–	+
Distribution of income received from the joint activity	+	–
Distribution of the financial results of joint activity	–	+

Summarizing the main points, we determined that participation in joint activity without forming a legal entity in IFRS 11 has a broader meaning than in the national accounting practice. National accounting system provides for a single form of joint activity without forming a legal entity - a joint activity within the framework of simple partnership agreement. This form provides the availability of a separate balance sheet and formation of financial statements separate from the participants of the joint activity. Thus a contradiction is formed. The domestic accounting practice indicates the types of joint activities IFRS 11, however, it does not observe the basic principles of accounting and financial (accounting) reporting of participation in joint activity.

Conclusions.

Joint activity of organizations in the Republic of Belarus may take various forms depending on the content of civil contracts that lie at its core. The term "joint activity" represents business based upon co-operation organizations in various sectors of the economy rather than the legal form of business. Joint activity as an object of accounting is entrepreneurial activity, based on a contractual relationship, the joint conduct of the business participants and the joint management activity on the basis of the agreements reached.

International integration and openness of the Belarusian economy requires approximation of the accounting of joint activity to IFRS. The use in national system of accounting and reporting principles of IFRS (IFRS) 11 is of particular practical significance in terms of attracting foreign investment in the form of organizing joint activity. Foreign investors need not only legal protection of its investments, but also in the transparency of accounting information in IFRS format. Lack of incomparability of data in accounting (financial) reporting does not allow domestic and foreign investors to interpret terms of the agreement of the joint activity identically, as well as reporting of participation in joint activity. Therefore, in order to unify methodical bases of accounting joint activity in national accounts in accordance with international standards we recommend: in accordance with IFRS classify simple partnership as a joint organization; exclude from the simple partnership agreement and allocate an independent category of joint operations; develop guidance on accounting and financial reporting of the parties participating in joint operations that do not have a separate organization structure.

Bibliographic references:

1. Cooperatives for the production of goods and provision of services: reference book / Editorial Board: T.E. Abova [et al.]; Ans. Ed. P.V. Savchenko; comp. V.I. Lantsov. – Moscow: Economics, 1991. - 319 p.
2. Economic theory: textbook: 2 hr. / Z.Z. Dudich [et al.]; under the general editorship M.F. Grishchenko, Z.Z. Dudich. – Minsk: Publ. VUZ-UNITY BGPA, 1995. – Part 1: General principles of economic theory. Relations in the basic level of the economy (micro-economics). – 310 p.

К ВОПРОСУ О МЕТОДЕ УЧЕТА ЗАТРАТ

*Д.э.н., профессор, Пелагея ПАПКОВСКАЯ,
Заведующая кафедрой бухгалтерского учёта,
анализа и аудита в АПК и транспорте
УО «Белорусский государственный экономический университет»,
Республика Беларусь*

The method of accounting of cost for production and calculation of costs it was investigated. Grouping individual authors considered cost accounting methods it was presented. Regulation of the possible techniques and methods of cost accounting in the proposed.

Key words: cost, calculation, cost price, method of accounting

В условиях значительного возрастания роли затрат на производство, как средства контроля за ходом производства, используемые приемы учета затрат призваны наиболее достоверно и оперативно отражать уровень показателя процесса производства – себестоимости продукции. Правильное понимание сущности метода учета затрат, его приемов и способов, необходимо для дальнейшего научного исследования вопросов данного участка бухгалтерского учета: конкретизации и обоснования задач, а также определения круга вопросов, требующих своего совершенствования. Правильное использование показателя себестоимости в управлении предприятием полностью обуславливается научно обоснованным применением методов учета затрат на производство и калькулирования себестоимости.

Вопрос об исследовании методов учета затрат на производство и калькулирования себестоимости был актуальным всегда, он также актуален и в настоящее время и требует своего решения.

Вопрос о методе учета затрат исследован еще далеко не в полной мере, а его решение было не всегда научно обоснованным.

Происходящая адаптация организации бухгалтерского учета и ее гармонизация в соответствии с международными стандартами определяют и эволюционное развитие методологии учета производственных затрат. Отдельные авторы признают в качестве методов калькуляционный и некалькуляционный методы учета затрат. При калькуляционном методе затраты группируются по объектам с целью исчисления себестоимости готовой продукции. При некалькуляционном периодические затраты, отражаемые в составе общехозяйственных расходов, не включаются в себестоимость объектов калькулирования, а списываются в конце отчетного периода на уменьшение выручки от реализации.

Анализ всех многообразных методов учета затрат на производство и калькулирования себестоимости продукции, которые нашли в основном отражение в экономической сельскохозяйственной литературе, позволяет сделать вывод о том, что у экономистов нет единого мнения по этому важному вопросу теории учета издержек производства.

Важно отметить, что инструктивными положениями по учету затрат и калькулированию себестоимости продукции вопрос о методах учета затрат никаким образом не оговаривается. Рассмотренные методы учета затрат представим в таблице 1

Таблица 1

Группировка рассматриваемых отдельными авторами методов учета затрат

Наименование методов	Авторы							
	В.К. Радостовец	И.А. Ламыкин	М.З. Пизенголь	И.А. Белебеац	П.А. Костюк	В.Д. Смирнов	И.Н. Белый	Г.М. Лисович, И.Ю. Ткаченко
Простой	+							+
Попередельный	+	+		+	+		+	+
Позаказной	+	+		+	+			+
Позаказно-коэффициентный	+							
Пофазный (операционный)		+						
Двухфазный			+					

Однофазный			+					
Прямого отнесения				+		+		
Косвенного отнесения				+		+		
Транзитный			+	+		+		
Нормативный	+	+	+	+	+			
Попроцессный					+		+	+
Однопозиционный							+	
Нормативно-однопозиционный							+	
Нормативно-попроцессный							+	
Нормативно-попередельный							+	

Необходимо подчеркнуть, что в табл.1 приведены точки зрения авторов наиболее полно и серьезно анализирующих методы учета затрат и калькулирования.

Методы учета затрат на производство и калькулирования себестоимости продукции более широко рассматриваются в области промышленного учета.

Вопрос о методах учета затрат на производство и калькулирования себестоимости продукции в промышленности исследовался в работах А.Ш. Маргулиса, И.И. Поклада, Н.Г. Чумаченко, А.С. Наринского, Б.Б. Ивашкевича, И.А. Басманова, П.С. Безруких, Н.П. Кондракова, С.А. Николаевой, М.А. Вахрушиной, Т.П. Карповой, П.И. Камышанова и др.

По вопросу о методах учета затрат на производство и калькулирования себестоимости продукции как среди экономистов -аграрников, так и промышленности сложились разные мнения. Одни считают, что методы учета и калькулирования зависят и обуславливаются объектом учета затрат, и отрицают раздельное существование методов учета затрат и калькулирования (В.К. Радостовец, И.А. Ламыкин, И.А. Белебева, М.З. Пизенгольц, А.С. Наринский, Н.П. Кондраков, П.И. Камышанов), другие отрицают самостоятельное существование нормативного метода (Н.Г. Чумаченко, А.С. Наринский, И.Н. Белый), третьи обосновывают существование только нормативного и ненормативного методов (И.А. Басманов, Ю.Я. Литвин).

Анализ зарубежных источников по этому вопросу показывает, что точки зрения авторов также различные.

Толкование методов учета затрат и калькулирования себестоимости неодинаковы у различных авторов в связи с тем, что их формирование происходит под влиянием конкретной учетной практики и ведомственных инструкций. Но главная причина расхождения во мнениях о методе и его сущности – отсутствие диалектического подхода к изучению явлений и происходящих процессов. Метод учета затрат, как и метод бухгалтерского учета, является способом познания и отражения предмета учета. А предметом учета затрат являются затраты предприятий на производство продукции. Метод призван отразить сам процесс формирования затрат применительно к конкретным объектам производства. Он обеспечивает получение достоверных показателей об объекте затрат в производственном процессе.

По мнению автора, все многообразие приемов и способов учета затрат нельзя считать методами. Только их совокупность составляет метод учета затрат на производство. Каждый из рассмотренных выше приемов и способов (простой, попередельный, попроцессный, однопозиционный, позаказный, позаказно-коэффициентный, пофазный, двухфазный, однофазный, прямого отнесения, косвенного отнесения, транзитный, попроцессный, нормативный) представляет собой элемент метода учета затрат на производство. Каждый из них способствует полному и всестороннему отражению затрат по объекту учета. Нам важен учет затрат и в целом по всему объекту, и по переделам, заказам, фазам производства, а также использование приемов прямого, косвенного и транзитного отнесения, использование нормативов. Однако они не являются методами учета затрат, а лишь составными элементами. Мы считаем, что не может быть множества методов учета затрат, а существует один метод учета затрат, позволяющий давать объективную картину фактических производственных затрат по объектам учета. Поэтому точка зрения экономистов, которая заключается в представлении приемов учета затрат в качестве методов, является, на наш взгляд, неверной.

Таким образом, метод учета затрат – это совокупность приемов и способов, которая обеспечивает достоверное и всестороннее отражение производственных затрат по объектам учета. Только использование совокупности упоминавшихся приемов учета затрат даст полную информацию о затратах в процессе производства. Метод представляет совокупность приемов для освоения существующих в действительности предметов исследования – затрат процесса производства.

Актуальной остается организация учета затрат на производство на основе использования нормативов производственных затрат, выявления отклонений от действующих нормативов, отражения изменения норм расхода ресурсов на получение продукции. Такая постановка учета затрат отвечает всем требованиям экономической информации, оперативного управления за процессом производства и руководства предприятием. Применение нормативов в учетной практике позволило бы с большой точностью и оперативностью не только исчислять себестоимость, но и выявлять отклонения по каждой статье затрат. Однако в сельском хозяйстве учет затрат с использованием нормативов не может получить распространения. Причиной сложности организации такого учета затрат в практике хозяйствования является отсутствие разработанного научно обоснованного нормативного хозяйства по установленным регионам. Нормативная база должна включать нормы расхода трудовых, денежных и материальных затрат, отклонения от которых в процессе производства будут свидетельствовать об организации производства на предприятии.

Исследование состояния и развития методов учета затрат показывает, что в основном экономистами, как отечественными так и зарубежными, за основу определения метода принимают объект калькулирования. С этим согласиться нельзя по той причине, что производственный учет в целом, а тем более его составную часть – учет затрат, нельзя признать только калькуляционным. Учет затрат должен обеспечить отражение всех произведенных затрат в производственном процессе согласно его технологии. В этом его функциональная направленность. При этом не всегда ставится цель исчислять себестоимость продукции. Функции учета затрат определены не только целью исчисления себестоимости, но и их отражением в целях прогнозирования и регулирования в разрезе элементов контроля по принципу „приход” – „расход” и формирования конечного результата деятельности как предприятия в целом, так и его структурных подразделений (центров ответственности за формирование затрат).

В целях единообразного понимания сущности метода учета затрат и совокупности приемов и способов его составляющих следует в Рекомендациях по учету затрат и калькулированию себестоимости продукции предприятий, изложить его определение и привести перечень возможных его приемов и способов. Применение конкретных из них на каждом предприятии должно определяться его учетной политикой, которая зависит от особенностей хозяйственной деятельности.

Регламентация возможных приемов и способов учета затрат в нормативных положениях позволит произвести их систематизацию и классификацию в двух аспектах:

- в разрезе объектов учета затрат;
- в разрезе целей контроля за ними, прогнозирования и регулирования.

Для отражения затрат по объектам учета могут использоваться такие приемы и способы, как позаказный, попередельный, попроцессный. В целях контроля за затратами, их прогнозирования и регулирования может применяться прием нормированного и ненормированного учета затрат в разрезе их видов. Оба варианта позволят формировать затраты по центрам ответственности (структурным подразделениям) и видам получаемой продукции.

КАЧЕСТВО УЧЕТНОЙ ИНФОРМАЦИИ КАК СОСТАВЛЯЮЩАЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СУБЪЕКТОВ ХОЗЯЙСТВОВАНИЯ ГОСУДАРСТВЕННОГО СЕКТОРА

*Др. философии Наталья РОГОВАЯ,
Черкасский учебно-научный институт
банковского университета, Украина
rogovay-ua@mail.ru*

*Др. философии Галина ВОЛЯНИК,
Национальный лесотехнический университет
Украины, Украина
vgalinka73@i.ua*

***Аннотация.** В статье исследовано современное состояние бухгалтерского учета в государственном секторе Украины, проанализировано эффективность его осуществления, изучено влияние бухгалтерского учета на эффективность деятельности субъектов хозяйствования государственного сектора.*

***Ключевые слова:** государственный сектор, бухгалтерский учет, бухгалтерская отчетность, качество учетной информации.*

Annotation. *In the article the current state of accounting in the public sector in Ukraine, analyze the effectiveness of its implementation, to study the effect of accounting on the effectiveness of public sector entities.*

Key words: *the public sector, accounting, financial reporting, the quality of accounting information.*

Введение. В Украине продолжается процесс реформирования системы бухгалтерского учета и отчетности в государственном секторе. Разработка национальных стандартов бухгалтерского учета для государственного сектора с учетом международных стандартов является важной предпосылкой эффективного их функционирования и признания бухгалтерского учета в госсекторе на международном уровне. Переход на международные стандарты финансовой отчетности в государственном секторе необходим для повышения прозрачности государственных и местных финансов, качества и достоверности бюджетного учета, обеспечения максимально полного отражения неохваченных на сегодняшнее время финансовых операций, создание условий для анализа уровня и динамики бюджетной задолженности, оценки эффективности предоставляемых услуг в государственном секторе.

Целью данной публикации является исследование современного состояния бухгалтерского учета в государственном секторе, анализ эффективности его осуществления, изучение влияния бухгалтерского учета на эффективность деятельности субъектов хозяйствования государственного сектора.

Основная часть. Решение о реформировании бухгалтерского учета в государственном секторе задекларировано в Стратегии модернизации системы бухгалтерского учета в государственном секторе на 2007-2015 годы, утвержденной постановлением Кабинета Министров Украины от 16.01.07 № 34.

Согласно Стратегии ключевыми задачами реформы являются: совершенствование системы бухгалтерского учета и отчетности, создание унифицированной организационной системы бухгалтерских служб бюджетных учреждений и унифицированной информационной учетной системы.

Главными направлениями решения задачи по совершенствованию системы бухгалтерского учета и отчетности являются:

- разработка и внедрение национальных стандартов бухгалтерского учета и отчетности в государственном секторе с учетом требований международных стандартов;
- создание единого плана счетов бухгалтерского учета в государственном секторе, гармонизированного с бюджетной классификацией;
- совершенствование методов составления и консолидации отчетности с использованием современных информационных систем.

Создание унифицированной организационной и информационной учетной системы реализуется путем внедрения единых подходов к организации бухгалтерских служб бюджетных учреждений и усиления контроля Государственного казначейства Украины за соблюдением единых правил ведения бухгалтерского учета и составления финансовой отчетности.

В течение 2009-2012 годов на основе международных стандартов бухгалтерского учета в государственном секторе разработаны и утверждены 19 национальных положений (стандартов) бухгалтерского учета в государственном секторе – НП(С)БУГС. Их практическое внедрение начато в 2015 году.

Вопросы формирования финансовой отчетности регулируют НП(С)БУГС 101 «Предоставление финансовой отчетности», 102 «Консолидированная финансовая отчетность», 103 «Финансовая отчетность по сегментам» и 105 «Финансовая отчетность в условиях гиперинфляции». Остальные НП(С)БУГС регулируют вопросы ведения бухгалтерского учета.

Следующим этапом было принятие и внедрение с 2013 года новой экономической классификации расходов бюджета которая гармонизирована со статистикой государственных финансов. Кроме того внесены соответствующие изменения в Бюджетный кодекс Украины и Закон Украины «О бухгалтерском учете и финансовой отчетности в Украине». Утверждены: Типовое положение о бухгалтерской службе бюджетного учреждения, Порядок согласования назначения на должность и освобождение от должности главного бухгалтера бюджетного учреждения, Порядок проведения оценки выполнения главным бухгалтером бюджетного учреждения своих полномочий.

Вместе с тем, большинство ученых и специалистов в области учета сходятся во мнении о том, что сложившаяся в Украине учетная система в государственном секторе требует совершенствования, модернизации, перехода на единые унифицированные методологические основы [1]. Метелица В.М.

выделяет следующие предпосылки модернизации системы бухгалтерского учета в государственном секторе: эффективное управление, прозрачность, появление новых информационных технологий, распространение международных стандартов [2]. Фарион А. указывает, что различия между отечественной практикой учета в бюджетной сфере и Международными стандартами связаны прежде всего с особенностями бюджетного процесса в Украине, а именно кассовым методом исполнения бюджетов [3, с. 281].

Так, в системе учета исполнения бюджетов нет данных о имущественном состоянии органов местного самоуправления, органов исполнительной власти и государства в целом. Состояние и движение основных средств и запасов учитываются в бухгалтерских регистрах распорядителей бюджетных средств. Требуется также совершенствования организация бухгалтерского учета у распорядителей бюджетных средств, поскольку существуют различия в организационной структуре бухгалтерских служб и процедурах документооборота, автоматизации учетных операций [4]. Левицкой С.А. исследованы теоретические, методологические и практические основы эффективного использования некоммерческими организациями полученных целевых и бюджетных средств [5]. Машенко К.С. отмечает, что в литературе акцентируется внимание на отдельных проблемах реформирования бухгалтерского учета и отчетности бюджетных учреждений, впрочем, недостаточно внимания уделяется исследованию влияния этого процесса на эффективность управления их финансами [6].

Обобщая проблематику реформирования бухгалтерского учета и отчетности в государственном секторе Украины, целесообразно заметить, что наибольшего внимания требуют исследования проблематики полноты и достоверности отображения информации в финансовой отчетности субъектов государственного сектора.

В основу учетных принципов по МСФО для государственного сектора положен метод начисления, применение которого позволяет достичь достоверного отображения в отчетности финансового состояния учреждения и результата выполнения бюджета. В бюджетной сфере Украины применяются два принципа: кассовый и начисления. Для составления бюджета и отчетности о его исполнении используется кассовый метод. При формировании смет учреждениями, получающими средства из бюджетов, и подготовке финансовых отчетов используется кассовый метод – для доходов общего фонда; и метод начисления – для отдельных доходов специального фонда, а также и для расходов бюджетного учреждения. Применение двух методов при составлении бюджетов и финансовых отчетов об их выполнении, очевидно, лишает пользователей достоверной и полной информации о деятельности субъектов хозяйствования государственного сектора [7].

Выводы. Таким образом, дальнейшая модернизация бухгалтерского учета и отчетности в государственном секторе будет способствовать прозрачности управления государственными финансами, совершенствованию системы бюджетного планирования, усилению контрольной функции за исполнением бюджета, повышению статуса учетно-экономического персонала.

Библиография:

1. ЧЕМЕРИС А.Н. *Управленческие аспекты усовершенствование Стратегии модернизации бухгалтерского учета в государственном секторе* / А.Н. Чемерис // Государственное управление: теория и практика. - 2009. - №2. - [Электронный ресурс] - Режим доступа: http://www.academy.gov.ua/ej/ej10/doc_pdf/Chemerys.pdf
2. МЕТЕЛИЦА В.М. *Проблемные вопросы модернизации учета в государственном секторе Украины* / В.Н. Метелица // Учет и финансы АПК. - 2009. - №4. - [Электронный ресурс] - Режим доступа: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Oif_apk/2009_4/18_Metel.pdf
3. ФАРИОН А. *Функции и элементы системы бухгалтерского учета субъектов государственного сектора экономики* [Текст] / А. Фарион // Украинская наука: прошлое, настоящее, будущее. - 2010. - Вып. 14-15. - С. 278-296.
4. БОРИСОВА Н.В. *Реформирование бухгалтерского учета в государственном секторе: реалии и конструктивные перспективы* / Н.В. Борисова // Менеджмент. - 2010. - №13. - [Электронный ресурс]. - Режим доступа: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Menedzhment/2010_13/borisova.htm
5. ЛЕВИЦКАЯ С.А. *Учет, контроль и анализ деятельности предпринимательских организаций*: Автореф. дис. д-ра экон. наук: 08.06.04 [Текст] / С.А. Левицкая; Киев. нац. экон. ун-т. - М., 2005. - 28 с.
6. МАЩЕНКО К.С. *Проблемы стандартизации финансовой отчетности субъектов хозяйствования государственного сектора* / К.С. Машенко // Вестник Финансы, банки, инвестиции. - 2011. - №2. -

[Электронный ресурс] - Режим доступа: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Oif_apk/2009_4/18_Metel.pdf

7. ПОЗНЯКОВСЬКА Н.М. *Предоставление информации в финансовых отчетах субъектов государственного сектора об исполнении бюджетов* / Н.М. Позняковська // Вестник Национального университета водного хозяйства и природопользования. - 2013. - №1 (61). - [Электронный ресурс] - Режим доступа: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Oif_apk/2009_4/18_Metel.pdf
8. Об утверждении Стратегии модернизации системы бухгалтерского учета в государственном секторе на 2007-2015 годы: Постановление Кабинета Министров от 16 января 2007, №34. - [Электронный ресурс]. - Режим доступа: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article/main?art_id=83759&cat_id=83023
9. Стандарты бухгалтерского учета для государственного сектора. - [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://www.minfin.gov.ua/document/81046/B4.pdf>

ОТЧЕТНОСТЬ КРЕДИТНЫХ СОЮЗОВ В УКРАИНЕ

К.э.н., доцент, Анна, ЛЮТОВА,
Черкасский института банковского дела, Украина
lutova-anna@mail.ru

В статье исследуется отчетность кредитных союзов в Украине. Раскрывается нормативная база отчетности, ее состав и требования к составлению. Освещается влияние особенностей функционирования кредитных союзов на методiku учета и отчетности. Рекомендовано в целях минимизации дублирования информации формировать интегрированную отчетность кредитного союза, которая будет соответствовать принципам и требованиям международных стандартов финансовой отчетности.

This paper investigates reports of credit unions in Ukraine. It expands reporting regulatory framework, its composition and requirements for drawing. Illuminating effect of the functioning of credit unions in the method of accounting and reporting. It is recommended in order to minimize duplication of information to form an integrated statements of the credit union, which will conform to the principles and requirements of the International Financial Reporting Standards.

Ключевые слова: кооперация, кредитный союз, отчетность, финансовая отчетность, специализированная отчетность, международные стандарты бухгалтерского учета.

Социально-экономическое развитие Украины сопровождается формированием сообществ различных уровней, проявлением которых является создание разного рода объединений – политических, религиозных, социальных, экономических. Одним из видов добровольного объединения граждан для достижения общей цели является кооперация. Учеными кооперация рассматривается в двух аспектах – как процесс и как организационная форма осуществления совместной деятельности. В зависимости от цели создания кооперативы могут быть производственными, строительными, сельскохозяйственными, кредитными, прочими.

Проблемы кооперации всегда и сегодня занимают особое место в общественной и научной мысли. Кооперации посвящены работы многих исследователей, она была весомой составной частью теорий и концепций общественного развития. Однако, для постсоветских стран, в том числе и украинской экономической науки, кооперация, особенно кредитная, остается малоисследованным явлением, хотя на сегодня интерес к ней растет. Нельзя не отметить значительные достижения отечественных ученых в решении вопросов повышения эффективности функционирования кредитных кооперативов (союзов) И. Гладий, В. Кочеткова, Л. Негребецкой, М.Олещука. Весомый вклад в исследование проблемы становления и развития кредитного кооперирования осуществили такие ученые-экономисты как А.Волкова, В. Гончаренко, А.Довгополик, А. Пантелеймоненко, А. Пожар и много других. Большинство из указанных авторов уделяют значительное внимание историческим аспектам развития и возрождения национальной системы кредитной кооперации, рассматривают существующую общественную, социальную, экономическую и политическую (законодательную) готовность к созданию указанных кооперативов, особенности их функционирования в различных странах и возможности совершенствования системы их организации как на микро, так и макроуровне [12, 15, 16, 20, 21].

Большое внимание проблемам кредитных союзов уделяют Национальная ассоциация кредитных союзов Украины и Всеукраинская ассоциация кредитных союзов[10], [11]. Существенный вклад в решение проблем кредитных союзов осуществляет Канадская Программа помощи развитию кредитных союзов.

Теоретические и методологические основы учета и отчетности кредитных союзов нашли отражение в трудах таких украинских ученых, как С. Войцеховский, Е. Гончаренко, Н. Дорош, В. Пархоменко, М. Пушкар, В. Сопко. В имеющихся публикациях недостаточно внимания уделено обобщающему этапу учетного процесса – отчетности, которая обеспечивает систему управления информацией не только о деятельности кредитных союзов, но и о показателях финансового состояния, финансовой стабильности и независимости.

Целью данной статьи является исследование теоретико-методологических основ отчетности кредитных союзов и научное обоснование направлений ее совершенствования согласно требованиям международных стандартов финансовой отчетности.

В экономике Украины кредитные союзы занимают особое место. Во-первых, кредитные союзы являются одним из весомых институтов кредитования в секторе финансовых услуг и эффективным инструментом в аккумулировании денежных сбережений и удовлетворении социально-экономических потребностей. Во-вторых, актуальность финансово-кредитного кооператива заключается в том, что его владельцами являются те же физические лица, которые пользуются услугами кредитного союза. Стороны обеспечиваются стабильными связями: с одной стороны, члены-вкладчики имеют свободные деньги и размещают их на соответствующих условиях в кредитном союзе, а с другой стороны, члены-заемщики, которые нуждаются в деньгах и берут в кредитном союзе финансовую помощь.

На сегодня, кредитные союзы ведут учет и составляют отчетность с применением критериев, принципов и подходов, предусмотренными стандартами бухгалтерского учета и Планом счетов бухгалтерского учета. Государственной комиссией по регулированию рынков финансовых услуг, как уполномоченного органа (до 23.11.2011 г.), утверждены Методические рекомендации по ведению бухгалтерского учета кредитным союзом и объединенным кредитным союзом, которые разработаны согласно требованиям Законов Украины «О финансовых услугах и государственном регулировании рынков финансовых услуг», «О кредитных союзах», «О бухучете и финансовой отчетности в Украине», Плана счетов бухгалтерского учета и Инструкции по применению Плана счетов бухгалтерского учета активов, капитала, обязательств и хозяйственных операций предприятий и организаций [3].

Обобщающим этапом учетного процесса в кредитных союзах, как и в других структурах, является составление отчетности, которая регламентируется рядом нормативных документов (табл. 1). На сегодня кредитные союзы формируют финансовую и специализированную отчетность.

Таблица 1

Нормативная регламентация отчетности кредитных союзов

Название нормативного документа	Номер и дата нормат. документа	Какие вопросы отчетности регламентирует нормативный документ
Закон Украины «О финансовых услугах и государственном регулировании рынков финансовых услуг»	от 12.07.2001 г. №2664-III	Обязывает финансовые учреждения вести учет своих операций и предоставлять отчетность
Закон Украины «О кредитных союзах»	от 20.12.2001 р. №2908-III	Определяет необходимость формирования и представления кредитными органами отчетности
Закон Украины ««О бухучете и финансовой отчетности в Украине»	от 16.07.1999 р. №996-III	Определяет правовые основы регулирования и составления финансовой отчетности в Украине
Порядок составления и представления отчетности кредитными союзами и объединенными кредитными союзами в Государственную комиссию по регулированию рынков финансовых услуг Украины	Распоряжение Государственной комиссии по регулированию рынков финансовых услуг Украины от 25.12.2003 г.. №177	Определяет порядок составления и представления отчетности кредитными союзами и объединенными кредитными союзами в Государственную комиссию по регулированию рынков финансовых услуг, устанавливает общие требования к заполнению отчетных форм и сроки их представления

Порядок представления финансовой отчетности	Постановление Кабинета Министров Украины от 28.02.2000 г. №419	Определяет пользователей финансовой отчетности, сроки и порядок ее представления.
НП (С) БУ 1 «Общие требования к финансовой отчетности»	Приказ Минфина Украины от 07.02.2013 № 73	Определяет цели, состав и принципы подготовки финансовой отчетности и требования к признанию и раскрытию ее элементов
П(С) БУ 6 «Исправление ошибок и изменения в финансовых отчетах»	Приказ Минфина Украины от 28.05.1999 г. №137	Определяет порядок исправления ошибок, внесения и раскрытия других изменений в финансовой отчетности
О примечаниях к годовой финансовой отчетности	Приказ Минфина Украины от 29.11.2000 г. №302	Утверждена типовая форма финансовой отчетности «Примечания к годовой финансовой отчетности

Финансовую отчетность, то есть бухгалтерскую отчетность, содержащую информацию о финансовом состоянии, результатах деятельности и движении денежных средств за отчетный период кредитные союзы составляют в соответствии с Законом Украины «О бухгалтерском учете и финансовой отчетности в Украине» и Национальных стандартов бухгалтерского учета. Специализированную отчетность или отчетные данные формируют в соответствии с Распоряжением Государственной комиссии по регулированию рынков финансовых услуг Украины «Об утверждении Порядка составления и представления отчетности кредитным союзом и объединенным кредитным союзом в Государственную комиссию по регулированию рынков финансовых услуг Украины».

Целью составления финансовой отчетности является предоставление пользователям для принятия решений полной, правдивой и беспристрастной информации о финансовом состоянии, результатах деятельности и движении денежных средств предприятия.

Финансовая отчетность обеспечивает информационные потребности пользователей относительно:

- участия в капитале объединенного кредитного союза и кооперативного банка;
- оценки качества управления кредитным союзом;
- оценки способности кредитным союзом своевременно выполнять свои обязательства;
- обеспеченности обязательств кредитного союза;
- других решений.

Отчетным периодом для составления финансовой отчетности кредитным союзом является календарный год. Баланс кредитным союзом составляется на конец последнего дня отчетного периода. Промежуточная (месячная, квартальная) отчетность, которая охватывает определенный период, составляется нарастающим итогом с начала отчетного года. К промежуточной финансовой отчетности кредитного союза входят Баланс и Отчет о финансовых результатах.

Годовая финансовая отчетность подтверждается аудитором, который внесен в реестр аудиторов. Аудиторское заключение кредитный союз подает в Нацкомфинуслуг вместе с отчетностью до 1 июля следующего за отчетным года.

Финансовая отчетность кредитного союза формируется с соблюдением следующих принципов:

- автономности;
- непрерывности деятельности;
- периодичности;
- исторической (фактической) себестоимости;
- начисления и соответствия доходов и расходов;
- полного освещения;
- последовательности;
- предусмотрительности;
- превалирование сущности (содержания) над формой;
- единого денежного измерителя.

Годовая финансовая отчетность кредитного союза состоит из следующих компонентов: (табл.2).

Таблица 2

Состав годовой финансовой отчетности кредитных союзов и сроки ее представления

Формы финансовой отчетности	Документ, которым утверждена форма финансовой отчетности	Сроки подачи		
		государственному регистратору	Нацком-финуслуг	органам статистики
Баланс	НП(С)БУ 1 «Общие требования к финансовой отчетности»	не позднее 1 июня года, следующего за отчетным	не позднее 1 июля года, следующего за отчетным	не позднее 28 февраля
Отчет о финансовых результатах				
Отчет о движении денежных средств				
Отчет о собственном капитале				
Примечания к годовой финансовой отчетности	Приказ Минфина Украины от 29.11.2000 г. №302			

В примечаниях к финансовым отчетам раскрывается: учетная политика кредитного союза; информация, которая не приведена непосредственно в финансовых отчетах, но является обязательной в соответствии с положениями (стандартами); информация, содержащая дополнительный анализ статей отчетности, необходимый для обеспечения ее понятности и уместности.

Кредитный союз представляет Уполномоченному органу - Национальной комиссии по регулированию рынка финансовых услуг Украины - финансовую отчетность и специализированную (отчетные данные) в объемах, формах и в сроки, установленные Уполномоченным органом, а также предоставляет на запросы Уполномоченного органа необходимые объяснения относительно отчетных данных[2]. Отчетные данные формируются и представляются в Нацкомфинуслуг следующим составом (табл.3).

Формирование кредитными союзами двух видов отчетности: финансовой и специализированной приводит к увеличению объема учетных работ и дублирования отдельных показателей. Одна и та же информация отражается как у финансовой отчетности, так и в отчетных данных.

Таблица 3

Состав отчетных данных, представляемых кредитными союзами в Нацкомфинуслуг и сроки их представления

Формы отчетных данных	Сроки представления	
	За год	За квартал
Общая информация о кредитном союзе	До 28 февраля года, следующего за отчетным	До 25 числа месяца, следующего за отчетным кварталом
Отчетные данные о финансовой деятельности кредитного союза		
Отчетные данные о составе активов и пассивов кредитного союза		
Отчетные данные о доходах и расходах кредитного союза		
Расчет необходимой суммы резерва покрытия потерь от невозвращенных кредитов кредитного союза		
Отчетные данные о кредитной деятельности кредитного союза		
Отчетные данные о привлеченных средствах от юридических лиц		

При составлении отчетности кредитные союзы применяют различные методологические подходы, информация различных счетов используется при отражении одинаковых показателей. Несоответствие в информационной базе формирования финансовой и специализированной отчетности приведено в таблицах 4 и 5.

Таблица 4

**Сравнительная характеристика отражения информации о выданных кредитах
на срок более года в отчетности кредитного союза**

№ п/п	Информация финансовой отчетности			Информация специализированной отчетности		
	Наименование показателя	Счет	Форма отчетности	Наименование показателя	Счет	Форма отчетности
1.	Долгосрочная дебиторская задолженность	Дт сальдо счета «Прочие необоротные активы»	Баланс	Сумма кредитов предоставлена членам кредитного союза на срок более года	Дт сальдо счета «Расчеты с разными дебиторами», субсчет «Кредиты со сроком погашения более 12 месяцев »	Отчетные данные о финансовой деятельности кредитного союза

Нарушение сущностной характеристики отчетности наблюдается при формировании в учете и отчетности кредитного союза доходов. Проценты по предоставленным кредитам отображаются в составе прочего операционного дохода, а по сути, для кредитных союзов это основной операционный доход. При отображении в отчетности доходов используются разные методы их признания..

Таблица 5

**Сравнительная характеристика отражения информации о доходах в финансовой
и специализированной отчетности кредитного союза**

№ п/п	Финансовая отчетность			Специализированная отчетность		
	Наименование показателя	Счет	Форма отчетности	Наименование показателя	Счет	Форма отчетности
1.	Доход от реализации работ и услуг	Кредитовый оборот счета «Доход от реализации работ и услуг»	Отчет о финансовых результатах	Доходы от размещения средств на депозитных счетах в банках	Кредитовый оборот счета «Расчеты по начисленным процентам на вклады на депозитные счета в банках»	Отчетные данные о доходах и расходах кредитного союза
				Плата (проценты) на вклады на депозитные счета в объединенном кредитном союзе	Кредитовый оборот счета «Расчеты по начисленным процентам на вклады на депозитные счета в объединенном кредитном союзе»	
2.	Доходы от участия в капитале	Кредитовый оборот счета «Доход от участия в капитале»		Доходы от участия в капитале кооперативного банка	Кредитовый оборот счета «Расчеты по начисленному доходу от взносов в капитал кооперативного банка»	
				Доходы от участия в капитале объединенного кредитного союза	Кредитовый оборот счета «Расчеты по начисленному доходу от взносов в капитал объединенного кредитного союза»	
3.	Прочие финансовые доходы	Кредитовый оборот счета «Прочие финансовые доходы»		Доходы от государственных ценных бумаг	Кредитовый оборот счета «Расчеты по начисленному доходу от государственных ценных бумаг»	

Таким образом, как видно из таблицы, в отчетности доходы отражаются разными методами: в финансовой отчетности методом начисления, в специализированной – кассовым методом. Интегрировать финансовую и специализированную отчетность возможно при применении Международных стандартов финансовой отчетности (МСФО).

Существует проблема относительно перехода украинских компаний, а особенно кредитных союзов на Международные стандарты финансовой отчетности. Хотя уже сегодня Министерство финансов постепенно вносит изменения в Национальные стандарты, приближая их к международным, так как это обусловлено признанием МСФО в качестве одного из главных инструментов, гарантирующего предоставление прозрачной и унифицированной информации о финансовом состоянии компании для широкого круга участников рынка, в том числе и иностранных, но все же недостатки существуют. Использование МСФО для представления отчетности кредитными союзами предусмотрено уже с 2015 года и является необходимой процедурой при выходе на международные рынки, позволяя, таким образом, расширить круг потенциальных инвесторов. Советом по международным стандартам бухгалтерского учета разработан МСФО 7 «Финансовые инструменты: раскрытие и представление информации», который должен применяться кредитными союзами относительно формирования информации об использовании финансовых инструментов и их влияния на финансовое состояние, результаты деятельности и рисков, обусловленных использованием финансовых инструментов. Принципы признания и оценки финансовых активов, финансовых обязательств регулирует МСБУ 39 «Финансовые инструменты: признание и оценка».

Проведенные исследования соответствия отчетных данных требованиям МСФО свидетельствуют о том, что методы оценки активов и обязательств в отчетности разные: МСФО делают свой акцент на справедливую стоимость, а Национальная комиссия по регулированию рынков финансовых услуг Украины – на себестоимость, что обусловлено неразвитостью фондового рынка, а это делает невозможным достоверное определение справедливой стоимости финансовых активов и обязательств. Анализ методики учетного процесса доходов кредитных союзов показывает, что методы их признания в отчетности не в полной мере отвечают требованиям Международных стандартов финансовой отчетности, что требует разработки принципиальных подходов формирования отчетности.

Выводы. Исследование отчетности кредитных союзов свидетельствует о том, что основными ее видами являются финансовая и специальная отчетность. Формы финансовой отчетности унифицированы, единые для всех субъектов предпринимательской деятельности и не в полной мере учитывают особенности деятельности кредитных союзов.

Проведенный анализ качественного состава информации, представляемой в специализированной отчетности кредитных союзов, позволяет сделать вывод о значительном дублировании системы показателей в отчетных данных и финансовой отчетности. Вместе с тем некоторые одноименные показатели имеют различные методики их формирования. Главное различие между системой показателей финансовой и специализированной отчетности заключается в методологических подходах к определению дохода: в финансовой отчетности применяется общепринятый метод начислений, который базируется на соответствии доходов и расходов, а в отчетных данных доход отражается кассовым методом.

Указанные и другие противоречия и недостатки обосновывают необходимость пересмотра состава и форм отчетности кредитных союзов с целью обеспечения реализации функций государства по контролю рынка небанковских финансовых услуг.

Составление кредитными союзами двух видов отчетности - финансовой и специализированной нецелесообразно и требует значительных затрат и усложняет деятельность и технологическую базу данных структур. Совершенствование системы отчетности кредитных союзов должно быть направлено на пересмотр состава и содержания специальной их отчетности с целью адаптации ее к международным стандартам финансовой отчетности.

С целью унификации составления отчетности, повышение сопоставимости финансовой информации, предоставляемой органу надзора – Нацкомфинуслуг, уменьшения бремени отчетности для кредитных союзов, необходимо разработать интегрированные формы отчетности на базе международных стандартов финансовой отчетности.

Внедрение в Украине международных норм формирования отчетности, в том числе и для кредитных союзов, будет способствовать гармонизации отчетности небанковских финансовых учреждений с отчетностью таких же субъектов государств-членов Европейского Союза и других стран, которые применяют международные стандарты, а также обеспечит прозрачность, открытость, достоверность и сопоставимость отчетности.

Список литературы:

1. Хозяйственный кодекс Украины от 16.01.2003 г. № 436-IV // www.rada.gov.ua
2. Закон Украины «О кредитных союзах» от 20.12.2001 № 2 908-III // [с изменениями и дополнениями] [Электронный ресурс] // Верховная Рада Украины: [сайт]. - Режим доступа: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2908-14>
3. Распоряжение Государственной комиссии по регулированию рынков финансовых услуг Украины от 18.12.2003 г. №171 «Об утверждении методических рекомендаций по ведению бухгалтерского учета кредитным союзом и объединенным кредитным союзом» // <http://www.cuucr.org.ua>
4. Распоряжение Государственной комиссии по регулированию рынков финансовых услуг Украины от 25.12.2003 г. №177 «Об утверждении Порядка составления и представления отчетности кредитным союзом и объединенным кредитным союзом в Государственной комиссии по регулированию рынков финансовых услуг Украины» // www.rada.gov.ua
5. Национальное Положение (стандарт) бухгалтерского учета «Общие требования к финансовой отчетности», утвержденное приказом Минфина Украины от 07.02.2013 № 73// zakon.rada.gov.ua/go/z0336-13
6. Положение (стандарт) бухгалтерского учета 13 «Финансовые инструменты», утвержденное приказом Минфинотделом Украины от 31.03.1999 г. №87 // www.rada.kiev.ua
7. Международный стандарт бухгалтерского учета 39 «Финансовые инструменты: признание и оценка»// www.minfin.gov.ua/document/178383.
8. Международный стандарт финансовой отчетности 7 „Финансовые инструменты: раскрытие и представление информации” // www.minfin.gov.ua/document/178383
9. Официальный сайт Национальной комиссии, осуществляющей держане регулирование в сфере рынков финансовых услуг [электронном ресурс]. Режим доступа - <http://nfp.gov.ua/>
10. Официальный сайт Национальной ассоциации кредитных союзов Украины [Электронный ресурс]. Режим доступа - <http://www.unascu.org.ua/>. - Название с экрана
11. Официальный сайт Всеукраинской ассоциации кредитных союзов Украины [Электронный ресурс]. Режим доступа - <http://www.vaks.org.ua/>. - Название с экрана
12. ВОЛКОВА А. Г. *Проблемные вопросы разграничения вкладов кредитных союзов Украины* / А. Г. Волкова // Экономика и управление: научно-практический журнал. - Симферополь, 2013. - № 1. - С. 71-79.
13. ГЛАДИЙ И.Й. *Проблемы формирования и функционирования кредитных союзов в Украине*// Вестник экономической науки Украины - №1 – 2006. – с.38-41
14. ГОНЧАРЕНКО Е.А., ЛЮТОВА А.М. *Учет доходов и затрат кредитных союзов и их отражение в отчетности* / Гончаренко Е.А., Лютова А.М. // Эффективная экономика - №4 – 2009. [Электронный ресурс]. Режим доступа <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=88>
15. ГОНЧАРЕНКО В.В. *Некоммерческая экономическая природа кредитных союзов и кооперативных банков* / В. Гончаренко // Вестник полтавского университета экономики и торговли. - № 2 (58). - 2013. - С. 302-306.
16. ДОВГОПОЛИК А. А. *Кредитные союзы в механизме административно-правового регулирования: анализ правовых признаков* / А. Довгополик // Вестник Академии таможенной службы Украины. - 2010. - № 1. - С. 35-40.
17. КОЧЕТКОВ В. М. *Особенности аккумуляции денежных средств кредитными союзами Украины в период экономического кризиса* / В. Кочетков, А. А. Прудников // Финансово-кредитная деятельность: проблемы теории и практики: сборник научных трудов. - 2011. - № 1 (10). - С. 26-30.
18. НЕГРЕБЕЦКАЯ Л. А. *Кредитные союзы как организации финансовой взаимопомощи* / Л. А. Негребецкая // Региональная экономика. - 1999. - № 2 (12). - С. 121-126.
19. ОЛЕЩУК М. Г. *Анализ проблем, перспектив и тенденций деятельности кредитных союзов Украины* / С. В. Леонов, М. Г. Олещук // Вестник Украинской академии банковского дела - 2014. - № 1 (36). - С. 34-37.
20. ПАНТЕЛЕЙМОНЕНКО А. А. *Исторический опыт становления и развития кредитной кооперации* / А. Пантелеймоненко // В мире финансов. - 2008. - № 3 (16). - С. 170-174.
21. ПОЖАР А. А. *Финансовые аспекты функционирования кредитных союзов* / А. пожар // Проблемы и перспективы развития банковской системы Украины: сб. наук. пр. - Сумы: ГВУЗ «УАБД НБУ», 2007. - Т. 20. - С. 335-344.

THE QUALITY OF THE FINANCIAL STATEMENTS OF INSURERS IN UKRAINE

*PhD Elena GONCHARENKO,
PhD Elena LUKIANETS,
Department of Accounting and Auditing
Cherkasy Educational-Scientific
Institute of the Banking University, Ukraine*

The paper studies the financial statements of insurance companies in terms of their accessibility, form and presentation of content; it also contains results and proposals to improve these indicators in order to meet users' needs.

Key words: *insurance companies, insurers, financial statements.*

Introduction

The development of the financial services market is driven by the quantity and quality of financial institutions, as well as by a variety of financial services they can offer. In this case, the assets of non-bank financial institutions are still small compared with assets of commercial banks (up to 10%), but the latter cannot provide all kinds of consumer financial services.

Among non-banking financial institutions in Ukraine, the largest, in terms of assets, are insurance companies, their assets account for about 50% of the assets of non-bank financial institutions. Despite the fact that in 2014 the value of assets of insurance companies has not decreased, but even increased by 3.8 billion UAH and at the end of the year amounted to 70.3 billion UAH, the number of insurance companies decreased from 407 to 382 units (Market Review, 2014). In rare cases, of expulsion of insurance companies out of the list of financial institutions, there is no litigation concerning the outstanding liability and loss of investors' capital. The root cause of these situations is the lack or insufficiency of complete, accurate and unbiased information about the financial position, results of operations and cash flows of the company. The main source of such information is financial statements.

The article is an analysis and assessment of the availability of financial statements of insurance companies, forms of presentation, quality, and develop recommendations to improve these indicators to meet the needs of users.

Achieving it involves the following tasks:

- to analyse the availability of financial statements of insurance companies that identify sources that contain (or should include) reporting information and access to it (viewing, copying, etc.);
- to examine the presentation and content of annual reporting by insurers and provide an assessment of its usefulness;
- to make proposals to improve the availability and quality of financial reporting of insurance companies.

Analysis of recent research

The current legislation of Ukraine provides for the obligation of insurers, not later than 30 April of the year following the reporting period, to disclose annual financial statements together with the audit report by posting on their own web page with the publication in periodic or non-periodic publications (Law of Ukraine "On Accounting and Financial Reporting in Ukraine", 1999). That is, it seems logical that when in case of necessity to review the financial statements of a particular insurance company it is sufficient to find its "own" web page. However, the use of search engines is not always a positive. The study found that "own" webpage of the Ukrainian insurance company can be found through the official site of the National Commission for State Regulation of Financial Services Markets (hereinafter – the National Commission for Financial Services) by opening the Complex Information System of the State Commission for Regulation of Financial Services Markets of Ukraine and review of the registration card of a particular insurer. However, the address of the web page is specified in the registration card of the financial institution, under the law, only if available (Regulations on the State Register of financial institutions approved by order of the State Commission for Regulation of Financial Services Markets of Ukraine Nr. 41, 2003).

82 insurance companies were selected for the study; this number meets the requirements of the representativeness of the sample (at least 20% of the total plurality, Golina V.V., 2009).

The study determined that 6 of the selected insurance companies (7%) had not web page, 3 of them (4%) do not provide the mentioned web page. From the existing 73 (89%) web pages of the insurers, only 57 contain elements of financial statements, at another 4 websites the listed items are unavailable (empty or

require passwords for access). That is, from 82 selected insurance companies, only 53 have the web page available to view the financial statements, which is 65%.

It is unlikely that such a situation can be regarded as normal; it's a direct violation of statutory requirements of Ukraine. Therefore, the State Commission for Regulation of Financial Services Markets of Ukraine (hereinafter – the National Commission for Financial Services) should coordinate its Regulations for the State Register of Financial Institutions (Regulations on the State Register of financial institutions approved by order of the State Commission for Regulation of Financial Services Markets of Ukraine Nr. 41, 2003) with the Law of Ukraine “On Accounting and Financial Reporting in Ukraine” regarding mandatory inclusion of the address of the web page of the financial institution to the State Register of the financial institutions (to the registration card) that will enable users of financial statements to find the official web page of insurers.

Due to some problems of access to financial statements of the insurers, National Commission for Financial Services must make at least formal random inspection of existence of the web pages of the financial institutions, their activity, availability and completion (in terms of financial reporting). National Commission for Financial Services may delegate performance of this function or order from its partners – institutions of higher education.

In addition to problems with access to the financial statements, there are problems with the forms of presentation of accounting information and its quality. Procedure for reporting stipulates that since January 1, 2012 the insurers must prepare financial statements according to international financial reporting standards (the order of presentation of the financial statements approved by the Cabinet of Ministers of Ukraine Nr. 419, 2000), which includes not only the introduction of International Financial Reporting Standards (hereinafter – IFRS) in developing accounting policy of the insurer, but the presentation of accounting information in a form which takes into account the specific nature of the activity.

Regulations of Ukraine determine that a complete set of financial statements has five elements, but their names are somewhat different (table 1). However, if the Law of Ukraine “On Accounting and Financial Reporting in Ukraine” defines unambiguous name forms of financial reporting, the National Accounting Statement (standard) 1 (hereinafter – NAS 1) “General requirements for financial reporting” allow alternative names, and International Accounting Standards 1 (hereinafter – IAS 1) “Presentation of Financial Statements” of generally allows the use of other than defined therein reports titles.

Law of Ukraine “On Accounting and Financial Reporting in Ukraine” determines that the financial reporting for the applicable international standards, if they do not contradict the said Law, that the names of the forms of financial statements of insurance companies have to comply with the law, namely: balance sheet, income statement, cash flow statement, statement of changes in equity and notes to the statements. In addition, the alternative names of the forms of financial statements set out in the NAS 1 “General requirements for financial reporting”, are also contrary to the Law. In addition, the Project Guidelines for the application of the international accounting standards for insurance companies in Ukraine does not fully meet the Law of Ukraine “On Accounting and Financial Reporting in Ukraine”. Of course, making changes in laws is more difficult than is administrative documents (orders), but effort to eliminate inconsistencies in the legislation is necessary. Therefore, in order to bring domestic legislation in the field of financial reporting to international standards, the possibility of alternative forms of names of the financial statements is required for the Law of Ukraine “On Accounting and Financial Reporting in Ukraine”.

Presentation of the main ideas

The results of the study of the forms of financial statement presentation of the insurance companies can state a significant diversity of their names, but the most common are the forms of the names that meet NAS 1: balance sheet (Statement of financial status), income statement (statement of comprehensive income), cash flow statement, statement of changes in equity, notes to the financial statements (table 1). Those names though not fully comply with the names of the forms of the financial reporting set by the Law of Ukraine “On Accounting and Financial Reporting in Ukraine”, do not contradict them. Using of the names of the forms of the financial statements by the insurance companies in most cases is governed by the use of uniform regulatory approved forms, in which the names are inscribed – those are the forms provided by NAS 1.

Research of the forms of the financial statements of the insurance companies in Ukraine makes it possible to state that about 95% of insurers use standard forms of financial statements provided by NAS 1 “General requirements for the financial statements”, which are focused on the industry.

Table 1

The financial statements of the insurance company

Name of the financial statements	Law of Ukraine “On Accounting and Financial Reporting in Ukraine”	NAS 1 “General requirements for the financial statements”	IAS 1 “Presentation of Financial Statements”	Project Guidelines on the application of international accounting standards for insurance companies in Ukraine	The number of insurance companies that make up the reporting according to the form (61 insurance company)
Balance sheet	+			+	3
Statement of financial status			+		
Balance sheet (Statement of financial status)		+			58
Income statement	+				
Statement of comprehensive income					
Statement of comprehensive income			+	+	
Income statement (Statement of comprehensive income)		+			53
Income statement (Statement of comprehensive income)					2
Statement of cash flows	+	+	+	+	55
Statement of changes in equity	+	+			54
Statement of changes in own equity			+		
Statement of changes in equity				+	
Statement of changes in equity (Statement of changes in own equity)					2
Notes to the financial statements		+		+	27
Notes to reports	+			+	1
Notes to the annual financial statements					14
Notes			+		1
Explanation of Financial Statements					1
Financial statements (notes) prepared in accordance with IFRS					1
Notes on disclosures to the financial statements					1
Notes to the separate financial statements					1

However IAS 1 “Presentation of Financial Statements” does not provide financial reporting forms, but only specifies the general characteristics, structure and content. Business entity shall present separately each material class of similar items. If a single line is not essential, it is combined into a group with other items directly in those statements or in the notes. The essential information that must be disclosed by the insurers in the financial statements, defined by IFRS 4 “Insurance contracts”, based on which quite successful Project Guidelines for the application of International accounting standards for insurance companies in Ukraine developed, which provides not only recommendations for the development of accounting policies, but also the presentation of accounting information, taking into account the specifics of the insurer.

According to the said Project Methodical recommendations, the insurance companies must disclose information characteristic for the insurance activities on the basis of their individual specifics of their activities, which consists of 25 positions. In addition, the insurers are recommended to disclose in the Notes other information that identifies and explains the amounts in its financial statements arising from insurance contracts and additional information to help users understand the nature and extent of risks associated with insurance contracts.

Disclosure of the information by the insurers depends on the specific activities, namely whether the company is engaged in life insurance or the types of insurance other than life insurance. It should be noted that life insurance companies are bound to disclose such items as “Insurance payments, gross amount” and “Redemption amounts”. From 82 of surveyed insurance companies, only 10 are engaged in life insurance, half of them does not place Notes to the annual financial statements, and only 2 companies from the other half disclose information about insurance benefits (table 2).

Table 2

Disclosure of the information by the insurers under the Methodology guidance on the application of international accounting standards for insurance companies in Ukraine

Information that has to be disclosed by the insurers under the Methodology guidance on the application of international accounting standards for insurance companies in Ukraine	The number of the insurance companies revealing information under the Methodology guidance on the application of international accounting standards for insurance companies in Ukraine according to the types of the economic activity		
	life insurance	other type of insurance	total
	10	72	82
Intangible insurance assets	3	32	
Deferred acquisition costs	3	5	
Share of reinsurers in insurance reserves		3	
Funds remaining in the Motor Transport Insurance Bureau of Ukraine	3	1	
Receivables from insurance activities	1	30	
Deposits for reinsurance	4	5	
Other (capital)		27	
Component of capital on a discretionary participation	3		
Insurance reserves (reserve for unearned premiums, losses reserve, reserve		27	
Investment contracts	4		
Deferred commissions from reinsurers			
Payables for insurance activities	2	22	
Premiums signed, gross amount		7	
Premiums transferred to reinsurance		4	
Insurance payments, gross amount		7	
Expenses for claims settlement		1	
Compensation of insurance payments from reinsurers			
Redemption amounts			
Changes in reserves of long-term liabilities (mathematical reserves), gross amount and the reinsurers' share			
Changes in reserve for unearned premiums, gross amount and the reinsurers' share			
Changes in losses reserve, gross amount and the reinsurers' share			
Change in other insurance reserves, gross amount and the reinsurers' share			
Acquisition costs		4	

Commission income from reinsurers			
Result of insurance activities			
Additional information that identifies and explains the amounts in the financial statements	3	20	
Additional information to help users understand the nature and extent of risks associated with insurance contracts	2	21	

From 72 insurance companies not engaged in life insurance only 41 companies (57%) place the Notes to the annual financial statements, but provide information only for 14 positions (from 25). It should be noted that only 21 insurance companies not engaged in life insurance and 2 life insurance companies (which is only 32%) provide information that helps users understand the nature and extent of risks associated with insurance contracts.

Conclusions and further research

The analysis of accessibility, forms and content of the financial statements of the insurance companies revealed problems concerning availability of their own web pages, their current status, completion and informativeness. Only 65% of the insurance companies have their own web pages available for viewing of the financial statements.

The number and names of the forms of the financial reporting of the insurers in its majority of insurers meets NAS 1: balance sheet (Statement of financial status), income statement (statement of comprehensive income), cash flow statement, statement of changes in equity, notes to the financial statements. Also, there are names of such forms that are not found in any of the regulatory and legislative documents and are proprietary of the insurance company that essentially is not a violation. This situation needs to comply the names of the forms of the financial reporting in the Law of Ukraine "On Accounting and Financial Reporting in Ukraine" and NAS 1 on the basis of IFRS and submit the names to the Project Methodology guidance on the use of IFRS for the insurance companies in Ukraine, and National Commission for Financial Services as the supervisory authority must carefully treat filling the financial statements.

Nearly half of the insurers of Ukraine not place the Notes to the financial statements, which should disclose material information on specific activities, and only 32% of the insurance companies provide additional information that can help users understand the nature and extent of risks associated with insurance contracts.

Thus, we can state the complexity of finding and quite low quality (content occupancy) of the reporting information of the insurance companies. In order to improve the availability and quality of the financial reporting of the insurance companies in order to meet the needs of demanding users, National Commission for Financial Services should be more demanding in relation to the mandatory introduction of the information relating the official web page of the insurers in the registration card of the financial institution, which will make it easier to find the financial statements by the users. Moreover, as the regulator of the market of nonbank financial institutions, National Commission for Financial Services should monitor both the forms and content of the financial statements of the insurance companies, which certainly requires additional effort and is time-consuming? The alternative implementation of this function of National Commission for Financial Services can become delegating or order from the partners – institutions of higher education.

Bibliographic references:

1. Complex information system of the State Commission for Regulation of Financial Services Markets of Ukraine. <http://www.kis.nfp.gov.ua/>
2. International Accounting Standard 1 "Presentation of Financial Statements". http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_013
3. International Financial Reporting Standard 4 "Insurance Contracts". http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_008
4. GOLINA V.V. (2009) *Legal statistics*. 196 p.
5. Law of Ukraine "On Accounting and Financial Reporting in Ukraine" № 996-XIV (16.07.1999). <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
6. Market Review. The State Commission for Regulation of Financial Services Markets of Ukraine. <http://nfp.gov.ua/content/oglyad-rinkiv.html>
7. National Accounting Statement (standard) 1 "General Requirements for Financial Reporting" approved by the Ministry of Finance of Ukraine № 73 (07.02.2013). <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
8. Project of Methodological guidelines on the application of international accounting standards for insurance companies in Ukraine. <http://nfp.gov.ua/content/vprovadzhennya-msfz.html>
9. Regulations on the State Register of financial institutions approved by order of the State Commission for Regulation of Financial Services Markets of Ukraine № 41 (28.08.2003). <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0797-03>
10. The order of presentation of the financial statements approved by the Cabinet of Ministers of Ukraine № 419 (28.02.2000). <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF>

ОСОБЕННОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ УЧЕТА СУБЪЕКТОВ МАЛОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В УКРАИНЕ

*К.э.н., доцент, Ольга ШИНКАРЕНКО,
Черкасский учебно-научный институт
ГВУЗ «Университет банковского дела», Украина
Vona2022@gmail.com*

In a article examined the feature of organization of account of small business entities in Ukraine. The features of the use of the simplified system of taxation, account and accounting are considered. The criteria of stay of subjects of activity are considered on the system of payment of the united tax and feature of extra charge of the united tax.

Key words: *small business entity, simplified account, accounting, taxation, united tax.*

Развитие малого бизнеса в Украине сопровождается реформированием системы учета согласно международным стандартам. Несмотря на наличие большого объема публикаций, посвященным отдельным аспектам организации учета малых предприятий, проблемными остаются вопросы дифференциации требований к учету и отчетности субъектов малого предпринимательства в Украине.

Определение термина «субъект малого предпринимательства» дают ст. 55 Хозяйственного кодекса Украины, согласно которой к ним принадлежат физические лица-предприниматели и юридические лица – субъект хозяйствования, которые отвечают одновременно двоим условиям: среднее количество работников в отчетном периоде (календарном году) – не более 50 человек и годовой доход от любой деятельности не более суммы, эквивалентной 10 млн. евро, определенной по среднему курсу национального Банка Украины [1].

Для облегчения налогового давления на субъектов малого предпринимательства и упрощения ведения учета в Украине внедрена упрощенная система налогообложения, учета и отчетности.

В соответствии с Налоговым Кодексом Украины (Раздел 14. Специальные налоговые режимы) юридическое лицо или физическое лицо – предприниматель – может самостоятельно избрать упрощенную систему налогообложения, если такое лицо отвечает требованиям, установленным этой главой, и регистрируется плательщиком единого налога. Упрощенная система налогообложения, учета и отчетности, - особый механизм взимания налогов и сборов, который устанавливает замену уплаты отдельных налогов, определенных налоговым кодексом на уплату единого налога с одновременным ведением упрощенного учета и отчетности [2].

Плательщики единого налога освобождаются от обязательного начисления, уплаты и представления налоговой отчетности, по следующим налогам и сборам:

- налогу на прибыль предприятий;
- налогу на доходы физических лиц в части доходов (объекта налогообложения), которые получены в результате хозяйственной деятельности физического лица и обложены единым налогом;
- земельного налога, кроме земельного налога за земельные участки, которые не используются ими для осуществления хозяйственной деятельности;
- сбором за осуществление некоторых видов деятельности.

Субъекты хозяйствования, которые применяют упрощенную систему налогообложения, учета и отчетности, разделяются на такие группы плательщиков:

1) первая группа – физические лица – предприниматели, которые не используют труд наемных лиц, осуществляют исключительно розничную продажу товаров из торговых мест на рынках и/или осуществляют хозяйственную деятельность из предоставления бытовых услуг населению и объем дохода которых в течение календарного года не превышает 300 000 гривен. Ставка единого налога – до 10% минимальной заработной платы в расчете на календарный месяц. Максимальная величина единого налога в 2015 году – 121,80 грн.

2) вторая группа - физические лица - предприниматели, которые осуществляют хозяйственную деятельность из предоставления услуг, в том числе бытовых, плательщикам единого налога и/или населению, производство и/или продажа товаров, деятельность, в сфере ресторанного хозяйства, при условии, что в течение календарного года деятельность данных предпринимателей отвечает совокупности следующих критериев:

- не используют труд наемных лиц или количество лиц, которые находятся с ними в трудовых отношениях, одновременно не превышает 10 человек;

– объем дохода не превышает 1500 000 гривен.

Ставка единого налога второй группы плательщиков единого налога – до 20% минимальной заработной платы в расчете на календарный месяц. Максимальная величина единого налога в 2015 году – 243,60 грн.

3) третья группа – физические лица-предприниматели и юридические лица – субъекты ведения хозяйства любой организационно-правовой формы, у которых в течение календарного года объем дохода не превышает 20 000 000 гривен. При этом физические лица-предприниматели не используют труд наемных лиц или количество лиц, которые находятся с ними в трудовых отношениях, не являются ограниченными. Ставка единого налога составляет 2% доходу – в случае уплаты НДС и 4% доходу – в случае включения НДС в состав единого налога.

Доходом плательщика единого налога является:

– для физического лица – предпринимателя, доход, полученный в течение налогового (отчетного) периода в денежной форме (наличной и/или безналичной); материальной или неимущественной форме. При этом в доход не включаются полученные таким физическим лицом пассивные доходы в виде процентов, дивидендов, роялти, страховые выплаты и возмещения, а также доходы, полученные от продажи движимого и недвижимого имущества, которое принадлежит на праве собственности физическому лицу и используется в ее хозяйственной деятельности;

– для юридического лица – любой доход, включая доход представительств, филиалов, отделений такого юридического лица, полученный в течение налогового (отчетного) периода в денежной форме (наличной и/или безналичной); материальной или неимущественной форме.

Плательщики единого налога должны осуществлять расчеты за отгруженные товары (выполненные работы, предоставленные услуги) исключительно в денежной форме (наличной и/или безналичной).

Таким образом, внедрение упрощенной системы налогообложения содействует достижению позитивных сдвигов в национальной экономике Украины, поскольку субъекты малого предпринимательства являются ее важным составным звеном. Именно благодаря субъектам малого предпринимательства становятся возможными превращения социально-экономической структуры Украины, построение конкурентной среды, ликвидация безработицы, повышения благосостояния населения, и тому подобное. Субъекты малого предпринимательства хотя и не имеют значительных финансовых результатов, но благодаря гибкости способны быстро приспосабливаться к конъюнктурным изменениям.

Список использованных источников:

1. Хозяйственный кодекс Украины от 16.01.2003 № 436-IV (со следующими изменениями и дополнениями) [электронный ресурс]. – Режим доступа. – <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Налоговый кодекс Украины от 02.12.2010р. № 2755-VI (со следующими изменениями и дополнениями) [электронный ресурс]. – Режим доступа. – <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. ПСБО25 «Финансовый отчет субъект малого предпринимательства» с изменениями внесенными Приказом Министерства финансов Украины N 48 от 08.02.2014. [электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PSBO25.aspx>.

STUDIU EMPIRIC PRIVIND ONORARIILE ȘI PRAGUL DE SEMNIFICAȚIE ÎN AUDITUL FINANCIAR

Conf. univ. dr. Irimie Emil POPA,
Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca
irimie.popa@econ.ubbcluj.ro

Asist. univ. dr. Alina Beatrice VLADU CUZDRIOREAN,
Universitatea Babeș-Bolyai Cluj
beatrice.vladu@econ.ubbcluj.ro

The relationship between materiality and audit level of fees is studied in the past 40 years. We tried to statistically determine the correlation between the two in the case of auditors missions in Romania. The study results are based on the auditor's response to a questionnaire and statistical processing thereof.

Cuvinte-cheie: *onorarii de audit, prag de semnificație, independență, proceduri de audit, probe de audit*
JEL: M 42

Introducere și aspecte metodologice ale studiului

În realizare oricărui demers științific este necesară utilizarea unor metode și instrumente de cercetare a căror menire este facilitarea procesului de cercetare științifică.

În cadrul lucrării de cercetare de față metoda utilizată pentru expunerea ideilor este cea interpretativă și constă în analiza certărilor științifice demarate pe parcursul ultimelor decenii asupra unor aspecte definitorii ale auditului financiar (și anume a riscului de audit, a pragului de semnificație) și aprofundarea asupra aspectelor descriptive și determinative ale procesului de stabilire a onorariilor de audit.

Cercetarea empirică realizată la nivelul regiunii de Nord-Vest a țării evidențiază factorii care pot influența nivelul tarifelor percepute de către auditori, demonstrând totodată necesitatea unei metode general acceptată ce poate fi aplicată de către profesioniștii contabili.

În cadrul acestui demers științific am încercat să dezvoltăm și să analizăm impactul pe care îl are nivelul pragului de semnificație, în principal, alături de alți factori importanți asupra nivelului onorariilor de audit, pornind de la recomandările emise de către CAFR privind modul de stabilire a onorariului de audit.

1. Care este sectorul de activitate căruia aparțin cele mai multe dintre societățile auditate de dumneavoastră?

- ☐ a. financiar-bancar;
- ☐ b. servicii și comerț;
- ☐ c. producție;

2. Care este media numărului de ani în care ați auditat entitățile care fac parte din domeniul majoritar de activitate menționat la întrebarea precedentă?

3. Care este numărul mediu de societăți auditate în decursul unui an, ce aparțin sectorului majoritar de activitate menționat la întrebarea 1?

4. Pentru sectorul de activitate în care aveți numărul majoritar de angajamente de audit, dacă utilizați ca bază de referință *totalul de active* pentru determinarea nivelului pragului de semnificație, ce procent folosiți?

- a. ____%
- ☐ b. Nu utilizez această bază de referință;

5. Pentru sectorul de activitate în care aveți numărul majoritar de angajamente de audit, dacă utilizați ca bază de referință *cifra de afaceri* pentru determinarea nivelului pragului de semnificație, ce procent folosiți?

- a. ____%
- ☐ b. Nu utilizez această bază de referință;

6. Pentru sectorul de activitate în care aveți numărul majoritar de angajamente de audit, dacă utilizați ca bază de referință *profitul înainte de impozitare* pentru determinarea nivelului pragului de semnificație, ce procent folosiți?

- c. ____%
- ☐ d. Nu utilizez această bază de referință;

7. Care este nivelul onorariilor de audit perceput de dumneavoastră?

- ☐ a. Peste nivelul onorariului orar mediu publicat pe site-ul CAFR (95 lei/oră);
- ☐ b. Sub nivelul onorariului orar mediu publicat pe site-ul CAFR (95 lei/oră);

8. Ce nivel de importanță acordați următorilor factori în stabilirea onorariilor de audit?

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Nivelul pragului de semnificație										
Efortul depus pentru realizarea misiunii de audit										
Susceptibilitatea riscului apariției unor litigii viitoare										
Mărimea și complexitatea firmei auditate										
Performanța financiară a firmei auditate										
Cotarea la bursă a firmei auditate										
Existența unui comitet de audit/sistem de control intern										
Puterea de negociere a clientului										
Localizarea clientului (apropierea față de marile centre urbane sau industriale)										
Sectorul de activitate al firmei auditate										
Cota de piață a clientului în cadrul sectorului de activitate										

Figura 1. Chestionar privind analiza legăturii dintre pragul de semnificație și onorariul de audit

Sursa: proiecția autorilor în Microsoft Word

Studiul nostru a avut la bază un chestionar figura 6, compus din 8 întrebări în cadrul cărora se regăsesc factorii care au influență asupra nivelului onorariului de audit și se doresc a fi analizați.

Fundamentarea și definirea ipotezelor de lucru

ISA 210 "Convenirea termenilor misiunilor de audit", stabilește o serie de măsuri de protecție pentru a limita implicațiile pe care le pot avea onorariile asupra calității misiunii de audit. Astfel, conform ISA 210, onorariul de audit se calculează pe baza timpului necesar personalului alocat pentru misiune plus cheltuieli ce vor fi decontate pe măsură ce vor fi efectuate. Deoarece pragul de semnificație determină natura, durata și întinderea procedurilor de audit, putem deduce că nivelul onorariului perceput este direct dependent de acesta. În acest sens scopul primordial a studiului nostru constă în analiza nivelului pragului de semnificație cu care operează auditorii vizați și corelarea acestuia cu onorariul perceput, pentru a stabili dacă există o legătură dintre dependența onorariu de audit și factorul de influență nivelul pragului de semnificație. Ipoteza a studiului nostru este:

Alegerea unui anumit nivel al pragului de semnificație are influență asupra nivelului onorariului de audit perceput.

Am considerat necesar a fi analizate în cadrul chestionarului aplicat atât variabile care depind de societatea auditată, cât și de auditor/firma de audit: efortul depus pentru realizarea misiunii de audit (Simunic, 1980), susceptibilitatea riscului apariției unor litigii viitoare (Pratt și Stice, 1994), mărimea și complexitatea firmei auditate, performanța financiară a firmei auditate (Chersan, Mironiuc și Robu, 2012), cota la bursă a firmei auditate (Fukukava, 2011), existența unui comitet de audit/sistem de control intern (Carcello, Hermanson, Neal, Riley, 2002; O'Sullivan, 2000; Lawrence, Parker, Peters, Raghunandan, 2003), puterea de negociere a clientului, localizarea clientului (Fukukava, 2011), sectorul de activitate al firmei auditate, cota de piață a clientului în cadrul sectorului de activitate.

În cadrul studiului nostru am încercat să analizăm trei aspecte cu privire la acești factori: influența pe care o au asupra nivelului onorariului de audit, impactul acestora raportat la influența manifestată de factorul cheie analizat (pragul de semnificație), potențialul viitor al unor factori de a prelungi și dezvoltata demersul științific curent.

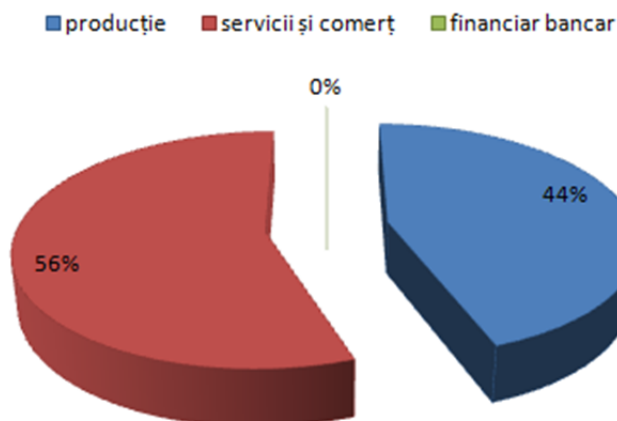
Analiza descriptivă a eșantionului

Cercetarea noastră a fost aplicată asupra unui număr de 18 persoane, având calitatea de auditori financiari activi, membri ai Camerei Auditorilor Financiari din România.

N	Valid	18
	Missing	0

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid producție	8	44,4	44,4	44,4
servicii și comerț	10	55,6	55,6	100,0
Total	18	100,0	100,0	

Sector de activitate

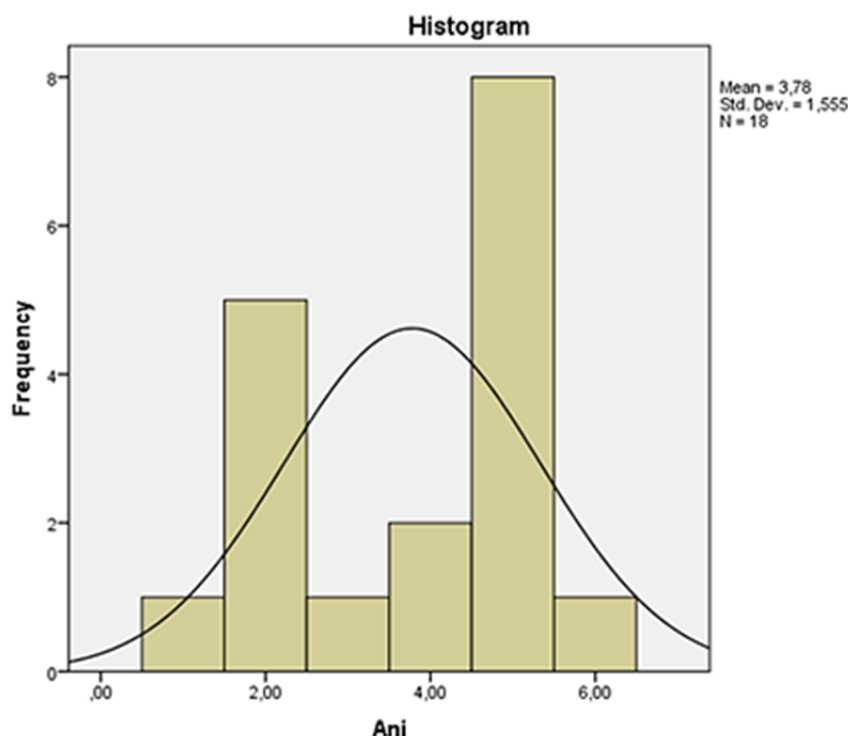

Grafic 1. Reprezentarea eșantionului analizat în funcție de sectorul majoritar de activitate al societăților auditate

Sursa: proiecția autorilor în SPSS și Microsoft Word

Analizând rezultatele sintetizate în cadrul graficului 1, putem constata că domeniile principale de activitate al societăților auditate sunt cel de prestare servicii și cel de producție cu un procent relativ apropiat de 56%, respectiv 44%. Frecvența nulă a sectorului de activitate financiar-bancar poate fi explicată prin: dimensiunea mică a eșantionului analizat și riscul crescut al acestui domeniu activitate în raport celelalte două. Din specificul acestor date putem deduce că din cauza complexității operațiunilor și tranzacțiilor din cadrul sectorului financiar, un număr redus se specializează pe auditarea entităților cu acest domeniu de activitate. De asemenea absența unor respondenți care să fie specializați asupra sectorului financiar-bancar ar putea avea implicații asupra notelor de importanță acordate de respondenți cu privire la întrebarea nr.8 din chestionar.

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Ani	18	1,00	6,00	3,7778	1,55509
Valid N (listwise)	18				

Grafic 2. Reprezentarea eșantionului analizat în funcție de numărul de ani în care au auditat societățile din domeniul majoritar de activitate

Sursa: proiecția autorilor în SPSS

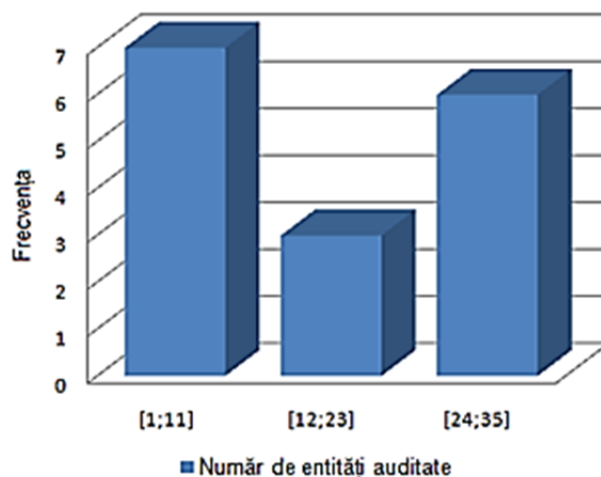
		Ani						Total	Media
		1,00	2,00	3,00	4,00	5,00	6,00		
Sector	producție	0	1	0	1	5	1	8	4,6
	servicii și comerț	1	4	1	1	3	0	10	3,1
Total		1	5	1	2	8	1	18	

Grafic 3. Reprezentarea eșantionului analizat în funcție de numărul de ani și sectorul majoritar de activitate

Sursa: proiecția autorilor în SPSS

În conformitate cu datele prezentate în graficul 2, numărul de ani consecutivi de auditare al aceleași entități este de maxim 6 ani, media fiind de aproximativ 4 ani. Dacă analizăm repartizarea acestui indicator în raport cu sectorul de activitate la care aparțin firmele atunci constatăm că media numărului de ani crește la aproximativ 5 ani pentru sectorul de producție și scade la aproximativ 3 ani în cazul sectorului de prestări servicii. În general aceste date relevă faptul că clientela firmelor de audit tinde să se fidelizeze, fapt ce ar putea contribui la menținerea unui nivel constant sau la scăderea nivelului onorariului de audit perceput.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	2,00	3	16,7	16,7	16,7
	3,00	3	16,7	16,7	33,3
	4,00	1	5,6	5,6	38,9
	6,00	1	5,6	5,6	44,4
	7,00	1	5,6	5,6	50,0
	12,00	2	11,1	11,1	61,1
	19,00	1	5,6	5,6	66,7
	30,00	4	22,2	22,2	88,9
	35,00	2	11,1	11,1	100,0
Total		18	100,0	100,0	

Grafic 4. Reprezentarea eșantionului analizat în funcție de numărul de entități auditate
Sursa: proiecția autorilor în SPSS

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	,50	3	16,7	25,0	25,0
	1,00	5	27,8	41,7	66,7
	1,50	1	5,6	8,3	75,0
	2,00	1	5,6	8,3	83,3
	3,00	1	5,6	8,3	91,7
	5,00	1	5,6	8,3	100,0
Total		12	66,7	100,0	
Missing	System	6	33,3		
Total		18	100,0		

Grafic 5. Reprezentarea eșantionului analizat în funcție de procentul utilizat pentru total de active în cadrul calculației pragului de semnificație
Sursa: proiecția autorilor în SPSS

Analizând datele din cadrul graficului nr.5, putem constata că majoritatea auditorilor, 58%, operează în limitele recomandărilor emise de către CAFR (pentru total active - [1%, 2%]), 25% lucrează cu un procent mai mic decât recomandările CAFR și doar 8% operează cu un procent al totalului de active peste acestea.

Deoarece 75% dintre respondenți operează cu un nivel scăzut al pragului de semnificație, deci optează pentru o eroare tolerabilă mică și o cantitate de probe de audit de colectat mai mare și în același timp conform datelor din graficul 6, acordă o notă destul de mare 7 (din intervalul [1, 10]) importanței pragului de semnificație în stabilirea onorariilor de audit, putem deduce faptul că un nivel mai scăzut al PS are influență asupra nivelului onorariilor de audit (din perspectiva auditorilor care utilizează totalul de active ca reper în calculul PS).

		PS						Total	PS Medie
		4,00	5,00	6,00	7,00	8,00	9,00		
TA	,50	0	0	1	1	1	0	3	7
	1,00	1	0	0	1	0	1	5	8
	1,50	0	0	0	1	0	0	1	7
	2,00	1	0	0	0	0	0	1	4
	3,00	0	0	0	0	1	0	1	8
	5,00	0	1	0	0	0	0	1	5
Total		2	1	1	3	2	1	12	7

Grafic 6. Reprezentarea eșantionului analizat în funcție de procentul utilizat pentru total de active în cadrul calculației pragului de semnificație și importanța acordată pragului de semnificație în stabilirea onorariului de audit

Sursa: proiecția autorilor în SPSS

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	,50	1	5,6	9,1	9,1
	,75	4	22,2	36,4	45,5
	1,00	3	16,7	27,3	72,7
	2,00	2	11,1	18,2	90,9
	3,00	1	5,6	9,1	100,0
	Total	11	61,1	100,0	
Missing	System	7	38,9		
Total		18	100,0		

Grafic 7. Reprezentarea eșantionului analizat în funcție de procentul utilizat pentru cifra de afaceri în cadrul calculației pragului de semnificație

Sursa: proiecția autorilor în SPSS

Analizând datele din cadrul graficului nr.5, putem constata că majoritatea auditorilor, 91%, operează în limitele recomandărilor emise de către CAFR (pentru cifra de afaceri – [1%, 2%]) și doar 9% operează cu un procent al cifrei de afaceri peste recomandările CAFR. Trebuie atrasă atenția asupra faptului că 73% dintre respondenți preferă să opereze în limitele vechilor norme minime de audit [0,5%, 1%].

Deoarece 73% dintre respondenți operează cu un nivel scăzut al pragului de semnificație, deci optează pentru o eroare tolerabilă mică și o cantitate de probe de audit de colectat mai mare, dar în același timp conform datelor din graficul 6, acordă o notă destul de mică 5 (din intervalul [1, 10]) importanței pragului de semnificație în stabilirea onorariilor de audit, nu am putea demonstra faptul că un nivel mai scăzut al PS are influență asupra nivelului onorariilor de audit (din perspectiva auditorilor care utilizează cifra de afaceri ca reper în calculul PS).

		PS						Total	PS Medie
		4,00	5,00	6,00	7,00	8,00	9,00		
CA	,50	1	0	0	0	0	0	1	4
	,75	0	0	1	2	1	0	4	7
	1,00	1	2	0	0	0	0	3	4,7
	2,00	0	0	1	0	0	1	2	7,5
	3,00	0	0	0	0	1	0	1	8
	Total	2	2	2	2	2	1	11	6

Grafic 8. Reprezentarea eșantionului analizat în funcție de procentul utilizat pentru cifra de afaceri în cadrul calculației pragului de semnificație și importanța acordată pragului de semnificație în stabilirea onorariului de audit

Sursa: proiecția autorilor în SPSS

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	3,00	1	5,6	11,1	11,1
	5,00	8	44,4	88,9	100,0
	10,00	0	0,0	0,0	100,0
	Total	9	50,0	100,0	
Missing	System	9	50,0		
Total		18	100,0		

Grafic 9. Reprezentarea eșantionului analizat în funcție de procentul utilizat pentru profitul înainte de impozitare în cadrul calculației pragului de semnificație

Sursa: proiecția autorilor în SPSS

Analizând datele din cadrul graficului nr.5, putem constata că 100% din respondenți, operează în limitele recomandărilor emise de către CAFR (pentru profitul înainte de impozitare - [5%, 10%]).

Deoarece 100% dintre respondenți operează cu un nivel scăzut al pragului de semnificație, deci optează pentru o eroare tolerabilă mică și o cantitate de probe de audit de colectat mai mare, dar în același timp conform datelor din graficul 6, acordă o notă destul de mică 5 (din intervalul [1, 10]) importanței pragului de semnificație în stabilirea onorariilor de audit, nu am putea demonstra faptul că un nivel mai scăzut al PS are influență asupra nivelului onorariilor de audit (din perspectiva auditorilor care utilizează profitul înainte de impozitare ca reper în calculul PS).

		PS						Total	PS
		4,00	5,00	6,00	7,00	8,00	9,00		Medie
Profit	3,00	0	1	0	0	0	0	1	5
	5,00	2	1	2	1	1	1	8	6
Total		2	2	2	1	1	1	9	6

Grafic 10. Reprezentarea eșantionului analizat în funcție de procentul utilizat pentru profitul înainte de impozitare în cadrul calculației pragului de semnificație și importanța acordată pragului de semnificație în stabilirea onorariului de audit

Sursa: proiecția autorilor în SPSS

Agregând informațiile prezentate în baza graficelor nr. 6, 8 și 10, concluzionăm că din cauza rezultatelor contradictorii în baza analizei descriptive a datelor nu se poate afirma cu certitudine dacă există sau nu o legătură dintre pragul de semnificație și nivelul onorariilor de audit. Pentru acesta urmează că în subcapitolul următor să analizăm datele prin metoda comparării mediilor în baza testului, *Independent Samples T-test*.

Analiza legăturii statistice dintre pragul de semnificație și nivelul onorariului de audit

The Independent Samples T-test compară mediile dintre două grupuri independente pe aceeași variabilă continuă, dependentă. De exemplu, ați putea utiliza un Independent Samples T-test pentru a înțelege dacă salariile absolvenților în primul an de muncă diferă în funcție de sex (astfel, variabila dependentă ar fi „salariile absolvenților în primul an” și variabila independentă ar fi „genul”, care are două grupuri: „masculin” și „feminin”). În cazul studiului nostru variabila dependentă este nota de importanță acordată pragului de semnificație în stabilirea onorariului de audit, iar variabila independentă ar fi nivelul onorariului perceput (care este împărțit în două grupe: peste nivelul onorariului orar mediu publicat de CAFR și sub nivelul onorariului orar mediu publicat de CAFR). Astfel se poate verifica dacă nota de importanță acordată pragului de semnificație diferă în funcție de onorariul perceput.

Onorar	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
PS sub	4	6,0000	1,82574	,91287
peste	14	6,9286	1,89997	,50779

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
PS	Equal variances assumed	,000	,986	-,868	16	,398	-,92857	1,06942	-3,19564	1,33849
	Equal variances not assumed			-,889	5,033	,415	-,92857	1,04460	-3,60858	1,75144

Grafic 11. Independent Samples T-test pentru analiza legăturii dintre nivelul onorariului perceput și importanța acordată pragului de semnificație în stabilirea onorariului de audit

Sursa: proiecția autorilor în SPSS

Pentru interpretarea rezultatelor testului Independent Samples T-test, se analizează mai întâi Levene's Test for Equality of Variances. Acest test determină dacă există egalitate sau diferență între variația populațiilor celor două condiții. Astfel dacă Sig. ia o valoare mai mare decât 0,05 (5%) înseamnă că variația populațiilor celor două condiții nu este semnificativ diferită, iar dacă Sig. ia o valoare mai mică decât 0,05 (5%) înseamnă că variația între populațiile celor două condiții este semnificativ diferită.

În cazul în care Sig. obținut la testul Levene's Test for Equality of Variances este mai mic decât 0,05 se analizează rezultatele din cadrul t-test for Equal of Means. Rezultatele acestui test ne vor comunica dacă mediile populațiilor celor două condiții sunt egale sau diferite. Pentru interpretarea rezultatelor t-test for Equal of Means se aplică același raționament ca și în cazul Levene's Test for Equality of Variances, urmărindu-se intervalul în care se situează Sig. Dacă Sig. Este mai mare decât 0,05 rezultă că din punct de vedere statistic nu există diferență între populațiile celor două condiții, pe când în caz că valoarea Sig. este mai mică 0,05 înseamnă că există o diferență semnificativă între populațiile celor două condiții.

Onorariu	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
TA sub	2	3,0000	2,82843	2,00000
TA peste	10	1,2000	,78881	,24944
CA sub	2	1,0000	,00000	,00000
CA peste	9	1,2778	,85188	,28396
Profit sub	1	5,0000	.	.
Profit peste	8	4,7500	,70711	,25000

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
TA	Equal variances assumed	15,030	,003	1,993	10	,074	1,80000	,90333	-,21274	3,81274
	Equal variances not assumed			,893	1,031	,532	1,80000	2,01550	-22,04234	25,64234
CA	Equal variances assumed	5,407	,045	-,442	9	,669	-,27778	,62786	-1,69809	1,14253
	Equal variances not assumed			-,978	8,000	,357	-,27778	,28396	-,93259	,37703
Profit	Equal variances assumed	.	.	,333	7	,749	,25000	,75000	-1,52347	2,02347
	Equal variances not assumed			.	.	.	,25000	.	.	.

Grafic 12. Independent Samples T-test pentru analiza legăturii dintre nivelul onorariului perceput și procentul utilizat în calculul pragului de semnificație

Sursa: proiecția autorilor în SPSS

În cazul studiului nostru cele două condiții de separare a eșantionului în două populații reprezintă nivelurile onorariului de audit perceput și anume: fie peste nivelul onorariului orar mediu publicat de CAFR (95 lei/oră); fie sub nivelul onorariului orar mediu publicat de CAFR (95 lei/oră). Eșantionul utilizat pentru formarea populațiilor a fost format după caz din datele: cu notele de importanță acordate de auditori pentru pragul de semnificație (grafic 11) și procentul utilizat de auditori în calculul pragului de semnificație pentru fiecare dintre cei trei indicatori total active, cifră de afaceri și profit înainte de impozitare (grafic 12).

Analizând datele obținute în SPSS și redată în graficele 11 și 12, deoarece valorile Sig. sunt mai mari decât 0,05, rezultă că nu există o diferență semnificativă între media populației celor două condiții, cu alte cuvinte nu se poate afirma că auditorii care percep un nivel al onorariilor peste recomandările CAFR, acordă o importanță sporită pragului de semnificație ca factor determinant sau utilizează un procent mai mic în calculul PS (deci o eroare tolerabilă mai mică), fie viceversa. *Deci rezultatele testului Independent Samples T-test nu au putut demonstra că nivelul onorariilor de audit variază în funcție de nivelul pragului de semnificație. Cauza principală al acestor rezultate nu constă atât în incorectitudinea afirmației, cât în insuficiența de probe colectate. Eșantionul de respondenți asupra cărora a fost aplicat studiul este insuficient pentru a efectua o analiză deplină din punct de vedere statistic (acest fapt poate fi demonstrat prin lipsa de rezultate la aplicarea testului în cazul profitului înainte de impozitare). Recomandarea adecvată ar consta în extinderea eșantionului și reefectuarea testelor statistice pentru a putea exprima o opinie justificabilă cu privire la ipotezele analizate.*

Concluzii și perspective ale cercetării

Experiența neplăcută a scandalurilor financiare de la începutul secolului XXI și până la actualul impas financiar, cu o durată de peste o jumătate de deceniu, a produs indiscutabil o schimbare în atitudinea societății față de mediul de afaceri. Eșecurile înregistrate de către firmele de audit au ajuns la limita la care

discrepanțele dintre așteptările publicului și performanțele efective ale auditorilor financiari s-au accentuat mai mult ca niciodată.

Un număr crescând de cercetători științifici în domeniu, precum Thomas P. Houck susțin în lucrările și studiile lor că este necesară reorientarea auditorilor către noțiunea de *audit bazat pe risc (Risk-Based Auditing)*. Pentru a fi în stare să depisteze și să combată efectele schemelor și tehnicilor de fraudare a situațiilor financiare și cele de delapidare a activelor, denumite generic tehnici de *management al profitului* sau instrumente ale *contabilității creative*, este necesară *extinderea aplicabilității raționamentului profesional* în desfășurarea misiunilor de audit. Dacă auditorul optează pentru un nivel scăzut al riscului de audit se va găsi obligat să acumuleze o cantitate mai mare de probe de audit (majorând durata și întinderea procedurilor de audit aplicate), fapt ce va conduce la creșterea costurilor misiunii de audit. Deci putem concluda că nivelul onorariilor se află în raport direct cu pragul de semnificație și în raport indirect cu riscul de audit.

Scopul primordial al studiului nostru a constat în determinarea posibilității existenței unei legături de dependență a onorariilor de audit în funcție de nivelul pragului de semnificație. Demonstrarea acestei ipoteze s-a realizat prin aplicarea unui chestionar asupra unui eșantion de 18 respondenți (având calitatea de auditori financiari activi, membri ai Camerei Auditorilor Financiari din România) și analiza datelor în cadrul programului statistic „IBM SPSS Statistics” prin aplicarea analizei descriptive și a analizei legăturii statistice (prin Independent Samples T-test).

Rezultatele testului Independent Samples T-test nu ne-au permis să putem afirma sau infirma că nivelul onorariilor de audit variază în funcție de nivelul pragului de semnificație. Cauza principală al acestor rezultate nu constă atât în incorectitudinea afirmației, cât în insuficiența de probe colectate. Eșantionul de respondenți asupra cărora a fost aplicat studiul este insuficient pentru a efectua o analiză deplină din punct de vedere statistic, acesta fiind limita principală a studiului nostru.

În perspectivă, cu privire la rezultatele ale studiului nostru, ne gândim la extinderea eșantionului și reefectuarea testelor statistice pentru a putea exprima o opinie justificabilă cu privire la ipoteza analizată. Extinderea eșantionului ar permite nu doar aplicarea testului Independent Samples T-test ci și calculul unei regresii, ce ar conduce la creșterea gradului de încredere în rezultatele statistice

Perspectivile viitoare privind continuarea demersului de științific curent, poate fi dezvoltat prin analiza celor patru factori (efortul depus pentru realizarea misiunii, mărimea și complexitatea entității auditate, performanța financiară a societății auditate și cota la bursă a firmei auditate) care, potrivit studiului nostru, în opinia auditorilor influențează mărimea onorariului de audit într-o măsură mai mare decât nivelul pragului de semnificație.

Referințe bibliografice:

1. ABBOTT Lawrence J., PARKER Susan, PETERS Gary F., RAGHUNANDAN K. (2003), *An Empirical Investigation of Audit Fees, Nonaudit Fees, and Audit Committees*, Contemporary Accounting Research, Summer 2003, Vol. 20 Issue 2, p.215-234;
2. BELL, T. B., LANDSMAN, W. R., SHACKELFORD, D. A. (2001), *Auditors' perceived business risk and audit fees: Analysis and evidence*, Journal of Accounting Research, 39, p.35-43;
3. BONNER S.E., LEWIS (1990), *Determinants of Auditor Experience*, Journal of Accounting Research, Vol.28, supplement, p.1-20;
4. CARCELLO, J.V., HERMANSON, D.R., NEAL, T.L., RILEY, R. (2002), *Board characteristics and audit fees*, Contemporary Accounting Research, 19, p.365-384;
5. CARPENTER B.W., DIRSMITH M.W., GUPTA P.P. (1994), *Materiality judgements and audit firm culture: Social behavioral and political perspective*, Accounting, Organizations and Society, Vol. 17, no. 4, p.355-380;
6. COSTIGAN M.L., SIMON D.T. (1995), *Auditor materiality judgment and consistency modifications: Further evidence from SFAS No.96*, Advances in Accounting, Vol. 13, p.207-222;
7. ESTES R., REAMES D.D. (1988), *Effects of personal characteristics on materiality decisions: A multivariate analysis*, Accounting & Business Research, Vol. 18, no. 72, p.291-296;
8. FRISHKOFF P.A. (1970), *An empirical investigation of the concept materiality in accounting*, Empirical research in accounting: Selected studies, Journal of Accounting research, Vol. 8, supplement, p.283-295;
9. FUKUKAWA Hironori (2011), *Audit Pricing and Cost Strategies of Japanese Big 3 Firms*, International Journal of Auditing, Jul 2011, Vol. 15 Issue 2, p.109-126;
10. GLEASON C.A., MILLS L.F. (2002), *Materiality and contingent tax liability reporting*, The Accounting review, Vol. 77, no.2, p.237-251;

11. HAY, D. C., KNECHEL, W. R., WONG, N.(2006), *Audit fees: A meta-analysis of the effects of supply and demand attributes*, Contemporary Accounting Research, 23, p.141–191;
12. JONES Martyn (2010), *Riscul de audit în viziunea standardelor internaționale de audit clarificate*, Audit Financiar, Jul2010, Vol. 8 Issue 7, p.51-54;
13. JONG-HAG Choi, JEONG-BON Kim, YOONSEOK Zang (2010), *Do Abnormally High Audit Fees Impair Audit Quality?*, Auditing, Nov2010, Vol. 29 Issue 2, p.115-140;
14. KASSEM Rasha, HIGSON Andrew (2012), *The New Fraud Triangle Model*, Journal of Emerging Trends in Economics & Management Sciences, Jun2012, Vol. 3 Issue 3, p.191-195;
15. KROGSTAD Jack L., ETTENSON Richard T., SHANTEAU James (1984), *Context and Experience in Auditors' Materiality Judgments*, Auditing: A Journal of practice and Theory, Vol. 4 Issue 1, p.54-74;
16. KUN Wang, SEWON O., BAOPING Chu (2012), *The impact of audit firm size and locality on audit fees in an emerging economy: evidence from China*, Journal of the Academy of Business & Economics, Vol. 12 Issue 4, p.92-104;
17. MESSIER W.F. Jr. (1983), *The effect of experience and firm type of materiality / disclosure judgements*, Journal of Accounting Research, Vol.21, no. 2, p.611-618;
18. NIEMI, L. (2002), *Do firms pay for audit risk? Evidence on risk premiums in audit fees after direct control for audit effort*, International Journal of Auditing nr. 6, p.37-51;
19. O'SULLIVAN, N. (2000), *The impact of board composition and ownership on audit quality: Evidence from large UK companies*, British Accounting Review, Vol. 32, p.397–414;
20. O'SULLIVAN, N. (2009), *The impact of directors' and officers' insurance on audit pricing: Evidence from UK companies*, Accounting Forum No. 33, p. 146–161;
21. SIMUNIC D. A. (Spring 1980), *The pricing of audit services: Theory and evidence*, Journal of Accounting Research, p.161-190;
22. SIMUNIC D. A. (1984), *Auditing, Consulting and Auditor Independence*, Journal of Accounting Research, Vol. 22, no. 2, p.679-702;
23. STEINBART P.J. (1987), *The construction of a rule-based system as a method for studying materiality judgements*, The Accounting review, Vol. 62, no.1, p.97-116;
24. WOOLSEY S.M. (1954a), *The development of criteria to Guide the Accountant in Judging Materiality*, Journal of Accountancy, Vol. 97, no.2, p.163-173.

PARTICULARITĂȚILE AUDITULUI OPERAȚIUNILOR VALUTARE ÎN INSTITUȚIILE FINANCIARE

Conf.univ. dr. ADA ȘTAHOVSCHI, ASEM,
astahovschi@gmail.com

Under the legislation, each banking institution is subject to annual checks. Each organization approved by NBM control plan meets a year for checking financial institutions – credit where it reflects the goals and objectives of control. Under this plan, it issues an order on the formation of the committee on control of the bank.

Financial institutions – lending are subject to both state bodies as well as by the independent. From the state, most often, banks are controlled by the Tax Inspectorate on compliance with obligations to the state. On the part of the banks are under control independent audit.

Key words: Bank audit, exchange rates, bank loans, banking supervision, banking risks.

Conform legislației în vigoare, fiecare instituție bancară este supusă anual unui control. Fiecare organizație de control aprobată de către BNM îndeplinește un plan anual de verificare a instituțiilor financiar – creditare, unde se reflectă sarcinile și obiectivele de control. În baza acestui plan, se emite un ordin cu privire la formarea comisiei cu privire la controlul băncii.

Instituțiile financiar – creditare sunt supuse controlului atât de organele de stat cât și de cele independente. Din partea statului, cel mai des, băncile sunt supuse controlului de către Inspectoratul Fiscal cu privire la respectarea obligațiilor față de stat. Din partea organizațiilor independente băncile sunt supuse unui control de audit.

Cuvinte-cheie: Audit bancar, curs valutar, credite bancare, supraveghere bancară, riscuri bancare.

JEL: M4

Introducere

Conform legislației în vigoare, fiecare instituție bancară este supusă anual unui control [1]. Fiecare organizație de control aprobată de către BNM îndeplinește un plan anual de verificare a instituțiilor financiar – creditare, unde se reflectă sarcinile și obiectivele de control. În baza acestui plan, se emite un ordin cu privire la formarea comisiei cu privire la controlul băncii.

Instituțiile financiar – creditare sunt supuse controlului atât de organele de stat cât și de cele independente. Din partea statului, cel mai des, băncile sunt supuse controlului de către Inspectoratul Fiscal cu privire la respectarea obligațiilor față de stat. Din partea organizațiilor independente băncile sunt supuse unui control de audit.

Auditul operațiunilor bancare se efectuează în conformitate cu regulamentul privind activitatea de audit în sistemul bancar al Republicii Moldova. Controlul de audit poate fi obligatoriu sau din inițiativa obiectului controlat [2].

Controlului de audit obligatoriu – se supun toate Băncile Comerciale și Instituțiile de Credit.

Controlul de audit din inițiativa obiectului controlat – se efectuează la decizia consiliului fondatorilor, cu scopul de a obține o expertiză a rezultatelor activității instituțiilor de credit.

Reglementarea activității de audit bancar se efectuează de BNM. Prin reglementarea activității de audit se subînțelege eliberarea și rechemarea licențelor privind activitatea de audit, supravegherea activității controlului efectuat și atestarea pentru dreptul de a efectua auditul bancar.

Procedurile de audit a operațiunilor valutare ale persoanelor fizice

La efectuarea auditului operațiunilor valutare ale persoanelor fizice este necesar de a examina documentele valutare ale zilei, documentele valutare de casă, mișcările la conturile analitice. Persoanele fizice (rezidenții și nerezidenții) pot efectua operațiuni în valută străină prin deschiderea conturilor sau fără deschiderea contului. În cazul verificării conturilor deschise ale persoanelor fizice în valută străină (contul de bilanț 2225, 2252) este necesar de a verifica existența cererii de deschidere a contului și copia documentului ce confirmă personalitatea titularului de cont. Este necesar de a verifica deplinătatea și corectitudinea înregistrării conturilor deschise în registrul de înregistrare a conturilor analitice și a fi comparate cu datele bazei de date electronice.

La conturile persoanelor fizice urmează să fie înregistrată: valuta străină în numerar / cecuri de călătorie în valută străină; valuta străină conform cecurilor emise nerezidenților; valuta străină transferată din alt cont ale aceluiași titular; valuta străină primită în rezultatul convertirii mijloacelor bănești ale titularului de cont; sumele dobânzilor datorate la aceste conturi; valuta străină transferată anterior și restituită la acest cont; valuta străină transferul căreia este prevăzut de BNM și nu contravine legislației în vigoare a RM.

Este necesar de a verifica utilizarea corectă a documentelor la înregistrarea valutei în contul persoanei fizice.

La conturile persoanelor fizice pot fi efectuate următoarele operațiuni: eliberarea numerarului / cecurilor de călătorie în valută străină; transferul valutei străine în alt cont ale aceluiași titular; efectuarea diverselor forme de plăți / transferuri în valută străină, conform prevederilor legii privind reglementarea valutară; vânzarea valutei străine băncii; restituirea valutei străine înregistrate eronat în cont; plata comisioanelor și dobânzilor în favoarea băncii [3, p.7-8].

Persoanele fizice – rezidente pot transfera plățile / transferurile la prezentarea la bancă a documentelor confirmative (documentele ce confirmă necesitatea efectuării plății / transferului, legătura de rudenie, faptul aflării temporare în străinătate etc.), cu excepția cazurilor prevăzute în Regulamentul privind reglementarea valutară sau alte acte normative.

Este necesar de a verifica deplinătatea încasării comisionului pentru deservirea valutară a persoanelor fizice în corespundere cu tarifele BC SA și contractele individuale.

Pe parcursul verificării este necesar de a acorda atenție controlului asupra respectării prevederilor Legii RM cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului.

Procedurile de audit a operațiunilor valutare ale persoanelor juridice

În cadrul efectuării auditului operațiunilor valutare ale persoanelor juridice este necesar de a examina mișcarea la conturile valutare ale clienților în perioada de control în scopul stabilirii:

❖ **Respectării modului de vânzare/cumpărare a valutei străine la cererea clientului**, care trebuie să cuprindă elementele de identificare necesare. Cererile trebuie să fie semnate de executorul responsabil și controlor și certificate prin ștampila dreptunghiulară a executorului responsabil. În cererea pentru cumpărarea valutei străine, printre alte elementele de identificare se indică în mod obligatoriu:

- ✓ scopul cumpărării valutei străine cu indicarea concretă a mărfurilor și serviciilor;
- ✓ denumirea, numărul și data documentelor, din care rezultă necesitatea efectuării plăților/transferurilor (de exemplu, contracte, cont-invoice, ordinul conducătorului persoanei juridice privind detașarea angajaților peste hotare).

- ✓ denumirea nerezidentului;

Concomitent cu cererea privind cumpărarea valutei străine, persoana juridică prezintă documentele de confirmare, ce corespund originalului, se autentifică de către persoana juridică prin înscrierea „*Declar pe propria răspundere, că fotocopia este identică cu originalul*”, semnătura unei persoane conform specimenelor prezentate. La decizia persoanelor juridice copiile documentelor pot fi prezentate în original sau autentificate notarial și acestea rămân în bancă.

Persoanele juridice rezidente au dreptul să cumpere valută străină numai în scopurile prevăzute în p.6.2.2 al Regulamentului privind condițiile și modul de efectuare a operațiunilor valutare [4, p.6.2.2].

Potrivit p.6.2.4 din regulament persoana juridică este obligată să folosească valuta cumpărată conform destinației în termen de 7 zile lucrătoare [4, p.6.2.4]. Nefolosirea valutei procurate după destinație în termenul indicat, obligă persoana juridică de a vinde valuta contra lei moldovenești băncii comerciale. Valuta străină cumpărată/vândută de client urmează să fie înregistrată la conturile sale prin „**Borderoul notelor de plată**” (formularul nr.12).

Cursul de cumpărare a valutei se stabilește în mod centralizat de Oficiul central al băncii în corespundere cu tarifele aprobate zilnic, totodată cursul poate fi unic pentru toți client sau individual pentru unii clienți dar cu acordul conducătorului filialei sau șefului direcției valutare. Rezidenții RM nu dispun de dreptul de a efectua între ei decontări transferuri în valută liber convertibilă.

❖ **Efectuarea transferurilor de credit în valută străină:** Transferuri de credit se efectuează în baza „ordinului de plată în valută străină” care trebuie să conțină toate elementele de identificare conform regulamentului BNM „*Cu privire la transferurile de credit*” și modului intern de efectuare a transferurilor de credit în valută străină a băncilor comerciale. **Ordinul de plată** întocmit cu devieri de la cerințele în cauză nu va fi executat de către bancă. Acesta va fi executat în ziua emiterii lui și trebuie să conțină semnătura executorului responsabil, controlorului, ștampila dreptunghiulară, data primiri și executării documentului [5].

Auditorul trebuie să verifice existența în cadrul filialei a copiei documentului ce confirmă necesitatea efectuării plății, autentificate prin mențiunea respectivă, semnătura și ștampila clientului – plătitor (contracte, invoice), să confrunte corespunderea elementelor de identificare și suma în ordinul de plată” și documentul de confirmare. Dacă există documente care modifică/completează documentele de confirmare, în bancă trebuie să fie copiile lor autentificate de persoana juridică rezident. Dacă în baza documentelor de confirmare se efectuează câteva transferuri, copiile documentelor de confirmare se prezintă o singură dată în momentul efectuării primului transfer. Documentelor de confirmare prezentate de persoana juridică la cumpărarea valutei, pot fi utilizate și la efectuarea transferurilor în favoarea nerezidenților.

O atenție deosebită se va acorda operațiilor aferente obligațiilor externe private, care sunt supuse înregistrării/autorizației BNM. Se va verifica existența copiei notificării autorizației BNM, autentificate de persoana responsabilă a băncii, cu înscrierile corespunzătoare privind efectuarea plăților, corespunderea datelor indicate în notificare/autorizație și în documentele de confirmare. În documentele de plată trebuie să fie indicat numărul și data notificării/autorizației. În cazul restituirii împrumutului extern auditorul trebuie să fie sigur că suma restituită a sumelor de bază nu depășește suma tuturor tranșelor. Este necesar de a verifica de asemenea modul de întocmire a anexei privind încasările/plățile/transferurile în cadrul obligațiunilor externe.

Transferarea mijloacelor bănești urmează să se efectueze prin „Borderoul notelor de plată”, în care se înregistrează și comisioanele percepute de la clienți. Auditorul trebuie să fie sigur, că comisioanele se încasează conform tarifelor băncii sau contractelor individuale.

❖ **Eliberarea valutei străine în numerar din conturile persoanelor juridice:**

De la conturile persoanelor juridice rezidente valuta străină/cecurile de voiaj în valută străină pot fi eliberate pentru:

- **cheltuieli de deplasare.** Eliberarea se efectuează în baza ordinului de deplasare peste hotare, informației cu privire la cheltuielile de deplasare cu indicarea sumelor respective pentru fiecare persoană detașată și listei persoanelor detașate, pe numele căreia urmează să se elibereze autorizația pentru scoaterea valutei. Auditorul trebuie să fie sigur, că cheltuielile specificate nu depășesc echivalentul de 10000 EURO/lunar/persoană detașată. La solicitarea autorizației de scoatere a valutei din țară, aceasta trebuie să se înregistreze în registrul de înregistrare;

- **alte cazuri prevăzute** pentru rezidenți și nerezidenți în Regulamentul privind condițiile și modul de efectuare a operațiunilor valutare [4].

Este necesar ca auditorul să fie sigur de încasarea comisionului pentru eliberarea valutei străine conform tarifelor băncii, sau contractului individual.

❖ **Depunerea valutei străine în conturile persoanelor juridice.**

Valuta străină/cecurile de voiaj pot fi depuse în conturile persoanelor juridice în cazul:

▪ *achitării contractelor* ce prevăd exportul mărfurilor/serviciilor, restituirea mijloacelor bănești transferate în avans prin contract privind importul mărfurilor, depunerea mijloacelor bănești de nerezident în capitalul social al persoanelor rezidente. Totodată, auditorul trebuie să fie sigur de existența copiilor contractelor sau documentului care confirmă împuternicirile nerezidentului autentificate de persoana responsabilă a băncii, precum și copia buletinului de identitate a celui care a depus valuta în numerar;

▪ *restituirea sumelor neutilizate* a mijloacelor bănești eliberate pentru cheltuieli de deplasare;

▪ *alte cazuri* prevăzute în Regulamentul privind condițiile și modul de efectuare a operațiunilor valutare [4].

Este necesar de verificat deplinătatea comisionului pentru încasarea valutei străine în numerar conform tarifelor sau contractelor individuale.

Pe parcursul auditului este necesar de a acorda atenție controlului asupra respectării prevederilor Legii RM *privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului*. Este necesar de a verifica existența formularelor și registrelor la ele pentru operațiunile limitate, suma cărora depășește limita de 500,0 mii lei pentru vânzarea/cumpărarea valutei, pentru transferare și încasare a mijloacelor, de asemenea pentru orice sumă a operațiunilor în care una din părți inclusiv banca este rezident al țării offshore sau țărilor cu un grad sporit de corupție și infracțiuni. (conform ghidului operațiunilor și activităților dubioase).

La verificarea conturilor valutare ale clienților și a băncii, se atrage atenția la respectarea metodelor de evaluare a valutei în lei, la metoda de calculare a diferenței de curs și stipularea metodelor în politica de contabilitate a băncii.

Auditul operațiunilor de creditare în valută străină

Un alt sector la care se atrage o atenție deosebită în timpul auditului este activitatea de creditare a persoanelor fizice și juridice în valută de către bancă. În procesul auditării operațiunilor de creditare executorii controlului utilizează următoarele **proceduri de audit**:

✓ *comparația*, care este posibilă numai dacă datele analizate corelează sau cel puțin există o legătură între ele;

✓ *examinarea interconexiunilor dintre indicatorii financiari*, procedură care poate fi folosită în cazul desfășurării de către bancă a activităților noi;

✓ *solicitarea*, pentru informarea cu date de la terțe persoane – clienți, personal de conducere, angajați;

✓ *confirmarea*, în cazul necesității validării informației auditate;

✓ *recalcularea*, se aplică atât la testarea sistemului de control intern, cât și ca procedură de testare detaliată la verificarea corectitudinii calculării rulajelor și soldurilor conturilor, a indicatorilor economico-financiari ai debitorului în rezultatul analizei cărora a fost eliberat creditul ș.a.;

✓ controlarea *corectitudinii înregistrărilor contabile* întocmite în registrele contabile;

✓ verificarea *corespunderii înscririlor din registrele contabile cu informația din documentele justificative*;

✓ verificarea *exactității înregistrărilor* făcute în conturile contabile.

La controlul operațiunilor de creditare în valută străină se atrage atenție în deosebi la perfectarea documentelor, fiind utilizate următoarele **proceduri de examinare a documentelor**:

• verificarea corectitudinii perfectării formularelor;

• examinarea de fond, orientată spre descoperirea falsificărilor din documente;

• verificarea logică;

• examinarea abaterilor;

• verificarea economică;

• verificarea încrucișată;

• verificarea prin confruntare.

În timpul auditării operațiunilor de creditare a băncii, o deosebită atenție se atrage următoarelor **evenimente cheie**, de care ține cont un auditor:

✓ Corectitudinea înregistrărilor și reflectării operațiunilor de creditare a băncii;

✓ Corectitudinea înregistrărilor contabile la acordarea creditelor și calcularea comisioanelor aferente acestora, corespunderii sumelor date cu cele specificate în contracte și alte documente aferente acestora;

✓ Corectitudinea calculării și reflectării contabile a dobânzii aferente creditelor acordate de către Bancă, corespunderii sumelor date cu cele specificate în contracte și alte documente aferente acestora;

✓ Modul de rambursare și reflectarea sumelor date în contabilitatea băncii, corespunderii sumelor date cu cele specificate în contracte și alte documente aferente acestora;

✓ Verificarea dosarului clientului, de care nu se poate lipsi un auditor în procesul controlului operațiunilor de creditare;

✓ O deosebită atenție se atrage la acordarea creditelor mari sau a expunerilor mari ale băncii;

- ✓ Analiza creditelor acordate persoanelor afiliate și personalului băncii, evidența acestora în contabilitate;
- ✓ Modul de asigurare a creditului și ținerea evidenței;
- ✓ Îndeplinirea și respectarea normelor la formarea și clasificarea portofoliului de credit al băncii;
- ✓ Verificarea respectării formării reducerilor pentru pierderi la credite și trecerea creditului prin toate cele 5 nivele de clasificare până se ajunge la declararea acestuia ca credit problematic sau neperformant;
- ✓ Respectarea politicii de creditare și a altor norme ce denotă activitatea de creditare a băncii.

După încheierea controlului operațiunilor de credit, auditorul îndeplinește o dare de seamă sau un raport unde își spune opinia despre situația Băncii privind activitatea de creditare și reflectă unele propuneri de înlăturare a eventualelor neajunsuri sau riscuri depistate de acesta pe parcursul efectuării auditării operațiunilor de creditare în cadrul Băncii.

Concluzii

În urma analizei diferitor surse și situații din practica operațiunilor valutare a băncilor comerciale din Moldova putem face următoarele **concluzii**:

O condiție esențială în vederea asigurării funcționării eficiente a sistemului financiar este stabilirea de către bănci și alte instituții financiare a sistemelor de audit sau control intern. De unde și reiese faptul că scopul principal al sistemelor de audit și control intern este protejarea intereselor deponenților, a instituției financiare și a clientelei acesteia pe calea minimizării riscurilor activității financiare, controlului respectării de către instituția financiară a legislației în vigoare, reglementării conflictelor de interese, asigurării unui nivel necesar de securitate, care ar corespunde caracterului și volumului operațiunilor efectuate de către instituția financiară. Sistemul de audit și control intern al instituției financiare trebuie să asigure, că veniturile sporesc profitul, cheltuielile sunt autorizate și efectuate conform destinației, că activele sunt adecvat protejate, că obligațiunile sunt înregistrate corect și riscurile sunt limitate

Lista de documente privind auditul operațiunilor valutare ale băncilor comerciale nu este reglementată. Formularele utilizate de auditori la exercitarea lucrărilor de audit, sunt create în baza unei experiențe bogate de lucru în acest domeniu, de regulă, asigură auditorii cu pachetul de documente necesare pentru crearea imaginii cât mai aproape de realitate privind activitatea de creditare a băncii și evidența operațiunilor de creditare în contabilitatea acesteia. Lista acestor documente poate fi schimbată în dependență de experiența de lucru a auditorului.

Bibliografie:

1. Legea instituțiilor financiare nr. 550-XIII din 21.07.1995. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.1/2 din 01.01.1996, cu modificările ulterioare.
2. Legea privind activitatea de audit. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 117-126 din 10.08.2007.
3. Legea nr.62-XVI din 21 martie 2008 privind reglementarea valutară. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.127 - 130, din 20.04.2008.
4. Regulamentul BNM privind condițiile și modul de efectuare a operațiunilor valutare. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 247-251 din 17.12.10.
5. Regulamentul BNM „Cu privire la transferurile de credit”. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.191-197 din 06.09.2013.*

EVALUAREA RISCURILOR TEHNOLOGIILOR INFORMAȚIONALE ÎN CADRUL AUDITULUI SITUAȚIILOR FINANCIARE

Dr. conf. univ. Anatolie IACHIMOVSKI, ASEM
e-mail: aiachimovschi@mail.ru

The purpose of the present article is the establishment of norms and recommendations concerning understanding and reception of proofs about system of book keeping and the internal control. There are presented the most important security standards used in information system security assessment.

Cuvinte-cheie: *auditor, risc de audit, sistem informațional, procesare computerizată, standarde profesionale, mediu automatizat, autenticitatea situațiilor financiare, controlul aplicațiilor, probe de audit.*

Introducere

Auditul situațiilor financiare are ca scop exprimarea opiniei cu privire la autenticitatea situațiilor financiare, care în mare măsură depinde de calitatea tehnologiilor utilizate de entitatea auditată la prelucrarea informației contabile. Calitatea tehnologiilor informaționale, la rândul ei, este determinată de gestionarea riscurilor care se referă la procesarea datelor și prelucrarea lor prin intermediul sistemului informațional computerizat.

Acest lucru este asigurat tocmai de o înțelegere a mediului informatizat și o evaluare a controlului intern la nivelul sistemului informațional. Practica a demonstrat incidente grave (fraude, alterarea datelor sau aplicațiilor, pierderea definitivă a datelor dintr-un sistem) ce pot apărea, într-un mediu informatizat, acolo unde amploarea riscurilor ia o altă dimensiune. De aceea, obiectivele auditului tehnologiilor informaționale constau în stabilirea nivelului de asigurare a elaborării și implementării adecvate a aplicațiilor, precum și a integrității programelor, fișierelor de date și operațiunilor computerizate.

Material și metodă

În scopul înțelegerii modului în care sistemul informațional captează evenimentele și condițiile, altele decât tranzacțiile, care sunt semnificative pentru situațiile financiare s-au utilizat publicațiile în domeniul tehnologiilor informaționale. De asemenea, studiul se bazează pe aplicarea principiilor și metodelor de investigare specifice auditului financiar, prevederile Standardelor Internaționale de Audit Intern, recomandările Ghidului privind Auditul Calității.

Rezultate și discuții

ISA 315 „Identificarea și evaluarea riscurilor de denaturare semnificativă prin înțelegerea entității și a mediului său” (paragraful 18) prevede înțelegerea și respectiv testarea sistemelor tehnologice de sistematizare a informației prin care tranzacțiile entității sunt inițiate, înregistrate, procesate, corectate după caz, transpuse în registrul general și raportate în situațiile financiare. Întrucât conform ISA 315 (paragraful 20) auditorul trebuie să obțină o înțelegere a modului în care entitatea a răspuns la riscurile aferente sectorului informatic, această analiză va furniza punctele “sensibile” ale sistemului informațional. De aceea, în continuare auditorul urmărind o testare detaliată a acestora.

Utilizarea sistemului informațional afectează modul în care sunt implementate activitățile de control. Din perspectiva auditorului, controalele sistemelor informaționale sunt eficiente atunci când păstrează integritatea informațiilor și securitatea datelor pe care aceste sisteme le procesează, și includ controale aferente sistemelor informaționale și controale ale aplicațiilor.

Practica auditului nu relevă o distincție între cele două tipuri de control pentru că, în realitate, ele se completează reciproc, iar evaluarea acestui control va conferi auditorului financiar încrederea asupra datelor ce urmează a fi auditate.

Controalele aferente sistemelor informatice sunt politici și proceduri aferente numeroaselor aplicații și susțin funcționarea eficientă a controalelor aplicațiilor. Aceste controale sunt implementate pentru a trata următoarele riscuri:

- accesul neautorizat la date care poate avea drept rezultat distrugerea datelor sau modificări necorespunzătoare ale datelor, inclusiv înregistrarea de tranzacții neautorizate ori inexistente, sau înregistrarea necorespunzătoare a tranzacțiilor;
- relevanța acordată unor sisteme sau programe care procesează datele necorespunzător sau procesează date inexacte;
- posibilitatea ca personalul IT să dobândească acces privilegiat, dincolo de ceea ce este necesar pentru a își desfășura sarcinile desemnate, prin aceasta nerespectând segregarea sarcinilor;
- intervenția manuală necorespunzătoare și modificări neautorizate ale sistemelor sau programelor, datelor din fișierele principale.

Potrivit paragrafului 13 al ISA 330 „Răspunsul auditorului la riscurile evaluate” în determinarea faptului dacă este adecvată utilizarea probelor de audit obținute în auditurile anterioare cu privire la eficacitatea operațională a controalelor, auditorul va lua în considerare eficacitatea controalelor generale ale sistemelor informatice.

Dacă auditorul intenționează să folosească probe de audit dintr-un audit precedent cu privire la eficacitatea operațională a unor controale specifice, auditorul va stabili continuitatea relevanței acelor probe prin obținerea unor probe de audit cu privire la faptul dacă au avut loc modificări semnificative în acele controale ulterior auditului precedent. Auditorul va obține aceste probe prin efectuarea unor interviuri combinate cu observare sau inspecție, pentru a confirma înțelegerea acelor controale specifice.

În cazul când au avut loc schimbări care afectează continuitatea relevanței probelor de audit dintr-un audit anterior, auditorul va testa controalele în cadrul auditului curent. Însă, dacă nu au avut loc astfel de schimbări, auditorul va testa controalele cel puțin o dată la fiecare al treilea audit și va testa o parte dintre controale la fiecare audit, pentru a evita posibilitatea ca auditorul să testeze toate controalele pe care auditorul intenționează să se bazeze într-o singură perioadă auditată fără a mai efectua nici o testare a controalelor în următoarele două perioade auditate.

Din aceste considerente, se recomandă o atenție sporită la următorii factori care țin de riscurile mediului informațional computerizat:

- programe aplicative complicate la procesarea computerizată a datelor contabile;
- structură organizațională complexă a sistemului informațional computerizat;
- lipsa confirmărilor documentare complete, care pot exista doar pentru o scurtă perioadă de timp sau doar într-o formă electronică;
- forma standardizată de procesare a tranzacțiilor, prelucrarea în mod standardizat a tranzacțiilor similare cu ajutorul instrucțiunilor de procesare identice;
- lipsa divizării unor funcții;
- caracteristici specifice tehnologiilor informaționale computerizate;
- diminuarea implicării umane în prelucrarea tranzacțiilor;
- inițierea efectuării anumitor tipuri de tranzacții în mod automat;
- dependența altor tipuri de control de procesarea computerizată.

Factorilor nominalizați le sunt inerente următoarele situații de risc.

Tabelul 1

Factorii de risc ai tehnologiilor informaționale și unele situații de risc

Factori de risc ai tehnologiilor informaționale	Situații de risc
1. Programe aplicative complicate la procesarea computerizată a datelor contabile	Dificultăți la identificarea și corectarea erorilor comise în timpul procesării, generării rapoartelor, schimbului de informații între programele aplicative
2. Structură organizațională complexă a sistemului informațional computerizat	Concentrarea procesării computerizate contribuie la afectarea divizării responsabilităților
3. Unele confirmări documentare exista pentru o scurtă perioadă de timp sau în formă electronică	Lipsa confirmărilor documentare complete
4. Forma standardizată de procesare a tranzacțiilor, prelucrarea în mod standardizat a tranzacțiilor similare cu ajutorul instrucțiunilor de procesare identice	Erorile de programare, erori sistematice în hardware sau software cauzează prelucrarea în mod incorect a tranzacțiilor
5. Unele proceduri de control, care în sistemul manual de contabilitate se efectuează de persoane separate, în sistemul computerizat sunt unite	Persoanele care procesează date pot îndeplini concomitent câteva funcții incompatibile
6. Posibilități de acces neautorizat la date, caracteristici specifice tehnologiilor informaționale computerizate	Modificarea datelor fără dovezi vizibile, apariția erorilor și neregularităților fără urmă pentru control
7. Diminuarea implicării umane în prelucrarea tranzacțiilor	Reducerea probabilității depistării erorilor și neregularităților
8. Inițierea efectuării anumitor tipuri de tranzacții în mod automat	Inițierea efectuării unor tranzacții în mod automatizat poate fi subînțeleasă de către conducere prin aprobarea structurii sistemului automatizat
9. Dependența altor tipuri de control de procesarea computerizată	Eficacitatea procedurilor neautomatizate de control poate depinde de eficacitatea controlului asupra plenitudinii și exactității procesării computerizate

Riscurile nominalizate sunt propuse de a fi evaluate la nivelul aspectelor calitative semnificative ale situațiilor financiare pentru exprimarea opiniei cu privire la siguranța tehnologiilor informaționale în cadrul procesului de colectare, prelucrare, sistematizare și generalizare a informației contabile. De asemenea, se recomandă să se țină cont și de anumite cerințe și caracteristici specifice ale sistemelor automatizate:

- protecția fizică adecvată a echipamentelor și programelor informatice;
- stocarea evidențelor-sursă pe suport electronic în fișiere centralizate;
- accesul în timp real la datele fișierelor sistematice și alte evidențe stocate pe suporturi electronice;
- angajarea de personal calificat cu experiență în domeniul tehnologiilor informaționale.

În contextul normelor profesionale riscul auditului financiar se identifică prin intermediul riscului inerent și riscului de control intern (vezi figura 1).

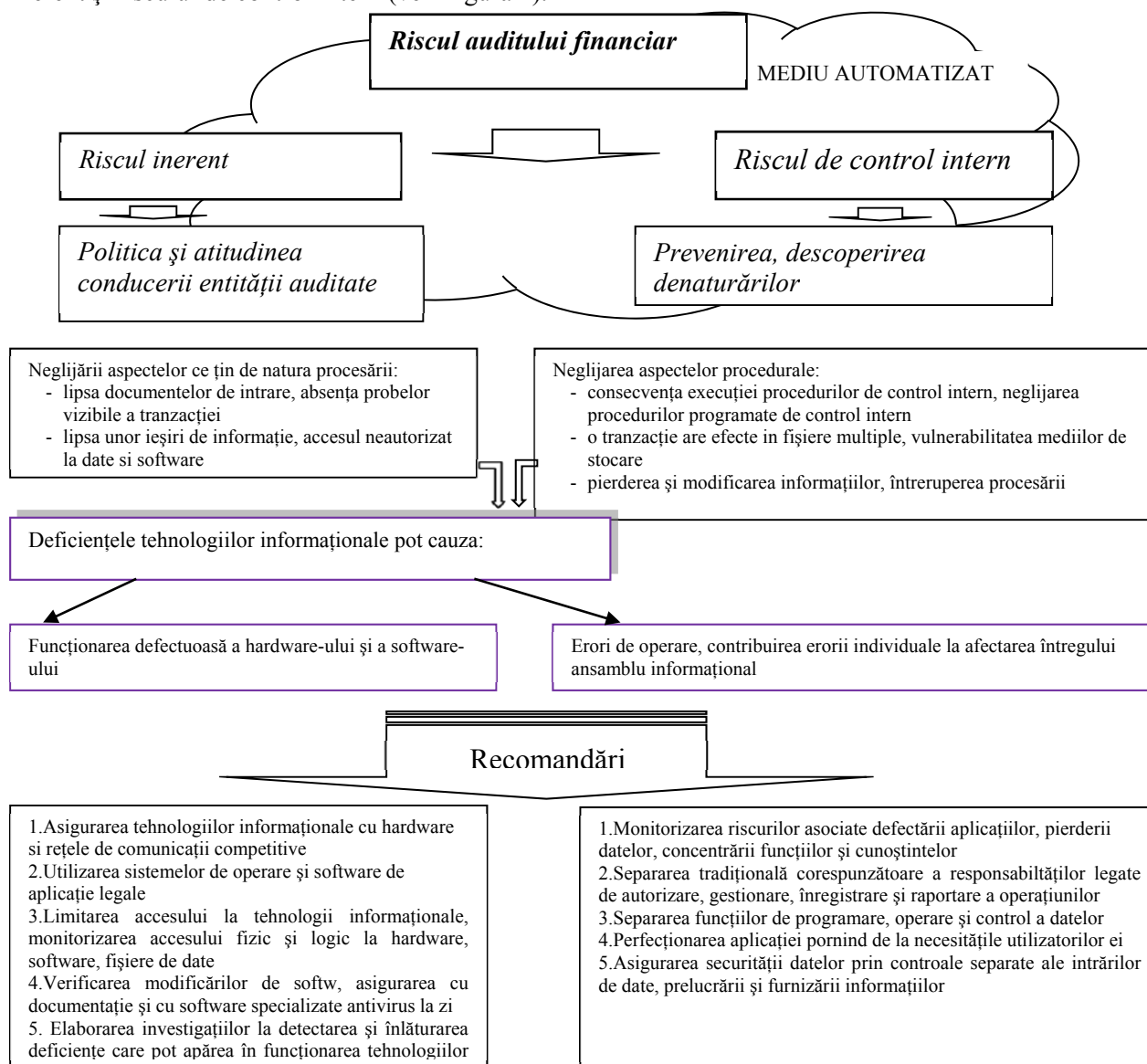

Figura 1. Riscurile auditului situațiilor financiare în condiții de mediu automatizat

Ambele riscuri sunt generate de deficiente ale tehnologiilor informaționale, cum ar fi de exemplu existența potențialului de apariție a erorilor și a activităților frauduloase, precum și faptul că o eroare individuală în cadrul tehnologiilor informaționale poate afecta întregul ansamblu informațional al entității.

La aprecierea riscului inerent se ține cont de politica conducerii entității referitor la asigurarea tehnologiilor informaționale cu hardware și rețele de comunicații, sisteme de operare, software de aplicație. De asemenea, este important de a fi apreciată și atitudinea entității referitor la monitorizare și gestionare a riscurilor asociate mediului automatizat: concentrarea funcțiilor (cunoștințelor, programelor, datelor), alterarea aplicațiilor și furtul datelor, accesibilitatea angajaților la resurse informaționale.

Riscul de control intern în mediu automatizat se referă la posibilitatea că o denaturare a soldului unui cont sau unui grup de tranzacții, să nu fie prevenită sau descoperită și corectată la timp de tehnologiile informaționale. Apariția denaturării în mediu automatizat este rezultatul neglijării aspectelor ce țin de natura procesării, cum ar fi de exemplu: lipsa documentelor de intrare, absența probelor vizibile a tranzacției, lipsa unor ieșiri vizibile de informație, accesul neautorizat la date și software. Riscul legat de control ține, de asemenea și de existența deficiențelor aferente aspectelor procedurale: consecvența execuției procedurilor de control intern, neglijarea procedurilor programate de control intern, o tranzacție are efect în fișiere multiple, vulnerabilitatea mediilor de stocare, pierderea și modificarea informațiilor, întreruperea procesării.

În contextul identificării și examinării riscurilor controlului intern specifice tehnologiilor informaționale, se va ține cont de următoarele aspecte:

- a) preocuparea conducerii și proprietarilor entității de asigurarea securității tehnologiilor informaționale;
- b) complexitatea organizațională a funcțiilor legate de tehnologii informaționale;
- c) proiectarea adecvată a sistemelor și controalelor hardware și software, bazelor de date.

Preocuparea entității de asigurarea securității tehnologiilor informaționale. Un indiciu în acest sens constituie resursele repartizate pentru supravegherea și asigurarea nevoilor tehnologice în asigurarea automatizării sistemului informațional. Monitorizarea acestor nevoi, de asemenea, relatează despre preocuparea conducerii de securitatea tehnologiilor informaționale. Aprecierea procesului de monitorizare include, de asemenea, verificarea faptului dacă conducerii de vîrf sunt prezentate rapoarte privind suficiența personalului, disponibilitățile financiare, adecvarea controlului intern. Se examinează dacă rapoartele conțin sau nu recomandări vizând dezvoltarea și modificarea sistemului de control, selectarea și pregătirea periodică a personalului pentru reducerea riscurilor, asigurarea cu documentație și cu software specializate antivirus la zi.

Complexitatea organizațională a funcțiilor legate de tehnologii informaționale. Examinarea acestui aspect are ca scop stabilirea caracterului adecvat al controlului intern al entității, care se bazează pe separarea tradițională corespunzătoare a responsabilităților legate de autorizare, gestionare, înregistrare și raportare a operațiunilor. Este de menționat că responsabilitățile respective, în mediu computerizat, sunt asigurate de funcții de programare, operare și control a datelor care se exercită în mod separat. Iar gestionarea funcțiilor în cauză, de regulă, ține de managementul tehnologiilor informaționale, care supervisează dacă aceste funcții se conformează planului strategic. De asemenea, la aprecierea aspectului în cauză este important de a verifica dacă de competența managementului ține responsabilitatea monitorizării accesului fizic și logic la hardware, software, fișiere de date, elaborarea investigațiilor de detectare și înlăturare a unor deficiențe în funcționarea tehnologiilor informaționale.

Proiectarea adecvată a sistemelor și controalelor hardware și software, bazelor de date. La aprecierea acestui aspect se va ține cont de faptul că fiecare aplicație, care este parte componentă a sistemului informațional automatizat, este analizată în contextul încadrării ei în proiectul de ansamblu al sistemului informațional. Analiza în cauză are ca scop de a transmite programatorului aplicației recomandări de perfecționare pornind de la necesitățile utilizatorilor ei. Totodată, la aprecierea aspectului în cauză se verifică dacă în scopurile asigurării securității sistemului informațional automatizat, funcția de programare se exercită de persoana care introduce date în sistem sau persoana care gestionează date. Este de menționat că securitatea datelor în contextul proiectării sistemului informațional automatizat este asigurată prin controale separate ale intrărilor de date, prelucrării și furnizării informațiilor.

Controlul la etapa introducerii datelor asigură faptul dacă ele sunt exacte, complete și operațiunile care urmează a fi introduse în sistem au fost autorizate în modul corespunzător de persoanele cu funcții de răspundere. Iar prelucrarea corectă a datelor se realizează prin intermediul aplicațiilor informatice integrate în sistem în scopul de a preveni, detecta și corecta erorile de prelucrare.

Concluzii

În prezent complexitatea sistemelor informaționale și volumul tranzacțiilor au crescut semnificativ, de aceea la aplicarea raționamentului profesional este recunoscută necesitatea unor tehnici de audit asistate de aplicații la calculator care să permită o creștere a eficienței lucrărilor de audit. Evaluarea riscurilor în procesul exercitării misiunii de audit financiar este o activitate complicată și nu există încă un consens în privința metodologiei de evaluare a riscurilor tehnologiilor informaționale.

În literatura de specialitate sunt abordate tehnicile de analiză și testare a sistemului informatic și cele pentru analiza datelor de auditat. Aceasta a permis efectuarea unui studiu și respectiv a unei analize a tehnicilor și instrumentelor automatizate, în special a celor utilizate în practica misiunilor de audit a situațiilor financiare. Rezultatele studiului au condus la formarea unei imagini a modului de abordare a problemei evaluării riscului de audit în condiții de mediu automatizat. O soluție pentru problema în cauză este dezvoltarea de software care, pe baza modelelor de evaluare a riscului de audit să pună la dispoziția practicienilor teste ușor de utilizat și care să ofere probe relevante misiunii de audit financiar.

Referințe bibliografice

1. *Manual de Standarde Internaționale de Audit și Control de Calitate. Codul Etic al Profesioniștilor Contabili* [online]. Disponibil: [http // www.minfin.md](http://www.minfin.md).
2. *Manual de Reglementări Internaționale de Audit, Asigurare și Etică* [online]. Disponibil: [http // www.minfin.md](http://www.minfin.md).

3. *Ghid privind auditul auditul calității*. București: Irecson, 2010. ISBN 978-973-7694- 69-0
4. *Information Systems Audit and Control Association // IS Standards, Guide-lines and Procedures for Auditing and Control Professionals*, 7th of September, 2006. [online]. Disponibil: [http // www.theiia.org/itaudit](http://www.theiia.org/itaudit).
5. ARENS A., LOEBBECKE J. *Audit. O abordare integrată*. Chișinău: ARC, 2003. 972 p. ISBN 9975-71-441-3.
6. HAN J., KAMBER M. *Data Mining – Concepts and Techniques* [online]. Disponibil: [http // www.cs.sfu.ca](http://www.cs.sfu.ca).
7. TIRON TUDOR, Adriana. *Fundamentele auditului financiar*. Cluj-Napoca: Editura Accent, 2013. 321 p. ISBN 978-973-8915-82-4.

AUDITUL CICLULUI „VÂNZĂRI” ÎN CADRUL ENTITĂȚILOR DIN DOMENIUL COMERȚULUI

Lect. dr., Dumitru GRUMEZA, ASEM

The sales and collections cycle in a business refers to the set of processes that begin when a customer purchases goods or services and ends when the company receives complete payment for the purchase. As part of the year-end audit of a company's financial statements, external accountants test sales transactions and the internal controls over those transactions to ensure that the company is not materially misstating its revenues or accounts receivable.

Ciclul „vânzări – încasări” cuprinde deciziile și procesele necesare pentru transferul către clienți a dreptului de proprietate asupra bunurilor și serviciilor, după ce aceste bunuri și servicii devin disponibile pentru vânzare. Exact la această etapă mărfurile primesc „echivalentul recunoașterii acestora”, care se reflectă în schimbul lor contra numerar. Aceasta la rândul său, determină două direcții generale a auditului:

- mărfurile, costul de intrare lor și prețul de vânzare;
- livrarea și încasarea contravalorii mărfurilor de la cumpărători (clienți).

Cu toate acestea, pentru entități ciclul „vânzări – încasări” este direct asociată cu obținerea de venituri, respectiv pentru entitățile din domeniul comerțului acesta este activitatea de bază. Ciclul „vânzări – încasări” pentru entitățile din domeniul comerțului cuprinde un set de operațiuni sau tranzacții legate de vânzarea de mărfuri în numerar sau prin virament bancar, de asemenea vânzarea în credit cu încasarea ulterioară a creanțelor comerciale.

Din punctul de vedere al entităților comerciale ciclul „vânzări” poate fi reprezentat prin figura de mai jos (figura 1):

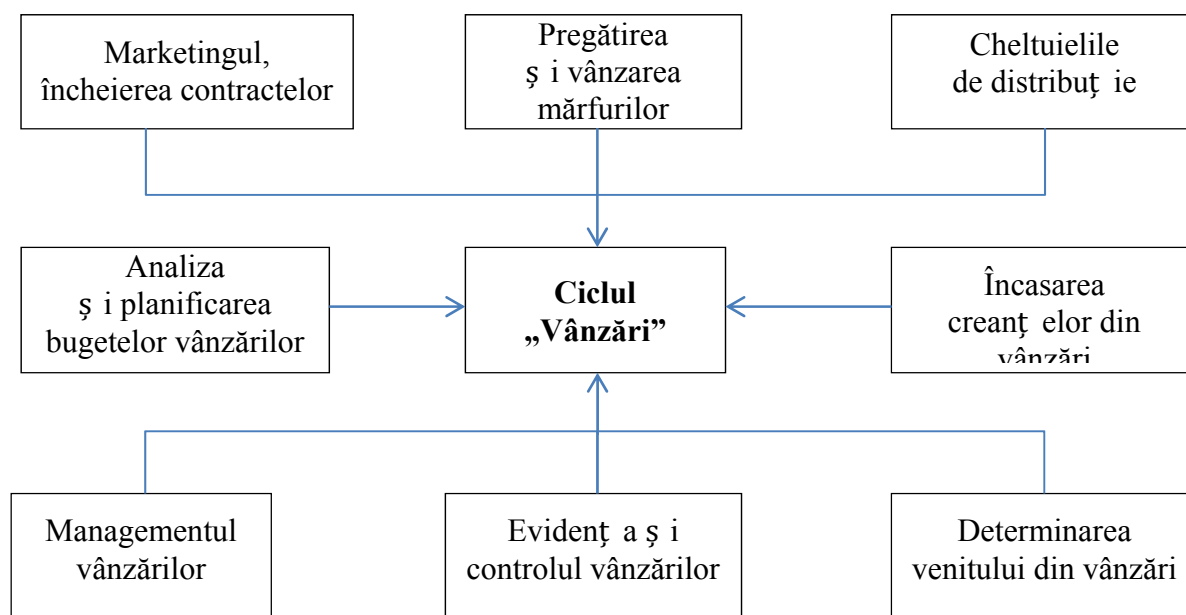

Figura 1. Aspecte funcțional-administrative ale ciclului „vânzări”

Scopul principal al auditului ciclului „vânzări” constă în stabilirea dacă înregistrările contabile sunt prezentate în conformitate cu standardele contabile acceptate, precum și aprecierea performanței sistemului de control și de gestionare a entității legat de acest ciclu. În scopul înțelegerii mai profunde a procesului de vânzare activitatea auditorului ar trebui să fie ghidată de normele civile, contabile și legislației fiscale.

Prin vânzare se subînțelege ca o parte (vânzătorul) se obligă să predea un bun în proprietate celeilalte părți (cumpărătorul), iar aceasta se obligă să preia bunul și să plătească prețul convenit. (art.753, Cod civil).

În legislația contabilă comercializarea bunurilor produse de entitate sau cumpărate pentru a fi revândute sau din executarea de către entitate a unor lucrări pe parcursul unei anumite perioade de timp reprezintă operațiuni economice menite să genereze venituri pentru entitate (SNC „Venituri”).

În contabilitate vânzarea bunurilor este strâns legată de astfel de termeni cum sunt veniturile care cuprind beneficiile economice primite sau de primit de către entitate în nume propriu. De asemenea trebuie de avut în vedere că veniturile din vânzarea produselor și mărfurilor se recunosc în momentul în care sunt îndeplinite simultan următoarele condiții:

1) entitatea a transferat cumpărătorului riscurile și beneficiile semnificative aferente dreptului de proprietate asupra bunurilor;

2) entitatea nu mai gestionează bunurile vândute ca în cazul deținerii în proprietate a acestora și nu deține controlul efectiv asupra bunurilor;

3) mărimea veniturilor poate fi evaluată în mod credibil;

4) este probabil ca beneficiile economice aferente tranzacției vor fi generate către entitate; și

5) costurile tranzacției pot fi evaluate în mod credibil.

Conform legislației fiscale vânzare (livrare) de mărfuri – transmitere a dreptului de proprietate asupra mărfurilor prin comercializarea lor, schimb, transmitere gratuită, transmitere cu plată parțială, împrumutul bunurilor fungibile, cu excepția mijloacelor bănești, achitarea salariului în expresie naturală, prin alte plăți în expresie naturală, prin comercializarea mărfurilor gajate în numele debitorului gajist, prin transmiterea mărfurilor în baza contractului de leasing financiar; transmitere a mărfurilor de către comitent comisionarului, de către comisionar cumpărătorului, de către furnizor comisionarului și de către comisionar comitentului în cadrul realizării contractului de comision (art. 93, p.(3), Cod fiscal). De asemenea, venitul din vânzări intră în categoria venitului impozabil ca fiind un venit brut obținut de contribuabil de la cumpărători.

În practică auditul ciclului „vânzări” se separă pe câteva direcții:

- auditul veniturilor din vânzări;
- auditul creanțelor comerciale;
- auditul numerarului rezultat din încasarea vânzărilor.

Pentru auditul veniturilor din vânzări se urmăresc următoarele etape:

1. Sintetizarea veniturilor din vânzări aferente exercițiului financiar auditat.

Veniturile din vânzări sau cifra de afaceri reprezintă o informație extrem de importantă, care trebuie să fie completă, precisă și să nu fie supradimensionată.

2. Dacă există un registru al vânzărilor.

Această procedură poate fi testată prin:

- a) verificarea unui eşantion de facturi;
- b) verificarea unui eşantion al înregistrărilor în contul (conturile) de venituri din vânzări din registrul vânzărilor inclusiv facturile respective.

Scopul principal al acestui test este ca auditorul să se asigure că vânzările înregistrate sunt reale, adică s-au furnizat bunuri/servicii unor clienți reali. Prin acest test se va constata, de asemenea, că evidența contabilă referitoare la vânzări este completă și exactă.

3. Vânzări în numerar.

Trebuie să se verifice listele cu vânzările în numerar (bonuri de casă, chitanțe) cu înregistrările contabile (registru de casă, contul de venituri din vânzări).

Aceste teste se efectuează pentru a se constata că toate vânzările în numerar realizate sunt înregistrate în contabilitate integral și cu exactitate.

Dacă majoritatea vânzărilor entității sunt în numerar, testarea corectă a acestora este deosebit de importantă. Înregistrarea vânzărilor în numerar se face adesea incorect în cazul multor entități mici. De aceea, este necesară o examinare analitică minuțioasă.

4. Examinarea vânzărilor pe titluri de credit (cambii).

Emiterea de titluri de credit ar putea fi utilizată pentru a se ascunde defalcarea încasărilor de la clienți. Auditorul trebuie să verifice, prin prisma riscului implicat de fiecare client, dacă emiterea titlurilor de credit a fost autorizată și cu ce frecvență s-au emis aceste note.

5. Examinarea analitică.

Examinarea analitică reprezintă o etapă importantă a procesului de audit.

a) Compararea veniturilor din vânzări aferente exercițiului financiar auditat cu cele din anul anterior și cu cele prognozate în buget (în cazul în care există). Acesta este un instrument foarte util pentru evaluarea riscului și pentru justificarea sumei veniturilor din vânzări - dar auditorul îl poate aplica într-un mod eficient numai dacă cunoaște condițiile de livrare convenite de client.

b) Compararea marjei profitului brut aferente exercițiului financiar auditat cu cea din anul anterior. Discrepanțele pot indica o supra sau subevaluare a veniturilor din vânzări (sau erori în valoarea costului vânzărilor).

6. Examinarea vânzărilor onorate cu întârziere/neonorate.

Auditorul trebuie să afle motivele pentru care vânzările nu au fost onorate în timp util și să verifice dacă aceste comenzi au fost, până la urmă, onorate integral și facturate.

Pentru auditul creanțelor comerciale se urmăresc următoarele aspecte:

1. Obținerea sau alcătuirea unei situații sintetice a soldurilor conturilor de clienți;

Pentru efectuarea unei examinări analitice a soldurilor conturilor de clienți este necesară o situație a debitorilor suficient de detaliată.

2. Corelarea soldurilor din Registrul vânzărilor cu registrele contabile;

Pentru ca auditorul să-și poată exprima opinia privind totalul conturilor de creanțe, este firesc să aibă justificarea soldurilor debitorilor individuali. Dacă își va baza examinarea pe valoarea totală (de control) a debitorilor, auditorul trebuie să verifice cum s-a ajuns la cifra respectivă.

Soldul contului de control al creanțelor trebuie să rezulte din suma facturilor și a încasărilor primite în decursul exercițiului financiar analizat. Prin urmare, este necesar:

a) să se investigheze înregistrările contabile cu valoare mare sau neobișnuită;

În cazul în care entitatea auditată are un Registru al vânzărilor și face înregistrări contabile formale pentru a ajusta soldurile, auditorul trebuie să examineze aceste înregistrări cu valoare mare, întrucât ele nu ar trebui, în mod normal, să apară;

b) să se investigheze orice variație neobișnuită a valorii facturilor trimise periodic

Trebuie să existe o cauză a variațiilor aparente ale nivelului activității.

c) să se verifice soldurile;

Auditorul trebuie să verifice un eșantion de solduri pornind de la Registrul vânzărilor și invers sau să facă o listă a acestora pentru a verifica întocmirea contului de control (calculul cifrei totale).

d) să se verifice acuratețea calculelor

Auditorul trebuie să verifice că suma soldurilor din Registrul vânzărilor este - în concordanță cu totalul contului de control și că totalul soldurilor finale (la sfârșitul exercițiului) este corect.

3. Examinarea scadenței soldurilor și a încăsării ulterioare a creanțelor;

Acesta reprezintă un punct important pentru determinarea fundamentului cifrelor respective. Se va selecta un eșantion de solduri care, împreună cu detaliile notate, se constituie în dovezi de audit esențiale pentru justificarea valorii soldurilor de debitori și a posibilității de a recupera veniturile respective.

4. Examinarea posibilității de recuperare a creanțelor;

Încasarea ulterioară a creanței ar fi cea mai bună dovadă a posibilității de recuperare a acesteia, dar dacă acest lucru nu s-a întâmplat, auditorul trebuie să examineze corespondența entității în căutarea motivului pentru care nu s-a făcut plata și să evalueze solvabilitatea debitorului respectiv.

5. Examinarea creanțelor prin înaintarea unor cereri de confirmare;

Unul din obiectivele principale ale auditului debitorilor constă în verificarea existenței acestora.

S-ar putea că auditul să se efectueze cu multe luni după încheierea exercițiului financiar, situație în care multe, dacă nu chiar toate soldurile finale ale creanțelor au fost deja lichidate. Totuși, atunci când există multe solduri, iar raportul auditorilor trebuie prezentat rapid, trimiterea de cereri de confirmare clienților/debitorilor poate fi o etapă utilă în verificarea soldurilor aferente.

Se va selecta un eșantion de solduri cu valoare mare, solduri restante, solduri zero și solduri creditoare. Sub supravegherea auditorilor, cererile vor fi întocmite, înregistrate pe o fișă de lucru și trimise. Celor care nu răspund li se va trimite o a doua cerere, iar sumele scadentele contestate vor fi investigate. O atenție deosebită trebuie să li se dea cazurilor în care dispută se referă la scadența, de exemplu, clientul entității susține că bunurile/serviciile nu au fost livrate decât în următorul exercițiu financiar.

Pentru auditul numerarului se parcurg următoarele etape:

1. Obținerea sau alcătuirea unei situații a soldurilor;

Soldurile conturilor la bănci/casei au adesea o valoare considerabilă și pot deveni esențiale în perioadele în care lichiditățile entității sunt insuficiente - aceste solduri trebuie să fie corecte ca valoare. De asemenea, o

situație comparativă a acestor solduri este utilă auditorului pentru verificarea variației lichidității entității în decursul anului.

2. Verificarea extraselor;

Corectitudinea soldurilor bancare trebuie demonstrată pe baza unor probe independente și de încredere, de aceea toate soldurile conturilor la bănci trebuie examinate și comparate succesiv cu extrasele de cont aferente.

3. Analiza încasărilor și plăților efectuate:

a) Verificarea, pe bază de documente justificative, a unui eșantion de înregistrări;

Înregistrările contabile, în special încasările, trebuie să se facă numai pe baza de documente.

b) Examinarea registrului de casă;

Prin examinarea registrului de casă, concomitent de cunoașterea naturii activității entității, se pot identifica și investiga înregistrările cu o valoare mare și/sau neobișnuită.

4. Identificarea tranzacțiilor înregistrate într-o perioadă greșită;

Trebuie examinate extrasele de cont în vederea identificării eventualelor cecuri neonorate sau a viramentelor programate înainte de sfârșitul exercițiului financiar.

Auditorul trebuie să examineze registrul de casă în căutarea unor înregistrări cu valoare ridicată/neobișnuită, înainte și după sfârșitul exercițiului financiar.

5. Examinarea tranzacțiilor în numerar;

În cazul în care entitatea deține lichidități însemnate sau când se fac încasări și plăți cu valoare ridicată în numerar, atunci registrul de casă sau înregistrările privind aceste operațiuni trebuie examinate, iar corectitudinea unui eșantion de tranzacții detaliate trebuie justificată.

Auditorul trebuie să stabilească, examinând volumul tranzacțiilor și soldurile, dacă entitatea deține valori mari în numerar, care trebuie numărate. De asemenea trebuie de constatat dacă nu s-a depășit limita maximă a tranzacțiilor în numerar stabilită de legislația în vigoare.

Tranzacțiile în numerar pot fi o sursă de manipulare a înregistrărilor contabile. Auditorul trebuie să caute înregistrările neobișnuite, în special cele cu suma rotundă, de valoare ridicată sau cele în care sunt implicați directorii entității.

Bibliografie:

1. *Legea privind activitatea de audit nr. 61-XVI* din 16.03.2007, M.O. nr.72-75/230.
2. *Standardele Internaționale de Audit*, Ordinul ministrului finanțelor nr. 64 din 14 iunie 2012.
3. IFAC și IFRS, *Reglementări internaționale de audit, asigurare și etică*, Editura Irecson, București, 2009.
4. ARENS, A.A., LOEBBECKE, J.K., LEMON, W.M. and Spletstoesser, I.B. (2002), *Auditing and Other Assurance Services*, 9th ed., Prentice-Hall, Toronto.
5. OPREAN I., *Auditarea situațiilor financiare*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2010.
6. PEREȘC., *Proceduri de control și audit*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2013.
7. WHITTINGTON R., PANY K., *Principles of auditing and other assurance services* (with ACL CD), 2007.

AUDIT INTERN: METODE ȘI PROCEDEE ALE AUDITULUI STOCURILOR

Conf. univ. dr. Eudochia BAJEREAN, ASEM
Lect. sup., auditor Maria RATCOV

Internal auditor can use various methods and procedures in order to assurance the accuracy in the inventories accounting and reporting. Auditor should identify the significant accounts, disclosures, and relevant assertions in the inventories audit, identify and assess inherent risks of material misstatement in the acquisition and payment cycle as well as fraud risks of material misstatement in the acquisition and payment cycle.

The most used procedure in the process of inventories verification is physical count of the current material assets. Also, inventory reconciliation is an extremely important part of cycle counting, since the warehouse staff uses it to continually update the accuracy of its inventory records. Inventory record accuracy is needed to ensure that replacement items are ordered in a timely manner, that inventory is properly valued, and that parts are available for sale or production when needed.

An inventory reconciliation is also needed to ensure that the actual and recorded inventory amounts are the same at the end of the year, so that there will be no issues when the inventory is audited.

Key words: risk approach, inventories, procedure, method, inventory

Introducere

Prin audit se înțelege examinarea profesională a unei informații în vederea unei opinii responsabile și independente.

Obiectivul general al auditului stocurilor constă în determinarea dacă materiile prime, produsele în curs de fabricație, stocurile de produse finite și costul bunurilor vândute sunt prezentate fidel în situațiile financiare.

Atingerea acestui obiectiv presupune două obiective principale:

- asigurarea conformității procedurilor și a operațiunilor cu normele juridice – auditul de regularitate;
- evaluarea rezultatelor privind obiectivele urmărite și examinarea impactului efectiv – auditul de performanță.

Obiectivele Departamentului de audit intern la verificarea stocurilor constau în faptul de a ajuta entitatea atât în ansamblul, cât și structurile sale prin intermediul opiniilor și recomandărilor pentru ca entitatea:

- să gestioneze mai bine riscurile legate de achiziționarea, păstrarea și consumul bunurilor materiale incluse în componența stocurilor;
- să asigure o mai bună administrare și păstrare a stocurilor deținute;
- să asigure o mai bună monitorizare a conformității cu regulile și procedurile existente legate de verificarea continuă a stocurilor;
- să asigure o evidență contabilă și un management informatic fiabile și corecte;
- să îmbunătățească calitatea managementului, a controlului și a monitorizării corectitudinii utilizării bunurilor materiale în scopul diminuării costurilor de producție, precum și a cheltuielilor financiare;
- să îmbunătățească eficiența și eficacitatea tranzacțiilor legate de circulația stocurilor într-o anumită perioadă de timp;
- să înainteze anumite recomandări concrete pentru eficientizarea achiziționării și utilizării stocurilor.

La efectuarea auditului stocurilor vor fi verificate următoarele situații, care rezultă din analiza riscurilor specifice acestui sector de activitate:

- existența controlului intern al stocurilor existent la entitate și eficiența acestuia;
- respectarea legislației fiscale și contabile aferente operațiunilor legate de intrările și ieșirile bunurilor materiale din componența stocurilor;
- corectitudinea formării costului de achiziționare a bunurilor materiale ;
- respectarea procedurilor interne de primire, confirmare și contabilizare a bunurilor materiale incluse în componența stocurilor;
- confirmarea corectitudinii casării bunurilor în cazul utilizării în procesul de fabricație, vânzării și altor ieșiri;
- documentarea, contabilizarea și raportarea contabilă a tranzacțiilor economice aferente intrărilor și ieșirilor stocurilor etc.

Rezultate și discuții

Importanța verificării stocurilor relevă și din faptul că acestea reprezintă active care pot fi ușor manipulate, precum și din următoarele cauze:

- Denaturarea semnificativă influențează rezultatul financiar, deoarece includerea eronată a soldurilor aferente stocurilor are o influență directă asupra costurilor, cheltuielilor, precum și a profitului raportat.
- Identificarea stocurilor: pentru unele tipuri de stocuri pot fi foarte dificil de determinat rezerva minimală de păstrare. SIA 620 recomandă contractarea unui expert pentru estimarea cantităților necesare.
- Determinarea dificilă a anumitor stocuri: la un anumit moment uneori este practic imposibil de a stabili cantitatea stocurilor deținute. Poate fi imposibil de a stopa mișcările stocurilor în procesul de inventariere a soldurilor și casarea poate fi greu de determinat cu o precizie înaltă.
- Estimarea valorică: pentru anumite produse de exemplu, antichități, nu există piața activă.
- Pierderi de stocuri: furturile, risipa, utilizarea supranormelor stabilite și acceptate, uzura morală, deteriorarea, stocuri latente.
- Stocurile pot fi reclasificate ca și imobilizări: anumite produse în curs de execuție pot fi clasificate ca imobilizări necorporale după natura acestora.

În procesul verificării stocurilor auditorul ia în calcul anumite riscuri aferente tranzacțiilor legate de intrările și ieșirile de bunuri materiale, printre care pot fi:

- Stocuri deținute în mod neadecvat, inefficient sau insuficient: pentru a atinge nivelul necesar a cererii de vânzări sau a procesului de producție cum ar fi lichidările de stocuri latente sau achizițiile la necesitate.

- Achiziționarea în exces a stocurilor ceea ce influențează negativ asupra fluxului de numerar și a pierderilor financiare.

- Evidența incompletă sau incorectă a circuitului stocurilor în rezultatul cărora se denotă o lipsă a informației corecte asupra soldurilor deținute și poate influența negativ asupra îndeplinirii cererii consumatorului sau stopării procesului de producție.

- Lipsa de securitate asupra bunurilor materiale incluse în componența stocurilor ceea ce duce direct la înregistrarea pierderilor, diminuarea profitului, precum și pierderea reputației.

Activitatea de audit trebuie cuprinsă într-un plan întocmit după o cunoaștere globală a entității pentru a orienta misiunea în domeniile semnificative, care determină în cea mai mare măsură rezultatul obținut.

Pentru o mai bună organizare a misiunii de audit aferentă stocurilor este recomandabil de a întreprinde măsuri de planificare a procesului de verificare și de determinare a procedurilor și metodelor de control, care vor fi utilizate.

Etapele planificării de auditare a stocurilor includ:

3. **etapa preliminară** – selectarea și evaluarea inițială a informațiilor despre componența, clasificarea și evaluarea stocurilor, evaluarea preliminară a sistemului contabil și de control intern, definirea obiectivelor detaliate, pe tipuri de stocuri, evaluarea inițială a resurselor necesare și stabilirea calendarului de lucru;

4. **etapa de planificare** – elaborarea planului misiunii de audit, stabilirea legăturii cu persoanele responsabile de domeniul dat, întocmirea programului de audit ca parte componentă ale planului de audit, aprobarea acestuia;

5. **etapa de lucru în teren** – colectarea și evaluarea probelor, prin efectuarea inventarelor pe teren, redactarea unor concluzii inițiale, referitoare la depozitarea produselor, starea lor fizică, condițiile de depozitare etc.;

6. **etapa raportării** – proiectarea și analiza concluziilor, reanalizarea, aprobarea și publicarea rezultatelor verificării stocurilor;

7. **etapa de post raportare** – supravegherea impactului pe care îl are asupra sectorului verificat și implementării recomandărilor auditorilor.

În procesul efectuării controlului stocurilor unul din scopurile auditului intern constituie aprecierea responsabilității managementului entității asupra stocurilor. O responsabilitate directă ar fi organizarea activității curente a depozitelor, magazinelor și a altor locuri de păstrare și utilizare a stocurilor printre care pot fi menționate următoarele:

- Locul de amplasare și înregistrare a produselor, mărfurilor: bunurile sunt păstrate în containere sau pe rafturi cu descrierea fiecărui tip de bunuri.

- Bunurile sunt protejate de deteriorare.

- Acces restricționat la locurile de păstrare a bunurilor pentru a evita furturile, fraudele și delapidările.

- Bunurile deținute de alte părți sunt corect înregistrate și documentate.

- Stocurile deteriorate și cu termen expirat sunt identificate și păstrate separat până la lichidarea acestora.

- Suprafața de păstrare trebuie să fie ordonată și curată.

În viziunea autorului, pentru o bună gestionare a stocurilor fiecare entitate ar trebui să dețină un regulament propriu aferent procesului de achiziționare, păstrare, consum și inventariere a bunurilor materiale. În acest scop managementul entității ar trebui să implementeze următoarele verificări concomitent cu efectuarea inventarierii:

- Toți angajații care au acces sau sunt implicați în procesul de achiziționare, păstrare și consum a bunurilor materiale trebuie să fie familiarizați cu cerințele și calitățile bunurilor pentru a identifica stocurile ce nu mai pot fi utilizate.

- Fiecare angajat cunoaște responsabilitățile aferente modului de primire, utilizare, casare, păstrare a bunurilor materiale aflate în răspunderea proprie sau colectivă.

Principalele tehnici de audit intern:

1. **Verificarea** – asigură validarea, confirmarea, acuratețea înregistrărilor, documentelor, declarațiilor, concordanța cu legile și regulamentele, precum și eficacitatea controalelor interne. Tehnicile de verificare sunt:

a) comparația: confirmă identitatea unei informații după obținerea acesteia din două sau mai multe surse diferite;

b) examinarea: presupune urmărirea, în special, a depistării erorilor sau a iregularităților;

c) recalcularea: verificarea calculelor matematice;

d) confirmarea: solicitarea informației din două sau mai multe surse independente (a treia parte) în scopul validării acesteia;

- e) punerea de acord: procesul de potrivire a două categorii diferite de înregistrări;
- f) garantarea: verificarea realității tranzacțiilor înregistrate prin examinarea documentelor, de la articolul înregistrat spre documentele justificative;
- g) urmărirea: reprezintă verificarea procedurilor de la documentele justificative spre articolul înregistrat. Scopul urmăririi este de a verifica dacă toate tranzacțiile reale au existat.

2. **Observarea fizică** – este o probă de audit esențială și reprezintă modul prin care auditorii interni își formează o părere proprie:

- a. Interviu se realizează de către auditorii interni prin interviuarea persoanelor auditate/implicate/interesate. Informațiile primite trebuie confirmate cu documente.
- b. Analiza constă în descompunerea unei entități în elemente, care pot fi izolate, identificate, cuantificate și măsurate distinct.

Auditarea stocurilor implică măsurarea performanței prin prisma celor „3E”:

- economicitatea – presupune ca un obiectiv dat să fie atins prin minimizarea costurilor-intrărilor, dar cu condiții a respectării calității;
- eficiența – reprezintă raportul dintre costuri (intrări) și rezultate (ieșiri).
- eficacitatea – presupune maximizarea rezultatelor (ieșirilor) comparativ cu intențiile și cu obiectivele propuse.

– În auditarea stocurilor trebuie respectate toate principiile care stau la baza auditului financiar, inclusiv:

- exhaustivitatea (integralitatea) – toate operațiunile care privesc stocurile sunt înregistrate în contabilitate pe baza documentelor justificative;
- realitatea – toate elementele din evidențele contabile să corespundă cu cele identificate fizic;
- corecta înregistrare în contabilitate și corecta prezentare în conturile anuale a operațiunilor.

Cu alte cuvinte ele trebuie să fie: contabilizate în perioada corespunzătoare, urmărindu-se respectarea independenței exercițiului financiar, să fie corect evaluate, urmărindu-se respectarea regulilor și principiilor contabile și a metodelor de evaluare a stocurilor, să fie corect totalizate, astfel încât să li se asigure o prezentare în situațiile financiare conform cu regulile în vigoare.

Procedee de culegere a probelor de audit al stocurilor

Examenul documentar – este cel mai frecvent utilizat în auditare, constă în apropierea și analiza unor operațiuni, procedee sau fenomene economice pe baza documentelor justificative care le reflectă pentru a stabili realitatea, legalitatea și eficiența acestora.

Examinarea faptică:

- a) inventarierea;
- b) expertiza tehnică – se recurge la serviciile unor specialiști din domeniul tehnic etc.;
- c) observarea directă – urmărirea la fața locului a modului de desfășurare a muncii în diferite secții;
- d) inspecția fizică - examinarea activelor, controlul listelor de inventariere.

Procedurile aplicate în auditarea stocurilor presupun:

- vizitarea locurilor și efectuarea inopinată a anumitor teste, de exemplu observarea stocurilor în locurile în care participarea auditorului nu a fost dinainte anunțată;
- inventarierea fizică a stocurilor să fie făcută cel puțin odată în an, la o dată apropiată de finele exercițiului;
- efectuarea de proceduri analitice, de exemplu examinarea soldurilor inițiale cantitativ și valoric, a intrărilor și ieșirilor de produse, mărfuri în decursul perioadei auditate, verificarea mișcărilor de stocuri pe perioada auditată;
- compararea valorii de intrare sau contabila cu valoarea stabilită pe baza inventarierii stocurilor;
- se verifică dacă în cazul unor diferențe constatate în minus între valoarea de inventar și valoarea de intrare au fost înregistrate în contabilitate;
- se verifică dacă au fost constituite provizioane în cazul existenței unor stocuri vechi degradate – rezultat al verificării soldului de stocuri pe vechimi;
- se verifică bunurile care au în decursul perioadei auditate o mișcare lentă sau sunt fără mișcare;
- auditorul trebuie să calculeze indicatori de gestiune cum ar fi viteza de rotație a stocurilor.

Procedurile poartă de regulă amprenta auditorului, personalitatea lui, stilul și profesionalismul acestuia. În acest scop, formularea procedurilor are deseori forma unor întrebări pe care și le pune auditorul și la care, prin mijloace specifice, stabilește răspunsul adecvat: da sau nu. Sintetizate, procedurile de audit ce vizează stocurile sunt următoarele:

Obiective și proceduri de audit la verificarea stocurilor

Obiective	Proceduri de audit
Certitudinea și validitatea mișcării stocurilor înregistrate	- identificarea procedurilor de înregistrare a intrărilor și ieșirilor din stoc (documente de intrare/ieșire; persoane-servicii împuternicite) - sunt respectate numerotarea și cronologia documentelor de evidență contabilă? - Se elaborează zilnic, săptămânal, lunar o situație centralizatoare a mișcării stocurilor? Ce calitate și fiabilitate prezintă documentele de evidență și centralizatoarele? - Ce proceduri se folosesc pentru confruntarea existenței stocurilor cu înregistrările primare, cu cele din contabilitatea analitică și din contabilitatea financiară?
Valorificarea stocurilor	- Sunt precizate reguli pentru evidența valorificării stocurilor (emiterea facturilor, a avizelor de expediție, a cheltuielilor de expediție și transport)? - Se verifică periodic (săptămânal, chenzinal, lunar) evidențele de facturare – expediție – transport cu evidența contabilă analitică/sintetică? - Se efectuează teste de conformitate cu un prag de semnificație cât mai ridicat? - Sunt stabilite reguli de evidență și urmărire a producției în curs de execuție (stoc la începutul și sfârșitul perioadei)? - Este stabilită o evidență a rotației stocurilor și a vechimii acestora? - Stocurile cu rotația lentă sunt reevaluate din punct de vedere calitativ?
Eficacitatea și fiabilitatea inventarierii stocurilor	- Procedura inventarierii ține seama de următoarele cerințe: - separarea funcțiilor de evidență/control - semnăturile persoanelor autorizate pe documentele de evidență și mișcare a stocurilor - inventarierea separată a stocurilor proprii de cele ale terților - interdicția oricărei mișcări a stocurilor în perioada de inventariere - constatarea de stocuri deteriorate - controlul repetat și tratamentul diferențelor între rezultatele inventarierii și evidența contabilă
Fiabilitatea gestiunii stocurilor	- Existența și fiabilitatea fișierului stocuri - Persoana care a primit responsabilitatea gestiunii stocurilor - Au fost efectuate studii sau încercări de optimizare a stocurilor? - Se efectuează un test de control privind: - stocul minim permanent - cantitățile obișnuite de aprovizionare - numărul de defecțiuni, opriri inopinate datorate diferențelor de mărime între stocurile de produse finite/comenzi primite sau/și stocurile de materii prime/comenzi de achiziții neonorate la timp - numărul de rotații ale stocurilor pe săptămână, lună, an; costurile stocajului; procedurile de reprovizionare
Măsuri de protecție a stocurilor	- Sunt adoptate măsuri de protecție împotriva furturilor? Se efectuează teste de conformitate? - Accesul limitat al persoanelor autorizate - Sunt asigurate condițiile necesare păstrării materialelor și produselor finite pe durata stocării?
Principiul independenței exercițiilor este respectat	- Intrările de stoc sunt reflectate în perioada contabilă corespunzătoare? - Se ține cont de alocarea costurilor indirecte și cu manopera asupra producției în curs sau a producției finite? - Verificarea documentației justificative și inspecție fizică pentru asigurarea că independența exercițiilor din punct de vedere scriptic coincide și este respectată faptic.
Politicile de evaluare a stocurilor sunt aplicate și prezentate corespunzător în situațiile financiare	- Verificarea evaluării stocurilor - examinarea facturilor emise de furnizori pentru stocurile achiziționate - examinarea modului de determinare a costului în cazul produselor fabricate precum și a tratamentului variațiilor costului efectiv față de costul standard - aplicarea principiului general de prezentare a stocurilor în bilanț la valoarea minimă dintre costul de intrare și valoarea realizabilă netă

Pentru a soluționa sarcinile asumate, auditorul trebuie să efectueze anumite acțiuni și măsuri privind verificarea documentelor contabile și a altor documente economice, financiare și contabile ale agentului economic. Determinarea unui nomenclator concret de tipuri de astfel de acțiuni și măsuri se bazează pe aprecierea sistemului de control intern al operațiunilor comerciale de import-export care a fost efectuată anterior, precum pe calificarea și abordarea profesională personală auditorului și a persoanelor implicate în misiunea de audit.

Unul din principalele instrumente de audit intern reprezintă chestionarul. Chestionarul cuprinde întrebările pe care le formulează auditorii interni. Tipurile de chestionare sunt:

a) chestionarul de luare la cunoștință – cuprinde întrebări referitoare la contextul socioeconomic, organizarea internă, funcționarea entității/structurii auditate; chestionarul privind activitatea de identificare obiectivă a disfuncțiilor și cauzelor reale ale acestor disfuncții – ghidează auditorii interni în procesul de verificare și este utilizat pentru stabilirea condițiilor pe care trebuie să le îndeplinească fiecare domeniu auditabil, cuprinde un set de întrebări standard;

b) chestionarul de control intern;

c) chestionarul – listă.

În continuare se propune un model-chestionar, care ar putea fi utilizat de auditorul intern, cât și efectuarea unui audit financiar la misiunea de verificare a stocurilor entității.

Tabelul 2

Testarea sistemului de control intern aferent stocurilor

Nr. crt.	Întrebări și direcții de control	Răspuns	
		Da	Nu
	Întrebări generale		
1.1.	Depozitele și alte locuri de păstrare a bunurilor sunt protejate de accesul persoanelor neautorizate? Există sau nu: - pază? - semnalizare antiincendiară? - uși cu lacăt? - polițe, rafturi, dulapuri? - frigidere?		
1.2.	Se efectuează sau nu inventarierea valorilor materiale? - Inventarierea anuală? - Inventarieri planificate? - Inventarieri inopinate? - În caz de schimbare sau înlocuire a gestionarului-șef sau gestionarului subdiviziunii (secției, depozitului) în ziua primirii-predării bunurilor și/sau la cererea unui sau mai multor gestionari din aceeași subdiviziune (secție, depozit)? - În caz de furturi, delapidări, sustrageri, abuzuri, precum și deteriorări ale bunurilor - imediat la depistarea acestora? - În caz de incendii, calamități naturale sau alte evenimente excepționale (inundații, cutremure de pământ etc.)? - În cazul existenței informațiilor, indicilor (semnelor) că există lipsuri sau plusuri, care pot fi stabilite cu certitudine numai prin inventariere?		
1.3.	Procesul de inventariere se documentează corect? - Lista de inventariere? - Lista comparativă? - Proces verbal? - ...		
1.4.	Persoanele responsabile întocmesc la data efectuării inventarierii rapoartele aferente soldurilor stocurilor?		
1.5.	Entitatea a stabilit comisia de inventariere prin ordin special? - Comisie periodică?		

Nr. crt.	Întrebări și direcții de control	Răspuns	
		Da	Nu
	- Comisie permanentă? - Comisie pentru o singură verificare?		
1.6.	Au existat situații de furturi, delapidări de bunuri incluse în componența stocurilor? Persoanele responsabile sunt trase la răspundere pentru furturi și delapidări?		
1.7.	Există sau nu contracte de răspundere materiale semnate cu persoanele responsabile (șefi de depozit, șefi de produceri / secții / departamente, magazioneri, vânzători etc.)?		
1.8	Entitatea dispune de instrucțiuni sau regulamente interne, inclusiv: - Instrucțiuni cu privire la responsabilități și răspunderi ale persoanelor implicați în tranzacțiile legate cu circulația valorilor materiale? - Instrucțiuni cu privire la primirea, păstrarea și eliberarea valorilor materiale incluse în componența stocurilor?		
1.9.	Se verifică respectarea instrucțiunilor sau regulamentelor interne existente aferente stocurilor?		
1.10	Se respectă regulamentele și cerințele interne legate de angajarea persoanelor care vor avea în responsabilitate directă bunuri materiale?		
1.11	Există lista persoanelor care au dreptul de autorizare a documentelor legate de eliberarea bunurilor materiale de la locurile de păstrare a acestora?		
1.12	Se verifică sau nu eliberarea bunurilor din încăperi sau la ieșirea de pe teritoriul entității?		
	<u>Verificarea documentării primare aferente circulației stocurilor</u>		
2.1.	Documentele primare contabile utilizate sunt reglementate / unificate?		
2.2.	Se întocmesc documente primare de intrare și ieșire pentru fiecare tranzacție?		
2.3.	Documentele se întocmesc - în momentul efectuării tranzacției? - în ziua efectuării tranzacției? - săptămânal? - lunar?		
2.4.	În documentele primare sunt indicate toate rechizitele și datele necesare/obligatorii?		
2.5.	Documentele primare aferente tranzacțiilor de intrare-ieșire a valorilor materiale sunt pe suport de hârtie? Documentele primare sunt semnate de persoanele autorizate? Registrele se prindează periodic?		
2.6.	Există documente primare model întocmite? Persoanele responsabile au specimenele semnăturilor persoanele autorizate de primirea / eliberarea bunurilor materiale?		
2.7.	Documentele primare sunt numerotate? Numerotarea documentelor primare se respectă?		
2.8.	Entitatea întocmește registrul delegațiilor eliberate angajaților entității pentru primirea bunurilor la achiziționarea acestora? Se ține evidența notelor de plată / comenzilor / facturilor primite? Facturile fiscale se înregistrează în registrele necesare?		
	Corect sunt întocmite documentele primare aferente: - intrărilor de bunuri materiale? - trecerii la costuri sau cheltuieli?		

Nr. crt.	Întrebări și direcții de control	Răspuns	
		Da	Nu
	- mișcării interne ale stocurilor?		
2.9	Sunt aprobate normele de consum a • materiei prime? • produselor petroliere? • altor materiale.		
2.10	Se respectă normele de consum ale stocurilor?		
2.11	Consumul supranormativ se aprobă de persoanele de conducere a entității?		
2.12	În cazul consumului supra normelor prestabilite se prezintă careva explicații aferente cauzelor? Se calculează taxa pe valoarea adăugată (diminuarea sumei deducerilor) aferent valorii bunurilor materiale casate supra normelor prestabilite?		
2.13	Se modifică normele de consum ale materialelor?		
2.14	Modificările normelor de consum sunt argumentate?		
2.15	Stocurile se clasifică și se atribuie în grupe / tipuri corect?		
2.16	Se utilizează sistemul de codificare a materialelor?		
2.17	Se atribuie numere de inventar / nomenclator pentru obiectele de inventar?		
	Verificarea rapoartelor aferente stocurilor		
3.1	Persoanele responsabile de valori materiale prezintă la timp rapoartele aferente intrărilor și ieșirilor de bunuri materiale?		
3.2	Rapoartele persoanelor responsabile sunt însoțite de documente primare pentru tranzacțiile aferente intrărilor – ieșirilor de bunuri materiale?		
3.3	Se verifică datele incluse în rapoarte cu datele din documentele primare anexate?		
3.4	Se efectuează verificarea aritmetică a rapoartelor și a documentelor primare?		
3.5	Se utilizează un program de evidență a automatizată a bunurilor materiale de către depozitari? Există programe de evidență separată a bunurilor materiale? Dacă da – se verifică corespunderea datelor din sistemul de evidență a bunurilor materiale cu datele din sistemul de evidență contabilă și raportare financiară?		
3.6	În politicile contabile sunt indicate metodele de evaluare , casare a bunurilor materiale?		

În dependență de răspunsurile da sau nu la întrebările indicate se va aprecia sistemul de control intern și de către auditorul implicat în misiunea de audit intern vor fi înaintate anumite recomandări administrației entității. De asemenea, rezultatele primite pot modifica volumul de lucrări efectuate de către auditorii interni pentru eficientizarea resurselor materiale.

În documentarea lucrărilor efectuate la misiunea de verificare a stocurilor sunt importante și formularele constatărilor de audit intern, care se utilizează pentru prezentarea fundamentată a constatărilor auditului intern. În acest scop trebuie întocmite fișele de identificare și analiză a problemelor, precum și formularul de constatare și raportare a iregularităților.

Fișa de identificare și analiza problemelor (FIAP) – se întocmește pentru fiecare disfuncționalitate constatată. Prezintă rezumatul acesteia, cauzele și consecințele, precum și recomandările pentru rezolvare. FIAP trebuie să fie aprobată de către coordonatorul misiunii, confirmată de reprezentanții entității/structurii auditate și supervizată de șeful compartimentului de audit (sau de către înlocuitorul acestuia).

Formularul de constatare și raportare a iregularităților – se întocmește în cazul în care auditorii interni constată existența sau posibilitatea producerii unor iregularități. Se transmite imediat șefului compartimentului de audit public, care va informa în termen de 3 zile conducătorul entității.

Concluzii

În concluzie putem menționa, că metodele și procedeele de audit utilizate în cursul efectuării auditului stocurilor oferă auditorului posibilitatea să-și exprime opinia despre autenticitatea reflectării operațiunilor aferente circulației stocurilor, precum și evaluării corecte a acestora pentru reflectarea corectă în situațiile financiare.

Utilizarea concomitentă a mai multor metode și procedee de audit vor permite auditorilor interni de a se expune asupra corespunderii modului de ținere a contabilității operațiunilor legate cu circulația stocurilor în deplină conformitate cu prevederile legislației în vigoare a Republicii Moldova, iar managementul entității va obține o confirmare imparțială asupra corectitudinii și modului de reflectare a tranzacțiilor legate de intrările și ieșirile de bunuri materiale incluse în componența stocurilor, precum și de calculare corectă a costurilor de achiziționare a acestora și casarea lor la costurile și cheltuielile entității în perioada verificată.

Bibliografie:

1. Legea privind activitatea de audit: nr. 61-XVI din 16.03.2007. Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2007, nr. 117-126/530.

2. Ordinul nr. 74 din 10.06.2014 cu privire la aprobarea Codului etic al auditorului intern și Cartei de audit intern (Regulament – model de funcționare a unității de audit intern). Publicat: 01.08.2014 în Monitorul Oficial nr. 217-222.

3. DOBRE Elena. *Control financiar, expertiza contabilă și audit*. Editura Ex Ponto, 2003, 271p. ISBN 973-644-196-2

4. ARENS A. / J. K. Loebbecke, пер. с англ.: Р. Левицки. *Audit (manual)*. Ch.: Arc, 2003, 972 p. ISBN 9975-61-290-3

5. Manual de standarde internaționale de audit și control de calitate. Disponibil: <http://www.mf.gov.md/files/files/Audit/05.11.2012/Manual%20de%20Standarde.pdf>

ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПРИМЕНЕНИЯ МЕЖДУНАРОДНОГО СТАНДАРТА АУДИТА (МСА) 580 «ПИСЬМЕННЫЕ ПРЕДСТАВЛЕНИЯ»

Conf. univ., dr. Liudmila LAPIŢKAIA, ASEM
lucia-25@mail.ru

This article deals with the management representations of the company during the audit of the financial statements in accordance with ISA 580 «Written representations».

Written management representation can be in the form: representation letter from management; letters from auditor outlining his understanding of the statements of the management and which is then confirmed by management; or a signed by the management of the audited entity instance financial statements.

Cuvinte-cheie: аудит финансовой отчетности, письменные представления руководства, внутренний контроль, документация в аудите, аудиторское заключение

JEL: M 41

Введение

Целью данной статьи является раскрытие с практической точки зрения вопросов, касающихся заявлений, которые должно сделать руководство предприятия и представить их аудитору в ходе проведения аудита финансовых отчетов.

Международный стандарт аудита 580 «Письменные представления» имеет особое практическое применение при проведении аудита финансовой отчетности предприятий. Прежде всего: это связано с заявлениями руководства аудируемого предприятия по ряду вопросов, которые указываются в МСА 580.

В соответствии с требованиями данного стандарта, аудитор должен получить подтверждения руководства аудируемого предприятия по следующим вопросам:

✚ об ответственности руководства предприятия за составление и представление финансовой отчетности, а также об адекватном раскрытии информации в финансовой отчетности,

✚ об обязанности руководства предоставить проверяющему аудитору всю необходимую сопутствующую информацию и отразить все имевшие место хозяйственные операции в финансовой отчетности.

Вместе с тем: следует отметить, что ряд других международных стандартов аудита предписывают получать подтверждения руководства, так например, такие стандарты как:

- ISA 240 «Обязанности аудитора в случае выявления мошенничества в ходе аудита финансовой отчетности»,
- МСА 250 «Учёт законодательных и нормативных актов при аудите финансовой отчетности»
- МСА 450 «Оценка искажений, выявленных в ходе аудита»,
- МСА 501 «Аудиторские доказательства — особенности оценки отдельных статей»,
- МСА 540 «Аудит расчетных оценок, в том числе оценок по справедливой стоимости, и связанной с ними раскрываемой информации»,
- МСА 550 «Связанные стороны»,
- МСА 560 «Последующие события»,
- МСА 570 «Допущение о непрерывности деятельности организации»,
- МСА 710 «Сравнительные данные: сравнительные показатели и сравнительная финансовая отчетность».

В соответствии с требованиями данных стандартов руководство аудируемого предприятия должно раскрывать и предоставлять аудитору следующую информацию:

✓ *об ответственности руководства предприятия о разработке, внедрении и поддержании внутреннего контроля предприятия с целью обнаружения и предотвращения мошенничества (при этом руководство представляет аудитору информацию о результатах оценки рисков, связанных с наличием ошибок в финансовой отчетности, а также раскрывает информацию об имеющихся случаях мошенничества, воровства на предприятии и были ли вовлечены в эти ситуации: руководство предприятия, сотрудники и др.),*

✓ *о том, что все случаи нарушения или не выполнения законодательства, если таковые были, раскрыты,*

✓ *о всех изменениях финансовой отчетности (если таковые были) прошлых периодов, которые могли повлиять на аудитируемую финансовую отчетность,*

✓ *о всех судебных разбирательствах и спорных вопросах, которые возникли на аудитируемом предприятии (при этом должна быть раскрыта информация не только о уже существующих таких ситуациях, а и о возможных ситуациях, которые повлияют на деятельность предприятия и соответственно на представление и раскрытие информации в финансовой отчетности),*

✓ *о достоверности бухгалтерских оценок,*

✓ *список связанных сторон, а также информацию об операциях со связанными сторонами,*

✓ *о фактах, имеющих место после составления финансовой отчетности,*

✓ *о принципе непрерывности деятельности предприятия.*

Письменные представления руководства аудируемого предприятия могут быть в виде:

- *письмо-представление от руководства;*
- *письма аудитора, в котором излагается его понимание заявлений руководства и которое затем подтверждается руководством; или*
- *соответствующих протоколов заседаний совета директоров или аналогичного органа или подписанного руководством аудируемого лица экземпляра финансовой отчетности.*

Ниже приведем пример образца письма-представления от руководства аудируемого предприятия, при этом подчеркивая, что письмо не является стандартной формой. При этом заявления, предоставляемые руководством, могут меняться в зависимости от субъекта и проверяемого периода.

Несмотря на то, что запрос аудитора о предоставлении заявлений руководства по различным аспектам может побудить руководство обратить внимание и осветить эти аспекты более детально, аудитор должен принимать во внимание ограничения, присущие заявлениям руководства с точки зрения использования таковых в качестве аудиторских доказательств в соответствии с требованиями МСА 580 «Письменные представления».

Пример письма-представления руководства субъекта

Данное письмо-представление направляется в связи с проводимым Вами аудитом финансовой отчетности Компании ABC за год, оканчивающийся 31 декабря 20XX г., с целью выражения мнения о том, представляет ли она справедливо, во всех существенных аспектах финансовое положение Компании ABC на 31 декабря 20XX г., финансовые результаты деятельности и движение денежных средств за год, закончившийся на указанную дату, в соответствии с МСФО.

Мы признаем свою ответственность за справедливое представление финансовой отчетности в соответствии с МСФО. Соответствующая информация была должным образом отражена в бухгалтерском учете, там, где это следует и адекватно раскрыта в финансовой отчетности.

На основании нашего понимания данных вопросов мы подтверждаем следующие заявления:

✓ Не было допущено нарушений со стороны руководства или работников, играющих важную роль в функционировании систем бухгалтерского учета и внутреннего контроля; также не было допущено нарушений, которые могли бы оказать существенное влияние на финансовую отчетность.

✓ Мы предоставили вам все бухгалтерские записи и подтверждающие документы, все протоколы собраний акционеров и заседаний совета директоров.

✓ Мы подтверждаем полноту информации, предоставленную в отношении связанных сторон. Список связанных сторон, а также сальдо расчетов и операции со связанными сторонами был ранее вам представлен.

✓ Финансовая отчетность не содержит существенных искажений и упущений.

✓ Компания выполнила все аспекты договорных обязательств, которые могли бы оказать существенное влияние на финансовую отчетность в случае их нарушения. Кроме того, нами не были обнаружены какие-либо нарушения требований регулирующих органов или же нормативных и законодательных актов, которые могли бы оказать существенное влияние на финансовую отчетность в случае их невыполнения.

✓ Компания имеет право собственности на все свои активы; не существует права удержания активов компании за долги, кроме указанных в Примечании X к финансовой отчетности.

✓ Мы не имеем никаких планов и намерений, которые могут значительно изменить балансовую стоимость или классификацию активов и обязательств, отраженных в финансовой отчетности.

✓ Мы не имеем никаких планов прекращения производства какой-либо продукции.

✓ Мы отразили в учете или раскрыли в примечаниях все обязательства, как фактические, так и условные; в Примечании X к финансовой отчетности были отражены все гарантии, предоставленные нами третьим лицам.

✓ За исключением обстоятельств, указанных в Примечании X к финансовой отчетности, не существует никаких событий, произошедших после отчетной даты, которые требуют корректировки или раскрытия в примечаниях к финансовой отчетности.

✓ Иск Компании XYZ был удовлетворен путем выплаты общей суммы XXX, что соответствующим образом отражено в финансовой отчетности. Не существует и не предвидится предъявления каких-либо других претензий, связанных с судебными разбирательствами.

✓ Мы надлежащим образом отразили в учете или раскрыли в финансовой отчетности соглашения и опционы, касающиеся выкупа собственных акций, а также акции, предназначенные для реализации указанных соглашений и опционов, варрантов, операций по конвертации и прочих операций.

Руководитель аудитуемого предприятия

Руководитель финансовой службы или же главный бухгалтер

Письмо аудитора, в котором излагается его понимание заявлений руководства и которое затем подтверждается руководством представляет собой рабочий документ, который составляется аудитором.

Аудитор обычно включает в свои рабочие документы доказательства, подтверждающие факт получения аудитором заявлений от руководства, в форме краткого изложения бесед с руководством или заявлений, предоставленных руководством в письменном виде.

Следует отметить то факт, что приняв во внимание рекомендации Совета по надзору за общественным интересом (PIOB), Совет по международным стандартам аудита и гарантии качества (International Auditing and Assurance Standards Board, IAASB) выпустил пересмотренные в рамках проекта “Clarity” версии международных стандартов аудита, в том числе и МСА 580 “Письменные представления”.

Совет подчеркивает, что, хотя письменные представления руководства предоставляют необходимую информацию, они не являются достаточными доказательствами для принятия решения о соответствии финансовой отчетности всем предъявляемым к ней требованиям. Более того, сам факт представления заявлений руководства, информация, которую они содержат и то, как они были составлены, не должны никаким образом влиять на другие доказательства, получаемые аудитором в

ходе проведения аудита, касаются ли они ответственности руководства предприятия или каких либо иных вопросов, например: организации бухгалтерского учета.

Международного стандарта аудита (МСА) 580 «Письменные представления» указывает на действия аудитора, в случае отказа руководства аудируемого предприятия предоставить заявления и разъяснения. Если руководство аудируемого предприятия отказывается предоставить заявления и разъяснения, которые аудитор считает необходимыми, это считается ограничением аудита, и аудитору следует выразить в связи с данным вопросом мнение с оговоркой или отказаться от выражения мнения. В подобных случаях аудитору следует также критически оценить надежность и достоверность других заявлений, разъяснений и представлений, сделанных руководством аудируемого предприятия в ходе аудита, и рассмотреть, может ли такой отказ оказать какое-либо дополнительное влияние на аудиторское заключение.

Заключение

Следует отметить, что в своей статье автор разработал и приводит пример письма-представления руководства аудируемого субъекта, что поможет аудиторам в их практической деятельности. Кроме того, рассматриваются вопросы, касающиеся видов представлений руководства аудируемого субъекта.

Библиография:

1. Международные стандарты аудита. <http://www.mf.gov.md/ru/actnorm/audit/91internauditstands>.
2. Сборник Международных правил по аудиту, выражения уверенности и этике. <http://www.mf.gov.md/ru/actnorm/audit/91internauditstands>
3. Международные стандарты аудита (новая редакция), представленные IFAC на 22 апреля 2014 http://www.mf.gov.md/files/files/Acte%20Legislative%20si%20Normative/Audit/standarde/Новая%20п%20ед%20акция_MCA.pdf

CONTABILITATEA MIJLOACELOR DE FINANȚARE A ACTIVITĂȚII ORGANIZAȚIILOR NECOMERCIALE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Conf. univ. dr., Ruslan HAREA, ASEM

This paper analyzes the mechanisms of accounting and different types of sponsorship, charity and sponsors' as well as their recipients' patronage. It also presents the aspects of taxation and the impact of sponsoring and philanthropic activities on the financial results of the sponsors themselves. In a shorten form this paper describes the accounting mechanisms of above mentioned sources as a property of non-profit organizations, being recipients of material and financial philanthropic moneys.

Key words: *accounting, non-profit, NGO, sponsorship, philanthropic.*

JEL: M41.

În multitudinea activităților realizate de societatea modernă, un loc aparte îl ocupă activitățile asociative care se desfășurează prin intermediul unor organizații ce se desemnează ca *organizații ne-guvernamentale (ONG)*. Indiferent de cum se numesc ONG-urile – „organizații necomerciale”, „organizații non-profit”, „organizații neguvernamentale”, „sectorul asociativ necomercial”, „societate civilă”, „sectorul trei”, „asociații fără scop lucrativ”, „organizații fără scop patrimonial” etc. - toate au o singură definiție. Ele sunt formațiuni benevole, de sine stătătoare, constituite prin libera manifestare a voinței cetățenilor asociați pe baza comunității de interese profesionale și/sau de altă natură, în vederea realizării în comun a drepturilor civile, economice, sociale și culturale, care nu au drept scop obținerea profitului.

În conformitate cu prevederile art. 180 a Codului Civil [1], *organizația necomercială* este persoana juridică al cărei scop este altul decât obținerea de venit. Organizații necomerciale sunt:

- a) asociația;
- b) fundația;
- c) instituția.

Asociație este organizația necomercială constituită benevol de persoane fizice și juridice asociate, în modul prevăzut de lege, prin comunitate de interese, care nu contravin ordinii publice și bunelor moravuri, pentru satisfacerea unor necesități nemateriale. Asociația poate avea forma de asociație obștească, asociație

religioasă, partid sau de altă organizație social-politică, de sindicat, uniune de persoane juridice, de patronat, alte forme în condițiile legii.

Fundație este organizația necomercială, fără membri, înființată de una sau mai multe persoane fizice și juridice, dotată cu patrimoniu distinct și separat de cel al fondatorilor, destinat atingerii scopurilor necomerciale prevăzute în actul de constituire.

Instituție este organizația necomercială constituită de fondator (fondatori) pentru exercitarea unor funcții de administrare, sociale, culturale, de învățământ și altor funcții cu caracter necomercial, finanțată parțial sau integral de acesta (aceștia).

Condițiile impuse unei organizații pentru a fi considerate organizație non-profit:

1. **Să fie formal constituită**; organizația trebuie să facă dovada unei anumite capacități organizațional-instituționale, precum și anumitor reguli de funcționare; trebuie să organizeze regulat întâlniri, să elaboreze și să respecte anumite proceduri în activitatea pe care o desfășoară; înscrierea organizației ca persoană juridică nu este imperativă pentru respectarea acestui criteriu.

2. **Să fie privată**; organizația trebuie să fie instituțional separată de administrația publică, aceasta nu exclude primirea de fonduri de la bugetul statului; sunt considerate private și organizațiile în ale căror structuri de conducere sunt prezenți reprezentanți ai administrației publice.

3. **Să respecte criteriul non-distribuției profitului**; organizația poate genera profituri din activitățile sale, dar acestea nu pot fi distribuite membrilor sau organelor de conducere, ci pot fi folosite doar pentru atingerea obiectivelor declarate.

4. **Să fie autonomă**; organizația trebuie să-și stabilească obiectivele, proceduri interne proprii de control asupra activităților desfășurate; în același timp activitatea organizației trebuie să nu se subordoneze nici unei alte instituții publice sau private.

5. **Să fie voluntară**; organizația trebuie să promoveze voluntariatul și să se bazeze pe acțiuni voluntare în activitatea pe care o desfășoară. Organizația este voluntară dacă recrutează, instruește și implică voluntari în activitățile ei. Prin activitatea voluntară se înțelege și neretribuirea membrilor Consiliului de Administrație și a staff-ului organizației. Organizația voluntară își recrutează membrii numai pe baza unei opțiuni voluntare, individuale.

În acest context, contabilitatea activităților realizate de ONG și a structurilor patrimoniale ale acestora trebuie să asigure delimitarea și înregistrarea separată a mijloacelor cu destinație specială a căror utilizare este condiționată de realizarea unor misiuni speciale (procurarea/crearea anumitor active, finanțarea unor programe/proiecte concrete etc.).

Mijloace cu destinație specială constituie activele și serviciile primite sau care urmează să fie primite sub formă de granturi, donații, alocații, asistență financiară sau tehnică, contribuții ale fondatorilor și membrilor, alte finanțări și încasări, mijloace și fonduri proprii a căror utilizare este condiționată de realizarea unor misiuni speciale impuse de finanțator sau donator.

În conformitate cu Indicațiile metodice privind particularitățile contabilității în organizațiile necomerciale [2] recunoașterea inițială a mijloacelor cu destinație specială se efectuează în baza *contabilității de angajamente*.

Mijloacele cu destinație specială pot fi primite sub formă de active imobilizate (imobilizări necorporale și corporale etc.) stocuri, servicii sau sub formă de numerar destinate procurării/creării activelor, precum și acoperirii costurilor și/sau cheltuielilor aferente mijloacelor cu destinație specială. Mijloacele cu destinație specială se recunosc în cazul existenței unei certitudini întemeiate că:

- 1) mijloacele vor fi primite de către organizația necomercială;
- 2) condițiile aferente utilizării acestor mijloace vor fi îndeplinite;
- 3) valoarea mijloacelor poate fi determinată în mod credibil.

Mijloacele cu destinație specială ce urmează să fie primite se înregistrează ca majorare concomitentă a creanțelor și a finanțărilor și încasărilor cu destinație specială pe termen lung sau curente, iar intrarea efectivă a mijloacelor cu destinație specială se înregistrează ca majorare a activelor și diminuare a creanțelor.

Situația 1. ONG a obținut un grant de la un finanțator prin intermediul unui Acord de grant semnat în iunie anul curent pentru realizarea unui proiect de 500 000 lei pe termen de 18 luni, începând cu 01 iulie. În conformitate cu bugetul de proiect, prima tranșă a mijloacelor din grant în mărime de 200 000 lei au fost încasate în contul curent la 01 septembrie.

Situația menționată prevede reflectarea în contabilitate a următoarele înregistrări:

în luna iulie – recunoașterea mijloacelor de grant:

Debit contul 235 „Creanțe privind mijloacele cu destinație specială” la suma de 200 000 lei;

Credit contul 425 „Finanțări și încasări cu destinație specială pe termen lung” – 200 000 lei.

Notă: Se propune utilizarea unui cont nou prin intermediul Politicii de contabilitate a ONG – 235 „*Creanțe privind mijloacele cu destinație specială*”, cu funcții ale contului de activ și modul de funcționare în similitudine cu conturile de creanțe din Planul general de conturi contabile.

în luna septembrie - primirea primei tranșe a grantului:

Debit contul 242 „Conturi curente în monedă națională” – 200 000 lei.

Credit contul 235 „Creanțe privind mijloacele cu destinație specială” la suma de 200 000 lei.

Evaluarea inițială a mijloacelor cu destinație specială se efectuează în funcție de forma (monetară sau nemonetară) în care acestea au fost primite. Mijloacele primite sub formă monetară se evaluează la valoarea lor nominală, iar cele sub formă nemonetară – la costul de intrare, care se determină în conformitate cu SNC, ținând cont de regulile stabilite conform Indicațiilor metodice [2].

Mijloacele cu destinație specială utilizate pentru justificarea cheltuielilor din activitățile curente se înregistrează în debitul conturilor de cheltuieli aferente cu creditul datoriilor ce confirmă sursa de proveniență a acestora. Concomitent cu constatarea cheltuielilor se reflectă și diminuarea finanțărilor și încasărilor cu destinație specială, precum și majorarea veniturilor aferente mijloacelor cu destinație specială în mărime egală cu cheltuielile constatate.

Utilizarea mijloacelor cu destinație specială pentru procurarea diferitor active circulante, precum și a stocurilor se înregistrează ca diminuare a finanțărilor și încasărilor cu destinație specială și majorare a:

1) veniturilor aferente mijloacelor cu destinație specială – la valoarea stocurilor utilizate;

2) veniturilor anticipate – la valoarea stocurilor și avansurilor acordate neutilizate.

În conformitate cu prevederile Politicii contabile proprii, ONG poate înregistra finanțările și încasările cu destinație specială aferente stocurilor și avansurilor acordate la venituri anticipate în sumă totală. În acest caz, pe măsura utilizării stocurilor și decontării avansurilor acordate, veniturile anticipate se vor deconta la venituri curente.

Situația 2. ONG a primit conform bugetului de proiect mijloace din grant în sumă de 30 000 lei în luna august, pentru realizarea unui proiect pe termen de 3 luni. Din contul mijloacelor grantului în august au fost procurate pliante informative în valoare de 5 000 lei, din care, efectiv au fost distribuite beneficiarilor pliante în sumă de 4 500 lei. Pliantele informative rămase în stoc, în valoare de 500 lei au fost distribuite în totalitate în luna octombrie.

Situația menționată impune reflectarea următoarelor înregistrări:

- *în luna august:*

- procurarea pliantelor informative:

Debit contul 211 „Materiale” la suma de 5 000 lei;

Credit contul 521 „Datorii comerciale curente” – 5 000 lei.

- achitarea datoriilor:

Debit contul 521 „Datorii comerciale curente” – 5 000 lei;

Credit contul 242 „Conturi curente în monedă națională” – 5 000 lei.

- distribuirea pliantelor informative către diverși beneficiari:

Debit contul 715 „Cheltuieli aferente mijloacelor cu destinație specială” – 4 500 lei;

Credit contul 211 „Materiale” – 4 500 lei.

- decontarea finanțărilor și încasărilor cu destinație specială aferente:

- la valoarea pliantelor informative distribuite:

Debit contul 537 „Finanțări și încasări cu destinație specială curente” – 4 500 lei;

Credit contul 615 „Venituri aferente mijloacelor cu destinație specială” – 4 500 lei.

- la valoarea pliantelor informative nedistribuite:

Debit contul 537 „Finanțări și încasări cu destinație specială curente” – 500 lei;

Credit contul 535 „Venituri anticipate curente” – 500 lei.

- *în luna octombrie:*

- distribuirea pliantelor informative rămase către diverși beneficiari:

Debit contul 715 „Cheltuieli aferente mijloacelor cu destinație specială” – 500 lei;

Credit contul 211 „Materiale” – 500 lei.

- decontarea veniturilor anticipate curente aferente pliantelor informative distribuite:

Debit contul 535 „Venituri anticipate curente” – 500 lei;

Credit contul 615 „Venituri aferente mijloacelor cu destinație specială” – 500 lei.

Mijloacele cu destinație specială primite sub formă de active imobilizate sau utilizate pentru procurarea unor astfel de active se înregistrează ca diminuare a finanțărilor și încasărilor cu destinație specială și majorare a fondului de active imobilizate.

Situația 3. ONG, în baza bugetului de proiect pe 18 luni, a achiziționat și a pus în funcțiune un copiator la costul de intrare 24 000 lei în luna noiembrie. Datoria comercială pentru copiatorul procurat s-a achitat în mărime totală în luna ianuarie a anului următor. Conform Politicii contabile a ONG, amortizarea copiatorului se calculează începând cu luna următoare și pentru luna ianuarie constituie 500 lei.

Conform datelor din situația menționată se contabilizează:

în luna noiembrie:

- intrarea și punerea în funcțiune a copiatorului:

Debit contul 123 „Mijloace fixe” – 24 000 lei;

Credit contul 521 „Datorii comerciale curente” – 24 000 lei.

- decontarea mijloacelor cu destinație specială utilizate pentru procurarea copiatorului:

Debit contul 425 „Finanțări și încasări cu destinație specială pe termen lung” – 24 000 lei;

Credit contul 341 „Fonduri”, subcontul 3411 „Fonduri de active imobilizate” – 24 000 lei.

în luna ianuarie:

- achitarea datoriei comerciale pentru copiator:

Debit contul 521 „Datorii comerciale curente” – 24 000 lei;

Credit contul 242 „Conturi curente în monedă națională” – 24 000 lei.

- calcularea amortizării copiatorului:

Debit contul 341 „Fonduri”, subcontul 3411 „Fonduri de active imobilizate” – 500 lei;

Credit contul 124 „Amortizarea mijloacelor fixe” – 500 lei.

În cazul gestionării și utilizării mijloacelor cu destinație specială în valută străină, precum și la data raportării (întocmirii situațiilor financiare) apar diferențe de curs valutar favorabile sau nefavorabile, care se înregistrează ca majorare sau diminuare a finanțărilor și încasărilor cu destinație specială. Aceste diferențe se referă la soldurile numerarului în casierie și la conturile curente în valută străină, la conturile de depozit, la creanțele și datoriile în valută străină aferente mijloacelor cu destinație specială și se contabilizează la data efectuării tranzacției și la data raportării.

Situația 4. ONG în luna august a obținut un grant în valută străină în mărime de 20 000 euro pentru realizarea unui proiect pe un termen de 12 luni. La 10 septembrie organizația a încasat mijloacele la contul curent în valută străină în sumă de 20 000 euro. La 15 septembrie organizația a achiziționat birotică din străinătate în valoare de 3 000 euro pentru utilizare în cadrul proiectului. Achitarea integrală a datoriilor față de partenerii străini s-au efectuat la 25 septembrie.

Cursul oficial al leului moldovenesc constituie la data:

- recunoașterii creanței aferentă grantului – 21,67 lei/euro;

- primirii grantului – 21,49 lei/euro;

- achiziționării materialelor de birou – 22,10 lei/euro;

- achitării datoriei – 22,67 lei/euro.

Situația menționată presupune contabilizarea următoarelor operații:

- recunoașterea mijloacelor de grant – 433 400 lei (20 000 euro × 21,67 lei/euro):

Debit contul 235 „Creanțe privind mijloacele cu destinație specială” la suma de 433 400 lei;

Credit contul 537 „Finanțări și încasări cu destinație specială curente” – 433 400 lei.

- intrarea mijloacelor de grant – 429 800 lei (20 000 euro × 21,49 lei/euro):

Debit contul 243 „Conturi curente în valută străină” – 429 800 lei.

Credit contul 235 „Creanțe privind mijloacele cu destinație specială” la suma de 429 800 lei.

- înregistrarea diferenței de curs valutar nefavorabile în sumă de 3 600 lei [(20 000 euro × 21,67 lei/euro) – (20 000 euro × 21,49 lei/euro)]:

Debit contul 537 „Finanțări și încasări cu destinație specială curente” – 3 600 lei.

Credit contul 235 „Creanțe privind mijloacele cu destinație specială” la suma de 3 600 lei.

- achiziționarea materialelor de birou – 66 300 lei (3 000 euro × 22,10 lei/euro):

Debit contul 211 „Materiale” la suma de 66 300 lei;

Credit contul 521 „Datorii comerciale curente” – 66 300 lei.

- achitarea datoriei comerciale – 68 010 lei (3 000 euro × 22,67 lei/euro):

Debit contul 521 „Datorii comerciale curente” – 68 010 lei;

Credit contul 243 „Conturi curente în valută străină” – 68 010 lei.

- înregistrarea diferenței de curs valutar nefavorabile aferentă datoriilor curente – 1 710 lei (68 010 lei – 66 300 lei):

Debit contul 537 „Finanțări și încasări cu destinație specială curente” – 1 710 lei;

Credit contul 521 „Datorii comerciale curente” – 1 710 lei.

Notă: dacă la momentul achitării s-ar fi constatat diferență favorabilă a cursului valutar, atunci s-ar fi întocmit o formulă contabilă inversă:

Debit contul 521 „Datorii comerciale curente”;

Credit contul 537 „Finanțări și încasări cu destinație specială curente”.

Dobânzile calculate pentru soldurile mijloacelor cu destinație specială în conturile curente și de depozit, altor investiții în monedă națională și valută străină se recunosc ca majorare concomitentă a creanțelor curente și a finanțărilor și încasărilor cu destinație specială.

Situația 4. ONG a încasat în martie mijloace cu destinație specială pentru realizarea unui proiect pe un termen de 26 luni în sumă totală de 520 000 lei, din care inclusiv cheltuieli pe primul an – 240 000 lei. Conform condițiilor finanțatorului, suma mijloacelor cu destinație specială neutilizată în primul an de realizare a proiectului (280 000 lei) s-a plasat la 1 aprilie la un cont de depozit bancar pentru 12 luni, cu rata dobânzii anuale de 9%, iar dobânda obținută urmează să fie utilizată pentru suplinirea finanțărilor oferite.

Astfel, ONG înregistrează dobânda calculată de la suma mijloacelor cu destinație specială (depozit) – 28 000 lei $[(280\,000 \text{ lei} \times 10\%) : 100]$:

Debit contul 235 „Creanțe privind mijloacele cu destinație specială” la suma de 28 000 lei;

Credit contul 537 „Finanțări și încasări cu destinație specială curente” – 28 000 lei.

Mijloacele cu destinație specială neutilizate apar în cazul utilizării incomplete a mijloacelor primite, din motivul sistării proiectelor sau după finalizarea acestora, când suma mijloacelor primite nu s-a cheltuit în total. Cu acordul finanțatorului mijloacele neutilizate pot fi rambursate, redirecționate la cofinanțarea altor proiecte sau lăsate la dispoziția organizației necomerciale.

Rambursarea mijloacelor neutilizate se înregistrează prin:

Debit contul 537 „Finanțări și încasări cu destinație specială curente”;

Credit contul 242 „Conturi curente în monedă națională”;

Credit contul 243 „Conturi curente în valută străină”.

Redirecționarea mijloacelor se înregistrează ca corespondență internă între subconturile conturilor sintetice de evidență a finanțărilor și încasărilor cu destinație specială.

Decontarea mijloacelor neutilizate și rămase la dispoziția organizației necomerciale se înregistrează prin:

Debit conturile 425 „Finanțări și încasări cu destinație specială pe termen lung” sau 537 „Finanțări și încasări cu destinație specială curente”;

Credit contul 341 „Fonduri”, subcontul 3412 „Fonduri de autofinanțare”.

În afară de misiunile cu destinație specială, organizația necomercială poate desfășura și activitate economică, inclusiv activitate de producție, de prestare a serviciilor, de investiții și de alt gen, care reiese nemijlocit din scopurile statutare. Acest drept se asigură prin prevederile art. 188 al Codului Civil al RM.

Activitatea economică generează venituri și cheltuieli care se înregistrează conform contabilității de angajamente, în baza regulilor generale stabilite de SNC.

Veniturile din activitatea economică cuprind:

- 1) venituri din activitatea de producție, vânzare de bunuri, executarea lucrărilor și prestarea serviciilor;
- 2) venituri financiare (venituri din diferențe de curs valutar și de sumă, dobânzi, cu excepția celor aferente mijloacelor cu destinație specială, investiții, alte venituri financiare);
- 3) venituri rezultate din recompensele primite pentru compensarea cheltuielilor sau pierderilor din calamități naturale sau alte evenimente excepționale;
- 4) alte venituri aferente activității economice.

Rezultatul din activitatea economică profit (pierdere) se determină la finele perioadei de gestiune și se decontează la majorarea sau diminuarea fondului de autofinanțare al organizației necomerciale.

În final rezultatul activității ONG, care nu are ca sursă activitatea economică este non-profit. Aceasta se datorează reflectărilor concomitente a sumelor de cheltuieli suportate cu înregistrarea veniturilor din utilizarea mijloacelor cu destinație specială ce s-au consumat. În așa fel, matematic se obține egalitatea perfectă între suma veniturilor și a cheltuielilor organizației, iar din comparația lor rezultă situația de non-profit.

De menționat, că acest moment este valabil și pentru rezultatele financiare din activitatea economică, dar aceasta ține de prevederile statutului ONG privind activitățile generatoare de venituri. Dacă ONG are în statut activități economice potrivite cu misiunea proprie, există direcții concrete în care se vor îndrepta veniturile sau alte surse obținute din activitatea economică, atunci acestea pot fi asimilate finanțărilor cu destinație specială.

Bibliografie:

1. Codul Civil al Republicii Moldova, nr. 1107 din 06.06.2002 // Monitorul Oficial nr. 82-86 din 22.06.2002.
2. Indicațiile metodice privind particularitățile contabilității în organizațiile necomerciale, aprobate prin Ordinul ministrului finanțelor nr.188 din 30 decembrie 2014.

ОСОБЕННОСТИ УЧЕТА КОМАНДИРОВОЧНЫХ ЗАТРАТ НА АВТОТРАНСПОРТНЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ

Конф. унив., д.э.н. Михаил ГЕРАСИМОВ, МЭА

This article discusses the features of the account of travel expenses reimbursed by the customer in the provision of road transport in accordance with current legislation

Ключевые слова: командировочные, перевозка, автотранспорт, услуги, водитель.

JEL: M 41

Производственной базой автотранспортных предприятий (в дальнейшем АТП), осуществляющей грузовые перевозки, являются грузовые автомобили, прицепы и полуприцепы.

Грузовые перевозки – это услуги от оказания услуг автотранспортными предприятиями:

- по перевозке грузов по городским, пригородным, междугородним и международным маршрутам.

Грузовые перевозки могут быть осуществлены по маршрутам:

- **городские перевозки** – автомобильные перевозки багажа и грузов в пределах города;
- **пригородные перевозки** – автомобильные перевозки багажа и грузов между населенными пунктами Республики Молдова по маршрутам протяженностью до 50 км от города Кишинева включительно;
- **междугородные перевозки** – автомобильные перевозки багажа и грузов между населенными пунктами Республики Молдова по маршрутам протяженностью свыше 50 км;
- **международные перевозки** – автомобильные перевозки грузов за пределы Республики Молдова или в Республику Молдова из-за рубежа [1].

Перевозки пассажиров и багажа автобусами (микроавтобусами) подразделяются на регулярные и нерегулярные.

Регулярные перевозки выполняются по заранее объявленным маршрутам с установленной расписанием периодичностью.

Нерегулярные перевозки осуществляются транспортными агентами с соблюдением действующих нормативных актов по договорам (заказам) с физическими или юридическими лицами, являющимися заказчиками транспортных услуг.

Транспортно-экспедиционное обслуживание – производственная деятельность, состоящая в организации перевозки груза, обеспечении его отправки и получения, выполнении или организации выполнения других операций, связанных со всеми этапами перевозки [1].

Исходя из проведенных исследований, перевозку грузов можно отнести к нерегулярным перевозкам.

Учет работы, выполненной подвижным составом грузовых автомобилей, на наш взгляд, необходимо вести по каждому автомобилю в отдельности. Это позволит получить информацию, способствующую определению эффективности и целесообразности эксплуатации отдельного транспортного средства.

Особый интерес в практике деятельности автотранспортных предприятий представляет вопрос **отражения командировочных затрат, возмещаемых (невозмещаемых) заказчиком водителям**. В литературе по специальности этот вопрос слабо изучен. Здесь необходимо определить порядок отражения командировочных затрат в случае возмещения и невозмещения их заказчиком, а также правильного их учета. Согласно договорным обязательствам заказчик оплачивает автотранспортному или транспортно-экспедиционному предприятию за оказанные услуги по перевозке грузов в фактическом объеме и по установленному тарифу, нулевой пробег и командировочные затраты водителя за период, в котором АТС находятся в распоряжении заказчика. В этом случае пробег АТС от автотранспортного или транспортно-экспедиционного предприятия до места доставки (железнодорожная станция, аэропорт, порт, пристань) туда и обратно оплачивается по

согласованному сторонами тарифу за пройденное расстояние и должен быть признан, по нашему мнению, как доход от продаж услуг. **На наш взгляд, поскольку командировочные затраты водителя или сопровождающего лица возмещаются заказчиком, они не должны быть отражены в составе затрат или в составе расходов, тем более в составе доходов.** Фактические затраты, такие как почтовые услуги, телефон, суточные и за проживание водителя осуществляются клиентом.

Пример 1. Автотранспортное предприятие SRL «Valbor-Trans» предоставило клиенту грузовой автомобиль для доставки готовой продукции на железнодорожную станцию.

Расстояние от автотранспортного предприятия до склада поставщика – 90 км, от железнодорожной станции до склада поставщика – 6 км, тариф за 1 км пробега туда и обратно – 6 леев, включая НДС. Водитель работал 5 дней, суточные составили 275 леев, за проживание – 280 леев. Стоимость оказанных автотранспортных услуг – 9 000 леев (без НДС). Командировочные затраты (суточные и проживание) возмещаются заказчиком. Для выполнения задания водителю из кассы выдали аванс в размере 700 леев.

Согласно условиям данного примера предлагаем следующие бухгалтерские записи (табл.1).

Таблица 1

Корреспонденция счетов по отражению в учете командировочных затрат, возмещаемых заказчиком водителям SRL «Valbor-Trans» (предлагаемый вариант)

№ п/п	Содержание операций	Сумма, лей	Корреспонденция счетов	
			Дебет	Кредит
1	2	3	4	5
1.	Выдан аванс водителю	700	226	241
2.	Начислено заказчику за нулевой пробег автомобиля с одновременным признанием: [(90 + 90 + 5) × 6] – дохода – НДС	1 110 925 185	221 – –	– 611 534
3.	Отражение дебиторской задолженности клиента с одновременным признанием: – дохода – НДС – командировочных затрат к возмещению (275 + 280)	11 355 9 000 1 800 555	221 – – –	– 611 534 226
4.	Внесение неиспользованных денежных средств в кассу водителем	145	241	226
5.	Поступление денежных средств в счет погашения дебиторской задолженности клиента (1110 + 11355)	12 465	242	221

Источник: разработана автором на основании Плана счетов [3].

В случае когда командировочные затраты водителя не возмещаются заказчиком, в практике деятельности предприятий вопрос решают по-разному: одни относят командировочные затраты прямо на себестоимость продаж (оказанных услуг), третьи – на косвенные производственные затраты. **На наш взгляд, командировочные затраты в случае невозмещения их заказчиком целесообразно отнести на затраты АТП или транспортно-экспедиционного предприятия. В этом случае они должны быть учтены в составе прямых затрат по дебету счета 811 «Основная деятельность»,** поскольку они обусловлены выполнением задания по основной деятельности. Проблема состоит в том, что на некоторых исследуемых предприятиях, вообще не применяется счет 811 «Основная деятельность», следовательно, не представляется возможным определить реальную себестоимость оказанных услуг по грузовым перевозкам.

Исследования позволили установить, что аналитический учет этих доходов предприятиями вовсе не ведется. Исходя из этого, **считаем необходимым предложить для детализации информации по учету доходов от перевозок грузов, которая необходима менеджерам и руководству предприятия, открыть следующие счета аналитического учета к счету 611 «Доходы от продаж», субсчету 6113 «Доходы от оказания услуг»:**

- 61131 «Доходы от оказания услуг по перевозке грузов внутри страны»;

- 61132 «Доходы от оказания услуг по междугородним перевозкам грузов»;
- 61133 «Доходы от оказания услуг по международным перевозкам грузов».

Наряду с предложенной номенклатурой аналитических счетов по учету доходов от перевозок грузов к счету 711 «Себестоимость продаж», субсчета 7113 «Себестоимость оказанных услуг» открыть соответствующие субсчета – 71131, 71132, 71133.

Библиография:

1. Кодекс автомобильного транспорта. № 150 от 17.07.2014. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2014, nr. 247-248. [изучено 25 августа 2015].
2. Национальные стандарты бухгалтерского учета. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 22.10.2013, nr. 233-237. [изучено 25 августа 2015].
3. Общий план счетов бухгалтерского учета. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 22.10.2013, nr. 233-237. [изучено 25 августа 2015].

PERFEȚIONAREA CONTABILITĂȚII DE GESTIUNE ÎN CONTEXTUL APLICĂRII METODEI STANDARD-COST

Lect. sup. univ. dr., Maia BAJAN, ASEM
mbajan@mail.ru

Scientific management in the modern enterprise represents an estimated leading, based on a schedule where the decisions are scientifically taken. To develop the foreseeing side of the administration accounting and to furnish in an operative way information regarding the production costs, must be imposed the apparition of a new calculation method based on predetermined costs.

By applying the standard cost method will be removed the shortcomings of current costs methods, and in this way, will be made an operative control over the production expenses efficiency respectively over the causes that leads to such deviations and also will be taken decisions to reduce production costs.

Cuvinte-cheie: cost standard, abateri, operativitate, previziune, decizii manageriale.

JEL: M 41

În practica și teoria calculației costurilor de producție se pune tot mai des întrebarea dacă metodele actuale ale contabilității de gestiune motivează activitatea și comportamentul entităților în cadrul concurenței neloiale. Actualmente, majoritatea entităților din Republica Moldova calculează costul produselor după metodele lăsate drept moștenire de la sistemul sovietic, respectiv metoda pe comenzi și metoda pe faze. Metodele folosite de entități nu răspund în întregime necesităților manageriale actuale, ci prezintă o serie de neajunsuri care influențează calitatea informațiilor cu privire la costul produselor sau serviciilor, responsabilitățile și controlul costurilor de producție.

Metodele clasice fiind orientate spre trecut, oferă informații referitoare la perioadele anterioare de gestiune, fără să acorde atenție previziunilor. Costul produselor este obținut cu întârziere, după finalizarea procesului de producție. Caracterul istoric al informațiilor furnizate de aceste metode limitează procesul de producție din operativitate, precum și rolul lui în fundamentarea deciziilor pe termen scurt. O decizie bazată pe costuri de producție trebuie luată înaintea încheierii procesului de producție, iar informațiile oferite de metodele în cauză nu pot fi oportune, astfel devenind tardive. În practica economică, eficiența entităților depinde de modul cum sunt fundamentate deciziile. Astfel, informațiile furnizate de aceste metode pot fi folosite doar în procesul de conducere pe termen lung.

Prin folosirea metodelor clasice de calculație a costurilor de producție apar dificultăți în măsurarea performanțelor economice, deoarece costurile de producție efective sunt lipsite de comparabilitate datorită modificărilor factorilor de influență asupra costurilor de producție. Astfel, entitățile trebuie să calculeze costuri de producție pentru producția sa folosind metode previzionale, semnalând la timp cauzele care conduc la stabilirea depășirilor de costuri de producție și oferă posibilitatea luării de măsuri corective.

Limitele contabilității de gestiune, aferente calculației costurilor de producție practicate în majoritatea entităților din țara noastră, pot fi eliminate pe măsura creșterii interesului managerilor pentru informația furnizată de contabilitatea de gestiune. Carențele existente în metodele contabilității de gestiune trebuie să declanșeze dezvoltarea de noi tehnici sau perfecționarea celor existente.

Creșterea permanentă a eficienței economice și a cerințelor conducerii entităților, în condițiile economiei de piață, determină necesitatea perfecționării metodelor de calculație a costurilor de producție, astfel încât să

crească rolul acestora în fundamentarea deciziilor curente cu privire la utilizarea rațională a mijloacelor de producție, perfecționarea proceselor tehnologice etc. Prin aceasta se urmărește necesitatea creșterii operativității datelor furnizate managerilor, creșterea conținutului informațional referitor la costuri de producție din punct de vedere al determinării unor indicatori de eficiență necesari conducerii entității.

Operativitatea informațiilor reprezintă posibilitatea receptării acestora în timp util de manageri pentru a rezolva eventualele probleme. Procesul de perfecționare și diversificare a metodelor de calculație a costurilor de producție trebuie să plece de la nevoi reale.

Scopul principal al perfecționării și diversificării metodelor de calculație a costurilor de producție este de a le face mai operative și mai eficiente în furnizarea informațiilor necesare conducerii pentru luarea deciziilor manageriale. Utilizarea sistemelor informatice folosind baze de date asigură utilizatorului informații caracterizate prin acuratețe, oportunitate și structuralitate în funcție de nivelul decizional căruia le sunt destinate.

Pentru furnizarea cu operativitate de informații referitoare la costurile de producție și pentru dezvoltarea laturii previzionale a contabilității de gestiune și a calculației costurilor de producție este necesar să fie promovată o metodă de calculație bazată pe costuri de producție prestabilite. În acest sens, cerințelor descrise răspunde – metoda standard-cost. Astfel, contabilitatea de gestiune se transformă dintr-o evidență cu caracter istoric ce înregistrează și raportează faptele trecute, într-un instrument modern de management.

Adoptarea metodelor operative și previzionale bazate pe costuri prestabilite, creează posibilități de comparații între efectiv și standard, de evidențiere și analiză a cauzelor care au determinat eventualele abateri. Controlul costurilor de producție se efectuează prin calculul și analiza pe entitate, pe secții, a abaterilor costurilor de producție efective de la cele standard. Aceste abateri se calculează la nivelul centrelor de responsabilitate, pe articole de calculație și pe cauze de apariție.

În actele normative naționale și internaționale metoda standard-cost nu este reglementată și nu dispune de o metodică unică privind stabilirea standardelor și întocmirea documentelor contabile. Totuși, în Indicațiile metodice privind contabilitatea costurilor de producție și calcularea costului produselor și serviciilor la pct. 55 se recomandă metode de calculație a costului de producție printre care se enumeră și metoda standard-cost.

Aplicarea metodei standard-cost nu vizează în primul rând precizia calculelor de stabilire a costului produselor, cu toate că nici nu o neglijează, ci se referă la creșterea rolului costurilor de producție în asigurarea îndeplinirii obiectivelor din buget, în dirijarea și buna funcționare a entității. Scopul unei astfel de calculații este de a furniza într-un mod operativ, econom, informații necesare pentru controlul activității entității.

În aceste condiții, contabilitatea devine, la nivelul entităților un instrument util de gestiune, de conducere a acesteia, întrucât misiunea ei principală nu mai este aceea de a determina costul producției, ci de a controla dacă acesta, determinat în prealabil, a fost respectat de responsabilii centrelor de responsabilitate. Astfel, contabilitatea de gestiune poate realiza urmărirea și controlul încadrării în prevederile stabilite de buget și poate să ofere informații operative asupra nivelului costului de producție.

Deci, punerea în aplicare a metodei standard-cost răspunde concepției conducerii într-o economie de piață potrivit căreia obiectivele din buget au prioritate față de rezultatele efective, iar valoarea informației contabile, rolul ei sunt determinate de gradul de valorificare în procesul de luare a deciziilor pentru declanșarea măsurilor corective în scopul creșterii eficienței activității viitoare.

Aplicarea metodei date prezintă avantaj entității întrucât se simplifică modul de calcul al costurilor de producție care permite utilizarea costurilor de producție prestabilite. Costurile de producție unitare standard determinate cu anticipație, fiind elaborate în mod științific, sunt considerate costuri de producție reale, iar orice abatere de la acestea sunt considerate abateri de la realitate.

Mai mult ca oricând, standardizarea costurilor de producție trebuie să se bazeze pe standarde cantitative și valorice fundamentate științific, cu motivare tehnico-economică. Este necesar acest lucru, întrucât abaterile costurilor de producție efective de la cele standard, determinate concomitent cu desfășurarea procesului de producție, au o semnificație mai mare decât abaterile calculate la sfârșitul perioadei de gestiune, care conduc în multe cazuri la decizii tardive. Ele impun cu necesitate determinarea operativă a cauzelor, întrucât acestea sunt elementele esențiale la adoptarea deciziilor și acțiunilor viitoare pentru corectarea devierilor în realizarea obiectivelor stabilite, în îmbunătățirea activității entității. Dar, pentru a crește rolul contabilității de gestiune, informațiile referitoare la abaterile de la standarde trebuie să fie prezentate persoanelor (centrelor de responsabilitate) interesate într-o formă sugestivă, astfel încât acestea să poată lua operativ măsurile corective.

O premisă necesară pentru introducerea în practică a metodei standard-cost, în afară de existența unui sistem suficient de cuprinzător de standarde fundamentate științific, o constituie și existența unor tehnici bine puse la punct și operative de programare a producției. Acest lucru presupune existența unui nivel corespunzător

al organizării producției, precum și a unui grad avansat de cunoaștere și precizare a factorilor tehnologici și economici ai producției pentru toate produsele și, mai ales, pentru produsele și tehnologiile noi.

Organizarea documentației primare privind evidența costurilor de producție și calculația costurilor, precum și organizarea corespunzătoare a evidenței abaterilor de la standarde, prezintă de asemenea premise necesare pentru adoptarea acestei metode de contabilitate de gestiune.

Obiectivul principal al acestei metode îl constituie preocuparea pentru creșterea responsabilităților în cadrul entităților. Costul standard este conceput pentru a orienta activitatea entității și astfel devine un mijloc de control al costului de resurse sau input-uri ale sistemului de producție permițând un calcul al abaterilor prin compararea costurilor de producție efective cu cele prestabilite. Metoda standard-cost oferă managerului informații despre fiecare cost de producție în parte, despre locul și modul cum s-au consumat resursele materiale și de muncă, despre nivelul lor standard, despre abateri, care oferă posibilitatea de a descoperi rapid cauzele generatoare de costuri de producție inutile ce trebuie înlăturate.

Abaterile de la costurile de producție standard pentru materii prime și materiale, precum și pentru costurile de producție cu personalul se calculează pe secții de producție, iar în cadrul acestora pe articole de calculație. Abaterile de la costurile standard se stabilesc la sfârșitul perioadei de gestiune, atunci când se cunosc costurile de producție efective.

Conducerea, pe baza unor mărimi prestabilite cum sunt costurile de producție standard, conferă contabilității de gestiune în calitatea ei de furnizoare de informații utile deciziilor și măsurilor corective, o importanță deosebită. În aceste condiții, rolul contabilității de gestiune nu este doar de a determina costul producției, ci și de a controla dacă acesta, determinat în prealabil, a fost respectat de responsabili centrelor de responsabilitate. Astfel se asigură un control asupra costurilor de producție prin furnizarea informației la intervale scurte de timp cu privire la abaterile de la costurile standard ce stau la baza fundamentării deciziilor care se iau în timpul desfășurării proceselor economice.

Pe lângă aceste avantaje, metoda standard-cost prezintă și limite de care este bine să fim conștienți pentru a o pune în practică. Elaborarea standardelor presupune un efort mare, entitatea poate avea o tendință naturală să conserve standardele pentru o perioadă cât mai lungă cu scopul de a evita costurile de producție legate de redefinirea frecventă a acestora.

Metoda standard-cost prin avantajele sale satisface cerințele managerului și servește drept un instrument puternic pentru controlul costurilor de producție. Pentru a fi eficace, costurile de producție standard trebuie să aibă un aspect dublu: trebuie să fie mobilizatoare și acceptate de către cei care trebuie să le atingă (managerii centrelor de responsabilitate).

Această metodă vine să înlocuiască operațiunea de colectare și înregistrare a datelor efective pentru compararea lor la sfârșitul perioadei de gestiune, ce se realizează prin metodele de tip plan-efectiv, cu asigurarea unui caracter, analitic, operativ și previzional al informațiilor. Prin utilizarea acestei metode, contabilitatea de gestiune, ca parte integrantă a procesului de conducere, contribuie la creșterea valorii, determină dacă resursele sunt utilizate în mod eficace de către entitate, și dacă ele sunt creatoare de valoare pentru acționari, clienți și alte părți interesate.

În concluzie, menționăm, că prin aplicarea metodei standard-cost se înlătură neajunsurile actualelor metode de calculație a costurilor, date fiind avantajele pe care le oferă din punctul de vedere al operativității informațiilor furnizate cu privire la abaterile apărute în procesul de producție și al simplificării lucrărilor de calculație a costurilor. Cu ajutorul standardelor, costurile de producție devin parte integrantă a sistemului de indicatori, pe baza căruia este organizată și condusă activitatea entității. Urmărirea abaterilor pe fiecare articol de calculație și pe cauze, la nivelul fiecărui centru de responsabilitate, se realizează cu ajutorul unor situații de evidență a abaterilor. Ceea ce permite efectuarea unui control operativ asupra eficienței costurilor de producție și asupra cauzelor care au condus la abaterile respective, putându-se lua decizii de reducere a costurilor de producție.

Deci, costul de producție standard fiind un cost prestabilit acționează atât ca etalon de măsură și comparație a costului de producție efectiv, cât și ca instrument de orientare și precizare a condițiilor în care trebuie să se desfășoare activitatea unei entități. În esență, standardele exprimă mărimi sau valori antecalculate, cât și unele elemente previzionale corelate cu condițiile în care se preconizează desfășurarea activității viitoare a unei entități.

Ținând cont de precizările expuse se poate afirma că aplicarea metodei standard-cost nu necesită condiții speciale care să nu poată fi atinse. Fiecare entitate trebuie să-și însușească tehnicile unui management modern și să-și asigure formarea unui sistem informațional adecvat specificului activității desfășurate. Economia de piață impune acest lucru și transformă informația costurilor de producție în principalul instrument de asigurare a competitivității și a rentabilității entității.

Bibliografie:

1. BRICIU S. *Contabilitate managerială. Aspecte teoretice și practice*. București: Ed. Economică, 2006, 478 p.
2. Indicațiile metodice privind contabilitatea costurilor de producție și calcularea costului produselor și serviciilor. www.mf.gov.md/actnorm/contabil/standartnew
3. RADU M. *Contabilitate de gestiune*. Târgoviște: Ed. Biblioteca, 2010, 343 p.
4. TABĂRĂ N. BRICIU S. *Actualități și perspective în contabilitate și control de gestiune*. Iași: Ed. TipoMoldova, 2012, 626 p.

VALOAREA ȘI PROPRIETĂȚILE INFORMAȚIEI ÎN FUNDAMENTAREA DECIZIILOR

*Lect. sup. dr., Galina BĂDICU,
Conf. univ., dr., Svetlana MIHAILA, ASEM*

To set their objectives and tasks, the users form groups and scan the information and data for anything that might allow a better planning and the promise for a safer future. The optimal capitalization on information is possible only within the information system of the entities whose main function is to handle a reasonable amount of information based on which well-argued decisions should be made at all the organizational levels. The main data source for the information system is the accounting records. The information is meant to allow the users to identify, classify and assess all the operations and activities of an entity.

In light of the above reason, our aim in this article is to approach, from a theoretical viewpoint, the importance and role of the information in the decision-making process, as well as the specifications and requirements for an efficient use and worthiness of the information. The amount and quality of the information used in the decision-making process, the precision in interpreting the information items, the degree of modernization of the calculation methods, approaches and techniques applied in the process of data collection and processing and, particularly, the level of the decision-makers' professional training ensure the high quality of the managerial decisions.

Key words: data, information, decision, decision-making process.

JEL: M41

Introducere. În cadrul diverselor procese și pentru realizarea diferitelor obiective, entitățile acumulează, selectează, prelucrează și utilizează informații necesare luării deciziilor. O parte dintre informații sunt comunicate terților care, la rândul lor, le utilizează în procesele decizionale. Adoptarea deciziilor, pentru manageri, reprezintă principala activitate și responsabilitate. Astfel, un rol deosebit, îl constituie modul în care informațiile oferite se răsfrâng asupra procesului decizional. În esență, orice nereușită sau performanță a entității, depinde de deciziile adoptate. Un volum semnificativ de informații este cerut de conducerea zilnică a activităților entității. De exemplu, sumele datorate și plătite salariaților, reținerile din salariu, ieșirile de stocuri și cantitățile solicitate pentru completarea stocurilor, măsura în care cumpărătorii nu își achită facturile la timp, controlul proceselor de muncă, generarea și modul de alocare a resurselor, soluționarea problemelor apărute accidental în entitate etc.

Valorificarea informației în procesul decizional. În opinia noastră, fundamentarea deciziilor este de neconceput fără aportul esențial al contabilității. În acest context, Cadrul general al IASB precizează că pe baza informațiilor conținute în situațiile financiare, aproape toți utilizatorii situațiilor financiare iau decizii economice, de exemplu, pentru [3]:

- ✓ a hotărî când să cumpere, să păstreze sau să vândă o investiție în capitalurile proprii;
- ✓ a evalua capacitatea de gestionare sau răspunderea conducerii;
- ✓ a evalua capacitatea entității de a-și plăti personalul și de a oferi alte beneficii angajaților săi;
- ✓ a evalua garanția pe care entitatea o poate oferi pentru creditele ce i-au fost acordate;
- ✓ a determina politicile fiscale;
- ✓ a determina profitul și dividendele care pot fi distribuite;
- ✓ a elabora și utiliza date statistice privind venitul național;
- ✓ a reglementa activitățile entităților.

Prin urmare, fiind un aspect esențial pentru manageri, procesul decizional constituie un element fundamental pentru entitate. În funcție de modul în care sunt adoptate deciziile, mai departe, depinde modalitatea de soluționare a problemelor în entitate.

În acest context, informația constituie un instrument de cercetare a proceselor, care au loc în diferite sisteme, reflectând legătura obiectivă cauză-efect. Informația, ceea ce se comunică, reprezintă o componentă de bază a sistemului informațional și unul din elementele-cheie, care condiționează eficiența procesului decizional [10, p. 294].

Punctul de plecare în descrierea semnificației informației trebuie să fie noțiunea de informație. Potrivit Dicționarului explicativ al limbii române, *informația* este o comunicare, un mesaj, care conține elemente noi în raport cu ce cunoștea până atunci utilizatorul ei privind caracterizarea unei anumite situații, fenomen, fapt, proces economic etc., în scopul declanșării acțiunii [6, p. 491].

În prezent, cantitatea de informații utilizată de o entitate este în continuă creștere. Pentru a nu se realiza o supradimensionare a acesteia, informația trebuie să fie sintetică, să se refere la ceea ce este important, fiind recomandabil luarea în considerare a relevanței acesteia.

Așa dar, valoarea informației este dată de utilizarea ei în adoptarea unor decizii ale mai multor grupuri de utilizatori. Unele dintre nevoile informaționale ale acestor utilizatori sunt comune. Cele mai importante pentru manageri sunt: adoptarea deciziilor rapid și corect, dezvoltarea competențelor de management, înțelegerea și utilizarea eficientă a informațiilor în proiectarea și dezvoltarea afacerii. Astfel, indiferent de natura deciziilor, utilizatorii doresc informații, care să le permită evaluarea vulnerabilității entității și capacitatea beneficiară a acesteia. Aceste informații pot ajuta utilizatorii să evalueze lichiditatea și solvabilitatea entității, nevoia sa de finanțare suplimentară și probabilitatea ca entitatea să aibă succes în obținerea finanțării.

Pentru a face o distincție clară între informația valoroasă și cea inutilă, este necesară luarea în considerare a unor trăsături/caracteristici generale.

O informație are sens și valoare, atunci când este de *actualitate*, adică se referă la oferirea informației la momentul potrivit. Imaginați-vă impactul în luarea unei decizii, de exemplu, dacă informația nu este la zi, ci prezintă o stare din trecut.

Informația trebuie să poată fi *accesată* cu ușurință pentru a putea fi folosită la momentul potrivit. Evoluția pe care a avut-o, în ultimul timp, tehnologia informațiilor și în special internetul, înlesnește accesibilitatea informației.

Exactitatea unei informații este direct influențată de procesul de culegere a ei. Dacă acesta prezintă unele carențe, atunci informația finală, este neconvenabilă din punct de vedere al corectitudinii.

Simplitatea se referă, mai mult, la modul de prezentare al informației. Dacă o informație este prezentată într-un mod dezordonat, valoarea informației se pierde, iar mesajul nu este transmis. În acest context, menționăm că prezentarea informației este la fel de importantă ca și conținutul ei.

Completitudinea informației este deosebit de importantă, mai ales în procesul decizional. Lipsa unor informații poate conduce la luarea unor decizii greșite.

Uneori, pentru a colecta o informație este nevoie de investirea unui efort important. În acest context, este necesară aprecierea importanței informației și costurile asociate producerii ei. Prin urmare, informația trebuie să aibă *sens* și din punct de vedere *economic*.

Informația presupune diverse nivele de autorizare din punct de vedere al accesului la ea. O informație ajunsă la îndemâna unor persoane neautorizate poate avea efecte negative. De exemplu, entitățile care stochează informații confidențiale despre clienții lor au obligativitatea asigurării securității acestora, cu alte cuvinte *siguranța* informației.

În procesul decizional, *relevanța* informației este foarte importantă, deoarece ea trebuie să se refere la un anumit subiect. De multe ori, găsim informații confuze, care trec de la un subiect la altul, făcând mesajul greu de asimilat sau înțeles. *De exemplu, înlocuirii utilajelor vechi cu o nouă linie tehnologică computerizată.* Scopul înlocuirii utilajelor constă în sporirea volumului producției și, respectiv, a volumului vânzărilor, reducerea costurilor materiale și a costurilor cu salariul, precum și îmbunătățirea condițiilor de muncă. În acest context, informația relevantă, se va caracteriza prin indicatorii, valoarea cărora se modifică în urma adoptării deciziilor privind înlocuirea utilajelor vechi cu o linie tehnologică nouă. Informația privind cheltuielile perioadei, care nu sunt legate de înlocuirea utilajelor cu o linie nouă tehnologică nu este relevantă, întrucât aceasta nu se modifică în urma deciziilor luate.

În consecință, divizarea (delimitarea) informației în relevantă și nerelevantă permite managerului să-și concentreze atenția, în procesul luării deciziilor, numai asupra informației relevante, care facilitează analiza variantelor existente și accelerează procesul alegerii celei mai optime decizii.

Adoptarea unor decizii corecte, depinde de informațiile *calitative*, furnizate de sistemul informațional economic, care să fie în concordanță cu realitatea și să contribuie la soluționarea problemelor apărute în activitatea entității. În cadrul acestuia, informația contabilă deține rolul esențial, iar în acest sens, pot fi aduse o serie de argumente, figura 1.

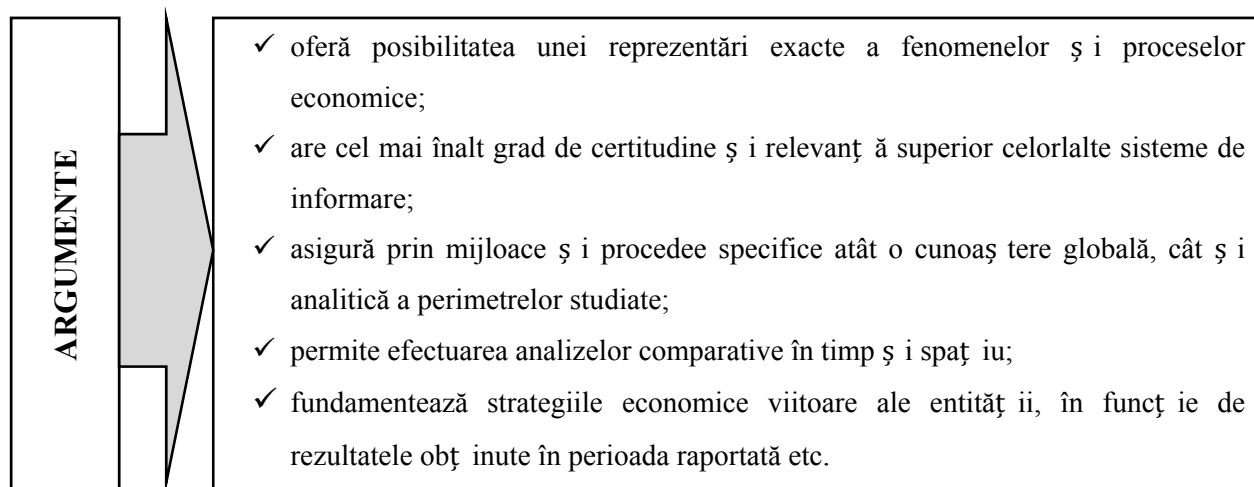

Figura 1. Semnificația informației contabile în sistemul informațional economic

Sursa: prelucrat de autori după Bucșă R. [1, p. 38]

Categoriile de informații contabile. Datorită multitudinii de utilizatori și implicit a nevoii variate de informare, entitatea trebuie să ofere o imagine generală asupra activității și performanței sale, completată de informații suplimentare necesare satisfacerii cererii venite din partea diferiților utilizatori. La nivelul fiecărei entități, informațiile contabile, care se gestionează prin intermediul sistemului informațional se clasifică în două mari categorii: informație contabilă financiară și informație contabilă managerială.

Contabilitatea financiară generează *informații publice*, conținute în situațiile financiare destinate, în principal, utilizatorilor externi, cum sunt acționarii, clienții, furnizorii, potențialii investitori, instituțiile financiare și de credit, organele fiscale etc. Menționăm că, informațiile publice furnizate de contabilitatea financiară sunt pe bază de norme unitare pentru toate entitățile, astfel, într-o mare măsură, situațiile financiare se fundamentează mai degrabă pe estimări, raționamente și modele decât pe reprezentări exacte [3]. Evident, la aceste informații apelează curent și managerii entităților. Amintim că Standardele Naționale de Contabilitate din RM armonizate cu Standardele Internaționale de Contabilitate și Directivele Europene fac referiri speciale la situațiile financiare, care trebuie să conțină [11, pct. 8]:

- 1) bilanțul;
- 2) situația de profit și pierdere;
- 3) situația modificărilor capitalului propriu;
- 4) situația fluxurilor de numerar;
- 5) notele la situațiile financiare.

Contabilitatea managerială produce *informații confidențiale*, cuprinse în rapoarte interne destinate utilizatorilor interni (manageri), folosite pentru conducerea operativă a entității, inclusiv corectarea din mers a eventualelor abateri de la parametrii estimați. Această informație este nestandardizată, adesea nemonetară și cuprinde informații privind costul unitar al produselor, comportamentul costurilor relativ la volumul activității sau profitabilitatea pe produs, elaborarea și controlul îndeplinirii bugetelor, precum și obținerea altor informații necesare procesului decizional. Nevoile informaționale ale managerilor sunt acoperite, în principal, prin rapoarte manageriale, care nu sunt publicate altor categorii de utilizatori. Aceste rapoarte sunt întocmite, de regulă, atât pe baza informațiilor din contabilitatea managerială, cât și pe baza informațiilor din contabilitatea financiară. Natura lor variază de la o entitate la alta, în funcție de tipul activității. De asemenea, forma rapoartelor solicitate depinde de obiectivele urmărite de către manageri în realizarea funcțiilor sale.

Decizia și procesul decizional. Actualmente, în mediul economic, informația reprezintă un avantaj competitiv. Cheia unei dezvoltări durabile constă în accesarea informației și utilizarea acesteia pentru a lua decizii pro active. Cei care câștigă în afaceri sunt aceia care sunt capabili să utilizeze informațiile, pe care ceilalți le ignoră sau nu le pot obține. Aceștia au avantajul informațiilor din activitate și al cunoștințelor dobândite din practica de lucru pentru a lua decizii aspre și a izbui.

Dicționarul Explicativ al Limbii Române definește *decizia* ca, fiind hotărâre luată în urma examinării unei probleme, a unei situații, soluție adoptată din mai multe posibile [6, p. 266].

Deciziile trebuie privite ca mijloace de atingere a unor scopuri sau de realizare a unor obiective, ele fiind rezultatul unui proces de informare, analiză și deliberare, având numele de proces decizional.

Procesul decizional se caracterizează prin evaluarea comparativă a câtorva variante de acțiuni posibile și alegerea aceleia care asigură atingerea scopului propus. El poate fi definit ca un ansamblu de activități pe care le desfășoară un individ/grup, confruntat cu un eveniment ce generează mai multe variante de acțiune, obiectivul fiind alegerea unei variante care corespunde sistemului de valori al individului/grupului.

În opinia renumiților savanți Ch.Horngren, M.Datar și M.Foster, procesul de decizie presupune culegere de informații, luarea în calcul a costurilor și beneficiilor viitoare, alegerea unei alternative, acțiunea în acord cu această alegere și evaluarea rezultatelor [7, p. 410].

Astfel, procesul decizional implică următoarele elemente:

- ✓ *existența unui decident* – persoana (sau persoanele) competentă, care urmează să aleagă varianta optimă din cele posibile. Calitatea deciziei depinde de calitățile, cunoștințele și aptitudinile decidentului;

- ✓ *obiectivul sau obiectivele urmărite*. Decizia se adoptă pentru soluționarea unei probleme decizionale. În absența problemei decizia nu are obiect.

- ✓ *existența unui sistem de informare* necesar pentru analiza informațiilor și datelor cu privire la problema sau necesitatea apărută;

- ✓ *multitudinea alternativelor decizionale* poate fi finită și infinită. Definirea acestei mulțimi necesită informații din interiorul și exteriorul entității, gândire managerială creatoare, consultarea experților, efectuarea de cercetări;

- ✓ *criterii de apreciere a variantelor* include o serie de caracteristici pe baza cărora se evaluează și compară variantele decizionale, în vederea adoptării celei mai raționale decizii: *tehnice* (consumul de stocuri, durata ciclului de producție etc.); *economice* (profitul net, prețul de vânzare, durata de recuperare a investițiilor etc.); *sociale* (forța de muncă, importanța produselor în cadrul pieței etc.);

- ✓ *mulțimea consecințelor* cuprinde ansamblul rezultatelor ce s-ar obține conform fiecărui criteriu decizional și fiecărei stări a condițiilor obiective prin aplicarea variantelor decizionale.

- ✓ *Obiectivele deciziei* sunt nivele propuse de către decident pentru a fi atinse în urma implementării variante decizionale alese [1, p. 17-19].

Procesul luării deciziilor manageriale este o activitate specifică, care necesită de la managerii entităților o pregătire profesională înaltă, o bogată experiență practică, cunoașterea elementelor metodei contabilității manageriale, ce permit prelucrarea și generalizarea informației inițiale. În procesul decizional, deseori, nu pot fi urmăriti pașii concreți de pregătire a acestora. Cu toate acestea, de obicei, se evidențiază cele mai generale faze și etape în luarea deciziilor manageriale. Majoritatea specialiștilor din domeniu consideră că indiferent de tipul de decizie adoptat, de preferințele managerului pentru un model de luare a deciziei, de nivelul condițiilor de certitudine/incertitudine, procesul de luare a deciziei trebuie să parcurgă anumite etape.

Procesul de pregătire și luare a deciziilor *începe* cu determinarea scopurilor și sarcinilor ce stau în fața entității. Pentru unele entități, asemenea scop, poate fi maximizarea profitului, viitoarelor fluxuri nete ale încasărilor de numerar, lărgirea pieței de desfacere etc.[8, 93]. Pentru atingerea scopurilor propuse este necesar *de studiat* toate *variantele alternative* de acțiuni posibile.

Pentru fiecare variantă este necesară *colectarea datelor/informațiile corespunzătoare*, calcularea sumei totale a costurilor, cheltuielilor și veniturilor, economiile posibile de resurse și rezultatului financiar. După ce informația necesară a fost culeasă și prelucrată, managerul decide prin alegerea variantei concrete. De obicei, se alege varianta, ce asigură în cea mai mare măsură atingerea scopului propus.

Varianta aleasă servește în continuare drept bază pentru întocmirea bugetului, adică a planului de realizare a diverselor decizii luate de manager. De regulă, procesul de întocmire a bugetului este orientat spre determinarea acțiunilor și rolului lucrătorilor entității în realizarea deciziilor luate.

Studiul surselor bibliografice, a permis identificarea mai multor abordări cu referire la desfășurarea procesului decizional. Unii autori, tratează procesul în cinci etape [9], [7], [5, p. 203-207] în șase etape [4], [10, p. 212-218 I], iar alții – în șapte [12], [2, p. 232 – 236].

Primele cinci etape (*definirea obiectivelor, identificarea alternativelor, culegerea și analiza datelor, evaluarea alternativelor, selectarea celei mai bune*) reprezintă, însuși, procesul luării deciziilor manageriale, sau procesul de planificare. În practică, luarea deciziilor manageriale, include compararea variantelor alternative concurente și alegerea aceleia care cel mai bine răspund necesităților entității. După alegerea variantei alternative, trebuie realizat și îndeplinit planul care este întocmit de către manageri (contabili) pentru luarea deciziilor. Întocmirea planului se face pentru ca fiecare lucrător al entității să-și cunoască obligațiunile în procesul realizării acestui proiect de decizie. Ultimele două etape (*compararea rezultatelor și*

corectarea abaterilor) definesc procesul de control și gestiune, incluzând evaluarea (măsurarea) rezultatelor reale și corectarea lor, ce permite realizarea variantei alese conform planului. Compararea rezultatelor reale cu cele planificate, sunt atribuite procesului de control al entității.

Astfel, dirijarea procesului decizional pe etape, necesită utilizarea diferitor informații, care sunt controlate de contabilitate și corespund cerințelor calitative, pentru a fi relevante și utile procesului decizional. În acest context, informația, convertită în competențe manageriale *se manifestă ca sursă majoră de autoritate și legitimitate decizională*. În calitatea lor de decidenți, managerii apreciază, tot mai des, informația ca pe o adevărată resursă care poate oferi deținătorului un real avantaj competitiv și nu doar ca pe un element ajutător al adoptării deciziei.

Generalizând cele expuse, se poate concluziona, că adoptarea deciziei reprezintă un proces complex format din mai multe etape:

1. *Perceperea necesității și oportunității luării deciziilor*. Managerii se confruntă cu necesități decizionale sub formă de probleme, când entitatea nu și-a îndeplinit obiectivele propuse sau oportunități, când managerii văd o posibilă îndeplinire a unor obiective peste obiectivele specifice stabilite. *Conștientizarea unor probleme sau oportunități este prima etapă în procesul decizional și solicită o supraveghere permanentă a mediului intern, precum și cel extern*.

2. *Investigarea și diagnosticarea cauzelor*. Această etapă presupune identificarea și analizarea cauzelor, care generează problemele sau oportunitățile. În general, managerii iau decizii neadecvate, frecvent, datorită faptului că nu identifică și analizează serios cauzele. *Practic în această etapă, managerii trebuie să afle cât mai multe despre problemele sau oportunitățile apărute, astfel încât să fie agreabili a genera alternative cât mai potrivite*.

3. *Formularea posibilelor alternative*. După recunoașterea și analizarea problemelor sau oportunităților, următoarea etapă, o constituie generarea de posibile soluții alternative, care să răspundă cerințelor situației. Orice situație decizională poate fi caracterizată în funcție de gradul de incertitudine al consecințelor fiecărei alternative formulate. *Căutarea limitată de alternative constituie principala cauză pentru care multe decizii eșuează*.

4. *Selectarea și evaluarea avantajelor*. Această etapă, evident, presupune alegerea alternativei cele mai optime. Managerii încearcă să selecteze alternativele care au cel mai mic grad de risc și incertitudine. În cazul rezolvării problemelor, soluția alternativă cea mai bună este cea soluție, care rezolvă cel mai bine problema cu un minim de resurse. În cazul oportunităților, soluția alternativă cea mai bună este soluția, care maximizează profitul cu un minim de resurse. *Informațiile decizionale, care sunt identice pentru toate alternativele, nu sunt relevante*.

5. *Implementarea și urmărirea rezultatelor*. Această etapă continuă firul logic de acțiune și generarea rezultatelor. Managerul trebuie să se implice de prerogativele și abilitățile lui manageriale, pentru a se asigura, că soluția alternativă aleasă se transpune în practică. Câte o dată, deși soluția alternativă aleasă este extrem de bună, managerii nu ajung să o implementeze din diferite motive. În funcție de rezultatul deciziei implementate se poate reveni la o alta etapă. *Întotdeauna trebuie să facem distincție între o decizie bună și un rezultat bun, deoarece una poate exista fără cealaltă și viceversa. Raționamentul în condiții de incertitudine nu garantează că întotdeauna vom obține cel mai bun rezultat. Este posibil ca ghinionul să producă rezultate neprevăzute, chiar dacă s-au luat decizii bune*.

6. *Evaluarea procesului decizional*. În etapa de evaluare, managerul adună informații cu privire la cât de bine a fost implementată decizia, respectiv dacă decizia a generat rezultatele scontate.

După adoptarea deciziei, urmează obligatoriu *etapa de control a tuturor elementelor ce au stat la fundamentarea deciziei*. Aceasta constă în analiza de ansamblu a factorilor, împrejurărilor și rațiunilor care au condus la decizia luată. Analiza se încheie cu stabilirea detaliată a planului de aplicare, identificarea dificultăților posibile precum și a căilor de rezolvare. Aceasta analiză finală este deosebit de importantă, iar în cazul când consecințele deciziei nu sunt în concordanță cu cele așteptate sau dacă dificultățile de aplicare sunt importante, se impune o revedere totală, sau chiar reluarea procesului decizional.

Amintim că nu toți managerii iau decizii la fel, cu toate că, toți, respectă același modele de decizii și aceleași etape. Deosebirea se explică prin faptul, că fiecare manager are un stil propriu de a lua decizii. Stilul personal de luare a deciziei se referă la subtilitățile, care apar în rândul decidenților, privitor la cum percep ei problemele și cum iau decizii.

În acest context, este important de menționat faptul că problemele de decizie nu sunt pur teoretice și ele pot fi regăsite în orice domeniu de activitate. Acest aspect este real, deoarece decidentul utilizează aceleași resorturi cognitive în identificarea problemelor care impun rezolvări și urmează aceleași etape în luarea deciziei, indiferent de domeniul de activitate al acestuia. Prin urmare, procesul decizional are o componentă logică inevitabilă, dar nu se reduce la ea.

Concluzii. Elaborarea unor decizii corecte, care să fie în concordanță cu realitatea și să contribuie la soluționarea problemelor apărute în activitatea entității, este dependentă de calitatea și cantitatea informațiilor furnizate de sistemul informațional economic. În cadrul acestuia, informația contabilă deține rolul esențial. Cunoașterea și utilizarea informațiilor contabile relevante pentru entitate constituie elementul fundamental în adoptarea tuturor deciziilor. Utilizatorii informației acționează, operează și iau decizii în mod constant, utilizând și asimilând informațiile contabile furnizate de situațiile financiare.

Bibliografie:

1. BUCȘĂ R. *Dimensiunea strategică a informației costurilor în contabilitatea managerială*. Iași: Editura Tehnopress, 2009. 246 p.
2. BURDUȘ E., CĂPRĂRESCU GH. *Fundamentele managementului organizației*. București: Editura Economică, 1999, 512 p.
3. *Cadrul general conceptual pentru raportarea financiară*. Emis de IASB în septembrie 2012. Disponibil pe <http://mf.gov.md/actnorm/contabil/standartreport>
4. CARAMAN S., CUȘMĂUNSA R., *Contabilitatea managerială*. Note de curs. Chișinău: Editura Tipografia Centrală, 2015. 188p.
5. CERTO S. *Managementul modern*. București: Editura Teora, 2002, 396 p.
6. *Dicționarul Explicativ al limbii române*. București: Editura Univers enciclopedic, 1998, 1172 p.
7. HORNGREN T.CH., DATAR M.S., FOSTER G. *Contabilitatea costurilor, o abordare managerială*. Chișinău: ARC, 2006. Ediția a XI-a / Traducere din limba engleză. 939 p.
8. NEDERIȚĂ A., coordonator. *Contabilitatea managerială: ghid practico-didactic*. Colectiv de autori. Chișinău: ACAP, 2000. 264 p.
9. NEDLEES B., ANDERSON H., CALDWELL J. *Principiile de bază ale contabilității*. Chișinău: Editura Arc, 2000. 1240 p.
10. NICOLESCU OV., VERBONCU I. *Management*. București: Editura Economica. Ediția a III-a revizuită, 2000. 596 p.
11. *SNC Prezentarea situațiilor financiare*. În: Monitorul Oficial al RM. 2013. nr. 233-237 (4551-4555) din 22.10.2013
12. ДРУРИ К. *Управленческий и производственный учет*: Учебник. Пер. с англ. Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. 560 p.

БУХГАЛТЕРСКИЙ УЧЕТ ПРОДАЖИ АВИАБИЛЕТОВ ТУРИСТИЧЕСКИМИ АГЕНТСТВАМИ

Ст. препода. Людмила ЦУРКАН, МЭА,
milavip@inbox.ru

This is an outline of generic passenger revenue accounting processes as used by many travel agency revenue accounting systems. It is intended only as a guideline to the principal processes, and does not represent any particular system; however it may be useful when considering possible revenue accounting system choices. Equally, out-sourced revenue accounting service providers are likely to have or need a similar system as the basis of their services. The modular structure of individual revenue accounting systems will vary, as will their coverage of the various processes within them. The basic purpose of an airline revenue accounting system is to manage the control, reporting, use and accounting of tickets and other 'accountable' documents. In doing so, it should be accurate and flexible, and provide maximum efficiency in processing ticket data, and posting and billing accurate values. It must deliver fast, accurate passenger revenue and segment data to management and management information systems.

Ключевые слова: туристическое агентство, агентская деятельность, коммерческий агент, агентский договор, доход, коммиссион.

JEL: M41, L83

Авиабилет является договором перевозки между авиакомпанией и пассажиром, предоставляющим право на услуги авиационной пассажирской перевозки, в виде именного документа. Билет является средством контроля и подлежит обязательной регистрации перед вылетом, после регистрации пассажир получает посадочный талон. Приобрести авиабилеты покупатель может в туристском агентстве или напрямую в авиакомпании. Необходимо отметить, что в дальнейшем от

этого будет зависеть перспектива возмещения денежных средств за отказ от уже приобретенного авиабилета.

Практика свидетельствует, что наиболее распространена покупка авиабилетов через туристские фирмы, которые по действующему законодательству имеют заключенные с авиакомпаниями агентские договора на реализацию данных билетов. По агентским договорам турфирмы обязуются оформить и продать билеты по требованиям и правилам, которые устанавливает авиакомпания. В результате у них возникают вопросы о том, как правильно вести бухгалтерский учет этих операций и что следует отражать в «Отчете о Прибылях и убытках»: всю сумму полученных средств от продажи билетов или только сумму вознаграждения по агентскому договору?

В Молдове практика работы туристических фирм на основании агентских договоров достаточно распространена. А это значит, что актуальность вопроса высокая, ведь схема такого сотрудничества может быть использована не только при продаже авиабилетов.

Прежде всего, необходимо раскрыть юридические аспекты данных операций. Ведь именно в них основа основ: характер осуществляемых операций, взаимоотношения партнеров, т.е. как раз то, что позволит плавно и логично перейти к анализу того, чем же, собственно, следует руководствоваться при отражении данных операций в бухгалтерском учете туристических фирм, осуществляющие свою деятельность посредством агентских договоров.

Порядок осуществления деятельности коммерческих агентов регулируется ст.ст. 1199-1209 Гражданского Кодекса РМ.

Коммерческим агентом признается занимающееся самостоятельной предпринимательской деятельностью физическое лицо, которому поручается на постоянной основе осуществлять посредничество или заключать коммерческие договоры в отношении вещей и услуг от имени и за счет другого предприятия (принципала) [1].

По-нашему мнению, в самом определении торгового посредничества заложены основные формулы взаимоотношений партнеров в рамках агентского договора, которые могут быть взаимовыгодны сторонам. Для построения партнерских отношений на основе торгового посредничества, рекомендуем туристическим агентствам не забывать о том, что законом могут быть установлены ограничения или запрет осуществления торгового посредничества в отдельных отраслях экономики. *Ограничений по применению торгового посредничества при продаже авиабилетов нет.*

В соответствии со статьей 1179 по договору посредничества (агентский договор) одна сторона (агент) обязуется перед другой стороной (клиентом) действовать в качестве посредника (агента) при заключении одного или нескольких договоров между клиентом и третьими лицами [1].

Порядок взаимоотношений в агентских отношениях урегулирован на законодательном уровне. В соответствии с п.1 ст. 1202 вознаграждение коммерческому агенту коммерческий агент имеет право на вознаграждение за оказанные принципалу услуги в соответствии с агентским договором [1]. Если сумма вознаграждения не установлена, считается, что достигнуто согласие относительно обычного в этой сфере деятельности вознаграждения. При невозможности установления обычного вознаграждения коммерческий агент имеет право на разумное вознаграждение за оказанные принципалу услуги с учетом всех обстоятельств дела и принципа справедливости.

Фактически при продаже авиабилетов юридическим и физическим лицам по агентскому договору схематически движение денежных средств по осуществленным операциям можно представить следующим образом (рис. 1):

Рисунок 1. Схема движения денежных средств от продажи авиабилетов при осуществлении операций согласно агентскому договору

На практике часто используется вариант, при котором туристическое агентство -коммерческий агент перечисляет своему партнеру не всю сумму, полученную от реализации билетов, а уже уменьшенную на сумму своего вознаграждения, размер которого определен в агентском договоре.

Относительно всей суммы, полученной агентом от реализации авиабилетов, можно высказать предположение о возможности признания ее доходом данного агента.

В соответствии с п.5 НСБУ «Доходы», в бухгалтерском учете предприятия доход признается как увеличение экономической выгоды, отраженной в течении отчетного периода в виде поступлений активов или увеличения их стоимости, или уменьшения обязательств, приводящих к увеличению собственного капитала, за исключением увеличений капитала, связанных со взносами собственников [4].

При поступлении денежных средств от продажи авиабилетов активы предприятия - коммерческого агента увеличиваются, и сумма эта достоверно определена.

В тоже время необходимо отметить, что в соответствии с п. 6.2 НСБУ «Доходы», суммы, полученные от имени третьих лиц, в том числе в случае договоров посредничества, заключенных согласно действующему законодательству [4]. Эти суммы не могут быть включены в состав доходов, так как они не являются экономическими выгодами для субъекта и не приводят к увеличению собственного капитала. В таких ситуациях доходы субъекта включают только причитающиеся комиссионные. А в соответствии с п. 15.3 «Расходы», платежи по договорам комиссии, агентским и прочим аналогичным договорам в пользу комитента, принципала и т.д. не признаются расходами [3].

По нашему мнению, чтобы исключить разночтения положений п.5 и п.6.2 НСБУ «Доходы», необходимо данный пункт дополнить термином «чистый доход от реализации продукции (товаров, работ, услуг)». В результате алгоритм определения этого чистого дохода будет иметь вид: *«чистый доход от реализации продукции (товаров, работ, услуг) определяется путем вычитания из дохода от реализации продукции, товаров, работ, услуг предоставленных скидок, стоимости возвращенных ранее проданных товаров, доходов, которые по договорам принадлежат комитентам (принципалам и т.д.), и налогов и сборов».*

Таким образом, НСБУ «Доходы» даст основания сделать вывод, что вся сумма, полученная от реализации авиабилетов, – это доходы предприятия – коммерческого агента, а вот его чистый доход - это только сумма полученного вознаграждения по агентскому договору [4].

Теперь, когда мы определились с нужной терминологией и правилами отражения доходов коммерческих агентов в соответствии с НСБУ «Доходы», необходимо обратиться к нормам НСБУ «Представление финансовой отчетности».

В соответствии с п. 81 НСБУ «Представление финансовой отчетности» - *Отчет о прибыли и убытках* характеризует финансовые результаты субъекта за отчетный период и содержит информацию относительно доходов, расходов, финансовых результатах [2].

Форма данного отчета представлена в приложении 2 к НСБУ «Представление финансовой отчетности». Туристические агентства будут представлять отчет по новой форме за отчетный 2015 год.

Сравнительный анализ нового отчета с Отчетом о финансовых результатах (формой № 2), который туристические агентства составляли в соответствии с НСБУ 5 «Представление финансовых отчетов» (*далее – Отчет о финансовых результатах*), в настоящее время утратившим силу, мы можем отметить, что внешне существенных отличий нет. Видимым отличием является сокращение количества статей, представленных в новом Отчете о прибыли и убытках в соответствии с НСБУ «Представление финансовых отчетов». Еще одним отличием мы можем отметить то, что в соответствии с НСБУ 5 предприятия, работавшие по агентским и аналогичным договорам, в старом Отчете о финансовых результатах в стр. 010 отражали всю сумму полученного дохода (выручки) от реализации продукции (товаров, работ, услуг). В стр. 020 старого Отчета о финансовых результатах в соответствии с требованиями НСБУ 5, эти предприятия отражали себестоимость продаж скорректированная на суммы предоставленных скидок, стоимость возвращенных ранее проданных товаров, доходов, которые по договорам принадлежат комитентам (принципалам и т.д.). В результате в строке 030 старого Отчета о финансовых результатах отражалась сумма валового дохода.

По нашему мнению, необходимо дополнить новый Отчет о прибыли и убытках статьей «Чистый доход от продаж», в которой следует отражать доход (выручку) от продаж (в т.ч. платежи от аренды объектов инвестиционной недвижимости) за вычетом предоставленных скидок, стоимости возвращенных ранее проданных товаров, доходов, которые по договорам принадлежат комитентам (принципалам и т.д.), и налогов и сборов.

Порядок отражения в учетных регистрах туристических агентств бухгалтерских записей по операциям, связанным с реализацией авиабилетов по агентским договорам представим в следующем примере.

Пример:

Туристическое агентство «Vintage Travel» О.О.О. - коммерческий агент (плательщик НДС) продало по агентскому договору авиабилетов на сумму 333 947 лей, из которых 190 884 было уплачено в кассу агентства физическими лицами, 127 256 лей – на текущий счет юридическими лицами. Стоимость приобретенных билетов от «Sky Travel» О.О.О. составила 318 141 лей, вознаграждение коммерческого агента, в соответствии с условиями агентского договора, составляет 1 997 леев от стоимости всех реализованных авиабилетов и остается в распоряжении коммерческого агента как часть суммы, полученной от реализации авиабилетов конечным потребителям. По условиям агентского договора «Vintage Travel» О.О.О. – коммерческий агент перечисляет «Sky Travel» О.О.О., чьим агентом оно является, суммы денежных средств за вычетом своего вознаграждения.

Предоставленные посреднические услуги документально оформляются Отчетом по продажам авиабилетов по покупателю: «Vintage Travel» О.О.О. за соответствующий отчетный период.

Отражение данной операции с помощью бухгалтерских записей, приведем в таблице 1.

Таблица 1**Бухгалтерский учет продажи авиабилетов по агентскому договору**

Содержание операции	Бухгалтерский учет		
	Дебет	Кредит	Сумма, лей
Получены наличные в кассу за авиабилеты от клиентов – физических лиц	241	234	200 884
Получены денежные средства на текущий счет за авиабилеты от клиентов - юридических лиц	242	234	133 063
Отражение продажи авиабилетов клиентам физическим и юридическим лицам	234	521	318 141
Отражен доход от реализации авиабилетов клиентам	234	611	15 807
Зачислены наличные, полученные в кассу «Vintage Travel» О.О.О. – коммерческого агента, на его текущий счет	242	241	200 884
Перечислены денежные средства «Sky Travel» О.О.О., от чьего имени предоставляются услуги конечным потребителям	521	242	316 144
Подписан Отчет по продажам авиабилетов предоставленного «Sky Travel» О.О.О., от чьего имени предоставляются услуги	234	611	1 997
Отражен зачет задолженности «Vintage Travel» О.О.О. в счет погашения обязательств перед «Sky Travel» О.О.О.	521	234	1 997

Обобщая, по агентскому договору вся сумма, полученная туристическим агентством «Vintage Travel» О.О.О. – коммерческим агентом от покупателей, принадлежит «Sky Travel» О.О.О., от чьего имени оно предоставляет услуги. В результате обязательства перед таким предприятием нужно показать в полной сумме.

Таким образом, в соответствии с нормами действующего законодательства Республики Молдова туристическими агентствами – коммерческими агентами в Отчете о прибыли и убытках следует отражать не всю сумму полученных средств от продажи авиабилетов, а только сумму вознаграждения по агентскому договору.

Литература:

1. Гражданский Кодекс Республики Молдова № 1107 от 06.06.2002. В: *Официальный Монитор Республики Молдова*. 2002, № 82-86.
2. Национальный Стандарт Бухгалтерского Учета «Представление финансовой отчетности». В: *Официальный Монитор Республики Молдова*. 2013, nr. 233-237.
3. Национальный Стандарт Бухгалтерского Учета «Расходы». В: *Официальный Монитор Республики Молдова*. 2013, nr. 233-237.
4. Национальный Стандарт Бухгалтерского Учета «Доходы». aprobat prin Ordinul Ministerului Finanțelor nr.118 din 06.08.2013. В: *Официальный Монитор Республики Молдова*. 2013, nr. 233-237.
5. КОЗЫРЕВА Татьяна. *Бухгалтерский учет в туризме*. Москва: Финансы и статистика. 2008. ISBN 978-5-279-03136-8

APRECIEREA ȘI DIAGNOSTICUL RAȚIONALITĂȚII ATRAGERII SURSELOR ÎMPRUMUTATE ÎN UNITĂȚILE COMERCIALE

Lect. sup. univ., Ala COJOCARI, ASEM,
cojocari_alla@mail.ru

The appreciation of the rationality of attraction of borrowed sources is considered justified; only if the rate of advantageousness of actives is bigger than the interest rate, then it will contribute to increase the rate of advantageousness of personal capital.

And the opposite, if the rate of advantageousness of actives is lower than the interest rate, then the attraction of borrowed sources is disadvantageous and then will contribute to reduction of the rate of advantageousness of personal capital.

Cuvinte-cheie: profit net; capital propriu; surse atrase pe termen lung și scurt; dobânda spre plată; datorii purtătoare de dobânzi; rentabilitatea activelor și capitalului propriu, coeficientul de îndatorare.

JEL: M 49

Analiza și aprecierea poziției financiare a unei entități economice, indiferent de forma organizatorico-juridică, presupune examinarea activelor – bunurilor de care poate dispune, precum și sursele de formare ale acestora, proprii sau atrase. Necesitatea analizei situației patrimoniale, conform Standardului Național de Contabilitate "Prezentarea situațiilor financiare" [3], rezultă din importanța informației obținute în urma analizei privind elaborarea deciziilor de diferit gen. În vederea aprecierii situației patrimoniale se studiază mărimea și evoluția resurselor economice, reflectate în activul bilanțului.

Formarea patrimoniului necesar pentru desfășurarea activității economico-financiare a unei entități economice se efectuează pe seama diferitor surse de finanțare. Analiza surselor de finanțare ale entității pornește de la aprecierea generală a structurii și evoluția în dinamică atât în mărime absolută, cât și relativă.

Aprecierea raționalității privind atragerea surselor împrumutate, în rezultatul achiziției de bunuri în leasing; atragerea de credite bancare și/sau împrumuturi persoană fizică, se consideră justificată, în condițiile dacă rentabilitatea activelor depășește rata dobânzii, ceea ce ulterior va contribui la creșterea rentabilității capitalului propriu. Și invers, dacă rata activelor este mai mică decât rata dobânzii, atunci atragerea surselor împrumutate nu este avantajoasă și ulterior va contribui la micșorarea rentabilității capitalului propriu. Esența acestor considerente se justifică printr-un calcul concret, efectuat în baza datelor entității de comerț SRL. "BETA". Pentru aceasta se recurge la următorul tabel analitic.

Tabelul 1

Evoluția în dinamică a rentabilității activelor și ratei medii a dobânzilor calculate la entitatea „BETA” SRL

Indicatori	Anul precedent (2013)	Anul curent (2014)	Ritmul creșterii, %
A	1	2	3
1. Profit (pierdere) până la impozitare, lei	2 099 927	1 374 784	65,47
2. Suma dobânzii calculate spre plată, lei	289 534	259 165	89,51
3. Profit până la impozitare și plata dobânzii, lei	2 389 461	1 633 949	68,38
4. Valoarea medie a activelor, lei	10 796 644	12 704 987	117,68
5. Valoarea medie a datoriilor purtătoare de dobânzi, lei	3 834 679	4 328 108	112,87
6. Rentabilitatea activelor, % (3/4)x100	19,45	10,82	x
7. Rata medie a dobânzii calculate, % (2/5)x100	7,55	5,99	x

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor din Bilanțul, anexa 1; Situația de profit și pierdere, anexa 2; Situația fluxurilor de numerar, anexa 4 a Situației financiare.

Din calculele efectuate rezultă, că la entitatea "BETA" SRL, rentabilitatea activelor scade în dinamică de la 19,45 până la 10,82%, în primul rând, datorită micșorării profitului până la impozitare de la 2 099 927 la 1 374 74 lei sau cu 34,57 puncte procentuale (65,47 - 100). Influență negativă le revine și valorii medii a activelor, care în anul curent (2014) comparativ cu anul precedent (2013) crește cu 17,68 p.p. – factor cu acțiune indirectă.

Analizând evoluția ratei medii a dobânzii calculate, se observă o diminuare a acesteia în dinamică de la 7,55 la 5,99%. Această situație pozitivă se datorează, nemijlocit, tendinței de micșorare a sumei dobânzii calculate spre plată de la 289 534 la 259 165 lei sau cu 10,49 p.p. (89,51 – 100), necâtând la o majorare absolută și relativă a valorii medii a datoriilor purtătoare de dobânzi.

În concluzie se poate menționa, că la entitatea "BETA" SRL se respectă corelația dintre rentabilitatea activelor și rata medie a dobânzii calculate, ce rezultă din următoarea relație:

$$R_a = \frac{PPd}{A} \times 100 > R_d = \frac{Db}{D_{PD}} \times 100 \quad (1)$$

unde: R_a reprezintă rentabilitatea activelor;
 PPd – profit până la impozitare și plata dobânzii;
 A – valoarea medie a activelor;
 R_d – rata medie a dobânzii calculate;
 DB – dobânda calculată spre plată;
 D_{PD} – valoarea medie a datoriilor purtătoare de dobânzi.

Deoarece, după conținutul economic, și SNC Capital propriu și datorii [4], nu toate datoriile sunt purtătoare de dobânzi, apare necesitatea unui studiu mai aprofundat al acestora, pentru a stabili care este nivelul de îndatorare al entității, și capacitatea acesteia de a adera la atragerea ulterioară a surselor împrumutate.

După opinia creditorului, un rol important privind aprecierea credibilității clientului, constă în capacitatea entității de ași achita datoria sa, în formă de credit, inclusiv și dobânda calculată la creditul acordat, conform graficului stabilit în contractul de credit [5]. Ca rezultat apare necesitatea calculului unui indicator relativ, numit capacitatea de acoperire a dobânzii cu profitul.

$$R_{DP} = \frac{PPd}{Db} \times 100 \quad (2)$$

unde: R_{DP} reprezintă rata de acoperire a dobânzii cu profitul;
 PPd – profit până la impozitare și plata dobânzii;
 Db – dobânda calculată spre plată

După conținutul economic, acest indicator reflectă capacitatea entității de ași achita dobânda calculată spre plată din contul profitului până la impozitare. Tendința de creștere a acestui indicator se apreciază pozitiv, în special pe seama ritmului de creștere mai mare a profitului până la impozitare. În condițiile, dacă entitatea obține o mărime subunitară a acestui indicator, atunci este dificilă contractarea unui nou credit și, concomitent, imposibilitatea achitării dobânzii aferente.

Calculul și aprecierea acestor indicatori și posibilitatea atragerii ulterioare a surselor împrumutate se efectuează prin intermediul următorului tabel analitic.

Tabelul 2

Aprecierea raționalității atragerii surselor împrumutate la entitatea BETA SRL

Indicatori	Anul precedent (2013)	Anul curent (2014)	Ritmul creșterii, %
A	1	2	3
1. Profit (pierdere) până la impozitare	2 099 927	1 374 784	65,47
2. Cheltuieli privind impozitul pe venit	258 151	167 667	64,95
3. Profit net (pierdere netă)	1 841 776	1 207 117	65,54
4. Suma dobânzii calculate spre plată	289 534	259 165	89,51
5. Profit până la impozitare și plata dobânzii	2 389 461	1 633 949	68,38
6. Valoarea medie a capitalului propriu	6 023 649	7 569 306	125,66
7. Valoarea medie a datoriilor purtătoare de dobânzi	3 834 679	4 328 108	112,87
8. Valoarea medie a capitalului propriu și datoriilor purtătoare de dobânzi	9 858 328	11 897 414	120,68
9. Rentabilitatea medie a activelor, % (5/8)x100	24,24	13,73	x
10. Rata medie a dobânzii calculate, % (4/7)x100	7,55	5,99	x
11. Rentabilitatea capitalului propriu, % (3/6)x100	30,58	15,95	x
12. Coeficientul de îndatorare, coef. 7/6	0,637	0,572	x

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor din Bilanțul, anexa 1; Situația de profit și pierdere, anexa 2; Situația fluxurilor de numerar, anexa 4 a Situației financiare.

Situația prezentată în tabelul 2, ceea ce ține de calculul rentabilității capitalului propriu și coeficientului de îndatorare este reflectat în următoarea figură.

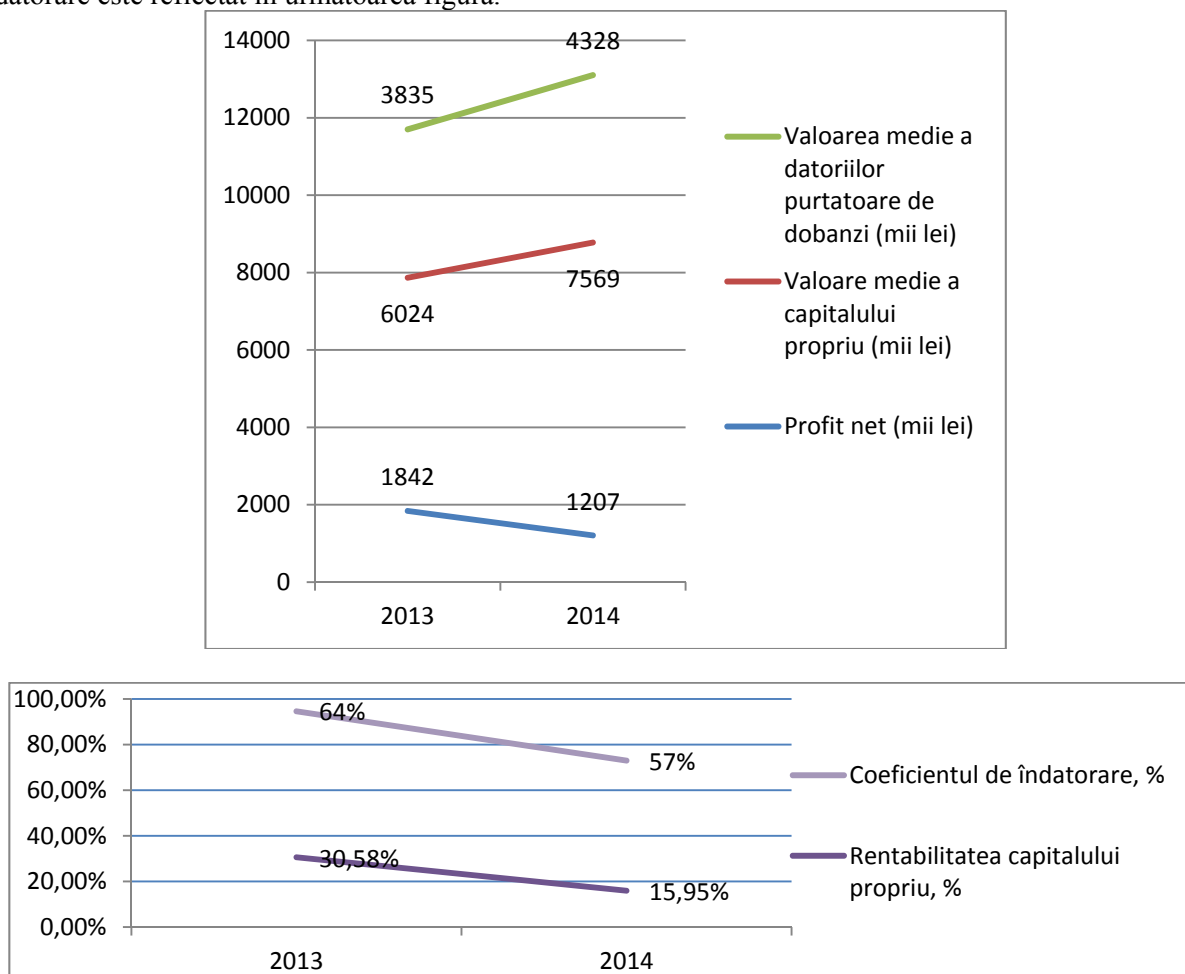

Figura 1. Evoluția rentabilității capitalului propriu și coeficientului de îndatorare

Efectuând un studiu mai aprofundat al istoriei creditare la entitatea comercială "BETA" SRL, având un singur fondator, activitatea principală – comerț, se observă o tendință de creștere a datoriilor purtătoare de dobânzi cu 20,68 puncte procentuale ceea ce influențează negativ asupra micșorării rentabilității medii a activelor de la 24,24 până la 13,73%.

Tendința de diminuare a rentabilității capitalului propriu de la 30,58 la 15,95%, se datorează ritmului de micșorare mai mare a profitului net (65,54%), comparativ cu ritmul de creștere mai lent a valorii medii a capitalului propriu (125,66%). Totuși, coeficientul de îndatorare scade în dinamică de la 0,637 la 0,572 – situație apreciată pozitiv. Acest rezultat se datorează, tendinței de creștere mai lentă a valorii medii a datoriilor purtătoare de dobânzi (120,68%), comparativ cu ritmul de majorare mai mare a valorii medii a capitalului propriu (125,66%).

Prin urmare, entitatea "BETA" SRL, este capabilă să-și ramburseze creditele sale bancare și/sau împrumuturile pe persoană fizică, precum și să achiziționeze un mijloc fix în leasing, fără a întâlni careva dificultăți privind achitarea în termen a datoriilor purtătoare de dobânzi.

Bibliografie:

1. NICULESCU M. *Diagnostic financiar*. Vol. II. București: Editura Economică, 2003. 384 p. ISBN 973-590-720-8;
2. ROBU V., ANGHEL I., ȘERBAN E-C., *Analiza economico-financiară a firmei*, București: Editura Economică, 2014;
3. Standardului Național de Contabilitate „Prezentarea situațiilor financiare” Monitorul Oficial Nr. 233-237 din 22.10.2013 www.mf.gov.md/actnorm/contabil/standartnew;

4. Standardului Național de Contabilitate „Capital propriu și datorii” Monitorul Oficial Nr. 233-237 din 22.10.2013;
5. ȚIRIULNICOVA N. (coordonator); PALADI V.; GAVRILIUC L.; CHIRILOV N.; FURTUNĂ D. *Analiza rapoartelor financiare*. Ediția II-a, revăzută. Chișinău: Asociația Obștească „ACAP RM”, 2011. 400 p. ISBN 978-9975-78-995-0;
6. БЕРДНИКОВА Т.Б. *Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия*: учеб. пособие: Инфра-М, 2009. - 215 с.
7. ТАБУРЧАК П.П., ГУМИН В.М., САПРЫКИН М.С, *Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия: учебное пособие*, Ростов-на-Дону: Феникс, 2009. - 352 с.

NECESITATEA ȘI LIMITELE INDICATORILOR DE MĂSURARE A PERFORMANTELOR BAZAȚI PE INFORMAȚII CONTABILE

Lect. sup., drd. Adriana BRAȘOVEANU, ASEM,
abrashoveanu@yandex.ru

This article describes the necessity and limits of traditional performance measurement indicators of an entity based on accounting information.

Cuvinte-cheie: tehnici de măsurare a performanțelor, indicatori tradiționali, indicatori clasici, profit, valoare.

JEL: G32

Economia mondială se dezvoltă într-un ritm grăbit generând schimbări majore în societatea economică și atribuind conținut nou problemelor vechi. Numeroasele provocări ale mediului de afaceri au un impact major asupra performanțelor entităților. Mecanismele globalizării, concurența acerbă, costurile tot mai mari, reprezintă doar câteva dintre multiplele și costisitoarele impedimente care „îi mătură” din cale pe cei mai slabi. Șansa de a supraviețui în această luptă crește hotărâtor pentru acele entități care își identifică și își reduc vulnerabilitățile pe diverse căi.

Identificarea și implementarea instrumentelor de măsurare și gestiune, care vor facilita depistarea, explicarea și înlăturarea diverselor curențe în managementul performanțelor, constituie o axă de interes prioritară pentru oricare entitate.

Ca și conceptul de performanță, asupra căruia în literatura de specialitate nu există o viziune unitară, noțiunea de măsurare și tehnicile acestuia se confruntă cu aceleași dificultăți. Ultimii ani sunt marcați de apariția numeroaselor concepții ce vizează evidențierea modalităților și instrumentelor de evaluare și amplificarea performanțelor, care se află în strânsă corelație cu zonele de interes ale diversilor utilizatori. Complexitatea fenomenelor și proceselor economice presupune utilizarea unor indicatori capabili să ofere informații relevante pentru adoptarea deciziilor, valorificarea oportunităților mediului ambiant, depășirea „piedicilor”, obținerea avantajului competitiv.

„Interesul general al măsurării performanțelor, indiferent de nivelul la care se operează, rezultă din faptul că acestea:

- permite celor interesați să cunoască stadiul de avansare în desfășurarea acțiunilor;
- permite aprecierea rezultatelor obținute în raport cu eforturile depuse;
- poate servi la justificarea investițiilor unor mijloace suplimentare;
- facilitează determinarea acțiunilor prioritare și elaborarea planurilor de punere în aplicare;
- concretizează angajamentele fiecăruia (persoană, departament etc.) în ameliorarea gestiunii” [3, p.44].

Instrumentele notorii de măsurare a performanțelor – indicatorii, au o mare diversitate. Economici și financiar, naturali și valorici, de volum și de eficiență, unii sânt folosiți din necesitate, alții din constrângere (impuși de reglementări) sau pentru că sânt la modă [3]. Evoluția în timp a principiilor de evaluare a performanțelor, caracterul dinamic al acestora au determinat gruparea indicatorilor după diverse criterii, cea mai largă fiind în *tradiționali* și *moderni*.

Sinteza evoluției în timp a indicatorilor de măsurare a performanțelor, tradiționali și clasici, este reprezentată mai jos.

Indicatori tradiționali

- Perioada anilor 50-80 – este folosită o multitudine de indicatori de apreciere a performanței, dintre care: *productivitatea, flexibilitatea, adaptabilitatea, capacitatea, controlul mediului înconjurător,*

cifra de afaceri, costurile de producție etc.

- Sfârșitul anilor 80 și anii 90 este perioada în care performanța se definea în funcție de nivelul de realizare a obiectivelor, categoriile utilizate fiind: ***profit net, profit pe acțiune, profit până la plata de dobânzi și impozite;***
- Perioada 1995-2000 – performanța este definită în funcție de eficiența și eficacitatea entității, iar noțiunile aplicate în definirea performanței sânt: ***productivitate, economicitate, rate de rentabilitate;***

Indicatori moderni

- Perioada anilor 2000 și până în prezent:
 - ✚ când performanța se definește în funcție de crearea valorii: ***valoarea economică adăugată, valoarea de piață adăugată, diferența dintre rata rentabilității capitalului investit și costul mediu ponderat al capitalului etc.***
 - ✚ și în funcție de indicatorii non-financiar: ***calitatea managementului, politicile sociale și de mediu etc.***

Evoluția tehnicilor de măsurare este un fenomen firesc, deoarece fiecare epocă are criteriile sale preferențiale de estimare a performanțelor, care relevă schimbările în gândirea financiară și managerială. O astfel de structurare a instrumentelor de măsurare a performanțelor nu limitează și aria de utilizare a acestora. În calitate de criterii de evaluare a performanțelor entității în practica economică internațională și autohtonă sânt utilizați în continuare pe scară largă indicatorii clasici, obținuți din situațiile financiare și alte date furnizate de contabilitate. Necesitatea acestor tehnici de măsurare a performanțelor entității nu poate fi contestată de nici un utilizator, intern sau extern, ai informației situațiilor financiare. În baza acestora se analizează volumul de activitate, rezultatele financiare, rentabilitatea și poziția financiară a entității „date cifrice, izvorâte dintr-o activitate sau acțiune, care pot contribui eficace la îmbogățirea deciziilor de progres sau la punerea lor în aplicare” [3, p.47].

Însă, deși au un grad de utilizare superior comparativ cu indicatorii moderni, un șir de avantaje, cum ar fi accesibilitatea surselor informaționale și simplitatea calculelor, indicatorii tradiționali de măsurare a performanțelor au și multiple limite:

- Nu pot fi utilizați în adoptarea unor decizii manageriale strategice, conținutul lor informațional fiind limitat de caracterul retrospectiv;

- La determinarea lor nu se ține cont de eventualele riscuri cu care se poate confrunta entitatea, precum riscurile de piață (rupturi ale ciclului de aprovizionare, reducerea volumului fizic al vânzărilor sau prețurilor de vânzare); riscurile organizaționale (ineficiența structurii organizaționale, managementul deficitar etc.), riscurile financiare (reducerea solvabilității, lichidității, rentabilității etc.).

- Indicatorul „profit net” din prisma intereselor acționarilor poartă un caracter mai mult virtual, decât real, dat fiind faptul, că o entitate poate fi profitabilă conform situației de profit și pierderi și, în același timp, insolubilă.

- La calcularea indicatorilor în baza informațiilor cuprinse în situațiile financiare nu se ține cont de valoarea actualizată a acestora și de nivelul inflației;

- Situațiile financiare ale entității nu reflectă valoarea completă a patrimoniului. În componența patrimoniului, proiectat în bilanț, nu sânt incluse un șir de resurse utilizate de entitate în activitatea sa care pot genera venit, cum ar fi investițiile în instruirea personalului, în cercetare-dezvoltare, în crearea și promovarea mărcii comerciale, în reorganizarea afacerii. Toate aceste resurse fac parte din elemente ale patrimoniului, dar, din punct de vedere contabil, nu sânt constatate ca active. Cu toate acestea din perspectiva unei analize strategice și a unui management strategic, astfel de resurse ar trebui să se regăsească în componența mărimii patrimoniului utilizat;

- Indicatorii „rentabilitatea activelor” și „profit net pe acțiune” nu sunt corelați cu crearea de valoare.

În acest context putem afirma, că indicatorii tradiționali de evaluare a performanțelor, bazați pe utilizarea și interpretarea informațiilor contabile, posedă o utilitate scăzută comparativ cu cei moderni, însă au și numeroase avantaje, care fac necesară utilizarea acestora cu succes pe parcursul multor decenii pentru măsurarea performanțelor.

Cu toate că tehnicile de măsurare și apreciere a performanțelor entității de-a lungul timpului au evoluat semnificativ, fiind influențate de interesele și obiectivele diverșilor utilizatori ai informațiilor financiare, dar și de schimbările în gândirea economică, este absolut cert faptul, că indicatorii moderni de evaluare trebuie utilizați împreună cu cei tradiționali. Identificarea unui limbaj comun, elaborarea unui sistem echilibrat, care să includă atât indicatori tradiționali, cât și moderni vor multiplica avantajele și vor diminua limitele celor două categorii de indicatori, asigurând astfel adoptarea celor mai optimale decizii, când vor fi utilizați ca fundament decizional.

Bibliografie:

1. CIOBANU Anamaria. *Analiza performanței întreprinderii*. București: Editura ASE, 2006. 204 p.
2. HRISTEA Anca Maria. *Analiza economică și financiară a activității întreprinderii*. De la instituție la știință. Volumul I. București: Economica, 2015. 256 p.
3. NICULESCU Maria. *Diagnostic financiar*. Volumul II. București: Economica, 2005. 384 p.

PERFORMANȚELE NON-FINANCIARE ÎN CONTEXTUL CONTROLULUI STRATEGIC

Prof. univ., Neculai TABĂRĂ, UAIC, România

neculaitabara@yahoo.com

Conf. univ., Aliona BÎRCĂ, ASEM

elenbir@yahoo.com

The managerial and strategic performance reflects the long-term success of the economic flows of an entity. The financial results have as a priority the interests of shareholders, and measuring the degree of satisfaction of the needs of stakeholders refers to non-financial performance, through balanced scorecard. Ensuring business success there are several areas that are particularly important and the use of non-financial indicators plays a key role: human resources management, quality of products and services, brand and type of company's activity. Non-financial information has a nonnumeric form of qualitative and subjective nature, which requires detailed analysis based on rationality and combined with financial performance.

JEL: G01, G23, G34, F36

Introducere

Vorbind despre performanțele corporative *ne* focalizăm *atenția* spre realizările deosebite ale unei entități. O bună parte a cercetătorilor consideră performanțele corporative ca elemente ale performanțelor manageriale cu referire la performanțele financiare și non financiare. Performanțele strategice, reprezintă o altă abordare a performanțelor corporative, fiind considerate ca o succesiune de etape cu rolul de a asigura realizarea planurilor strategice, tactice și operaționale în concordanță cu obiectivele de realizat.

Confruntarea performanțelor manageriale cu procesele de control intern precizează punctele de intersecție și de întregire. Controlul strategic ajută entitatea în îndeplinirea obiectivelor sale, iar Standardele de Performanță ale practicii profesionale de audit intern reglementează aceste procese. Controlul reprezintă unul din instrumentele auditului intern în asigurarea îndeplinirii obiectivelor strategice, fiabilității informației financiare și operaționale, protejării activelor și conformității cu legile și regulamentele necesare de respectat și politicile de realizat. În cele din urmă auditul intern trebuie să sprijine persoanele însărcinate cu guvernanta în procesul de executare a strategiilor măsurate prin intermediul performanțelor manageriale și strategice.

Performanțele financiare au ca prioritate interesele acționarilor deoarece sunt proprietarii legali ai unei societăți. Valoarea teoretică a acțiunilor pe termen lung se măsoară prin intermediul valorii actualizate a viitoarelor fluxuri de numerar. Abordarea pe termen scurt a valorii acțiunilor se focusează în jurul profitului. În general acționarii sunt preocupați de următoarele:

- veniturile curente;
- viitoarele venituri;
- politica de dividend;
- riscurile de investiții.

Procesul de evaluare al performanțelor manageriale viitoare se începe cu examinarea obiectivului general, și anume se urmărește dacă activitățile preconizate urmăresc maximizarea averii proprietarilor afacerii. Satisfacerea nevoilor părților interesate (stakeholders) ține de obiectivele secundare ale entității și sunt următoarele: continuitatea activității, garantarea satisfacerii clienților prin asigurarea calității produselor și/sau serviciilor, politica de *mediu, securitate și sănătate* în muncă, recompense managementului și angajaților.

Cea mai tradițională metodă de gestiune a performanțelor non-financiare practică de manageri reprezintă balanced scorecard-ul. Axându-se pe patru perspective diferite (financiară, ale clientului, de afaceri, inovațională), balanced scorecard-ul are drept scop stabilirea obiectivelor pentru fiecare dintre ele, împreună cu măsurile care pot fi implementate în evaluarea gradului de realizare a lor

Balanced Scorecard-ul lui Kaplan

Balanced Scorecard-ul a fost investigat în mod amănunțit de către Kaplan și Norton în 1992 ca un instrument prin intermediul căruia se transmite perspectivele și strategiile entităților în obiective și măsuri.

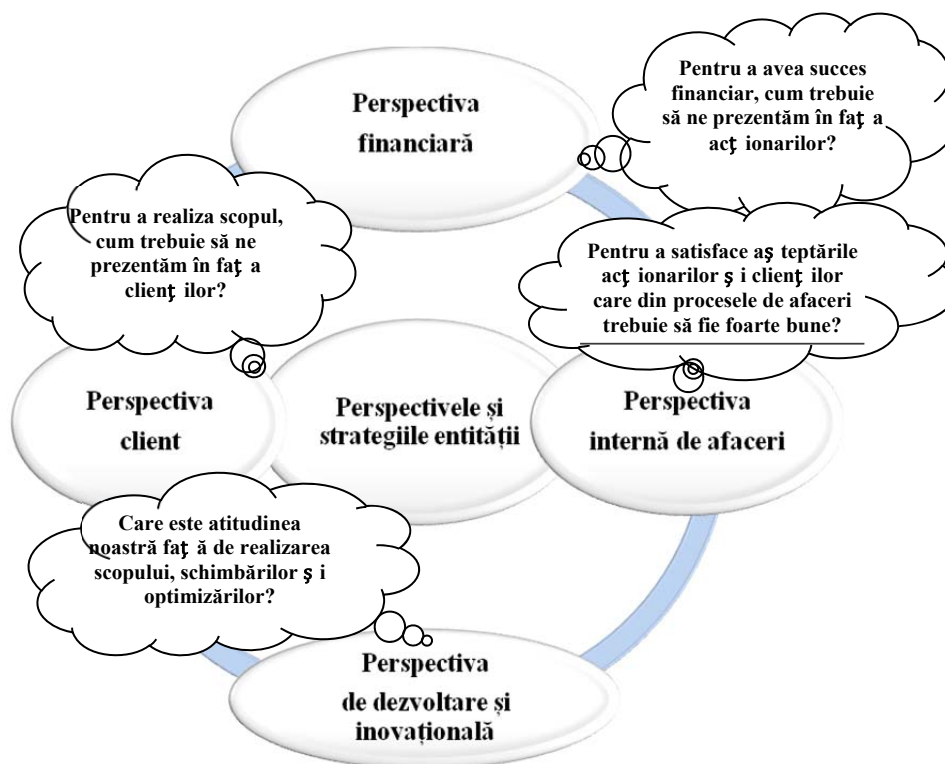

Figura 1. Componentele Balanced Scorecard-ului

Rolul Balanced Scorecard-ului se orientează spre a încuraja activitatea de afaceri în dezvoltarea unui cadru general. Obiectivele strategice ale companiei, prin răspunsul la cele patru întrebări menționate anterior (figura 1) sunt transpuse într-un set coerent de obiective de afaceri, operaționale și individuale și măsuri de performanță.

Elementul critic în implementarea Balanced Scorecard-ului ține de factorii strategici care trebuie identificați în așa fel, ca să asigure supraviețuirea pe termen lung a afacerii și realizarea obiectivelor de afaceri și operaționale.

Măsuri în implementarea Balanced Scorecard-ului:

- ✓ corelarea strategiilor și măsurilor de evaluare a performanțelor prin combinarea indicatorilor de performanță financiară și non-financiară;
- ✓ evaluarea performanțelor prin utilizarea indicatorilor care vizează atât perioadele pe termen scurt cât și pe cele de termen lung;
- ✓ procesul de măsurare al performanțelor trebuie să fie unul rațional și să nu inducă un comportament disfuncțional sau să nu intre în contradicție cu interesele de afaceri ale entității;
- ✓ implementarea cu succes antrenează patru activități esențiale care trebuie să fie efectuate în mod riguros;
 - strategiile elaborate trebuie să fie explicite ca să poată fi o bază pentru balanced scorecard;
 - selecționarea măsurilor și alinierea cu strategiile și relațiile dintre măsuri care trebuie să fie clar de înțeles;
 - măsurile de performanță trebuie puse în aplicare, astfel încât balanced scorecard-ul să devină limba companiei;
 - mai presus de toate, personalul și managementul schimbării trebuie să fie gestionate în mod prioritar;
- ✓ metoda cea mai de succes se consideră atunci când echipa de evaluare a performanțelor este multidisciplinară și necesită dislocarea de abilități diferite la fiecare etapă.

Componentele factorilor critici de succes (Critical success factors CSFs) și ale *indicatorilor de performanță cheie* (Key performance indicators KPI) pentru balanced scorecard sunt dezvoltate în tab. 1.

Aplicațiile teoretice ale factorilor critici de succes

<i>Perspective</i>	<i>Factorii critici de succes (CSFs)</i>	<i>Indicatorii de performanță cheie (KPI)</i>
Financiare	- Reducerea costurilor - Indicatori privind <i>utilizarea activelor</i> - <i>Creștere economică</i> - <i>Managementul riscului</i>	- Rentabilitatea investițiilor (ROI)- ponderea veniturilor provenite de la noii clienți - Registrul vânzărilor
Clienți	- Preț - Calitate - Timp	- Costurile de referință ale clienților - Rata de defect - Livrare, ore de plumb
Interne de afaceri	- Procesul operațional - Procesele după vânzare - Personalul	- Durata ciclului - Timpul de rectificare - Rotatia personalului
Inovare și de dezvoltare	- Instruirea în cadrul entității - Inovație	- Sugestii implimentate (ponderea din veniturile aferente noilor produse)

„Harta strategică” – măsură de eficientizare a Balanced Scorecard-ului

„Harta strategică” (Strategy mapping) – a fost dezvoltată de către Kaplan și Norton cu rolul de a asigura implementarea balanced scorecard-ului cu succes. În repetate rânduri întreprinderilor le este dificil de a preschimba viziunea corporativă în acțiuni și obiceiuri în scopul atingerii obiectivelor cheie. În practică, mulți angajați nu înțeleg cum strategiile organizației sunt legate de performanțele manageriale și bugete. „Harta strategică” este o diagramă care leagă strategiile de obiectivele tactice și operaționale prin intermediul Balanced Scorecard-ului. Succesiunea etapelor implicate în acțiunile de convertire sunt următoarele (figura 2):

Figura 2. Etapele de convertire a strategiilor în obiective, bugete și acțiuni

Evaluarea eficientă a performanțelor se măsoară prin sănătatea pe termen lung a corporației. Sistemul de măsurare a performanțelor trebuie să se concentreze asupra activelor și abilităților care stau la baza strategiilor actuale și viitoare și reflectă factorii critici de succes (CSFs). Este util ca arealul de verificare a performanțelor să fie examinat atât din punct de vedere financiar cât și non-financiar. Performanțele financiare nu sunt suficiente pentru asigurarea necesităților reale ale entității.

Societățile pot avea și obiective nefinanciare, cum ar fi : furnizarea de servicii eficiente, creșterea cotei de piață sau minimizarea impactului asupra mediului. Acest lucru este deosebit de important atunci când se analizează perspectiva clientului. Utilizarea indicatorilor non-financieri se utilizează, mai mult, în analizele comparative externe fapt care impune companiilor să raporteze și indicatori *non-financieri*. O parte a indicatorilor derivă din indicatorii financieri, spre exemplu:

- evidența numărului de facturi se utilizează cu scopul de a estima procentul de facturi anulate;

- evidența numărului de controale a tranzacțiilor poate fi folosit pentru a estima numărul de controale nevalidate;
- informațiile despre personal pot fi utile pentru estimarea experienței profesionale etc.

Există o serie de domenii care sunt deosebit de importante pentru a asigura succesul afacerii și în care utilizarea indicatorilor non-financiari joacă un rol cheie. Acestea includ:

- managementul resurselor umane (MRU) – personalul constituie o parte esențială a oricărei entități;
- calitatea produselor și serviciilor - problemele cu produsele sau serviciile de calitate poate avea un impact pe termen lung asupra afacerii, deoarece acestea pot duce la nemulțumirea clienților și pierderea de vânzări viitoare;
- marca și genul de activitate al companiei - active adesea trecute cu vederea ce reprezintă părerea clienților actuali și potențiali despre existența unui produs sau serviciu. În definitiv, un interes vital pentru vânzările viitoare și performanțele în afaceri.

Concluzii

În special, informațiile non-financiare la nivelurile cele mai ridicate de management, de cele mai multe ori, au un caracter nenumeric de natură calitativă. Informațiile calitative adesea reprezintă opiniile indivizilor și grupurilor de utilizatori. Cu toate acestea, există probleme legate de utilizare și anume:

– Deciziile, de regulă, sunt luate în baza informațiilor cantitative, totuși raționamentele calitative influențează de multe ori alegerea finală;

– Sistemele informaționale sunt elaborate, de obicei, pentru a furniza informații cantitative și deseori transmit unele probleme de natură calitativă. Spre exemplu, scăderea producției nu este transmisă în mod automat de programa automatizată, cu toate acestea, impactul asupra psihicului personalului poate fi ceva critic;

În luarea deciziilor și a controlului, managerii trebuie să fie conștienți de faptul că informațiile numerice de natură cantitativă oferă o imagine limitată în ceea ce se întâmplă de fapt. În timp ce informațiile calitative pot fi incomplete, necesită costuri de colectare și îmbunătățire foarte mari, dificil de măsurat și interpretat, fapt ce împune și mai multe analize în interpretarea datelor bazate pe raționalitate. Informația calitativă este de natură subiectivă și nu are la bază formule obiective vizavi de performanțele financiare.

Cercetările au fost finanțate din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013 prin proiectul [POSDRU/187/1.5/S/155656](#).

Bibliografie:

1. Association of Chartered Certified Accountants and the Chartered Institute of Management Accountants, *Advanced performance management*, Published by: Kaplan Publishing UK Unit 2 The Business Centre Molly Millars Lane Wokingham Berkshire RG41 2QZ, 2008.
2. CHAI, Nan, *Sustainability Performance Evaluation System in Government. A Balanced Scorecard Approach Towards Sustainable Development*, Springer Science, Business Media B.V. 2009, 190 p.
3. LIM, S., *The information content of disaggregated accounting profitability: operating activities versus financing activities*, Review of *Quantitative Finance and Accounting*, Springer Science, Business Media New York 2013, 75–96 p.
4. NOVICK, D., “*The Origin and History of Program Budgeting*.” *California Management Review*, FALL, 1968, 7-12 p.
5. OLADIPUPO, S., SATIRENJIT, K., and MOHD, Y., *Holistic Approach to Corporate Governance: A Conceptual Framework*, Global Business and Management Research: An International Journal Vol. 6, No. 3, 2014, 251–255 p.
6. ROWLINSON, M., TOMS S., and WILSON, J., *Competing Perspectives on the ‘Managerial Revolution’: From ‘Managerialist’ to ‘Anti-Managerialist’*, *Business History*, Vol. 49, No. 4, July 2007, © 2007 Taylor & Francis, 464–482 p.
7. RICHARD J. (1993), *Analyse financière et audit des performances*, 2-ème édition, La Villeguerriin Éditions, Paris.
8. SANTANU, M., BIKKI, J., and MAHMUD, H. *Internal Control Weaknesses and Accounting Conservatism: Evidence From the Post-Sarbanes-Oxley Period*, *Journal of Accounting, Auditing & Finance*, 28(2), 2013, 152–191 p.
9. TABARA N., BRICIU S., *Actualități și perspective în contabilitate și control de gestiune*, Iași: Editura Tipo Moldova, 2012, 626 p.

METODE DE EVALUARE A SITUAȚIEI FINANCIARE A ÎNTREPRINDERII PE BAZĂ DE RATING

Lect. sup., Diana CĂLUGĂREANU, ASEM,
diana_furtuna@mail.ru

The comparison of the operating results of various economic entities is an issue often faced in the field of the analysis of the company's economic and financial operations. Solving such issue involves the application of various types of ranking. Whatever the analyst's aim in his research in terms of company's economic activity, it is the financial statements that are the most important of all the information sources on the company's economic operations that are necessary for solving the comparison issue. There is a number of ways for determining such rankings. The most frequent ones rank the companies based on the economic and financial indicators calculated using the information disclosed in the financial statements.

Cuvinte-cheie: *evaluare, metoda comparației, rating, indicatori economico-financiari, situații financiare.*

JEL: 40

Introducere

În analiza activității economico-financiare a întreprinderii deseori se pune problema comparativității rezultatelor activității diferitor entități economice. Această chestiune se poate prezenta sub două aspecte. Primul aspect este legat de compararea a câteva întreprinderi sau a diferitor subdiviziuni din cadrul unei întreprinderi în baza anumitor indicatori obiectivi selectați de analist în funcție de importanța datelor respective pentru evaluarea complexă a activității agenților economici. O astfel de comparare poate fi numită externă.

Cel de-al doilea aspect se referă la problema corespunderii rezultatelor obținute de întreprindere cu un anumit model cu care sunt comparate rezultatele. În calitate de model pot fi luate, spre exemplu, mărimea programată pe care întreprinderea trebuie să o realizeze în decursul perioade de timp analizate, rezultatele perioadei de bază, sau pur și simplu imaginea concepută a unei întreprinderi „ideale”.

Pentru soluționarea primei probleme (compararea externă) sunt implicate diverse tipuri de ratinguri, în timp ce soluționarea celei de-a doua probleme este legată de elaborarea indicatorilor pentru analiza economică a agentului economic și, respectiv, această problemă poate fi denumită evaluare internă pe bază de rating.

Indiferent de scopul urmărit de analist în cercetarea sa privind situația comparativă a întreprinderii, dintre toate sursele de informație despre activitatea economică a întreprinderii necesare pentru soluționarea problemei comparației, cele mai importante sunt situațiile financiare. Utilizarea datelor din aceste documente nu prezintă dificultăți deoarece ele sunt disponibile, se caracterizează printr-un nivel relativ înalt de uniformitate a metodelor de calcul, și sunt răspândite ca izvor de informații deoarece situațiile financiare sunt întocmite de toți agenții economici din țară fără excepții. În esență, la efectuarea analizei externe, când analistul nu are acces la datele contabilității manageriale, doar datele din situațiile financiare pot fi utilizate în scopurile urmărite de acesta.

Termenul „rating” semnifică aranjarea anumitor unități într-o anumită ordine, în conformitate cu niște reguli și criterii prestabilite. În analiza economico-financiară a întreprinderii, evaluarea pe bază de rating permite ordonarea unor întreprinderi selectate conform unei anumite proceduri într-un șir în funcție de valorile anumitor indicatori de activitate. Compararea întreprinderii cu altele asemănătoare după criteriul sferei și volumului de activitate permite determinarea poziției sale printre concurenți, cu alte cuvinte, permite atribuirea unei anumite valori (rang) printre ceilalți agenți economici.

Există numeroase metode de determinare a unor astfel de ranguri. Cele mai des întâlnite sunt ratingurile care poziționează întreprinderile în funcție de indicatorii de volum reflectați în situațiile financiare. Evaluarea pe bază de rating poate fi efectuată atât în baza valorilor absolute ale celor mai importante (în opinia analistului) poziții din situațiile financiare, precum și în baza valorilor relative a indicatorilor analitici.

În calitate de indicatori absoluți de regulă se utilizează:

- veniturile din vânzări;
- mărimea activelor;
- profitul net;
- mărimea costurilor și cheltuielilor.

Nu putem afirma că aceste ratinguri sunt nesatisfăcătoare, dat fiind faptul că ele indică în baza unor criterii destul de obiective gradul de importanță al fiecărui agent economic evaluat în planul economiei naționale. Printre avantajele acestor ratinguri se numără simplitatea calculului, precum și obiectivitatea relativă (care se bazează doar pe autenticitatea datelor din evidența contabilă care au fost prezentate pentru analiză). Cu toate acestea, ratingurile elaborate în baza indicatorilor de volum practic nu prezintă valoare pentru analiza microeconomică a activității economico-financiare a întreprinderilor, deoarece aceste ratinguri nu permit compararea întreprinderilor din diferite ramuri și a întreprinderilor cu diferit volum de activitate. Într-adevăr, nu este corect să comparăm, spre exemplu, o întreprindere de producție cu o întreprindere comercială în baza criteriului activelor, profitului și costurilor, chiar și în cazul când au un volum al vânzărilor identic.

Informații analitice mai ample sunt furnizate de ratingurile elaborate în baza indicatorilor relativi. Anume aceste ratinguri sunt recomandate pentru a fi utilizate la evaluarea pe bază de rating a diferitor agenți economici. Astfel de indicatori sunt indicatorii rentabilității, lichidității, recuperabilității activelor, structurii capitalului etc. considerate de analist ca fiind de importanță majoră pentru evaluarea activității întreprinderii. În cazul când analistul are acces la datele contabilității manageriale ale agentului economic, pot fi folosiți și indicatori care nu pot fi calculați în baza datelor din situațiile financiare.

Efectuarea clasamentului mai multor întreprinderi în baza unui anumit criteriu nu prezintă dificultate: este evident că se apreciază pozitiv atunci când rentabilitatea este mai mare și, viceversa, se apreciază negativ când durata de încasare a creanțelor este mai mare. Totuși, analistul se confruntă cu dificultăți semnificative atunci când încearcă să ia în calcul câțiva indicatori. Spre exemplu, care dintre cele două întreprinderi urmează să fie recunoscută cea mai bună: întreprinderea cu indicatorul rentabilității mai mare sau întreprinderea cu indicatorul recuperabilității activelor? În acest caz este necesar de aplicat metode matematice speciale: metoda taxonometrică și metoda însumării locurilor.

Metoda poziționării agenților economici în baza totalității indicatorilor activității lor economico-financiare cuprinde câteva etape.

Etapa 1. Selectarea indicatorilor în baza cărora vor fi poziționate întreprinderile. În baza datelor din situațiile financiare se poate de elaborat indicatori financiari ce caracterizează anumite aspecte ale activității unei întreprinderi. În toată această diversitate de indicatori, totuși aceștia pot fi clasificați: indicatorii de evaluare a situației patrimoniale, lichidității bilanțului, rentabilității, stabilității financiare. În plus, se poate de creat un șir de indicatori de producție ce pot fi calculați în baza datelor contabilității manageriale. Din punct de vedere practic, nu este rațional să fie utilizați concomitent câțiva indicatori din aceeași grupă în procesul efectuării unui clasament. Se recomandă de inclus în grupul indicatorilor ce constituie setul pentru clasament câte un singur indicator din fiecare grupă. În toate cazurile, analistul urmează să selecteze coeficienții în mod temeinic și argumentat.

Etapa 2. Selectarea agenților economici pentru efectuarea clasamentului. În cazul când scopul analizei constă în determinarea poziției întreprinderii printre concurenții săi din ramura selectată, se vor selecționa pentru clasament întreprinderile analoage anume din ramura respectivă. Dacă analiza presupune poziționarea întreprinderilor printre cele comparabile cu ele ca și volum de activitate, de exemplu, într-o anumită regiune (astfel de cercetări sunt foarte actuale și sunt efectuate destul de frecvent pentru întreprinderile din sfera micului business), atunci agenții economici urmează să fie selectați pentru comparare în baza caracteristicilor formale selectate, cum ar fi, spre exemplu, veniturile din vânzări. De asemenea, este necesar de luat în considerație următorul moment: cu cât este mai mare eșantionul de agenți economici selectați, cu atât mai anevoioasă va fi procedura de evaluare pe bază de rating.

Etapa 3. Procesul de selectare a indicatorilor în baza cărora se va efectua compararea întreprinderilor selectate trebuie să fie completat cu încă o procedură – determinarea importanței fiecărui indicator selectat pentru întreprinderea respectivă și pentru eșantionul de întreprinderi pe ansamblu. Astfel, spre exemplu, este recunoscut de regulă faptul că la evaluarea complexă a activității unei întreprinderi comerciale viteza de circulație a mărfurilor joacă un rol primordial, pe când pentru întreprinderile din sfera serviciilor rentabilitatea prezintă o importanță mult mai pronunțată. Prin urmare, fiecărui indicator inclus în setul de evaluare pe bază de rating i se poate atribui o anumită pondere.

Etapa 4. Efectuarea nemijlocită a procedurii de evaluare pe bază de rating prin metodele însumării locurilor și (sau) metoda taxonometrică.

Presupunem că întreprinderile comerciale au înregistrat, în decursul unei perioade determinate N , un anumit nivel al indicatorilor rentabilității veniturilor din vânzări, duratei de rotație a stocurilor și a veniturilor din vânzări. Se cere de realizat clasamentul acestor întreprinderi în baza informației (tabelul 1).

Tabelul 1

Indicatorii economico-financiari ai întreprinderilor comerciale

Indicatori	Întreprinderi						Valoarea medie, x_i	Abaterea mediei pătratice, σ_i
	1	2	3	4	5	6		
Rentabilitatea veniturilor din vânzări, %	26,2	31,6	35,5	34,9	29,5	33,6	31,88	7,95
Durata de rotație a stocurilor, zile	10,7	8,5	8,9	7,2	6,3	6,7	8,05	3,68
Venituri din vânzări, mii lei	122,4	185,4	188,6	204,5	154,3	134,6	165	73,39

Sursa: elaborat de autor

Aplicarea metodei însumării locurilor pentru realizarea clasamentului, va conduce la obținerea următoarelor rezultate (tabelul 2).

Tabelul 2

Poziționarea întreprinderilor comerciale

Indicatori	Întreprinderi					
	1	2	3	4	5	6
Rentabilitatea veniturilor din vânzări, %	6	4	1	2	5	3
Durata de rotație a stocurilor, zile	6	4	5	3	1	2
Venituri din vânzări, mii lei	6	3	2	1	4	5
Însumarea locurilor	18	11	8	6	10	10

Sursa: elaborat de autor

Suma locurilor este minimală la întreprinderea nr. 4. Respectiv, întreprinderea dată trebuie recunoscută ca cea mai bună în baza acestui criteriu.

Pentru aplicarea metodei taxonometrice, se utilizează datele inițiale sub forma matricei X.

$$X = \begin{pmatrix} 26,2 & 31,6 & 35,5 & 34,9 & 29,5 & 33,6 \\ 10,7 & 8,5 & 8,9 & 7,2 & 6,3 & 6,7 \\ 122,4 & 185,4 & 188,6 & 204,5 & 154,3 & 134,6 \end{pmatrix}$$

Se transformă matricea inițială în matricea Z, în care fiecare element reprezintă diferența dintre elementul corespunzător din matricea X și valoarea medie pe rândul unde se află elementul, împărțită la mărimea abaterii mediei pătratice. Matricea Z va arăta în felul următor:

$$Z = \begin{pmatrix} -0,71 & -0,04 & 0,46 & 0,38 & -0,30 & 0,22 \\ 0,72 & 0,12 & 0,23 & -0,23 & -0,48 & -0,37 \\ -0,58 & 0,28 & 0,32 & 0,54 & -0,15 & -0,41 \end{pmatrix}$$

Întreprinderea model $Z^m = (z_1^m \ z_2^m \ z_3^m) = (0,46 \ -0,48 \ 0,54)$. Modelul este stabilit în baza valorilor optime din fiecare rând al matricei Z.

Este necesar de menționat faptul că la calcul modelului se selectează în calitate de model valorile maxime ale indicatorilor rentabilității și veniturilor din vânzări. Modificarea duratei de rotație a stocurilor, calculată în zile, se interpretează într-un alt mod – un aspect pozitiv se consideră accelerarea rotației, cu alte cuvinte, în analiza taxonometrică în calitate de model urmează să fie selectată valoarea minimă a indicatorului duratei de rotație a stocurilor.

$$\begin{aligned} \hat{I}_1 &= (-0,71 - 0,46)^2 + [0,72 - (-0,48)]^2 + (-0,58 - 0,54)^2 = 4,06 \\ \hat{I}_2 &= (-0,04 - 0,46)^2 + [0,12 - (-0,48)]^2 + (0,28 - 0,54)^2 = 0,68 \\ \hat{I}_3 &= (0,46 - 0,46)^2 + [0,23 - (-0,48)]^2 + (0,32 - 0,54)^2 = 0,55 \end{aligned}$$

$$\hat{I}_4 = (0,38 - 0,46)^2 + [-0,23 - (-0,48)]^2 + (0,54 - 0,54)^2 = 0,07$$

$$\hat{I}_5 = (-0,30 - 0,46)^2 + [-0,48 - (-0,48)]^2 + (-0,15 - 0,54)^2 = 1,05$$

$$\hat{I}_6 = (0,22 - 0,46)^2 + [-0,37 - (-0,48)]^2 + (-0,41 - 0,54)^2 = 0,97$$

Cea mai mică valoare a indicatorului $\hat{I}$ este pentru întreprinderea nr. 4. Prin urmare, în baza celor trei criterii susmenționate, precum și conform metodei însumării locurilor, cea mai bună întreprindere urmează să fie desemnată anume această întreprindere.

Concluzii

Evaluarea pe bază de rating se aplică nu doar la determinarea poziției întreprinderii printre întreprinderii din aceeași sferă și cu același volum de activitate, sau printre concurenți. Această metodă de analiză este deseori utilizată pentru compararea indicatorilor de activitate a diferitor subdiviziuni din cadrul unei întreprinderi. În cazul unităților structurale ce practică același gen de activitate selectarea setului de indicatori pentru evaluarea pe bază de rating nu prezintă prea mare dificultate. Totuși, în ceea ce privește subdiviziunile ce produc bunuri ce diferă substanțial, analistul urmează să abordeze procesul de evaluare pe bază de rating într-un mod mai minuțios. Cel mai probabil, indicatorii optimi pot fi preluați din datele contabilității manageriale.

Bibliografie:

1. ANGHEL I., ROBU V. *Analiză și evaluare economico-financiară 40 – Un legământ respectat*. București: Editura ASE, 2014.
2. ROBU V., ANGHEL I., ȘERBAN E.-C. *Analiza economico-financiară a firmei*. București: Ed. Economică, 2014.
3. VÂLCEANU Gh., ROBU V., GEORGESCU N. *Analiza economico-financiară*. București: Ed. Economică, 2004.

SEMNIFICAȚIA ÎN ANALIZA ACTIVITĂȚII ECONOMICO-FINANCIARE

Conf. univ., dr. Natalia ȚIRIULNICOVA, ASEM

This article examines the problems of materiality in economic and financial analysis. The author motivated the necessity to apply materiality in the course of initial data collecting, at the stage of analytic calculations and final conclusions related to economic decisions. The application of materiality is illustrated in the example of return on assets analysis.

Cuvinte-cheie: semnificația, pragul de semnificație, marja de eroare, analiza cauzală.

JEL: M49

Elaborarea și adaptarea deciziilor economice se bazează pe informații de fond care trebuie să corespundă criteriilor de utilitate. Există diferite caracteristici calitative ale utilității informațiilor economice. Una din cele mai importante caracteristici reprezintă semnificația informațiilor. Identificarea informațiilor semnificative și nesemnificative pentru luarea deciziilor devine deosebit de importantă în condițiile majorării colosale a volumului de informații privind mediul extern și intern al întreprinderii.

Abordarea generală de a aprecia semnificația ca posibilitatea influenței informațiilor asupra deciziilor economice ale utilizatorilor cere concretizarea pentru a fi realizată în realitate. Actualmente nu există și, probabil, nici nu trebuie să existe un criteriu unic care ar fi aplicabil de contabili, auditori, analiști, conducători, creditori, investitori pentru aprecierea utilității informațiilor în procesul decizional. Adică utilizatorii informațiilor folosesc diferite abordări particulare aferente semnificației și stabilirii pragului acesteia care se bazează în majoritatea cazurilor pe metoda experților. În consecință, punerea în aplicare a acestei caracteristici calitative a utilității informațiilor economice în mare parte este dispusă la subiectivism.

Analiza economică examinează informațiile inițiale cu caracter financiar și nefinanciar pentru a oferi utilizatorilor posibilitatea de a lua decizii economice fundamentate și adecvate situației. Prin urmare analiștii au nevoie să stabilească și să aplice criterii de semnificație la diferite etape ale procesului analitic, în particular:

- în perioada incipientă de colectare a datelor inițiale este importantă aplicarea criteriilor de semnificație pentru a selecta date suficiente și, totodată, a limita volumul lucrărilor analitice;
- la etapa de prelucrare analitică a datelor inițiale sunt necesare criterii de semnificație pentru a aprecia corectitudinea calculelor efectuate și fiabilitatea rezultatelor analitice obținute;

- în faza finală conform criteriilor de semnificație se aleg rezultatele analitice cele mai importante și se stabilește secvența prezentării acestora în concluziile analitice oferite factorilor de decizie.

De mărimea pragului de semnificație, acceptat de analistul la unul sau altul stadiu de lucrări analitice în consecință depinde riscul de incertitudine aferent luării deciziilor economice.

Deși necesitatea cercetărilor în privința pragului de semnificație pentru scopurile analitice este stringentă, aceste aspecte în mod detaliat nu s-au examinat în literatura de specialitate. Majoritatea manualelor de analiză economică nu conțin recomandări în acest sens, iar publicații de alt gen în domeniul analitic în cel mai bun caz conțin afirmații generale referitoare la importanța semnificației pentru analiza economică. Respectiv, devine foarte actuală abordarea practică aferentă stabilirii și aplicării pragului de semnificație în analiză economică.

Întrucât corectitudinea calculelor analitice în mod direct influențează calitatea rezultatelor obținute în urma analizei și, respectiv, deciziilor luate în baza acestor rezultate, este necesar ca analistul în primul rând să stabilească pragul de semnificație pentru aprecierea marjei de eroare care se formează la prelucrarea informației de fond.

În unele situații esența indicatorului analizat și specificul metodelor analitice aplicate permit efectuarea calculelor la un nivel de exactitate foarte înalt. În asemenea situații marja de eroare la verificarea rezultatelor analitice nu ar trebui să apară și, respectiv, pragul de semnificație pentru aprecierea erorilor de calcul este egal cu „zero”. Un caz clasic în această privință reprezintă analiza factorială a rezultatului din activitatea operațională. În exemplul convențional de mai jos se prezintă aplicarea pragului de semnificație pentru acest tip de analiză.

Exemplul 1. În baza datelor din Situația de profit și pierdere a SRL „Alfa” se efectuează analiza factorială a profitului (pierderii) din activitatea operațională în comparație cu datele anului precedent cu aplicarea pragului de semnificație egal cu „zero” pentru aprecierea erorilor de calcul.

Tabelul 1

**Calculul influenței factorilor asupra rezultatului din activitatea operațională
a SRL „Alfa” prin metoda balanțieră**

(în lei)

Indicatori	Anul precedent	Anul de gestiune	Abaterea absolută	Rezultatul influenței
1	2	3	4 = 3 – 2	5
1. Profit brut	1 466 772	1 436 763	- 30 009	- 30 009
2. Alte venituri din activitatea operațională	925 787	943 548	+ 17 761	+ 17 761
3. Cheltuieli de distribuie	215 784	241 820	+ 26 036	- 26 036
4. Cheltuieli administrative	764 398	870 089	+105 691	- 105 691
5. Alte cheltuieli din activitatea operațională	647 921	716 571	+ 68 650	- 68 650
6. Profit (pierdere) din activitatea operațională (rd.1 + rd.2 – rd.3 – rd.4 – rd.5)	764 456	551 831	- 212 625	X

Verificare (în lei):

$$30\,009 + 17\,761 + (-26\,036) + (-105\,691) + (-68\,650) = 551\,831 - 764\,456 - 212\,625 = -212\,625$$

Întrucât în urma verificării nu s-au depistat careva erori de calcul, adică pragul de semnificație egal cu „zero” nu a fost depășit, pot fi formulate concluzii analitice prezentate mai jos.

În baza datelor din tabelul 1 rezultă că profitul obținut de SRL „Alfa” din activitatea operațională în anul de gestiune a constituit 551 831 lei. În comparație cu datele anului precedent se observă o tendință negativă de reducere a acestui indicator cu 212 625 lei. Această diminuare a fost condiționată în primul rând de creșterea cheltuielilor administrative și altor cheltuieli din activitatea operațională, care au contribuit la reducerea profitului din activitatea operațională cu 105 691 lei și, respectiv, 68 650 lei. În urma micșorării mărimii profitului brut și majorării cheltuielilor de distribuie profitul din activitatea operațională s-a diminuat cu 30 009 lei și, respectiv, 26 036 lei.

Influența negativă a factorilor indicați mai sus a fost parțial compensată datorită majorării altor venituri din activitatea operațională ceea ce a condiționat majorarea profitului din activitatea operațională cu 17 761 lei.

Dacă în urma verificării calculelor din exemplul 1 s-ar depista orice deviere a sumei influențelor tuturor factorilor față de abaterea absolută a indicatorului analizat (din caracterul inadecvat al datelor inițiale, neatenție, incompetență, lipsa experienței etc.), aceasta ar însemna depășirea pragului de semnificație. În

acest caz analistul nu poate purcede la formularea concluziilor și trebuie să verifice datele inițiale și/sau să corecteze erori de calcul.

În teoria și practica analitică des apar situații când în urma rotunjirilor se formează oricum o eroare care se depistează la verificare. Este evident că în asemenea cazuri este imposibil de cerut respectarea pragului de semnificație egal cu „zero”. Obiectiv apare necesitatea în stabilirea unui prag, în limitele căruia devierea la verificare ar fi considerată nesemnificativă, adică acceptabilă.

În scopurile analitice, ca și în scopurile contabile, este posibilă stabilirea pragului de semnificație în mărime absolută sau relativă. Considerăm ca mărimea relativă ar fi mai rațională și universală care poate fi aplicată la analiza indicatorilor de diferit tip.

Dacă analistul optează pentru determinarea pragului de semnificație în expresie relativă, urmează a fi aleasă o modalitate din mai multe posibile:

- în procente de la mărimea de bază a indicatorului analizat (mărimea planică, mărimea în perioada precedentă, medie pe ramură etc.);
- în procente de la mărimea efectivă a indicatorului analizat în perioada supusă analizei;
- în procente de la abaterea absolută a indicatorului analizat față de mărimea lui de bază.

Totodată, pentru care modalitate n-ar opta analistul, este necesar de stabilit o mărime cantitativă, ceea ce cere aplicarea raționamentului profesionist. În particular, considerăm, că în cazul pragului de semnificație pentru aprecierea erorilor în calculele analitice, stabilit în procente de la abaterea absolută a indicatorului analizat față de mărimea lui de bază, este admisibilă mărimea nu mai mare de 5%.

În exemplul convențional de mai jos se prezintă aplicarea pragului de semnificație pentru analiza cauzală a rentabilității activelor.

Exemplul 2. În baza datelor din Bilanțul și Situația de profit și pierdere a SRL „Alfa” se efectuează analiza factorială a rentabilității activelor în comparație cu datele anului precedent cu aplicarea pragului de semnificație egal cu 5% de la abaterea absolută a indicatorului analizat față de mărimea lui de bază.

Tabelul 2

**Calculul influenței factorilor asupra rentabilității activelor SRL „Alfa”
prin metoda diferențelor absolute**

Indicatori	Anul precedent	Anul de gestiune	Abaterea absolută	Inclusiv din modificarea	
				rentabilității veniturilor din vânzări	numărului de rotații ale activelor
1	2	3	4 = 3 – 2	5	6
1. Venituri din vânzări, lei	3 545 687	3 868 995	+ 323 308		
2. Profitul până la impozitare, lei	918 601	1 157 102	+ 238 501		
3. Valoarea medie a activelor, lei	5 813 930	7 665 114			
4. Rentabilitatea veniturilor din vânzări, % (rd.2 : rd.1 × 100)	25,9	29,9	+ 4,0		
5. Numărul de rotații ale activelor totale, ori (rd.1 : rd.3)	0,61	0,51	- 0,1		
6. Rentabilitatea activelor, % (rd.2: rd.3 × 100)	15,8	15,1	- 0,7	(+ 4,0) × 0,61 = + 2,4	(- 0,1) × 29,9 = - 3,0

Verificare (în %):

$$(+ 2,4) + (- 3,0) = 15,1 - 15,8$$

$$(- 0,6) \neq (- 0,7)$$

Cum se observă din verificarea prezentată mai sus, suma influențelor tuturor factorilor nu coincide cu abaterea absolută a indicatorului analizat. În asemenea condiții analistul determină **marja de eroare în mărime absolută** care reprezintă devierea sumei influențelor tuturor factorilor față de abaterea absolută a indicatorului analizat. Și în această privință nu este important care parte a balanței de verificare este mai mare decât altă parte. De aceea marja de eroare se indică cu semnul ±. În cazul nostru:

Marja de eroare în mărime absolută = (- 0,6) - (- 0,7) = ± 0,01 puncte procentuale.

Ca să fie comparată cu pragul de semnificație prestabilit în procente, marja de eroare trebuie și ea să fie determinată în mărime relativă. În acest scop marja de eroare în mărime absolută se raportează la abaterea absolută a indicatorului analizat și se exprimă în procente cu păstrarea semnului ±.

$$\text{Marja de eroare în mărime relativă} = \pm \frac{0,01}{0,7} \times 100 = 1,4 \%$$

Din calculele efectuate rezultă că în condițiile exemplului 2 marja de eroare în mărime relativă egală cu 1,4% se încadrează în pragul de semnificație prestabilit (5%). Aceasta înseamnă că din cauza rotunjirilor de calcul s-a format o eroare care nu este esențială, ea poate fi acceptată, adică ignorată la întocmirea concluziilor.

Calculele efectuate în tabelul 2 demonstrează că în anul de gestiune nivelul rentabilității activelor SRL „Alfa”, constituie 15,1%. Această rată este mai ridicată decât rata dobânzii pentru credite și împrumuturi primite, ceea ce denotă raționalitatea atragerii surselor împrumutate.

Totodată indicatorul analizat s-a diminuat cu 0,7 puncte procentuale în comparație cu nivelul anului precedent. Această reducere a fost determinată de încetinirea rotației activelor. Astfel, numărului de rotații ale activelor care este la un nivel foarte redus, s-a diminuat în anul de gestiune cu 0,1 unități față de anul precedent. Acest fenomen este datorat faptului că indicii de creștere a valorii medii a activelor totale (131,8%) depășește cu mult indicii de creștere a veniturilor din vânzări (109,1%). Cauzele principale care au determinat încetinirea rotației activelor reprezintă: creșterea nivelului stocurilor de materiale, majorarea duratei procesului de producere, creșterea duratei de încasare a creanțelor etc. În consecință rentabilitatea activelor s-a redus cu 3 puncte procentuale.

Influența negativă a încetinerii rotației activelor asupra rentabilității acestor a fost parțial diminuată datorită creșterii rentabilității venitului din vânzări cu 17,49 puncte procentuale ceea ce a determinat majorarea rentabilității activelor cu 2,4% puncte procentuale.

În final este de menționat faptul că analiza efectuată indică necesitatea accelerării rotației activelor. Anume în această direcție urmează a fi depuse eforturile conducerii întreprinderii.

Dacă în urma verificării calculelor din exemplul 2 s-ar depista o marjă de eroare în mărime relativă mai mare de 5%, aceasta ar însemna depășirea pragului de semnificație. În acest caz analistul nu poate formula concluziile și trebuie să verifice datele inițiale, să corecteze erori de calcul și/sau să calculeze indicatori analitici mai exact, adică cu mai multe cifre după virgulă.

К ВОПРОСУ О ФАКТОРЕ СОПОСТАВИМОСТИ ПРИ АНАЛИЗЕ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ, СОСТАВЛЕННОЙ ПО НОВЫМ НСБУ, С ЦЕЛЬЮ ПРИНЯТИЯ УПРАВЛЕНЧЕСКИХ РЕШЕНИЙ

Конф. унив., д.т.н. Людмила ГАВРИЛЮК, МЭА,

gavriliucludmilq@yahoo.com

Светлана МОРОЗ, СІРА, главный бухгалтер “Acorex-Trading” SRL,

morozsvetlana.md@gmail.com

In a competitive economy, the economic-financial activity of the firm imposes an accurate consideration and dimensioning of the useful indicators for the business's performances evaluation based on information provided by the financial statements. The current economic crisis and the social problems determine the increase of the financial and economic information role in making decisions. The New National Accounting Standards provoked the problems with the comparability of financial statements.

Key words: *financial statements, analysis, comparability, balance sheet, profit and loss account, managerial decisions.*

Ключевые слова: *финансовая отчетность, анализ, сопоставимость, баланс, отчет о прибылях и убытках, управленческие решения.*

JEL: G32, M41

Введение

В условиях рыночной экономики,отягощенной экономическим кризисом, а также социальными и политическим проблемами, для выживания и процветания любого предприятия крайне важно принимать правильные и своевременные управленческие решения. Зачастую менеджеры предприятия должны вырабатывать и принимать управленческие решения на основании анализа данных финансовой отчетности, как «своего» предприятия, так и финансовой отчетности своих партнеров, клиентов, конкурентов.

В связи с этим, очень важно обращать внимание на сопоставимость финансовых отчетов, составленных в соответствии с требованиями национальных стандартов бухгалтерского учета (НСБУ), действующими в тот или иной период, либо составленных в соответствии с требованиями IFRS (International Financial Reporting Standards).

Цель данного исследования заключалась в выявлении «узких» мест финансовой отчетности с точки зрения сопоставимости этой отчетности, составленной по новым и ранее действующим НСБУ, и разработке предложений для достижения сопоставимости.

Анализ

В связи с введением в Республике Молдова новых национальных стандартов бухгалтерского учета (НСБУ) и обязательным применением их всеми экономическими агентами, составляющими отчетность по НСБУ, с 1 января 2015 года, возникает ряд вопросов о порядке проведения анализа финансовой отчетности и ограничениях использования результатов этого анализа для принятия управленческих решений в переходный период.

Согласно приказу Министерства финансов № 166 от 28.11.2013 «Об утверждении Методологических рекомендаций по переходу на новые Национальные стандарты бухгалтерского учета и изменений и дополнений к приказам № 118 и 119 от 6 августа 2013 г.» (далее Приказ № 166), положения новых НСБУ и других нормативных актов по бухгалтерскому учету применяются проспективно с даты вступления их в силу (п1), ст.7).[4]

Следовательно, финансовая отчетность предприятия за 2015 год будет составляться в соответствии с новыми стандартами, в то время как отчетность предыдущих лет, составленная в соответствии с НСБУ, действовавшими до 2014 года, не подлежит ретроспективному пересчету.

Более того, если для показателей баланса в 2015 году предусмотрено, что в форме годовой финансовой отчетности, составленной в соответствии с новыми НСБУ, показатели на начало периода – это показатели после трансформации баланса в соответствии с правилами, изложенными в Приказе № 166, то для показателей отчета о прибыли и убытках, отсутствуют указания и рекомендации о правильном заполнении данных за предшествующие годы.

Фактически предприятия заполняют формы отчетности в части отчета о прибыли и убытках, переписывая сальдо счетов доходов и расходов предшествующего периода до реформации баланса, не обращая внимания на то, что изменились не только названия счетов, но также и их функции.

Отчетность, составленная таким образом, фактически является некорректной для проведения финансового анализа и принятия управленческих решений на основе этого анализа.

Следует помнить, что особое значение при проведении финансового анализа с целью принятия управленческих решений имеют следующие виды сравнений:

- Исторический анализ, то есть **анализ во времени**:
 - сравниваются показатели деятельности предприятия с аналогичными показателями этого же предприятия за различные промежутки времени
- Сравнительный анализ, то есть **анализ в пространстве**:
 - сравниваются показатели анализируемого предприятия со средними показателями по отрасли или с показателями других предприятий, функционирующих в этой же отрасли.

Кроме того, крайне важно учитывать **временной фактор**. А именно, нужно иметь полное финансовое описание предприятия за выбранное количество периодов (обычно лет). Минимальное количество периодов для проведения анализа – два. Соответственно для этого должно быть предоставлено в распоряжение аналитика два отчета о прибыли и убытках и три баланса предприятия – на начало первого периода, на конец первого периода, он же является балансовым отчетом на начало второго периода, и баланс на конец второго периода. Если количество периодов больше, то количество отчетов о прибыли и балансов соответственно увеличивается, но всегда количество используемых для анализа балансов должно быть на единицу больше, чем количество отчетов о прибылях и убытках.

Исходя из изложенных фактов, невозможно адекватное проведение финансового анализа в переходный период, без видоизменения отчетности за прошлые годы и приведения ее в соответствие с новыми НСБУ.

В первую очередь необходимо произвести трансформацию вступительного сальдо счетов баланса в соответствии с правилами, изложенными в Приказе № 166 на дату начала самого первого анализируемого финансового периода. В результате, все разницы по переводу на новые стандарты будут аккумулированы на счете бухгалтерского учета 335 «Результат от перехода на новые нормативные акты по бухгалтерскому учету». Потом производится трансформация вступительного сальдо каждого последующего периода, финансовая отчетность которого составлена в соответствии со старыми НСБУ. При этом опять используется для отражения возникающих разниц счет 335 «Результат от перехода на новые нормативные акты по бухгалтерскому учету». Во время проведения всех последующих трансформаций можно не принимать во внимание тот факт, что изменение сальдо

счетов производится многократно, на начало каждого отчетного периода, за который проводится анализ. Просто в этом случае необходимо обеспечить совместное рассмотрение двух счетов бухгалтерского учета:

332 «Нераспределенная прибыль (непокрытый убыток) прошлых лет» и

335 «Результат от перехода на новые нормативные акты по бухгалтерскому учету».

Следующий этап подготовки финансовой отчетности в переходный период заключается в необходимости реклассификации статей отчета о прибыли и убытках за те периоды, когда на предприятии учет велся в соответствии со старыми НСБУ. Сложность в части обеспечения сопоставимости данных вызвана отсутствием единого методологического подхода для пересмотра статей отчета о прибылях и убытках. Если для трансформации сальдо счетов баланса существуют методологические указания и определен порядок и последовательность работ по переходу на новые стандарты, то для счетов доходов и расходов такие рекомендации отсутствуют. Поэтому все подготовительные работы для проведения финансового анализа в переходный период должны разрабатываться для каждого предприятия индивидуально, исходя из вида деятельности и специфики ведения бухгалтерского учета на данном конкретном предприятии.

Вместе с тем, можно выделить основные шаги, которые являются неотъемлемой частью подготовки финансовой отчетности с целью обеспечения сопоставимости сравниваемых данных при проведении анализа. Как минимуму следует произвести следующие операции:

- Все доходы по операциям операционного и финансового лизинга (аренды, имущественного найма) должны быть отражены на счете 611 «Доходы от продаж», соответственно расходы, связанные с этими доходами должны отражаться на счете 711 «Себестоимость продаж».

- Расходы по договорам операционного лизинга (аренды, имущественного найма) должны быть распределены между счетами расходов операционной деятельности в зависимости от вида расходов:

- себестоимость продаж (711 счет, в случае, если имущество, находящееся в операционном лизинге, сдается в субаренду),
- расходы на реализацию (712 счет, если в операционном лизинге находится торговое оборудование, торговые площади, автотранспорт, осуществляющий реализацию товаров, продукции и т.д.),
- административные расходы (713 счет),
- другие расходы операционной деятельности (714 счет),

- Все доходы от излишков долгосрочных и операционных активов, выявленные при инвентаризации, должны быть аккумулированы на счете 612 «Другие доходы от операционной деятельности», а все недостатки активов, вне зависимости от вида актива, – на счете 714 «Другие расходы операционной деятельности».

- Все списанные обязательства в связи с истечением срока исковой давности вне зависимости от вида обязательства (кредиторская задолженность, займы, кредиты, проценты по ним, начисленные дивиденды и т.д.) должны быть перенесены на счет 612 «Другие доходы от операционной деятельности».

- Доходы по суммовым разницам должны отражаться на 622 «Финансовые доходы» счете, а расходы по ним – на 722 счете «Финансовые расходы», вне зависимости от того, каким образом предприятие отражало доходы и расходы такого типа при ведении учета по старым стандартам.

- Доходы, полученные предприятием в виде процентов и дивидендов, более не считаются доходами инвестиционной деятельности, а считаются финансовыми доходами и должны найти свое отражение на счете 622 «Финансовые доходы».

- Расходы по списанию дебиторской задолженности, за исключением коммерческой в соответствии с новыми стандартами должны быть отражены на счете 714 «Другие расходы операционной деятельности».

После проведения описанных выше работ, трансформированный отчет о прибыли и убытках предприятия за годы, в течение которых действовали старые стандарты финансового учета, станет сопоставимым с отчетностью, составляемой в соответствии с новыми НСБУ, а следовательно пригодной для проведения финансового анализа и принятия управленческих решений на основе этого анализа.

Заключение

В результате проведенного анализа форм финансовой отчетности, составленной с учетом требований новых НСБУ, являющихся обязательными к применению с 1 января 2015 года, и форм финансовой отчетности, составленной в соответствии с ранее действовавшими национальными

стандартами бухгалтерского учета, были выявлены статьи баланса и отчета о прибылях и убытках, которые являются несопоставимыми и предложены меры для достижения сопоставимости сравниваемых данных.

Библиография:

1. Закон Республики Молдова «О бухгалтерском учёте» №113-XVI. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* № 90-93/399 от 29.06.2007 с последующими изменениями и дополнениями.
2. Национальные Стандарты Бухгалтерского Учёта. Приказ Министерства финансов Республики Молдова // *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* №88-91 от 30.12.1997, с последующими изменениями и дополнениями.
3. НСБУ «Учетные политики, изменения в бухгалтерских оценках, ошибки и последующие события», « Представление финансовых отчетов», «Доходы». Приказ Министерства финансов РМ № 118 от 06.08.2013 г. Об утверждении Национальных стандартов бухгалтерского учета. // *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* № 291-296 от 13.12.2013.
4. Общий план счетов бухгалтерского учета п. 11 Приказа Министерства финансов РМ № 119 от 06.08.2013 г. «Об утверждении Общего плана счетов бухгалтерского учета» с учетом последующих изменений и дополнений, внесенных Приказом Министерства финансов РМ № 166 от 28.11.2013 г. // *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* № 291-296 от 13.12.2013.
5. Приказ Министерства Финансов Республики Молдова № 166. В: 28.11.2013 «Методические рекомендации по переходу от Национальных стандартов бухгалтерского учета к Международным стандартам финансовой отчетности». *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2013, № 253-254.

Lectură: Vera Chiruță
Refctificare computerizată: Natalia Ivanova
Machetare: Maria Budan

Semnat pentru tipar 19.11.2015
Coli editoriale 38,5. Coli de tipar 37,8.
Tirajul 25 ex.

Tipografia Departamentului Editorial-Poligrafic al ASEM
Tel. 402-910